

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

ЗВІТ

ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
У 2020 р.

**Національна академія педагогічних наук
України**

З В І Т

**про діяльність Національної академії
педагогічних наук України
у 2020 році**

Київ 2021

Редакційна комісія:
Кремень В.Г. (голова),
Луговий В.І. (заступник голови),
Топузов О.М. (заступник голови),
Сисоєва С.О., Максименко С.Д.,
Ляшенко О.І., Ничкало Н.Г., Саух П.Ю.,
Регейло І.Ю. (секретар)

Звіт про діяльність Національної академії педагогічних наук України у 2020 р. / За заг. ред. В.Г. Кременя. Київ : НАПН України, 2021. 473 с. DOI: <https://doi.org/10.37472/zvit2020>.

Діяльність Національної академії педагогічних наук України у 2020 р. спрямовувалася на теоретико-методологічне й науково-методичне забезпечення функціонування та розвитку національної системи освіти відповідно до пріоритетів державної освітньо-наукової політики, визначених стратегічними і програмними документами. У виданні представлено результати роботи академії, її підвідомчих установ, колективів вчених, дійсних членів і членів-кореспондентів. Охарактеризовано виконання статутних завдань НАПН України та розкрито кадровий потенціал установ. Наведено найвагоміші наукові здобутки вчених академії за результатами виконання фундаментальних і прикладних досліджень із зазначенням соціального ефекту впровадження. Представлено роботу загальних зборів і методологічних семінарів, а також Президії НАПН України. Всебічно висвітлено експериментальну, видавничу, науково-організаційну, науково-експертну, освітню, міжнародну, науково-інформаційну діяльність, співпрацю з органами державної влади і науковими організаціями, представлення наукових періодичних видань та публікацій вчених у світовій системі наукових комунікацій, проведення науково-практичних масових заходів, а також фінансове забезпечення.

Для освітян, науковців, управлінців, усіх, хто забезпечує функціонування і розвиток освіти, її науковий, методичний, експертний і консультативний супровід, здійснює наукові дослідження та експериментальні розробки і галузі освіти, педагогіки і психології.

I. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

Діяльність НАПН України в 2020 р. здійснювалася відповідно до пріоритетів державної освітньо-наукової політики, визначених стратегічними і програмними документами, насамперед указами Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» та «Про вдосконалення вищої освіти в Україні», Програмою діяльності Кабінету Міністрів України, затвердженою урядовою постановою від 12 червня 2020 р. № 471, Планом заходів на 2017–2029 роки із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа», законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про фахову передвищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», іншими нормативно-правовими актами у сфері освіти і науки, та була спрямована на наукове і методичне забезпечення функціонування, розвитку та реформування національної освітньої сфери. Істотний вплив на реалізацію поставлених завдань мало виконання постанови Кабінету Міністрів України «Про запобігання поширенню на території України коронавірусу «COVID-19» від 11 березня 2020 р. № 211, що зумовило дистанційний формат роботи в режимі онлайн за багатьма напрямками діяльності НАПН України.

У взаємодії з Міністерством освіти і науки України, Комітетом Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій, Національною радою України з питань розвитку науки і технологій, її Адміністративним і Науковим комітетами, Національною та національними галузевими академіями наук, Національним Еразмус+ офісом в Україні щодо євроінтеграції вищої освіти, Рамковою програмою Європейського Союзу з досліджень та інновацій «Горизонт 2020», іншими програмами та організаціями ЄС НАПН України брала активну участь в обґрунтуванні, розробленні та імплементації освітнього і наукового законодавства нового покоління, також у реалізації Угоди про асоціацію між ЄС та Україною, впровадженні Концепції Нової української школи, стандартів і типових освітніх програм початкової школи, стандартів освітніх програм, методичних рекомендацій для рівнів і складників освіти, реформаторських заходах із забезпечення і вдосконалення якості та доступності освіти, визначення ефективної моделі розвитку науки, їх інтеграції в європейський і світовий освітньо-науковий простори. Особливу увагу приділено проблемам розвитку інноваційної людини, формуванню конкурентоспроможного людського капіталу, посиленню національної єдності українського суспільства, громадянського і патріотичного виховання засобами освіти і науки.

Наукові здобутки. З-поміж найвагоміших результатів наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок у звітному році необхідно відзначити такі.

Відділення загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України:

– визначено основні принципи розвитку сучасного інформаційного світу, ознакою якого є цифровізація, візуалізація, віртуалізація всіх аспектів життя;

розроблено програму «Філософія для дітей», спрямовану на розвиток критичного мислення в умовах інформаційно-цифрової реальності; підготовлено практичні рекомендації щодо модернізації методів і форм викладання філософії в умовах цифровізації освіти¹;

– розроблено, оприлюднено та видано Концепцію освіти дітей раннього та дошкільного віку спільно з підкомітетом з питань раннього розвитку та дошкільної освіти комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій^{2,3};

– підготовлено та оприлюднено аналітичну довідку «Відповідь світової спільноти на виклики COVID-19 в освіті (лютий – червень 2020 р.)»⁴;

– розроблено трирівневу модель підготовки експертів у галузі освіти на засадах освітології; розширено й поглиблено зміст освітньої програми підготовки експертів у галузі освіти з урахуванням результатів виконання проєкту «Еразмус+: Жан Моне» «Якість вищої освіти та експертний супровід її забезпечення: рух України до Європейського Союзу»;

– експериментально впроваджено Програму «Нова українська школа у поступі до цінностей»⁵ (спільно з ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України) відповідно до наказу МОН України «Про проведення експерименту всеукраїнського рівня з реалізації Програми «Нова українська школа у поступі до цінностей» на базі закладів загальної середньої освіти Донецької, Кіровоградської, Київської, Миколаївської, Одеської, Рівненської, Тернопільської, Хмельницької, Черкаської областей на 2018-2022 рр.» від 18 березня 2019 р. № 369;

– розроблено організаційно-педагогічні та економічні засади функціонування опорних закладів загальної середньої освіти як центрів управління в умовах децентралізації;

– виявлено тенденції розвитку шкільної освіти в країнах ЄС, США та Китаї з окресленням перспективного досвіду для України;

– розроблено методики формування соціально активної особистості, патріота й громадянина у закладах вищої освіти; визначено зміст діяльності переміщених університетів як нового типу закладів вищої освіти України;

– здійснено класифікацію епістолярної спадщини Василя Сухомлинського за науковою, методичною, персоналістичною ознаками тощо;

– визначено науково-методичні засади діяльності освітянських бібліотек щодо забезпечення інформаційних потреб користувачів; здійснено формування та поповнення галузевого інформаційного ресурсу, зокрема ресурсу «Бібліотека Нової української школи»⁶;

– розкрито науково-методичні засади інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності НАПН України щодо модернізації та реформування національної освіти. Започатковано три онлайн-проєкти для наукових, науково-

¹ <http://bit.ly/3rWAWf6>

² <https://bit.ly/30MVFpH>

³ <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-2-2>

⁴ <https://lib.iitta.gov.ua/721241/>

⁵ <https://ipv.org.ua/prohrama-nova-ukrainska-shkola/>

⁶ <https://bit.ly/2OCFoAS>

педагогічних, бібліотечних працівників, здобувачів освіти: «Читаймо Сухомлинського онлайн», «Ми стоїмо на плечах наших попередників: Видатні педагоги-ювіляри», «Афоризми Сухомлинського»^{1,2,3}.

Відділення психології, вікової фізіології та дефектології НАПН України:

– обґрунтовано підхід до оцінки ціннісних орієнтацій дітей дошкільного віку як пріоритетних індикаторів особистісного зростання. Доведено роль і з'ясовано особливості прояву термінальних (предметних) та інструментальних (поведінкових) ціннісних орієнтацій дитини у регуляції і саморегуляції поведінки старшого дошкільника в умовах змін соціальної ситуації розвитку: розширення досвіду соціальної взаємодії з дітьми, які перебувають в освітніх закладах у зв'язку з поширенням мережі інклюзивної освіти, збільшення міграційних процесів та умов спілкування дитини з людьми, які виховуються за різних соціокультурних і національних цінностей тощо. Визначено теоретичні засади програми психологічного супроводу дітей дошкільного віку на етапі кардинальних змін соціальної ситуації їх розвитку (дошкільна-початкова освіта) в умовах сімейного та суспільного виховання у контексті системи базових ціннісних орієнтацій⁴;

– запропоновано модель, систему методів і технологій надання психологічної допомоги постраждалим у подоланні складних життєвих обставин⁵;

– розроблено концепцію різнорівневої інтеграції психологічного знання. Обґрунтовано можливості застосування інтегративного підходу до розв'язання низки актуальних психологічних проблем⁶;

– створено концепції: феноменогенезу групових процесів у складних соціальних ситуаціях гібридної війни, вимушеної міграції переселенців, соціальних і економічних трансформацій перехідного суспільства; творення етнокультурними групами спільного образу майбутнього у ситуації конфліктної історичної пам'яті; захисної поведінки групи в умовах колективної травми і групових інформаційних травм. Розроблено концептуальну модель психології колективних травм; транзактну модель механізмів взаємодії з дітьми усиновлювачів, які проживають складні соціальні ситуації; моделі символізації групового досвіду долання складних соціальних ситуацій як процесу посттравматичного зростання суб'єктів взаємодії у малих групах, низку відповідних розвивальних засобів та алгоритм дистанційного ведення кризових онлайн-груп. Запропоновано групові конструктивні стратегії опрацювання складних соціальних ситуацій, засоби психологічної допомоги соціальним суб'єктам, групові ресурси долання складних соціальних ситуацій⁷;

¹ <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-7-4>

² <https://dnpb.gov.ua/ua/virtualnyy-chyitalnyy-zal/>

³ <https://www.facebook.com/dnpb.gov.ua/>

⁴ <https://lib.iitta.gov.ua/722164/>

⁵ <https://lib.iitta.gov.ua/722181/>

⁶ <https://lib.iitta.gov.ua/722182/>

⁷ <http://gorn.kiev.ua/group/biblio.html>

– теоретично обґрунтовано стратегію розвитку психологічної служби системи освіти в умовах децентралізації. Запропоновано моделі управління і науково-методичного забезпечення психологічної служби на рівні «заклад освіти – територіальна громада», «територіальна громада – район», «район – область»¹;

– розроблено програми, заняття, форми, методи і техніки групової роботи з учнями різних вікових категорій для використання працівниками психологічної служби у процесі психологічного супроводу дітей і сімей, які зазнали травматичного досвіду внаслідок військових дій²;

– обґрунтовано та розроблено наукове забезпечення процесу створення інклюзивного освітнього середовища для дітей з особливими освітніми потребами, що перебувають у закладах освіти з інклюзивним навчанням;

– створено єдиний психолінгвістичний інструментарій для подолання мовленнєвих порушень у молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення, який містить діагностичну складову та складову, що передбачає організацію диференційованого надання допомоги для подолання різних базових порушень мовлення³;

– підготовлено та впроваджено Типову освітню програму для навчання дітей з інтелектуальними порушеннями (для учнів 3-4 класів)⁴. Розроблено критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з порушеннями інтелектуального розвитку^{5, 6};

– розроблено навчально-методичне забезпечення навчання дітей з порушеннями когнітивного розвитку в умовах компетентнісного підходу. Запропоновано сучасні моделі організації навчання, психологічного супроводу і реабілітації дітей з порушеннями когнітивного розвитку⁷;

– визначено основні напрями модернізації змісту освіти незрячих дітей та з порушеннями зору. Обґрунтовано принципи побудови діагностичних методик для цієї категорії дітей, розроблено вимоги до наочного матеріалу для роботи психолога з незрячими дітьми та з порушеннями зору, а також до організації і проведення діагностики⁸;

– розроблено теоретико-методичні засади білінгвального навчання глухих і слабкочуючих дітей, апробовано різноманітну систему вправ, завдань для здійснення білінгвального навчання глухих і слабкочуючих осіб; запропоновано модель організації дистанційного бімодально-білінгвального навчання глухих та слабкочуючих школярів.

Відділення загальної середньої освіти НАПН України:

– сформовано науково-методичне і дидактичне забезпечення успішної реалізації освітньої програми для 3-4 класів, розробленої під керівництвом акад.

¹ <https://lib.iitta.gov.ua/722337/>

² <https://lib.iitta.gov.ua/723324/>

³ <https://lib.iitta.gov.ua/719177/>

⁴ <https://lib.iitta.gov.ua/722273/>

⁵ <https://imzo.gov.ua/osvita/zagalno-serednya-osvita/>

⁶ <https://lib.iitta.gov.ua/721883/>

⁷ <https://lib.iitta.gov.ua/722272/>

⁸ <https://lib.iitta.gov.ua/722338/>

О.Я. Савченко, за якою працює понад 50 % початкових шкіл України. Створено й опубліковано 14 нових підручників для 3 класу з мов, математики, інтегрованого курсу «Я досліджую світ», у яких реалізовано новий зміст освіти та інноваційні підходи до його вивчення, видано кілька методичних посібників з організації освітнього процесу в початковій школі^{1,2};

– завершено розроблення спільно з МОН України нового Державного стандарту базової середньої освіти³, який затверджено постановою Кабінету Міністрів України 30 вересня 2020 р. № 898;

– теорію і методику навчання збагачено новими методиками компетентнісно орієнтованого навчання української мови, української літератури, окремих мов національних меншин, математики, історії в закладах загальної середньої освіти. Оригінальні ідеї і підходи реалізовано у створених ученими 23 нових підручниках з різних предметів, які за результатами Всеукраїнського конкурсу і вибору педагогів отримали державне фінансування, видані масовими тиражами і використовуються в освітній практиці⁴;

– розроблено моделі державної підсумкової атестації випускників гімназій у формі зовнішнього незалежного оцінювання, з'ясовано умови їх вибору і реалізації. Запропоновано методологію коректного врахування успішності шкільного навчання у показниках зовнішнього незалежного оцінювання на основі методів кваліметрії. Обґрунтовано мультиплікативний підхід до об'єднання окремих оцінок атестату для отримання інтегративної оцінки успішності шкільного навчання;

– розроблено архітектуру і складники адаптивної інтелектуальної інформаційної системи навчання, яка забезпечує персоналізацію інформаційної взаємодії користувача з системою. Створено програмні засоби, що реалізують функції персоналізованого інтелектуального тьютора. Обґрунтовано моделі адаптивної хмаро орієнтованої системи навчання і професійного розвитку вчителів закладів загальної середньої освіти, інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень на основі електронних систем відкритого доступу, а також концептуальну модель системи комп'ютерного моделювання, запропоновано методику використання цієї моделі для формування компетентностей учнів з природничо-математичних предметів.

Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України:

у сфері професійної (професійно-технічної) освіти:

– розроблено концепції проектування і розроблення SMART-комплексів для закладів професійної (професійно-технічної) освіти (ЗП(ПТ)О) аграрної, будівельної та машинобудівної галузей; оцінювання якості підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти⁵;

– створено педагогічну систему підготовки майбутніх кваліфікованих кадрів до підприємницької діяльності; розроблено методичну систему розвитку

¹ <http://undip.org.ua/news/library/pidruchniki.php>

² <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-8-2>

³ <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-11-5>

⁴ <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/>

⁵ <https://ivet.edu.ua/repozytarii/produktsiia-ndr>

професійної компетентності майстрів виробничого навчання та методичну систему професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників з елементами дуальної форми навчання; технології формування підприємницької компетентності майбутніх кваліфікованих кадрів; розвитку соціального партнерства в ЗП(ПТ)О в умовах дуальної форми навчання; проектування освітньо-виробничого середовища закладу професійної (професійно-технічної) освіти в умовах дуальної форми навчання¹;

– здійснено підготовку проєктів професійних стандартів на компетентнісній основі «Педагог професійного навчання», «Майстер виробничого навчання», «Методист закладу професійної (професійно-технічної) освіти»^{2,3};

у сфері педагогічної освіти і освіти дорослих:

– розроблено навчальну програму курсу «Професійна компетентність андрагога» з урахуванням індивідуальних запитів, освітніх потреб педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих, тенденцій професіоналізації освіти дорослих, досвіду розроблення подібних національних і зарубіжних навчальних програм⁴;

– схарактеризовано механізми й інструменти гарантування якості професійної підготовки педагогічних працівників в Австралії, Великій Британії, США; проаналізовано пріоритетні завдання забезпечення якості педагогічної освіти та шляхи їх виконання в досліджуваних країнах; окреслено стратегічні напрями державної освітньої політики з урегулювання основних чинників, що впливають на підвищення якості професійної підготовки вчителів. Розроблено рекомендації щодо використання в Україні конструктивних ідей зарубіжного досвіду забезпечення якості вищої педагогічної освіти.

Відділення вищої освіти НАПН України:

– розроблено та обґрунтовано стратегії вищої освіти в умовах інтернаціоналізації для стійкого розвитку суспільства, визначено підходи, механізми, показники і критерії оцінювання якості вищої освіти в умовах євроінтеграції⁵;

– розроблено систему показників для оцінювання ефективності діяльності університетів України та запропоновано рекомендації щодо її оцінювання для національного, секторального та інституційного рівнів;

– сформульовано науково обґрунтовані підходи, критерії і показники національного рейтингування закладів вищої освіти, формульного розподілу видатків між ними, визначено цільові показники діяльності закладу вищої освіти, обґрунтовано механізми розширення фінансової автономії закладів вищої освіти⁶;

– обґрунтовано необхідність трансформації управлінських і методичних засад організації навчальної роботи, внутрішньої та зовнішньої комунікації закладів вищої освіти, а також розвитку технології дистанційного інформаційно-

¹ <https://ivet.edu.ua/repozytarii/produktsiia-ndr>

² <https://ivet.edu.ua/component/k2/item/1102-zatverdzheno-novi-profesiini-standarty>

³ <http://bit.ly/3eI6Uba>

⁴ <http://ipood.com.ua/viddil-andragogiki/>

⁵ <https://ihed.org.ua/publications/>

⁶ <https://ihed.org.ua/publications/>

комп'ютерного спілкування суб'єктів освітнього процесу;

– здійснено філософський аналіз радикальних змістових трансформацій функцій освіти в умовах глобалізації, які зумовили новий її світоглядний ідеал, пов'язаний із культурно-національною самоідентифікацією; проаналізовано основні характерні риси духовності в добу «товарної» концептуалізації освіти, окреслено основні принципи сучасної духовної кризи;

– розроблено освітню платформу «Профосвіта» як інноваційне навчально-цифрове середовище для безперервного професійного розвитку фахівців через формальну, неформальну та інформальну освіту¹; розроблено і впроваджено цифровий програмно-методичний комплекс «Розвиток професійних (предметних) компетентностей педагога фахової передвищої освіти в умовах діджиталізації»².

Присудження премій і стипендій. За вагомі досягнення та особистий внесок у розвиток вітчизняної освіти та науки у 2020 р. присуджено:

– премію Президента України для молодих вчених за наукову роботу «Науково-методичні засади здоров'язберезувального використання програмно-апаратних засобів учнями 5-9 класів у закладах загальної середньої освіти» А.С. Сухих, канд. пед. наук, старшому науковому співробітнику відділу хмаро орієнтованих систем інформатизації освіти Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України³;

– Державну іменну стипендію найкращим молодим вченим для увічнення подій Революції Гідності та вшанування подвигу Героїв України – Героїв Небесної Сотні у номінації «стипендія імені Юрія Поправки» М.М. Павлюк, докт. психол. наук, доценту, провідному науковому співробітнику лабораторії психології соціально-дезадаптованих неповнолітніх Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України⁴;

– стипендію Кабінету Міністрів України для молодих вчених⁵:

• І.Г. Губеладзе, канд. психол. наук, старшому науковому співробітнику лабораторії психології мас і спільнот Інституту соціальної та політичної психології НАПН України;

• І.О. Горошкіну, канд. пед. наук, старшому науковому співробітнику відділу навчання іноземних мов Інституту педагогіки НАПН України;

• Є.В. Степурі, канд. психол. наук, старшому науковому співробітнику лабораторії методології і теорії психології Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України.

Кадровий потенціал НАПН України. У звітному році чисельність:

– наукових працівників наукових установ НАПН України становила 817 ос., серед яких за основним місцем роботи працювали 603 вчені, а саме: 133 доктори наук, 303 кандидати наук, 167 ос. без наукового ступеня. Посиленню наукового потенціалу в НАПН України сприяло зростання порівняно

¹ <https://profosvita.org/>

² <https://bit.ly/3cDf7uI>

³ <https://www.president.gov.ua/documents/5952020-36189>

⁴ <https://bit.ly/3tzyawz>

⁵ <https://bit.ly/3cGwTgGh>

з попереднім роком на 11 ос. чисельності вчених з науковим ступенем доктора наук, які працюють за основним місцем роботи;

– науково-педагогічних і педагогічних працівників у НАПН України становила відповідно 137 і 45 ос. За основним місцем роботи працювали 109 науково-педагогічних працівників, з них 22 доктори наук, 65 кандидатів наук та 44 педагогічні працівники, серед яких 5 кандидатів наук;

– членів НАПН України станом на 1 січня 2021 р. склала 163 ос., зокрема 75 дійсних членів (академіків) і 88 членів-кореспондентів; іноземних членів налічується 36 ос. і почесних академіків – 25 ос., з яких три обрано загальними зборами НАПН України в 2020 р.

Загальні збори та методологічні семінари НАПН України. У 2020 р. в онлайн режимі відбулися дві сесії загальних зборів НАПН України:

– 30 червня – «Звіт про діяльність Національної академії педагогічних наук України у 2019 році та завдання на 2020 рік»¹. У доповіді президента НАПН України акад. В.Г. Кременя представлено найважливіші здобутки вчених академії, охарактеризовано виклики та ризики, які стримують розвиток НАПН України, та наголошено на необхідності розвитку сильних сторін і переваг НАПН України, які є важливими для теорії і практики освіти у теперішній час та в перспективі;

– 20 листопада – «Наукове забезпечення розвитку освіти дорослих в Україні» (з доповіддю академіка-секретаря Відділення професійної освіти і освіти дорослих Н.Г. Ничкало² та співповіддю «Законодавче забезпечення освіти дорослих в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку» члена-кор. Л.Б. Лук'яново³). Приведено у відповідність до Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» та на виконання доручення Прем'єр-міністра України від 6 жовтня 2020 р. № 40762/1/1-20 Статут НАПН України, який затверджено загальними зборами у новій редакції. Почесними академіками НАПН України обрано С.М. Аржевітіна, П.М. Кулікова, Г.Г. Півняка.

Згідно з планом роботи НАПН України відбулися методологічні семінари:

– 30 жовтня – «Дошкільна освіта в контексті ідей Нової української школи»⁴ (модератор – академік-секретар Відділення загальної педагогіки та філософії освіти С.О. Сисоєва) за участю відомих вчених, викладачів закладів вищої освіти, представників дошкільної освіти з 11 областей України. Ключовою в обговоренні учасників заходу була Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку⁵, підготовлена вченими НАПН України спільно з підкомітетом з питань раннього розвитку та дошкільної освіти Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій і за підтримки його голови В.А. Воронова;

¹ <https://bit.ly/3cVbbn7>

² <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-1-1>

³ <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-1-2>

⁴ <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-3-3>

⁵ <https://bit.ly/30MVFpH>

– 19 листопада – «Шляхи і механізми підвищення конкурентоспроможності університетів України», організований Відділенням вищої освіти (академік-секретар П.Ю. Саух). На методологічному семінарі виступили Міністр освіти і науки України С.М. Шкарлет, перший віце-президент НАПН України, акад. В.І. Луговий¹, академік-секретар Відділення вищої освіти П.Ю. Саух², ректори (чл.-кор. С.М. Ніколаєнко³, чл.-кор. В.С. Бакіров⁴, докт. психол. наук І.Д. Пасічник, чл.-кор. Д.Г. Лук'яненко⁵, чл.-кор. В.С. Пономаренко⁶, докт. біол. наук А.М. Солоненко⁷ та ін.) і професорсько-викладацький склад університетів України, народний депутат України В.Ю. Арешонков⁸, члени НАПН України, науково-педагогічні працівники та інші зацікавлені фахівці (усього близько 60 вчених).

Діяльність Президії НАПН України. Проведено 14 (10 планових і 4 позачергові) засідань Президії НАПН України, на яких розглянуто понад 300 питань і прийнято відповідні постанови зі статутної діяльності академії. Зокрема проаналізовано:

– наукову і науково-організаційну діяльність за 2016-2020 рр. та перспективи розвитку Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України⁹, ДЗВО «Університет менеджменту освіти» в умовах децентралізації управління освітою¹⁰;

– результати виконання підвідомчими установами наукових досліджень щодо науково-методичної стратегії запобігання негативним психологічним явищам у політико-правовій сфері в умовах воєнного конфлікту (Інститут соціальної та політичної психології НАПН України)¹¹; проблеми методики навчання історії і громадянської освіти в ліцеї та гімназії (Інститут педагогіки НАПН України)¹²; світоглядні пріоритети гуманізації вищої освіти в контексті забезпечення та вдосконалення якості (Інститут вищої освіти НАПН України)¹³;

– виконання експериментальних досліджень всеукраїнського рівня, зокрема «Психолого-педагогічні умови становлення ціннісних орієнтацій дітей в ігровій та навчальній діяльності освітньої системи «Радість розвитку» (Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України)¹⁴; «Стандартизація наскрізної соціально-психологічної моделі масового впровадження медіаосвіти у вітчизняну педагогічну практику» (Інститут соціальної та політичної психології НАПН України);

¹ <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-13-1>

² <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-13-7>

³ <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-13-5>

⁴ <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-13-6>

⁵ <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-13-9>

⁶ <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-13-3>

⁷ <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-13-8>

⁸ <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-13-2>

⁹ <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-2-4>

¹⁰ <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-2-6>

¹¹ <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-2-1>

¹² <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-2-2>

¹³ <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-2-7>

¹⁴ <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-2-1>

– проєкти Концепції освіти дітей раннього та дошкільного віку, розробленої вченими відділень загальної педагогіки та філософії освіти і психології, вікової фізіології та дефектології НАПН України¹; Концепції психологічного супроводу освітніх реформ у діяльності психологічної служби в системі освіти України (Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи)²;

– результати впровадження Експериментального стандарту академічної наукової діяльності (Відділення загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України спільно з Інститутом проблем виховання НАПН України), спрямований на мотивацію наукової роботи вчених, підвищення її якості, розвиток наукової ініціативи та інтелектуального потенціалу установи;

– розширення співпраці підвідомчих установ НАПН України, зокрема Інституту обдарованої дитини НАПН України і Малої академії наук України щодо запровадження спеціалізованої освіти наукового характеру³; Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України з університетами щодо реалізації Концепції розвитку педагогічної освіти⁴;

– зміни до положень і нормативних документів, що регламентують діяльність НАПН України, зокрема щодо проведення наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок, передусім на конкурсних засадах; складу Міжвідомчої ради з координації в галузі освіти, педагогіки і психології⁵ тощо;

– науково-організаційні питання, з-поміж яких: робота Науково-видавничої ради НАПН України; затвердження вчених і спеціалізованих вчених рад підвідомчих установ академії; погодження проєктів державного замовлення на підготовку наукових і науково-педагогічних кадрів і підвищення кваліфікації (післядипломна освіта) тощо;

– питання кадрової політики: проведення конкурсів на заміщення керівних посад у підвідомчих установах академії; затвердження кандидатур на посади керівників установ, їх заступників і вчених секретарів; подання із присвоєння почесних звань, відзначення державними нагородами та нагородженнями НАПН України відомих вчених, діячів освіти тощо;

– питання фінансово-економічної діяльності академії тощо.

Виконання наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок. За тематичними планами підвідомчих установ виконувалося 103 наукові дослідження, з яких 43 фундаментальні та 60 прикладних, з-поміж яких 7 прикладних наукових досліджень для підтримки молодих вчених. Крім того, за тематичним планом дійсних членів і членів-кореспондентів НАПН України виконувалося 164 наукові дослідження. У цілому члени НАПН України та наукові працівники її підвідомчих установ

¹ <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-2-2>

² <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-9-1>

³ <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-2-4>

⁴ <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-2-6>

⁵ <http://naps.gov.ua/ua/iccr/>

виконували 267 наукових досліджень за 31 науковим напрямом, з яких 103 – розпочато, 99 – завершено (рис. І.1).

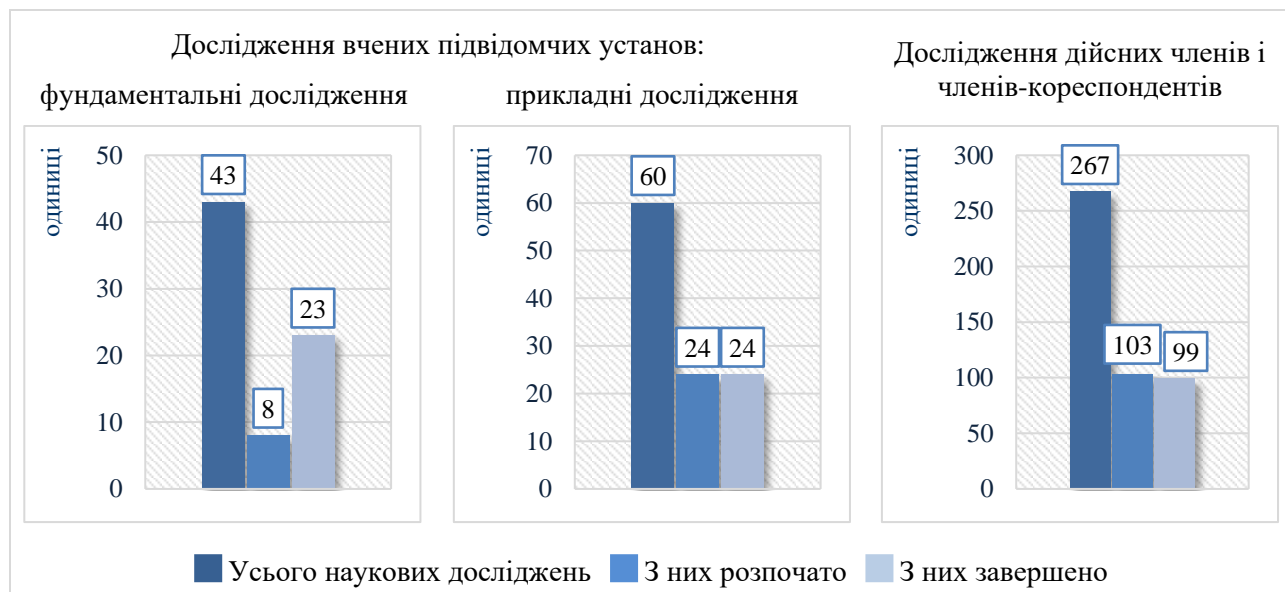

Рис. І.1. Кількість наукових досліджень, які виконувалися у НАПН України у 2020 р.

Усього за результатами наукових досліджень вченими підвідомчих установ та членами НАПН України опубліковано понад 3,1 тис. праць, зокрема 128 монографій, 35 підручників, 202 навчальні програми і посібники, 66 методичних посібників і рекомендацій, 6 словників і довідників, 455 збірників наукових праць, понад 1,7 тис. статей у фахових виданнях та більше 500 інших видів видавничої продукції (рис. І.2).

У підвідомчих установах НАПН України за завершеними в 2020 р.:

– 23 фундаментальними науковими дослідженнями, що виконувалися за 13 напрямками, підготовлено 1411 од. наукової, виробничо-практичної, навчальної і довідкової продукції. Зокрема, наукової (монографії, препринти) – 27 рукописів, виробничо-практичної (практичні посібники, методичні посібники, методичні рекомендації) – 21, навчальної (навчальні програми, навчальні посібники) – 20, довідкової (словники) – 1, статей – 1342, з них друкованих та електронних видань: наукової продукції – 17, виробничо-практичної – 14, навчальної – 8, статей – 1342;

– 24 прикладними науковими дослідженнями, які виконувалися за 6 напрямками, підготовлено 451 од. продукції. Зокрема, наукової (препринти) – 4, виробничо-практичної (методичні посібники, практичні посібники, методичні рекомендації, практикуми, інше) – 49, навчальної (підручники, навчальні посібники, навчальні програми) – 44, статей – 354, із них друкованих та електронних видань: наукової продукції – 1, виробничо-практичної – 29, навчальної – 23, статей – 354.

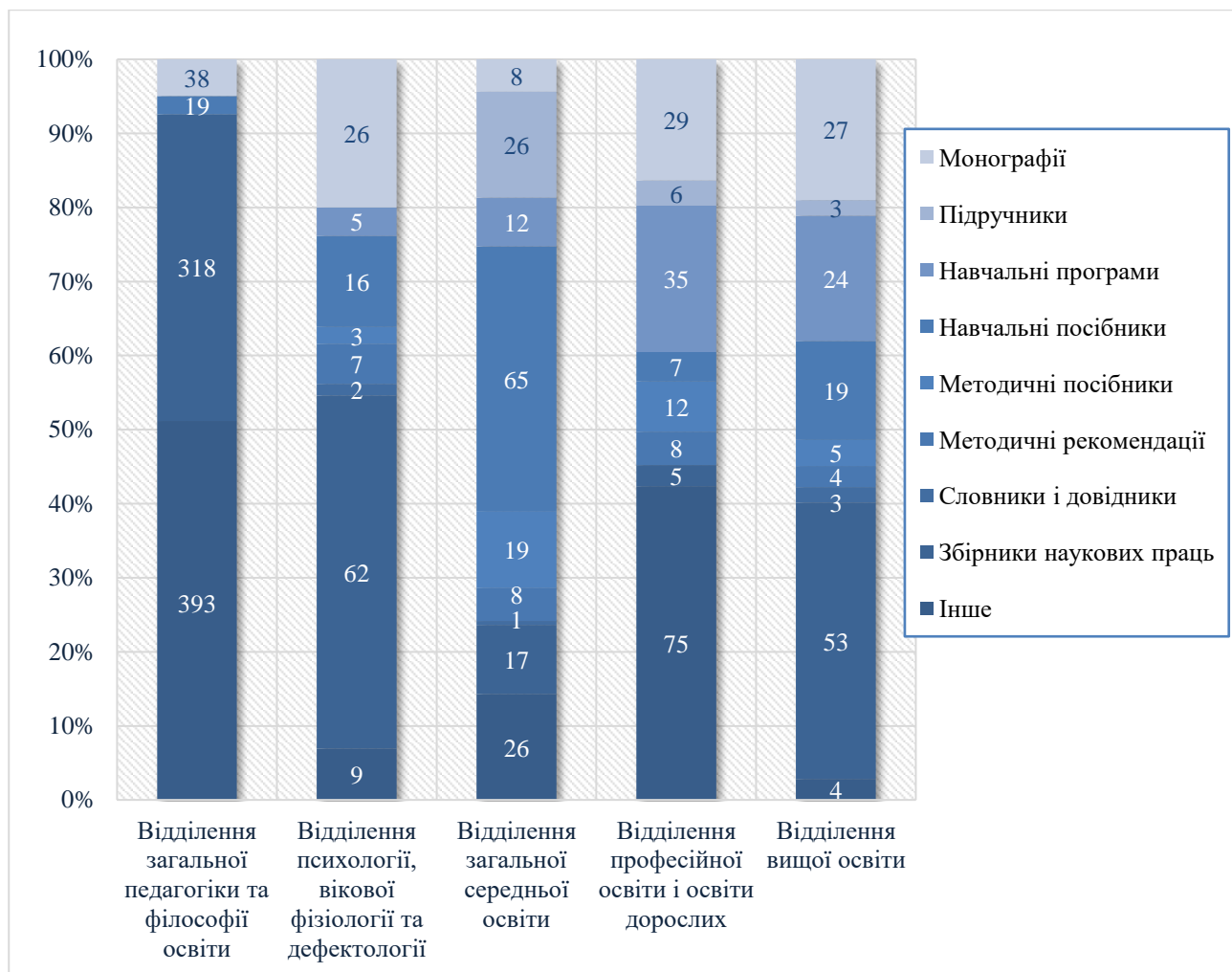

Рис. І.2. Друковані та електронні видання, опубліковані членами і науковими працівниками підвідомчих установ НАПН України у 2020 р.

Виконання конкурсних проєктів на грантовій основі Національного фонду досліджень. Вчені НАПН України у 2020 р. стали переможцями конкурсів наукових і науково-технічних проєктів Національного фонду досліджень України «Наука для безпеки людини та суспільства» і «Підтримка досліджень провідних та молодих вчених»¹.

За напрямом «Наука для безпеки людини та суспільства» отримано грантову підтримку двох наукових досліджень (термін виконання 2020-2021 рр.):

– «Психологічна підтримка літніх осіб у період карантину» (керівник – О.Г. Коваленко, головний науковий співробітник відділу андрагогіки Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, докт. психол. наук, проф.);

– «Подолання наслідків пандемії COVID-19 у діяльності психологічної служби системи освіти» (керівник – В.Г. Панок, директор Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи НАПН України, докт. психол. наук, проф., чл.-кор. НАПН України).

За напрямом «Підтримка досліджень провідних та молодих вчених» (термін виконання 2020-2022 рр.):

¹ <https://nrfu.org.ua/grantees/selected-proposals/>

– «Хмаро орієнтовані системи відкритої науки у навчанні і професійному розвитку вчителів» (керівник – М.П. Шишкіна, завідувач відділу хмаро орієнтованих систем інформатизації освіти Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, докт. пед. наук, с. наук. с.).

Упровадження результатів наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок. Результати фундаментальних і прикладних наукових досліджень, що проводилися підвідомчими установами НАПН України за кошти державного бюджету, упроваджувалися у закладах освіти різних рівнів, установах, організаціях, на підприємствах, а також в органах державної влади та органах місцевого самоврядування. Зокрема, станом на 1 січня 2021 р. на різних етапах і рівнях впроваджено 92 із 166 розробок (55,4 %), підготовлених у ході 23 фундаментальних та 24 прикладних завершених наукових досліджень (рис. І.3). Із них: наукової продукції – 31, виробничо-практичної – 70, навчальної – 64, довідкової продукції – 1. Інформацію щодо упровадження результатів наукових досліджень за видами підготовленої продукції представлено в табл. 5 (Додатки).

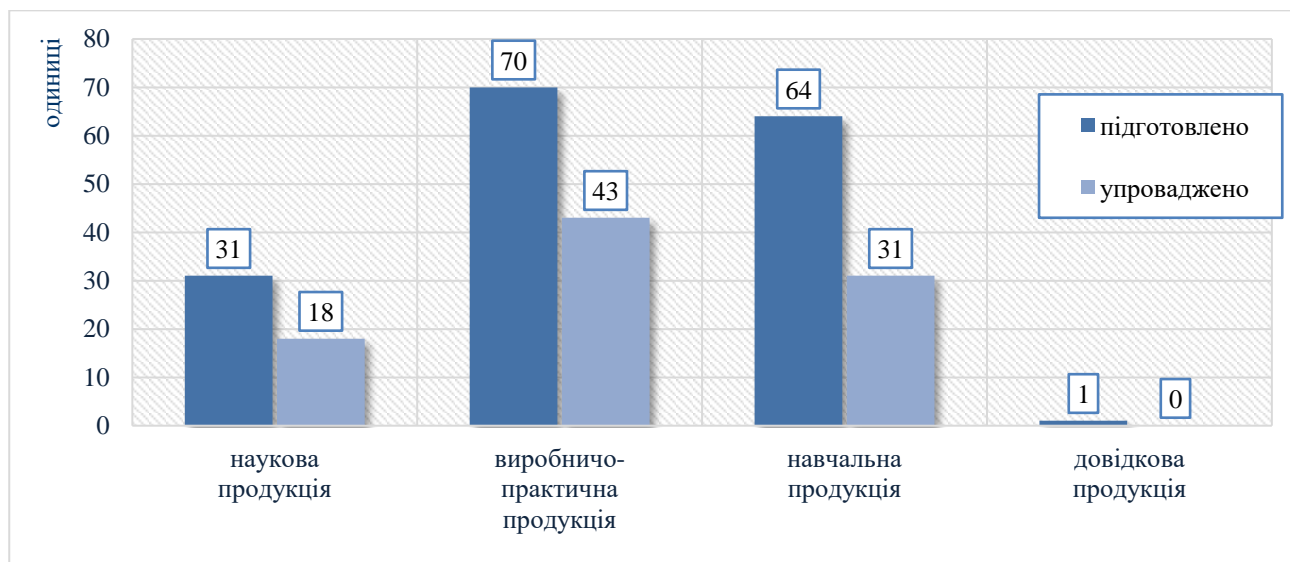

Рис. І.3. Упровадження результатів наукових досліджень, завершених у 2020 р. (станом на 1 січня 2021 р.)

Наукові результати завершених у 2020 р. фундаментальних та прикладних наукових досліджень використані у підготовці понад 90 законодавчих та нормативно-правових документів з питань регулювання державної освітньої політики, а саме:

- 35 проєктів законів України;
- 14 проєктів постанов Кабінету Міністрів України;
- 12 проєктів розпоряджень Кабінету Міністрів України;
- 20 проєктів наказів МОН України;
- 3 проєктів державних стандартів;
- 3 проєктів концепцій;
- 4 проєктів стратегій та ін.

Результати наукових досліджень підвідомчих установ НАПН України відображено в 140 рекомендаціях міжнародних, всеукраїнських та інших науково-практичних заходів.

Експериментальна діяльність. У звітному році вчені підвідомчих установ НАПН України у ході 85 експериментів різних рівнів здійснювали експериментальну діяльність у 1424 закладах, 836 з них – затверджено МОН України. Під науковим керівництвом вчених НАПН України здійснюється 35 всеукраїнських експериментів (два мають статус академічних), що охоплюють різні рівні та складники освіти (рис. І.4).

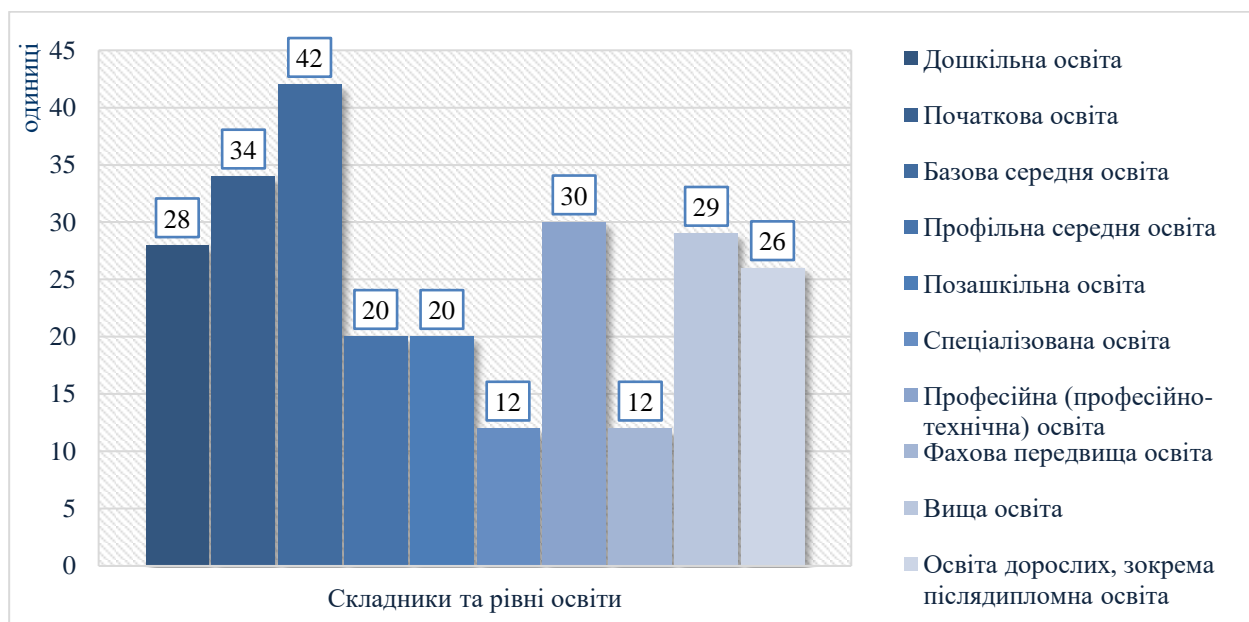

Рис. І.4. Експерименти НАПН України в 2020 р. відповідно до рівнів і складників освіти

Всеукраїнські експерименти проводилися з метою дослідження проблем реалізації реформи «Нова українська школа», дидактичного та психолого-педагогічного забезпечення позашкільної, спеціалізованої, професійної (професійно-технічної) освіти та освіти дорослих в Україні.

Академічні експерименти НАПН України спрямовано на підвищення рівня медіакомпетентності педагогів і студентів педагогічного та психологічного профілю; вдосконалення технологій підготовки учасників освітнього процесу до дій у надзвичайних ситуаціях.

Рівні та складники освіти. Експериментальна діяльність у НАПН України здійснювалася за 15 пріоритетними напрямками (тематикою) наукових досліджень і охоплювала рівні та складники освіти: дошкільну освіту (28 %), початкову освіту (34 %), базову середню освіту (42 %), профільну середню освіту (20 %), позашкільну освіту (20 %), спеціалізовану освіту (12 %), професійну (професійно-технічну) освіту (30 %), фахову передвищу освіту (12 %), вищу освіту (29 %), освіту дорослих включно з післядипломною освітою (26 %).

Видавнича діяльність. Відповідно до планів випуску друкованої продукції підвідомчих установ НАПН України, підготовленої у 2020 р. за результатами фундаментальних і прикладних наукових досліджень, за кошти державного бюджету випущено 18 найменувань наукової, виробничо-практичної, навчальної та довідкової продукції загальним тиражем понад 4,6 тис. примірників.

Друковані видання підвідомчих установ НАПН України розповсюджено у 118 установах та закладах освіти державної і комунальної форм власності. З-поміж закладів освіти **державної форми власності** продукцію передано до сфери управління МОН України (36 закладам вищої освіти, 3 закладам позашкільної освіти, 1 державній науковій установі) та 4 районним державним адміністраціям.

Друковану продукцію також передано закладам і установам **комунальної форми власності**, які належать до сфери управління 34 рад різних рівнів (14 обласних, 7 районних, 13 міських), зокрема: 2 закладам вищої освіти комунальної форми власності, 1 відділу освіти, 14 закладам післядипломної педагогічної освіти, 22 закладам загальної середньої освіти, 14 закладам позашкільної освіти, 10 бібліотекам.

У НАПН України здійснено випуск 86 найменувань електронних видань, з-поміж яких: 28 – наукової (монографії, препринти), 37 – виробничо-практичної (практичні та методичні посібники, методичні рекомендації), 19 – навчальної (навчальні, навчально-методичні посібники, навчальні програми, підручники), 2 – довідкової (бібліографічні та біобібліографічні покажчики) продукції.

Представлення наукових періодичних видань та публікацій вчених НАПН України в світовій системі наукових комунікацій.

Діяльність наукових періодичних видань НАПН України. У звітному році налічувалося 49 наукових періодичних видань (засновники / співзасновники – НАПН України та її підвідомчі установи), з-поміж яких 39 друкованих та 10 електронних. У цілому простежується позитивна тенденція щодо результативності діяльності наукових періодичних видань НАПН України:

– електронне наукове періодичне видання «Інформаційні технології і засоби навчання»¹ (засновник – Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України; співзасновники: ДЗВО «Університет менеджменту освіти», Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти») представлено в базі даних Emerging Sources Citation Index (ESCI) Web of Science Core Collection компанії Clarivate. За результатами моніторингу сайту електронного наукового періодичного видання протягом 2020 р. здійснено понад 994,1 тис. переглядів сторінок 26,1 тис. користувачів із 193 країн світу (найбільше з України – 48,7 %, США – 14,6 % та Японії – 8,8 %);

– опубліковано третій номер англomовного наукового періодичного видання НАПН України «Education: Modern Discourses»² (гол. ред. – акад. В.Г. Кремень), в якому представлено статті з питань філософії та історії освіти,

¹ <https://journal.iitta.gov.ua/>

² <http://emdnaes.org.ua/>

педагогічної компаративістики та міжнародної освіти, вищої та університетської освіти, дошкільної освіти і виховання, розвитку особистості тощо. Науковий журнал індексується у Crossref, Directory of Open Access Journals, European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences, Index Copernicus International тощо;

– здійснюється випуск електронного наукового періодичного видання відкритого доступу «Вісник Національної академії педагогічних наук України»¹ (гол. ред. – акад. В.Г. Кремень), створеного з метою сприяння розвитку наукового потенціалу у сфері освіти, педагогіки і психології, інтеграції вітчизняної педагогічної і психологічної науки у світовий освітньо-науковий простір та всебічного висвітлення діяльності НАПН України. У звітному році підготовлено 69 матеріалів, які публікувалися безперервно у межах двох випусків до 1 липня (1 випуск) та до 31 грудня (2 випуск). За даними Google Analytics у звітному році налічувалося понад 7,5 тис. користувачів вебсайту видання, 58,0 % з яких вивчали опубліковані матеріали з мобільних пристроїв (смартфонів та планшетів). Найбільше користувачів з України (83,2 %) та США (14,6 %);

– 29 найменувань (60 %) наукової періодики НАПН України внесено до категорій «А» та «Б» Переліку наукових фахових видань України² за спеціальностями у галузях знань «01 Освіта / Педагогіка», «03 Гуманітарні науки», «05 Соціальні та поведінкові науки», «12 Інформаційні технології», «23 Соціальна робота». У 2020 р. 25 наукових періодичних видань НАПН України внесено до Переліку, що у 8 разів більше порівняно з 2019 р.;

– усі електронні та 92 % друкованих видань мають власні вебсайти або вебсторінки на вебсайті засновника (співзасновника) видання;

– 39 (80 %) наукових періодичних видань НАПН України присвоюють статтям DOI;

– наукові періодичні видання НАПН України представлені у базах даних, реєстрах і пошукових системах, зокрема: Web of Science Core Collection (електронне наукове періодичне видання «Інформаційні технології і засоби навчання»), бази даних фірми EBSCO Publishing (3 видання), Directory of Open Access Journals (11 видань), European Reference Index for the Humanities and Social Sciences (15 видань), Central European Journal of Social Sciences and Humanities (3 видання), Index Copernicus International Journals Master List (23 видання) тощо;

– 84 % наукових періодичних видань НАПН України розміщують повні тексти у відкритому доступі на вебсайті або вебсторінці видання на вебсайті засновника (співзасновника), підтримуючи ініціативи «Відкритої науки». Під час реєстрації DOI лише 17 видань передають серед метаданих анотації (Initiative for Open Abstracts, I4OA) та 6 видань («Вісник НАПН України», «Education: Modern Discourses», «Педагогічний дискурс», «Університети і лідерство», «Інформаційні технології і засоби навчання» та «Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент») – списки використаних джерел (Initiative for Open Citations, I4OC).

¹ <https://visnyk.naps.gov.ua/>

² <https://mon.gov.ua/ua/nauka/nauka/atestaciya-kadriv-vishoyi-kvalifikaciyi/naukovi-fahovi-vidannya>

Публікаційна активність вчених НАПН України. У 2020 р. істотно зросла публікаційна активність і ефективність вчених НАПН України, та активізовано роботу з представлення діяльності наукових працівників в інформаційному науково-освітньому просторі:

– понад 330 статей опубліковано дійсними членами, членами-кореспондентами та вченими підвідомчих установ НАПН України у наукових виданнях, що індексуються у наукометричних базах даних Scopus та Web of Science Core Collection, що у 1,9 рази більше порівняно з 2019 р. та у 4 рази більше порівняно з 2018 р. З-поміж них: «Advanced Education», «E-Mentor», «Health Psychology Research», «Information Technologies and Learning Tools», «International Journal of Criminology and Sociology», «International Journal of Higher Education», «International Journal of Learning, Teaching and Educational Research», «International Journal of Psychology & Psychological Therapy», «International Journal of Psychosocial Rehabilitation», «International Journal of Psychosocial Rehabilitation», «Journal of History Culture and Art Research», «Journal of Intellectual Disability – Diagnosis and Treatment», «Journal of Physical Education and Sport», «Political Psychology», «Problems of Education in the 21st Century», «Psycholinguistics», «Social Welfare. Interdisciplinary Approach», «Strategies for Policy in Science and Education», «The New Educational Review» тощо;

– до 230 ос., тобто у 2 рази порівняно з 2019 р. та у 3,8 рази порівняно з 2018 р. збільшилася частка вчених підвідомчих установ і членів (академіків та членів-кореспондентів) НАПН України, які опублікували статті у виданнях, що індексуються у базах даних Scopus і Web of Science Core Collection;

– близько 800 (86 %) вчених підвідомчих установ НАПН України мають цифрові ідентифікатори ORCID iD; 840 – профілі у Google Scholar, 84 % з яких представлено в системі «Бібліометрика української науки» (Додатки, табл. 2);

– згідно з наведеними у Google Scholar бібліометричними портретами наукових працівників індекс Гірша 11 і більше мають 135 вчених підвідомчих установ НАПН України, у тому числі 28 вчених – 20 і більше;

– суттєво (на 304 одиниці) порівняно з 2019 р. зросла кількість публікацій вчених підвідомчих установ НАПН України англійською та іншими іноземними мовами;

– до Електронної бібліотеки НАПН України¹ внесено більше 2,8 тис. ресурсів, підготовлених за результатами фундаментальних і прикладних наукових досліджень (Додатки, табл. 3). Загалом на кінець звітного року у бібліотеці розміщено понад 22,8 тис. повнотекстових ресурсів, які завантажено понад 7,2 млн разів, з них майже 2,5 млн у 2020 р. порівняно з 1 млн у 2018 р. (рис. І.5). За результатами моніторингу сайту Електронної бібліотеки НАПН України впродовж 2020 р. налічувалося понад 67,2 тис. її користувачів (на 20 тис. ос. більше порівняно з 2019 р.), здійснено 658,2 тис. переглядів сторінок, 119,9 тис. сеансів зі 146 країн світу (найбільше користувачів з України – 89 %). Із запровадженням карантину зафіксовано зростання кількості завантажень удвічі порівняно з такими ж періодами у попередньому році.

¹ <https://lib.iitta.gov.ua/>

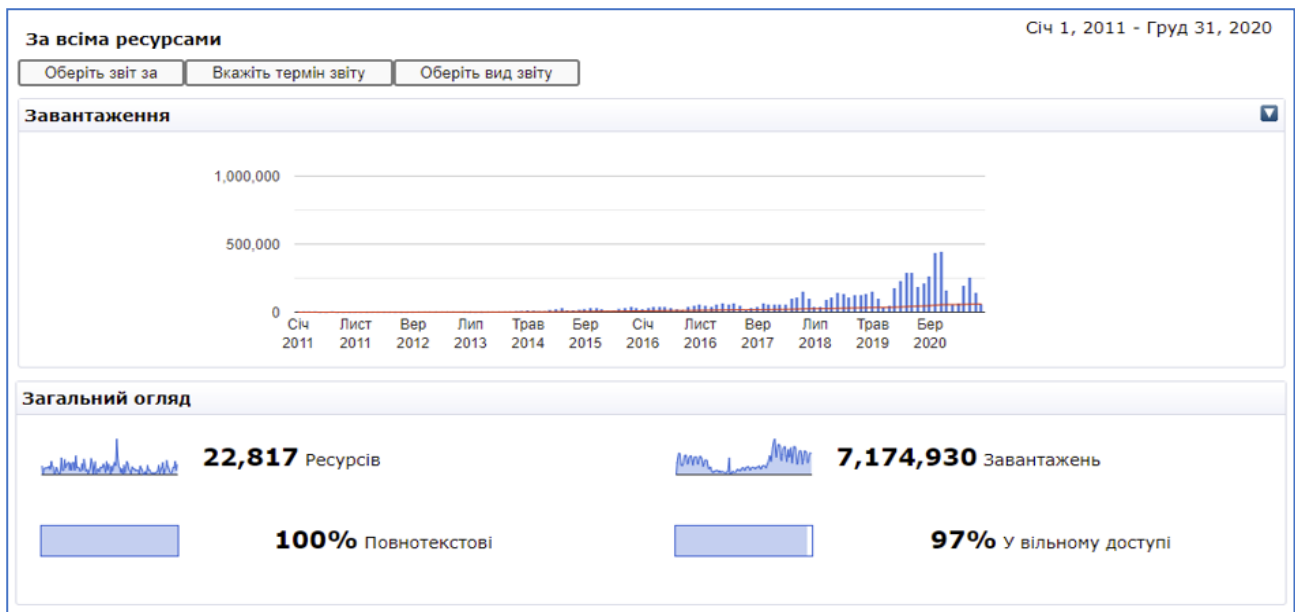

Рис. І.5. Статистичний звіт Електронної бібліотеки НАПН України (lib.iitta.gov.ua) станом на 31 грудня 2020 р.

– успішно функціонував профіль НАПН України у Scopus (Scopus Affiliation ID: 60123159)¹, в якому наведено відомості про публікації вчених НАПН України у виданнях, що індексуються у наукометричній базі даних Scopus. Зокрема, інформацію про публікації систематизовано за вченими (authors), науковими спеціальностями (subject areas), науковими періодичними виданнями (sources), співавторами публікацій (collaborating affiliations) тощо. У профілі представлено більше 270 статей та понад 100 авторів – вчених НАПН України (рис. І.6);

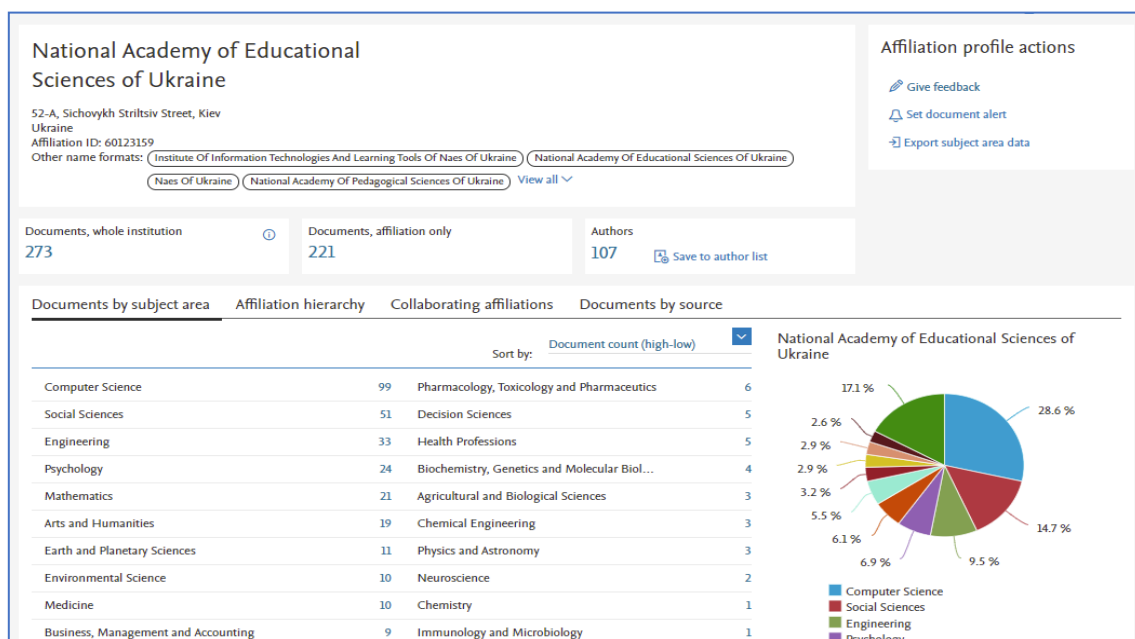

Рис. І.6. Профіль НАПН України у Scopus

¹ <https://www.scopus.com/affil/profile.uri?afid=60123159>

– одинадцять підвідомчих установ НАПН України представлені з-поміж понад 190 університетів й науково-дослідних інститутів відповідного Рейтингу¹, що підготовлений Центром досліджень соціальних комунікацій Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського у рамках проєкту «Бібліометрика української науки» (табл. І.1).

Таблиця І.1

Рейтинг підвідомчих установ НАПН України за даними інформаційно-аналітичної системи «Бібліометрика української науки»

№ з/п	Місце у рейтингу	Найменування підвідомчої установи, закладу НАПН України	h-індекс
1	7	Інститут психології імені Г.С. Костюка	110
2	46	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	63
3	47	Інститут вищої освіти	62
4	52	Інститут педагогіки	60
5	58	Інститут проблем виховання	58
6	60	Інститут соціальної та політичної психології	56
7	65	Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	54
8	86	ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	47
9	110	Інститут професійно-технічної освіти	37
10	169	Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи	20
11	182	Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського	11

Упродовж 2020 р. вченим, аспірантам, докторантам НАПН України надано доступ до:

– баз даних Scopus і Web of Science Core Collection відповідно до наказу МОН України «Про надання доступу закладам вищої освіти і науковим установам до електронних наукових баз даних та визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів Міністерства освіти і науки України» від 29 травня 2020 р. № 721 через Державну науково-технічну бібліотеку України;

– зарубіжних повнотекстових і реферативних науково-технічних, економічних та довідкових баз даних фірми EBSCO Publishing за кошти державного бюджету через Державну науково-педагогічну бібліотеку України імені В.О. Сухомлинського.

Науково-експертна діяльність вчених НАПН України.

Проведення наукової експертизи. З метою імплементації законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність» вчені НАПН України здійснювали незалежну наукову експертизу, зокрема:

– понад 90 законодавчих, нормативно-правових актів, державних рішень і програм, освітніх інновацій та інформаційно-аналітичних матеріалів;

¹ http://www.nbuviap.gov.ua/bpnu/index.php?page_sites=ustanovy

– понад 900 од. рукописів видавничої (наукової, виробничо-практичної, навчальної та довідкової) продукції (друкованих та електронних видань) для рекомендації їх до публікації;

– понад 120 од. навчальної, навчально-методичної літератури, засобів навчання та навчального обладнання для закладів дошкільної, початкової, середньої (початкової, основної і старшої школи) професійної (професійно-технічної) освіти тощо для надання грифів і свідоцтв МОН України;

– понад 220 дисертацій (з них 39 % – на здобуття наукового ступеня доктора наук) у рамках діяльності спеціалізованих вчених рад. Підготовлено відгуки (опонування) на близько 140 дисертацій (з них 40 % – на здобуття наукового ступеня доктора наук) та понад 180 авторефератів дисертацій (з них 36 % – на здобуття наукового ступеня доктора наук).

Участь вчених НАПН України в роботі експертних груп. Більше 130 провідних вчених НАПН України брали участь як наукові експерти та фахові представники у діяльності експертних, акредитаційних, робочих груп і комісій, агентств, програмних комітетів, організацій, підприємств тощо, зокрема в роботі Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій, Національної ради з питань розвитку науки і технологій, Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки, Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, Національного агентства кваліфікацій, програмних комітетів, відповідальних за моніторинг виконання Рамкової програми Європейського Союзу з досліджень та інновацій «Горизонт 2020», Комітету з Державної премії України в галузі освіти, МОН України (колегії МОН України, експертних рад з питань проведення експертизи дисертацій, Наукової ради, експертних груп з оцінювання ефективності діяльності наукових установ, Науково-методичної ради, робочих груп, конкурсних комісій тощо), Міністерства соціальної політики України, Міністерства культури України, Національного фонду досліджень, Національної академії наук України, Державної служби якості освіти України, Українського культурного фонду, громадських організацій, редакційних колегій вітчизняних та зарубіжних наукових періодичних видань тощо.

Співпраця з комітетами Верховної Ради України. У 2020 р. НАПН України здійснювала плідну співпрацю з комітетами Верховної Ради України за такими напрямками:

участь вчених НАПН України для підготовки проєктів актів Верховної Ради України у робочих та експертних групах, зокрема Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій, а також об'єднаної Конкурсної комісії з присудження Премії Верховної Ради України молодим ученим та іменних стипендій Верховної Ради України для молодих учених;

надання експертних висновків та пропозицій до понад 50 законопроєктів на запити:

– Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій;

– Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики;

– Комітету Верховної Ради України з питань молоді і спорту;

систематичне надання інформаційно-аналітичних матеріалів, підготовлених вченими НАПН України:

– Кремень, В.Г., Ляшенко, О.І. & Локшина, О.І. (2020). Загальна середня освіта України в контексті освіти країн Європи: тривалість і структура : науково-аналітична доповідь. Київ : Педагогічна думка¹;

– аналітичні матеріали «Про напрацювання вчених Національної академії педагогічних наук України із функціонування сфери освіти в умовах карантину, пов'язаного з COVID-19»²;

– аналітична довідка «Відповідь світової спільноти на виклики COVID-19 в освіті (лютий-червень 2020 р.)»³;

– аналітичні матеріали «Результати онлайн опитування «Потреби учителів у підвищенні фахового рівня питань використання цифрових засобів та ІКТ в умовах карантину»⁴;

– аналітичні матеріали «Про стан суспільної свідомості в Україні та заходи з його поліпшення в умовах пандемії COVID-19»⁵;

участь у засіданнях Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій, зокрема у 3 слуханнях:

– «Реформування спеціальних закладів освіти України та стан впровадження інклюзивної освіти: проблеми і шляхи вирішення» (16 лютого 2020 р.);

– «Стан і розроблення законодавчого забезпечення розвитку дошкільної освіти в Україні» (12 лютого 2020 р.);

– «Рік акредитації освітніх програм за новою процедурою: підсумки, проблеми, перспективи (7 жовтня 2020 р.);

та 2 засіданнях:

– 29 вересня 2020 р. з розгляду законопроектів «Про Державний бюджет України на 2021 рік», «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України» тощо;

– 18 листопада 2020 р. з розгляду питання «Про зміни до нормативних актів щодо врегулювання окремих проблемних питань державного супроводу наукової діяльності в Україні (за результатами наради з науковцями)»;

участь у круглих столах, конференціях, роботі консультативно-дорадчих органів:

– Комітету Верховної ради України з питань освіти, науки та інновацій;

– Комітету Верховної Ради України з питань молоді і спорту, зокрема, у засіданні робочої групи з підготовки проекту Закону України «Про загальні засади молодіжної політики» (13 січня 2020 р. м. Київ);

– Комітету Верховної Ради України з питань енергетики та житлово-комунальних послуг, підкомітету з питань поводження з побутовими відходами,

¹ <https://bit.ly/3eNLolx>

² <http://naps.gov.ua/ua/press/releases/2077/>

³ <https://bit.ly/3rZFT6T>

⁴ <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-7-1>

⁵ <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-14-2>

зокрема, круглому столі «Мінімізація відходів у продовольчій системі» (17 лютого 2020 р., м. Київ);

– Комітету Верховної Ради з питань гуманітарної та інформаційної політики та Інституту соціальної та політичної психології НАПН України (круглому столі «Медіаосвіта та медіаграмотність: досягнення ЄС та перспективи України», 14 листопада 2020 р.).

Результатами спільної діяльності є:

– з підкомітетом з питань раннього розвитку та дошкільної освіти Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій щодо реалізації Концепції освіти дітей раннього та дошкільного віку і підготовки спеціального Закону України «Про освіту дітей раннього та дошкільного віку»:

Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку / Національна академія педагогічних наук України. – Київ : ФОП Ференець В.Б., 2020. – 44 с.

методологічний семінар НАПН України «Дошкільна освіта в контексті ідей Нової української школи», 30 жовтня 2020 р.;

– включення понад 10 законопроектів (в основній та альтернативній редакції) до порядку денного пленарних засідань Верховної Ради України.

Співпраця з Міністерством освіти і науки України. У 2020 р. завершено реалізацію Програми спільної діяльності МОН України та НАПН України на 2017-2020 роки, яка передбачала виконання 115 заходів, спрямованих на вирішення нагальних завдань з реформування вітчизняної освіти з таких десяти напрямів: «Загальні проблеми розвитку освітнього простору», «Дошкільна та загальна середня освіта», «Позашкільна освіта і виховна робота», «Професійна (професійно-технічна) освіта», «Вища освіта», «Педагогічна освіта і освіта дорослих», «Психологічний супровід освіти», «Управління освітньою та науковою діяльністю, інформаційне забезпечення освіти», «Міжнародне співробітництво» та «Проведення спільних науково-практичних масових заходів»^{1,2}.

З метою узгодженого вирішення невідкладних завдань, які стоять перед українською освітою, вченими НАПН України та фахівцями МОН України підготовлено, схвалено на засіданні Президії НАПН України, що відбулося 18 листопада 2020 р. за участі Міністра освіти і науки України С.М. Шкарлета, та 21 грудня 2020 р. підписано ***Програму спільної діяльності Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України на 2021-2023 роки***^{3,4}. У Програмі виокремлено вісім пріоритетних напрямів співпраці:

1. Доступна та якісна дошкільна освіта.
2. Нова українська школа.
3. Сучасна професійна (професійно-технічна) і фахова передвища освіта.
4. Якісна вища освіта та розвиток освіти дорослих.
5. Розвиток науки та інновацій.

¹ <http://naps.gov.ua/ua/activities/research/mon/>

² <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-2-3>

³ <http://naps.gov.ua/ua/activities/research/mon23/>

⁴ <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-11-1>

6. Цифровізація освіти.
7. Психологічний супровід освіти.
8. Загальні проблеми розвитку освітнього простору.

У кожному розділі визначено заходи, спрямовані на реалізацію нагальних завдань з реформування вітчизняної освіти.

Співпраця з Національною академією наук України. У 2020 р. вчені Національної академії наук України та НАПН України підготували Програму спільної діяльності на 2020-2022 роки^{1,2}, яку 19 березня 2020 р. підписали президент НАН України Б.Є. Патон і президент НАПН України В.Г. Кремень. Програма передбачає виконання понад 50 заходів, серед яких у звітному році найбільш розгорнуто представлено³:

– розроблення психологічного супроводу освітнього процесу у співпраці з Інститутом кібернетики імені В.М. Глушкова НАН України;

– спільну діяльність з Національним центром «Мала академія наук України»;

– розроблення методологічних засад з питань професійного (професійно-технічного) розвитку;

– підготовку та підвищення кваліфікації оперативно-диспетчерського персоналу в енергетичній галузі України спільно з Інститутом проблем моделювання в енергетиці ім. Г.Є. Пухова НАН України;

– удосконалення позашкільної освіти у співпраці з Національним ботанічним садом імені М.М. Гришка НАН України;

– підготовку наукових і навчальних видань за участі Головної астрономічної обсерваторії НАН України, Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М.Т. Рильського НАН України;

– співпрацю з Національною бібліотекою України імені В.І. Вернадського в рамках поповнення галузевого сегменту загальнодержавної реферативної бази даних «Україніка наукова» та УРЖ «Джерело»;

– проведення спільних науково-практичних масових заходів – конференцій, семінарів, круглих столів, виставок тощо, зокрема участь у XVI Всеукраїнському фестивалі науки.

Співпраця НАПН України з національними галузевими академіями наук України здійснюється у межах: діяльності Ради президентів академій наук України; взаємочасті керівного складу академій у роботі їх загальних зборів; проведення консультацій щодо підготовки пропозицій з оновлення пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки; спільного проведення Всеукраїнського фестивалю науки; надання інформаційно-аналітичних матеріалів з ключових проблем розвитку суспільства і держави; активної роботи відповідних відділень і наукових установ.

Проведення науково-практичних масових заходів. Упродовж 2020 р. вчені НАПН України були активними учасниками трьох міжнародних виставкових заходів:

¹ <http://naps.gov.ua/ua/activities/research/nas/>

² <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-2-3>

³ <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-2-5>

- XI Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти» (12-14 березня, м. Київ);
- XII Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті» (12-14 жовтня, м. Київ);
- XXXVII Міжнародної спеціалізованої виставки «Освіта та кар'єра – День студента» (20-21 листопада, м. Київ).

Проведено 54 онлайн заходи (науково-практичні конференції, семінари, круглі столи, презентації) з актуальних питань розвитку вітчизняної освіти, педагогічної і психологічної наук. Наукові розробки вчених підвідомчих установ НАПН України відзначено 4 почесними нагородами у конкурсі «Національне визнання наукових досягнень» та 21 медаллю виставок.

У 2020 р. вчені НАПН України відповідно до плану роботи (рис. І.7):

- провели 165 масових заходів: 69 міжнародних і всеукраїнських наукових конференцій та педагогічних читань, 60 семінарів, 13 круглих столів тощо;
- були організаторами і співорганізаторами 455 масових заходів, зокрема: 96 конференцій, 275 семінарів, 15 круглих столів (Додатки, табл. 23);
- 3,4 тис. разів брали участь у різноманітних заходах, зокрема: 13 – на з'їздах та конгресах, 107 – симпозіумах, 1545 – конференціях, 508 – семінарах, 14 – педагогічних читаннях, 145 – круглих столах, 74 – виставках, у 976 інших заходах. Унаслідок пандемії COVID-19 і введення карантину більшість масових науково-практичних заходів проводилися в режимі онлайн.

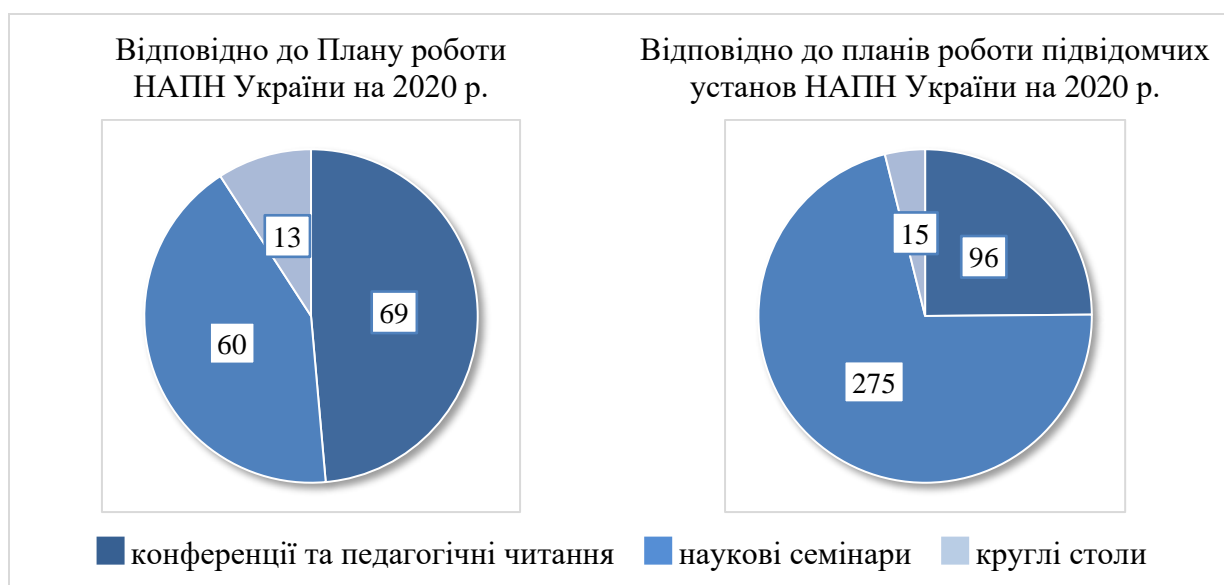

Рис. І.7. Організація і проведення науково-практичних масових заходів у 2020 р.

Провадження освітньої діяльності в НАПН України.

Підготовка на третьому (освітньо-науковому) та науковому рівнях вищої освіти. Підготовка наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації здійснювалась через аспірантуру і докторантуру одинадцяти підвідомчих установ у галузях знань: «01 Освіта / Педагогіка», «05 Соціальні та поведінкові науки», «23 Соціальна робота» та «28 Публічне управління та адміністрування» у межах 65 наукових шкіл вчених академії.

Продовжено підготовку наукових і науково-педагогічних кадрів, які прийняті на навчання до 1 вересня 2016 р., через аспірантуру та докторантуру в галузі педагогічних, психологічних і філософських наук.

У 2020 р. в аспірантурі навчалось 292 ос., з них 50 – за державним замовленням; у докторантурі – 17 ос., з яких 13 – за державним замовленням (рис. I.8-I.9).

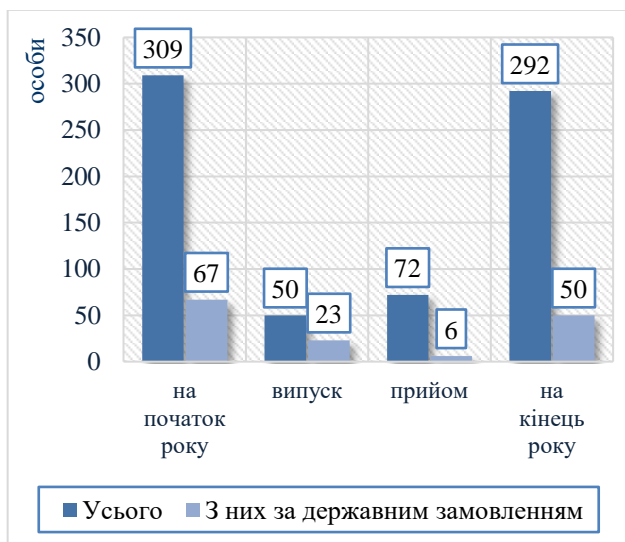

Рис. I.8. Підготовка здобувачів на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти у 2020 р.

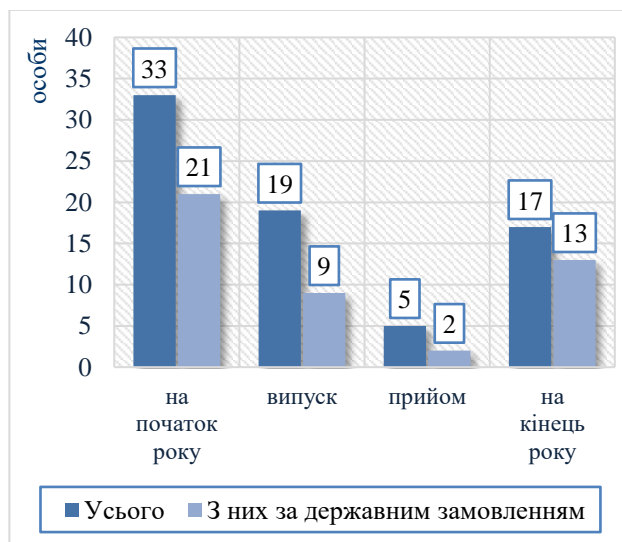

Рис. I.9. Підготовка здобувачів на науковому рівні вищої освіти у 2020 р.

Закінчили аспірантуру 50 ос., докторантуру 19 ос. Прийом до докторантури у 2020 р. становив 5 ос., до аспірантури – 72 ос. Як і в попередні роки, у 2020 р. у НАПН України простежувалася тенденція зменшення аспірантів і докторантів, які навчалися за державним замовленням, зокрема кількість аспірантів зменшилась на 17 ос. (25 %), докторантів – на 8 ос. (38 %). Кількість аспірантів, які навчалися за кошти юридичних і фізичних осіб, залишилася незмінною – 242 ос., кількість докторантів зменшилась на 8 ос. (67 %).

У цілому в 2020 р. показники ефективності підготовки аспірантів і докторантів у порівнянні з 2019 р., зросли за державним замовленням: в аспірантурі – на 10,6 %, у докторантурі – на 14,4 %, а також за кошти юридичних і фізичних осіб – на 60 %. Показник ефективності підготовки аспірантів на умовах контракту зменшився на 8,8 %.

Ефективність підготовки в аспірантурі НАПН України, у порівнянні із загальнонаціональними показниками ефективності підготовки в аспірантурі (17 %) наукових установ України є нижчою і становить 14,7 %. Натомість у порівнянні із загальнонаціональними показниками ефективності підготовки в докторантурі (14,5 %) ефективність підготовки в докторантурі академії є значно вищою і складає 21,05 %.

Атестація наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації здійснювалася в 14 спеціалізованих вчених радах, що діють у 10 підвідомчих установах. За минулий рік захищено 70 дисертаційних робіт: 27 докторських і 43 кандидатські дисертації (рис. I.10).

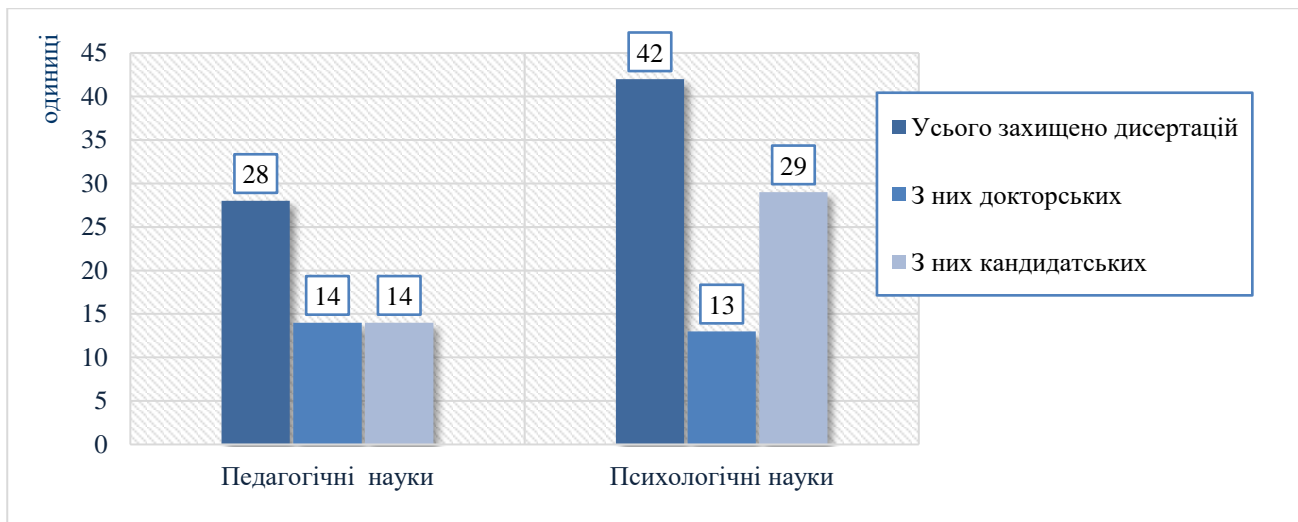

Рис. І.10. Захист дисертацій на засіданнях спеціалізованих учених рад у 2020 р.

У підвідомчих установах НАПН України розпочато експеримент з присудження ступеня доктора філософії згідно з «Порядком проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167. Протягом звітного року у п'яти підвідомчих установах НАПН України створено *разові спеціалізовані вчені ради* для присудження ступеня доктора філософії, у яких відбулось 9 публічних захистів дисертацій у галузі знань «01 Освіта / Педагогіка» зі спеціальностей «011 Освітні, педагогічні науки» та «015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)» та у галузі знань «05 Соціальні та поведінкові науки» зі спеціальності «053 Психологія».

Міжвідомча рада з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології. Діяльність Міжвідомчої ради з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології (голова – акад. О.М. Топузов) здійснювалася за участю 80 провідних учених України в рамках чотирьох секцій, утворених за відповідними спеціальностями та спеціалізаціями в галузях «01 Освіта / Педагогіка», «05 Соціальні і поведінкові науки», «23 Соціальна робота» (рис. І.11).

Міжвідомчою радою розглянуто 297 тем дисертаційних досліджень, надісланих 78 науковими установами і закладами вищої освіти, з-поміж яких: педагогічні заклади вищої освіти, заклади вищої освіти непедагогічного профілю (аграрні, військові, економічні, медичні, технічні, юридичні), де досліджуються проблеми у галузях освітніх, педагогічних, соціальних, поведінкових наук (психології) і соціальної роботи. У цілому скориговано 67,5 % тем дисертаційних досліджень здобувачів наукового ступеня доктора наук і 49,0 % тем дисертаційних досліджень здобувачів наукового ступеня доктора філософії.

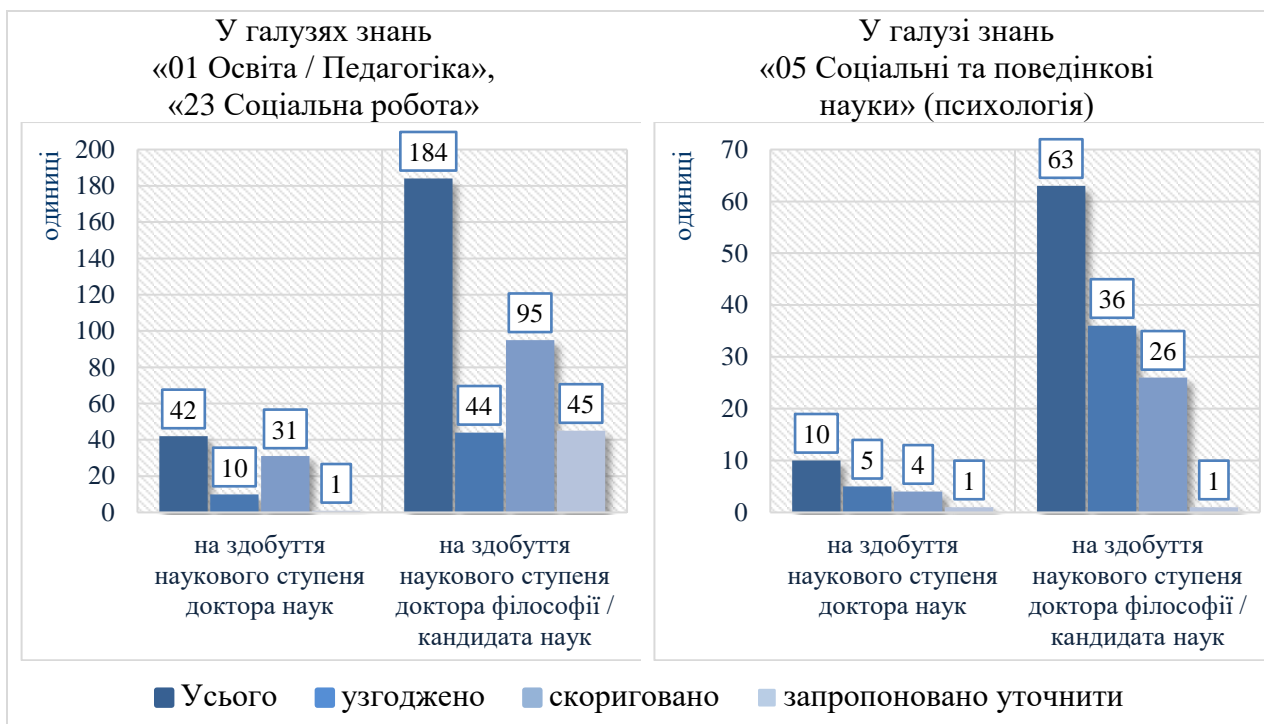

Рис. І.11. Кількість тем дисертаційних досліджень, розглянутих Міжвідомчою радою з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології у 2020 р.

Підготовка на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях вищої освіти провадилася у ДЗВО «Університет менеджменту освіти» та в Інституті професійно-технічної освіти НАПН України (рис. І.12-І.13).

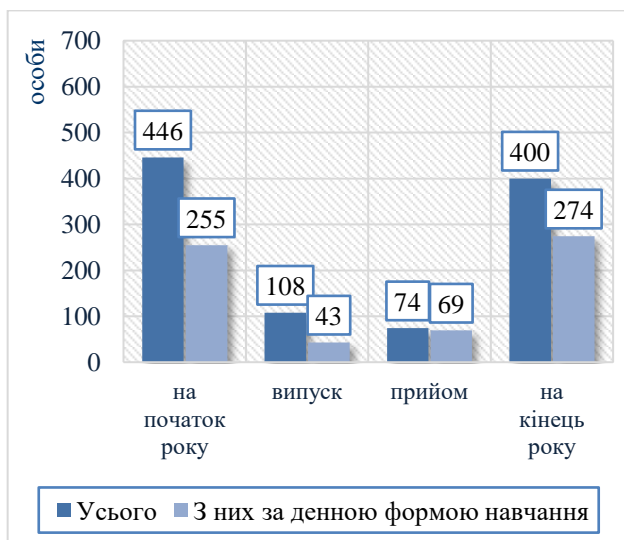

Рис. І.12. Підготовка здобувачів на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти за кошти фізичних та юридичних осіб у 2020 р.

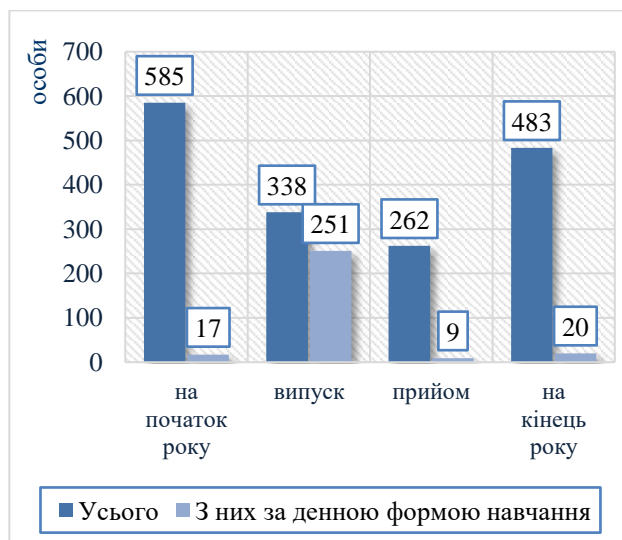

Рис. І.13. Підготовка здобувачів на другому (магістерському) рівні вищої освіти за кошти фізичних та юридичних осіб у 2020 р.

Навчання бакалаврів і магістрів здійснювалося за кошти фізичних і юридичних осіб у Навчально-науковому інституті менеджменту та психології, Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет

менеджменту освіти» та в Інституті професійно-технічної освіти НАПН України за вісьмома спеціальностями у таких галузях знань:

- «01 Освіта / Педагогіка» (спеціальності «011 Освітні, педагогічні науки», «015 Професійна освіта (Дизайн)», «016 Спеціальна освіта»);
- «05 Соціальні та поведінкові науки» («051 Економіка», «053 Психологія»);
- «07 Управління та адміністрування» («073 Менеджмент», «076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»);
- «28 Публічне управління та адміністрування» («281 Публічне управління та адміністрування»).

Загальна чисельність студентів, які навчалися за першим (бакалаврським) та другим (магістерським) рівнями вищої освіти, на кінець звітного року становила 883 ос.

Підвищення кваліфікації кадрів здійснювалося у ДЗВО «Університет менеджменту освіти», Інституті спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України та Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (рис. І.14). Підвищили кваліфікацію понад 8 тис. керівників, науково-педагогічних, педагогічних та інших працівників закладів освіти, установ, організацій (що на понад 2 тис. ос. більше, ніж у 2019 р.), з них 5 тис. ос. – за державним замовленням. В Інституті спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України за кошти фізичних та юридичних осіб кваліфікаційний рівень підвищили 102 ос. за спеціальністю «016 Спеціальна освіта» та 107 ос. за спеціальністю «053 Психологія». В Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України за освітніми програмами зі спеціальності «011 Освітні, педагогічні науки» підвищили кваліфікацію понад 120 ос.

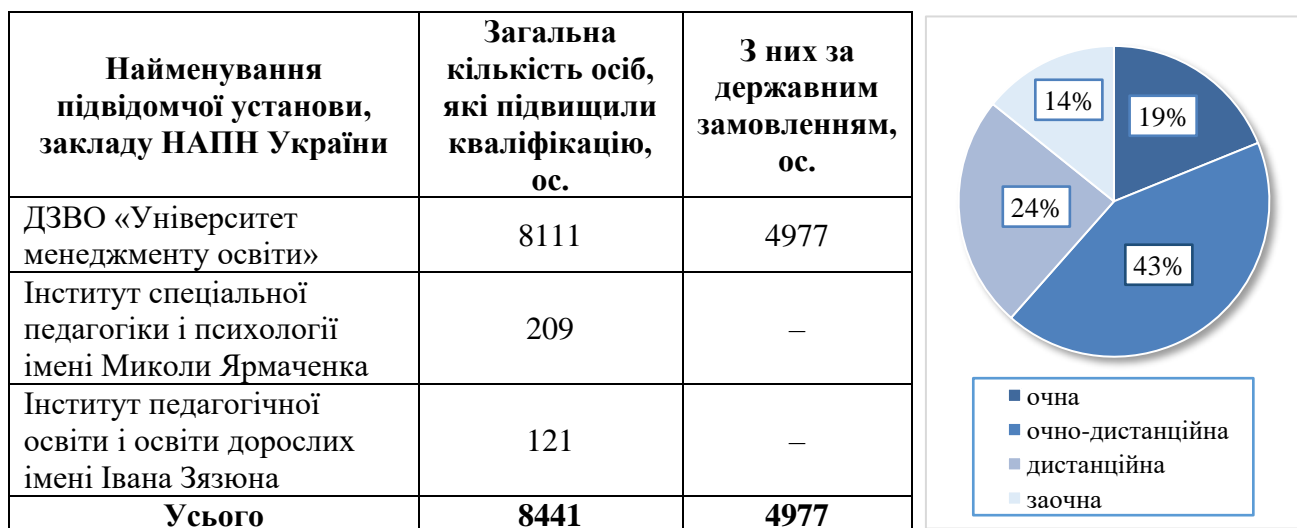

Рис. І.14. Підвищення кваліфікації для осіб з вищою освітою у 2020 р.

Діяльність Ради молодих вчених НАПН України. Метою діяльності Ради молодих вчених НАПН України є представництво, захист і сприяння реалізації прав та інтересів молодих вчених підвідомчих установ НАПН України, а також здійснення наукової діяльності, підвищення кваліфікації, кар'єрне

зростання, реалізація творчого потенціалу, надання інформаційної та організаційної підтримки. На виконання цих завдань у НАПН України:

– уперше за підсумками конкурсного відбору реалізовано 7 прикладних наукових проєктів для підтримки молодих вчених НАПН України¹. Отримано вагомі наукові результати, пов'язані з вивченням проблем повної загальної середньої освіти, освіти дітей з особливими освітніми потребами, позашкільної, професійної (професійно-технічної), вищої освіти та психологічного супроводу освіти. Підготовлено 31 од. продукції: 3 од. наукової (препринт, науково-аналітична доповідь), 8 од. виробничо-практичної (методичні посібники, практичні посібники, методичні рекомендації), 15 статей, 5 тез доповідей, із них друкованих та електронних видань: виробничо-практичної – 4, статей – 11, тез доповідей – 5. Упроваджено на різних етапах і рівнях 7 наукових результатів (100 %) прикладних наукових досліджень для підтримки молодих вчених, оприлюднено і розповсюджено серед цільових груп користувачів 20 (64,5 %) із 31 розробки. Наукові результати виконаних досліджень упроваджено у закладах освіти різних рівнів, в органах державної влади та органах місцевого самоврядування, а також представлено на онлайн-семінарі 17 лютого 2021 р.;

– за ініціативи молодих вчених НАПН України проведено 8 науково-практичних заходів (круглі столи, науково-практичні конференції і семінари, методологічні семінари, прямі ефіри) для аспірантів, докторантів, молодих дослідників та підготовлено і видано 3 збірники тез конференцій^{2 3} і круглого столу⁴. Представники Ради молодих вчених НАПН України брали участь у 6 заходах для молодих дослідників, зокрема у щорічній конференції Європейської ради аспірантів та молодих дослідників Eurodoc «Open Up Your Science!»

– здійснюється плідна співпраця з молодими вченими інших установ і організацій: Радою молодих вчених при МОН України, Радою молодих вчених НАН України, Міжгалузевою Радою молодих вчених, Радою молодих вчених Державного науково-дослідного інституту МВС України тощо. Зокрема, канд. психол. наук І.Г. Губеладзе обрано національним делегатом до Європейської ради аспірантів і молодих дослідників Eurodoc, де відповідно обрано членом Правління, зокрема представником Ради для співпраці та комунікації з cOAlition S щодо впровадження Плану S і політики відкритої науки (Plan S Officer) та з Групою супроводу Болонського процесу (Bologna Follow Up Group Officer);

– молодими вченими НАПН України надавалися інтерв'ю і проведено виступи у ЗМІ (І.Г. Губеладзе, програма «Наука XXI» на каналі «Рада»);

– до Дня науки дев'ять найактивніших молодих вчених академії нагороджено відзнаками НАПН України (А.С. Сухіх, В.В. Коваленко, П.С. Прохорчук, М.С. Дворник, О.Ф. Паламарчук, М.В. Шепельова, О.П. Радкевич, В.Ю. Белан, Г.В. Однорог).

¹ <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-2-1>

² <https://bit.ly/3rLJO7c>

³ <https://bit.ly/3tq8YIP>

⁴ <https://bit.ly/3bMvvK8>

Міжнародне наукове співробітництво. Попри карантинні заходи, оголошені в зарубіжному освітньому та науковому просторах, у звітному році продовжено міжнародну діяльність підвідомчих установ, що провадилася з метою європейської та світової інтеграції:

– активна участь у близько 40 міжнародних науково-освітніх проєктів і програм Американських рад з міжнародної освіти, Британської ради в Україні, Європейського Союзу, Європейського фонду підготовки, Представництва ООН в Україні, Представництва DVV International в Україні, Ради Європи, Світового банку, ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ та інших міжнародних організацій і фондів;

– наукова співпраця з 36 іноземними членами НАПН України, які представляють 11 країн світу, науковими установами і закладами освіти у межах 29 угод про співробітництво, укладених НАПН України, і в межах сотень угод, укладених безпосередньо підвідомчими установами з однопрофільними науковими установами, закладами освіти зарубіжних країн, міжнародними організаціями та фондами. Зокрема, укладено угоду про співпрацю – Меморандум про взаєморозуміння між НАПН України та Університетом Аризони (США);

– експертна діяльність і збільшення на 16 % порівняно з 2019 р. кількості вчених НАПН України, які стали членами понад 50 міжнародних організацій, іноземних академій, міжнародних наукових товариств, з-поміж яких Глобальний союз науковців за мир, Міжнародна рада психологів, Всесвітня рада з питань обдарованих і талановитих дітей, Східноєвропейська федерація наукової аналітики Міжнародної академії наук і вищої освіти, Європейська асоціація освіти дорослих, Європейська асоціація медіа та інформаційної освіти, Європейська асоціація психотерапії, Організація з безпеки і співробітництва в Європі, «Україна та українці за кордоном» тощо;

– проведення 75 міжнародних науково-практичних заходів спільно із зарубіжними партнерами, що на 19,0 % більше ніж у 2019 р.;

– розгортання інтернаціоналізації, зокрема збільшення на 8,6 % чисельності вчених академії, які виїжджали за кордон з метою стажування, навчання, підвищення кваліфікації, викладацької роботи, проведення наукових досліджень.

Науково-інформаційна діяльність провадилася за такими напрямками:

– інформування освітньої громадськості і суспільства про методичну й дидактичну допомогу у зв'язку з вимушеним дистанційним навчанням, а також проведення наукових масових заходів онлайн та просвітницьку й психологічну підтримку громадян в умовах пандемії COVID-19. Оприлюднено понад 500 заходів, з поміж яких 460 з моменту оголошення карантинних заходів;

– відкриття на офіційному сайті академії нового розділу «Популяризація науки» з відповідними рубриками: «Виставки», «Рецензії», «Педагогічний календар», «Популярна методика», а також на платформі Facebook – «Освітнянська і педагогічна періодика»¹ і «Педагогічна альфа-віта»²

¹ <https://www.facebook.com/PedpsychNAPN>

² <https://www.facebook.com/110653670373122/>

– систематичне оприлюднення результатів, здобутих за фундаментальними та прикладними дослідженнями, що виконувалися науковими працівниками НАПН України; участь провідних вчених НАПН України у законодавчому забезпеченні освітньої галузі тощо;

– науково-популярні публікації для широкого кола читачів і науково-методичні матеріали для фахівців в освітнянських виданнях (видавництва «Шкільний світ», «Світлич» («Дошкільне виховання», «Учитель початкової школи», «Джміль»)) та науково-популярному журналі НАН України «Світогляд»;

– публіцистичні статті у всеукраїнських виданнях (видавництва «ЛОГОС», «Альфа Віта Груп» тощо);

– участь науковців у радіо- і телепрограмах в якості експертів;

– інформування громадськості через Інтернет-сайти, радіо і телебачення та привернення уваги громадськості до розв’язання науково-освітніх і соціальних проблем.

Висвітлення матеріалів здійснювалося у:

– всеукраїнських газетах «Голос України», «Урядовий кур’єр», «Україна молода», «День», «Сучасна освіта України», а також газетах НАПН України – «Освіта і суспільство», «Педагогічна газета України» тощо;

– науково-інформаційних проєктах, зокрема «Наукова журналістика у розповсюдженні педагогічних і психологічних знань тощо.

Цифровізація наукової діяльності. Ураховуючи запровадження з 12 березня 2020 р. в Україні карантину, пріоритетним завданням цифровізації наукової діяльності НАПН України та її підвідомчих установ було забезпечення ефективної дистанційної роботи наукових та інших працівників академії, що здійснювалося за такими напрямками:

– використання цифрових технологій як засобу колективної комунікації в ІТ-програмах Zoom, Skype, Meet, YouTube тощо, що сприяло розширенню наукової співпраці вчених академії з партнерами в Україні та за її межами;

– освоєння хмарних технологій Google та Microsoft для електронного документообігу з метою якісної і своєчасної реалізації наукових проєктів та впровадження їх результатів, підготовки аналітичних матеріалів, проведення експертних опитувань, встановлення мобільного зворотного зв’язку тощо;

– системне адміністрування наявної ІТ-інфраструктури, що створило умови для проведення і подальшого перегляду онлайн заходів у відео- та аудіоформатах: онлайн занять, веб-конференцій, вебінарів, онлайн засідань тощо;

– застосування цифрових технологій аналізу академічної доброчесності в працях вчених академії, зокрема програм для виявлення плагіату (copyscape.com, unichack.com, plag.lv та ін.);

– активізація роботи щодо висвітлення результатів діяльності НАПН України та підвідомчих установ на вебпорталі академії (naps.gov.ua)¹ та офіційній сторінці у Facebook².

¹ <http://naps.gov.ua/>

² <https://www.facebook.com/ua.naps>

Попри загалом позитивні результати цифровізації наукової діяльності НАПН України, актуальним залишається питання вдосконалення інформаційної інфраструктури, зокрема модернізації комп'ютерної техніки.

Фінансове забезпечення. НАПН України в 2020 р. отримано фінансування з державного бюджету в сумі 215 млн 281,2 тис. грн, у т.ч. на фундаментальні дослідження – 68 млн 945,0 тис. грн, на прикладні дослідження – 81 млн 662,2 тис. грн, на підготовку наукових і науково-педагогічних кадрів – 7 млн 123,1 тис. грн, підвищення кваліфікації педагогічних і керівних кадрів – 28 млн 778,3 тис. грн, фінансову підтримку наукового об'єкту, що становить національне надбання, – 35,0 тис. грн, забезпечення доступу до науково-технічної інформації та наукової літератури на всіх видах носіїв – 6 млн. 323,1 тис. грн, утримання апарату Президії та виплату довічної плати за звання членам НАПН України – 22 млн 414,5 тис. грн.

Порівняно з 2019 р. фінансування НАПН України збільшилося на 14 млн 990,7 тис. грн або на 7,5 %, що пов'язано з підвищенням посадових окладів і мінімальної заробітної плати. НАПН України отримано 28 млн 96,6 тис. грн за спеціальним фондом бюджету (власні надходження бюджетних установ), що на 2 млн 192,9 тис. грн (8,5 %) більше, ніж у 2019 р.

Протягом звітного року до НАПН України з усіх джерел фінансування надійшло 243 млн 377,8 тис. грн. Питома вага фінансування за рахунок загального фонду бюджету у коштах, які отримали установи НАПН України з усіх джерел надходжень, становила 88,5 %.

II. РЕЗУЛЬТАТИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

II.1. ВІДДІЛЕННЯ ЗАГАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ

Наукова та науково-організаційна діяльність Відділення загальної педагогіки та філософії освіти у 2020 р. здійснювалася за тематичними планами науково-дослідної роботи дійсних членів і членів-кореспондентів НАПН України, Інституту проблем виховання (8 лабораторій), Інституту педагогіки (4 відділи), Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського, а також установ, що діють на засадах самофінансування, – Науково-дослідного центру проблем соціальної педагогіки і соціальної роботи (спільно з Луганським національним університетом імені Тараса Шевченка), Науково-дослідного центру проблем гендерної освіти і виховання учнівської та студентської молоді (спільно з Тернопільським національним педагогічним університетом імені Володимира Гнатюка) та Науково-дослідного центру педагогічного краєзнавства (спільно з Уманським державним педагогічним університетом імені Павла Тичини).

Вченими наукових підрозділів, що віднесені до Відділення, виконувалося 7 фундаментальних і 12 прикладних наукових досліджень, з них завершено 3 фундаментальних, 1 прикладне та розпочато 3 фундаментальних і 6 прикладних. Науково-дослідні центри продовжили роботу над 3 фундаментальними дослідженнями. Відділення координувало дослідження 14 дійсних членів (академіків) та 19 членів-кореспондентів НАПН України, які виконували наукові дослідження, з яких 13 – завершено, 4 – перехідних та 16 – розпочато.

Науково-організаційна і науково-методична діяльність Відділення упродовж 2020 р. виконувалась відповідно до Стратегії розвитку Національної академії педагогічних наук України на 2016-2022 рр. та «Основних напрямів досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні», затверджених НАПН України, й спрямовувалась на розв'язання актуальних для педагогічної теорії та освітньо-виховної практики теоретико-методологічних, науково-методичних і прикладних завдань реформування національної системи освіти відповідно до законів України «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про фахову передвищу освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про дошкільну освіту»; положень Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 р; Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2016-2020 рр., Програми спільної діяльності НАН України та НАПН України на 2020-2022 рр., Програми спільної діяльності МОН України та НАПН України на 2017-2020 рр., «Плану дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020 рр.», «Заходів Національної академії педагогічних наук України з виконання Державної цільової соціальної програми національно-патріотичного виховання на 2016-2020 рр.» та інших нормативно-правових актів і рішень, ухвалених Президією та загальними зборами НАПН України.

Дослідження проводилися відповідно до наукових напрямів діяльності Відділення: філософія освіти в системі соціогуманітарного знання; методологія освіти; теорія та історія розвитку української та зарубіжної педагогічної науки; теоретичні й методичні засади виховання та соціалізації зростаючої особистості; управлінські та технологічні чинники розвитку освіти.

У наукових дослідженнях за напрямом **«Філософія освіти в системі соціогуманітарного знання»** розпочато роботу за темою **«Людина в системі цифрової реальності: науково-теоретичний аналіз»** (акад. В.Г. Кремень). Основним напрямом дослідження стало з'ясування ключових особливостей сучасного інформаційного світу, оскільки у мережевій комунікації виникають нові, в порівнянні з реальним життям, можливості для людини і соціальних спільнот. Показано, що реальність інформаційного світу охоплює не лише комунікативну поведінку та зумовлені нею перцептивні дії людини як споживача інформації, але й відповідний їй психологічний стан. Розвиток інформаційних мереж кардинально змінюють не лише кількісні, але й якісні характеристики людини в умовах нової інформаційно-цифрової реальності. Проведено ґрунтовне дослідження сучасного інформаційно-цифрового світу як нової реальності та виявлено його специфіку, що полягає у реалізації нової логіки субординації суб'єктів діяльності, яка здійснюється на основі рівноправної взаємодії і збереження власне людських характеристик. Урахування цих особливостей дозволяє зорієнтувати сучасну освіту в русло вимог інформаційно-цифрового, мережевого суспільства.

На теоретико-методологічному рівні отримано такі основні наукові результати: набуло подальшого розвитку дослідження науково-теоретичних основ інформаційно-цифрового суспільства; обґрунтовано авторську позицію стосовно визначення інформаційно-цифрового світу; охарактеризовано феномен цифровізації; проведено дослідження теоретичних підходів в аналізі перспектив розвитку знання у динаміці науково-технічного прогресу. Найвагоміші результати: досліджено основні принципи сучасного інформаційного світу, ознакою якого є цифровізація, візуалізація, віртуалізація усіх аспектів життя; обґрунтовано теоретико-методологічні підходи до вивчення трансформації освіти в динаміці наукових, технологічних та інноваційних досягнень; охарактеризовано поняття «візуальної грамотності» здобувачів освіти; доведено, що візуальна спрямованість сучасних освітніх практик обумовлена розвитком інформаційно-комп'ютерних технологій, які породжують екранно-образну реальність.

Результати досліджень відображено в науковій та довідковій продукції, аналітичних матеріалах: монографіях – 2, аналітичних матеріалах – 2, статтях – 22 (із них у фахових та наукових виданнях – 10 (англійською мовою – 2), що індексуються в наукометричних базах даних Scopus та Web of Science Core Collection, – 3, що індексуються в інших наукометричних базах даних, – 1, в енциклопедичних виданнях – 3, у ЗМІ – 9), тез – 4, іншому (передмови, відеозвернення до учасників науково-практичних заходів тощо) – 18.

У звітному році розпочато роботу за темою **«Освітологічний дискурс дослідження цінностей студентів і викладачів як основи корпоративної**

культури та чинника розвитку сучасного університету» (акад. В.О. Огнев'юк). У процесі роботи проведено соціологічне дослідження – опитування співробітників Київського університету імені Бориса Грінченка за темою «Корпоративна культура»; проведено дослідження «Ціннісні орієнтації першокурсників Київського університету імені Бориса Грінченка»; проведено анкетування студентів 3-го курсу щодо оцінки освітнього процесу та його відповідності задекларованим цінностям. Доведено, що проведені дослідження підтверджують взаємозв'язок цінностей студентів і викладачів та їх вплив на корпоративну культуру та інституційний розвиток університету.

З урахуванням зазначених досліджень внесено корективи до програм підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників та змісту програм навчальних дисциплін і робочих програм кредитних модулів студентів.

За підсумками дослідження підготовлено рукописи статей, які плануються до оприлюднення у 2021 р.

У 2020 р. завершено дослідження *«Нове прочитання творчої спадщини Т.Г. Шевченка і М.С. Грушевського в контексті сучасної гуманітарної освіти»* (акад. В.Ю. Мельниченко), за результатами якого викристалізовано національно-духовні смисли Шевченкового Щоденника, що лягають в основу нової історико-літературної бази для викладання гуманітарних дисциплін у всіх закладах освіти.

У 2020 р. підготовлено до друку монографію «Нове прочитання Щоденника Тараса Шевченка» (понад 60 друк. арк.) та опубліковано наукові статті.

Завершено дослідження *«Динаміка цивілізаційної парадигми розвитку України: історія і сучасність»* (акад. О.О. Рафальський), у процесі якого з'ясовано витоки, зародження, становлення та провідні тенденції розвитку антропологічного коду української культури і цивілізації, починаючи з міфологічних часів і закінчуючи сьогоденням; викладено авторське бачення його сутності; розглянуто сучасні підходи до дискусійних питань; сформульовано низку пропозицій щодо подальших студій. На рівні практичного впровадження викладено аналіз змісту і функцій антропологічного коду культури та цивілізації на різних етапах історії України – від найдавніших часів до сучасності – як системи значень і типів мислення людини, її психології і менталітету, способів сприйняття нею цінностей, інтелектуального і емоційного розуміння світу, певної культури та цивілізації. Стрижнем антропологічного коду культури є людина, а антропологічного коду цивілізації – суспільство.

За результатами дослідження опубліковано монографію «Антропологічний код української культури і цивілізації (у двох книгах)»¹.

Продовжено роботу за темою *«Освіта і шкільництво модерної України як інтегральна частина європейського духовного простору»* (чл.-кор. В.О. Балух), у ході якої досліджено стан розвитку української освітньої системи ранньомодерної епохи; визначено вплив на українське шкільництво ренесансно-

¹ https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2020/10/antropologichnyi_kod_book1.pdf;
https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2020/10/antropologichnyi_kod_book2.pdf

реформаційних ідей; доведено важливу роль досягнень української педагогіки у творенні єдиного з Європою культурно-освітнього простору; проаналізовано новації, започатковані у ранньомодерній педагогіці. На виявленому досвіді проведено компаративний аналіз ролі національного виховання та діяльності студентського самоврядування модерної і сучасної України та продовжено практику обговорення перспектив богословської освіти в регіоні з представниками релігійних конфесій Чернівецької області.

За результатами дослідження опубліковано статтю у виданні, що індексується в наукометричній базі даних Web of Science Core Collection¹, підручник «Середньовічна Європейська культура» та колективну монографію «Феномен культури в гуманітарному дискурсі».

Розпочато роботу за темою «**Філософська педагогіка і духовне оновлення українського суспільства**» (чл.-кор. М.Д. Култаєва), у ході якої здійснена філософська рефлексія політичних репрезентацій філософської педагогіки, її роль у визначенні стратегій духовного оновлення сучасних соціумів в ускладнених контекстах посттоталітарних та постіндустріальних трансформацій і запобіганні пов'язаних з цим ризиків духовної деградації. Обґрунтована доцільність філософської експертної оцінки освітніх і виховних практик, які претендують на радикальне духовне оновлення, що сприятиме удосконаленню світоглядного та національно-патріотичного виховання молоді в Україні. Доведено, що духовне оновлення українського суспільства є масштабним педагогічним завданням, реалізація якого потребує переходу від безапеляційно-декларативних настанов до практично-орієнтованого світоглядного виховання з розкриттям перспектив і ризиків світоглядного плюралізму, наявність якого є однією із суттєвих рис демократичної політичної культури.

За результатами дослідження опубліковано монографію «Філософська педагогіка і духовне оновлення сучасних суспільств», 2 статті у виданнях, що входять до переліку фахових видань України, 3 публікації у міжнародних виданнях, 4 тез.

Головним напрямом розпочатого дослідження «**Філософія як фундамент формування культури мислення у дітей та молоді**» (чл.-кор. В.В. Ільїн) стало осмислення нової соціально-культурної, політичної реальності, пов'язаної з глобальною пандемією. Її вплив на освіту і навчальний процес обумовив вимогу поглибленого аналізу освітньо-педагогічної діяльності, наповнення її тим змістовним матеріалом, який відкриває перспективи подальшого життя в нових умовах. Увага зосереджена на теоретичних принципах обґрунтування освітнього процесу, які базуються на сучасній філософії.

Проведено дослідження філософії, яка є методологічною основою та інтелектуальним ресурсом в пізнанні динамічних процесів суспільного розвитку в цілому і освіти зокрема. Комплексний аналіз типів і способів філософського мислення показав необхідність включення його результатів в освітній процес, зокрема в контексті методологічного потенціалу програми «Філософія для дітей». Вона розрахована на розвиток критичного мислення, вміння працювати

¹ <https://digitalcommons.georgefox.edu/ree/vol40/iss3/9/>

у спільноті, яка виростає в умовах інформаційно-цифрової реальності, вести дискусію, аргументувати власну точку зору, формувати свої думки і слухати інших. Метою викладання філософії для дітей є розвиток здібностей до засвоєння результатів навчання, формування навичок аналітико-дослідницької діяльності, підготовка молодого покоління до розуміння суперечностей розвитку сучасної цивілізації. Обґрунтовано практичні рекомендації щодо модернізації методів і форм викладання філософії для молодого покоління в умовах інформаційно-цифрової реальності; проведено аналіз стратегій розвитку освітнього процесу з орієнтацією на формування філософського мислення відповідно до вимог сучасної освіти; показано, що для її продуктивної діяльності креативна особистість повинна володіти вмінням інноваційно підходити до трансформацій життя і адекватно реагувати на них. На основі наукового дослідження виявлено, що філософія освіти повинна орієнтуватися на підготовку людини, здатної до конкуренції, нестандартних підходів, що сприяють розв'язанню проблем, яких стає все більше в сучасній цивілізації.

Результати дослідження відображено в науковій, навчальній та навчально-методичній продукції, зокрема: монографії – 1, навчальному посібнику – 1, методичних рекомендаціях – 1, статтях у фахових виданнях – 2, в інших виданнях – 3, у ЗМІ – 3 (з них, що індексуються у наукометричних базах даних, – 1).

Розпочато дослідження за темою **«Філософський аспект адаптивного управління соціально-педагогічними системами»** (чл.-кор. Є.М. Суліма), у ході якого з'ясовано, що філософські основи управління в традиційній системі складала філософія детермінізму, характерною особливістю якої є причинна обумовленість явищ/процесів. Розвиток інформаційного суспільства та ринкових відносин викликали до життя синергетичні процеси, що протікають в умовах нестабільності і супроводжують самоорганізацію складних систем. Під час дослідження виокремлено з позиції синергетики чотири етапи саморозвитку: дестабілізаційний – результат: розгойдування зв'язків; орієнтаційний – результат: орієнтація на певний напрям розвитку; організаційний – результат: самоструктурування, поява новоутворення; результативний – результат: якісні і кількісні зміни, саморозвиток. Висновок: філософською основою адаптивного управління є теорія нестабільності, яка пояснює нелінійний розвиток.

За результатами дослідження опубліковано: колективну монографію «Теоретичні і методичні засади розроблення та використання адаптивних технологій у процесі підготовки магістрів з управління закладом освіти», 3 статті у виданнях, що входять до переліку наукових фахових видань України, 2 тез.

Під час роботи за темою **«Філософія діджиталізації освіти»** (чл.-кор. Б.Б. Буяк) проаналізовано інформаційні технології сучасного світу щодо можливостей їх адаптації та ефективного застосування у сфері освіти і науки. Упродовж року визначено позитивні аспекти, водночас, упереджено негативні сторони незворотнього процесу діджиталізації; обґрунтовано незворотність процесу цифрової трансформації в умовах сучасної глобалізації освітнього процесу; розкрито перспективи цифрової трансформації процесу навчання,

проектування індивідуальної освітньої траєкторії та організації сучасного процесу педагогіки партнерства.

За результатами дослідження опубліковано 2 статті у виданнях, що індексуються в наукометричних базах даних (Scopus та Web of Science Core Collection), 2 – в інших наукових виданнях, 1 навчальну програму «Інфо-медійна грамотність», 2 тез.

У межах напряму **«Методологія освіти»** завершено дослідження **«Філософсько-психологічна й дидактико-методологічна сутність та реалізація аналогії в освітньому і науковому пізнанні»** (акад. В.І. Бондар), у ході якого аналогія вперше розглянута як метод наукового та освітнього пізнання з позицій філософсько-педагогічної, логіко-дидактичної й методологічної цілісності, висвітлена як поліфункціональний феномен, виняткове природничо-соціальне й мисленнєве явище, здатне в науці й освіті за певних умов реалізовуватися за різними ознаками: методу чи прийому, судження чи дій, процесу чи форм мислення, моделі чи прототипу; ймовірності чи реальності пізнаного вперше в науці чи у власній освітній практиці суб'єктів пізнавальної діяльності. Домінуючим виступав роздільно-неподільний принцип синергетики як науки. Розкриваючи широкі науково-пізнавальні й освітні функції аналогії, її причетність до впливу на структуровану систему мислення, прийняте судженнями, умовиводами за аналогією, загальними висновками висвітлюються не лише особливості, а й основи технології навчання студентів-педагогів системно застосовувати аналогію у майбутній професійній та науковій діяльності.

Підготовлено до друку планову монографію «Освітня та науково-пошукова сила аналогії як поліфункціонального педагогічного явища».

Проводилось наукове дослідження за темою **«Міждисциплінарні дослідження у сфері освіти в контексті розвитку освітології»** (акад. С.О. Сисоєва), у ході якого отримано такі основні наукові результати: на теоретико-методологічному рівні доведено, що дослідження розвитку освіти відбувається у міждисциплінарному науковому просторі освітології та передбачає певний контекст; проаналізовано сучасні тренди цифровізації (діджиталізації) освіти, показано, що якість навчання у цифровому середовищі залежить від вмотивованості та здатності кожного індивіда до самоорганізації; доповнено підходи до класифікації міждисциплінарності: створення міждисциплінарних напрямів, які передбачають можливість дослідження складних феноменів і явищ у межах певних наук (межі можуть за необхідністю розширюватися). Такий підхід набуває особливого значення для гуманітарної галузі науки, у якій об'єкти вивчення відображають складну, невизначену реальність, яку іноді важко описати чіткими поняттями певної наукової дисципліни. На рівні практичного впровадження обґрунтовано трирівневу модель підготовки експертів у галузі освіти на засадах освітології (перший рівень підготовки експертів передбачає оволодіння основами освітології; другий рівень спрямований на опанування методикою та специфікою експертної діяльності; третій рівень підготовки враховує специфіку рівня освіти, де проводиться експертиза). Розширено й поглиблено зміст освітньої програми підготовки

експертів у галузі освіти з урахуванням результатів виконання проєкту «Еразмус+: Жан Моне» «Якість вищої освіти та експертний супровід її забезпечення: рух України до Європейського Союзу». Взято участь у розробленні Концепції освіти дітей раннього дошкільного віку.

За результатами дослідження опубліковано 17 праць: (2 статті у виданнях, що індексуються в наукометричних базах даних (Scopus та Web of Science Core Collection), 12 – в українських фахових виданнях, що індексуються в наукометричних базах даних (Index Copernicus), 2 тез.

Розпочато дослідження *«Художній психологізм та художній психоаналіз як базові категорії теорії літератури (на матеріалі творів шкільної програми з української літератури)»* (акад. Ю.Б. Кузнецов), в ході якого розроблено методика психоаналізу художніх текстів; визначено і введено в науковий обіг нове поняття «художній психоаналіз»; доведено, що художній дискурс української літератури кінця 19-го – початку 20 ст. суттєво змінився. Доведено, що першим це помітив Іван Франко, назвавши таких малярів *новою генерацією*. До них належали Василь Стефаник, Михайло Коцюбинський, Ольга Кобилянська, Лесь Мартович, Осип Маковей, Марко Черемшина та багато інших; показано, що зміна художнього дискурсу порівняно з 19 ст. відбулася (в лінгвістичному аспекті) внаслідок зміни у творах точки зору автора (оповідача, наратора). Від автора, який нібито все знає (рос. м. – всезнающий) (М. Бахтін) до автора, котрий зникає (Р. Барт). Такий процес відбувався в багатьох літературах. На цьому історичному етапі Самість людини поглиблює своє пізнання, вона зосереджується не на зовнішньому світі, як це було в 19 ст., а переважно на внутрішньому. Це розвивало розуміння від індивідуалізації людини до її неповторності. Цей процес вимагав і нових форм дискурсу – художнього, наукового, педагогічного і багатьох інших. Обґрунтовано, що письменники нового покоління, заглиблюючись у внутрішній світ героїв, шукали лінгвістичних інструментів, щоб передати всю його складність. Одним із таких широко вживаних інструментів стає підтекст. Зроблено висновок, що психоаналітичний дискурс – це те нове, що з'являється в українській літературі кінця 19-го – початку 20-го ст. і що характеризує її і як модерну, і дуже подібну до західних зразків.

За результатами дослідження опубліковано монографію «Від художнього психологізму до художнього психоаналізу»¹ та підготовлено розділ методичного посібника.

Завершено дослідження *«Педагогічна україністика крізь призму освітніх інноваційних трансформацій»* (чл.-кор. А.М. Бойко), за підсумками якого уточнено поняття «педагогічна україністика»; теоретично обґрунтовано доцільність створення в закладі педагогічної освіти інституту педагогічної україністики, розроблено його концепцію і положення. Доведено єдність принципів інноваційності й традиційності в змісті діяльності інституту, виявлено провідні для україністики світові інноваційні трансформації, з'ясовано значення

¹ Кузнецов Ю.Б. Від художнього психологізму до художнього психоаналізу. Київ : УОВЦ «Оріон», 2020. 544 с.

педагогічної україністики та її вплив на якість знань і вихованість учнівської і студентської молоді.

Результати дослідження за 2020 р. висвітлено в монографії «Видатний національний педагог і патріот України Григорій Ващенко» (нім. мовою), 2 науково-методичних посібниках «Педагогічна україністика: Персоналії. Поняття. Концепція. Положення», «Педагогічна україністика: Г.Г. Ващенко. А.С. Макаренко. В.О. Сухомлинський» та наукових статтях.

У межах напряму «**Теорія та історія розвитку української та зарубіжної педагогічної науки**» продовжено дослідження «**В.О. Сухомлинський і його кореспонденти: епістолярії як складова творчої спадщини педагога**» (акад. О.В. Сухомлинська), у ході якого з'ясовано, що епістолярна спадщина педагога складає вагомую частину його загальнопедагогічного доробку; здійснено класифікацію епістолярної спадщини Василя Сухомлинського за різними ознаками: науковою, методичною, персоналістичною тощо.

За результатами дослідження підготовлено розділ наукового видання, опубліковано 3 статті у наукових виданнях, 3 тез та оприлюднено публікації в періодиці.

Завершено дослідження за темою «**Педагогічна спадщина Г.С. Сковороди і її використання у підготовці вчителя**» (акад. І.Ф. Прокопенко), за підсумками якого показано, що педагогічні погляди Г.С. Сковороди є яскравим прикладом розуміння ним основоположних напрямів філософії освіти як у змісті освітньої діяльності, так і в національному вихованні підростаючого покоління. Поряд із відомим напрямом збагачення змісту і якості освіти та орієнтацією на «сродну», тобто притаманну окремій людині відповідність її самої природно обраному фаху, Г.С. Сковорода обґрунтовує схему навчання і виховання дитини. Серед численних педагогічних категорій, введених у науковий обіг Г.С. Сковородою, особливої уваги заслуговують: вдячність, любов, віра, полікультурність освіти, оптимальне поєднання загальнокультурної і професійної підготовки. Він був ініціатором започаткування при духовних освітніх закладах, зокрема Харківському колегіумі, додаткових класів (світської професійної освіти). Саме для учнів цих класів він склав знаменитий громадянський катехизис.

За результатами дослідження підготовлено рукопис навчального посібника «**Педагогічна спадщина Г.С. Сковороди і її використання у підготовці вчителя**» в обсязі 20,0 друк. арк.

У процесі завершеного дослідження «**Підготовка учнівської молоді до сімейного життя: історія та сучасність**» (акад. В.П. Кравець) проаналізовано стан вивчення та практичної реалізації проблеми підготовки учнівської молоді до сімейного життя; визначено зміст, структуру та методичні особливості безпосередньої дошлюбної підготовки, сексуальної соціалізації та формування усвідомленого батьківства; проаналізовано можливості запровадження у вітчизняну школу багатогранного зарубіжного досвіду підготовки школярів до сімейного життя. Розроблено методичні рекомендації педагогам, керівникам шкіл, керівникам органів освіти, практичним психологам щодо організації роботи з підготовки школярів до сімейного життя. Виконання

даної науково-дослідної роботи завершує реалізацію Концепції підготовки учнівської молоді до сімейного життя.

За результатами дослідження видано монографію «Підготовка учнівської молоді до сімейного життя в Україні ХХІ століття: стан, тенденції, шляхи вдосконалення»¹.

У звітному році розпочато роботу за темою *«Педагогічний дискурс про реформування загальної середньої освіти в Україні (ХХ – початок ХХІ ст.)»* (чл.-кор. Л.Д. Березівська). На основі аналізу сучасного українського та європейського дискурсів щодо розвитку історії педагогіки встановлено спорідненість проблем недооцінювання історії педагогіки/освіти як науки та як навчальної дисципліни (зменшення кількості досліджень, зникнення з навчальних планів університетів тощо); обґрунтовано важливість поступу історії освіти як складника педагогічної освіти; доведено необхідність вивчення зарубіжних досліджень з історії освіти (методологічні підходи, тематика, джерела) і введення української історії освіти до глобальних історико-педагогічних наративів. У ході історико-джерелознавчого студювання на основі розроблених критеріїв (хронологічного, змістового, аксіологічного) упорядковано та введено до наукового обігу тексти праць українських педагогів про реформування шкільної освіти в імперську добу (початок ХХ ст. – 1917 р.). З'ясовано, що обґрунтовані українськими освітянами принципи (національний, демократичний, гуманістичний, дитиноцентричний, науковий, зв'язку школи з життям та ін.) заклали підвалини розбудови нинішньої Нової української школи. Започатковано онлайн-проект «Ми стоїмо на плечах наших попередників: Видатні педагоги-ювіляри»².

Опубліковано 14 праць: (2 статті англійською мовою в зарубіжних виданнях, що індексуються в наукометричних базах даних (Scopus, Index Copernicus), 2 – в українських фахових виданнях (1 – англійською мовою), що індексуються в наукометричних базах даних (Web of Science Core Collection, Index Copernicus), 1 – у науковому виданні, 2 електронні ресурси, 7 тез).

Продовжено дослідження *«Педагогічна персоналія – теоретико-методологічні підходи до вивчення внеску видатних педагогів у розвиток української освіти (друга половина ХІХ – початок 30-х років ХХ ст.)»* (чл.-кор. Н.С. Побірченко), у ході якого визначено критерії класифікації джерельної бази дослідження; удосконалено методологічний інструментарій вивчення внеску видатних педагогів у розвиток української освіти; висвітлено внесок видатних педагогів другої половини ХІХ – початку 30-х рр. ХХ ст. у розвиток української освіти.

Результати дослідження опубліковано в 1 колективній монографії³, 1 міжнародному виданні, 3 тезах конференцій.

Розпочато дослідження за темою *«Культурно-освітня еліта в національних державотворчих процесах України: історичні та загально-*

¹ <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/17601>

² <https://www.facebook.com/240019389383740/posts/3019645038087814/>

³ Побірченко Н. С. Історія українських Громад у персоналіях (друга половина ХІХ – початок ХХ століття). *Проблеми соціального виховання: історія, теорія, практика* : кол. монографія. Київ, 2020. 345 с. С. 43–89.

педагогічні аспекти» (чл.-кор. В.П. Капелюшний), у ході якого ґрунтовно опрацьовано, проаналізовано та узагальнено найновіший науковий доробок вітчизняних і зарубіжних вчених з досліджуваної проблеми; встановлено факти перекручення та спотворення історії України, української державності та історії культури в окремих новітніх публікаціях; акцентовано увагу та виокремлено дискусійні й малодосліджені аспекти щодо ролі української культурно-освітньої еліти в національних державотворчих процесах. Результати наукового пошуку впроваджено в освітній процес при викладанні студентам історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка навчальних дисциплін «Етнологія», «Культурна антропологія» та «Історична етнологія України», а також у публікаціях та виступах на наукових конференціях.

Опубліковано наукові статті, серед яких одна стаття – у журналі, що індексується у наукометричній базі Web of Science Core Collection, 6 статей – у виданнях, що входять до переліку фахових видань України, 1 стаття – у міжнародному виданні, 1 – у збірнику тез.

В результаті завершеного дослідження **«Розвиток творчого потенціалу суб'єктів навчально-виховного процесу на засадах педагогіки добротворення»** (чл.-кор. В.М. Хайруліна) визначено зміст поняття «готовність учителя до розвитку творчого потенціалу учня», що подається шляхом розкриття цільового призначення компонентів: мотиваційного, змістово-операційного та оцінного.

Найвагомішими результатами дослідження є виявлення сприятливих організаційно-педагогічних умов стимулювання творчого самовдосконалення, саморозвитку та самореалізації суб'єктів освітнього процесу, підвищення ефективності національно-патріотичного, громадянського, морального та інтелектуального виховання учнів, педагогічної майстерності, творчості та професійного зростання вчителів на засадах педагогіки добротворення. У процесі дослідження впроваджувалися й поширювалися інноваційні педагогічні технології, творчі матеріали щодо створення сприятливих умов для розвитку творчого потенціалу особистості на засадах педагогіки добротворення.

Узагальнено перспективний педагогічний досвід щодо організації освітнього процесу на засадах педагогіки добротворення у науково-методичному посібнику.

Розпочато дослідження за темою **«Освітологічний дискурс розвитку медичної освіти»** (акад. Я.В. Цехмістер), у процесі якого класифіковано напрями дослідження розвитку медичної освіти на засадах освітології, а саме: загальний, що відображає закономірності розвитку медичної освіти як складової системи вищої освіти; особливий, що розкриває специфіку професійної підготовки працівника системи охорони здоров'я; індивідуально-особистісний, що відображає залежність якості медичної освіти від пізнавальних інтересів та особистісних якостей студента. Доведено, що в умовах пандемії COVID-19 підвищується соціальна відповідальність за якість медичної освіти, ступінь розроблення медичного права, економічних важелів розвитку медичної галузі.

За результатами дослідження опубліковано 14 праць (2 статті у виданнях, що індексуються в наукометричних базах даних Scopus та Web of Science Core

Collection, 8 монографій у зарубіжних видавництвах, 4 статті у зарубіжних виданнях), отримано 3 авторські свідоцтва та 1 свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір.

У ході розпочатого дослідження **«Образ України у зарубіжних (англомовних) дослідженнях освітніх процесів й здобутків окремих діячів (спроба створення педагогічної імагології)»** (чл.-кор. Н.П. Дічек) обґрунтовано, що сучасний ліберально-плюралістичний стиль наукових побудов має враховуватися українськими дослідниками-освітянами для створення об'ємних образів освітньої практики і руху педагогічних ідей. Це стосується і порівняльно-педагогічних, й історико-педагогічних досліджень, оскільки їх автори відображають напрями розвитку української освіти, її національну специфіку, теоретичні і практичні надбання українців – представників педагогічної думки, тому у певний спосіб створюють іміджеве віддзеркалення українських культурно-освітніх традицій у їх своєрідності і водночас спорідненості з європейським культурним контекстом.

За результатами дослідження опубліковано 1 статтю у журналі, що індексується у наукометричній базі Scopus, 2 статті у виданнях, що входять до переліку фахових видань України, 7 матеріалів виступів на міжнародних науково-практичних конференціях, 2 праці в інших виданнях.

У межах напряму **«Теоретичні й методичні засади виховання та соціалізації зростаючої особистості»** завершено дослідження **«Теоретико-методичні засади формування соціально активної особистості, патріота й громадянина в закладах вищої освіти»** (акад. В.С. Курило), у ході якого обґрунтовано науково-теоретичні засади формування соціально активної особистості, патріота й громадянина в закладах вищої освіти; розроблено методичку формування соціально активної особистості, патріота й громадянина в закладах вищої освіти України та формування гнучких навичок майбутніх фахівців. Розкрито особливості соціальної активності особистості в процесі абераційної соціалізації; схарактеризовано зміст діяльності переміщених університетів як нового типу закладів вищої освіти України щодо формування соціально активної особистості, патріота й громадянина; визначено зміст організації супротиву інформаційному впливу Росії на Україну. Експериментально доведено ефективність методички формування соціально активної особистості, патріота й громадянина в закладах вищої освіти України. Здійснено методичний супровід роботи Науково-дослідного центру з проблем соціальної педагогіки і соціальної роботи НАПН України (на базі ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»), цільовою групою якого є вразливі категорії студентської молоді з числа внутрішньо переміщених осіб (2200), осіб з тимчасово окупованої території (897), військовослужбовців – учасників бойових дій (1526), на основі співпраці з міжнародними партнерами центру: Міжнародною благодійною організацією «СОС Дитячі містечка», міжнародними організаціями ЮНІСЕФ і ПРООН, урядами Австрії та Японії.

За результатами дослідження опубліковано 7 праць (1 стаття – у виданні, що індексується в наукометричній базі даних Web of Science Core Collection, 2 –

в українських фахових виданнях, що індексуються в наукометричній базі даних Index Copernicus, 2 публікації – у міжнародних виданнях, 2 тез).

Завершено науково-дослідну роботу за темою **«Теоретико-методичні засади духовно-центрованого виховання зростаючої особистості»** (акад. І.Д. Бех), за підсумками якої створено систему приписів організації духовно-центрованого виховання та розроблений механізм довільної спонуки в оволодінні вихованцями духовними цінностями. У ході проектування процесу виховання зростаючої особистості створено наукове підґрунтя для переходу із площини філософських міркувань у площину реальної виховної дії, яка орієнтує педагога на втілення у виховний процес нових способів взаємодії з вихованцями. Показано, що запропонована система приписів сприятиме перетворенню вихованця на повноцінного суб'єкта, а саме: культивуванню у вихованця духовного погляду на життя; підтримці духовних устремлінь особистості, реальних учинків вихованця; використанню явищ взаємодії особистісних утворень; протистоянню схильності вихованця зазнаватися як перешкоді його духовного вдосконалення; виявленню готовності жертвувати заради духовних цінностей тощо. З огляду на наведену систему виховних приписів запропоновано інструментальне поняття волі як орієнтовної основи сходження зростаючої особистості до духовних цінностей. У вихованців, які успішно відпрацювали означені приписи, використовуючи перетворювальні можливості вольового імпульсу, відбуваються прогресивні зміни у духовній налаштованості.

За результатами дослідження опубліковано 2 статті у виданнях, що входять до переліку фахових видань України, 2 статті – у міжнародних виданнях, 7 статей – в інших наукових виданнях, 2 тез.

Завершено дослідження за темою **«Військово-патріотичне виховання студентської молоді в умовах освітнього простору університету»** (акад. В.Д. Будаєв), у ході якого обґрунтовано та побудовано модель військово-патріотичного виховання студентської молоді в умовах освітнього простору університету з урахуванням виявлених під час дослідження зовнішніх агентів впливу та особистісного ставлення респондентів до процесу військово-патріотичного виховання; розроблено й обґрунтовано методику проведення формульованого етапу дослідження щодо визначення ефективності інноваційних форм військово-патріотичного виховання студентів, що знайшло своє віддзеркалення у структурно-функціональній моделі; підготовлено методичні рекомендації щодо впровадження інноваційних методів і форм військово-патріотичного виховання в освітній простір університету; розроблено програми двох спецкурсів.

Підготовлено до друку монографію «Військово-патріотичне виховання студентської молоді в умовах освітнього простору університету: теорія і практика» (10,0 друк. арк.), методичні рекомендації «Організація виховних заходів в університеті як засіб реалізації завдань військово-патріотичного виховання студентської молоді: з досвіду роботи» (7,0 друк. арк.) та науково-допоміжний бібліографічний покажчик «Національно-патріотичне виховання як складова формування свідомої особистості громадянина-патріота» (4,0 друк. арк.).

Робота за темою **«Теоретичні і методичні основи національно-патріотичного виховання студентської молоді»** (чл.-кор. В.І. Лозова) сприяла подальшому розробленню технологій національно-патріотичного виховання у контексті неперервної освіти, реалізації алгоритму упровадження концепції національно-патріотичного виховання в Україні. Результати дослідження впроваджено в освітній процес Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди для здобувачів освітніх ступенів «бакалавр» та «магістр».

Завершено дослідження **«Теоретико-методичні засади формування правових цінностей молоді на сучасному етапі цивілізаційного розвитку України»** (чл.-кор. В.Г. Бутенко), в ході якого теоретично обґрунтовано мету, завдання та напрями формування правових цінностей молоді в системі вищої освіти; розроблено та експериментально перевірено комплексну програму формування правових цінностей молоді в закладах вищої освіти у процесі викладання загальноправових та соціально-гуманітарних дисциплін. Обґрунтовано педагогічні умови формування правових цінностей студентів на сучасному етапі розвитку суспільно-правових відносин.

За результатами дослідження підготовлено рукопис методичного посібника, опубліковано 3 статті у наукових фахових виданнях, 2 статті – в інших наукових виданнях.

У 2020 р. розпочато дослідження за темою **«Теоретичні й методичні засади міжкультурної освіти студентів закладів вищої педагогічної освіти»** (чл.-кор. Г.В. Троцько), у процесі якого розкрито виховні технології міжкультурної освіти, які найбільш доцільно використовувати у вищій школі східного регіону України; визначено соціокультурні чинники, що впливають на практики виховної роботи у педагогічних університетах; обґрунтовано, що педагогіка співробітництва, взаємозв'язок морального і правового виховання є вагомими складниками виховання студентів східних регіонів України; обґрунтовано технології формування світоглядної культури відповідального педагога, здатного до самопізнання, саморозвитку, самовиховання та навчання впродовж життя.

За результатами дослідження підготовлено розділ посібника та опубліковано статті у наукових фахових виданнях.

Розпочато дослідження **«Теоретико-методичні засади інноваційної діяльності університету в контексті забезпечення якості вищої педагогічної освіти»** (чл.-кор. Г.В. Терещук), у ході якого здійснено аналіз теоретико-методологічних засад підготовки майбутніх учителів до інноваційної діяльності в умовах Нової української школи і обґрунтовано теоретичні та методологічні засади залучення здобувачів вищої освіти до такої діяльності.

Опубліковано 1 статтю у виданні, що індексується у наукометричній базі Scopus, та 3 статті, що індексуються у наукометричній базі Web of Science Core Collection.

У ході розпочатого дослідження **«Теоретичні та технологічні засади соціально-педагогічного супротиву інформаційній війні Російської Федерації проти України»** (чл.-кор. С.В. Савченко) обґрунтовано теоретичні засади

соціально-педагогічного супротиву інформаційній війні Російської Федерації проти України; виокремлено та схарактеризовано соціально-педагогічні аспекти проблеми; визначено сутність поняття «супротив інформаційній війні»; розкрито зміст роботи переміщеного закладу вищої освіти щодо соціально-педагогічного супротиву інформаційній війні Російської Федерації проти України. Розпочато впровадження технологій соціально-педагогічного супротиву інформаційній війні Російської Федерації проти України в закладі вищої освіти; здійснено науково-методичний супровід роботи Науково-дослідного центру з проблем соціальної педагогіки і соціальної роботи НАПН України (на базі ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка») щодо соціально-педагогічного супротиву інформаційній війні Російської Федерації проти України. Розпочато впровадження програми додаткового навчання для випускників спеціальностей «Психологія», «Соціальна робота» та «Соціальна педагогіка», одним із аспектів якої є оволодіння технологіями соціально-педагогічного супротиву інформаційній війні Російської Федерації проти України.

За результатами дослідження опубліковано 7 праць (1 стаття – у виданні, що індексується в наукометричній базі даних Web of Science Core Collection, 2 – в українських фахових виданнях, що індексуються в наукометричній базі даних Index Copernicus, 2 публікації – у міжнародних виданнях, 2 тез).

У межах напрямку **«Управлінські та технологічні чинники розвитку освіти»** завершено дослідження за темою **«Теоретико-прикладні засади зовнішнього незалежного оцінювання у розбудові Національної системи моніторингу якості освіти в Україні»** (чл.-кор. О.Л. Сидоренко), у процесі якого обґрунтовано необхідність створення системи зовнішніх освітніх оцінювань, метою яких є забезпечення стандартизованих процедур підготовки, проведення й визначення результатів оцінювання; визначено її структуру. Проаналізовано результати зовнішнього незалежного оцінювання, Моніторингового дослідження якості початкової освіти, Міжнародного порівняльного дослідження PISA-2018 та надано рекомендації щодо використання цих даних для підвищення ефективності управління освітою та вдосконалення методики викладання у закладах освіти.

З результатами дослідження видано монографію **«Місце і роль зовнішнього незалежного оцінювання в становленні національної системи моніторингу якості освіти в Україні»** (19,3 друк. арк.) та опубліковано наукові статті.

Продовжено дослідження **«Технології евристичного навчання в підготовці вчителів»** (чл.-кор. В.І. Євдокимов), у процесі якого було визначено та науково обґрунтовано методологічні засади дослідження ефективності наукового супроводу підготовки вчителів до впровадження технологій евристичного навчання. Шляхом експериментального дослідження в 500 школах України одержано результати, що визначають підходи до впровадження технології евристичного навчання в освітньому процесі та підготовки майбутніх учителів до їх упровадження.

За результатами дослідження опубліковано 3 праці з грифом МОН України «Навчаємося разом» для 1, 2, 4 класу.

Розпочато дослідження за темою **«Державно-громадське управління освітою: теорія і практика»** (чл.-кор. І.М. Шоробура), у ході якого на основі узагальненого, системного аналізу розкрито основи державно-громадського управління освітою; проаналізовано міжнародний досвід державно-громадського управління у сфері освіти; уточнено принципи та нормативно-правове забезпечення державно-громадського управління освітою.

За результатами дослідження опубліковано 11 статей у виданнях, що індексуються в наукометричних базах даних Scopus та Web of Science Core Collection, навчальний посібник «Державно-громадське управління освітою: зарубіжний досвід», 1 стаття – в українському фаховому виданні, 1 публікація – у міжнародному виданні, 7 статей – в інших наукових виданнях.

Наукова продукція членів Відділення, підготовлена у ході виконання наукових досліджень, упроваджувалася на всеукраїнському та міжнародному рівнях. Основні наукові результати відображено у 9 одноосібних монографіях, 24 колективних і зарубіжних монографіях, 18 посібниках і підручниках (навчальних, наукових, навчально-методичних), 5 авторських свідоцтвах, 16 статтях у міжнародних виданнях, у виданнях, що індексуються у наукометричних базах даних Scopus та Web of Science Core Collection – 30, 9 публікаціях у ЗМІ та понад 110 наукових статтях.

Середнє значення показника цитувань академіків Відділення – індекс Гірша – становить 21,6.

За напрямом **«Теоретичні й методичні засади виховання та соціалізації зростаючої особистості»** науково-дослідна робота працівників підвідомчої установи – **Інституту проблем виховання НАПН України** – спрямована на дослідження й розроблення теоретичних, технологічних і методичних основ виховання дітей та учнівської молоді в контексті реалізації ідей Нової української школи, Стратегії національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2017-2020 рр.

У звітному році завершено дослідження за темою **«Соціально-педагогічний супровід дітей із сімей вимушених переселенців»** (керівник – докт. пед. наук Т.Ф. Алексеєнко), у ході якого цілісно розкрито явище вимушеного переселення громадян зі Сходу України. Досліджено та розкрито проблеми інтеграції вимушених переселенців у громади. Створено концептуальну модель соціально-педагогічного супроводу дітей із сімей вимушених переселенців. Розроблено й апробовано технологію соціально-педагогічного супроводу формування відповідальної громадянської позиції у дітей із сімей вимушених переселенців у загальноосвітньому закладі, розкрито її цілісний зміст.

За результатами дослідження надруковано монографію «Вимушені переселенці: соціально-педагогічні проблеми і досвід підтримки»¹, методичний посібник «Соціально-педагогічний супровід дітей вимушених переселенців» та

¹ <https://lib.iitta.gov.ua/723129/>

опубліковано 30 наукових праць. Опубліковано 1 статтю, яка індексується в наукометричній базі Scopus¹.

У 2020 р. завершено прикладне дослідження *«Модернізація організації освітнього процесу в закладах позашкільної освіти»* (керівник – канд. пед. наук В.В. Мачуський), у ході якого удосконалено зміст освітнього процесу в закладах позашкільної освіти на основі імплементації у виховну практику компетентнісного, аксіологічного, особистісно орієнтованого та діяльнісного підходів. Розроблено змістовно-методичне забезпечення освітнього процесу в закладах позашкільної освіти за декоративно-ужитковим, соціально-реабілітаційним та гуманітарним, еколого-натуралістичним напрямками позашкільної освіти.

Підготовлено та впроваджено навчальні програми для позашкільної освіти: програму для педагогів «Школа педагога», навчальні програми для позашкільної освіти «Петриківський розпис», «Декоративно-ужиткове мистецтво», «Валяння вовни», навчальну програму для гуртка «Англійська мова» для молодших школярів, соціально-педагогічний тренінг «Соціальне становлення людини: свідомий вибір цінностей та пріоритетів». Упроваджено у практику позашкільної освіти технології дистанційного навчання, інтерактивні тренінгові технології, технології соціального проектування, соціально-педагогічної профілактики, арт-педагогічні технології.

За результатами дослідження надруковано методичний посібник *«Модернізація організації освітнього процесу в закладах позашкільної освіти»*; методичні рекомендації *«Зміст і технології позашкільної освіти для вихованців молодшого шкільного віку»*², *«Зміст і технології позашкільної освіти для вихованців підліткового віку»*³, *«Зміст і технології позашкільної освіти для старшокласників»*⁴, *«Впровадження сучасного змісту позашкільної освіти: підготовка педагогів»*⁵ та опубліковано 40 наукових праць. Опубліковано 4 статті, які індексуються у наукометричній базі Scopus⁶.

Продовжено дослідження за темою *«Виховання дітей раннього віку у закладах дошкільної освіти різних типів»* (керівник – докт. пед. наук Н.В. Гавриш), у ході якого уточнено зміст освітньо-виховних завдань груп раннього віку, особливості організації життєдіяльності в групах раннього віку, основні дидактичні і виховні засоби для роботи з дітьми третього року життя. Обґрунтовано модель організації освітнього процесу в розвивальному середовищі груп раннього віку та принципи його організації, зокрема забезпечення зони комфорту для дитини, мобільності освітнього простору. Розроблено технологію планування освітнього процесу в групах раннього віку,

¹ <https://doi.org/10.31838/srp.2020.9.67>

² <https://lib.iitta.gov.ua/723072/>

³ <https://lib.iitta.gov.ua/722864/>

⁴ <https://lib.iitta.gov.ua/722881/>

⁵ <https://lib.iitta.gov.ua/723076/>

⁶ http://www.arpnjournals.org/jeas/research_papers/rp_2020/jeas_0120_8069.pdf;

<https://iopscience.iop.org/article/10.1149/1945-7111/ab9a2a>;

http://www.arpnjournals.org/jeas/research_papers/rp_2020/jeas_0120_8075.pdf;

http://www.arpnjournals.org/jeas/research_papers/rp_2020/jeas_0520_8216.pdf

технологію методичного конструктору як моделі організації освітнього процесу в групах раннього віку. Змодельовано розвивальне середовище груп на основі зонування ігрового простору груп раннього віку для сприяння особистісному розвитку дітей третього року життя; інноваційні методики: рухового розвитку (на основі засобу «дидактична розповідь»), методики активізації мовленнєвої активності дітей третього року життя, інноваційні методики збагачення художнього досвіду малюків на засадах їх художньо-творчої діяльності тощо.

За результатами дослідження підготовлено матеріали до монографії «Виховання дітей раннього віку у закладах дошкільної освіти різних типів», навчально-методичного посібника «Виховуємо і розвиваємо дитину раннього віку» та опубліковано 32 наукові статті. Взято участь у розробленні «Концепції освіти дітей раннього та дошкільного віку»¹ та «Базового компонента дошкільної освіти»², який визначає напрями реалізації державної політики в галузі дошкільної освіти.

У звітному році продовжувалося дослідження **«Проектування освітнього середовища закладу дошкільної освіти для індивідуального розвитку старшого дошкільника»** (керівник – канд. пед. наук О.Д. Рейпольська), у ході якого розроблено структурно-функціональну модель проектування освітнього середовища як фактору розвитку старшого дошкільника, яка містить ряд компонентів: методологічний, концептуальний, цільовий, типологічний, змістово-методичний, критеріально-діагностувальний, результативний. Визначено педагогічні умови створення освітнього середовища як фактору розвитку старшого дошкільника, провідною з яких є готовність педагога до проектування освітнього середовища. Розроблено методичну систему організації педагогічного партнерства як упорядковану сукупність взаємопов'язаних та взаємообумовлених цілей, змісту, форм і методів реалізації та контролю, аналізу, коригування процесу педагогічного партнерства, спрямованих на підвищення ефективності створюваного освітнього середовища розвитку старшого дошкільника.

За результатами дослідження підготовлено «Концепцію освіти дітей раннього та дошкільного віку»³ (отримано свідоцтво про реєстрацію авторського права), матеріали до навчально-методичного посібника «Освітнє середовище закладу дошкільної освіти: технології проектування», методичні рекомендації «Розвиток старшого дошкільника в освітньому середовищі закладу дошкільної освіти» та опубліковано 30 наукових праць. Взято участь у розробленні Базового компонента дошкільної освіти⁴.

У 2020 р. продовжувалося дослідження за темою **«Розроблення сучасних моделей соціального партнерства у вихованні громадянина-патріота»** (керівник – канд. пед. наук Н.В. Харченко), у ході якого схарактеризовано педагогічні умови соціального партнерства у вихованні громадянина-патріота. Обґрунтовано типи моделей соціального партнерства: з державним сектором, із

¹ <http://naps.gov.ua/ua/press/releases/2008/>

² <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/2020/21.12/bazovyy%20komponent%20doshkillya.pdf>

³ <http://naps.gov.ua/ua/press/releases/2008/>

⁴ <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/2020/21.12/bazovyy%20komponent%20doshkillya.pdf>

зкладами освіти різних типів, з комерційним сектором, з громадським сектором, із засобами масової інформації. Виявлено специфіку та особливості впровадження моделей соціального партнерства, описано змістові характеристики взаємодії з кожним типом моделей соціального партнерства, де визначено, що тип моделі партнерства визначається пріоритетністю суб'єкта взаємодії, залученого до реалізації окремого проєкту чи завдання.

Розроблено практикуми для педагогів та дорослих лідерів (тренінгове заняття «Як знаходити кошти та ресурси для проєктів: інструменти фандрайзингу», онлайн-вебінари «Психологічна готовність до соціальної взаємодії в освіті» і «Соціальні проєкти дитячих громадських організацій») та комплект гайдів («Алгоритм побудови соціального партнерства», «Бюджет проєкту», «Моє місто майбутнього», «Як бути вмотивованим»). Підготовлено матеріали до методичного посібника «Виховання громадянина-патріота: моделі соціального партнерства» та опубліковано 37 наукових праць.

Продовжувалося дослідження *«Виховання художніх цінностей учнів в освітньому середовищі закладу загальної середньої освіти»* (керівник – докт. пед. наук О.А. Комаровська), у ході якого виокремлено педагогічні умови виховання художніх цінностей учнів в освітньому середовищі закладу загальної середньої освіти. Розроблено технологію виховання художніх цінностей, яка ґрунтується на впровадженні концептуальної ідеї «художньої подієвості» в освітньому середовищі закладу. Підготовлено методику національного виховання на художніх цінностях українського мистецтва, що полягає у практико-діяльній зануренні учнів у пізнання цінностей різних видів національної мистецької спадщини на основі зіставлення «українське у світовому контексті». Розроблено структуру художньо-освітнього середовища як методико-технологічного підґрунтя виховання художніх цінностей учнів у сфері різних видів мистецтва – чинника орієнтування учнів у загальному художньо-інформаційному просторі.

Підготовлено матеріали до методичного посібника «Виховання художніх цінностей учнів в освітньому середовищі закладу загальної середньої освіти», методичних рекомендацій «Методика виховання художніх цінностей сучасних учнів на уроках мистецького циклу» та опубліковано 15 наукових статей. Опубліковано 1 статтю, яка індексується у наукометричній базі Scopus¹. Результати наукового дослідження частково втілено в Державному стандарті повної загальної середньої освіти².

У 2020 р. розпочато дослідження за темою *«Виховання смисложиттєвих цінностей у підлітків в умовах євроінтеграційного поступу України»* (керівник – докт. пед. наук К.О. Журба), у ході якого схарактеризовано базові смисложиттєві цінності: свободи, любові, справедливості, гідності, щастя, «смислу життя особистості» як динамічної системи, що поєднує головні та інструментальні смисли і є тим стрижнем, на який спирається людина в різних життєвих ситуаціях; «смисложиттєві цінності» як систему узагальнених

¹ <https://www.abacademies.org/journals/month-september-year-2020-vol-26-issue-3-journal-aej-past-issue.html>

² <https://www.kmu.gov.ua/nps/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898>

устремлінь, пов'язаних з життям особистості, які у розвиненій формі характеризують її духовно-моральну Я-концепцію, пошук власного призначення і відповідний стиль життя, що реалізується у поведінці, діяльності і спілкуванні.

Підготовлено матеріали до Програми виховання смисложиттєвих цінностей підлітків в умовах євроінтеграційного поступу України; монографії «Смисложиттєві цінності сучасних підлітків в умовах євроінтеграційного поступу України», методичні рекомендації «Виховання смисложиттєвих цінностей підлітків: досвід і практика виховання» та опубліковано 39 наукових праць. Опубліковано 4 статті, які індексуються у наукометричній базі Web of Science Core Collection¹.

У звітному році розпочато дослідження *«Формування готовності старшокласників до відповідального батьківства»* (керівник – докт. пед. наук В.М. Шахрай), у ході якого уточнено сутність, зміст і структуру феномена «готовність старшокласників до відповідального батьківства». З'ясовано сучасний стан сформованості готовності до відповідального батьківства старшокласників (належний (високий) рівень – 13 % старшокласників, некритичний (середній) рівень – 45 % учнів, індиферентний (низький) рівень – 42 % учнів старшої школи. Уточнено принципи виховання готовності до відповідального батьківства: позиціонування емоційної привабливості батьківства; вибудовування ціннісної пріоритетності батьківства; стимулювання позитивних особистісних очікувань батьківства; артикулювання свободи сімейного вибору; оволодіння основами сімейної психолого-педагогічної і репродуктивної культури; гендерної рівності (рівноваги).

Підготовлено матеріали до монографії *«Формування готовності старшокласників до відповідального батьківства: теорія і практика»* та опубліковано 31 наукову працю. Опубліковано 1 статтю, яка індексується у наукометричній базі Web of Science Core Collection².

У 2020 р. розпочато дослідження за темою *«Військово-патріотичне виховання учнів в умовах ідейно-світоглядної конфронтації»* (керівник – канд. пед. наук О.І. Остапенко), у ході якого уточнено сутність і зміст поняття «військово-патріотичне виховання учнів в умовах ідейно-світоглядної конфронтації», як системи методологічних підходів, педагогічних цілей, форм, методів, способів і прийомів, виконання яких забезпечує формування у підростаючої особистості високої патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини, готовності до захисту України, розвиток мотивації здобувати військові професії та проходити службу в Збройних Силах України. З'ясовано, що причинами низького рівня військово-патріотичної вихованості учнів закладів загальної середньої освіти є недостатня усвідомленість цінності військово-патріотичної вихованості; недостатні знання ролі українського війська у відстоюванні ідеалів свободи, державності, незалежності та територіальної цілісності України; недостатня сформованість морально-етичної мотивації щодо виконання військового обов'язку; відсутність системного підходу до

¹ <https://doi.org/10.33407/itlt.v76i2.3279>; <http://doi.org/10.7596/taksad.v9i2.2614>;
<https://doi.org/10.18662/rrem/12.2Sup1/291>; <https://doi.org/10.18662/rrem/12.4/341>

² <https://www.mdpi.com/1911-8074/13/9/197>

формування військово-патріотичної вихованості учнів закладів загальної середньої освіти.

Підготовлено матеріали до навчально-методичного посібника «Військово-патріотичне виховання учнів в умовах ідейно-світоглядної конфронтації», методичних рекомендацій «Методика військово-патріотичного виховання учнів у закладах загальної середньої освіти» та опубліковано 25 наукових праць. Опубліковано 7 статей, які індексуються у наукометричних базах Scopus та Web of Science Core Collection¹.

Розпочато дослідження **«Формування в учнів професійно-ціннісних орієнтацій до трудової діяльності»** (керівник – канд. пед. наук З.В. Охріменко), у ході якого уточнено сутність поняття «професійно-ціннісні орієнтації учнів до трудової діяльності» та визначено його як складне інтегральне утворення особистості, що характеризується певними для старшого підліткового та юнацького віку професійно-технологічними знаннями та способами дій, що супроводжуються відповідними морально-ціннісними надбаннями і в результаті цього об'єктивуються в емоційні переживання особистої значущості трудової діяльності в межах певного профілю навчання. Розроблено структуру поняття «професійно-ціннісні орієнтації учнів до трудової діяльності», встановлено критерії: пізнавальний, емоційно-ціннісний, довільного імпульсу, практично-дієвий та самоціннісний. Обґрунтовано технологію формування в учнів професійно-ціннісних орієнтацій до трудової діяльності в сучасних соціально-економічних умовах.

Підготовлено матеріали до монографії «Формування професійно-ціннісних орієнтацій учнів до трудової діяльності в умовах сучасного освітнього середовища», методичних рекомендацій «Форми і методи формування професійно-ціннісних орієнтацій учнів до трудової діяльності» та опубліковано 21 наукову працю.

У звітному році розпочато дослідження за темою **«Аксіологічні засади формування екологічної компетентності школярів»** (керівник – канд. пед. наук О.Л. Пруцакова), у ході якого обґрунтовано поняття «формування екологічної компетентності школярів» як цілеспрямованого процесу вироблення досвіду, почуття особистої причетності, відповідальності та екологічних цінностей у ході особистісно і соціально значущої навчальної і практичної діяльності з вирішення екологічних проблем. Уточнено сутність понять «екологічна компетентність», «екологічні цінності», «кoeволюційні цінності», «глобальні виклики», «споживацька поведінка», «культура споживання».

Підготовлено матеріали до навчальної програми «Знаю, вмю, дію: навчальна програма для формування екологічної компетентності школярів», навчально-методичного посібника «Знаю, вмю, дію: посібник для формування екологічної компетентності школярів» та опубліковано 10 наукових праць.

¹ <http://ijaep.com/Journal/vol.9.5.pdf>; <http://ijaep.com/Journal/vol.9.12.pdf>; <http://ijaep.com/Journal/vol.9.7.pdf>; <http://ijaep.com/Journal/vol.9.5.pdf>; <https://wiadlek.pl/wp-content/uploads/archive/2020/WLek202006123.pdf>; <https://wiadlek.pl/wp-content/uploads/archive/2020/WLek202008128.pdf>; <http://www.sportmont.ucg.ac.me/?sekcija=abstract&artid=1794>

Випущено 1 статтю, яка індексується у наукометричній базі Web of Science Core Collection¹.

Розпочато дослідження *«Формування соціально успішної особистості старшокласника у системі загальної середньої освіти»* (керівник – докт. пед. наук Т.Є. Федорченко), у ході якого уточнено сутність понять: «успіх» – соціальна категорія, яка пов’язана з розкриттям потенціалу зростаючої особистості, її внутрішньої мотивації на досягнення бажаної мети, готовністю до самореалізації у різних сферах життя, здатністю до соціальної дії, активності та мобільності, набуття і виконання пов’язаних з нею соціальних ролей, життєвого і професійного вибору; «соціально успішна особистість» – вмотивована спрямованість особистості, що визначається здатністю розвивати себе, успішно діяти в різних життєвих ситуаціях, ґрунтується на ціннісних орієнтаціях, знаннях і вміннях виконувати життєві і соціальні ролі, виявляється в активній життєвій позиції та прагненні впливати на соціальні процеси, передбачає творчу активність до життя й власного розвитку, усвідомлення успішності як власної цінності. Розроблено критерії й показники та схарактеризовано рівні сформованості соціально успішної особистості: комплексне уявлення щодо соціально успішної особистості. Виявлено проблеми у рівнях сформованості успішної особистості старшокласника, а саме: невпевненість учнів у своїх позитивних особистісних якостях, недостатність мотивації бути успішним, недостатнє психосоціальне благополуччя старшокласників, невміння працювати в команді, відстоювати свою думку, захищати власну позицію, низький рівень рефлексивності, низьку мотивацію до здорового способу життя, нечітке уявлення щодо професійного самовизначення.

Підготовлено матеріали до навчально-методичного посібника *«Соціально успішна особистість: сутність і технологія виховання»*, методичні рекомендації *«Методика формування соціально успішної особистості у системі загальної середньої освіти»* та опубліковано 22 наукові праці.

У 2020 р. колективом молодих вчених здійснювалося дослідження за темою *«Методичні засади формування умінь протидії насильству в учнівській молоді»* (керівник – канд. пед. наук О.Л. Хомич), у ході якого встановлено, що запобігання та протидія насильству в учнівській молоді ефективне за умови формування в неї конкретних життєвих навичок; застосування сучасних педагогічних технологій; розширення спектру навчальних програм; зміни підходу педагога до підготовки і проведення заняття; розширення діапазону організаційних форм і дидактичних методів навчання, способів взаємодії.

Розроблено тренінговий курс *«Методика формування умінь протидії насильству у здобувачів освіти закладів загальної середньої освіти»*, спрямований на розвиток у дітей відповідного віку навичок запобігання і протидії насильству, а саме: ефективного спілкування, співпереживання, розв’язання конфліктів, протидії соціальному тискові, адвокації і захисту, самоусвідомлення і самооцінки, аналізу проблем і прийняття рішень, критичного

¹ <http://www.baltijapublishing.lv/index.php/issue/article/view/846>

мислення, самоконтролю, керування стресом, мотивації успіху і гартування волі. Підготовлено та впроваджено тренінги, спрямовані на розвиток соціально-психологічних компетентностей молоді для запобігання та боротьби із насиллям у навчальному середовищі: «Що таке булінг», «Причини насильства», «Як припинити агресію і насильство», «Що таке конфлікт», «Розв'язання конфліктів», «Медіація конфліктів», «Я – миротворець». Розроблено комплект науково-методичного забезпечення процесу запобігання та протидії насильству в здобувачів освіти закладів загальної середньої освіти: рукопис методичного посібника «Методика формування умінь протидії насильству у здобувачів освіти закладів загальної середньої освіти»¹; рукопис практикуму для учнів «Школа без насильства»², які розміщені в Електронній бібліотеці НАПН України.

За звітній період працівниками Інституту проблем виховання НАПН України опубліковано і підготовлено 336 наукових праць (загальним обсягом 201,9 друк. арк.), з них наукової продукції та рукописів праць – 1, виробничо-практичної продукції – 8, статей у наукових фахових виданнях – 58, статей у зарубіжних виданнях – 50, з них 21 індексується у наукометричних базах даних Scopus та Web of Science Core Collection. Середній індекс цитування – h-індекс – в інституті у 2020 р. – 5.

У 2020 р. вченими Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського розпочато 3 прикладні наукові дослідження.

Основні результати прикладного дослідження *«Педагогічна наука та освіта в особах, документах, бібліографії»* (керівник – чл.-кор. Л.Д. Березівська) полягають у тому, що схарактеризовано історіографічну та джерельну базу; на основі визначених критеріїв (хронологічного, типологічного, бібліографічного та ін.) частково репрезентовано тексти документів (закони, програми, стратегії, державні стандарти, концепції) про реформування змісту загальної середньої освіти в незалежній Україні (1991-2017), провідну роль у створенні яких відіграли вчені НАПН України; упорядковано бібліографічну інформацію про міжнародні та всеукраїнські педагогічні читання (1993-2020), присвячені аналізу творчої спадщини видатного педагога В.О. Сухомлинського; науковий доробок академіка О.В. Сухомлинської; українські дитячі періодичні видання 20-х – 40-х рр. ХХ ст. і рідкісні педагогічні видання німецькою мовою другої пол. ХІХ ст. – поч. ХХ ст. із фонду бібліотеки, що сприятиме інформаційному забезпеченню досліджень з історії освіти, педагогіки; набули подальшого розвитку теоретико-методологічні підходи до здійснення джерелознавчих розвідок як невіддільної частини історико-педагогічних студій.

За результатами дослідження опубліковано 70 наукових праць (електронних ресурсів – 2³; монографій – 1⁴; збірників матеріалів наукових

¹ <https://lib.iitta.gov.ua/723143/>

² <https://lib.iitta.gov.ua/723144/>

³ https://drive.google.com/file/d/1K4FMCJxf_8ZtVweClSyVivzzGRSYRx8g/view;https://dnpb.gov.ua/ua/informatsiyno-bibliografichni-resursy/vydatni-pedahohy/

⁴ <https://lib.iitta.gov.ua/722703/>

заходів – 1¹; біобібліографічний покажчик – 1²; статей – 21 (із них: 10 – у фахових виданнях, 2 – у зарубіжних виданнях; 13 – у виданнях, що індексуються в наукометричних базах даних, зокрема 2 – у Scopus³ та Web of Science Core Collection⁴), тез, матеріалів конференцій – 44 (із них: 3 – у зарубіжних виданнях, 1 – англійською мовою)); створено нові та оновлено наявні сторінки (15) електронного інформаційно-бібліографічного ресурсу «Видатні педагоги України та світу»⁵; підготовлено частини рукописів планової продукції. Упровадження результатів дослідження здійснювалося під час участі в 35 всеукраїнських і міжнародних заходах, зокрема включених до Плану роботи НАПН України^{6,7,8}; реалізації онлайн-проектів: «Читаймо Сухомлинського онлайн»⁹, «Ми стоїмо на плечах наших попередників: Видатні педагогів-ювіляри»¹⁰, «Афоризми Сухомлинського»¹¹; створення профілю відділу педагогічного джерелознавства та біографістики в Google Scholar (h-індекс – 30)¹².

У ході виконання прикладного дослідження *«Інформаційні ресурси освітянських бібліотек у розвитку педагогіки, психології та освіти»* (керівник – канд. наук із соц. комун. Л.О. Пономаренко) сформовано та проаналізовано джерельну та історіографічну базу дослідження; виявлено специфічні особливості інформаційних ресурсів бібліотек закладів освіти, обумовлені характером їх діяльності; дисертаційні дослідження у галузі освіти/педагогіки; сучасні тенденції розвитку бібліотек закладів освіти; проаналізовано та упорядковано інформацію провідних освітянських бібліотек щодо створення протягом 2020 р. наукових і науково-методичних матеріалів, вторинних інформаційних ресурсів; визначено науково-методичну основу діяльності освітянських бібліотек щодо забезпечення інформаційних потреб користувачів із залученням сучасних форм і методів роботи; розпочато формування та здійснюється нарощення фактографічної бази даних «Знаменні та пам'ятні дати у сфері освіти».

За результатами дослідження опубліковано 54 наукові праці (довідник¹³ – 1, бібліографічний покажчик¹⁴ – 1, статті – 17 (у тому числі у фахових наукових виданнях України – 5, в іноземних виданнях – 2, зокрема в тих, що індексуються в наукометричних базах даних – 2, у тому числі іноземними мовами – 2, в наукових виданнях – 2; у ЗМІ – 3, інші – 5); тези,

¹ https://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2020/11/Doslidnytski_pidkhody_do_istoryko-pedahohichnykh-rozvidok-2020.pdf

² https://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2020/09/Berezivska_2020.pdf; <https://lib.iitta.gov.ua/722075/>

³ <https://doi.org/10.6092/issn.1970-2221/10501>

⁴ <https://doi.org/10.33407/itlt.v78i4.4055>

⁵ <https://dnpb.gov.ua/ua/informatsiyno-bibliografichni-resursy/vydatni-pedahohy/>

⁶ <https://dnpb.gov.ua/ua/наукові-заходи/круглі-столи/24382-2/>

⁷ <https://dnpb.gov.ua/ua/pro-tvorchyy-dosvid-vchyteliv-i-shkilnykh/>

⁸ <https://dnpb.gov.ua/ua/naukovi-zakhody/doslidnytski-pidkhody-do-istoryko-pedahohichnykh-rozvidok/>

⁹ <https://www.facebook.com/240019389383740/posts/2991199357599049/>

¹⁰ <https://www.facebook.com/240019389383740/posts/3019645038087814/>

¹¹ <https://www.facebook.com/240019389383740/posts/3514198505299129/>

¹² <https://scholar.google.com.ua/citations?user=eA9i0W0AAAAJ&hl=ru>

¹³ <https://lib.iitta.gov.ua/720134>

¹⁴ <https://lib.iitta.gov.ua/722099>

матеріали конференцій – 30 (2 у зарубіжних виданнях); бібліографічні списки – 5; підготовлено частини рукописів планової продукції. Упровадження результатів здійснювалося під час участі у 22 всеукраїнських і міжнародних заходах, включених до Плану роботи бібліотеки¹, реалізації онлайн-проекту «Календар знаменних і пам'ятних дат у сфері освіти»².

За результатами прикладної наукової роботи *«Бібліографічний та аналітичний супровід діяльності Національної академії педагогічних наук України щодо науково-методичного забезпечення модернізації та реформування освіти»* (керівник – канд. істор. наук А.В. Селецький) сформовано джерельну та історіографічну бази дослідження; розкрито науково-методичні засади інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності НАПН України щодо модернізації та реформування національної освіти; визначено стан наповнення створеного у НАПН України електронного освітнього ресурсу з питань модернізації та реформування освіти; виконано відбір, аналіз та систематизацію первинних повнотекстових джерел, які становитимуть предметне поле дослідження; проведено бібліометричний моніторинг вітчизняної педагогічної науки як джерельної бази для експертного оцінювання та прогнозування наукових досліджень з метою актуалізації метрик і показників для підготовки оглядово-аналітичних матеріалів щодо представлення української педагогічної науки в наукометричних системах.

За результатами дослідження опубліковано 56 наукових праць (біобібліографічний показник – 1³, довідкових бюлетнів – 2^{4,5}; електронних ресурсів – 8⁶; статей – 17 (із них: 10 – у фахових виданнях, 3 – у зарубіжних виданнях, 3 – у наукових виданнях; 1 – у ЗМІ, із них: 10 – у виданнях, що індексуються в наукометричних базах даних, зокрема, 1 – у Web of Science Core Collection⁷, 2 – англійською мовою), тез, матеріалів конференцій – 28; підготовлено частину рукописів планової наукової продукції. Упровадження результатів здійснювалося під час участі в 43 всеукраїнських і міжнародних заходах, зокрема включених до Плану роботи НАПН України⁸, створення профілю відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти в Google Scholar (h-індекс – 10)⁹.

Значним є внесок у науковий доробок Відділення 4 відділів Інституту педагогіки НАПН України.

Завершено дослідження *«Тенденції розвитку шкільної освіти в країнах ЄС, США та Китаї»* (керівник – чл.-кор. О.І. Локшина), на підставі якого обґрунтовано наукові ідеї щодо сутності освітніх тенденцій; доведено

¹ <https://dnpb.gov.ua/ua/?events=24949>; <https://dnpb.gov.ua/ua/?events=24870>; <https://dnpb.gov.ua/ua/?events=24318>

² <https://www.facebook.com/dnpb.gov.ua/posts/3601608413224804>;

<https://www.facebook.com/dnpb.gov.ua/posts/3515299551855691>;

<https://www.facebook.com/dnpb.gov.ua/posts/3420000438052270>

³ https://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2020/05/Lugovyi_V_I_Index_2020.pdf

⁴ https://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2020/05/Analituchnuy_visnuk_2020-11.pdf

⁵ https://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2020/10/Analituchnuy_visnuk_2020-12.pdf

⁶ https://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2020/12/Monitor_ZMI_2020-1-12.pdf; <https://lib.iitta.gov.ua/719650/>

⁷ <https://doi.org/10.33407/itlt.v78i4.4055>

⁸ <https://dnpb.gov.ua/ua/?events=24095>

⁹ <https://scholar.google.com.ua/citations?user=OP8ojf0AAAAJ&hl=uk>

багатовимірний характер розвитку шкільної освіти під впливом глобальних, регіональних і національних викликів; охарактеризовано ключові тенденції розвитку шкільної освіти (подовження тривалості обов'язкової освіти за рахунок інтеграції дошкільної освіти, підвищення якості, забезпечення рівного доступу до освіти і посилення її інклюзивності, масовизація та регіоналізація, цифровизація освіти, трансформація освіти на компетентнісних засадах) в країнах ЄС (на прикладі Республіки Польща, Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії і ФРН), США та КНР у координатах таких пріоритетів, як підвищення якості освіти і забезпечення рівного доступу до освіти. Охарактеризовано внесок відділу порівняльної педагогіки у розвиток національної педагогічної науки та методології порівняльно-педагогічних досліджень в Україні.

Взято участь у науково-практичних заходах; виголошено 65 пленарних і секційних доповідей, за результатами яких опубліковано статті і тези у збірниках матеріалів конференцій. У співпраці з Науково-методичною установою «Національний інститут освіти» Міністерства освіти Республіки Білорусь організовано IV Міжнародну науково-практичну конференцію «Педагогічна компаративістика – 2020: глобалізований простір інновацій».

Основні наукові результати відображено у 13 наукових статтях, з них 10 – у фахових виданнях, одна стаття – у журналі, що індексується у наукометричній базі Web of Science Core Collection¹, одна – у закордонному виданні², 6 статей іноземною мовою, з них 2 – у журналі НАПН України «Education Modern Discourses»³, та 54 тезах. Публікації наукових співробітників відділу розміщено в Електронній бібліотеці НАПН України.

У ході виконання фундаментального дослідження *«Організаційно-педагогічні та економічні засади функціонування опорних закладів освіти як центрів управління в умовах децентралізації»* (керівник – канд. пед. наук О.М. Онаць) здійснено науковий аналіз концептуальних підходів до функціонування опорних закладів освіти як центрів управління. Теоретично обґрунтовано організаційно-педагогічні засади та економічні умови функціонування опорних закладів освіти в умовах децентралізації освіти; здійснено комплексний аналіз сучасного стану створення опорних закладів освіти у регіональній освітній мережі; розроблено технологію формування довіри в сучасній школі на дитино(людино)центристських і довірчо-партнерських засадах тривекторного інноваційного розвитку школи; теоретично обґрунтовано, розроблено та впроваджено модель організації управління опорних закладів освіти різної структури та її субмоделі. Визначено критерії та науково-методичні основи оцінювання ефективності державно-громадського управління опорних закладів освіти, комплексну методичку оцінювання ефективності інформаційного забезпечення організаційного механізму управління опорних закладів освіти.

¹ <https://doi.org/10.33407/itlt.v70i2.2438>

² <https://orcid.org/0000-0001-5097-9171>

³ <https://doi.org/10.32405/2617-3107-2019-1-3>; <https://doi.org/10.32405/2617-3107-2019-1-4>;
<https://doi.org/10.32405/2617-3107-2019-1-62>; <https://doi.org/10.32405/2617-3107-2019-1-7>

За результатами дослідження підготовлено: монографію – 1, рукопис монографії – 1; складники колективних зарубіжних монографій – 2; статті, що індексується у наукометричних базах Web of Science Core Collection, Scopus, – 2; статті у фахових виданнях – 2; практичний посібник (рукопис) – 1; тез – 19.

У звітному році продовжувалося дослідження *«Парадигми розвитку та тенденції реформування шкільної освіти в Україні у добу незалежності (1991–2017)»* (керівник – чл.-кор. Н.П. Дічек), у ході якого вперше системно і цілісно розкрито стратегічні цілі України з розбудови національної за змістом і духом загальноосвітньої середньої школи й тактичні шляхи їх реалізації у період 2000-2010-х рр. на основі дискурсивного аналізу діяльності МОН України як одного з ключових розробників і організаторів реалізації парадигмально нових тактичних завдань школи. Обґрунтовано, що без філософського розуміння глобальних прогностичних функцій і технологічних можливостей освіти важко розраховувати на повноцінне розроблення стратегії й політики у цій сфері, а педагогіка не може визначити цілі і завдання освіти та набуває рецептурного характеру. Доведено, що філософія є не лише концептуальним ядром, а й креативною платформою, на основі якої має формуватися і нове розуміння людини, і новий образ освіти. Встановлено, що негативна тенденція зниження державного фінансування освітньої галузі, що спостерігалася ще з початку 1990-х рр., у досліджувані роки призвела до скорочення мережі дошкільних установ та закриття малочисельних шкіл, особливо на селі. Варіантом подолання такої ситуації став розвиток мережі навчально-виховних комплексів «дошкільний навчальний заклад – загальноосвітній навчальний заклад» (2003 р.). Висвітлено шляхи оновлення підходів до освіти дітей з вадами фізичного або розумового розвитку, поступове формування розуміння освітнім загалом і владою потреби в організації інклюзивного навчання таких дітей (2001 р.; 2009 р.).

Основні наукові результати відображено у 125 публікаціях: 39 статтях, з них 7 – у виданнях, що індексуються у наукометричних базах даних Scopus та Web of Science Core Collection¹, 21 – фахових, 3 – у зарубіжних виданнях (англ. мовою), 86 тезах. Планові публікації презентовано в Електронній бібліотеці НАПН України², на сайтах (сторінках) наукових фахових видань. Опубліковано збірник (та електронний варіант) тез проведеної всеукраїнської конференції «Історія та філософія освіти в незалежній Україні: здобутки і стратегії»³, Бібліографічний показник наукових праць відділу історії та філософії освіти Інституту педагогіки НАПН України (2016-2019)⁴.

У ході виконання дослідження за темою *«Організаційно-педагогічні засади проектування освітнього середовища гімназії»* (керівник – канд. пед. наук С.Е. Трубачева) розробили та обґрунтували технологію проектування освітнього середовища гімназії на етапах концептуального планування,

¹ <https://doi.org/10.32744/pse.2020.2.2>; <https://doi.org/10.5430/ijhe.v9n3p139>; <https://lib.iitta.gov.ua/720309/>; <https://lib.iitta.gov.ua/721022/>; <https://lib.iitta.gov.ua/722087/>; <https://lib.iitta.gov.ua/720308/>; <https://doi.org/10.17770/sie2020vol2.4923>

² <http://undip.org.ua/news/library/index.php>

³ http://www.undip.org.ua/news/library/zbirniki_detail.php?ID=9916; <https://lib.iitta.gov.ua/722767/>

⁴ <https://lib.iitta.gov.ua/721600/>

організаційно-підготовчому, моделювання та практичної реалізації і здійснили її експериментальну перевірку. Зокрема, було визначено особливості проектування освітнього середовища гімназії в умовах карантину: вивчено та узагальнено інноваційний досвід провідних учителів з організації дистанційних занять, зокрема досвід застосування технології змішаного навчання; визначено пріоритетні принципи проектування та організації дистанційної освіти в умовах карантину; з'ясовано психолого-педагогічні особливості використання віртуального освітнього простору для організації дистанційного навчання дітей різних вікових груп; проаналізовано та визначено найбільш популярні платформи та сервіси дистанційного навчання; уточнено особливості технологій дистанційної освіти в умовах карантину. Результати було обговорено в ході круглого столу та науково-практичного семінару на базі гімназії № 290 м. Києва.

За результатами дослідження опубліковано 9 статей у фахових виданнях. Планові публікації розміщено в електронній бібліотеці Інституту педагогіки НАПН України¹, на сайтах (сторінках) наукових фахових видань, а саме: міжнародного наукового видання «Science Rise: Pedagogical Education»², фахових періодичних видань «Український педагогічний журнал»³, збірника наукових праць «Проблеми сучасного підручника», «Науковий вісник Ужгородського університету Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»»⁴, опубліковано 1 статтю у журналі, що індексується у наукометричній базі Scopus⁵. За підсумками дослідження також опубліковано збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції «Теорія і практика моделювання інноваційного розвитку профільного закладу загальної середньої освіти технічної спрямованості для академічно здібних учнів»⁶ та 54 тез.

У звітному році продовжено роботу **Науково-дослідного центру з проблем гендерної освіти і виховання учнівської та студентської молоді** (керівник – докт. пед. наук О.М. Кікінежді). Діяльність Центру проводилась у рамках виконання дослідження на замовлення МОН України *«Психолого-педагогічні механізми створення гендерно-справедливого середовища для дітей та молоді у контексті реалізації Концепції Нової української школи»* (керівник – акад. В.П. Кравець). Виявлено і обґрунтовано психолого-педагогічні механізми створення гендерно-справедливого середовища для дітей та молоді як недискримінаційного, творчо-розвивального та здоров'язбережувального задля гармонізації особистісного, професійного та громадянського зростання учнівської і студентської молоді.

Проведено Міжнародну науково-практичну конференцію «Сучасні стратегії гендерної освіти в умовах євроінтеграції». Підписано Меморандум про співпрацю жіночих і феміністичних організацій та ініціатив у спільній підготовці й адвокації незалежної доповіді з моніторингу виконання Україною зобов'язань

¹ <http://undip.org.ua/news/library/index.php>

² http://journals.uran.ua/sr_edu/article/view/213238/213371

³ <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2020-3-58-65>

⁴ <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2020.47.195-198>

⁵ <https://lumenpublishing.com/journals/index.php/brain/article/view/3076/2565>

⁶ http://undip.org.ua/upload/iblock/85f/zbirnyk_konferentsii_veresen_.pdf

за Конвенцією з ліквідації усіх форм дискримінації щодо жінок (IX Періодична доповідь, 21 квітня 2020 р.). Україна отримала офіційний статус учасниці «Партнерства Біарріц»¹.

Взято участь у Громадських консультаціях з питань регіональної гендерної політики «Права жінок в Західному регіоні» в рамках проєкту «Громадський моніторинг зобов'язань держави Україна щодо реалізації Конвенції ООН з ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW)». Співробітники Центру взяли участь у 15 міжнародних та 5 всеукраїнських конференціях і 5 круглих столах.

Опубліковано 56 праць, із них: 2 монографії, 1 збірник міжнародної конференції, 3 статті у наукових виданнях, які індексуються у міжнародних наукометричних базах даних Scopus та Web of Science Core Collection; 7 статей у колективних монографіях (видані за кордоном); 8 статей у колективних монографіях (видані в Україні); 6 статей у наукових фахових виданнях України; 3 тез доповідей, матеріалів конференцій, виданих за кордоном; 31 теза доповідей, матеріал конференцій, видані в Україні.

У звітному році у **Науково-дослідному центрі педагогічного краєзнавства** (керівник – докт. пед. наук Н.М. Коляда) виконувалося дослідження *«Всебічний гармонійний розвиток особистості, громадянська позиція та патріотизм як ключові засади розвитку закладу вищої освіти»*, в процесі якого було вивчено та узагальнено вітчизняний і зарубіжний науковий досвід з проблематики дослідження; визначено, що соціально-психологічна реабілітація дітей та молоді з особливими освітніми потребами – це комплексна, багаторівнева і динамічна система заходів, спрямованих на відновлення, розвиток та утвердження соціального статусу особистості, її психологічних функцій, якостей, властивостей; захист психічного здоров'я та соціального благополуччя; соціальне залучення до повноцінної життєдіяльності та дієздатності, включення в соціальні відносини на основі усунення обмежень життєдіяльності та створення доступного середовища. Обґрунтовано, що інноваційним засобом (технологією) соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з особливими освітніми потребами є інклюзивний туризм, який забезпечує інтегративний потенціал усіх видів реабілітації: медичної, психолого-педагогічної, професійної, трудової, фізкультурно-спортивної, фізичної, соціальної, психологічної (відповідно до Закону України «Про реабілітацію інвалідів»), реалізацію міждисциплінарного підходу з виявлення та об'єднання потенціалу дисциплін з різних галузей наукового знання; впровадження соціальної послуги супроводу під час інклюзивного навчання як її складової. Схарактеризовано міждисциплінарний підхід у дослідженні інклюзивного туризму, що передбачає синтез окремих наукових дисциплін і спроможний забезпечити комплексне обґрунтування та розроблення функціонування системи соціально-психологічної реабілітації дітей і молоді з інвалідністю засобами інклюзивного туризму на методологічному, технологічно-практичному й організаційному рівнях.

¹ <https://www.radiosvoboda.org/a/news-partnerstvo-biaritz-rivnist-gender/30834785.html>

Співробітниками центру було організовано та проведено інформаційний семінар для представників влади, освіти та громадянського суспільства «Цілі сталого розвитку в умовах COVID 19».

Вчені центру брали участь у реалізації проєктів: «Академічна доброчесність як складова якості освітнього процесу» у межах програми «Student Action: Програма розвитку лідерських компетенцій студентів» Британської Ради; міжнародного проєкту «Активні громадяни» – програми Британської Ради для молоді у галузі міжкультурного діалогу і соціального розвитку; Міжнародному художньому симпозіумі-пленері осіб з інвалідністю «Мистецтво без обмежень» у якості переможця грантової заявки Українського культурного фонду та ін.

Науковцями центру видано: монографій – 9; посібників – 11; статей у виданнях, що індексуються у наукометричних базах Scopus та Web of Science Core Collection, – 6; статей у зарубіжних виданнях – 4; статей у фахових виданнях – 25; статей в інших виданнях України – 50; матеріалів конференцій: міжнародних – 26, всеукраїнських – 41. Отримано 9 свідоцтв про реєстрацію авторського права на твір. Усі наукові праці оприлюднено на сайті Інституційного репозитарію Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини¹, а також на офіційних сторінках відповідних фахових періодичних видань («Історико-педагогічний альманах»² та ін.).

Науково-дослідний центр з проблем соціальної педагогіки і соціальної роботи НАПН України (на базі ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка») у 2020 р. працював за темою «*Соціалізація дітей і молоді сходу України в умовах гібридної війни на Донбасі*» (керівник – докт. пед. наук О.Л. Караман). У ході дослідження науково обґрунтовано теоретичні і технологічні засади соціалізації дітей і молоді сходу України в умовах гібридної війни на Донбасі; розроблено та експериментально перевірено ефективність технології соціально-педагогічного супроводу процесу соціалізації дітей і молоді в умовах гібридної війни на сході України. Практичне значення дослідження полягає в тому, що в межах технології соціально-педагогічного супроводу процесу соціалізації дітей і молоді в умовах гібридної війни на сході України реалізовано на практиці зміст, форми і методи комплексної соціальної, педагогічної, психологічної та інформаційної роботи із вразливими категоріями дітей і молоді з числа внутрішньо переміщених осіб, осіб з тимчасово окупованої території, військовослужбовців – учасників бойових дій.

У 2020 р. співробітники центру взяли участь у 5 міжнародних проєктах: «Укріплення потенціалу сімей, які опинились у складних життєвих обставинах, які мають статус ВПО та мають ризик втрати дитиною батьківського піклування»; «Зміцнення громад для задоволення потреб та пом'якшення ризиків, пов'язаних із COVID-19 для вразливих дітей та їхніх сімей, постраждалих від військових конфліктів у Луганській області (ОРДЛЮ)» (у партнерстві з Міжнародною благодійною організацією «SOS Children's Villages

¹ <https://dspace.udpu.edu.ua/jspui>

² <http://hpa.udpu.org.ua>

International» (Австрія) та Дитячим фондом ООН (UNICEF¹); «Інтенсифікація впливу вчителів Луганської області на процеси примирення та встановлення миру» (у партнерстві з Європейським Союзом); «Спільно. Соціальні послуги для сімей у громаді» (у партнерстві з Дитячим фондом ООН (UNICEF) та Німецьким банком розвитку (KfW); «Зміцнення переміщених українських університетів задля сталого розвитку» (Програма ім. Фулбрайта в Україні за фінансової підтримки відділу преси, освіти та культури посольства США в Україні).

Результати роботи центру у 2020 р. висвітлено у 28 публікаціях: 5 – у журналах, що входять до наукометричної бази даних Web of Science Core Collection²; 2 розділах у монографії мовами ЄС (зарубіжне видання)³; 8 статтях у фахових виданнях України (журнали категорії «Б»); 1 методичному посібнику; 12 статтях і тезах у збірниках наукових праць за результатами зарубіжних і вітчизняних науково-практичних конференцій⁴.

Основні наукові результати членів Відділення разом із вченими підвідомчих установ відображено у 10 одноосібних монографіях, 28 колективних і зарубіжних монографіях, 19 посібниках і підручниках (навчальних, наукових, навчально-методичних), 5 авторських свідоцтвах, 77 статтях у міжнародних виданнях, у виданнях, що індексуються у наукометричних базах даних Scopus та Web of Science Core Collection, – 63, у тому числі вченими, що працюють у НАПН України за основним місцем роботи – 56, 20 публікаціях у ЗМІ, 118 статтях у фахових виданнях, у 172 наукових статтях, у 318 збірниках науково-практичних масових заходів, 15 довідкових виданнях, 2 довідкових бюлетенях, 24 електронних ресурсах, 5 бібліографічних списках, 10 наукових виданнях.

Виклики пандемії актуалізували необхідність осмислення перспективних напрямів розвитку освіти в Україні. На сьогоднішній день величезне значення набувають дослідження проблеми мережецентричного освітнього середовища, знаннево-орієнтованих технологій в освіті, технологій трансферу знань в освітньому процесі, методичних і технологічних основ наукової освіти для різних вікових груп, розробка психологічних практик і технологій розвитку особистості. В руслі даної проблеми було опрацьовано і запропоновано науковцям і освітянам рекомендації Директорату з питань освіти та навичок ОЕСР у співпраці з Гарвардською вищою школою освіти «Рамкові настанови

¹ <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2020-28>;
<http://visnyk.luguniv.edu.ua/index.php/vped/article/view/377>;
<http://eps.luguniv.edu.ua/index.php/eps/article/view/52>;
<http://visnyk.luguniv.edu.ua/index.php/vped/article/view/390>;
<http://visnyk.luguniv.edu.ua/index.php/vped/article/view/441>;
<http://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5320>;
<http://visnyk.luguniv.edu.ua/index.php/vped/article/view/450>;
<http://eps.luguniv.edu.ua/index.php/eps/article/view/68>

² <https://doi.org/10.24093/awej/elt3.7>; <http://ceur-ws.org/Vol-2547/paper02.pdf>; <https://lumenpublishing.com/>;
<http://european-science.com/eojnss/article/>; <http://lumenpublishing.com/journals/index.php/po/article/view/2451>

³ <https://bit.ly/30V0nBP>

⁴ <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/mcnd/article/view/2449>;
http://undip.org.ua/news/library/zbirniki_detail.php?ID=9916; <http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/10528/>;
<https://sci-conf.com.ua/ix-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-perspectives-of-world-science-and-education-20-22-maya-2020-goda-osaka-yaponiya-2/>;
<https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/conferences/issue/view/2019.12.06/2019.12.06.v3>

щодо відповіді освіти на пандемію COVID-19 2020 року». Досвід подолання викликів, спричинених антивірусним локдауном, вніс свої корективи у подальший науковий пошук, який здійснювався вченими НАПН України.

Найвагоміші результати наукової діяльності Відділення загальної педагогіки та філософії освіти за 2020 р.

– Дослідження основних принципів розвитку сучасного інформаційного світу, ознакою якого є цифровізація, візуалізація, віртуалізація всіх аспектів життя; розроблення програми «Філософія для дітей», спрямованої на розвиток критичного мислення в умовах інформаційно-цифрової реальності; практичних рекомендацій щодо модернізації методів і форм викладання філософії в умовах цифровізації освіти¹.

– Розроблення, оприлюднення та видання Концепції освіти дітей раннього та дошкільного віку (спільно з підкомітетом з питань раннього розвитку та дошкільної освіти комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій)².

– Підготовка аналітичної довідки «Відповідь світової спільноти на виклики COVID-19 в освіті (лютий – червень 2020)»³.

– Обґрунтування трирівневої моделі підготовки експертів у галузі освіти на засадах освітології; розширення й поглиблення змісту освітньої програми підготовки експертів у галузі освіти з урахуванням результатів виконання проекту «Еразмус+: Жан Моне» «Якість вищої освіти та експертний супровід її забезпечення: рух України до Європейського Союзу».

– Експериментальне впровадження Програми «Нова українська школа у поступі до цінностей» (спільно з ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України)⁴ (наказ МОН України «Про проведення експерименту всеукраїнського рівня з реалізації Програми «Нова українська школа у поступі до цінностей» на базі закладів загальної середньої освіти Донецької, Кіровоградської, Київської, Миколаївської, Одеської, Рівненської, Тернопільської, Хмельницької, Черкаської областей на 2018-2022 рр.» від 18 березня 2019 р. № 369).

– Участь у робочих групах МОН України з розроблення:

1) Базового компоненту дошкільної освіти (О.Д. Рейпольська, Н.В. Гавриш, наказ МОН України «Про створення робочої групи з розроблення проекту Базового компонента дошкільної освіти» від 31 липня 2020 р. № 993)⁵.

2) Державного стандарту повної загальної середньої освіти (постанова Кабінету Міністрів України «Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти» від 30 вересня 2020 р. № 898⁶).

¹ Людина у викликах цивілізації: від минулого – до майбутнього : монографія / В.Г. Кремень, В.В. Ільїн. Київ : Грамота, 2020. 248 с.

² <http://naps.gov.ua/ua/press/releases/2008/>

³ <https://lib.iitta.gov.ua/721241/>

⁴ <https://ipv.org.ua/prohrama-nova-ukrainska-shkola/>

⁵ <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/2020/21.12/bazovyiy%20komponent%20doshkilliya.pdf>

⁶ <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898>

– Розроблення організаційно-педагогічних та економічних засад функціонування опорних закладів загальної середньої освіти як центрів управління в умовах децентралізації.

– Обґрунтування тенденцій розвитку шкільної освіти в країнах ЄС, США та Китаї з окресленням перспективного досвіду для України.

– Розроблення методики формування соціально активної особистості, патріота й громадянина у закладах вищої освіти; змісту діяльності переміщених університетів як нового типу закладів вищої освіти України.

– Здійснення класифікації епістолярної спадщини Василя Сухомлинського за різними ознаками: науковою, методичною, персоналістичною тощо.

– Визначення науково-методичних засад діяльності освітянських бібліотек щодо забезпечення інформаційних потреб користувачів; формування та поповнення галузевого інформаційного ресурсу, зокрема ресурсу «Бібліотека Нової української школи»¹.

– Розкриття науково-методичних засад інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності НАПН України щодо модернізації та реформування національної освіти. Започаткування трьох онлайн-проектів для наукових, науково-педагогічних, бібліотечних працівників, здобувачів освіти: «Читаймо Сухомлинського онлайн», «Ми стоїмо на плечах наших попередників: Видатні педагоги-ювіляри», «Афоризми Сухомлинського».

II.2. ВІДДІЛЕННЯ ПСИХОЛОГІЇ, ВІКОВОЇ ФІЗІОЛОГІЇ ТА ДЕФЕКТОЛОГІЇ

Наукова діяльність Відділення психології, вікової фізіології та дефектології у звітному році здійснювалася відповідно до планів роботи дійсних членів і членів-кореспондентів НАПН України, а також підвідомчих установ: Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, Інституту соціальної та політичної психології НАПН України, Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України та Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи.

Відділення провадило наукову діяльність відповідно до пріоритетів державної освітньої політики з урахуванням законів України «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про фахову передвищу освіту», «Про вищу освіту» та інших законодавчих актів, що регулюють відносини у сфері науки і освіти, Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, Плану заходів на 2017-2029 роки із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа», постанов Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр», «Про затвердження переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2020 року», а також Програми діяльності Кабінету Міністрів України на 2020 рік,

¹ <https://bit.ly/3bYnGkq>

Програми спільної діяльності МОН України і НАПН України на 2017-2020 роки, Програми спільної діяльності НАН України і НАПН України на 2020-2022 роки, пріоритетних напрямів наукових досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології в НАПН України на 2018-2022 рр., схвалених рішеннями Президії та загальних зборів НАПН України.

У звітному році Відділення координувало виконання наукових досліджень за 10 пріоритетними напрямами у галузі психології. Зокрема, вченими наукових установ, що віднесені до Відділення, виконувалось 34 наукові дослідження за галузевою тематикою, зокрема 22 фундаментальних і 12 прикладних наукових досліджень, із яких завершено 15 наукових досліджень (12 фундаментальних і 3 прикладних) та розпочато 6 – 2 фундаментальних і 4 прикладних. За тематикою досліджень для молодих вчених виконано 2 прикладних наукових дослідження. Члени Відділення (15 дійсних членів і 17 членів-кореспондентів) виконували 32 наукових дослідження.

Наукові дослідження здійснювались відповідно до наукових напрямів діяльності Відділення, зокрема теоретико-методологічного дослідження проблем психологічної науки; з'ясування психологічних особливостей розвитку особистості в сучасних соціокультурних умовах; розроблення засобів соціально-психологічного супроводу освітнього процесу; підвищення психологічної готовності освітньої системи до реагування на надзвичайні ситуації та ліквідації негативних наслідків; психологічного супроводу учасників бойових дій, сімей загиблих, тимчасово переміщених осіб, включаючи дорослих і дітей; розроблення стратегій соціально-психологічного супроводу особистості в умовах пандемічних ризиків; психологічних засобів упередження інформаційних загроз в освітньому середовищі; вирішення проблем психологічної підтримки освітньої діяльності, зокрема навчання дітей з особливими освітніми потребами; запровадження інклюзії у закладах освіти; забезпечення діяльності працівників психологічної служби освіти в контексті сучасних викликів тощо.

Основні наукові результати досліджень учених підвідомчих установ, віднесених до Відділення, та дійсних членів і членів-кореспондентів Відділення, які є працівниками Академії за основним місцем роботи, відповідно до основних напрямів наукових досліджень і зазначених проблем є такими.

За напрямом **«Методологія, теорія та історія психології»** обґрунтовано доцільність застосування інтегративного підходу до дослідження актуальних психологічних проблем (зокрема ідентичності, автентичності особистості, творчого мислення). Розроблено дворівневу дисциплінарну структуру психологічного знання, а саме транспсихологічних та інтрапсихологічних дисциплін. Побудовано моделі транс- та інтрапсихологічної дисциплінарної структури психологічної науки; діалогічної взаємодії між логічними осередками різних психологічних систем; інтегративно-топологічну модель творчого мислення та дискурсивну модель ідентичності¹ (керівник – докт. психол. наук О.В. Завгородня).

¹ <https://lib.iitta.gov.ua/722182/>

Розроблено концепцію, яка розкриває структуру та зміст поняття «особистість», відображаючи еволюцію наукових поглядів на феномен особистості, зокрема вплив культурно-історичних факторів на концептуалізацію «особистості» в українській психологічній думці (ціннісно-сміслові уявлення, етико-моральні настанови та поведінкові практики). Визначено тенденції розвитку наукових досліджень особистості, які опосередковують постнекласичні моделі досліджень, орієнтовані на розкриття психологічних основ самодетермінації особистості, її самоорганізації, здатності до ініціації власного розвитку та актуалізації особистісного потенціалу¹ (керівник – докт. психол. наук В.В. Турбан).

У межах наукового напрямку **«Педагогіка і психологія освітнього процесу»** побудовано концепцію особистісної взаємодії суб'єктів освітнього простору на основі теоретичного та емпіричного вивчення психологічних закономірностей, чинників та умов, характеру та змісту особистісної взаємодії суб'єктів освітнього простору в різних його сегментах². Концепція слугуватиме психологічною основою подальшого розроблення психологічно обґрунтованих шляхів оптимізації цього процесу в контексті гуманістичної парадигми. Основні положення концепції центруються навколо розуміння процесу передачі та засвоєння суспільного досвіду як форми взаємодії учасників освітнього процесу, яка визначається усвідомленням усіма учасниками спільної значимої мети діяльності. Взаємодія суб'єктів виступає основою й умовою встановлення причинно-наслідкових та інших зв'язків між об'єктами будь-якої системи, зокрема освітньої. Навчальна взаємодія проявляється у співробітництві як формі спільної, спрямованої на досягнення загального результату, діяльності та спілкування. Розроблено системи психологічного супроводу особистісної взаємодії учасників різних сегментів освітнього простору. Обґрунтовано теоретичні засади та практичні методи визначення орієнтирів (параметрів, критеріїв) психологічної експертизи шкільних підручників і посібників (керівник – акад. С.Д. Максименко).

Створено концепцію аксіогенезу обдарованої особистості в освітньому просторі. Розроблено аксіологічну модель освітнього простору обдарованої особистості як поєднання родинного, освітнього й інформаційного середовищ та теоретичну модель аксіогенезу обдарованої особистості в освітньому просторі на основі врахування двох векторів розвитку: вікових закономірностей розвитку особистості; розвитку здібностей і саморегуляції. Виокремлено закономірності аксіогенезу обдарованої особистості в освітньому просторі: ціннісне ставлення до здібностей, що розвиваються, як до основи особистісної ідентичності визначає аксіогенез обдарованої особистості в освітньому просторі; ціннісне самовизначення, що відбувається у старшому підлітковому та юнацькому віці, є визначальним етапом аксіогенезу обдарованої особистості, змістом якого є інтеграція цінностей, пов'язаних із розвитком обдарованості, у ціннісну свідомість особи та в регуляційні моделі особистісного саморозвитку.

¹ <https://lib.iitta.gov.ua/723178/>

² <https://lib.iitta.gov.ua/723176/>

Запропоновано класифікацію типотвірних цінностей обдарованої особистості, зокрема: особистісні цінності соціальної взаємодії (належності та визнання); особистісні цінності саморозвитку здібностей (пізнання та творчості); цінності особистісної самобутності (особистісні цінності самоідентичності та смисложиттєві цінності); розроблено й застосовано авторські методики, спрямовані на вивчення особливостей аксіогенезу обдарованої особистості в освітньому просторі¹ (керівник – канд. психол. наук О.Л. Музика).

Розроблено концепцію вимог до побудови системи вивчення мотивації до учіння у сучасному суспільстві, у межах якої модернізовано до умов інформаційного суспільства систему психологічної діагностики цієї мотивації у здобувачів загальної середньої освіти і старших дошкільників. Розроблено моделі: оцінки рівня мотивації до навчання, яка враховує взаємодію різних типів мотивів; діагностики мотивації до навчання дорослих згідно з класичним, некласичним та постнекласичним типом наукової раціональності. Визначено критерії: оцінювання результатів тестів, які входять у модернізовану систему психологічної діагностики мотивації до учіння. Розроблено анкету «Визначення мотивів до учіння старших дошкільників»; проєктивну ігрову методику «Панда Кунг-фу»; міні-опитувальник «Переписка із другом»; методику застосування програми Any Logic в хмарних технологіях для опрацювання первинних даних діагностики мотивації² (керівник – докт. психол. наук Н.В. Пророк.).

Згідно з напрямом **«Вікова психологія та фізіологія»** здійснено обґрунтування основного та додаткового методичного інструментарію, а також алгоритму дослідження феномену професійної життєстійкості. Визначено: загальні психофізіологічні закономірності життєстійкості фахівців соціономічних професій (на основі досліджень з використанням діагностичного інтернет-сайта prof-diagnost.org, в яких взяло участь 452 ос. – 205 чоловіків та 247 жінок із різних країн); психофізіологічні закономірності життєстійкості фахівців восьми професій соціономічного профілю (на основі досліджень за участю 553 фахівців восьми вибірок – викладачів вищої школи та коледжу, вихователів закладів дошкільної освіти, науковців вищої кваліфікації гуманітарного профілю, працівників профспілок, журналістів, військовослужбовців, менеджерів); властиві фахівцям цих професій спільні та відмінні особливості професійної життєстійкості³ (керівник – чл.-кор. О.М. Кокун).

У межах напряму **«Психологія розвитку особистості»** обґрунтовано підхід до оцінки ціннісних орієнтацій дітей дошкільного віку як пріоритетних індикаторів особистісного зростання. Доведено роль і визначено особливості прояву термінальних та інструментальних ціннісних орієнтацій дитини у регуляції і саморегуляції поведінки старшого дошкільника в умовах численних змін соціальної ситуації розвитку: розширення досвіду соціальної взаємодії з дітьми, які перебувають в освітніх закладах у зв'язку із поширенням мережі інклюзивної освіти, збільшення міграційних процесів та умов спілкування дитини з людьми, які виховуються в різних соціокультурних та національних

¹ <https://lib.iitta.gov.ua/723153/>

² <https://lib.iitta.gov.ua/723282/>

³ <https://bit.ly/389Sv3s>

цінностях. З'ясовано, що спільним для розгортання термінальних та інструментальних цінностей є активізація їх прояву у самодіяльній, творчій, тобто емоційно значущій діяльності, у процесі якої образ цінностей поступово наповнюється змістом, поглиблюється позитивне ставлення до цінності, відбувається підпорядкування власних дій ціннісним уявленням, удосконалюється здатність до ціннісної регуляції дій. Відзначено нерівномірність сформованості у структурі ціннісних орієнтацій дітей ціннісних уявлень, ціннісних ставлень та ціннісних дій¹ (керівник – чл.-кор. Т.О. Піроженко).

Розроблено концепцію дискурсивного конструювання досвіду в контексті психолого-герменевтичного підходу, згідно з якою конструювання досвіду визначено як приведення соціокультурної та особистісної інформації в систему, організацію такої інформації в зв'язні структури, що допомагають осягнути її смисл. Обґрунтовано, що одним із провідних механізмів дискурсивного конструювання особистісного досвіду є інтерпретація. Показано значну роль у процесі інтерпретації взаємодії зовнішнього та внутрішнього контекстів, що й уможливають синтез нового смислу, який забезпечує дискурсивне конструювання досвіду особистості. Визначено стратегії сприймання ситуацій невизначеності, вибудовування нових схем їхнього осмислення за допомогою двох основних механізмів розуміння та інтерпретації особистого досвіду – семіотичного та комунікативного. Виділено вікові особливості, які сприяють формуванню здатності до дискурсивного конструювання досвіду, та виокремлено ознаки конструювання досвіду працівниками освіти² (керівник – акад. Н.В. Чепелева).

Визначено чинники та предиктори психологічного благополуччя особистості і його складових. Виявлено особливості взаємозв'язку психологічного благополуччя з якістю та задоволеністю життям особистості. Встановлено, що психологічне благополуччя особистості має складну та багатогранну особистісну детермінацію, важливу роль в якій відіграють фактори особистісної автономії, самовираження, реалізації своєї природи, розкриття свого творчого потенціалу, цілеспрямованості, позитивних взаємин із оточуючими та самоефективності. Найсуттєвішими бар'єрами у становленні психологічного благополуччя особистості є нездатність бути суб'єктом власного життя, нерозвинутість здібностей до саморозуміння, самопізнання, нечіткість уявлень про себе, стереотипи та установки, пов'язані із неадекватною значимістю інших людей, тощо (керівник – докт. психол. наук Л.З. Сердюк.).

Здійснено диференційне визначення різних видів розуміння у загальній системі функціонування творчого (складного) мислення. Установлено особливості прояву творчого мислення у процесі його функціонування в сучасному інформаційно-віртуальному просторі особистості. Побудовано модель технології активізації творчого мислення студентів. Розроблено модель

¹ <https://lib.iitta.gov.ua/722164/>

² <https://bit.ly/3bdi3hW>

процесу трансформації образу при розв'язуванні старшокласниками творчих задач (керівник – акад. В.О. Моляко).

Розроблено теоретико-методологічні засади експериментального дослідження психологічних механізмів становлення суб'єктності дорослих у віртуальному просторі на ґрунті проєктувально-технологічної парадигми. Визначено концептуальні засади проєктування та психологічного аналізу функціонування інтернет-ресурсів, спрямованих на розвиток інтелекту дорослих і становлення суб'єктності, розкрито значення проєктування віртуальних просторів, у тому числі освітніх, для розвитку суб'єктності та інтелектуального розвитку дорослих¹ (керівник – акад. М.Л. Смульсон).

Встановлено залежність характеристик суб'єктивного благополуччя особистості від наявності в системі її активності особливої групи психічних і поведінкових явищ еколого-психологічного змісту. Обґрунтовано зв'язки між характеристиками внутрішньої екологічно-орієнтованої активності особистості та її поведінкою, спрямованою на захист і розвиток середовища життєдіяльності (природного, соціального, інформаційного). Виявлено зміст, напрямки та інтенсивність впливу екологічно-орієнтованої активності особистості на її суб'єктивне благополуччя (керівник – докт. психол. наук Ю.М. Швалб).

У ході виконання досліджень за напрямом **«Прикладна психологія. Професійна й організаційна психологія»** досліджено психолого-організаційні детермінанти забезпечення психологічного здоров'я персоналу освітніх організацій в умовах соціальної напруженості (акад. Л.М. Карамушка).

Створено концепцію поетапного розроблення технологій психологічної/психотерапевтичної допомоги постраждалим у подоланні проявів посттравматичного стресового розладу (далі – ПТСР), яка включає ряд послідовних взаємопов'язаних етапів і в основу якої покладено обґрунтування спільної діяльності психотерапевта і потерпілого на засадах співучасті, партнерства. Запропоновано інноваційну психодинамічну модель психотравми, побудовану з акцентом на феномені структурної регресії як важливому факторі розуміння механізмів патогенезу у ветеранів бойових дій. Розроблено комплекс авторських діагностичних методик, спрямованих на виявлення характеристик структурної регресії у ветеранів відповідно до вищезначеної моделі психотравми та алгоритму їх співставлення з реальною сукупністю і особливостями ознак ПТСР у конкретної особи. Розроблено «Карту психологічного супроводу ветерана» як внутрішній протокол для роботи з ветеранами в умовах стаціонару (рекомендовано до використання Наказом № 810 Міністерства соціальної політики України у всіх реабілітаційних та медичних закладах країни). Запропоновано теоретико-методологічну модель особистісного профілю дітей військовослужбовців із симптомами ПТСР, які означаються як специфічна група ризику: здійснено типізацію психолого-соціальних стрес-чинників, показано феномен циркулювання симптомів ПТСР у дітей та визначальну роль психоемоційного стану батьків у виникненні, перебігу та розвитку ПТСР-симптомів у дітей. Розроблено психотехнологію розвитку

¹ <http://www.psytir.org.ua>

резильєнтності психологів/психотерапевтів, що працюють з постраждалими, на основі інтегративного підходу, який включає психодинамічні, когнітивно-поведінкові, екзистенційні та інші методи і техніки, що у своїй взаємопов'язаній сукупності забезпечують ресурсну підтримку фахівців, трансформацію їх глибинного досвіду та відновлення цілісності особистості, опанування ефективними копінг-стратегіями долаття стресу та асертивною поведінкою¹ (керівник – канд. психол. наук З.Г. Кісарчук).

У дослідженні сучасних технологій надання психологічної допомоги сім'ям постраждалих унаслідок складних життєвих обставин побудовано процесуальну модель роботи з сім'єю, в основі якої покладено компоненти розвитку ресурсів особистості, що опинилася у складних життєвих обставинах: фізіологічний, когнітивний, інтерактивний, духовний, особистісно-рефлексивний, операційний. Визначено основні параметри сімейної системи, що лежать в основі конструювання технологій надання психологічної допомоги сім'ям осіб, постраждалих внаслідок складних життєвих обставин: згуртованість, ієрархія, межі, компетентність сім'ї. Процесуальні параметри охоплюють динамічні характеристики сімейної системи, що визначають увесь спектр емоційно-поведінкових проявів членів сім'ї у різних сферах. Усі ці параметри взято за основу для конструювання технологій роботи з сім'ями осіб, що опинилися у складних життєвих обставинах. Обґрунтовано основні критерії ефективності та можливості застосування інтегративних психологічних технологій надання допомоги постраждалим у подоланні складних життєвих обставин, зокрема: характер психологічної проблеми, життєвої ситуації чи задачі – її глибина, складність, раціональні основи, узгодженість з існуючими теоріями та класифікаційними системами інтегративних психологічних технологій надання допомоги; особливості особистості та типу сімейної системи, що опинилися у складних життєвих обставинах, їх ставлення до проблем, специфічних реакцій, які визначають типи емоційного реагування на складні життєві ситуації та обставини; особливості особистості сімейного психолога, його системи цінностей, нормативно-рольової поведінки, поведінковий і екзистенційно-смысловий потенціал фахівця² (керівник – докт. психол. наук М.М. Павлюк).

З'ясовано вплив психолого-організаційних детермінант на забезпечення психологічного здоров'я персоналу освітніх організацій в умовах соціальної напруженості, зокрема, негативних наслідків пандемії Covid-19, які стосуються характеристик персоналу (мікрорівень) та характеристик організації (мезорівень). Доведено позитивний вплив психологічних характеристик персоналу, які стосуються мотиваційної, емоційно-регулятивної сфер особистості, на показники фізичного та психологічного здоров'я освітнього персоналу. Доведено, що такі організаційно-психологічні характеристики організації, як фізичні, психолого-фізіологічні умови праці та якість робочого обладнання, впливають на фізичне та психологічне здоров'я освітнього

¹ <https://lib.iitta.gov.ua/722181/>

² <https://lib.iitta.gov.ua/723398/>

персоналу, однак, на психологічне здоров'я впливають ще й психологічні показники змісту та організації роботи в освітніх організаціях (чіткість, різноманітність і складність завдань, їх спеціалізація та автономія, наявність зворотного зв'язку, соціальної підтримки тощо)¹ (керівник – акад. Л.М. Карамушка).

Обґрунтовано провідні загальнотеоретичні основи психофізіологічного забезпечення професійного самоздійснення особистості. Розроблено загальні технологічні підходи до психофізіологічного забезпечення професійного самоздійснення фахівця. Визначено загальні, статеві, вікові та професійні особливості прояву чинників самоздійснення особистості (чл.-кор. О.М. Кокун).

Охарактеризовано метод тілесно орієнтованої психотерапії як один із продуктивних, але не достатньо використовуваних методів психотерапевтичної роботи з дітьми. Запропоновано перелік технік тілесно орієнтованої терапії для школярів, які пережили психотравмуючі події внаслідок військових дій. Розроблено і апробовано програму корекційно-розвиваючих ігрових занять для молодших школярів, які отримали травматичний досвід (керівник – канд. пед. наук І.І. Ткачук).

Виокремлено найбільш суттєві фактори освітніх реформ, що впливають на стан організаційного і науково-методичного забезпечення діяльності психологічної служби; визначено основні проблеми, які постали перед працівниками психологічної служби в умовах освітніх реформ; здійснено теоретичне моделювання організаційних форм роботи психологічної служби на рівнях «заклад освіти- територіальна громада», «територіальна громада-район» і «район-область»; розроблено методики роботи працівників психологічної служби з реалізації основних завдань реформування освіти (керівник – чл.-кор. В.Г. Панок).

У межах напряму **«Соціальна педагогіка та соціальна робота»** з'ясовано психологічні чинники девіантної поведінки: екстернальний локус контроль, відсутність суб'єктної позиції у побудові індивідуальної траєкторії життєвого шляху особистості, неприйняття інших людей, дезадаптивність; неадаптивність мислення, обумовлена певними когнітивними викривленнями, які провокують девіантну поведінку, що обумовлені викривленими ціннісними орієнтаціями, недорозвитком функції прогнозу та девіантної поведінки у сучасній молоді, а також деструкції в розвитку вміння самоаналізу в умовах фрустрації та уникання аналізу компонентів ситуації за необхідності передбачення наслідків; заміна реального спілкування та продуктивної діяльності на захоплення соціальними мережами і комп'ютерними іграми призводить до деформацій у розвитку особистості та залежності. Специфіка функціонування зазначених параметрів особистості детермінує виникнення девіантної поведінки (керівник – докт. психол. наук Н.Ю. Максимова).

Вагомі наукові результати здобуто у ході дослідження проблем за напрямом **«Психологія особистості. Соціальна психологія»**, зокрема

¹ <https://doi.org/10.31108/2.2020.2.20.7>

обґрунтовано теоретичні та методологічні засади соціального прогнозування в контексті української національної психології. Здійснено експлікацію низки наукових понять, пов'язаних з методологією прогнозування соціальних процесів, проаналізовано наявні методи прогнозування, визначено їхні переваги та обмеження для прогнозування соціальних процесів. Здійснено теоретичне розроблення та апробацію віртуальних моделей колективно-інтуїтивного прогнозування в малій і великій групах на основі уявлень про функціональну структуру цього соціально-психологічного утворення (керівник – докт. наук з держ. упр. О.В. Суший).

Низку наукових результатів здобуто у межах дослідження проблем за напрямом **«Соціальна і політична психологія»**, зокрема створено операціональну модель для вивчення закономірностей економічного самовизначення учнівської і студентської молоді, згідно з якою емпірично досліджено закономірності економічного самовизначення учнівської та студентської молоді в умовах суспільних змін. З'ясовано, що в підлітковому віці економічне самовизначення характеризується суперечливими тенденціями в усвідомленні власної позиції у процесі привласнення благ, а в ранній юності виявлено тенденцію до зменшення суперечностей у ставленні до особистої власності, в орієнтації на особистий трудовий та інтелектуальний потенціал, активне неприйняття утриманства. Виокремлено особливості економічного самовизначення в пізній юності-ранній дорослості, що полягають в поляризації позицій щодо оцінки свого рівня матеріального добробуту сьогодні, орієнтації більшості опитаних на матеріальне самозабезпечення власними зусиллями, здібностями та професійними навичками та опорі на адміністративні ресурси, а також на зовнішні джерела матеріального забезпечення, у переважанні зовнішніх мотивів аморальних дій в процесі економічного самозабезпечення (керівник – канд. психол. наук Н.М. Дембицька).

Розроблено концепцію феноменогенезу групових процесів у складних соціальних ситуаціях гібридної війни, вимушеної міграції переселенців, соціальних і економічних трансформацій перехідного суспільства; критерії систематизації групових феноменів за масштабом переживання ситуацій особою; концептуальну модель психології колективних травм; концепції захисної поведінки групи в умовах колективної травми і групових інформаційних травм; концепцію творення етнокультурними групами спільного образу майбутнього у ситуації конфліктної історичної пам'яті; транзактну модель механізмів взаємодії з дітьми усиновлювачів, які проживають складні соціальні ситуації; модель символізації групового досвіду долання складних соціальних ситуацій як процесу посттравматичного зростання суб'єктів взаємодії у малих групах, низку відповідних розвивальних засобів, алгоритм дистанційного ведення кризових онлайн-груп¹ (керівник – канд. психол. наук Л.Г. Чорна).

Доведено, що розроблення методологічних основ оновлення соціально-психологічного знання доцільно розпочинати з аналізу поняття парадигми.

¹ <http://gorn.kiev.ua/group/biblio.html>

Розкрито науковий зміст цього поняття, яке згідно з класичними уявленнями позначає визнану науковим співтовариством модель або взірць постановки дослідницьких проблем та їх вирішення. Визначено функції, які виконує в науковому пошуку поняття парадигми: пізнавальну і нормативну. Особливу увагу приділено суперечливій ролі нормативної функції, котра може як стимулювати, так і блокувати розроблення певних проблем. Описано основні парадигми, на які орієнтується психологічна наука загалом і соціально-психологічна зокрема (класична, некласична і постнекласична, природничо-наукова і гуманітарна, морфологічна і динамічна, діяльнісна, особистісна і суб'єктна тощо). Обґрунтовано, що в контексті розпочатого дослідження доцільно обговорювати насамперед поняття природничонаукової і гуманітарної парадигм як такі, що найкраще відображають ті методологічні зрушення, які відбуваються сьогодні у психологічній та інших соціогуманітарних науках і визначають простір соціально-психологічного теоретизування, його засади та можливості. Шляхом порівняльного аналізу виокремлено найважливіші ознаки, переваги і недоліки обох парадигм¹ (керівник – чл.-кор. М.М. Слюсаревський).

Створено концепції: психологічної інтенсифікації медіаосвіти як ключової інновації освіти майбутнього; мудрого батьківства цифрового майбутнього; інформаційного патріотизму дітей та молоді. Розроблено теоретичну модель дослідження медіаторчості як системного інноваційного засобу розвитку медіаосвіти, модель розвитку інформаційного патріотизму, концептуальну рамку створення тілесноорієнтованих технік супроводу медіаосвіти, морально-ціннісну модель взаємодії суб'єктів у кіберпросторі, набір творчих завдань для старшокласників для розвитку медіаторчості у візуальній та аудіальній модальностях. Обґрунтовано комплексну програму дослідження «Медіаграмотність та інформаційна безпека в умовах пандемії», створено два комплексних опитувальники «Медіа і твоє майбутнє» та «Медіапрактики в часи пандемії» з реалізацією в комп'ютерних програмах (включаючи шість нових методик, зокрема опитувальники «Ступінь міфологізації COVID-19», «Візуалізація COVID-19», «Роботи/штучний інтелект в житті дитини», «Здоров'я підлітка і кіберпростір», індикатори змін медіапрактик підлітків в умовах дистанційної освіти), а також авторський опитувальник «Соціальний оптимізм в умовах карантину» для студентів, психодіагностичну методичку «Механізми парасоціальності»; проведено адаптацію польського опитувальника громадянської поведінки студентської молоді, розроблено сценарій та проведено психолого-педагогічний формувальний експеримент «Соціальна гра «Перегони котиків», інноваційну діагностично-розвивальну технологію репрезентативної рефлексії «Медіакультура в часи пандемії». Проведено два всеукраїнських масових опитування школярів 7-10 класів, якими сукупно охоплено 5445 ос. (3314 і 2131 відповідно із 75 закладів загальної середньої освіти у всіх макрорегіонах країни), а також локальні дослідження, в яких взяло участь 634 ос.) (керівник – чл.-кор. Л.А. Найдьонова).

¹ <https://bit.ly/3rimXjg>

Здійснено теоретично-методологічний аналіз філософсько-психологічних підходів до пояснення природи і сутності інтуїції як механізму прогнозування соціальних явищ. Визначено онтологічний і гносеологічний статус колективної інтуїції, соціально-психологічні особливості її функціонування в малій і великій групах (чл.-кор. В.О. Татенко).

Рзроблено комплекс технологій соціально-психологічної підтримки стигматизовуваних меншин у сферах родинної взаємодії, громадської активності, гендерної взаємодії та медіа комунікації в контексті переживання колективної провини, майнової нерівності, підвищення толерантності до інакшості та специфіковано їхній зміст залежно від цільових груп: технології підвищення толерантності до інакшості в освітньому середовищі; проектування (вибудовування) толерантного безпечного освітнього середовища; рейтингового аналізу мотивів незгод у широкій соціальній взаємодії; підвищення емоційної компетентності педагогів та розвитку емоційної компетентності у дітей дошкільного і молодшого шкільного віку; підвищення психологічної готовності фахівців і волонтерів соціально-психологічної служби до взаємодії з представниками стигматизовуваних меншин; формування толерантного і безпечного медіапростору; запобігання поширенню стигматизації через майнову нерівність (соціальне оточення); технології запобігання стигматизації і самостигматизації у сфері гендерної взаємодії; підвищення емоційної компетентності членів родин стигматизовуваних осіб; підвищення ресурсності стигматизовуваних меншин у протистоянні кібербулінгу та подоланні його наслідків; протидії стигматизації і булінгу через майнову нерівність (представників стигматизовуваних груп, меншин) (керівник – канд. психол. наук Л.М. Коробка).

Визначено структуру здатностей, які зумовлюють найбільш актуальні для сучасного етапу розвитку суспільства громадянські компетентності – готовність до партиципації та готовність до здобуття суспільних благ ціною обмеження або й відмови від власної вигоди. Розроблено методики для визначення: відповідності особистісних якостей і здатностей майбутніх педагогів критеріям громадянської компетентності; особливостей впливу соціального середовища на розвиток громадянських компетентностей молоді; настановлень учасників навчально-виховного процесу щодо розвитку громадянських компетентностей молоді в процесі взаємодії в освітньому середовищі (керівник – канд. психол. наук І.В. Жадан).

Обґрунтовано критерії забезпечення ефективної підтримки реформ у сфері загальної середньої освіти як різнорівневі, що стосуються питань емоційної та когнітивної оцінки процесів реформування на рівні організації, внутрішньої і зовнішньої комунікації, особистісного розвитку та прогностики (загалом і щодо власного просування) з інтегративними ефектами, що визначаються процесами рефлексивності та інформаційного обміну. Розроблено програму спецкурсу «Теорія та практика соціально-психологічного забезпечення освітніх реформ» для державних службовців та управлінців системи освіти (керівник – докт. психол. наук Г.М. Бевз).

Вагомими результатами поповнилися дослідження **щодо освіти дітей з особливими освітніми потребами**. Окреслено підходи та визначено організаційно-педагогічні умови підвищення освітнього рівня осіб з особливими потребами, в тому числі в умовах кризових ситуацій (акад. В.В. Засенко).

Виокремлено та окреслено новітні науково-методичні концепти інклюзії як основоположної детермінанти соціального розвитку та вектору сучасних освітніх змін. Визначено та обґрунтовано етапність розбудови інклюзивної освіти як підґрунтя освітньої деінституціалізації за часів незалежності в Україні (1991 р. – й дотепер) у її змістовому, науково-методичному та нормативно-правовому вимірі. Уточнено та деталізовано науково-термінологічну понятійність щодо дітей з особливими освітніми потребами, інклюзивної освіти, інклюзивного навчання, інклюзивного освітнього середовища і т. ін. Розвинуто теоретико-методичні положення щодо навчання дітей з особливими потребами в умовах деінституціалізації в освітньо-інклюзивному середовищі (чл.-кор. А.А. Колупаєва).

Ученими визначено тенденції розвитку освіти дітей з особливими освітніми потребами, в тому числі і дітей з порушеннями слуху і основні напрями модернізації освітнього процесу для дітей з порушеннями слуху, а саме: створення сучасного навчально-методичного забезпечення, орієнтованого на формування ключових компетентностей; розвиток ефективного освітнього середовища, створення рівних можливостей для дітей з різними освітніми потребами; реалізація сучасних навчальних програм, педагогічних технологій, спрямованих на забезпечення досягнення максимально можливих академічних/соціальних результатів, розвитку та самореалізації кожної дитини. Розроблено матеріали змістовно-методичного забезпечення дошкільної, початкової освіти та професійної підготовки дітей з порушеннями слуху. Створено алгоритм проектування педагогічної діяльності в освітньому закладі, де навчаються учні з особливими освітніми потребами (керівник – канд. психол. наук. С.В. Литовченко).

Теоретично обґрунтовано науково-методичне забезпечення навчання дітей з порушеннями когнітивного розвитку в умовах компетентнісного підходу. Доведено, що формування ключових компетентностей у дітей з порушеннями когнітивного розвитку є необхідною умовою їх соціальної інтеграції, здатності застосовувати здобуті знання і вміння у практичній життєдіяльності. Досягнути цього можна лише за умови формування в учнів когнітивної, емоційно-ціннісної, діяльнісної складових компетентності, а саме: переорієнтації з процесу на результат освіти у діяльнісному вимірі; зміщення акценту з накопичування нормативно визначених знань, умінь і навичок на формування і розвиток в учнів із когнітивними порушеннями здатності практично діяти, застосовувати отриманий досвід у конкретних ситуаціях; розвиток когнітивної, емоційно-вольової сфер, мотивації саморегуляції, мовленнєвої діяльності. Представлено сучасні підходи до оцінювання навчання дітей з когнітивними порушеннями в умовах компетентнісного підходу: підхід з огляду на зміст (головним є те, що викладається: навчальний план (навчальні програми), який є набором «знаннєвих» можливостей тих, кого навчають, що можуть бути реалізовані у

навчальній і професійній діяльності); підхід з огляду на процес навчання (аналізу підлягають реальні явища і процеси, що відбуваються у навчальному процесі, коли здійснюється пізнавальна діяльність); підхід з огляду на результати, (спрямований на аналіз набору компетентностей (знань, умінь, навичок, ставлень та ін.), котрими оволоділи ті, кого навчали)¹ (керівник – канд. пед. наук О.О. Бабяк).

Здійснено науково-теоретичне обґрунтування та розроблено наукове забезпечення процесу створення інклюзивного освітнього середовища для дітей з особливими освітніми потребами, що перебувають у закладах освіти з інклюзивним навчанням. Проведено апробацію навчальних і методичних посібників, методичних рекомендацій, технологій щодо організації інклюзивного навчання. Визначено ключові умови формування інклюзивного середовища у закладах загальної середньої освіти, зокрема: ресурсне забезпечення потреб інклюзивної освіти (нормативно-правове, наукове, програмне, навчально-методичне, інформаційне, матеріально-технічне); подолання соціальних бар'єрів у свідомості вчителів, їх страху через те, що вони не впораються, що в них немає відповідного досвіду роботи з дітьми з особливими освітніми потребами бо, по суті, їх ніхто не вчив і не націлював на такого роду діяльність раніше; створення універсального дизайну та розумних пристосувань у закладах освіти, що має на меті забезпечення особистісно-орієнтованого навчання, в якому може реалізуватися та досягти ситуації успіху кожна дитина, незалежно від її можливостей (адаптація і модифікація навчальних програм, навчальних матеріалів, методики їх подачі, адаптація і модифікація оцінювання навчальної діяльності тощо); впровадження педагогіки партнерства, яка передбачає спілкування всіх учасників навчального процесу, їх командну взаємодію для досягнення результату, що веде до встановлення сприятливого соціального та емоційного клімату в класному колективі; створення безбар'єрного фізичного простору, у якому діти могли б безпечно пересуватись та комфортно почувати себе (ліфти, пандуси, підйомники, відповідне освітлення, шумоізоляція, тощо) (керівник – канд. пед. наук Н.Я. Ярмола).

Обґрунтовано теоретико-методичні засади білінгвального навчання глухих і слабкочуючих осіб. Виокремлено типи мовної організації безпосередньої комунікації у процесі бімодально-білінгвального навчання: жестомовний; словесномовний; перекладний. Обґрунтовано класифікацію жестових одиниць української жестової мови за критерієм структурної організації та класифікацію жестових одиниць української жестової мови за критерієм структурної організації. Розроблено та апробовано різноманітну систему вправ, завдань для здійснення білінгвального навчання глухих і слабкочуючих осіб. Запропоновано модель організації дистанційного бімодально-білінгвального навчання глухих і слабкочуючих школярів (керівник – канд. психол. наук А.В. Замша).

¹ <https://lib.iitta.gov.ua/722272/>

Визначено основні корекційно-розвивальні напрями навчання дітей з комплексними порушеннями (порушення інтелектуальної, сенсомоторної, мовленнєвої, особистісної сфер розвитку). Розроблено сучасне навчально-методичне забезпечення освіти дітей з інтелектуальними порушеннями з урахуванням компетентнісного підходу відповідно до реалізації Концепції НУШ, що передбачає використання інноваційних компетентнісно орієнтованих освітніх технологій в умовах спеціального та інклюзивного навчання та базується на основі вдосконалення пізнавальної, комунікативно-мовленнєвої, психомоторної, особистісної сфер розвитку молодших школярів. Корекційно-розвивальне забезпечення навчання молодших школярів з інтелектуальними порушеннями представлено авторськими інтегративно-модульними програмами з психосоціального розвитку, розвитку мовлення, ритміки, лікувальної фізкультури, соціально-побутового орієнтування. Розроблено Типову освітню програму навчання дітей з інтелектуальними порушеннями I ступеня (для учнів 3-4 класів)¹ та критерії навчальних досягнень учнів з порушеннями інтелектуального розвитку початкової школи, що складається з характеристики особистих досягнень учнів та оцінювання їхніх предметних компетентностей² (керівник – канд. психол. наук О.В. Чеботарьова).

Визначено основні напрями модернізації змісту освіти незрячих дітей та з порушеннями зору через зміну характеру об'єкта і освітнього процесу, моделі взаємодії вчителя і учня. Обґрунтовано принципи побудови діагностичних методик для дітей незрячих і з порушеннями зору, розроблено вимоги до наочного матеріалу для роботи психолога з незрячими дітьми та дітьми з порушеннями зору, до організації і проведення діагностики. Здійснено обґрунтування теоретичних засад розвитку навичок просторового орієнтування дітей з порушенням зору, розвитку дотикового сприйняття, наочно-логічного мислення, предметно-практичної діяльності; допомоги дитині в оволодінні прийомами та способами сприйняття довкілля. Визначено критерії адаптації та модифікації діагностичних методик і стимульного матеріалу до них для роботи психолога з незрячими дітьми та з порушеннями зору. Розроблено кваліфікаційні характеристики фахівців: інструктор з просторового орієнтування та фахівець з раннього втручання, що сприятиме включенню до штатного розпису освітніх закладів, де навчаються діти з порушеннями зору та центрів раннього втручання, додаткових фахівців. Це, у свою чергу, підвищить рівень освіти дітей з порушеннями зору. Створено модель психолого-педагогічного супроводу, що містить два ключових компоненти: педагогічну підтримку дитини на певному етапі її розвитку й психологічну допомогу їй та її найближчому оточенню (дорослим суб'єктам супроводу) у подоланні особистісних і міжособистісних проблем і труднощів (керівник – канд. психол. наук Т.М. Костенко).

Імплементовано модель стандартизації навчально-методичного забезпечення навчання молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення, структуру і зміст якої розроблено відповідно до нового Державного стандарту

¹ <http://www.mon.gov.ua/>; <https://lib.iitta.gov.ua/719177/>

² <http://www.mon.gov.ua/>; <https://imzo.gov.ua/osvita/zagalno-serednya-osvita/>; <https://lib.iitta.gov.ua/721883/>

початкової освіти, Типового навчального плану спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з важкими порушеннями мовлення, а також з урахуванням сучасних уявлень про механізми мовленнєвих порушень у світлі психолінгвістичного підходу до їхнього аналізу та технології їх подолання в умовах класного простору. Підготовлено навчально-методичний посібник «Стандартизація навчально-методичного забезпечення навчання молодших школярів з важкими порушеннями мовлення» (керівник – канд. пед. наук Е.А. Данілавичюте).

Розроблено та апробовано методику біоімпедансометрії для діагностики емоційних станів дітей з особливими освітніми потребами. Встановлено, що впровадження психодіагностики з використанням методу біоімпедансометрії на основі вимірювання та аналізу електричного спротиву шкіри, який є показником роботи вегетативної нервової системи, дозволяє долати комунікативні та когнітивні бар'єри у ході діагностики, пов'язані зі специфікою порушень розвитку дітей з особливими освітніми потребами. Розроблено модель електродермальної активності в дітей з особливими освітніми потребами, що має два компоненти: фазу та тонус (тонус відображає довготермінові зміни емоційного стану, а фаза – специфічні реакції на події) (керівник – канд. психол. наук О.В. Орлов).

Визначено та охарактеризовано основні життєві компетентності дітей з порушеннями інтелекту помірного ступеня, що зазначено в «Державному стандарті початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами» та «Державному стандарті початкової освіти». Розроблено програму психолого-педагогічного вивчення дитини з порушенням інтелектуального розвитку помірного ступеня, визначено умови її оптимальної реалізації в освітній діяльності практичного психолога (керівник – канд. психол. наук А.Г. Обухівська).

За напрямом **«Психологія національної безпеки та безпеки життєдіяльності»** визначено ландшафт особистісних трансформацій як територію особистісних змін з власною ціннісно-сисловою та векторною конфігурацією; означено критерії конструювання ландшафту, побудовано типологію життєвих ландшафтів комбатантів та ландшафтів мешканців України, які опинилися в ситуації пандемії. На основі виявлення способів підвищення психологічного благополуччя, стратегій травмочутливого супроводу постраждалих і типів ландшафтів розроблено модель впливу соціально-психологічного супроводу на посттравматичне життєтворення. Доведено можливість посттравматичного зростання внаслідок коронавірусної хвороби та запропоновано програму індивідуального і спільного супроводу посттравматичного зростання. Встановлено залежність між спектром стратегій самовладання і рівнем контролю емоційних станів; показано, що самовладання як поведінкова стратегія зумовлює ефективність розв'язання життєвих колізій. Виявлено особливості активних користувачів щодо отримання соціально-психологічної підтримки електронними засобами; встановлено типові джерела отримання онлайн-підтримки; з'ясовано рівні прояву соціальної ідентифікації з електронними спільнотами підтримки. Визначено чинники дезадаптивного

впливу коронавірусного карантину на ветеранів і волонтерів. Побудовано модель конструювання життєздатного комунікативно-ментального простору особистості в умовах адаптації до соціальної взаємодії на тлі пандемії; з'ясовано, що найбільше незадоволення в актуальній ситуації викликає сфера навчання/робота. Встановлено форми модифікованого плейбек-театру в онлайнному режимі та визначено особливості соціально-психологічного супроводу особистості за його допомогою¹ (керівник – акад. Т.М. Титаренко).

Створено модель саморегуляції індивідуального суб'єкта залежно від етапу розгортання надзвичайної ситуації. Розроблено критерії аналізу тематичної структури текстів, що описують освітній процес в умовах карантину в просторі публічної сфери (керівник – канд. психол. наук В.М. Духневич).

Водночас у межах зазначених напрямів досліджень дійсними членами та членами-кореспондентами Відділення, які не є працівниками НАПН України за основним місцем роботи, здобуто вагомі наукові результати. Зокрема, з'ясовано вплив загально-психологічної методології на методологію юридичної психології, прослідковано окремі аспекти генези методології психології в історичному контексті (чл.-кор. М.В. Костицький).

Розроблено методологічні принципи національно-психологічного підходу до аналізу соціального прогнозування. Досліджено особливості та зміст соціального прогнозування в контексті української національної психології² (чл.-кор. П.І. Гнатенко).

Обґрунтовано переваги вітчизняних підходів до психологічного консультування носіїв східнослов'янської ментальності. Розроблено Протокол консультативної роботи у концепції та методі психологічного консультування з позицій етичного персоналізму (акад. О.Ф. Бондаренко).

Уточнено психологічний зміст емоційно-вольового потенціалу особистості, його ознаки та вірогідні детермінанти. Визначено вимоги до процедури діагностики ознак емоційно-вольового потенціалу висококваліфікованих спортсменів як на етапі тренувального процесу, так і в період змагань. Визначено систему психологічного супроводу, орієнтовану на підвищення емоційно-вольового потенціалу висококваліфікованих спортсменів на індивідуальному рівні. Запропоновано та частково апробовано комплексну систему психологічної підтримки окремих спортсменів у подоланні психологічних бар'єрів, спрямовану на суттєве зниження напруження та покращення саморегуляції у різні періоди як тренувального, так і змагального етапів (акад. О.Я. Чебикін).

Розкрито пралогічні аспекти методології глибинного пізнання психіки. Обґрунтовано необхідність використання прийому опредметнення психіки як передумови об'єктивування її пралогічних характеристик. Методологія глибинного пізнання і ведення діагностико-корекційної практики засвідчили високу результативність методу активного соціально-психологічного пізнання

¹ <https://bit.ly/3qzhziq>

² <https://doi.org/10.15421/342003>

(АСПП) у підготовці майбутнього психолога завдяки особистісній психокорекції (акад. Т.С. Яценко).

Підготовлено рекомендації щодо зниження соціально-психологічної напруги в регіоні у зв'язку з трансформаціями у православному середовищі країни в контексті незалежнення Православної Церкви України (чл.-кор. В.Д. Бондаренко).

Визначено теоретико-методологічні засади розвитку лідерського потенціалу особистості в умовах трансформації суспільства. Окреслено теоретичні та практичні аспекти лідерства на державній службі (акад. Т.В. Мотренко).

Представлено філософсько-психологічні аспекти детермінації якості життя сучасної молоді в умовах соціальної напруженості. Обґрунтовано критерії якості життя молоді та основні показники вимірювання якості життя. Розроблено концептуальну модель вимірювання якості життя української молоді (акад. А.В. Толстоухов).

З'ясовано вплив суспільно-політичних, соціально-економічних, культурологічних і педагогічних чинників на становлення спеціальної освіти у період першої половини ХХ століття та її модернізацію на наступних етапах розвитку. Охарактеризовано погляди вчених на сутність, природу і причини виникнення порушень розвитку у дітей, можливості їх подолання медичними, психологічними і педагогічними засобами. Здійснено ретроспективний змістовно-порівняльний аналіз напрямів діяльності досліджуваних персоналій, зокрема таких складових: науково-просвітницької діяльності (науково-дослідної, пошуково-прикладної роботи, роботи у педагогічних виданнях, участі у конференціях, науково-практичних семінарах, на курсах підвищення педагогічної кваліфікації); організаційно-педагогічної діяльності (викладацької, методичної, адміністративної, консультативної, громадської); методично-технологічної діяльності (розроблення концепцій, освітніх моделей, навчальних програм, підручників і посібників) (акад. В.І. Бондар).

Визначено тенденції розвитку дефектологічної теорії і практики. Досліджено внесок у розвиток дефектологічної науки та її окремих галузей видатних українських вчених ХХ століття. Розроблено лекційні матеріали до університетських дисциплін з теорії та історії спеціальної освіти (акад. В.М. Синьов).

Обґрунтовано теоретичну та емпіричну моделі дослідження психологічних механізмів соціальної адаптації молоді з порушеннями функцій опорно-рухового апарату; досліджено психосемантичний зміст поняття сексуальності в мовній свідомості дорослих; досліджено підготовку вчителів спеціальної освіти в Україні та за кордоном в умовах екстреного запровадження дистанційного навчання; здійснено компаративний аналіз спеціалізацій майбутніх учителів спеціальної освіти й інклюзивного навчання у США та в Україні (чл.-кор. А.Г. Шевцов).

Обґрунтовано, що схильність індивідуума до негативного ескапізму, який в найбільш узагальненому сенсі тлумачиться як форма втечі суб'єкта від активності, необхідної для успішного досягнення цілей життєдіяльності,

створює загрозу як для психологічного благополуччя, так і для якості її життя. Визначено особистісні передумови схильності суб'єкта життєдіяльності до негативного ескапізму та емпірично продемонстровано на групі студентів університету, що суб'єкти, схильні до ескапізму статистично значуще відрізняються від неескапістів за всіма ознаками якості життя, а саме: 1) усвідомленням цілей життєдіяльності; 2) залученістю у процес досягнення цілей; 3) рівнем суб'єктивного задоволення життям. Це призводить до зниження психологічного благополуччя і успішності навчання. На рівні практичного впровадження розроблено комп'ютеризований метод діагностики емоційної стійкості людини за ознаками повноти рівня перероблення інформації при її когнітивному сприйнятті (чл.-кор. Е.Л. Носенко).

Обґрунтовано психологічні детермінанти розвитку структурних елементів професійної рефлексії офіцера-прикордонника. Розроблено програму формування психологічної готовності військовослужбовців-прикордонників до професійної діяльності та програму психологічної підтримки особистісного благополуччя персоналу Державної прикордонної служби України (чл.-кор. Б.М. Олексієнко).

За підсумками 2020 р. вченими Відділення підготовлено 26 монографій, 62 збірники наукових праць, 19 навчально-методичних та 8 практичних посібників, 3 навчальні програми, 1 програмно-методичний комплект, 7 методичних рекомендацій, 1 мовний словник та 1 бюлетень, а також понад 900 статей (з них 328 – у виданнях, внесених до переліку наукових фахових видань України, 26 – у виданнях, що індексуються у наукометричних базах Scopus і Web of Science Core Collection, 275 індексуються в інших наукометричних базах даних) та інших видів наукових праць.

II.3. ВІДДІЛЕННЯ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Науковий доробок учених Відділення загальної середньої освіти у 2020 р. охоплює результати дослідницької діяльності наукових колективів трьох академічних інститутів – Інституту педагогіки (18 досліджень), Інституту інформаційних технологій і засобів навчання (4 дослідження), Інституту обдарованої дитини (7 досліджень), а також тридцяти п'яти членів НАПН України, двадцять чотири з яких працюють в установах і закладах освіти, що не належать до академії. У звітному році науковий пошук учених Відділення було зосереджено в основному на проблемах педагогічного, дидактичного і методичного забезпечення реформування повної загальної середньої освіти, зокрема обґрунтуванні й розробленні її змісту, компетентісно орієнтованих методик і технологій навчання, цифровізації освітнього процесу і вимірюванні його результатів, підтримці і розвитку обдарованих дітей, підвищенні фахової компетентності педагогів. До основних його результатів слід віднести такі.

Завершено черговий етап **формування нового змісту повної загальної середньої освіти** відповідно до Концепції «Нова українська школа» та нового освітнього законодавства (2017, 2020 рр.). За активної участі вчених Відділення (акад. О.І. Ляшенко, кандидати пед. наук Т.М. Засекіна, О.П. Вашуленко,

О.Г. Козленко, Ю.Б. Малієнко, Т.С. Мачача) розроблено Державний стандарт базової середньої освіти, який затверджено Кабінетом Міністрів України 30 вересня 2020 р.¹ Інноваційність стандарту полягає в тому, що він задає узагальнену педагогічну модель випускника гімназії через систему відповідних компетентностей, якими мають оволодіти здобувачі базової середньої освіти, і які слугуватимуть орієнтиром і основою для відбору і структурування змісту освіти цього рівня (науковий консультант – акад. О.І. Ляшенко).

Подальшого розвитку набула теорія змісту освіти та дидактико-методичні аспекти його реалізації. Обґрунтовано теоретико-методологічні засади інтеграції змісту освітніх галузей природознавства, математики, мов і літератур (літературний компонент) і розроблено технологію формування на цій основі в учнів ліцею цілісного світорозуміння, життєствердного національного образу світу (керівник – акад. В.Р. Ільченко).

Створено концепцію економічної освіти учнів гімназії і ліцею, що визначає засади формування її змісту та шляхи й особливості його реалізації. Розроблено зміст восьми навчальних курсів економічного спрямування, які школи можуть використовувати за вибором, укладено відповідні програми цих курсів, схвалені МОН України, підготовлено два навчальні посібники з економіки, фінансової грамотності та основ підприємництва, а також із прикладної економіки (керівник – докт. пед. наук Т.Г. Назаренко)².

Обґрунтовано концептуальні засади формування змісту спеціальних курсів як дидактичного складника профільного навчання технологій у професійному ліцеї. Розроблено зміст освіти для чотирьох спецкурсів, укладено відповідні навчальні програми, створено навчальні посібники для кожного з них (керівник – канд. фіз.-мат. наук А.М. Тарара)³.

Завершено цикл досліджень **методичних проблем компетентісно орієнтованого навчання** в ліцеї і гімназії.

Обґрунтовано, розроблено й апробовано методику компетентісно орієнтованого навчання історії і громадянської освіти в ліцеї, яка, зокрема, включає технології дослідницького навчання цих предметів, а також розвитку критичного мислення учнів, містить рекомендації щодо побудови компетентісно орієнтованого уроку, організації інтерактивного навчання, розкриває дидактико-методичні умови реалізації компетентісно орієнтованого навчання суспільствознавчих предметів (керівник – канд. пед. наук Т.О. Ремех).

Завершено створення методики компетентісно орієнтованого навчання історії в закладах загальної середньої освіти. З'ясовано сутнісні характеристики такого навчання; розкрито сутність і структуру компетентностей учнів, які формуються у процесі навчання історії; обґрунтовано психолого-педагогічні вимоги й умови щодо формування ключових і предметних компетентностей учнів гімназії у процесі навчання історії; з урахуванням сучасних досягнень дидактики і психології охарактеризовано форми, методи і засоби навчання

¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-п>

² <https://bit.ly/3ssPWRD>; <https://bit.ly/3aW05QX>; <https://bit.ly/3aXMFng>; <https://bit.ly/2ZViHdH>; <https://bit.ly/3ux2nhb>; <https://bit.ly/3r0YP4H>; <https://bit.ly/2ZS3Ssf>; <https://bit.ly/3ko1EdL>

³ <https://bit.ly/3q135Qd>; <https://bit.ly/3bMwybU>; <https://bit.ly/3sucT73>

історії, що забезпечують реалізацію компетентнісного підходу. Підготовлено до друку методичний посібник (чл.-кор. О.І. Пометун).

Створено методiku навчання української мови в ліцеї, у якій комплексно розкрито компетентнісні засади опанування української мови учнями ліцею на рівні стандарту. Методика спрямована на формування в учнів внутрішньої мотивації до навчання української мови, виховання ціннісного ставлення до державної мови і потреби спілкування нею, забезпечення дієвості здобутих мовних знань і мовленнєвих умінь. Вона створює передумови для практичної реалізації нового етапу шкільної мовної освіти, оскільки за характером і сутністю розглянутих проблем є першим науковим продуктом такого виду (керівник – докт. пед. наук О.М. Горошкіна)¹.

Новими рішеннями щодо вивчення української літератури в ліцеї відзначається розроблена відповідна компетентнісно орієнтована методика, яка спрямована на формування в учнів предметної читацької компетентності в сукупності її загальнокультурного, літературознавчого, інтерпретаційного, аксіологічного, творчо-мовленнєвого складників і вироблення системи ціннісно-світоглядних та естетичних орієнтацій, поглядів і переконань, сформованих на матеріалі художніх творів (керівник – докт. пед. наук Т.О. Яценко).

Уперше в Україні розроблено й упроваджено на засадах комунікативно-когнітивного, діяльнісного, культурологічного, текстоцентричного підходів методики компетентнісно орієнтованого навчання мов і літератур національних меншин у ліцеї, зокрема з новогрецької мови і літератури, ромської мови, івриту, здійснено методичне забезпечення інтегрованого курсу російської мови і літератури. Підготовлено низку методичних і навчальних посібників (керівник – канд. філол. наук О.Л. Фідкевич).

Новизною ідей і підходів щодо формування і реалізації змісту навчання математики на третьому рівні повної загальної середньої освіти відзначається запропонована дослідниками методика компетентнісно орієнтованого навчання математики в ліцеї на рівні стандарту, зорієнтована на посилення практичної спрямованості змісту, застосування ефективних форм і методів формування математичної компетентності, а також використання можливостей математичної освіти для формування інших ключових компетентностей (керівник – докт. пед. наук М.І. Бурда)².

Завершено розроблення методики креативного навчання хімії на профільному рівні учнів ліцею, побудованої на широкому використанні розвивального потенціалу дослідницького підходу в освіті ліцеїстів, систематичному залученню їх до пошукової, винахідницької, раціоналізаторської діяльності. Підготовлено відповідний посібник для педагогів (чл.-кор. А.І. Сологуб).

Виявлено основні тенденції реалізації педагогічних технологій в умовах профільного навчання; обґрунтовано методологічні підходи та дидактичні умови застосування технологій інтерактивного навчання, розвитку творчого мислення

¹ <https://bit.ly/3dPHLem>; <https://bit.ly/3su4DEi>

² <https://bit.ly/3dMUU7V>

учнів, раціонального застосування мультимедійних технологій, особливості вибору і використання педагогічних технологій у профільному навчанні філологічного, природничого, соціального спрямування, вивченні курсів за вибором. Здобуті результати викладено у монографії і методичному посібнику (керівник – докт. пед. наук Г.О. Васьківська).

Традиційним предметом дослідницьких пошуків були питання теорії і практики **підручникотворення**. У процесі виконання ряду досліджень розроблено засади конструювання змісту й методичного апарату підручників з різних предметів, обґрунтовано і сформовано системи навчальних завдань, спрямованих на досягнення компетентісно орієнтованих освітніх результатів.

Зокрема, уточнено й доповнено концептуальні засади проєктування, конструювання та апробації змісту сучасного шкільного підручника з іноземної мови як полідидактичної моделі формування іншомовної міжкультурної комунікативної компетентності учнів (керівник – докт. пед. наук В.Г. Редько).

Розроблено принципи відбору і методичні вимоги до структурування та викладу навчального матеріалу у підручнику з математики рівня стандарту для ліцеїв, які реалізовано у підготовлених підручниках з цього предмета для 10 і 11 класів (керівник – акад. М.І. Бурда).

Визначено провідні функції компетентісно орієнтованого підручника інформатики в основній школі, принципи конструювання його змісту, відбору та побудови завдань і навчальних проєктів, на основі яких підготовлено та подано на конкурс підручник з інформатики для 8-го класу (чл.-кор. Н.В. Морзе).

Обґрунтовано й реалізовано у створеному і виданому масовим тиражем підручнику з української мови для 11 класу систему навчальних завдань і вправ, спрямованих на формування в учнів ліцею предметної і ключових компетентностей, надання знанням і вмінням з української мови функційності та дієвості (керівник – докт. пед. наук О.М. Горошкіна).

Загалом у 2020 р. вченими Відділення створено 24 нові підручники для закладів загальної середньої освіти, 23 з яких за результатами всеукраїнського конкурсу і вибору педагогів отримали державне фінансування, видані масовим тиражем і використовуються в освітній практиці. Підготовлено й видано також три підручники для закладів вищої освіти.

Корисні результати здобуто у процесі дослідження проблем **вимірювання й оцінювання якості освітнього процесу** і його результатів.

Запропоновано методологію коректного врахування успішності шкільного навчання у показниках зовнішнього незалежного оцінювання на основі методів кваліметрії. Розроблено рекомендації щодо дефазифікації якісних бальних оцінок 12-бальної шкали шляхом надання кожній оцінці цієї шкали відповідного зваженого коефіцієнта значущості. Обґрунтовано мультиплікативний підхід до об'єднання окремих оцінок атестату для отримання інтегративної оцінки успішності шкільного навчання. (чл.-кор. В.В. Камишин).

Розроблено методика перевірки сформованості у здобувачів базової освіти предметної компетентності з фізики, підготовлено методичні рекомендації з формульовального оцінювання і діагностування результатів навчання учнів початкової школи.

Розроблено моделі державної підсумкової атестації випускників гімназії у формі зовнішнього незалежного оцінювання, обґрунтовано умови їх вибору і реалізації. Запропоновано можливі моделі здійснення підсумкового оцінювання учнів гімназії в умовах дистанційних форм організації освітнього процесу під час карантинних обмежень (акад. О.І. Ляшенко, докт. пед. наук Ю.О. Жук та ін.).

На основі аналізу результатів, здобутих українськими учнями у процесі міжнародного дослідження PISA-2018, виявлено типові прогалини у їхній освітній підготовці. Обґрунтовано вимоги до конструювання змісту комплексних завдань для перевірки сформованості читацької, математичної та природничо-наукової грамотності учнів. Розроблено методичні рекомендації щодо використання таких завдань у процесі навчання та щодо інтерпретації результатів їх виконання. Підготовлено збірник зазначених завдань (керівник – канд. пед. наук В.О. Надтока)¹.

У процесі досліджень проблем **формування і використання інформаційних освітніх середовищ** визначено функції й особливості використання комп'ютерних моделей у навчання учнів природничо-математичних предметів. Теоретично обґрунтовано й розроблено концептуальну модель системи комп'ютерного моделювання, що включає математичний, анімаційний, графічний і стратегічний складники, запропоновано методику використання цієї моделі для формування компетентностей учнів з природничо-математичних предметів, зокрема для комп'ютерного моделювання різних видів пізнавальних завдань (керівник – докт. пед. наук С.Г. Литвинова)².

Сформульовано принципи і розроблено методи формування адаптивних хмаро орієнтованих систем у закладах освіти. Уперше обґрунтовано модель адаптивної хмаро орієнтованої системи навчання та професійного розвитку вчителів закладів загальної середньої освіти. Розроблено методики використання сервісів цієї системи, зокрема сервісів відкритої науки, та підтримування процесів створення і використання електронних освітніх ресурсів у діяльності вчителя (керівник – докт. пед. наук М.П. Шишкіна)³.

Ряд нових результатів здобуто у дослідженні шляхів розвитку інтелектуальних комп'ютерних систем навчання на основі моделювання процесів обміну знаннями в середовищі штучних діалогових агентів. Уперше виконано синтез моделі інформаційної взаємодії, представлені як абстрактна діалогова машина, що діє незалежно від семантики діалогу. Запропоновано формально-логічну модель діалогової взаємодії агентів – учасників системи, що передбачає збір і сприйняття інформації, пошук альтернатив та реалізацію раціонального вибору в процесах прийняття рішень, моніторинг користувача інформаційної системи, пошук об'єкта наступного кроку інформаційної взаємодії. Розроблено архітектуру адаптивної інформаційної системи, що ґрунтується на розвинутій у дослідженні теорії інформаційної взаємодії користувача з комп'ютером. Запропоновано складники моделі користувача інформаційної системи, що забезпечують персоналізацію побудови

¹ <https://bit.ly/3dNNMIh>

² <https://lib.iitta.gov.ua/722871/>; <https://lib.iitta.gov.ua/722872/>

³ <https://lib.iitta.gov.ua/723245/>; <https://lib.iitta.gov.ua/723149/>

інформаційних технологій. Створено програмні засоби, що реалізують функції персоналізованого інтелектуального тьютора (чл.-кор. А.Ф. Верлань).

Теоретично обґрунтовано та розроблено модель і методику інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень на основі електронних систем відкритого доступу, а також модель і методику використання відкритих електронних науково-освітніх систем для розвитку інформаційно-дослідницької компетентності наукових і науково-педагогічних працівників. Створено методичні рекомендації з використання таких систем у науково-дослідній діяльності. Спроектовано дослідний зразок електронного ресурсу наукового видання на платформі відкритих журнальних систем OJS та здійснено його експериментальне впровадження на базі Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України (чл.-кор. О.М. Спирін, канд. пед. наук С.М. Іванова та ін.)¹.

Тривало вдосконалення програмного комплексу GRAN, призначеного для комп'ютерного супроводу навчання математики в закладах загальної середньої та вищої педагогічної освіти. Підготовлено доповнене видання підручника для педагогічних університетів із теорії ймовірностей і математичної статистики, у якому для побудови графічних зображень, виконання різного роду обчислень, аналізу статистичних даних, розв'язування задач передбачено використання відповідних комп'ютерних програм, зокрема Gran1 (акад. М.І. Жалдак).

Нові результати здобуті у процесі дослідження психолого-педагогічних проблем **виявлення, навчання і розвитку обдарованих дітей**.

Завершено дослідження, присвячене стратегіям і методам розвитку творчої особистості. Визначено методологічні принципи формування творчої особистості в контексті розвитку «суспільства знань». Досліджено основні структурні елементи творчості, виявлено закономірності, які характеризують творчий розвиток особистості у взаємозв'язку з обдарованістю. Обґрунтовано теоретичні засади модернізації педагогічних методик і практик творчого розвитку особистості відповідно до соціально-культурних викликів інформаційного світу. Розроблено рекомендації щодо раціонального застосування методів формування та розвитку творчої особистості (керівник – чл.-кор. В.В. Ільїн)².

Сформовано та комп'ютеризовано базу методів діагностики когнітивних та особистісних чинників самовизначення щодо майбутньої професії учнів ліцею з різними видами обдарованості. Розроблено та апробовано профорієнтаційно-діагностичну тестову систему, спрямовану на двостороннє дослідження мотиваційної структури (професійних інтересів, схильностей) та структури задатків і здібностей особистості, що дозволяє здійснювати математично обґрунтоване прогнозування її навчальної та професійної успішності в різних сферах діяльності. Підготовлено методичні рекомендації психологам і педагогічним працівникам закладів загальної середньої та позашкільної освіти з

¹ <https://lib.iitta.gov.ua/722957/>; <https://lib.iitta.gov.ua/722956/>

² <https://lib.iitta.gov.ua/723034/>

діагностики самовизначення обдарованих учнів ліцею щодо майбутньої професії (керівник – канд. пед. наук М.Ю. Мельник)¹.

На основі системного аналізу бази даних результатів українських обдарованих учнів, отриманих у дослідженні PISA-2018, виокремлено латентні фактори та нелінійні зв'язки між елементами системи шкільної освіти, що можуть бути ключовими в розвитку системи, зокрема: впровадження наукової освіти; створення атмосфери продуктивної конкуренції; підтримка психологічного, соціального і ментального розвитку учнів; забезпечення умов для прояву і розвитку обдарованості учнів; належне інформаційно-технічне оснащення закладів загальної середньої освіти; підвищення фахового рівня вчителів. Підготовлено пропозиції щодо підвищення якості загальної середньої освіти, зокрема освіти обдарованих учнів (керівник – канд. психол. наук І.О. Якімова).

До нових здобутків дослідників проблем **удосконалення фахової підготовки педагогів** слід віднести оновлену дидактичну модель формування методичної компетентності майбутніх учителів математики. Осучаснено зміст зазначеної підготовки, зокрема за рахунок широкого висвітлення педагогічних можливостей цифрових освітніх ресурсів і їх використання в навчанні, збагачено форми, розширено комплекс засобів, удосконалено технології підготовки вчителів як для проведення аудиторних занять, так і для організації дистанційного навчання (чл.-кор. С.О. Скворцова).

Досліджено внесок українських учених у теорію і практику підготовки наукових і педагогічних кадрів для системи вітчизняної освіти. З'ясовано можливості використання їх доробку у розв'язанні актуальних проблем сучасної освіти України (акад. В.П. Коцур).

II.4. Відділення професійної освіти і освіти дорослих

Наукова й науково-організаційна діяльність Відділення професійної освіти і освіти дорослих у 2020 р. здійснювалася за тематичними планами науково-дослідної роботи дійсних членів і членів-кореспондентів НАПН України, Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України.

У структурних підрозділах Відділення – Інституті професійно-технічної освіти НАПН України та Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України – здійснювалося 4 фундаментальні та 7 прикладних досліджень.

Інститутом професійно-технічної освіти НАПН України в 2020 р. виконувалося фундаментальне наукове дослідження, яке є перехідним, та п'ять прикладних досліджень, з яких одне розпочалося у 2020 р. – «Методичні засади оцінювання якості підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти», і одне завершене («Методичні основи розроблення SMART-комплексів для

¹ <https://lib.iitta.gov.ua/723037/>

підготовки кваліфікованих робітників аграрної, будівельної і машинобудівної галузей»).

За результатами фундаментального дослідження **«Теоретичні і методичні основи підготовки майбутніх кваліфікованих кадрів до підприємницької діяльності в умовах розвитку малого бізнесу»** (керівник – канд. екон. наук Г.В. Сохацька) розроблено педагогічну систему підготовки майбутніх кваліфікованих кадрів до підприємницької діяльності; педагогічні технології формування підприємницької компетентності учнів закладів професійної освіти (розвитку ділової активності учнів закладів професійної освіти, розвитку підприємницької активності учнівської молоді засобами проєктної діяльності, розвитку підприємницької компетентності майбутніх кваліфікованих кадрів з використанням елементів самоменеджменту; розвитку фінансової грамотності майбутніх кваліфікованих робітників у системі професійної (професійно-технічної) освіти).

Підготовлена продукція: рукописи розділів посібників, методичних рекомендацій, аналітичних матеріалів, електронне наукове видання, статті.

Виконання прикладного дослідження **«Розвиток проєктного менеджменту в закладах професійної (професійно-технічної) освіти у вітчизняній і зарубіжній практиці»** (керівник – чл.-кор. О.В. Бородієнко) дало змогу обґрунтувати теоретичні основи управління закладом професійної (професійно-технічної) освіти як проєктно-орієнтованою організацією; розробити універсальні технології реалізації проєкту закладу професійної (професійно-технічної) освіти; технологію маркетингово-моніторингового супроводу управління закладом професійної (професійно-технічної) освіти як проєктно-орієнтованої організації; виокремлено тенденції розвитку сфери професійної (професійно-технічної) освіти в добу незалежності.

Підготовлена продукція: рукопис «Енциклопедії професійної (професійно-технічної) освіти України: початок XXI століття», рукопис практичного посібника, електронне виробничо-практичне видання, статті.

У ході прикладного дослідження **«Методичні основи розвитку професійної компетентності майстрів виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти»** (керівник – докт. пед. наук В.А. Кручек) розроблено методичну систему розвитку професійної компетентності майстрів виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти; методику відбору та структурування змісту розвитку професійної компетентності майстрів виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти та методику самоосвітньої діяльності з підвищення їх професійної компетентності; технологію розвитку професійної компетентності майстрів виробничого навчання; професійний стандарт «Майстер виробничого навчання» на компетентнісній основі¹.

Підготовлена продукція: електронне виробничо-практичне видання, рукопис інформаційно-аналітичних матеріалів, статті.

¹ <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id>

З результатами прикладного дослідження **«Методичні засади впровадження елементів дуальної форми навчання в професійну підготовку майбутніх кваліфікованих робітників будівельної, машинобудівної галузей, сфери обслуговування та громадського харчування»** (керівник – докт. пед. наук Н.В. Кулалаєва) обґрунтовано педагогічні умови упровадження елементів дуальної форми навчання в професійну підготовку; розроблено методичну систему професійної підготовки з елементами дуальної форми навчання; методичку організації дуальної форми навчання для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників будівельної, машинобудівної галузей, сфери обслуговування та громадського харчування; підготовлено технологію розвитку соціального партнерства в закладі професійної (професійно-технічної) освіти в умовах дуальної форми навчання; алгоритм проектування освітньо-виробничого середовища закладу професійної (професійно-технічної) освіти в умовах дуальної форми навчання; відпрацьовано дорожню карту для роботодавців з упровадження дуальної форми здобуття освіти.

Підготовлена продукція: рукопис підручника, електронне навчальне видання, статті.

У ході прикладного дослідження **«Методичні основи розроблення SMART-комплексів для підготовки кваліфікованих робітників аграрної, будівельної і машинобудівної галузей»** (керівник – докт. пед. наук М.А. Пригодій) розроблено концепцію проектування SMART-комплексів для ЗП(ПТ)О аграрної, будівельної та машинобудівної галузей; обґрунтовано дидактичні принципи, покладені в основу розроблення SMART-комплексу навчальної дисципліни; підготовано методичку розроблення SMART-комплексів для професійної підготовки кваліфікованих робітників аграрної, будівельної і машинобудівної галузей, яка складається із шести етапів (організаційно-цільового, змістового, структурного, проєктувального, узагальнювального, процесуального).

Підготовлена продукція: електронне виробничо-практичне видання, електронні ресурси, статті.

Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Язюна НАПН України у 2020 р. виконувалися три фундаментальні наукові дослідження, одне з яких є перехідним.

У ході фундаментального дослідження **«Теорія і практика професіоналізації педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих»** (керівник – докт. пед. наук О.В. Аніщенко) проаналізовано поняттєво-термінологічний апарат дослідження; виокремлено базові поняття, терміносполуки дослідження; обґрунтовано доцільність гармонізації національної педагогічної термінології щодо професіоналізації андрагогів з міжнародною; уперше у науковий обіг уведено поняття «корпоративний андрагог»; уточнено тлумачення окремих понять андрагогіки (підготовлено та опубліковано статті в електронній версії «Великої української енциклопедії» (e-VUE, проєкт НАН України), підготовлено статті для «Енциклопедії освіти» (проєкт НАПН України); виявлено відсутність комплексного теоретичного й методичного обґрунтування системи професіоналізації андрагогів закладів

формальної і неформальної освіти; обґрунтовано нагальність прийняття Закону України «Про освіту дорослих».

Підготовлена продукція: рукописи розділів монографії, розділів посібника, навчальної програми, статті.

Фундаментальне дослідження *«Теорія і практика забезпечення якості педагогічної освіти у зарубіжних країнах»* (керівник – докт. пед. наук Н.М. Авшенюк) уможливило формулювання провідної концептуальної ідеї дослідження, відповідно до якої якість педагогічної освіти є збалансованою відповідністю певного освітнього рівня потребам, цілям, умовам, затвердженим освітнім нормам і стандартам, що встановлюється для виявлення причин порушення цієї відповідності та управління процесом поліпшення якості, в основу дослідження покладено європейські офіційні документи та аналітичні матеріали (доповіді, резолюції, рекомендації, науково-педагогічні видання та електронні банки даних) з питань розвитку вищої педагогічної освіти, забезпечення її якості передусім таких організацій, як: ЮНЕСКО, ЮНЕСКО-СЕПЕС, Організація економічного співробітництва та розвитку, Європейська Комісія, Рада Європи, Європейська асоціація забезпечення якості вищої освіти, Європейський реєстр агенцій із забезпечення якості вищої освіти та ін. З'ясовано, що у розвинених зарубіжних країнах адекватне забезпечення якості освіти передбачає взаємодію комплексу елементів: нормативно-правової бази; визначених цілей навчання; стандартів умінь і національних кваліфікаційних вимог, заснованих на компетентностях; освітніх програм і методичних матеріалів, що відповідають цим вимогам; кваліфікованих педагогічних і науково-педагогічних працівників; орієнтованості на кращі практики в національних межах.

Підготовлена продукція: рукопис монографії, рукописи методичних рекомендацій, рукопис навчального посібника, рукопис навчальної програми, статті.

Продовжено фундаментальне дослідження *«Теоретичні й методичні засади професійного і особистісного розвитку вчителя в контексті Нової української школи»* (керівник – докт. пед. наук Л.Ю. Султанова), в ході якого розроблено методика дослідження рівнів професійного і особистісного розвитку вчителя в контексті Нової української школи; визначено пріоритетні напрями професійного і особистісного розвитку вчителя, серед яких: формування інструментальних цінностей; розвиток педагогічної майстерності; мотивація до професійної діяльності; розвиток комунікативних навичок тощо; обґрунтовано модель професійного і особистісного розвитку вчителя нової генерації; розроблено методика і техніку професійного самовдосконалення вчителя.

Підготовлена продукція: рукопис частини монографії, рукописи розділів методичних рекомендацій, рукопис розділу навчального посібника, статті.

У 2020 р. в інституті розпочато виконання двох прикладних наукових досліджень.

Дослідження *«Розвиток психологічної готовності педагогічного персоналу до професійної діяльності в умовах Нової української школи»* (керівник – докт. психол. наук О.М. Ігнатівич) дало змогу обґрунтувати

особистісно-професійний підхід до розв'язання проблеми розвитку особистісної готовності педагогів Нової української школи (НУШ) до професійної діяльності, визначити зміст поняття професійної рефлексії педагога НУШ як психологічного механізму професійної свідомості вчителя, розглянути задачі професійної рефлексії педагога НУШ в умовах пандемії, виявити психологічні особливості актуалізації емоційного ресурсу та складових емоційного інтелекту особистості, створити комплекс адаптованих психодіагностичних методик.

Підготовлена продукція: рукописи розділів аналітичних матеріалів, розділів методичних рекомендацій, розділів посібників, статті.

У ході дослідження **«Обґрунтування змісту і методики проведення практики у закладах вищої педагогічної освіти»** (керівник – докт. пед. наук М.П. Вовк) здійснено контент-аналіз освітніх програм, навчальних планів, програм різних видів практик на бакалаврському, магістерському та докторському рівнях освіти у закладах вищої педагогічної освіти; обґрунтовано зміст і методичні засади організації педагогічної інтернатури як форми післядипломної практики, професійного розвитку молодого вчителя; виявлено специфіку запровадження педагогічної інтернатури, що пов'язано з необхідністю розвитку фахової майстерності вчителя-початківця.

Підготовлена продукція: аналітичні матеріали, навчальна програма, науково-методичні рекомендації, словник, статті.

У 2020 р. наукові дослідження здійснювали 29 членів Відділення. Основні дослідницькі завдання, передбачені тематичним планом, ними виконано.

Членами Відділення досліджено проблеми розвитку світової і національних освітніх систем; обґрунтовано концептуальні засади культуровідповідності в Україні та Європейському Союзі. Продовжено дослідження з питань якості освіти й інформаційного середовища, зокрема проєктування та використання комп'ютерно орієнтованого навчального середовища та електронних освітніх ресурсів; проблем трансформації освіти в умовах цифровізації суспільства. У напрямі професійної (професійно-технічної) освіти, фахової передвищої освіти досліджено сучасні тенденції розвитку систем професійної освіти і навчання у країнах Європейського Союзу; обґрунтовано періодизацію розвитку системи підготовки кваліфікованих робітників за роки незалежності України; обґрунтовано універсальну технологію реалізації проєкту закладу професійної (професійно-технічної) освіти. У напрямі вищої освіти (професійного спрямування) запропоновано технологію професійного розвитку педагогів-художників; розроблено теоретико-методологічні засади діагностики і розвитку практичного інтелекту; визначено ефективні шляхи модернізації змісту технічної освіти в умовах деіндустріалізації країни; обґрунтовано інноваційні підходи та принципи проєктування змісту технічної освіти. У напрямі освіти дорослих і післядипломної освіти здійснено аналіз розвитку професіоналізації освіти дорослих у зарубіжних країнах; досліджено кращі практики забезпечення професійного розвитку персоналу органів публічної адміністрації у пострадянських країнах.

«Тенденції розвитку професійної освіти в Україні» (акад. Н.Г. Ничкало). На основі вивчення законодавчих і нормативно-правових документів здійснено

їх класифікацію та підготовлено бібліографічний аналіз, обґрунтовано періодизацію розвитку системи підготовки кваліфікованих робітників за роки незалежності України, виявлено позитивні і негативні тенденції реалізації державної політики в цій сфері на кожному етапі. Розкрито вплив євроінтеграційних процесів на модернізацію професійної (професійно-технічної) освіти. Підготовлено рекомендації для органів державної влади різних рівнів, департаментів освіти і науки, обласних державних адміністрацій, науково/навчально-методичних кабінетів і центрів професійно-технічної освіти в областях та місті Києві.

«Сучасні тенденції розвитку систем професійної освіти і навчання у країнах Європейського Союзу» (акад. В.О. Радкевич). З'ясовано управлінсько-змістові аспекти розвитку професійної освіти і навчання в країнах Південної Європи (Італії, Франції, Португалії, Іспанії, Греції). На їх основі запропоновано рекомендації щодо модернізації професійної (професійно-технічної) освіти в Україні, зокрема: оновлення нормативно-правового забезпечення управління професійною (професійно-технічною) освітою за інституційною та дуальною формами здобуття освіти; запровадження механізмів розподіленої відповідальності за фінансування і гарантування раціонального використання людських і матеріальних ресурсів; розроблення стандартів оцінювання професійних кваліфікацій з урахуванням досвіду країн ЄС; створення на базі закладів професійної (професійно-технічної) освіти центрів професійної досконалості; створення Національної освітньої онлайн-платформи для комунікацій, пошуку роботи, обміну досвідом та підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) і фахової освіти; запровадження різних механізмів оплати освітніх послуг і стимулювання навчання (освітні ваучери, кредити, гранти, іменні стипендії тощо).

«Тенденції розвитку професіоналізації освіти дорослих у зарубіжних країнах» (чл.-кор. Л.Б. Лук'янова). На теоретико-методологічному рівні здійснено аналіз професійної підготовки педагогічного персоналу до роботи з дорослими. Доведено, що у зарубіжних країнах ця проблема набуває ознак провідної форми соціальної практики, важливої сфери діяльності суспільства і виконує об'єднувальну роль. Виявлено глобальні європейські та світові тенденції розвитку освіти дорослих: всебічну модернізацію сучасного суспільства в інтенсивно змінюваних соціокультурних умовах; переходу до постіндустріального інформаційного суспільства; посилення ролі людського капіталу як основи національного багатства. Доведено, що у зарубіжних країнах пріоритет такої підготовки надається формальній освіті, зокрема вищій її ланці на магістерському рівні, хоча достатньо поширеною є і підготовка бакалаврів.

На рівні практичного впровадження підготовлено пропозиції до законопроекту «Про освіту дорослих».

«Цифрова платформа освіти суспільства знань» (акад. В.Ю. Биков). Обґрунтовано пріоритетні напрями досліджень, спрямованих на формування цифрової платформи освіти суспільства знань, що зумовлені сучасними вимогами до рівня ІКТ-компетентностей випускників нової української школи, широкомасштабним впровадження ІКТ в освіту і науку. Цифрова трансформація

освіти має розгортатися і поглиблюватися, базуючись на здобутках педагогічної і психологічної науки з проблем «ІКТ в освіті», та спиратися на останні досягнення науково-технічного прогресу в ІКТ-сфері, враховувати стрімкий розвиток галузі інформаційних, комунікаційних і цифрових технологій.

«Розробка науково-методичних основ проектування та використання комп'ютерно орієнтованого навчального середовища та електронних освітніх ресурсів» (акад. А.М. Гуржій). Обґрунтовано науково-методичні засади розроблення та використання контенту електронних освітніх ресурсів в освітньому процесі, а також концептуальні засади формування цифрового освітнього простору, що відповідає сучасним вимогам; сформовано алгоритм проектування комп'ютерно орієнтованого навчального середовища, який включає: вибір технології електронного навчання, вибір архітектури комп'ютерно орієнтованого навчального середовища, формування електронних освітніх ресурсів та баз даних, формування електронних навчальних ресурсів; оцінювання ефективності та якості комп'ютерно орієнтованого навчального середовища.

«Розроблення нормативно-правового регулювання дистанційного навчання в системі відкритої освіти» (акад. В.В. Олійник). Визначено актуальні проблеми на етапі масштабного запровадження в закладах освіти онлайн-форми організації навчального процесу, в т.ч. пов'язаних з унормуванням оплати суб'єктам організації і проведення дистанційного навчання в закладах освіти; забезпеченням учнів і вчителів мобільними пристроями, комп'ютерами та іншими гаджетами; вирішенням питання відшкодування коштів суб'єктам, задіяним у навчальному процесі за користування інтернетом; розробленням психолого-педагогічного та методичного супроводу процесу дистанційного навчання учнів; вирішенням питань щодо забезпечення санітарно-гігієнічних умов та ергономічних вимог при організації дистанційної освіти. Проаналізовано розпорядчі нормативно-правові акти Уряду та МОН України, напрацювання зарубіжних колег, практичний досвід закладів освіти європейських країн.

«Впровадження інноваційних технологій управління закладами професійної (професійно-технічної) освіти» (чл.-кор. О.В. Бородієнко). Теоретично обґрунтовано універсальну технологію реалізації проекту закладу професійної (професійно-технічної) освіти; запропоновано алгоритм взаємодії цих закладів з партнерами для реалізації проектів публічно-приватного партнерства, а також технології створення наглядових рад закладів професійної (професійно-технічної) освіти та організації ефективної діяльності наглядових рад закладів освіти, в яких здійснюється підготовка кваліфікованих робітників.

«Професійний розвиток педагогів-художників» (чл.-кор. Г.І. Сотська). Обґрунтовано технологію професійного розвитку педагогів-художників, що передбачає використання інтерактивних форм (майстер-класів, тренінгів, творчих мистецько-педагогічних майстерень тощо), методів (творчих вправ клаузури, асоціацій; імпровізацій; моделювання художньо-творчого процесу; художньо-педагогічної драматургії тощо) прийомів навчання, організації

педагогічно-мистецької діяльності, заданих метою їхнього особистісного і професійного розвитку та результативністю цього процесу.

«Формування сучасного ландшафту освіти дорослих» (чл.-кор. В.І. Кушерець). Обґрунтовано положення щодо довічної незавершеності освіти для сучасної людини, її вмотивованості та особистісного зростання через навчання впродовж життя. В системі освіти дорослих просвітництво визначається як ефективний засіб трансформативного навчання, у процесі якого набувається навичка креативності мислення. Аналіз національних аспектів просвітництва, результативності його форм свідчить про їх ефективність в забезпеченні раціональних дискурсів відповідно до поширених знань дійсності та наявної реальності. На основі міждисциплінарного підходу схарактеризовано зміст поняття «ландшафт освіти дорослих».

«Культуровідповідність в освітніх стратегіях України і Європейського Союзу» (акад. Г.Г. Філіпчук). Проаналізовано проблеми, пріоритетні завдання і перспективи державної освітньої політики в контексті забезпечення інноваційного, соціально-економічного, культурного сталого розвитку суспільства; використання досвіду кращих світових і європейських практик щодо формування якісного людського капіталу. Сформовано і запропоновано культурно-освітню модель (відповідно до умов і запитів конкретного соціокультурного середовища), що ґрунтується на синтезі особистісного, національного, загальнолюдського інтересів, діалозі культур, гармонії людських взаємин з охопленням важливих аспектів національно-патріотичного виховання, формування ідентичності, громадянського суспільства, особистої, національної і державної гідності.

«Проблеми трансформації освіти в умовах цифровізації суспільства» (акад. Р.С. Гуревич). Проаналізовано проблеми проектування та впровадження сучасних інформаційних цифрових технологій і методик навчання в підготовку фахівців в умовах інноваційного розвитку освіти на тлі глобалізаційних та євроінтеграційних процесів, результати наукових пошуків сучасних українських і зарубіжних науковців щодо впровадження цифровізації освіти в умовах діджиталізації усіх галузей і сфер суспільного життя. Одержані результати мають особливу актуальність, оскільки вони є практико-орієнтованими й спрямовані на прогнозування засобів формування інформаційної компетентності нового «цифрового» покоління в період пандемії COVID-19.

«Особливості підготовки фахівців рівня бакалавр в професійному коледжі Національного авіаційного університету» (чл.-кор. В.П. Анненков). Обґрунтовано теоретичні і методичні засади підготовки бакалаврів. Проаналізовано зміст, форми, методи і технології навчання в коледжі, які дозволять студентам на більш високому рівні оволодівати знаннями й сприяють формуванню комплексу професійно важливих якостей, необхідних кваліфікованим фахівцям. Доведено, що оптимізацію професійної підготовки та формування професійної компетентності майбутніх фахівців можна забезпечити на основі теоретичного обґрунтування та впровадження організаційно-методичних заходів щодо створення інноваційного освітнього середовища професійної підготовки в коледжах, широкого застосування інформаційно-

комунікаційних технологій у навчальній діяльності; формування у студентів мотивації щодо здобуття високої кваліфікації, розвитку творчих здібностей, особистісних якостей.

«Системи фізичного виховання дітей та учнівської молоді в Республіці Польща й Україні» (чл.-кор. Е.С. Вільчковський). Встановлено, що на початку ХХІ ст. стратегічне планування та практика модернізації фізичного виховання та спорту в Республіці Польща визначає можливості використання позитивного польського досвіду в Україні. Міжнародні конвенції, матеріали Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (UNESCO), результати реалізації програми Ради Європи EYES-2004, ком'юніке конференції міністрів освіти країн-учасниць Болонського процесу, Резолюції Європейського Парламенту «Про роль спорту у сфері освіти», «Розвиток європейського виміру в спорті» та інші європейські ініціативи є актуальними для України, оскільки її освітня політика спрямована на інтеграцію до європейського простору.

«Підготовка вчителів-філологів в Україні і світі» (чл.-кор. О.В. Матвієнко). Обґрунтовано теоретико-методологічні, організаційні та дидактичні засади системи підготовки вчителів, окреслено можливості використання інноваційних ідей світового досвіду для вдосконалення та розвитку системи професійної підготовки вчителів-філологів в Україні (філолога-перекладача, філолога-лінгвіста, прикладного лінгвіста, філолога-літературознавця, філолога-мовознавця, філолога-етнографа, загалом культуромовної особистості). Обґрунтовано можливості використання інноваційних ідей українського і зарубіжного досвіду, необхідних для вдосконалення та перспективного розвитку системи професійної підготовки філологів в Україні на трьох рівнях: державному, інституційному та індивідуальному.

«Законодавче забезпечення професійної освіти в Україні в умовах євроінтеграційних процесів» (акад. В.О. Зайчук). Обґрунтовано теоретичні засади розроблення законопроектів і нормативних документів для професійної освіти з урахуванням євроінтеграційних процесів; здійснено аналіз законодавчого забезпечення становлення і розвитку систем професійної освіти та навчання країн Євросоюзу; схарактеризовано системи професійної освіти і навчання в країнах ЄС; виявлено інституціональні особливості законодавчого забезпечення розвитку професійної освіти.

«Наукові засади розвитку економічної освіти студентів технічних і технологічних університетів» (акад. І.М. Грищенко). Встановлено, що головним чинником оновлення економіки є фахівці, здатні реалізувати переваги регіону для його розвитку. У зв'язку з цим актуальним питанням є взаємодія і спільна діяльність суб'єктів регіону – органів управління регіоном, суб'єктів освіти і бізнесу. Аналіз якості підготовки спеціалістів сучасного ринку праці показує наступне: теоретичне навчання у ЗВО відірвано від практики бізнесу; вимоги до випускників з боку органів управління освітою відрізняються від тих, які висуває на ринку праці бізнес; фахівці зорієнтовані на поточні, а не майбутні потреби швидко змінної економіки. Такий стан негативно відображається як на ринковій позиції самих випускників, так і на бізнесі в цілому. Для усунення

чинників, які негативно впливають на розвиток економічної освіти, необхідно подолати розрив соціальних сфер освіти, бізнесу та управління регіоном через механізм інтеграції, яким може бути освітній інвестиційно-технологічний кластер.

«Теорія і практика формування управлінської культури керівників закладів вищої освіти та їх структурних підрозділів» (акад. С.М. Ніколаєнко). Досліджено психологічні аспекти організації і діяльності «Школи лідерства НУБіП України» з метою формування управлінської культури. Обґрунтовано теоретичні засади управління освітнім процесом. Запропоновано авторську методика виховання особистісних цінностей майбутніх управлінців.

«Професійно-економічна підготовка майбутніх учителів в умовах євроінтеграції» (чл.-кор. О.С. Падалка). Обґрунтовано дидактичні положення методики професійно-економічної підготовки майбутніх учителів, відповідно до якої виокремлено дві групи: методики проблемного викладання нормативних курсів з елементами використання економічних знань та методика проблемного вивчення і засвоєння професійних знань студентами. Дослідження педагогічних технологій професійно-економічної підготовки вчителя на методологічному, теоретичному і практичному рівнях підтвердило, що динаміка становлення фахової освіти студентів спирається на принципи інноваційної діяльності, врахування об'єктивного співвідношення теоретичного та практичного аспектів у діяльності закладів освіти.

«Інформаційно-комунікаційні технології та програмне забезпечення в енергозбереженні ЗВО» (чл.-кор. М.Є. Скиба). Проаналізовано стан та обґрунтовано перспективи розвитку енергозберігаючих технологій у закладах вищої освіти (ЗВО) та запропоновано використовувати альтернативні системи електроживлення і теплопостачання, зокрема дахову сонячну електростанцію і теплові колектори, що значно підвищить енергозбереження ЗВО. Доведено, що використання накопичувачів електроенергії значно підвищить ефективність енергозбереження ЗВО, за рахунок використання надлишкової електроенергії, що виробляється у денний і використовується в нічний час для освітлення та теплопостачання. Запропоновано використовувати інформаційно-комунікаційні технології для автоматизації керування системою електроживлення та теплопостачання шляхом моніторингу температури в навчальних приміщеннях і керування роботою сонячних панелей, теплових насосів та пристроїв накопичення електричної енергії, а також діагностування їх технічного стану.

«Система професійної підготовки фахівців підрозділів ДСНС України до роботи у надзвичайних ситуаціях» (чл.-кор. М.М. Козяр). Теоретично обґрунтовано систему професійної підготовки фахівців підрозділів Державної служби України з надзвичайних ситуацій (ДСНС України), визначено її структуру та розроблено методичні засади підготовки таких працівників до роботи в умовах надзвичайних ситуацій і в екстремальних умовах. Досліджено ключові психолого-педагогічні аспекти підготовки фахівців ДСНС України, що розглянуто як неперервне системно-функціональне психолого-педагогічне явище, цілеспрямований процес оволодіння базовими і професійно орієнтованими компетентностями в галузі безпеки людини, здатність до

адекватних дій у надзвичайних ситуаціях, формування соціально та професійно важливих морально-психологічних і ділових якостей, стійкості, надійності та придатності, що забезпечує бездоганне виконання професійних обов'язків, особисту безпеку, збереження здоров'я та виживання в екстремальних умовах.

«Професійний розвиток персоналу органів публічної адміністрації навчання державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування» (чл.-кор. К.О. Ващенко). Здійснено порівняльне дослідження кращих практик забезпечення професійного розвитку персоналу органів публічної адміністрації у пострадянських країнах, проаналізовано вітчизняний досвід організації фахової підготовки та вдосконалення професійних компетентностей державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування. Теоретико-методологічно обґрунтовано функціонування системи професійного навчання й розвитку персоналу органів публічної адміністрації, що було імплементовано у відповідних актах законодавства, нормативно-правових актах та інших стратегічних документах державної політики.

«Інформаційно-комунікаційні технології і програмне забезпечення дистанційної технічної освіти в закладах вищої освіти архітектурно-будівельного профілю» (акад. В.А. Баженов). Здійснено розроблення, розвиток та оновлення спеціалізованих програмних засобів дистанційної освіти, призначених для викладу навчального матеріалу і контролю засвоєної студентами навчальної інформації, а також програмних засобів довідкового та контролюючого характеру, спрямованих на допомогу студентам під час виконання розрахункових робіт. Розроблені програмне забезпечення та інформаційні технології уможливили в 2020 р. якісне виконання в дистанційному режимі робочих планів щодо вивчення і контролю знань студентів усіх спеціальностей Київського національного університету будівництва і архітектури з дисципліни «Будівельна механіка». Суттєво розвинено та оновлено програмні засоби дистанційної освіти КОНТРОЛЬ та АСИСТЕНТ, рекомендовано розширене опрацювання тематики, пов'язаної з упровадженням в практику сучасних методів розрахунку конструкцій.

«Формування творчої складової діяльності лідерів-керівників та професійно-викладацького складу закладів професійної (професійно-технічної) та вищої освіти» (чл.-кор. О.Г. Романовський). З'ясовано, що процес розвитку, вдосконалення та вияву лідерського потенціалу особистості у майбутньому передбачає педагогічно-психологічний вплив професійно підготовлених молодих викладачів закладу професійно-технічної освіти. Для підвищення конкурентоспроможності фахівця доцільно формувати його як резонансного лідера, а також урахувувати особливості формування і функціонування команди за тривекторною моделлю лідерства: процесу, стану і результату.

«Підготовка майбутніх викладачів професійних спортивних шкіл у закладах вищої освіти» (чл.-кор. О.І. Волков). З урахуванням міжнародного досвіду теоретично обґрунтовано принципи підготовки майбутніх викладачів професійних спортивних шкіл у закладах вищої освіти. Запропоновано

інноваційні підходи, що впливають на помітне зниження функціональних і психологічних відхилень спортсменів, які перехворіли на коронавірус. Розроблено практичні рекомендації для тренерів.

«Теоретично-методологічні засади формування системи знань фахівців транспортних технологій та систем у відкритій професійній освіті» (акад. М.Ф. Дмитриченко). Проаналізовано стан теорії і практики формування системи знань майбутніх фахівців транспортних технологій та систем у відкритій професійній освіті; на основі обґрунтованих методологічних підходів (особистісно-орієнтованого, компетентнісного, практико-орієнтованого, системного, інтегративного, діяльнісного) та дидактичних принципів визначено базові компетентності майбутніх фахівців транспорту та обґрунтовано педагогічні умови формування системи знань на практиці.

«Технічна освіта в умовах деіндустріалізації країни» (акад. Ю.Ф. Зіньковський). Досліджено шляхи і методи оновлення змісту та завдань технічної освіти в умовах деіндустріалізації країни. Прогностичні підходи мають охопити всі галузі системи освіти – структурно-організаційну, методологічну, програмну, кадрову, соціально-виховну, наукову, професійну та соціальну. Ці зміни спрямовані на забезпечення випереджувального підходу до розвитку технічної освіти на початку XXI ст.

«Професійна підготовка майбутніх педагогів до здоров'язбережувальної діяльності» (чл.-кор. Ю.Д. Бойчук). Здійснено аналіз стану вивчення проблеми та з'ясовано сутність феномена «готовність педагогів до здоров'язбережувальної діяльності». Визначено структуру готовності педагогів до здоров'язбережувальної діяльності, виокремлено критерії, показники та схарактеризовано рівні її сформованості. Розкрито зміст, функції і структуру інклюзивної компетентності майбутнього педагога як невід'ємного складника його готовності до здоров'язбережувальної діяльності в умовах інклюзивного навчання.

«Професійна підготовка майбутніх учителів трудового навчання та технологій до роботи в Новій українській школі» (чл.-кор. В.П. Курок). З'ясовано, що важливим складником фахової компетентності майбутніх учителів трудового навчання та технологій є здатність до формування художньо-технічних умінь в учнів базової школи. Критичний аналіз особливостей підготовки цих фахівців у закладах вищої освіти до творчої проектно-технологічної діяльності, її здійснення відповідно до етапів, низки науково-педагогічних праць сприяв визначенню змісту поняття «художньо-технічні вміння». В структурі готовності учителів трудового навчання та технологій до формування художньо-технічних умінь в учнів базової школи виокремлено чотири взаємопов'язані компоненти: мотиваційний, когнітивний, операційний, рефлексивний. Визначено критерії сформованості досліджуваної якості, схарактеризовано їхні показники та рівні (початковий, середній, достатній, високий); теоретично обґрунтовано та розроблено методику формування технічної компетентності майбутніх учителів трудового навчання та технологій.

«Теоретичні та методичні засади формування андрагогічної компетентності педагогічного персоналу» (чл.-кор. О.І. Щербак).

Обґрунтовано вимоги до формування андрагогічної компетентності майстрів виробничого навчання, викладачів, педагогів професійного навчання професійних (професійно-технічних) закладів освіти і закладів фахової передвищої освіти, а також педагогічного персоналу підприємств. Розроблено Державний стандарт галузі знань «01 Освіта/Педагогіка» освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності «015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)», розроблено професійні стандарти за професіями «Педагог професійного навчання», «Майстер виробничого навчання», «Методист закладу професійної (професійно-технічної) освіти».

За результатами досліджень дійсних членів і членів-кореспондентів НАПН України опубліковано: монографій – 20, статей – 130, підручників і навчальних посібників – 7, практичних посібників – 2.

Найвагоміші результати діяльності Відділення за звітний період.

Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України розроблено навчальну програму курсу «Професійна компетентність андрагога» з урахуванням індивідуальних запитів, освітніх потреб педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих, тенденцій професіоналізації освіти дорослих, досвіду розроблення подібних національних і зарубіжних навчальних програм. Цей навчальний курс спрямований на формування в андрагогів здатності використовувати можливості освітнього простору для підтримки навчальної діяльності та забезпечення якості освіти дорослого населення, набуття знань щодо особливостей навчання дорослих осіб, умінь і навичок зреалізувати на практиці принципи діяльності андрагога, добирати і впроваджувати ефективні методи, технології, організаційні форми навчання дорослих в умовах формальної, неформальної та інформальної освіти.

Обґрунтовано основні принципи психологічної підтримки літніх осіб¹; схарактеризовано механізми й інструменти (визначення критеріїв відбору та процедур залучення до університетів свідомих абітурієнтів; диверсифікація шляхів отримання педагогічної кваліфікації; встановлення стандартних вимог до різних педагогічних професій, а також до освітніх стандартів; запровадження процедур інституційної й програмної акредитації ЗВО; унормування зовнішньої і внутрішньої систем забезпечення якості педагогічної освіти) гарантування якості професійної підготовки педагогічних працівників досліджуваних країн; проаналізовано пріоритетні завдання, спрямовані на забезпечення якості педагогічної освіти та шляхів їх вирішення в Австралії, Великій Британії, США; окреслено стратегічні напрями державної освітньої політики з урегулювання основних чинників, що впливають на підвищення якості професійної підготовки вчителів. Розроблено рекомендації щодо використання в Україні конструктивних ідей зарубіжного досвіду забезпечення якості вищої педагогічної освіти.

Інститутом професійно-технічної освіти НАПН України підготовлено концепції проектування SMART-комплексів для ЗП(ПТ)О аграрної, будівельної та машинобудівної галузей; оцінювання якості підготовки фахівців у закладах

¹ <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-15-1>

фахової передвищої освіти¹. Теоретично обґрунтовано і розроблено педагогічну систему підготовки майбутніх кваліфікованих кадрів до підприємницької діяльності; методичну систему розвитку професійної компетентності майстрів виробничого навчання² та методичну систему професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників з елементами дуальної форми навчання³. Розроблено методики відбору і структурування змісту розвитку професійної компетентності майстрів виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти⁴; технології формування підприємницької компетентності майбутніх кваліфікованих кадрів⁵, розвитку соціального партнерства в ЗП(ПТ)О в умовах дуальної форми навчання⁶, маркетингово-моніторингового супроводу управління закладом професійної (професійно-технічної) освіти як проєктно-орієнтованою організацією⁷, проєктування варіативних модульних дистанційних курсів підвищення кваліфікації для майстрів виробничого навчання⁸, проєктування освітньо-виробничого середовища закладу професійної (професійно-технічної) освіти в умовах дуальної форми навчання⁹.

У 2020 р. затверджено професійні стандарти на компетентнісній основі «Педагог професійного навчання», «Майстер виробничого навчання», «Методист закладу професійної (професійно-технічної) освіти»¹⁰.

II.5. Відділення вищої освіти

У 2020 р. діяльність Відділення вищої освіти здійснювалась відповідно до річного плану роботи НАПН України, Стратегії розвитку Національної академії педагогічних наук України на 2016-2022 рр., Указу Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року», Указу Президента України від 3 червня 2020р. № 201/2020 «Про вдосконалення вищої освіти в Україні», Програми діяльності Кабінету Міністрів України від 12 червня 2020 р., Програми спільної діяльності Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України на 2017-2020 рр., Програми спільної діяльності Національної академії наук України та Національної академії педагогічних наук України на 2020-2022 рр., Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, законів, інших нормативно-правових актів щодо розвитку освітньої і наукової сфер в Україні, а також тематичного плану науково-дослідної роботи Інституту вищої освіти НАПН України та тематичних планів науково-дослідної роботи дійсних членів і членів-кореспондентів НАПН України. Відділенням також координувалася науково-організаційна, науково-видавнича, науково-методична діяльність ДЗВО

¹ <https://youtu.be/F5mnoKiXDiw>

² <https://youtu.be/U8Pyn8JXtL8>

³ <https://youtu.be/vSm8-DsFrRQ>

⁴ <https://youtu.be/fQX9rpb3UQs>

⁵ <https://youtu.be/qgMS5j60sEM>

⁶ <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2020.20.146-150>

⁷ <https://youtu.be/fNhK78XH7ss>

⁸ <https://youtu.be/sfyYHFmOnxM>

⁹ <https://lib.iitta.gov.ua/721371/>

¹⁰ <https://bit.ly/2MLZzMj>

«Університет менеджменту освіти», спрямована на виконання плану роботи НАПН України на 2020 р.

З огляду на те, що з 18 березня 2020 р. в Україні запроваджено карантинні обмеження, зумовлені COVID-19, планові заходи Відділення здійснювались переважно дистанційно за допомогою електронного листування в умовах дії Тимчасових рекомендацій щодо організації протиепідемічних заходів при здійсненні дозволених видів діяльності, які передбачають приймання відвідувачів в офісних приміщеннях на період карантину у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби, затверджених постановою головного державного санітарного лікаря України № 16 від 9 травня 2020 р.

Упродовж року відповідно до завдань НАПН України, поставлених на загальних зборах 30 червня 2020 р. у доповіді президента НАПН України акад. В.Г. Кременя «Про діяльність НАПН України у 2019 році та завдання на 2020 рік», Відділення працювало над мобілізацією членів Відділення та наукових колективів установ для розв'язання проблем створення конкурентоспроможних вищої освіти і науки, пошуком науково виважених підходів до реформ у цих сферах, які є ключовими для забезпечення інноваційного розвитку України.

У 2020 р. науковими колективами підпорядкованих установ Відділення за кошти державного бюджету здійснювалися 6 досліджень (5 фундаментальних і 1 прикладне) в Інституті вищої освіти НАПН України. Також 9 прикладних наукових досліджень за галузевою тематикою проводилися без цільового державного фінансування у межах науково-педагогічної діяльності кафедр в ДЗВО «Університет менеджменту освіти». Крім того, виконувалися 36 прикладних наукових досліджень дійсних членів і членів-кореспондентів Відділення. Робота проводилася за «Пріоритетними напрямками (тематикою) наукових досліджень НАПН України на 2018-2022 рр.» з філософії освіти, педагогіки і психології, схваленими загальними зборами НАПН України 17 листопада 2017 р., а саме:

- Філософія освіти. Методологія, теорія, історія освіти і педагогіки.
- Якість освіти. Інформаційне освітнє середовище.
- Педагогіка і психологія освітнього процесу.
- Вища освіта.
- Освіта дорослих. Післядипломна освіта.
- Освіта дітей з особливими освітніми потребами. Інклюзивна освіта.
- Управління та економіка освіти.

Усі виконувані дослідження спрямовані на обґрунтування та практичну реалізацію пріоритетних напрямів (тематики) наукових досліджень у сфері вищої освіти, урахуваючи багатоаспектність розвитку цієї сфери, а не лише її педагогічної складової, зокрема на теоретичне, методологічне і методичне забезпечення функціонування вищої освіти у контексті її входження до Європейського простору вищої освіти, а також на забезпечення науково-методичного супроводу безперервного професійного розвитку керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників освітньої галузі.

У 2020 р. Інститутом вищої освіти НАПН України завершено фундаментальні дослідження за темами: «Стратегії вищої освіти в умовах інтернаціоналізації для стійкого розвитку суспільства», «Механізми оцінювання якості вищої освіти в умовах євроінтеграції», «Механізми реалізації ефективного врядування в університетах України в умовах євроінтеграції», «Механізми розширення фінансової автономії закладів вищої освіти України» та одне прикладне наукове дослідження за темою «Оцінювання ефективності діяльності університетів України у контексті метрик Європейської асоціації університетів», яке виконувалося упродовж звітнього року згідно з постановою Президії НАПН України «Про результати конкурсу проєктів наукових досліджень для підтримки молодих вчених НАПН України, виконання яких розпочинається в 2020 році». Крім цього, у звітньому році в Інституті вищої освіти НАПН України продовжилося виконання фундаментального наукового дослідження за темою «Теоретичні основи і технологія професійного розвитку науково-педагогічних працівників університетів в умовах інтеграції вищої освіти і науки».

У результаті виконаних досліджень ученими Інституту вищої освіти НАПН України відстежено низку закономірностей, виявлено важливі тенденції, розроблено моделі та концепції, обґрунтовано та висунуто кілька гіпотез щодо розвитку вищої освіти.

Найвагоміші результати наукових досліджень наступні¹:

– розроблено та обґрунтовано стратегії вищої освіти в умовах інтернаціоналізації для стійкого розвитку суспільства, що сприятиме підвищенню рівня і якості вищої освіти України, формуванню світоглядного підґрунтя для стимулювання і забезпечення стійкого розвитку суспільства, підвищенню соціальної відповідальності вищої освіти і зміцненню її функції служіння суспільству;

– визначено та обґрунтовано підходи та показники, критерії оцінювання якості вищої освіти в умовах євроінтеграції, що сприятиме забезпеченню доступу до якісної вищої освіти в Україні шляхом розвитку конкуренції закладів вищої освіти на основі науково обґрунтованих стандартів, формування прозорих і відкритих механізмів оцінювання якості вищої освіти на державному, регіональному та інституційному рівнях;

– визначено та обґрунтовано механізми реалізації ефективного врядування в університетах, що сприятиме підвищенню якості вищої освіти, рівня професіоналізації управління вищою освітою;

– визначено та обґрунтовано механізми розширення фінансової автономії ЗВО України, що сприятиме підвищенню ефективності їхньої діяльності, зокрема використання державних коштів, які виділяються на підготовку фахівців із вищою освітою;

– обґрунтовано теоретичні основи розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів України у контексті розширення інституційної автономії, що сприятиме розробленню системи розвитку і стимулювання науково-педагогічних працівників до реалізації потенціалу в контексті

¹ <https://ihed.org.ua/publications/>

професійної діяльності, розширенню можливостей особистісного розвитку науково-педагогічних працівників і здобувачів вищої освіти, підвищенню конкурентоспроможності науково-педагогічних працівників на ринку праці;

– розроблено систему показників для оцінювання ефективності діяльності університетів України та запропоновано рекомендації щодо її оцінювання для національного, секторального та інституційного рівнів, що сприятиме імплементації системи показників і рекомендацій для оцінювання та підвищення ефективності діяльності закладів вищої освіти на національному, секторальному та інституційному рівнях.

На виконання положень Указу Президента України «Про вдосконалення вищої освіти в Україні» від 3 червня 2020 р. № 210/2020 розроблено пропозиції до Стратегії розвитку вищої освіти України на 2021-2031 рр., зокрема щодо створення системи механізмів оцінювання і мотивації забезпечення та вдосконалення якості вищої освіти тощо. Для цього:

– теоретично передбачено та емпірично підтверджено існування на практиці цілісної системи механізмів оцінювання якості вищої освіти, якими послуговуються передові країни і регіони (північноамериканський, європейський) світу;

– з'ясовано рівневу організацію (елементно-структурну будову) системи механізмів оцінювання якості, на крайніх (нижчому і вищому) полюсах якої знаходяться акредитація і рейтинг, між ними – асоціаційні, класифікаційні і рамкові механізми;

– встановлено швидко прогресуючу глобальну тенденцію розвитку рейтингових механізмів оцінювання якості вищої освіти, спрямованих на ідентифікацію якості вищої досконалості;

– запропоновано підхід до створення інституційного і програмного (предметного) профілів якості вищої освіти різної модальності (глобальної, регіональної, національної, субнаціональної) на основі системи механізмів оцінювання якості вищої освіти;

– обґрунтовано необхідність оцінювання якості (акредитації, рейтингування тощо) самих механізмів оцінювання якості в умовах їх множення і поширення;

– виявлено інтегрально-диференціальну дихотомію системи механізмів оцінювання якості: поділ механізмів на інтегральні (забезпечення якості – акредитаційні, масово асоціаційні, класифікаційні) та диференціальні (вдосконалення якості – рамкові, елітно асоціаційні, рейтингові);

– визначено європейську особливість пріоритетного використання в Європейському просторі вищої освіти інтегральних механізмів оцінювання якості (акредитаційних, масово асоціаційних) на протигагу диференціальним (рейтинговим, елітно асоціаційним), що насамперед характеризують привабливість і конкурентоспроможність ЄПВО;

– обґрунтовано закономірний взаємозв'язок розвитку мережі закладів вищої освіти і становлення механізмів оцінювання освітньої якості (яка мережа, такі і механізми, і навпаки);

– доведено, що в Україні нині слабка мережа закладів вищої освіти не сприймає і відторгає впровадження дієвих механізмів діагностики конкурентоспроможної якості вищої досконалості (національний рейтинг, елітну асоціацію);

– розкрито особливості моніторингової спроможності та мотивуючої (зобов'язуючої та/або заохочуючої) дії механізмів оцінювання якості вищої освіти;

– аргументовано місійний і мінімізаційний підходи до визначення критеріїв і показників оцінювання якості: місійний означає їх ізоморфну прив'язку до елементного складу та організаційної структури місії, мінімізаційний – орієнтацію виключно на ключові необхідні та достатні маркери задекларованої якості;

– сформульовано науково обґрунтовані критерії і показники національного рейтингу закладів вищої освіти, формульного розподілу видатків між закладами вищої освіти, цільові показники діяльності закладу вищої освіти, які включаються до контракту з керівником.

Найвагоміші результати наукових досліджень ДЗВО «Університету менеджменту освіти» за 2020 р. наступні:

– розроблено освітню платформу «Профосвіта» як інноваційне навчально-цифрове середовище для безперервного професійного розвитку фахівців через формальну, неформальну і інформальну освіту;

– розроблено віртуальну школу педагогічного коучингу на базі навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Рівненській області;

– розроблено і впроваджено цифровий програмно-методичний комплекс «Розвиток професійних (предметних) компетентностей педагога фахової передвищої освіти в умовах діджиталізації»;

– обґрунтовано та визначено структурні компоненти, критерії конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій, критерії та показники визначення готовності до застосування інтернет-технологій майбутніми керівниками проєктів (Project Managers) та класифікацію освітніх веб-ресурсів на основі призначення та методики застосування в курсовій перепідготовці;

– визначено складники психолого-педагогічної, науково-методичної та цифрової компетентностей педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗП(ПТ)О), рівні та критерії оцінки розвитку психолого-педагогічної, науково-методичної та цифрової компетентностей педагогічних працівників ЗП(ПТ)О;

– розроблено моделі: оцінки рівня конкурентоспроможності випускника закладу вищої освіти, розвитку професійної компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О, формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій у технічних коледжах, формування інформаційної культури майбутніх керівників проєктів (Project Managers);

– розроблено програми формування толерантності до невизначеності у майбутніх психологів та підтримки суб'єктивного благополуччя персоналу освітніх організацій з урахуванням його психологічних чинників.

У звітному році членами Відділення завершено дослідження за темами «Трансформація сучасної гуманітарної освіти», «Розробка парадигми викладання математичних дисциплін поглибленого рівня для фінансових інженерів та її реалізація й апробація на базі НТУУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського», «Потенціал філософії освіти та особливості української філософської педагогіки», «Оцінювання якості вищої освіти в контексті її реформування», «Наукові засади впровадження інформаційної системи «Електронний документообіг» у закладах вищої освіти», «Розроблення складових організаційної структури, змісту та методологічних засад всеобучу громадян», «Удосконалення комп'ютерних технологій у закладах вищої освіти», «Розроблення та впровадження системи внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (на прикладі Національного університету «Львівська політехніка)», «Викладання історії України у закладах вищої освіти: використання новітніх наукових досягнень та інноваційних технологій». Наукові дослідження за темами «Трансформаційні процеси в географічному освітньому комплексі України та їх регіональні аспекти» та «Якість вищої освіти України в контексті євроінтеграції: механізми забезпечення та процедури» припинено з огляду на кончину їх виконавців.

Найважливішими здобутками **членів Відділення** за пріоритетними напрямами досліджень стали наступні:

– проаналізовані різноманітні виклики, що постали перед освітою, основними з яких стали неконтрольоване поширення пандемії, відлуння гібридної війни, поширення бідності та корупції, ряду інших соціокультурних процесів, що створюють ситуацію соціальної турбулентності. Доведено, що у відповідь на ці виклики освіта має здійснити стратегічно-змістовну переорієнтацію, перейти на нову філософську парадигму розвитку. Основним завданням нового просвітництва має стати не тільки ознайомлення дитини із законами та закономірностями світобудови (отримання знання та формування компетенцій), а всебічна й практична підготовка людини до виживання заради життя, його збереження і продовження у майбутньому;

– здійснено філософський аналіз радикальних змістових трансформацій функцій освіти в умовах глобалізації, які зумовили новий її світоглядний ідеал, пов'язаний із культурно-національною самоідентифікацією. Доведено, що втрата специфіки, особливостей національної освіти може мати непрогнозовані або й негативні наслідки. Копіювання чужих моделей не може дати очікуваних сподівань без продуманого синтезу цивілізаційних і національних культурних традицій;

– проаналізовано основні характерні риси духовності в добу «товарної» концептуалізації освіти, окреслено основні принципи сучасної духовної кризи. Розкрито можливі наслідки «духовно-соціальної пандемії» та шляхи її упередження і подолання засобами освіти. Виявлено основні об'єктивні і суб'єктивні причини прорахунків у виховному процесі в контексті сучасної гуманітарної парадигми освіти. Доведено, що подолання кризи духовності вимагає усунення розбалансованості освітнього процесу, в якому навчання і виховання є двома паралельними світами. Запропоновано трьохрівневу модель

горизонту духовного виховання, живильним джерелом якого має стати ідея так званого «нового гуманізму» в освіті;

– беручи до уваги стратегічні орієнтири для країн щодо ролі вищої освіти у досягненні Цілей сталого розвитку ООН до 2030 р., викладені у Римському міністерському комюніке від 19 листопада 2020 р., обґрунтовано необхідність залучення кращих практик українських і закордонних університетів щодо забезпечення якості вищої освіти, інтегрувавши у національний контекст нові та найкращі міжнародні стандарти якості та механізми її забезпечення, та доведено, що в умовах глобалізації якісна діяльність закладу вищої освіти можлива лише завдяки його інтернаціоналізації, при цьому вона має виступати не самоціллю, а засобом для досягнення мети підвищення якості освіти, формування у всіх учасників освітнього процесу міжкультурних і міжнародних компетентностей, необхідних для життя та праці у глобальному суспільстві знань.

На підставі розроблених теоретико-методологічних і практичних засад забезпечення закладами вищої освіти якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (системи внутрішнього забезпечення якості) напрацьовано інформаційну базу та обґрунтовано сукупність управлінських впливів, які є складовими системи забезпечення закладами вищої освіти якості освітньої діяльності та якості вищої освіти, і обов'язковою умовою успішного функціонування системи. У результаті проведених досліджень визначено набір управлінських впливів і механізмів їх реалізації для відпрацювання неузгоджень між значеннями інформаційних параметрів і їх нормативними значеннями для підсистем системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти. Це дає змогу синтезувати цифрову модель такої системи і реалізувати її спочатку в тестовому режимі, а далі і в режимі повного функціонування.

Доведено, що результати досліджень чинної системи економічних відносин у сфері вищої освіти підтвердили необхідність розроблення концепції фінансово-економічного розвитку вищої освіти на засадах доктрини прагматизму (соціально-економічна та фінансова складова) для реалізації об'єктивного використання бюджетних коштів із забезпеченням потреб ринку праці та вдосконалення і систематизацію наслідків реформування вищої освіти з урахуванням ролі держави у її фінансуванні, комерційної активності закладів вищої освіти та регіоналізації соціально-економічного простору. До цього спонукає низький рівень освітнього прагматизму у поведінці споживачів освітніх послуг, зумовленого відсутністю професійного досвіду. Компенсувати цей недолік можливо за допомогою створення інструменту вибору особою професії, заснованого на принципі раціональності. Раціональність як принцип дії інструменту вибору передбачає оприлюднення роботодавцями своїх професійно-кваліфікаційних потреб, що дає змогу абітурієнтам сформулювати цілі та вибрати методи їх реалізації. Формально потреби роботодавців на локальному ринку праці подані у Довіднику спеціальностей. Фактично випускники університетів мають розвивати ці потреби відповідно до інноваційного типу людського прогресу.

Водночас іншим важливим результатом досліджень економічних відносин у сфері вищої освіти є доведена необхідність переходу державної політики на

вибрані загальноприйняті світові показники, що характеризують фінансовий стан вітчизняної вищої освіти. Порівнюючи величину витрат закладів вищої освіти на студента з розміром ВВП на одну особу населення, можна констатувати прагнення України відповідати світовим тенденціям фінансування. За відносними значеннями Україна випереджає більшість країн ОЕСР. Однак з урахуванням величини абсолютних витрат на вищу освіту на одного студента Україна значно поступається країнам ОЕСР. Визначено, що проблема низької державної платоспроможності в Україні спричинена як недостатнім рівнем фінансування (необхідна умова), так і низькою ефективністю розподілу державних коштів (достатня умова).

Важливими та актуальними стали отримані у співпраці з Світовим центром даних з геоінформатики та сталого розвитку результати досліджень, спрямованих на розроблення методології аналізу та прогнозування на коротко- та середньостроковий періоди поширення захворювання на COVID-19 в Україні з метою ефективного подолання наслідків епідемії. Виходячи з суттєвої неоднорідності та нестаціонарності процесів поширення коронавірусу, їх стохастичної природи та високої волатильності, наявності так званих «важких хвостів» розподілів процесів поширення COVID-19, для виявлення стійких трендів використано методи технічного аналізу часових рядів на основі базових індикаторів, зокрема, «zigzag», «supertrend», «ivar», «ATR», коефіцієнт Хюрста, які застосовуються для відстеження основних тенденцій і виявлення «торгових сигналів» на фондових ринках. Залучено нейронні мережі для середньострокового прогнозування добового приросту кількості хворих на COVID-19, спрямовані на виявлення закономірностей у розвитку часового ряду, ґрунтуючись на його історичних даних. Залучено два різні типи нейронних мереж разом з іншими інструментами моделювання нестаціонарних часових рядів і врахування похибок попередніх прогнозів, що дає змогу будувати оптимістичний та песимістичний сценарії розвитку епідемії.

З огляду на зростаючу медіатизацію суспільства та поширення застосування масмедіа в освітньому процесі закладів вищої освіти розроблено інструментарій соціологічного моніторингу трансформації вищої освіти в суспільстві та виявлено зміни, що відбуваються в системі вищої освіти під впливом експансії масмедіа в освітній процес, в університетське життя і університетську культуру, встановлено основні параметри перебування українського студентства у сучасному комунікативному просторі. З урахуванням цього обґрунтовано необхідність трансформації управлінських і методичних засад організації навчальної роботи, внутрішньої та зовнішньої комунікації закладів вищої освіти, а також розвитку технології дистанційного інформаційно-комп'ютерного спілкування суб'єктів освітнього процесу.

У 2020 р. розпочато дослідження: «Вища освіта в медіатизованому суспільстві: стан і проблеми», «Впровадження в Україні європейських механізмів забезпечення якості вищої освіти: стан і проблеми», «Імперативи розвитку університетів у цифровому ландшафті мережевого суспільства», «Вимірювання якості освітнього процесу в закладах вищої освіти в умовах трисуб'єктних відносин», «Внутрішня система забезпечення якості третього

рівня вищої освіти в економічних закладах вищої освіти», «Розробка методології високоефективної організації освітнього процесу в області ІТ в українських закладах вищої освіти», «Особливості мозкових процесів, пов'язаних із контрлатеральним (права/ліва рука) переключенням моторних програм мануальних рухів у чоловіків і жінок у нормі і патології», «Удосконалення якості системи вищої освіти в сучасних умовах як чинник успішної інтеграції вітчизняних університетів у світовий освітній простір», «Адаптація програми, змісту та методики викладання навчальної дисципліни «Функціональний аналіз» до задач ІТ-галузі, актуальних для студентів ІТ-спеціальностей», «Теорія і практика вдосконалення викладання в університетах України», «Науково-методологічні засади удосконалення менеджменту вищої освіти з урахуванням сучасних тенденцій розвитку суспільних процесів», «Процеси розвитку сучасної української мови у контексті реформування вищої освіти України», «Модель професійної підготовки майбутнього вчителя Нової української школи», «Виховання людини культури засобами мистецтва» та «Забезпечення якості вищої освіти в умовах інтернаціоналізації».

Водночас у 2020 р. продовжено дослідження за темами: «Синергетичні проблеми міждисциплінарних та інтеграційних зв'язків природничих наук і медицини», «Тенденції і явища при формуванні людини майбутнього», «Європейська інтеграція вищої освіти України в контексті Болонського процесу», «Феномен університетської науки в умовах формування суспільства знань та інноваційних підприємницьких екосистем» «Управління навчальним закладом», «Дослідження проблем вищої освіти в Україні», «Модернізація університетської освіти: потенціал магістратури», «Інформаційно-комунікаційні технології як імператив реформування системи вищої юридичної освіти в умовах інформаційного суспільства», «Система контрпропаганди в умовах російської агресії проти України», «Традиції виховання в зарубіжній народній педагогіці».

III. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Загальна характеристика. У 2020 р. вчені підвідомчих установ НАПН України у ході 85 експериментів різних рівнів здійснювали експериментальну діяльність у 1424 закладах, серед яких 836 – затверджено МОН України. Під науковим керівництвом учених НАПН України здійснюється 35 всеукраїнських експериментів, два з яких мають статус академічних. Метою всеукраїнських експериментів є вдосконалення змісту повної загальної середньої освіти у межах реалізації реформи «Нова українська школа», дидактичне та психолого-педагогічне забезпечення позашкільної, спеціалізованої, професійної (професійно-технічної) освіти та освіти дорослих в Україні. Академічні експерименти НАПН України спрямовано на підвищення рівня медіакомпетентності педагогів і студентів педагогічного та психологічного профілю; вдосконалення технологій підготовки учасників освітнього процесу до дій у надзвичайних ситуаціях.

Експериментальна діяльність у НАПН України здійснювалася за 15 пріоритетними напрямками наукових досліджень¹ і охоплювала рівні та складники освіти: дошкільну, початкову, базову середню, профільну середню, позашкільну, професійну (професійно-технічну), фахову передвищу, вищу, освіту дорослих включно з післядипломною освітою (Додатки, табл. 4).

Характеристика за науковими напрямами. За напрямом *«Якість освіти. Інформаційне освітнє середовище»* вченими Інституту педагогіки та Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України виконувалися 4 експерименти, які охоплювали всі рівні освіти і спрямовані на підвищення якості освіти засобами інноваційних технологій.

У ході всеукраїнського експерименту «Електронний підручник для загальної середньої освіти / E-book for secondary education (EBSE)»¹ (керівник – канд. пед. наук Т.М. Засєкіна) вчені Інституту педагогіки НАПН України розробили рекомендації для виробників е-підручників, здійснювали науково-методичну експертизу електронних підручників.

За результатами всеукраїнського експерименту «Технологія навчання учнів початкової школи «Розумники» (Smart Kids)» (керівник – докт. пед. наук С.Г. Литвинова) вперше теоретично обґрунтовано та розроблено модель використання віртуального класу вчителем початкової школи в умовах дистанційного навчання, методику індивідуального навчання учнів використання електронних освітніх ігрових ресурсів, уточнено методику використання електронних освітніх ігрових ресурсів у системі початкової освіти в умовах довготривалих карантинів. Створено та розміщено на YouTube відео-рекомендації для вчителів щодо реалізації дистанційного навчання в початковій школі².

На формувальному етапі експерименту «Використання відкритих електронних науково-освітніх систем для розвитку інформаційно-дослідницької

¹ <https://bit.ly/30sSdOO>

² <https://bit.ly/3vdEFqP>; <https://bit.ly/3bzSHeB>

компетентності наукових і науково-педагогічних працівників, аспірантів, докторантів» (керівник – канд. пед. наук А.В. Яцишин) підтверджено основну гіпотезу дослідження про підвищення рівня розвитку інформаційно-дослідницької компетентності наукових і науково-педагогічних працівників за умов цілеспрямованого та методично-обґрунтованого застосування відкритих електронних науково-освітніх систем. Встановлено, що розроблена експериментальна методика забезпечує позитивний розвиток ціннісно-мотиваційного, когнітивного, операційно-діяльнісного і дослідницького компонентів інформаційно-дослідницької компетентності. Проміжні результати дослідження висвітлювалися в публікаціях вчених¹.

Результати експерименту «Проектування хмаро орієнтованої методичної системи підготовки вчителів природничо-математичних предметів до роботи в науковому ліцеї» (керівник – канд. пед. наук М.В. Мар'єнко) свідчать про потребу вдосконалення програми підвищення кваліфікації вчителів природничо-математичних предметів. Виявляється, що більша частина викладачів закладів освіти знайомі з хмарними сервісами та висловлюють намір використовувати в освітньому процесі хмаро орієнтовані системи. З'ясовано, що викладачі, які використовують той чи інший хмарний сервіс в освітньому процесі повною мірою залучають весь його можливий інструментарій. Однак, за браком методичних розробок використання хмаро орієнтованих систем ставить під сумнів ефективність їх педагогічного використання. Результати дослідження висвітлено в публікаціях вчених².

За напрямом *«Педагогіка і психологія освітнього процесу»* вченими Інституту обдарованої дитини, Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи НАПН України виконувалося 2 експерименти, які охоплювали різні рівні освіти. Дослідження спрямовано на виявлення особливостей самовизначення щодо майбутньої професії учнів ліцею з різними видами обдарованості (академічною, творчою, інтелектуальною), розроблення теоретико-методичних засад діагностики когнітивних та особистісних чинників самовизначення щодо майбутньої професії учнів ліцею залежно від виду обдарованості («Теоретико-методичні засади діагностики когнітивних та особистісних чинників самовизначення щодо майбутньої професії обдарованих учнів ліцею», керівник – канд. пед. наук М.Ю. Мельник); визначення методологічних і теоретичних засад формування соціально успішної особистості учня початкової школи («Психолого-педагогічний супровід формування соціально успішної особистості учня початкової школи», керівник – чл.-кор. В.Г. Панок). За результатами експериментів розроблено методичні рекомендації³, проведено семінари і тренінги для педагогів та психологів закладів освіти⁴.

За напрямом *«Дошкільна освіта»* вченими Інституту проблем виховання НАПН України виконувалося два експерименти рівня підвідомчої установи:

¹ <https://bit.ly/3vdcJmI>; <https://bit.ly/30qVnEW>

² <https://bit.ly/3chxK75>; <https://bit.ly/3eqCzxC>; <https://bit.ly/30AFzPL>

³ <https://bit.ly/311RM9A>

⁴ <https://bit.ly/30vpLhq>; <https://bit.ly/3t3u13S>

«Проектування освітнього середовища закладу дошкільної освіти для індивідуального розвитку старшого дошкільника» (керівник – канд. пед. наук О.Д. Рейпольська) та «Виховання дітей раннього віку в закладах дошкільної освіти різних типів» (керівник – докт. пед. наук Н.В. Гавриш). Дослідження спрямовано на підвищення якості освітньо-виховного середовища у закладах дошкільної освіти. Результати експерименту використано у розробці Концепції освіти дітей раннього та дошкільного віку¹.

За напрямом *«Повна загальна середня освіта»* в Інституті педагогіки НАПН України виконувалося 13 всеукраїнських і 5 експериментів рівня структурного підрозділу підвідомчої установи, які охоплювали всі рівні освіти. Дослідження спрямовано на реалізацію Концепції Нової української школи, впровадження нового Державного стандарту початкової загальної середньої освіти, розроблення й удосконалення компетентісно орієнтованих методик окремих навчальних предметів та інтегрованих курсів, формування освітнього середовища закладів загальної середньої освіти різних типів.

За результатами всеукраїнського експерименту «Дидактико-методичне і навчальне забезпечення реалізації концептуальних засад реформування початкової загальної освіти» (керівник – докт. пед. наук А.Д. Цимбалару) створено нове дидактико-методичне й навчальне забезпечення виховного процесу та навчання молодших школярів предметів інваріантного складника навчального плану, здійснено експериментальну перевірку його ефективності, розроблено програму підготовки вчителів до реалізації концептуальних засад реформування початкової загальної освіти.

У ході всеукраїнського експерименту «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення початкової освіти в умовах реалізації нового Державного стандарту початкової загальної середньої освіти» (керівник – акад. Н.М. Бібік) здійснювалась апробація інструментарію формувального і підсумкового оцінювання навчальних досягнень учнів 3 і 4 класів з математики².

На формувальному етапі всеукраїнського експерименту «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення інтегрованого курсу «Природничі науки» для 10-11 класів закладів загальної середньої освіти»³ (керівники – акад. В.Р. Ільченко, канд. пед. наук Т.М. Засєкіна) проведено опитування вчителів фізики з метою виявлення й аналізу проблем реалізації інтегрованого підходу в шкільній освіті, зокрема в природничій. З'ясовано, що негативне ставлення до впровадження інтегрованих курсів зумовлено протиріччями предметного й інтегрованого навчання. Предметне навчання дуже поширене і має давні традиції. Запровадження інтегрованих курсів, на думку вчителів, загрожує зменшенням навчального навантаження. Інтегрований природничий курс завжди менший за кількістю відведених на нього годин, ніж окремі предмети разом, його має викладати хтось один з учителів-предметників, інший при цьому залишається без навчального навантаження. Друга причина – фахова компетентність. Педагогічна освіта в Україні передбачає розмежування

¹ <https://bit.ly/3erOATI>

² <https://bit.ly/3qD6YLV>

³ <https://bit.ly/3v5C9Tr>

фізико-математичної і природничої спеціальностей. Під час опитування вчителі засвідчили, що їхні знання з природничих предметів залишилися на шкільному рівні. У практичній діяльності опитані вчителі зазвичай не цікавляться змістом і методиками природничих предметів, а в разі заміни уроків учитель-фізик опрацьовує з учнями матеріал зі «свого» предмету.

У ході всеукраїнського експерименту «Розвиток громадянської компетентності учнів» (керівник – чл.-кор. О.І. Пометун) проведено діагностику рівня сформованості громадянської компетентності учнів, розроблено систему впровадження новітніх інформаційних, інтерактивних педагогічних технологій формування й розвитку громадянської компетентності, створено науково-методичний центр та інформаційний простір розвитку громадянської компетентності учнів, проведено постійно діючий семінар.

Педагогічна система, створена в ліцеї № 100 м. Києва за результатами експерименту «Розробка моделі багатoproфільного ліцею як школи нового типу на засадах компетентнісного підходу» (керівник – акад. О.М. Топузов), передбачає гармонійне поєднання інноваційних та традиційних методів навчання, які надають змогу учням розкрити в собі обдарованість, вдало вибрати майбутню професію, стати гідним громадянином України¹.

За напрямом **«Професійна (професійно-технічна) освіта. Фахова передвища освіта»** вченими Інституту професійно-технічної освіти НАПН України виконувалося 13 експериментів різних рівнів. Дослідження спрямовано на вдосконалення форм і методів професійної підготовки спеціалістів різного профілю, психолого-педагогічних умов ефективності відповідного навчального середовища.

За результатами всеукраїнського експерименту «Підготовка кваліфікованих робітників з професій: «Квітникар», «Декоратор вітрин», «Флорист» з використанням технологій дистанційного навчання» (керівник – канд. пед. наук О.В. Базелюк) виявлено ряд позитивних чинників використання технології дистанційного навчання: зручність організації і варіативність темпу навчання; доступність навчального матеріалу; мобільність електронних конспектів і додаткової літератури².

У ході всеукраїнського експерименту «Професійна підготовка кваліфікованих робітників для сфери обслуговування відновлювальних систем сонячної і теплової енергетики» (керівник – акад. В.О. Радкевич) розроблено й апробовано навчально-методичний комплекс для забезпечення професійної підготовки кваліфікованих робітників за професією «Майстер з монтажу та обслуговування систем відновлювальної енергетики» для сфери обслуговування систем відновлювальної сонячної та теплової енергетики.

Під час всеукраїнського експерименту «Формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності» (керівник – докт. пед. наук Л.М. Єршова) визначено організаційно-педагогічні умови формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до

¹ <https://bit.ly/3rBP4Kx>

² <https://bit.ly/3eK0Q20>

підприємницької діяльності, підготовлено методичні рекомендації для педагогічних працівників із формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності за спеціальностями таких напрямів професійної підготовки, як «промисловість», «торгівля і громадське харчування», «житлово-комунальне господарство і невиробничі види побутового обслуговування населення», «будівництво», «зв'язок», «транспорт». За результатами експериментальної роботи оприлюднено аналітичні матеріали¹.

За результатами формувального етапу експерименту «Розвиток публічно-приватного партнерства у сфері професійної (професійно-технічної) освіти з використанням технологій стратегічного менеджменту» (керівник – чл.-кор. О.В. Бородієнко) вдосконалено технології стратегічного менеджменту, розроблено діагностичний інструментарій оцінювання рівня розвиненості компетентності керівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти з питань використання технологій стратегічного менеджменту в розвитку публічно-приватного партнерства.

За напрямками «**Вища освіта**» та «**Освіта дорослих. Післядипломна освіта**» вчені Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України виконували три експерименти рівня структурного підрозділу, що охоплювали вищу освіту і освіту дорослих, включаючи післядипломну освіту. Дослідження спрямовано на вдосконалення змісту, форм, технологій навчання дорослих, формування їхніх професійних компетентностей, професійного і особистісного розвитку вчителів в контексті Нової української школи.

На початковому етапі експерименту «Обґрунтування змісту і методики проведення практики у закладах вищої педагогічної освіти» (керівник – докт. пед. наук М.П. Вовк) здійснено аналіз навчальних програм практик на різних рівнях у закладах освіти різних регіонів України, розроблено діагностичний інструментарій для викладачів закладів вищої педагогічної освіти з метою вивчення шляхів удосконалення змісту та методичних засад проведення різних видів практик на різних освітніх рівнях.

У ході експерименту «Розвиток психологічної готовності педагогічного персоналу до професійної діяльності в умовах нової української школи» (керівник – докт. психол. наук О.М. Ігнатович) розроблено психодіагностичний інструментарій дослідження психологічної готовності педагогічного персоналу до професійної діяльності²; з'ясовано особливості та тенденції зміни емоційних станів учителів у період пандемії COVID-19; визначено систему психологічних детермінант гармонізації психологічного здоров'я.

За напрямом «**Теорія і технології виховання. Позашкільна освіта**» в Інституті проблем виховання НАПН України виконувалося 11 експериментів, які охоплювали рівні початкової, базової, позашкільної та вищої освіти. Дослідження стосувалися проблем виховання дітей різних вікових категорій, патріотичного виховання учнів, реалізації ціннісного аспекту Концепції Нової української школи.

¹ <https://bit.ly/3rB6IOv>

² <https://bit.ly/3bAVvrfL>

За результатами всеукраїнського експерименту «Педагогічні умови виховання свідомого громадянина-патріота у загальноосвітньому навчальному закладі» (керівник – акад. І.Д. Бех) встановлено, що педагогічними умовами виховання свідомого громадянина-патріота у закладі загальної середньої освіти є: створення виховного середовища; використання виховного потенціалу позакласної роботи, впровадження особистісно орієнтованої технології виховання свідомого патріота-громадянина, підготовка педагогів до виховання свідомого громадянина-патріота у закладі загальної середньої освіти.

У ході всеукраїнського експерименту «Реалізація Програми «Нова українська школа» у поступі до цінностей» (керівник – акад. І.Д. Бех) виявлено причини низького рівня вихованості особистості школяра: відсутність відповідної виховної системи у закладах загальної середньої освіти; одноманітність і неефективність змісту, форм і методів освітньої діяльності; формальний підхід до виховання, що зумовило поверхові уявлення про цінності, нездатність визначати життєві цілі та обрати адекватні засоби для їх досягнення; неготовність педагогів до такої роботи.

Результати експерименту «Концептуальні основи модернізації змісту позашкільної освіти» на базі Центру творчості дітей та юнацтва «Шевченківець» (керівник – канд. пед. наук Т.К. Окушко) засвідчили, що існує суперечність між необхідністю реалізації стратегічних системних змін у сфері позашкільної освіти та відсутністю розроблення технологічних основ реалізації стратегій інноваційного розвитку закладу позашкільної освіти.

За напрямом *«Освіта дітей з особливими освітніми потребами. Інклюзивна освіта»* виконувалося 8 експериментів в Інституті спеціальної педагогіки та психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України та 1 експеримент в Українському науково-методичному центрі практичної психології і соціальної роботи. Експериментами охоплено різні рівні освіти. Дослідження спрямовано на розроблення наукової та освітньої політики у сфері освіти осіб з особливими освітніми потребами.

За результатами всеукраїнського експерименту «Науково-методичне забезпечення реалізації змісту навчання дітей з комплексними порушеннями розвитку» (керівник – канд. пед. наук О.В. Чеботарьова) розроблено і обґрунтовано критерії навчальних досягнень учнів початкової школи з порушеннями інтелектуального розвитку, які враховують особистісні характеристики дітей та оцінювання їх предметних компетентностей. Для оцінювання учнів пропонується рівнева система: «має значні успіхи», «демонструє помітний прогрес», «досягає результату з допомогою вчителя», «потребує значної уваги і постійної допомоги вчителя». Пропонується розглядати психолого-педагогічний супровід дитини з комплексними порушеннями розвитку в площині менеджменту психофізичного розвитку та соціалізації як управління відповідними біологічними та соціальними системами, до яких залучена дитина; щодо створення сприятливих та

оптимальних умов для гармонійного й цілісного тілесного, душевного і духовного розвитку. Результати дослідження відображено в публікаціях вчених¹.

На завершальному етапі експерименту «Особистісно-орієнтовані технології освіти дітей з порушеннями зору» (керівник – канд. психол. наук Т.М. Костенко) визначено та обґрунтовано принципи стандартизації змісту освіти дітей з порушеннями зору: відкритості; гнучкості освітньої системи; неперервності і наступності освіти; компенсаторно-компетентнісна спрямованість навчання; диференційованого та індивідуального підходу пов'язаного з особливостями і структурою порушень в розвитку, вибором типу навчального закладу, освітньої програми, технологій навчання.

У ході експерименту «Методичне забезпечення освітньої діяльності педагогічних кадрів в умовах інклюзивної освіти» (керівник – чл.-кор. В.Г. Панок) відпрацьовувалися методичні розробки, спрямовані на психологічний аспект освітньої діяльності практичних психологів, корекційних педагогів, дефектологів, учителів-логопедів за провідними напрямками їхньої освітньої діяльності: комплексна оцінка розвитку дітей з особливими освітніми потребами, здійснення корекційно-розвиткової роботи, супровід батьків та надання їм допомоги для корекції їхнього батьківського функціонування².

Започатковано експеримент всеукраїнського рівня за темою «Удосконалення процесу опанування навичок читання шляхом упровадження адаптивного кириличного шрифту Inclusion UKR у навчально-виховний процес учнів 1-2 класів закладів загальної середньої освіти» (керівник – канд. пед. наук Е.А. Данілавичюте, науковий консультант – акад. В.В. Засенко).

Триває підготовка матеріалів для здійснення експериментального дослідження «Психологічний супровід родин дітей дошкільного віку з особливими потребами у кризових ситуаціях» на всеукраїнському рівні, метою якого є розроблення цілісної і апробованої системи, надання психологічної допомоги родинам дітей з особливими потребами дошкільного віку в умовах кризових ситуацій (керівник – докт. психол. наук Л.І. Прохоренко).

За напрямом **«Вікова психологія та фізіологія»** вченими Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України започатковано експеримент рівня підвідомчої установи «Визначення психофізіологічних закономірностей життєстійкості фахівців соціономічних професій» (керівник – чл.-кор. О.М. Кокун), метою якого є визначення психофізіологічних закономірностей життєстійкості фахівців соціономічних професій (на прикладі викладачів закладів вищої освіти, вихователів закладів дошкільної освіти, науковців вищої кваліфікації гуманітарного профілю, працівників профспілок, журналістів, військовослужбовців, менеджерів та ін.).

За напрямом **«Психологія розвитку особистості»** вченими Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України здійснювалося 5 експериментів, які охоплювали напрями дошкільної, початкової, базової і профільної середньої освіти, а також освіти дорослих включно з післядипломною освітою.

¹ <https://bit.ly/2OmflhB>; <https://bit.ly/30vJZaD>

² <https://bit.ly/3bBIVSQ>

Дослідження спрямовано на розроблення інноваційних психолого-педагогічних технологій особистісного розвитку, становлення та самоздійснення особистості.

У ході всеукраїнського експерименту «Психолого-педагогічні умови становлення ціннісних орієнтацій дітей в ігровій та навчальній діяльності освітньої системи «Радість розвитку» (керівник – чл.-кор. Т.О. Піроженко) проведено заходи з обміну досвідом щодо апробації освітньої системи «Радість розвитку» (м. Житомир, лютий 2020 р.). Продовжено фіксацію динаміки змін особистісного розвитку та становлення системи ціннісних орієнтацій у дітей. Здійснено фіксацію взаємодії суб'єктів освітнього процесу в умовах карантину (COVID-19). Результати експерименту відображено в публікаціях вчених¹.

За результатами початкового етапу експерименту «Визначення чинників та закономірностей психологічного благополуччя особистості» (керівник – докт. психол. наук Л.З. Сердюк) визначено чинники та закономірності психологічного благополуччя, встановлено взаємозв'язок психологічного благополуччя, якості життя та задоволеності життям особистості. Проведено адаптацію, апробацію та перевірку психометричних характеристик україномовної версії Вісбаденського опитувальника позитивної та сімейної психотерапії (WIPPF, 2.0). Розроблено та апробовано опитувальник вивчення якості життя особистості, визначено його психометричні характеристики.

За напрямом *«Соціальна і політична психологія»* вченими Інституту психології імені Г.С. Костюка та Інституту соціальної та політичної психології НАПН України виконувалося 7 експериментів, що охоплювали різні рівні освіти.

У ході експерименту «Соціально-психологічні закономірності економічного самовизначення молоді в умовах суспільних змін» (керівник – канд. психол. наук Н.М. Дембицька) розроблено операціональну структурно-цільову модель для вивчення закономірностей економічного самовизначення, що дало змогу дослідити структуру і спрямованість досліджуваного явища в учнівської і студентської молоді. Визначено закономірності економічного самовизначення учнів і студентів в умовах суспільних змін та психологічні детермінанти розвитку економічного самовизначення у період від підліткового віку до пізньої юності.

На формувальному етапі всеукраїнського експерименту «Стандартизація наскрізної соціально-психологічної моделі масового впровадження медіаосвіти у вітчизняну педагогічну практику» (керівник – чл.-кор. Л.А. Найдьонова) відпрацьовувалися: психолого-педагогічні засади наскрізної масової медіаосвіти, що відповідає викликам сучасного суспільства, завданням модернізації освіти в Україні; технології інтенсивного впровадження наскрізної масової медіаосвіти, які базуються на вітчизняній соціально-психологічній моделі; діагностичний інструментарій оцінки ефективності медіаосвіти; способи підготовки дітей і молоді до ефективної взаємодії зі світом медіа в умовах інформаційної агресії та деструктивних впливів медіа, пов'язаних із висвітленням війни. Проміжні результати експерименту обговорювалися на стратегічній нараді «Розвиток медіаосвіти: взаємонавчання, обговорення,

¹ <https://bit.ly/3l52f4e>

перспективи»(27-28 жовтня 2020 р.), яка відбулася в рамках Всесвітнього тижня медіа-інформаційної грамотності «GlobalMILWeek2020»¹.

У ході експерименту «Формування позитивної громадської думки щодо освітніх інновацій» (керівник – докт. психол. наук Г.М. Бевз) встановлено, що інформування громадян про переваги освітніх інноваційних упроваджень може здійснюватися шляхом застосування технологій роботи з громадською думкою. Такі технології мають стати предметом уваги освітньої системи на рівні громад. Доведено, що технологічна соціально-психологічна підтримка інноваційного процесу в системі освіти має постійно супроводжувати весь період упровадження інновацій, особливо в контексті освітньої реформи. Результати експерименту обговорено на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Технології формування позитивної громадської думки щодо освітніх інновацій» 30 квітня 2020 р.²

За напрямом *«Прикладна психологія. Професійна й організаційна психологія»* вченими Інституту психології імені Г.С. Костюка, Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна і Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи НАПН України виконувалось 5 експериментів, які охоплювали напрями дошкільної, початкової, базової, профільної, професійної (професійно-технічної) освіти, а також освіти дорослих включно з післядипломною освітою.

За результатами першого етапу експерименту «Психолого-організаційні детермінанти забезпечення психологічного здоров'я персоналу освітніх організацій в умовах соціальної напруженості» (керівник – акад. Л.М. Карамушка) встановлено, що працівники закладів освіти мають невисокий рівень фізичного здоров'я. Виявлено, що лише у третини опитаних освітян спостерігається високий рівень психологічного здоров'я. Доведено вплив психологічних характеристик персоналу, які стосуються мотиваційної, когнітивної та емоційно-регулятивної сфери, на показники його фізичного та психологічного здоров'я. Результати експерименту відображено в публікаціях вчених³.

У ході всеукраїнського експерименту «Розвиток психологічної готовності педагогічного персоналу до професійної діяльності в умовах нової української школи» (керівник – докт. психол. наук О.М. Ігнатович) розроблено психодіагностичний інструментарій дослідження психологічної готовності педагогічного персоналу Нової української школи до професійної діяльності. Проведено онлайн опитування педагогів, котрі працюють в умовах дистанційної освіти, з метою виявлення труднощів реалізації професійних завдань у таких умовах, з'ясовано особливості та тенденції зміни емоційного стану вчителів у період пандемії COVID-19, охарактеризовано критерії психологічного здоров'я педагога, визначено систему психологічних детермінант гармонізації психологічного здоров'я.

¹ <https://bit.ly/2N8d0pT>

² <https://bit.ly/3bCqUKz>

³ <https://bit.ly/3lar7b0>

Аналіз результатів всеукраїнського експерименту «Науково-методичні основи психологічної підготовки вчителя до забезпечення освітнього процесу в умовах реалізації Концепції нової української школи» (керівник – чл.-кор. В.Г. Панок) свідчить про велику особисту значущість для вчителів усіх аспектів власної професійної діяльності та прагнення до самовдосконалення і підвищення фахового рівня. Проте виявлено, що 47,5 % педагогічних працівників знаходяться на стадії формування синдрому професійного вигорання. З'ясовано, що згадані психологічні явища відбуваються, зокрема, під впливом пандемії COVID-19. Результати експерименту відображено в публікаціях вчених¹.

За напрямом *«Соціальна педагогіка та соціальна робота»* вчені Інституту проблем виховання НАПН України виконували два експерименти: «Соціально-педагогічний супровід дітей із сімей вимушених переселенців» (керівник – акад. І.Д. Бех) і «Створення системи моніторингу благополуччя учнів у превентивному виховному середовищі загальноосвітнього навчального закладу» (керівник – канд. пед. наук В.І. Кириченко), які охоплювали рівні вищої освіти і освіти дорослих, у тому числі післядипломної освіти. За результатами експериментів розроблено програму соціально-педагогічного супроводу формування відповідальної громадянської позиції у дітей із сімей вимушених переселенців та впроваджено модель моніторингу превентивного виховного середовища закладу загальної середньої освіти.

За напрямом *«Психологія національної безпеки і безпеки та життєдіяльності»* вчені Інституту соціальної та політичної психології НАПН України виконували два експерименти, які охоплювали рівні вищої освіти і освіти дорослих, зокрема післядипломної освіти.

У ході експерименту «Розробка системи підвищення психологічної готовності учасників освітнього процесу до дій у разі загрози, виникнення і подолання наслідків надзвичайної ситуації» (керівник – канд. психол. наук В.М. Духневич), розроблено інструментарій дослідження особливостей реагування освітян, дітей та їх батьків на пандемію COVID-19 як надзвичайну соціально-психологічну та політико-економічну ситуацію, зокрема уявлень громадян про перебіг коронавірусної хвороби в українському суспільстві та дії влади у зв'язку з цим.

Науково-методичні проблеми експериментальної діяльності. У ході експериментальної діяльності вченими НАПН України виявлено проблеми науково-методичного забезпечення системи освіти в Україні на всіх її рівнях, зокрема:

– недостатня поінформованість освітян про сутність та завдання реформи «Нова українська школа», зокрема про зміст і особливості впровадження Державних стандартів початкової і повної загальної середньої освіти, структуру освітніх програм;

– необхідність удосконалення нормативної бази і методичного забезпечення організації підвищення кваліфікації та атестації вчителів, практичних психологів і соціальних педагогів;

¹ <https://bit.ly/3l5lIHZ>

- недостатня розробленість навчально-методичне забезпечення діяльності інклюзивно-ресурсних центрів, зокрема щодо вирішення проблем сімей, які виховують дітей з порушеннями розвитку;
- відсутність комплексні методики формування в учнів закладів загальної середньої і фахової передвищої освіти цінностей громадянського суспільства;
- необхідність здійснення психолого-педагогічних досліджень щодо використання онлайн-засобів в освітньому процесі.

IV. УПРОВАДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Загальна кількість упроваджених результатів наукових досліджень.

У 2020 р. НАПН України впроваджувалися результати фундаментальних і прикладних наукових досліджень, що проводились її підвідомчими установами за кошти державного бюджету. Станом на 1 січня 2021 р. впроваджено наукові результати 47 (100 %) завершених у звітному році фундаментальних (23) і прикладних (24) наукових досліджень. Оприлюднено та розповсюджено для використання цільовою групою користувачів у науковій, освітянській та інших видах соціальної практики 166 розробок, з яких: наукової продукції – 31, виробничо-практичної – 70, навчальної – 64, довідкової продукції – 1. Інформацію щодо упровадження результатів наукових досліджень за видами підготовленої продукції представлено в табл. 5 (Додатки).

Діяльність учених НАПН України з упровадження результатів наукових досліджень спрямовувалась на всі складові зазначеного процесу:

– *оприлюднення* – шляхом виступів на міжнародних і всеукраїнських конференціях та семінарах, вебінарах тощо;

– *розповсюдження* – публікації у збірниках матеріалів конференцій і фахових періодичних виданнях, розміщення наукового доробку в Електронній бібліотеці НАПН України, висвітлення на офіційних сайтах та сторінках у соціальних мережах НАПН України та підвідомчих установ;

– *використання* результатів досліджень під час підготовки інформаційних та аналітичних матеріалів, законодавчих і нормативних актів та використання підготовлених розробок цільовою групою користувачів у науковій та освітянській діяльності.

Упровадження наукових результатів під час підготовки законодавчих і нормативних актів.

Наукові результати завершених у 2020 р. фундаментальних і прикладних наукових досліджень використано у підготовці понад 90 законодавчих нормативних актів, положень, програм, стратегій, концепцій тощо, підготовці аналітичних матеріалів до щорічних державних доповідей зокрема: 35 проєктів законів України; 14 проєктів постанов Кабінету Міністрів України; 12 проєктів розпоряджень Кабінету Міністрів України; 20 наказів МОН України, 3 проєкти державних стандартів, 3 проєкти концепцій, 4 проєкти стратегій тощо. Результати наукових досліджень підвідомчих установ НАПН України використано у підготовці аналітичних матеріалів до парламентських слухань та Державних доповідей, експертних висновків, аналітичних матеріалів щодо актуальних проблем освіти і науки, освітніх інновацій, проєктів державних і галузевих програм; відображено в методичних рекомендаціях міжнародних, всеукраїнських та інших науково-практичних заходів. Зокрема у підготовці:

• **законодавчих та нормативно-правових документів з питань врегулювання освітньої державної політики:**

у дошкільній освіті:

– *до проєкту розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку дошкільної освіти»;*

у загальній середній освіті:

– до проєктів законів України: «Про повну загальну середню освіту» від 16 січня 2020 р. № 463-IX за участі вчених Інституту педагогіки НАПН України (канд. пед. наук Т.М. Засека, канд. пед. наук О.М. Онаць) у складі робочої групи з підготовки проєкту закону, «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення якості навчальної літератури та засобів навчання», «Про внесення змін до прикінцевих та перехідних положень Закону України «Про повну загальну середню освіту» з метою врегулювання укладання трудових договорів із керівниками державних і комунальних закладів загальної середньої освіти», «Про запровадження базової зарплатні педагогів на рівні трьох мінімальних заробітних плат та запровадження доплати за кваліфікацію та стаж для педагогів»;

– до проєктів постанов Кабінету Міністрів України: «Про затвердження нової редакції Порядку забезпечення підручниками та посібниками здобувачів повної загальної середньої освіти і педагогічних працівників», «Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти»;

– до проєктів розпоряджень Кабінету Міністрів України: «Про затвердження Плану заходів з реалізації Національної стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі на 2020 рік», Плану заходів щодо популяризації природничих наук та математики, «Про затвердження Плану заходів щодо популяризації природничих наук і математики», «Про затвердження Плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти) на 2020-2027 роки»;

– до наказів МОН України: «Про внесення змін до Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти», «Деякі питання організації дистанційного навчання», «Про затвердження професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Про надання кандидатур до складу робочої групи з розроблення типової програми базової середньої освіти», «Про затвердження Порядку проведення експертизи та затвердження освітніх програм повної загальної середньої освіти, розроблених не на основі типових освітніх програм», пропозиції до навчальних програм з предмету «Захист України» для 10-11 класів закладів спеціалізованої освіти військового профілю та для 10-11 класів закладів загальної середньої освіти (рівень стандарту);

у позашкільній освіті:

– до наказу МОН України «Про затвердження Порядку підготовки та допуску до освітньої діяльності в системі освіти пластових виховників та скаутлідерів за пластовою, скаутською освітньою (навчальною) програмою чи пластовим або скаутським методом»;

в освіті дітей з особливими потребами:

– проєктів законів України: «Про захист дітей від виникнення та наслідків, спричинених втратою слуху», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування системи інституційного догляду та виховання дітей», «Про внесення змін до статті 8 Закону України «Про забезпечення

організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» щодо підвищення розміру стипендії та щорічної допомоги»;

– до проекту розпорядження Кабінету Міністрів України Про затвердження Національного плану дій з реалізації Конвенції про права осіб з інвалідністю»;

– до наказу МОН України «Про умови допуску асистента учня до освітнього процесу та вимоги до нього»;

у професійній (професійно-технічній) освіті:

– проектів законів України: «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення професійного розвитку педагогічних працівників та надання їм методичної підтримки», «Про професійну (професійно-технічну) освіту»;

– до проектів постанов Кабінету Міністрів України: «Про внесення змін до Порядку розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів», «Про внесення змін до Порядку визнання в Україні документів про середню, середню професійну, професійну освіту, виданих закладами освіти інших держав», «Положення про центр професійного розвитку педагогічних працівників»;

у вищій освіті:

– до проектів законів України: «Про професійне самоврядування медичних професій в Україні», «Про професійне самоврядування у сфері охорони здоров'я», «Про національну систему кваліфікацій», «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення діяльності музеїв закладів вищої освіти», «Про внесення змін до Закону України «Про вищу освіту» щодо покращення соціально-економічного становища студентів в Україні», «Про внесення змін до Закону України «Про державну службу» щодо надання стипендії для навчання осіб у провідних закладах вищої освіти у світі та подальшого вступу на державну службу», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти», «Про внесення змін до деяких законів України щодо підвищення розмірів академічної та соціальної стипендій», експертний висновок до проекту закону України «Про вищу освіту» (про особливості вступу), «Про внесення змін до статті 33 Закону України «Про вищу освіту» щодо усунення перешкод навчанню студентів за державним замовленням», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо функціонування національної системи кваліфікацій»;

– до проектів постанов Кабінету Міністрів України: «Про затвердження змін до Національної рамки кваліфікацій», «Порядок реалізації права на першочергове зарахування до закладів вищої (фахової передвищої) медичної, мистецької та педагогічної освіти за державним (регіональним) замовленням осіб, які уклали угоду про відпрацювання не менше трьох років у сільській місцевості або селищі міського типу», «Про затвердження форми сертифіката про акредитацію освітньої програми, порядку оформлення, переоформлення, видачі, зберігання та обліку таких сертифікатів», «Про затвердження Положення

про конкурсні відбори наукових, науково-технічних робіт та проєктів, які фінансуються за рахунок зовнішнього інструменту допомоги Європейського Союзу для виконання зобов'язань України у Рамковій програмі Європейського Союзу з наукових досліджень та інновацій «Горизонт 2020», «Про затвердження Положення про Реєстр кваліфікацій», «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності у новій редакції», «Про затвердження Порядку проведення іспиту на рівень володіння державною мовою», «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 10 травня 2018 р. № 354 «Про затвердження переліку спеціальностей, за якими проводиться єдиний державний кваліфікаційний іспит для здобуття ступеня магістра»;

– до проєктів розпоряджень Кабінету Міністрів України: «Про схвалення Концепції реалізації державної політики розвитку українських е-інфраструктур до 2023 року та затвердження Плану заходів щодо її реалізації», «Про схвалення Концепції державної програми розвитку дослідницьких інфраструктур в Україні до 2026 року»;

– до наказів МОН України «Про затвердження змін до Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти», «Про затвердження професійного стандарту на посади «Асистент», «Викладач», «Старший викладач», «Доцент», «Професор», «Про внесення змін до проєкту Порядку визнання здобутих в іноземних закладах вищої освіти ступенів вищої освіти», «Про затвердження Порядку скасування рішення про присудження ступеня вищої освіти та присвоєння відповідної кваліфікації», «Про затвердження умов прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2021 році», «Про затвердження Порядку присудження (присвоєння) педагогічної професійної кваліфікації»;

в освіті дорослих:

– до проєкту Закону України «Про освіту дорослих», за участі вчених НАПН України у складі робочої групи з його підготовки;

психологічний супровід освіти:

– до наказу МОН України «Про затвердження Примірного положення про психолого-педагогічний консилиум»;

• **державних стандартів освіти, навчальних планів:**

– оновленого проєкту Базового компонента дошкільної освіти, відповідно до наказу МОН України від 31 липня 2020 р. № 993 (Інститут проблем виховання НАПН України (докт. пед. наук Н.В. Гавриш, канд. пед. наук О.Д. Рейпольська), Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України (чл.-кор. Т.О. Піроженко);

– Державного стандарту базової середньої освіти відповідно до наказу МОН України від 10 грудня 2019 р. № 1533. Відділення загальної середньої освіти (акад. О.І. Ляшенко), Інститут педагогіки НАПН України (канд. пед. наук О.П. Вашуленко, канд. пед. наук Т.М. Засекіна, О.Г. Козленко, канд. пед. наук Ю.Б. Малієнко, канд. пед. наук Т.С. Мачача);

– «Про підтримку стандарту транскрибування китайської мови»;

• **аналітичних матеріалів до парламентських слухань та Державних доповідей, зокрема:**

– до щорічних державних доповідей: «Про становище молоді в Україні в динаміці з 2011 по 2020 рік на тему: «Молодь 2011-2020: нове покоління незалежної України», «Про становище дітей в Україні (за підсумками 2019 року)»;

– підготовлено і оприлюднено аналітичні матеріали: «Загальна середня освіта в контексті країн Європи: тривалість і структура. Порівняльний аналіз» (акад. В.Г. Кремень, акад. О.І. Ляшенко, чл.-кор. О.І. Локшина), «Про напрацювання вчених Національної академії педагогічних наук України із функціонування сфери освіти в умовах карантину, пов'язаного з COVID-19», «Про актуалізовані пандемією COVID-19 проблеми освітньої сфери та шляхи їх вирішення»;

• **експертних висновків, аналітичних матеріалів щодо актуальних проблем освіти і науки, освітніх інновацій, проєктів нормативно-правових документів, державних і галузевих програм щодо:**

– проєкту Положення про акредитацію спеціалізованих вчених рад (спеціалізованих рад з присудження ступеня доктора мистецтв), розробленого Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти, проєкту Порядку присудження наукових ступенів, розробленого Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти (від 18 серпня 2020 р. № 2-6/355);

– Концепції освіти дітей раннього та дошкільного віку (Відділення загальної педагогіки та філософії освіти, Відділення психології, вікової фізіології та дефектології, Інститут психології імені Г.С. Костюка, Інститут проблем виховання НАПН України);

– Концепції психологічного супроводу освітніх реформ в діяльності психологічної служби (Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи);

– концепцій діяльності центрів професійної кар'єри, проєктного професійного навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, стандартизації професійної підготовки молодших спеціалістів у коледжах і технікумах, розроблення SMART-комплексів для закладів професійної (професійно-технічної) освіти аграрної, будівельної та машинобудівної галузей та методики їх розроблення для професійної підготовки кваліфікованих робітників (Інститут професійно-технічної освіти НАПН України);

– Стратегії розвитку вищої освіти України на 2021-2031 роки відповідно до наказу МОН України від 28 липня 2020 р. № 974 (акад. В.І. Луговий, Інститут вищої освіти НАПН України: канд. екон. наук Ю.М. Вітренко, чл.-кор. С.А. Калашнікова, докт. пед. наук Ж.В. Таланова);

– Стратегії розвитку професійної (професійно-технічної) освіти на період до 2023 року (Інститут професійно-технічної освіти НАПН України);

– Стратегії розвитку громадянської освіти на період до 2030 року та плану заходів щодо її реалізації;

– Стратегії людського розвитку Міністерства соціальної політики України.

Результати наукових досліджень підвідомчих установ НАПН України відображено в понад 140 методичних рекомендаціях міжнародних, всеукраїнських та інших науково-практичних заходів.

Упровадження результатів завершених наукових досліджень через випуск друкованих видань.

Важливою формою впровадження результатів наукових досліджень є випуск друкованих видань. Станом на 1 січня 2020 р. оприлюднено і розповсюджено серед цільових груп користувачів 39 (56,5 %) із 69 розробок, підготовлених у ході виконання завершених у звітному році фундаментальних досліджень, та 53 (54,5 %) розробки із 97, підготовлених за результатами завершених у звітному році прикладних досліджень. Із 92 опублікованих розробок за результатами наукових досліджень – 46 (50 %) друкованих видань.

Аналіз об'єктів упровадження результатів наукових досліджень підвідомчих установ засвідчує, що більшість розробок упроваджується у закладах освіти різних рівнів, а також в органах державної влади та місцевого самоврядування.

Цільовими групами користувачів результатів наукових досліджень є: вчителі закладів загальної середньої освіти, методисти інститутів післядипломної педагогічної освіти, викладачі та студенти закладів вищої освіти, аспіранти, докторанти і магістри, які досліджують питання реформування змісту освіти. Зокрема, продукція *Інституту педагогіки НАПН України* впроваджена у 16 закладах вищої освіти, 18 закладах загальної середньої освіти, 4 закладах післядипломної педагогічної освіти, 5 відділах освіти районних державних адміністрацій та міської ради.

Загальна кількість об'єктів упровадження результатів наукових досліджень *Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України* – 86 (зокрема: органів державної влади та місцевого самоврядування – 9, закладів освіти – 50; установ, підприємств, організацій – 27). Цільові групи користувачів результатів наукових досліджень – науковці різних галузей психології, керівники та працівники освітніх організацій, практичні психологи, соціальні педагоги, викладачі закладів вищої освіти, викладачі інститутів післядипломної педагогічної освіти, керівники та персонал організацій інших соціально-економічних сфер, бізнес-тренери, аспіранти, студенти.

Серед 53 об'єктів упровадження результатів завершених наукових досліджень *Інституту проблем виховання НАПН України* – 2 органи державної влади та місцевого самоврядування; 4 заклади вищої освіти; 2 заклади післядипломної педагогічної освіти; 5 закладів загальної середньої освіти; 17 закладів позашкільної освіти; 2 громадські організації; 15 навчально-виховних комплексів; 6 підвідомчих установ НАПН України.

Результати завершених наукових досліджень *Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України* впроваджено у 1841 закладі чи установі, серед яких: органи державної влади та місцевого самоврядування – 28 (МОН України, Міністерство соціальної політики України, департаменти та управління освіти – 26), заклади вищої освіти – 10, інститути післядипломної педагогічної освіти – 17, заклади загальної середньої освіти з інклюзивним навчанням – 841, спеціальні заклади загальної середньої освіти за нозологіями – 262, навчально-реабілітаційні центри – 48, інклюзивно-ресурсні центри – 624, підвідомчі установи НАПН України – 4, громадські організації – 7.

Загальна кількість об'єктів упровадження за завершеними в *Інституті соціальної і політичної психології НАПН України* науковими дослідженнями у 2020 р. – 414. Серед цих об'єктів: органів державної влади та місцевого самоврядування – 7, закладів освіти – 294 (у т. ч. закладів загальної середньої освіти – 265, закладів вищої освіти – 16, позашкільних – 5, інститутів післядипломної педагогічної освіти – 7), підвідомчих установ НАПН України – 11, обласних універсальних наукових та інших бібліотек – 16, інших установ, підприємств, організацій, окремих груп споживачів – 87.

Об'єктами впровадження результатів наукових досліджень *Інституту вищої освіти НАПН України* у 2020 р. були: 3 органи державної влади та органи місцевого самоврядування, 19 закладів вищої освіти. Цільовою групою їх користувачів були науково-педагогічні працівники, адміністрація закладів вищої освіти, здобувачі вищої освіти.

Серед об'єктів упровадження результатів наукових досліджень *Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України* – заклади загальної середньої освіти – 13, заклади вищої освіти – 10; заклади післядипломної педагогічної освіти – 3 та ін.

Продукція, підготовлена *Інститутом професійно-технічної освіти НАПН України*, впроваджувалася в 1 органі державної влади та місцевого самоврядування, 3 підвідомчих установах НАПН України, 274 закладах професійно-технічної освіти, 17 закладах фахової передвищої освіти тощо.

Упровадження результатів завершених досліджень *Інституту обдарованої дитини НАПН України* здійснювалося у 31 закладі вищої освіти, 4 закладах загальної середньої освіти, 6 закладах післядипломної педагогічної освіти, 1 закладі позашкільної освіти, 19 установах, підприємствах та організаціях, у тому числі у 6 підвідомчих установах НАПН України. Цільові групи користувачів результатів наукових досліджень складають психологи, педагоги, соціальні педагоги закладів загальної середньої та позашкільної освіти України, які працюють з обдарованими дітьми; психологи та педагоги, які проводять діагностику видів обдарованості дітей та молоді.

Упровадження результатів завершених наукових досліджень через електронні видання.

Провідним напрямом упровадження результатів наукових досліджень в умовах сьогодення є розміщення продукції, підготовленої вченими НАПН України, в мережі Інтернет, зокрема в Електронній бібліотеці НАПН України¹. На початок січня 2020 р. з 92 опублікованих розробок, підготовлених за результатами завершених фундаментальних і прикладних наукових досліджень, 59 (64,0 %) є електронними виданнями, розміщеними у вільному доступі в Електронній бібліотеці та на сайтах підвідомчих установ академії.

Дієвим засобом моніторингу впровадження підготовленої вченими НАПН України продукції є Інтернет-середовище, зокрема використання вебресурсу «Статистичні звіти»² на основі кількості завантажень та сервісу

¹ <https://lib.iitta.gov.ua>

² <https://lib.iitta.gov.ua/cgi/stats/report>

цитувань у Google Scholar. У кількісному вимірі завантажень електронних ресурсів спостерігається позитивна динаміка. За результатами моніторингу сайту Електронної бібліотеки НАПН України протягом 2020 р. усього внесено понад 3,2 тис. ресурсів. Кількість завантажень ресурсів у 2020 р. – близько 2,5 млн, що на 31,5 % перевищило показник завантажень порівняно з 2019 р. Загалом у бібліотеці представлено понад 23,2 тис. ресурсів, завантажених понад 7,2 млн разів. Показники внесення ресурсів та кількості завантажень ресурсів підвідомчих установ за 2020 р. такі:

– Інститутом педагогіки НАПН України додано 1294 ресурсів (усього 5946), кількість завантажень – 685644 (усього 1668742);

– Інститутом психології імені Г.С. Костюка НАПН України додано 176 ресурсів (усього 2104), кількість завантажень – 243307 (усього 673376);

– Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України додано 176 ресурсів (усього 1596), кількість завантажень – 255166 (усього 343923);

– Інститутом проблем виховання НАПН України додано 55 ресурсів (усього 1297), кількість завантажень – 173803 (усього 436641);

– Інститутом спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України додано 33 ресурси (усього 1090), кількість завантажень – 317225 (усього 824092);

– Інститутом соціальної та політичної психології НАПН України додано 112 ресурсів (усього 736), кількість завантажень – 66456 (усього 164454);

– Інститутом вищої освіти НАПН України додано 9 ресурсів (усього 192), кількість завантажень – 8387 (усього 29122);

– Інститутом інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України додано 336 ресурсів (усього 1661), кількість завантажень – 66613 (усього 178369);

– Інститутом професійно-технічної освіти НАПН України додано 33 ресурси (усього 2286), кількість завантажень – 205579 (усього 471794);

– Інститутом обдарованої дитини НАПН України додано 25 ресурсів (усього 304), кількість завантажень – 28161 (усього 95927);

– Українським науково-методичним центром практичної психології і соціальної роботи додано 50 ресурсів (усього 168), кількість завантажень – 115710 (усього 264891);

– Державною науково-педагогічною бібліотекою України імені В.О. Сухомлинського додано 112 ресурсів (усього 638), кількість завантажень – 38935 (усього 117693);

– ДЗВО «Університет менеджменту освіти» додано 407 ресурсів (усього 1014), кількість завантажень – 84540 (усього 214079).

Для забезпечення використання наукових результатів укладалися угоди, що передбачають упровадження результатів наукових досліджень та підготовленої продукції, з органами державної влади та місцевого самоврядування, закладами освіти, підприємствами, організаціями, отримувались довідки, відгуки про впровадження наукових результатів в освітній процес, управлінську діяльність у галузі освіти, проводилося

відстеження затребуваності продукції, розміщеної в Електронній бібліотеці НАПН України.

Досвід успішного впровадження результатів наукових досліджень і розробок.

Результати наукових досліджень, зокрема підготовлена наукова, виробничо-практична, навчальна та довідкова продукція широко впроваджуються в практиці діяльності закладів освіти різних рівнів.

Здобуті наукові результати фундаментального дослідження дидактичних засад реалізації педагогічних технологій в умовах профільного навчання *Інституту педагогіки НАПН України* використано у процесі розроблення програм, конструювання начальних видань для здобувачів освіти закладів загальної середньої освіти, педагогічними працівниками для вдосконалення освітнього процесу щодо реалізації педагогічних технологій в умовах профільного навчання; працівниками закладів вищої та післядипломної освіти. Практичне значення дослідження полягає також в експериментальному впровадженні методики формування довіри шляхом реалізації авторської програми «Уроки довіри в сучасній школі».

Результати завершених прикладних досліджень інституту упроваджено в освітню практику через науково обґрунтовані й експериментально апробовані методики навчання як інноваційний чинник підвищення якості шкільної освіти. Результати дослідження забезпечують якість здобутої учнями освіти у гімназії і ліцеї за рахунок підвищення мотивації та інтересу до навчальних предметів, посилення творчої й практичної спрямованості в опануванні змістом освіти, виробленні відповідних ціннісних орієнтацій і здатності застосовувати знання і вміння у реальних життєвих ситуаціях. Упровадження результатів прикладних досліджень розширює спектр навчальних програм і курсів за вибором, що сприяє створенню умов для задоволення освітніх потреб учнів гімназії і ліцею та підвищенню їх академічної успішності, виявленню рівнів ключових і предметних компетентностей через удосконалення організації оцінювання навчальних досягнень учнів.

Впровадження результатів наукових досліджень *Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України* здійснювалося шляхом розроблення рекомендацій щодо організації дистанційного навчання учнів і студентів, підвищення кваліфікації фахівців соціономічних професій; проведення 114 навчально-методичних та супервізійних семінарів для практичних психологів, семи міжнародних психотерапевтичних груп, онлайн-консультацій для педагогів, батьків та учнів освітніх закладів (Муніципального закладу вищої освіти «Київська Академія мистецтв», Навчально-виховного комплексу «Всезнайко»); організації і проведення психологічних розвивальних онлайн-занять для дошкільників навчально-виховного комплексу «Всезнайко»; розроблення і використання Е-платформи «Обдарованість тест онлайн» спрямованої на онлайн-психодіагностування обдарованої особистості (в тому числі й за допомогою мобільних пристроїв), серед переваг якої є отримання респондентами за результатами психодіагностики персонального психологічного профілю та рекомендацій з розвитку здібностей; організації та

проведення міського науково-практичного семінару «Регулююча дія ціннісних орієнтацій в житті дитини: вектор впливів з боку дорослих» (м. Костянтинівка Донецької обл., лютий 2020 р.); підготовки аналітичних матеріалів та пропозицій до рішення Підкомітету з питань раннього розвитку та дошкільної освіти на Громадські слухання Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій; проведення трьох тренінгів для психологів системи Міністерства внутрішніх справ; п'яти тренінгів для персоналу регіональних підрозділів Міністерства у справах ветеранів України; надання психологічної допомоги клієнтам та волонтерам Благодійного фонду «Квітна» у зв'язку з пандемією COVID-19.

Тривало впровадження результатів наукових досліджень інституту і в роботі Кризового центру медико-психологічної допомоги (надано психологічну допомогу 68 ветеранам, з якими проведено понад 272 зустрічі в індивідуальному і 42 зустрічі у груповому форматах (Томатіс терапія) та 12 зустрічей з біосугестії). Започатковано нові форми роботи в онлайн режимі: групи підтримки для різних категорій населення. На сторінках Кризового центру постійно публікувалися рекомендації щодо зменшення ризиків (емоційних, інформаційних, поведінкових, особистісних та міжособистісних) під час пандемії.

Впровадження результатів наукового дослідження «Соціально-педагогічний супровід дітей із сімей вимушених переселенців» *Інституту проблем виховання НАПН України* сприяє успішній інтеграції дітей із сімей вимушених переселенців у приймаючі громади на цінностях українського суспільства й цінності кожної особистості; формуванні у дітей із сімей вимушених переселенців відповідальної громадянської позиції; формуванні лідерських якостей як чинника соціально-успішної та компетентної особистості. За результатами прикладного дослідження «Модернізація організації освітнього процесу в закладах позашкільної освіти» зміст позашкільної освіти приведено у відповідність до сучасних вимог з визначенням таких організаційних форм і методів, дидактичних засобів, які сприяють розв'язанню завдань навчання, виховання, розвитку, соціалізації підростаючого покоління у вільний час в закладах позашкільної освіти. Практично цінними для впровадження є розроблені навчальні програми з позашкільної освіти для різних напрямів і типів закладів позашкільної освіти та методичні рекомендації, що забезпечуватимуть реалізацію оновленого змісту в освітньому процесі закладів позашкільної освіти.

Інститутом спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України впровадження результатів завершених у 2020 р. наукових досліджень здійснювалося шляхом: розроблення та вдосконалення законодавчого та нормативно-правового забезпечення освіти дітей з особливими потребами; здійснення апробації програмного, навчально-методичного та дидактичного забезпечення (програм, навчально-методичних посібників, підручників) дошкільної, початкової, основної школи з метою реалізації інноваційних підходів до оновленого змісту початкової та основної загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами; використання здобутих результатів у розробленні навчально-методичного забезпечення та проведення

курсів підвищення кваліфікації керівних педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів освіти (ліцензія МОН України, серія АД № 034572) стосовно навчання та виховання дітей з особливими потребами і розширення провадження освітньої діяльності у сфері післядипломної освіти для осіб з вищою освітою.

Упровадження результатів наукових досліджень *Інституту соціальної та політичної психології НАПН України* відбувалося, зокрема, під час розроблення і проведення онлайн-курсів та окремих лекцій: «Управління проектами у сфері психічного здоров'я та психологічного добробуту дітей та підлітків», «Психічне здоров'я та психологічний добробут на робочому місці», «Методи психологічної самопомоги для медичних працівників і не лише...» (за проектом «Психічне здоров'я для України»), «Сучасні інструменти запобігання та врегулювання конфліктних ситуацій на державній службі» (Конституційний суд України), «Теорія і практика соціально-психологічного забезпечення освітніх реформ» (Управління державної служби якості у Волинській області), «Соціальний оптимізм та медіаторчість» (для студентів спеціальності «Соціальна педагогіка. Соціальна робота» Київського університету імені Бориса Грінченка) та ін. Також упровадження здобутих наукових та практичних результатів наукових досліджень здійснювалося у консультаційній роботі фахівцями інституту проводилися індивідуальні і групові консультації за напрямками: психологічний супровід ветеранів АТО (ГО Центр психологічної реабілітації учасників АТО та їхніх сімей «Бандерівський схрон»); подолання стресу під час пандемії коронавірусу та ін. Розроблено комплекс програм психосоціального супроводу дітей та дорослих внутрішньо переміщених осіб «Практика психосоціальної підтримки вимушено переселених осіб (дітей та дорослих) в умовах рекреаційної терапії «Діти України» (О.Т. Плетка).

Інститутом вищої освіти НАПН України впроваджено результати наукових досліджень у розробленні пропозицій до проекту Стратегії розвитку вищої освіти України до 2031 року¹ та пропозицій щодо цільових показників діяльності закладу вищої освіти, які включаються до контракту з керівником². Пропозиції щодо цільових показників діяльності закладу вищої освіти, розроблені фахівцями Інституту на запит т.в.о. Міністра освіти і науки України С.М. Шкарлета (лист МОН України від 11 серпня 2020 р. № 1/11-5343), базуються на аналізі провідного вітчизняного та міжнародного досвіду оцінювання ефективності діяльності закладів вищої освіти та враховують стратегічні цілі та індикатори їх досягнення. Цільові показники згруповано за основними видами діяльності закладів вищої освіти, до яких віднесено освітню, дослідницьку, міжнародну, соціальну діяльність закладу вищої освіти та вплив на розвиток регіонів, фінансово-економічну діяльність та розвиток інфраструктури закладу вищої освіти, ефективне врядування та розвиток

¹ <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-11-1>; <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-11-2>; <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-11-3>; <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-11-4>; <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-11-6>

² <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-11-7>

кадрового потенціалу закладу вищої освіти. За своєю суттю пропонувані показники є якісними та результат-орієнтованими, засвідчуючи системні зміни у діяльності закладу вищої освіти.

З метою оприлюднення результатів фундаментальних і прикладних наукових досліджень та їх упровадження в освітню практику *Інститутом професійно-технічної освіти НАПН України* у межах виконання заходів з інформатизації створено безкоштовні електронні інформаційні системи відкритого доступу:

– науковий фаховий журнал категорії «Б» «Професійна педагогіка» / «Professional Pedagogics»¹;

– науковий репозитарій продукції НДР ІПТО НАПН України²;

– відкрита база авторефератів, дисертаційних досліджень³.

Упровадження продукції, підготовленої за результатами виконання наукових досліджень, щорічно розглядається Президією НАПН України за підсумками завершених фундаментальних і прикладних досліджень підвідомчих установ, а також шляхом аналізу результатів окремих досліджень, завершених у наукових установах академії.

Перелік розробок, підготовлених за результатами завершених у 2020 р. фундаментальних і прикладних наукових досліджень, представлено в збірнику «Наукова продукція Національної академії педагогічних наук України, рекомендована до впровадження».

¹ <https://jrnls.ivet.edu.ua/index.php/1>

² <https://ivet.edu.ua/repozytarii/produktsiia-ndr>

³ <https://ivet.edu.ua/repozytarii/baza-avtoreferativ>

V. ВИДАВНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ

V.1. ВИПУСК І РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ДРУКОВАНИХ ТА ВИПУСК ЕЛЕКТРОННИХ ВИДАНЬ

Випуск і розповсюдження *друкованих видань* за кошти державного бюджету у 2020 р. здійснювали чотири підвідомчі установи НАПН України: Інститут педагогіки, Інститут проблем виховання, Інститут соціальної та політичної психології та Інститут обдарованої дитини.

Відповідно до планів випуску друкованих видань підвідомчих установ НАПН України на 2020 р., підготовлених за результатами фундаментальних і прикладних наукових досліджень, випущено 18 найменувань друкованих видань, у тому числі наукові (монографії), виробничо-практичні (практичні та методичні посібники, методичні рекомендації), навчальні (навчально-методичні посібники, підручники) загальним тиражем понад 4,6 тис. примірників (табл. V.1).

Таблиця V.1

Випуск друкованих видань НАПН України за державні кошти у 2020 р.

Вид продукції	Кількість найменувань, одиниці			Тираж, примірники		
	усього	у т.ч. за видами наукових досліджень		усього	у т.ч. за видами наукових досліджень	
		фундаментальні	прикладні		фундаментальні	прикладні
Усього:	18	5	13	4650	1500	3150
<i>у тому числі</i>						
Наукова продукція	3	3	–	900	900	–
монографії	3	3	–	900	900	–
Виробничо-практична продукція	12	1	11	3000	300	2700
практичні посібники	2	1	1	600	300	300
методичні посібники	7	–	7	1500	–	1500
методичні рекомендації	3	–	3	900	–	900
Навчальна продукція	3	1	2	750	300	450
навчально-методичні посібники	2	1	1	450	300	150
підручники	1	–	1	300	–	300

Друковані видання підвідомчих установ НАПН України *розповсюджувалися* в 118 установах та закладах освіти державної і комунальної форм власності.

З-поміж закладів освіти державної форми власності продукцію передано до сфери управління:

– МОН України, зокрема: 36 закладам вищої освіти, 3 закладам позашкільної освіти, 1 державній науковій установі;

– 4 районним державним адміністраціям.

Друковану продукцію також передано закладам і установам комунальної форми власності, які належать до сфери управління 34 рад різних рівнів (14 обласних, 7 районних, 13 міських), зокрема: 2 закладам вищої освіти комунальної форми власності, 1 відділу освіти, 14 закладам післядипломної педагогічної освіти, 22 закладам загальної середньої освіти, 14 закладам позашкільної освіти, 10 бібліотекам.

Випуск *електронних видань* у 2020 р. здійснювали десять підвідомчих установ НАПН України: Інститут педагогіки, Інститут психології імені Г.С. Костюка, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка, Інститут соціальної та політичної психології, Інститут вищої освіти, Інститут інформаційних технологій і засобів навчання, Інститут професійно-технічної освіти, Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи та Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського.

Відповідно до планів випуску електронних видань підвідомчих установ НАПН України на 2020 р., підготовлених за результатами фундаментальних і прикладних наукових досліджень, випущено 86 найменувань електронних видань, у тому числі: наукові (монографії, препринти), виробничо-практичні (практичні та методичні посібники, методичні рекомендації), навчальні (навчальні, навчально-методичні посібники, навчальні програми, підручники), довідкові (бібліографічні та біобібліографічні покажчики) (табл. V.2).

Таблиця V.2

Випуск електронних видань НАПН України за державні кошти у 2020 р.

Вид продукції	Кількість найменувань, одиниці		
	усього	у т.ч. за видами наукових досліджень	
		фундаментальні	прикладні
Усього:	86	58	28
<i>у тому числі</i>			
Наукова продукція	28	25	3
монографії	23	21	2
препринти	5	4	1
Виробничо-практична продукція	37	28	9
практичні посібники	11	9	2
методичні посібники	7	5	2
методичні рекомендації	19	14	5

Вид продукції	Кількість найменувань, одиниці		
	усього	у т.ч. за видами наукових досліджень	
		фундаментальні	прикладні
Навчальна продукція	19	4	15
навчальні посібники	1	1	–
навчально-методичні посібники	5	2	3
навчальні програми	12	1	11
підручники	1	–	1
Довідкова продукція	2	1	1
біобібліографічні покажчики	1	–	1
бібліографічні покажчики	1	1	–

У 2020 р. проведено 9 засідань *Науково-видавничої ради НАПН України*, на яких розглядалися питання щодо формування річних і перспективних планів випуску друкованих та електронних видань підвідомчих установ НАПН України, підготовлених за результатами фундаментальних і прикладних наукових досліджень і внесення змін до них; звітів підвідомчих установ щодо випуску і розповсюдження друкованих і випуску електронних видань за кошти державного бюджету в 2019 р.; погодження розподілів тиражів друкованих видань НАПН України для їх передачі закладам освіти, установам, організаціям державної і комунальної форми власності та внесення змін до них.

V.2. НАУКОВІ ДРУКОВАНІ ТА ЕЛЕКТРОННІ ПЕРІОДИЧНІ ВИДАННЯ

У звітному році налічувалося 49 наукових періодичних видань, засновниками (співзасновниками) яких є НАПН України та її підвідомчі установи (Додатки, табл. 15). Серед них: 39 друкованих (відповідно до Державного реєстру друкованих засобів масової інформації та інформаційних агентств як суб'єктів інформаційної діяльності Міністерства юстиції України) та 10 електронних наукових періодичних видань.

У 2020 р. розпочато випуск Вісника Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття» (засновник – Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України); припинено випуск збірника наукових праць «Навчання і виховання обдарованої дитини: теорія та практика» (співзасновники – Інститут обдарованої дитини, Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України), електронного наукового періодичного видання «Теорія та методика управління освітою» (засновник – ДЗВО «Університет менеджменту освіти»), науково-методичного журналу «Післядипломна освіта в Україні» (засновник – ДЗВО «Університет менеджменту освіти»); серію «Управління та адміністрування» збірника наукових праць «Вісника післядипломної освіти» приєднано до серії «Соціальні та поведінкові науки» (засновник – ДЗВО «Університет менеджменту освіти»).

Вісник НАПН України. У 2020 р. продовжувався випуск електронного наукового періодичного видання відкритого доступу «Вісник Національної

академії педагогічних наук України»¹ (гол. ред. – акад. В.Г. Кремень), створеного з метою сприяння розвитку наукового потенціалу у сфері освіти, педагогіки і психології, інтеграції вітчизняної педагогічної і психологічної науки у світовий освітньо-науковий простір та всебічного висвітлення діяльності НАПН України (рис. V.1). Публікація матеріалів у межах випусків здійснюється безперервно до 1 липня (1 випуск) та до 31 грудня (2 випуск). У звітному році опубліковано 69 матеріалів, у яких представлено наукові доповіді вчених підвідомчих установ і членів (дійсних членів та членів-кореспондентів) НАПН України на загальних зборах, методологічних семінарах і засіданнях Президії НАПН України; науково-аналітичні доповіді і матеріали, зокрема щодо стану загальної середньої освіти України в контексті освіти країн Європи, суспільної свідомості та заходів з її поліпшення в умовах пандемії COVID-19; стратегічних цілей і завдань формування людського капіталу в Україні; найбільш вагомі для НАПН України та громадськості події 2020 р., зокрема заходи на виконання Програми спільної діяльності з МОН України (розроблення проєктів Стратегії розвитку вищої освіти, Державного стандарту базової середньої освіти); практичні рекомендації для освітян, зокрема в сфері дошкільної освіти в контексті ідей Нової української школи; використання цифрового освітнього середовища; реформування освіти осіб з особливими освітніми потребами в Україні; психологічного супроводу освіти в умовах пандемії COVID-19; заходи міжнародної діяльності тощо.

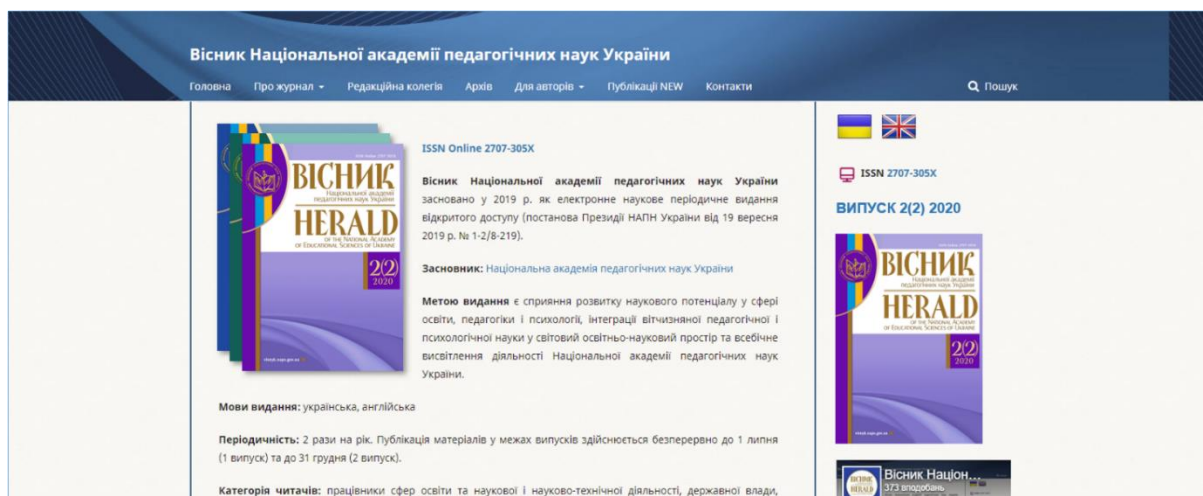

Рис. V.1. Офіційний вебсайт Вісника НАПН України (visnyk.naps.gov.ua)

За даними Google Analytics у звітному році налічувалося понад 7,5 тис. користувачів вебсайту видання, 58 % з яких вивчали опубліковані матеріали з мобільних пристроїв (смартфонів та планшетів). Найбільше користувачів з України (83 %) та США (15 %). Матеріали Вісника НАПН України у 2020 р. переглядали понад 26,8 тис. разів. До Топ-5 публікацій за переглядом увійшли: «Загальна середня освіта України в контексті освіти країн Європи: тривалість і структура» (акад. В.Г. Кремень, акад. О.І. Ляшенко, чл.-кор. О.І. Локшина)²; «Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку: новий погляд» (акад.

¹ <https://visnyk.naps.gov.ua/>

² <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-14-1>

С.О. Сисоєва, О.Д. Рейпольська)¹; «Концепція психологічного супроводу освітніх реформ у діяльності психологічної служби» (чл.-кор. В.Г. Панок)²; «ОНЛАЙН-КОЛО»: досвід психологічної підтримки і допомоги населенню під час пандемії COVID-19» (чл.-кор. М.М. Слюсаревський)³ та «Психологічний супровід дітей з особливими освітніми потребами: стратегія реалізації» (Л.І. Прохоренко, О.О. Бабяк, Н.І. Баташева)⁴.

Для популяризації видання створено сторінку Вісника НАПН України у мережі Facebook⁵, на якій протягом звітного періоду опубліковано близько 50 дописів (posts). Охоплення дописів досягало понад 12 тис. користувачів мережі.

Науковий журнал «Education: Modern Discourses». Опубліковано третій номер англomовного наукового періодичного видання НАПН України «Education: Modern Discourses»⁶ (гол. ред. – акад. В.Г. Кремень) (рис. V.2), в якому представлено статті з питань філософії та історії освіти, педагогічної компаративістики та міжнародної освіти, вищої та університетської освіти, дошкільної освіти і виховання, розвитку особистості тощо. Науковий журнал індексується у Crossref, Open Ukrainian Citation Index, Directory of Open Access Journals, European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences, Index Copernicus International тощо.

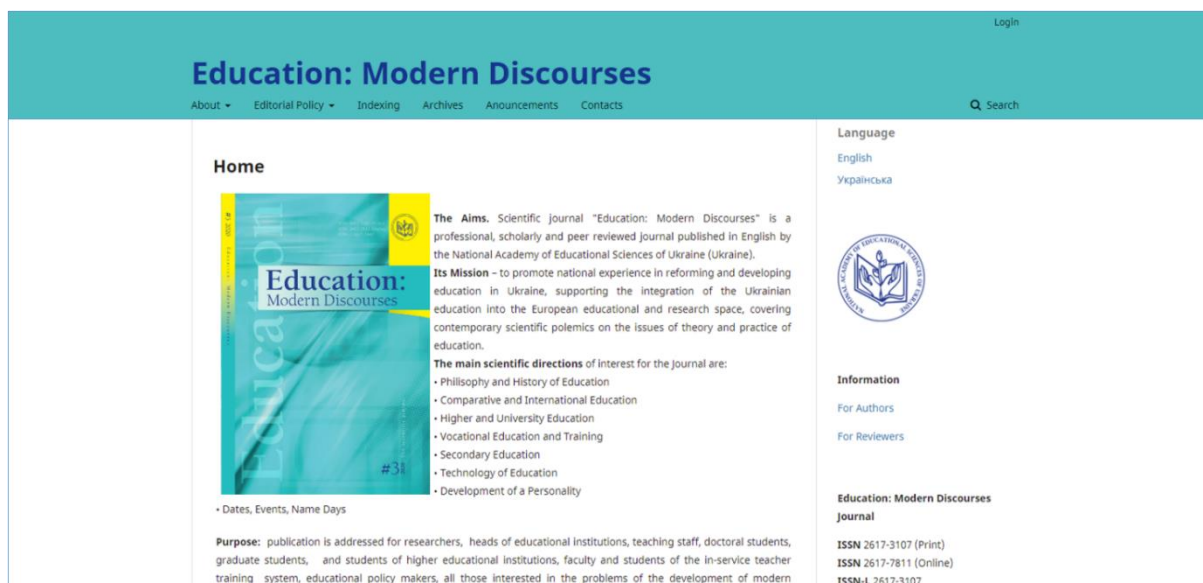

Рис. V.2. Офіційний вебсайт англomовного наукового журналу НАПН України «Education: Modern Discourses» (emdnaes.org.ua)

У звітному році редакцією видання підтримано ініціативи відкритих цитувань (Initiative for Open Citations, I4OC) і відкритих анотацій (Initiative for Open Abstracts, I4OA), що забезпечується переданням під час реєстрації DOI

¹ <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-2-2>

² <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-9-1>

³ <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-7-8>

⁴ <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-7-5>

⁵ <https://www.facebook.com/visnyk.naps.gov.ua/>

⁶ <http://emdnaes.org.ua/>

анотацій статей і списків використаних джерел. Видання приведено у відповідність до вимог Порядку формування Переліку наукових фахових видань України, затвердженого наказом МОН України від 15 січня 2018 р. № 32, у частині публікацій членів редакційної колегії. Підготовлено документи для включення видання до категорії «Б» Переліку наукових фахових видань України.

Характеристика періодичних видань. 29 найменувань (60 %) наукової періодики НАПН України внесено до категорій «А» та «Б» *Переліку наукових фахових видань України* (Додатки, табл. 16) за спеціальностями у галузях знань «01 Освіта / Педагогіка», «03 Гуманітарні науки», «05 Соціальні та поведінкові науки», «12 Інформаційні технології», «23 Соціальна робота». У цілому простежується позитивна тенденція щодо результативності діяльності наукових періодичних видань НАПН України. У 2020 р. 25 наукових періодичних видань, засновниками (співзасновниками) яких є НАПН України та її підвідомчі установи, внесено до Переліку наукових фахових видань України (накази МОН України від 17 березня 2020 р. № 409, від 2 липня 2020 р. № 886 та від 26 листопада 2020 р. № 1471), що у 8 разів більше порівняно з 2019 р.

У 2020 р. відбулося громадське обговорення змін до Порядку формування Переліку наукових фахових видань України, затвердженого наказом МОН України від 15 січня 2018 р. № 32. НАПН України (лист від 17 вересня 2020 р. № 2-6/383) підтримано ініціативи про приведення видань у відповідність до міжнародних стандартів та конкретизації вимог, зокрема щодо підтвердженого ISSN-номера (proceeded), активованих цифрових ідентифікаторів DOI, посилань на дослідницькі профілі й ідентифікатори членів редакційної колегії, метаданих англійською мовою, дотримання принципів Комітету з публікаційної етики (Committee on Publication Ethics, COPE), формування переліку провідних міжнародних видавництв і можливість урахування видань, опублікованих під егідою міжнародних організацій, визначення переліку спеціальностей, для яких можливе врахування публікацій членів редакційної колегії у вітчизняних наукових фахових виданнях категорії «Б» тощо. Водночас звернуто увагу на положення, що потребують коригування: вимоги до публікацій членів редакційної колегії, зокрема необхідність доповнення переліку у додатку 2 проекту наказу МОН України спеціальностями галузі знань «01 Освіта / Педагогіка», усунення виключності зазначених критеріїв та уможливлення врахування різних видів публікацій; шляхи та способи фактичної реалізації принципів та рекомендацій COPE; надмірний перелік посилань на дослідницькі профілі й ідентифікатори членів редакційної колегії тощо.

Співзасновниками наукових періодичних видань НАПН України є заклади вищої освіти: Запорізький національний університет, Інститут підготовки кадрів Державної служби зайнятості України, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, КНЗ Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів», Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», ПЗВО «Арт академія сучасного мистецтва імені Сальвадора Далі», ПЗВО «Київський міжнародний

університет», Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені М.В. Остроградського, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Херсонський державний університет, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, Хмельницький національний університет тощо); Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»; громадські організації: Українська асоціація організаційних психологів та психологів праці, Громадська організація «Асоціація політичних психологів України», Всеукраїнська громадська організація «Українська федерація хортингу», Громадська організація «Арт-терапевтична асоціація»; міжнародні організації: Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого, Асоціація з підтримки науки та інновацій / Association pour la Promotion des Sciences et des Innovations тощо.

95 % друкованих і 90 % електронних наукових періодичних видань НАПН України мають *міжнародний стандартний номер періодичного видання* – ISSN Print та ISSN Online відповідно. Усі електронні та 92 % друкованих видань мають власні вебсайти або вебсторінки на вебсайті засновника (співзасновника) видання. 57 % друкованих видань з онлайн версією отримали для свого вебсайту ISSN Online.

Наукова періодика НАПН України виходила з *періодичністю* від одного до дванадцяти разів на рік, найбільше періодичних видань виходили щопівроку (45 %) та щоквартально (27 %).

Більшість (86 %) друкованих і електронних періодичних видань НАПН України публікують статті змішаними *мовами*, зокрема українською, англійською, польською, німецькою, французькою тощо; наукові періодичні видання «Education: Modern Discourses», «Studies in Comparative Education», «Comparative Professional Pedagogy» та «Professional Pedagogics» видаються лише англійською; «Українська мова і література в школі», «Комп'ютер у школі та сім'ї» та «Професійна освіта» – лише українською мовою.

До *складу редакційних колегій* майже всіх видань НАПН України введено *іноземних фахівців*, які загалом представляють близько 40 країн Європи, Північної Америки, Азії та Австралії. Найбільше у складі редакційних колегій видань представлено іноземних членів з Республіки Польща (35 видань), Сполучених Штатів Америки (10 видань), Республіки Білорусь (7 видань), Литовської Республіки (7 видань), Словацької Республіки (6 видань) та Румунії (5 видань). Серед інших країн: Держава Ізраїль, Італійська Республіка, Канада, Королівство Іспанія, Республіка Австрія, Сполучене Королівство, Федеративна Республіка Німеччина, Фінляндська Республіка, Французька Республіка та ін.

39 (80 %) наукових періодичних видань НАПН України присвоюють своїм статтям *DOI*. Під префіксами НАПН України та її підвідомчих установ 21 видання присвоює DOI, під префіксами закладів вищої освіти України – 13. Загалом у системі НАПН України наявні вісім префіксів DOI (10.37472, 10.32405, 10.35387, 10.35387, 10.33120, 10.31874, 10.33407, 10.32835).

Представлення у базах даних, реєстрах і пошукових системах.
Електронне наукове періодичне видання «Інформаційні технології і засоби навчання» (засновник – Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України; співзасновники: ДЗВО «Університет менеджменту освіти», Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»)¹ представлено в базі даних Emerging Sources Citation Index (ESCI) Web of Science Core Collection компанії Clarivate.

Три видання («Мистецтво та освіта»², «Comparative Professional Pedagogy»³ та «Особлива дитина: навчання і виховання»⁴) індексуються у базах даних фірми EBSCO Publishing 15 (31 %) і три (6 %) наукові періодичні видання академії відображено у European Reference Index for the Humanities and Social Sciences (ERIH PLUS) та Central European Journal of Social Sciences and Humanities (CEJSH) відповідно.

23 наукові періодичні видання НАПН України пройшли оцінювання і представлені в Index Copernicus International Journals Master List, кращі п'ять із них наведено у табл. V.2.

Таблиця V.2

**Топ-5 наукових періодичних видань НАПН України
за даними Index Copernicus International Journals Master List**

№ з/п	Назва наукового періодичного видання	Засновник (співзасновники)	Index Copernicus Value (ICV)
1.	Порівняльно-педагогічні студії / Studies in Comparative Education ⁵	Інститут педагогіки НАПН України, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини	97,57
2.	Психологічний часопис ⁶	Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України	94,42
3.	Педагогічний дискурс ⁷	Інститут педагогіки НАПН України, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія	90,17
4.	Проблеми сучасної психології (Кам'янець-Подільський) ⁸	Інститут психології НАПН України імені Г.С. Костюка НАПН України, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка	89,82
5.	Професійна педагогіка / Professional Pedagogics ⁹	Інститут професійно-технічної освіти НАПН України	85,01

¹ <https://journal.iitta.gov.ua/>

² <http://artedu.com.ua/>

³ <http://ipood.com.ua/comparative-professional-pedagogy/>

⁴ http://ojs.csnukr.in.ua/index.php/Exceptional_child

⁵ <http://pps.udpu.edu.ua/>

⁶ <https://www.apsijournal.com/index.php/psyjournal>

⁷ <http://ojs.kgpa.km.ua/index.php/peddiscourse>

⁸ <http://journals.uran.ua/index.php/2227-6246>

⁹ <https://jrnls.ivet.edu.ua/>

Іншими наукометричними, реферативними та / або інформаційними базами і каталогами, в яких представлено наукові періодичні видання НАПН України, є Crossref, Directory of Open Access Journals (DOAJ), Education Resources Information Center (ERIC), Polska Bibliografia Naukowa, Directory of Open Access Scholarly Resources (ROAD), OCLC WorldCat, Ulrich's Periodicals Directory та ін.

Шість наукових періодичних видань НАПН України увійшли до рейтингу кращих наукових періодичних видань, які публікують статті українською мовою, «Найкращі публікації – українська» від Google Scholar (табл. V.3).

Таблиця V.3

**Наукові періодичні видання НАПН України у рейтингу Google Scholar
Топ-100 «Найкращі публікації – українська»**

№ з/п	Місце у рейтингу	Назва періодичного видання, ISSN-L	Засновник (співзасновники)	Індекс h5	Медіана h5
1	1	Інформаційні технології і засоби навчання ¹ (ISSN-L 2076-8184)	Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, ДЗВО «Університет менеджменту освіти», Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»	20	23
2	46	Український педагогічний журнал ² (ISSN-L 2411-1317)	Інститут педагогіки НАПН України	10	12
3	54	Комп'ютер у школі та сім'ї ³ (ISSN-L 2307-9851)	Інститут педагогіки НАПН України, Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, ТОВ «Редакція науково-методичного журналу «Комп'ютер у школі та сім'ї»	9	15
4	71	Інформаційні технології в освіті ⁴ (ISSN-L 1998-6939)	Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, Херсонський державний університет	8	18
5	91	Актуальні проблеми психології (ISSN-L 2072-4772)	Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України	8	10
6	100	Психологія і особистість ⁵ (ISSN-L 2226-4078)	Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка	8	10

¹ <https://journal.iitta.gov.ua/>

² <http://uej.undip.org.ua/>

³ <https://csf221.wordpress.com/>

⁴ <http://ite.kspu.edu/>

⁵ <http://psychpersonality.pnpu.edu.ua/>

Підтримання ініціатив «Відкритої науки». 84 % наукових періодичних видань НАПН України розміщують повні тексти у *відкритому доступі* на вебсайті або вебсторінці видання на вебсайті засновника (співзасновника), 27 % з них (11 видань) індексуються у Directory of Open Access Journals (DOAJ).

Завдяки присвоєнню статтям DOI наукову періодику НАПН України представлено у пошукових системах і базах наукових цитувань Open Ukrainian Citation Index (OUCI), Dimensions, Unpaywall та ін., що використовують дані, зокрема з Crossref. Проте підтримали *ініціативу відкритих цитувань* (Initiative for Open Citations, I4OC) і передають при реєстрації DOI списки використаних джерел лише 6 (15 %) видань: «Вісник НАПН України»¹, «Education: Modern Discourses»², «Педагогічний дискурс»³, «Університети і лідерство»⁴, «Інформаційні технології і засоби навчання»⁵ та «Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент»⁶. 17 (44 %) видань передають при реєстрації DOI анотації статей, підтримуючи таким чином *ініціативу відкритих анотацій* (Initiative for Open Abstracts, I4OA).

Запобігаючи порушенню Указу Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 28 серпня 2014 р. «Про невідкладні заходи щодо захисту України та зміцнення її обороноздатності» від 24 вересня 2014 р. № 744/2014, доручення Кабінету Міністрів України від 27 лютого 2015 р. № 275/1/1-15-ДСК, яким введено обмеження спільних наукових проєктів з установами Російської Федерації, ураховуючи Закон України «Про припинення дії Договору про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і Російською Федерацією», лист МОН України від 24 листопада 2020 р. № 1-11/8399⁷, припинено дію договорів з Науковою електронною бібліотекою «eLIBRARY.RU» щодо включення видань до Російського індексу наукового цитування (РІНЦ) та розміщення на сайті бібліотеки метаданих і архіву видань. З боку НАПН України привернуто увагу підвідомчих установ і редакцій їх наукової періодики щодо публікації матеріалів державною, англійською та/або іншими офіційними мовами Європейського Союзу відповідно до статті 22 Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної».

П'ять наукових періодичних видань публікуються підвідомчими установами НАПН України *спільно із зарубіжними партнерами*: «Edukacja zawodowa i ustawiczna / Професійна і неперервна освіта» (Академія спеціальної педагогіки імені Марії Гжегожевської у Варшаві, Республіка Польща; Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України); «Fundamental and applied researches in practice of leading scientific schools» (Society for the Support of Publishing Initiatives and Scientific Mobility Limited, Сполучене Королівство; Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України;

¹ <https://visnyk.naps.gov.ua/>

² <http://emdnaes.org.ua/>

³ <http://ojs.kgpa.km.ua/index.php/peddiscourse>

⁴ <https://ul-journal.org/>

⁵ <https://journal.iitta.gov.ua/>

⁶ <https://zbiornik.mixmd.edu.ua/>

⁷ <https://bit.ly/31dU7Wd>

Всеукраїнська громадська організація «Товариство психологів України»); «American Journal of Fundamental, Applied & Experimental Research» (Ukraine and Ukrainians Abroad Inc., США; Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; Всеукраїнська громадська організація «Товариство психологів України»); «Mental Health: Global Challenges Journal» (NDSAN Network, Італійська Республіка; Інститут соціальної та політичної психології НАПН України) та «Rocznik Polsko-Ukraiński» (Гуманітарно-природничий університет ім. Яна Длугоша в Ченстохові, Республіка Польща; Львівський національний університет імені Івана Франка; ДЗВО «Університет менеджменту освіти»).

VI. НАУКОВО-ОРГАНІЗАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

VI.1. ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ НАПН УКРАЇНИ, РОБОТА ПРЕЗИДІЇ

Планом роботи НАПН України на 2020 р. передбачено проведення двох сесій загальних зборів НАПН України.

Ураховуючи постанову Кабінету Міністрів України «Про запобігання поширенню на території України коронавірусу «COVID-19» від 11 березня 2020 р. № 211, Президія НАПН України на березневому засіданні відтермінувала проведення загальних зборів і методологічного семінару, запланованих на 9-10 квітня 2020 р., а пізніше прийняла рішення щодо проведення загальних зборів у дистанційному режимі 30 червня 2020 р. (постанова № 1-2/8-117 від 18 червня 2020 р.). Напередодні загальних зборів НАПН України відбулися загальні збори відділень в режимі онлайн.

Учасникам загальних зборів було надіслано доповідь президента НАПН України акад. В.Г. Кременя «Звіт про діяльність НАПН України у 2019 р.», проєкт постанови загальних зборів і картку пропозицій (голосування), розроблену Президією НАПН України. У роботі загальних зборів взяло участь 149 членів НАПН України і 97 делегованих представників трудових колективів підвідомчих установ з правом ухвального голосу (всього 246 ос.).

На загальних зборах НАПН України розглянуто питання «Про діяльність НАПН України у 2019 році і завдання на 2020 рік» (довідь президента НАПН України акад. В.Г. Кременя). Повний текст Звіту про діяльність НАПН України у 2019 р. схвалено Президією НАПН України 26 березня 2020 р., розміщено на веб-сайті НАПН України. Також оприлюднено інформацію НАПН України про використання коштів Державного бюджету України за 2019 р. та наукову продукцію НАПН України за 2019 р., рекомендовану для впровадження.

У доповіді президента НАПН України акад. В.Г. Кременя відзначено, що 2019 р. став новим етапом підвищення ролі та ефективності НАПН України в науковому і методичному забезпеченні функціонування та розвитку освіти і реформування наукової сфери, окреслено основні завдання на 2020 р. Особливої уваги заслуговують проблеми, зумовлені світовою пандемією COVID-19, що засвідчила кризові явища в багатьох аспектах глобального, національного та особистого існування і розвитку людства, зокрема в Україні. Перед ученими НАПН України постало важливе завдання з осмислення та подолання нових викликів. У зв'язку з цим необхідно забезпечити відповідне реагування в межах напрямів наукових досліджень, здійснювати системний аналіз об'єктивно назрілих перетворень і надавати обґрунтовані рекомендації щодо необхідних дій відповідних сфер людської діяльності, зокрема в освіті та науці.

Учасники загальних зборів схвалили доповідь президента НАПН України, підтримали проєкт постанови загальних зборів і доручили підписати постанову голові зборів, президенту НАПН України акад. В.Г. Кременю та першому віцепрезиденту, в.о. головного вченого секретаря акад. В.І. Луговому.

20 листопада 2020 р. відбулася друга сесія загальних зборів НАПН України, учасники якої в дистанційному режимі обговорили наукове

забезпечення розвитку освіти дорослих в Україні. У роботі загальних зборів взяли участь 145 членів НАПН України і 90 делегованих представників трудових колективів підвідомчих установ (усього 235 ос.).

На порядок денний загальних зборів НАПН України у дистанційному режимі винесено питання:

1. «Наукове забезпечення розвитку освіти дорослих в Україні» (доповідь академіка-секретаря Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України Н.Г. Ничкало); співдоповідь «Законодавче забезпечення освіти дорослих в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку» члена-кор. Л.Б. Лук'янової.

2. Внесення змін до Статуту Національної академії педагогічних наук України.

3. Вибори почесних академіків НАПН України.

Учасникам загальних зборів надіслано матеріали зборів: доповідь академіка-секретаря Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України Н.Г. Ничкало, співдоповідь директора Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України члена-кор. Л.Б. Лук'янової, проекти постанов, нову редакцію Статуту НАПН України, документи щодо виборів почесних академіків НАПН України (С.М. Аржевітіна, П.М. Кулікова, Г.Г. Півняка), картку пропозицій (голосування).

Напередодні загальних зборів члени НАПН України, вчені, співробітники наукових установ академії заслухали в режимі онлайн мотиваційну промову президента НАПН України акад. В.Г. Кременя. Члени НАПН України і делеговані представники установ підтримали і схвалили доповідь «Наукове забезпечення розвитку освіти дорослих в Україні» та проект постанови.

Учасники загальних зборів розглянули нову редакцію Статуту НАПН України. Статут НАПН України приведено у відповідність до Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» та доручення Прем'єр міністра України від 6 жовтня 2020 р. № 40762/1/1-20. Учасники загальних зборів надсилали свої пропозиції, які враховано робочою групою.

Члени НАПН України одноголосно підтримали подання відділень щодо поповнення кадрового складу академії і обрали почесними академіками НАПН України:

– Станіслава Михайловича Аржевітіна – професора кафедри банківської справи ДВНЗ «Київський національний університет ім. Вадима Гетьмана», доктора економічних наук, професора (Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України);

– Петра Мусійовича Кулікова – ректора Київського національного університету будівництва та архітектури, доктора економічних наук, професора (Відділення вищої освіти НАПН України);

– Геннадія Григоровича Півняка – ректора Національного технічного університету «Дніпровська політехніка», доктора технічних наук, професора, академіка НАН України (Відділення вищої освіти НАПН України).

Виконуючи постанови загальних зборів НАПН України, протягом 2020 р. учені НАПН України співпрацювали з Комітетом Верховної Ради України з питань науки, освіти та інновацій, МОН України, Міністерством молоді та спорту України, Міністерством соціальної політики України, Міністерством юстиції України, НАН України та національними галузевими академіями наук України.

Загалом ученими НАПН України у 2020 р. підготовлено і направлено до Комітету Верховної Ради України з питань науки, освіти та інновацій понад 50 пропозиції до законопроектів, аналітичні матеріали до 3 комітетських слухань і двох нарад.

Плідною була співпраця вчених НАПН України з МОН України з проблем удосконалення вітчизняної вищої освіти, освіти дорослих, Державного стандарту базової середньої освіти, спеціалізованої освіти наукового спрямування. Спільно розроблено Концепцію розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти) на 2020-2024 роки; розроблено проекти Стратегії розвитку освіти України на 2021-2031 роки; Стратегії розвитку професійної (професійно-технічної) освіти на період до 2023 року; пропозиції до Стратегії розвитку громадянської освіти на період до 2030 року.

З Міністерством охорони здоров'я України погоджено «План заходів з реалізації Національної стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі на 2020 рік» і Стратегію державної політики щодо наркотиків на період до 2030 року.

З Міністерством молоді та спорту України здійснювалась співпраця з укладання щорічної доповіді про становище молоді в Україні, про виконання Державної соціальної програми національно-патріотичного виховання на 2017-2021 роки.

Вчені академії працювали спільно з Міністерством соціальної політики України над «Концепцією державної системи професійної орієнтації населення до 2023 року», а також у межах Міжвідомчої комісії з питань охорони дитинства.

Тривала співпраця з Міністерством юстиції України щодо виконання Плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини.

Вчені НАПН України долучилися до підготовки аналітичних матеріалів, пов'язаних з проблемами в освітній сфері, викликаними карантинними обмеженнями.

Підготовлено і оприлюднено аналітичні матеріали:

– «Результати онлайн-опитування щодо потреб вчителів у підвищенні фахового рівня з питань використання цифрових засобів та ІКТ в умовах карантину» (Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України);

– «Про актуалізовані пандемією COVID-19 проблеми освітньої сфери та шляхи їх вирішення» (НАПН України);

– «Відповідь світової спільноти на виклик COVID-19 в освіті» (Інститут педагогіки НАПН України);

– «Щодо стану суспільної свідомості в Україні та заходи з його поліпшення в умовах пандемії COVID-19» (Інститут соціальної та політичної психології НАПН України).

Аналітичні матеріали направлено до Офісу Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, НАН України, галузевих національних академій наук України, зацікавлених міністерств і відомств.

Вчені НАПН України разом із фахівцями наукових установ і закладів вищої освіти в умовах карантину систематично здійснювали дослідження психоемоційних станів населення, спричинених пандемією COVID-19 та її наслідками. 15 травня 2020 р. проведено науково-практичний онлайн семінар «Дистанційні психологічні дослідження в умовах пандемії COVID-19 і карантину», організований Інститутом соціальної та політичної психології НАПН України, Інститутом психології імені Г.С. Костюка НАПН України та факультетом психології Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Результатом роботи стало прийняття рекомендацій, які було направлено в урядові структури та відомства України.

Цій проблемі присвячена веб-конференція в режимі онлайн-трансляції для педагогічних працівників (серпень 2020 р.). Основна увага була приділена організації освітнього процесу в умовах карантинних обмежень, особливостям дистанційних форм навчання учнів різних вікових груп.

Відповідно до плану роботи НАПН України у дистанційному режимі 30 жовтня 2020 р. відбувся відтермінований методологічний семінар «Дошкільна освіта в контексті ідей Нової української школи», присвячений актуальним проблемам сучасної дошкільної освіти. У заході взяло участь більше 100 ос. Його учасниками були провідні вчені, викладачі закладів вищої освіти, представники дошкільної освіти з 11 областей України (Вінницької, Дніпропетровської, Донецької, Запорізької, Київської, Кіровоградської, Миколаївської, Одеської, Полтавської, Рівненської, Сумської).

У вітальному слові президента НАПН України акад. В.Г. Кременя наголошено на актуальності і значущості для суспільства проблеми, запропонованої для обговорення, а також висловлено подяку В.А. Воронову, голові підкомітету з питань раннього розвитку та дошкільної освіти Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій, за розуміння важливості та підтримку ініціатив НАПН України у модернізації системи дошкільної освіти держави.

Із вступним словом до присутніх звернувся перший віцепрезидент НАПН України акад. В.І. Луговий, який звернув увагу на важливість Концепції освіти дітей раннього та дошкільного віку, підготовленої вченими НАПН України.

Модератором заходу була академік-секретар Відділення загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України акад. С.О. Сисоєва.

Наукова дискусія учасників методологічного семінару сприяла не лише глибшому розумінню проблематики дошкільної освіти, а й утвердженню консолідованої позиції, що вітчизняна дошкільна освіта потребує модернізації відповідно до вимог часу, суспільного запиту та наукового прогнозування. Це можливо за умов об'єднання зусиль учених НАПН України, фахівців МОН

України, Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій, викладачів закладів вищої освіти, вихователів закладів дошкільної освіти, громадських організацій.

19 листопада 2020 р. в режимі онлайн відбувся методологічний семінар «Шляхи і механізми підвищення конкурентоспроможності університетів України», організований Відділенням вищої освіти НАПН України. Модератором заходу виступив академік-секретар Відділення вищої освіти НАПН України П.Ю. Саух. Методологічний семінар зібрав ректорів і професорсько-викладацький склад університетів України, членів НАПН України та зацікавлених осіб (усього близько 60 вчених). Відкрив семінар президент НАПН України акад. В.Г. Кремень, який підкреслив важливість його проблематики не лише для університетів, а й для держави.

Учасників методологічного семінару привітав Міністр освіти і науки України С.М. Шкарлет, який наголосив на співпраці університетів у впровадженні інноваційних технологій і висловив сподівання, що напрацювання семінару можуть бути покладені в основу заходів з підвищення конкурентоспроможності як окремого університету, так і вищої освіти України.

На семінарі виступили акад. В.І. Луговий, акад. П.Ю. Саух, акад. С.М. Ніколаєнко (ректор Національного університету біоресурсів і природокористування України), В.Ю. Арешонков – народний депутат України, член.-кор. В.С. Бакіров (ректор Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна), І.Д. Пасічник (ректор Національного університету «Острозька академія») та інші.

За підсумками семінару опубліковано серію статей у Віснику НАПН України.

Планом роботи НАПН України на 2020 р. передбачалося проведення 10 засідань Президії. Фактично проведено 14 засідань Президії: 10 планових і 4 позачергові, які присвячено статутній діяльності НАПН України; розглянуто 308 питань і прийнято відповідні постанови. Особливістю роботи Президії у 2020 р. була робота в умовах карантину, засідання проводилися в дистанційному режимі онлайн. Для налагодження інформування і голосування Президією затверджено картку для пропозицій (голосування).

Незважаючи на карантинні обмеження, Президія проаналізувала у режимі онлайн виконання постанов:

– «Впровадження технології психолого-педагогічного проектування взаємодії дорослого з дитиною «Радість розвитку» у рамках всеукраїнського експерименту «Психолого-педагогічні умови становлення ціннісних орієнтацій дітей в ігровій та навчальній діяльності освітньої системи «Радість розвитку» (Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України);

– «Співпраця Інституту обдарованої дитини НАПН України і Малої академії наук України щодо запровадження спеціалізованої освіти наукового характеру» (Інститут обдарованої дитини НАПН України);

– «Взаємодія Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України з університетами з реалізації Концепції розвитку

педагогічної освіти» (Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України);

– «Світоглядні пріоритети гуманізації вищої освіти в контексті забезпечення та вдосконалення якості» (Інститут вищої освіти НАПН України);

– «Науково-методичні стратегії запобігання негативним психологічним явищам у політико-правовій сфері в умовах воєнного конфлікту (2017-2019 рр.)» (Інститут соціальної та політичної психології НАПН України);

– «Проблеми методики навчання історії та громадянської освіти в ліцеї та гімназії» (Інститут педагогіки НАПН України).

Позитивно оцінюючи результати наукових досліджень, Президія рекомендувала підвідомчим установам НАПН України активніше популяризувати наукові напрацювання, підвищити публікаційну активність і ефективність учених у презентації результатів наукових досліджень у зарубіжних виданнях, зокрема іноземними мовами, а також у виданнях, внесених до міжнародних наукометричних баз даних (Wel of Science Core Collection, Scopus та ін.).

Вченими відділень загальної педагогіки та філософії освіти, психології, вікової фізіології та дефектології НАПН України розроблено проєкт Концепції освіти дітей раннього та дошкільного віку (постанова від 27 лютого 2020 р. № 1-2/3-48), яку оприлюднено на сайті НАПН України для громадського обговорення (постанова від 21 травня 2020 р. № 1-2/7-101) та затверджено постановою Президії НАПН України від 18 червня 2020 р. № 1-2/8-119. Концепцію направлено до Офісу Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, НАН України, галузевим національним академіям наук України, зацікавленим міністерствам і відомствам.

Відділенням загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України спільно з Інститутом проблем виховання НАПН України розроблено і впроваджено Експериментальний стандарт академічної наукової діяльності, спрямований на мотивацію наукової роботи наукових працівників, підвищення її якості, розвиток наукової ініціативи та інтелектуального потенціалу установи (постанова № 1-2/11-189).

Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи представив на розгляд Президії НАПН України проєкт Концепції психологічного супроводу освітніх реформ у діяльності психологічної служби в системі освіти України (постанова від 15 жовтня 2020 р. № 1-2/11-195).

Вчені Інституту соціальної та політичної психології НАПН України розширили бази проведення експериментальної роботи за темою «Стандартизація наскрізної соціально-психологічної моделі масового впровадження медіаосвіти у вітчизняну педагогічну практику».

Президія НАПН України, як і в попередні роки, приділяла увагу науковій і науково-організаційній діяльності підвідомчих установ НАПН України.

18 листопада 2020 р. у режимі онлайн проаналізовано діяльність Інституту спеціальної педагогіки та психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України за 2016-2020 рр. (постанова № 1-2/12-217).

На грудневому засіданні Президії НАПН України проаналізовано діяльність ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України в умовах децентралізації управління освітою (постанова № 1-2/13-245).

Схвалюючи роботу наукових і науково-педагогічних колективів, Президія НАПН України звернула увагу на активізацію роботи вчених у вітчизняних і міжнародних проєктах, що реалізуються на грантовій основі, у складний період життя, пов'язаний з карантинними обмеженнями, необхідність більше уваги приділяти дистанційній формі організації навчального процесу.

На січневому засіданні Президією оголошено конкурси:

– на формування галузевої тематики наукових досліджень, виконання яких розпочинається в 2021 р. (постанова № 1-2/1-1), підсумки підведено і затверджено Президією (постанова від 23 квітня 2020 р. № 1-2/6-87) та погоджено експертною комісією при НАН України;

– на кращі наукові роботи, створені у 2019 р. (постанова № 1-2/1-3), підсумки якого підведено 19 березня 2020 р. (постанова № 1-2/4-58);

– про участь учених НАПН України у конкурсах на здобуття премій і стипендій Президента України, Кабінету Міністрів України та Верховної Ради України для молодих учених (постанова № 1-2/1-4). Рішенням конкурсної комісії НАПН України з відбору кандидатур на здобуття стипендій і премій діячам науки та молодим ученим на конкурс було представлено роботу «Науково-методичні засади здоров'язбережувального використання програмно-апаратних засобів учнями 5-9 класів у закладах загальної середньої освіти» А.С. Сухих, кандидата педагогічних наук, молодшого наукового співробітника Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України. Ця розробка була відзначена премією Президента України (Указ Президента України № 595/2020).

Президія підтримала представлення на державну іменну стипендію найкращим молодим вченим для увічнення подій Революції Гідності та вшанування подвигу Героїв України – Героїв Небесної Сотні науковий доробок М.М. Павлюк, доктора психологічних наук, доцента, провідного наукового співробітника Інституту психології імені Г.С. Костюка, яка отримала стипендію (Наказ МОН України від 20 листопада 2020 р. № 1449).

Відповідно до чинного законодавства Президія НАПН України затверджувала та вносила зміни до положень, інших нормативно-правових документів, що регулюють діяльність НАПН України:

– Порядку проведення конкурсного відбору наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок, що плануються до виконання за рахунок коштів державного бюджету в НАПН України;

– Положення про конкурсну комісію з відбору наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок, що плануються до виконання за рахунок коштів державного бюджету в НАПН України;

– Положення про порядок формування, проведення і контролю виконання наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок у НАПН України (постанова від 18 листопада 2020 р. № 1-2/12-219).

Президією затверджено план заходів НАПН України на 2020-2027 рр. із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері професійної

(професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта на період до 2027 року» (постанова від 18 червня 2020 р. № 1-2/8-121).

У 2020 р. оновлено склад Міжвідомчої ради з координації в галузі освіти, педагогіки і психології.

Президія контролювала виконання Програми спільної діяльності МОН України і НАПН України на 2017-2020 рр., підсумки виконання якої було підведено в листопаді 2020 р. (постанова № 1-2/12-215).

Спільними зусиллями МОН України і НАПН України розроблено нову Програму спільної діяльності МОН України і НАПН України на 2021-2023 рр., обговорення якої відбулося за участю Міністра освіти і науки України С.М. Шкарлета. Об'єднання зусиль фахівців МОН України і вчених НАПН України сприяли ефективному розв'язанню актуальних проблем, що постали перед національною системою освіти в контексті європейської інтеграції і світової глобалізації.

Багаторічна історія співпраці НАПН України і НАН України продовжена та знайшла відображення у новій Програмі спільної діяльності НАН України і НАПН України на 2020-2022 рр., яку підписано на початку 2020 р. президентами академій В.Г. Кременем і Б.Є. Патонем. Підсумки першого року виконання програми підведено першим віцепрезидентом НАПН України акад. В.І. Луговим під час засідання Президії 17 грудня 2020 р., на якому НАН України представляв акад. С.І. Пирожков – віцепрезидент НАН України, який підкреслив, що НАН України завжди результативно співпрацювала з НАПН України. Спільні напрацювання мають важливе значення для підвищення конкурентоспроможності національної освіти і науки.

Незважаючи на карантинні обмеження, Президія аналізувала роботу Науково-видавничої ради НАПН України, затверджувала плани і звіти випуску друкованих та електронних видань, розповсюдження друкованих видань закладам і установам державної та комунальної форм власності.

У зв'язку з виробничою необхідністю Президія вносила зміни до перспективних тематичних планів наукових досліджень підвідомчих установ НАПН України.

Упродовж 2020 р. Президія затверджувала склад вчених і спеціалізованих вчених рад підвідомчих установ академії, погоджувала проекти державного замовлення на підготовку наукових і науково-педагогічних кадрів і підвищення кваліфікації (післядипломна освіта).

Значну увагу Президія приділяла питанням кадрової політики: в режимі онлайн оголошувалися конкурси на заміщення керівних посад у підвідомчих установах академії, затверджувалися кандидатури на посади керівників установ, їх заступників, учених секретарів, підтримувалися подання щодо присвоєння почесних звань, здійснювалося нагородження відзнаками НАПН України відомих учених, діячів освіти, працівників апарату Президії і підвідомчих установ, забезпечувалась участь наукових і науково-педагогічних працівників установ НАПН України у загальних зборах академії та загальних зборах її відділень.

У зв'язку з виробничою необхідністю і прийняттям нормативно-правових документів вносилися зміни до статутів підвідомчих установ і Статуту НАПН України.

Президія контролювала питання фінансово-економічної діяльності академії, а саме: затверджено зведений кошторис видатків державного бюджету для установ НАПН України на 2020 р. і зміни до нього, проаналізовано стан використання бюджетних коштів, затверджувалися посадові оклади, зміни до структур підвідомчих установ, корегувався розподіл бюджетних призначень за бюджетними програмами, аналізувалась ефективність використання бюджетних коштів на наукову, науково-організаційну та фінансово-господарську діяльність НАПН України, оформлялися правовстановлюючі документи на землю і майно, уточнювались адреси об'єктів нерухомого майна, оголошувалися конкурси та надавалися дозволи підвідомчим установам щодо оренди тимчасово вільних приміщень відповідно до нової редакції Положення про передачу в оренду майна НАПН України, розроблено на основі останніх нормативно-правових документів.

Результати діяльності Президії НАПН України висвітлено у центральній освітянській пресі, фахових журналах, газетах, на офіційній сторінці НАПН України.

VI.2. НАУКОВО-ОРГАНІЗАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВІДДІЛЕНЬ

VI.2.1. ВІДДІЛЕННЯ ЗАГАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ФІЛОСОФІЇ ОСВИТИ

Науково-організаційна діяльність Відділення у звітному році виконувалась відповідно до Стратегії розвитку Національної академії педагогічних наук України на 2016-2022 рр., «Основних напрямів досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні», затверджених НАПН України, й спрямовувалась на розв'язання актуальних для педагогічної теорії та освітньо-виховної практики теоретико-методологічних, науково-методичних і прикладних завдань реформування національної системи освіти відповідно до законів України «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про фахову передвищу освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про дошкільну освіту»; положень Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 р; Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2016-2020 рр., Програми спільної діяльності НАН України та НАПН України на 2020-2022 рр., Програми спільної діяльності МОН України та НАПН України на 2017-2020 рр., «Плану дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020 рр.», «Заходів Національної академії педагогічних наук України з виконання Державної цільової соціальної програми національно-патріотичного виховання на 2016-2020 рр.» та інших нормативно-правових актів і рішень, ухвалених Президією та загальними зборами НАПН України.

Значний вплив на науково-організаційну діяльність Відділення мали виклики та нагальні потреби, які постали перед системою освіти України в умовах протидії пандемії COVID-19. Зокрема в освіті України набуло розвитку дистанційне та змішане навчання, затребуваними стали розробки internet платформ для проведення навчальних занять online та offline, що в цілому призвело до посилення процесів цифровізації освіти в Україні.

Виклики пандемії актуалізували необхідність осмислення перспективних напрямів розвитку освіти в Україні. Величезне значення набувають дослідження проблеми мережецентричного освітнього середовища, знаннево-орієнтованих технологій в освіті, технологій трансферу знань в освітньому процесі, методичних і технологічних основ наукової освіти для різних вікових груп, розроблення психологічних практик і технологій розвитку особистості. В руслі даної проблеми опрацьовано і запропоновано науковцям і освітянам рекомендації Директорату з питань освіти та навичок ОЕСР у співпраці з Гарвардською вищою школою освіти «Рамкові настанови щодо відповіді освіти на пандемію COVID-19 2020 року».

Досвід подолання викликів, спричинених антивірусним локдауном, вніс свої корективи у подальший науковий пошук, який здійснювався за напрямками: філософія освіти в системі соціогуманітарного знання; методологія освіти; розроблення моделей функціонування закладів освіти різних типів; теоретичні й методичні засади виховання та соціалізації зростаючої особистості; управлінські та технологічні чинники розвитку освіти. Значна увага приділена методології міждисциплінарних напрямів досліджень в галузі освіти, розвитку вітчизняної освіти в контексті її реформування та модернізації. Подальшого розвитку набули також дослідження з питань теорії та історії розвитку української і зарубіжної педагогічної науки. Продовжилися дослідження у галузі порівняльної педагогіки.

Згідно з планом роботи Відділення здійснювалась підготовка і проведення засідань бюро і загальних зборів Відділення. Основні результати науково-організаційної та науково-дослідної діяльності членів Відділення, його підвідомчих установ і наукових підрозділів розглянуто на засіданнях бюро Відділення. Проведено 12 засідань бюро Відділення, на яких розглядалося 30 основних питань, що стосувалися аналізу роботи Відділення, діяльності його членів у 2020 р. та визначення й обґрунтування перспективних напрямів і проблем досліджень, тематики науково-дослідної та організаційно-методичної роботи членів Відділення і його підвідомчих установ/підрозділів: Інституту проблем виховання, чотирьох відділів Інституту педагогіки, Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського та науково-дослідних центрів, що працюють при Відділенні на засадах самофінансування.

На засіданнях бюро Відділення значна увага приділена аналізу особистого внеску дійсних членів і членів-кореспондентів НАПН України, які входять до складу Відділення, у розв'язання проблем сучасної освіти. Розглянуто питання про індивідуальну науково-дослідницьку та організаційно-методичну роботу дійсних членів (академіків) НАПН України В.Г. Кременя, Ю.Б. Кузнецова, О.В. Сухомлинської, В.О. Огнев'юка, С.О. Сисоєвої і членів-кореспондентів

НАПН України В.О. Балуха, Л.Д. Березівської, Я.В. Цехмістера, Н.С. Побірченко, В.І. Євдокимова, В.П. Капелюшного, П.В. Лосюка, С.В. Савченка, Г.В. Терещука, М.Д. Култаєвої, Г.В. Троцько. У 2020 р. у членів Відділення завершено 13 досліджень і всі заплановані результати отримано.

Упродовж 2020 р. було розглянуто питання щодо підсумків науково-організаційної, науково-дослідної і видавничої діяльності членів Відділення та його підвідомчих установ і наукових підрозділів у 2019 р., проаналізовано науковий доробок членів Відділення за результатами завершених наукових досліджень і питання розміщення результатів планових досліджень в інформаційно-електронному середовищі НАПН України.

Так, на засіданнях бюро Відділення були розглянуті питання про результати виконання та впровадження завершених у 2019 р. планових наукових досліджень, виконаних в Інституті проблем виховання НАПН України: «Науково-методичне забезпечення формування в учнів гармонійних відносин з природою в основній школі та позашкільних навчальних закладах», «Формування у підлітків національно-культурної ідентичності у загальноосвітніх навчальних закладах», «Технології формування просоціальної поведінки підлітків уразливих категорій у загальноосвітніх навчальних закладах», «Методика формування у старшокласників готовності до захисту Вітчизни», «Формування у підлітків цінності життя у взаємодії школи і сім'ї», «Трудове виховання молодших школярів в умовах реформування початкової освіти», а також про результати виконання та впровадження планових науково-дослідних робіт тематики Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського: «Відображення розвитку національної освіти і педагогічної думки у друкованих та електронних виданнях», «Науково-методичні засади розвитку освітянських бібліотек як важливого складника освітнього середовища» та «Науково-інформаційний супровід освітянської галузі в умовах євроінтеграційних та глобалізаційних процесів».

Проаналізовано та узагальнено науково-прикладну значущість продукції, підготовленої за результатами здійснених досліджень (монографій підручників, навчально-методичних посібників, навчально-виховних програм, концепцій, державних цільових програм, науково-методичних і програмно-методичних видань, часописів, збірників наукових праць). Результати планових наукових досліджень, наукова продукція членів і віднесених до Відділення наукових установ знаходяться у відкритому доступі, розміщуються в Електронній бібліотеці НАПН України, на сайтах Інституту проблем виховання, Інституту педагогіки та Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського. Здійснено організаційні заходи щодо створення у Scopus профілю НАПН України. Середнє значення показника цитувань академіків Відділення – індекс Гірша – становить 21,6.

У 2020 р. під керівництвом члена Відділення, президента НАПН України В.Г. Кременя наукові установи академії брали активну участь у реалізації міжнародних науково-освітніх проєктів і програм Американських рад з міжнародної освіти, Британської ради в Україні, Європейського Союзу, Європейського фонду підготовки, Представництва ООН в Україні,

Представництва DVV International в Україні, Ради Європи, Світового банку, ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ та інших міжнародних організацій і фондів. Продовжувалася наукова співпраця з 36 іноземними членами НАПН України, які представляють 11 країн світу, науковими установами і закладами освіти республік Білорусь, Болгарія, Казахстан, Корея, Молдова, Польща, Фінляндія, Австрійської, Естонської, Латвійської, Литовської, Киргизької, Китайської Народної, Португальської, Словацької, Чеської, Угорської та Французької республік, Держави Ізраїль, королівств Іспанія та Швеція, Канади, Федеративної Республіки Німеччина, Румунії, Сполучених Штатів Америки, Японії та інших зарубіжних країн, як у межах 29 угод про співробітництво, укладених НАПН України, так і в межах сотень угод, укладених безпосередньо підвідомчими установами з однопрофільними науковими установами, закладами освіти зарубіжних країн, міжнародними організаціями та фондами.

Члени Відділення беруть участь у міжнародних проєктах та організаціях:

- міжнародному проєкті «Ініціатива академічної доброчесності та якості освіти», ініційованому Американськими Радами з міжнародної освіти за сприяння посольства США в Україні (чл.-кор. В.О. Балух);

- міжнародній організації «Британська спілка істориків освіти» (листування, ознайомлення через вебсайт спілки з розвитком історії освіти в зарубіжних країнах, дистанційна участь у заходах, вивчення матеріалів журналів «History of Education», «The History of Education Researcher») (чл.-кор. Л.Д. Березівська);

- міжнародному проєкті «Розвиток культури демократії в педагогічній освіті України, Норвегії, Палестини та впровадження демократичних цінностей у процес підготовки вчителя початкової школи в Україні та Норвегії»; міжнародному проєкті «Імплементация демократичних цінностей в систему освіти (початкова школа)» (акад. В.І. Бондар);

- проєкті Erasmus+ Program «Strategic Partnerships for adult and Youth education Cooperation for innovation and the exchange of good practices» (Сертифікат INBIENET/09/2020PL від 30 вересня 2020 р.; координатор Програм білатеральних дипломів та Програм академічних обмінів Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка спільно з Вищою лінгвістичною школою м. Ченстохова (Польща), Природничо-гуманітарним університетом імені Яна Длугоша м. Ченстохова (Польща), Університетом Хуманітас м. Сосновець (Польща), Остравським університетом м. Острави (Чехія) (чл.-кор. Б.Б. Буяк);

- проєкті Erasmus+: Жан Моне «Якість вищої освіти та експертний супровід її забезпечення: рух України до Європейського союзу» (акад. С.О. Сисоєва);

- проєкті Erasmus+: Жан Моне «Інноваційний університет і лідерство» (чл.-кор. В.О. Балух);

- II Міжнародному науковому конгресі білоруської культури (Білорусь); членство у редколегії польського наукового журналу «Форум нумізматичний: студії та матеріали» («Forum Numizmatyczne: Studia i Materiały») (чл.-кор. В.П. Капелюшний);

– Луганському обласному відділенні «Міжнародної благодійної організації «Благодійний фонд «СОС Дитячі містечка»» (Австрія) (чл.-кор. С.В. Савченко).

Упродовж 2020 р. вчені Відділення брали участь в експертизі та погодженні законодавчих і нормативних актів з питань, що належать до компетенції Відділення. Готувались інформаційно-аналітичні матеріали на запити центральних органів законодавчої і виконавчої влади. Також організовано і забезпечено контроль за виконанням програм спільної діяльності МОН України і НАПН України, постанов загальних зборів і Президії НАПН України з питань, що стосуються діяльності Відділення.

Науковці Відділення брали участь у підготовці і проведенні підсумкових вчених рад, звітних наукових конференцій у підвідомчих установах та науково-дослідних центрах, що віднесені до Відділення.

На засіданнях бюро Відділення було проаналізовано питання підготовки і проведення масових заходів, організатором яких є Відділення, здійснено моніторинг їх результативності. Загалом упродовж 2020 р. членами Відділення та науковими працівниками його підвідомчих установ і центрів проведено понад 45 науково-практичних конференцій, семінарів, наукових засідань, круглих столів, 34 із них організовано науковими підрозділами Відділення, зокрема Інститутом проблем виховання, Інститутом педагогіки, Державною науково-педагогічною бібліотекою України імені В.О. Сухомлинського.

Проаналізовано та обговорено результати таких масових заходів: II Всеукраїнської конференції «Особистість на шляху до духовних цінностей: теорія, практика, пошук», Третьої міжнародної науково-практичної конференції «Хортинг – національний бренд України у світі: олімпійська перспектива», «Історія та філософія освіти у незалежній Україні: здобутки і стратегії», Міжнародної науково-практичної конференції «Забезпечення якості освіти у країнах Європейського союзу», Міжнародної науково-практичної конференції «Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта 2020: глобалізований простір інновацій» (у рамках Всеукраїнського фестивалю науки), «Удосконалення виховного процесу в закладах освіти як основа соціокультурного зростання дітей та молоді» (у рамках Всеукраїнського фестивалю науки), «Досягнення Цілей сталого розвитку: участь дітей та молоді», Всеукраїнських педагогічних читань «В.О. Сухомлинський у діалозі з сучасністю», Всеукраїнського місячника шкільних бібліотек (у рамках Міжнародного місячника шкільних бібліотек «Шкільна бібліотека і екологічна просвіта»), «Формування у школярів та студентської молоді нових смислів в освітньо-виховному процесі», «Становлення і розвиток особистості на ранніх етапах дитинства», Міжнародної науково-практичної конференції «Зростаюча особистість у смислоціннісних обрисах», Дев'ятої всеукраїнської науково-практичної конференції «Стратегії управління закладами загальної середньої освіти в умовах інформаційного суспільства», а також семінарів, вебінарів: науково-методологічного семінару з історії освіти «Дослідницькі підходи до історико-педагогічних розвідок: від традицій до новацій», семінару-тренінгу «Ціннісні виміри екологічної компетентності», «Організація освітнього

середовища у групах раннього та дошкільного віку закладів дошкільної освіти» та «Роль бібліотек в екологічному вихованні учнів» (за підсумками Всеукраїнського місячника шкільних бібліотек «Шкільна бібліотека і екологічна просвіта»); «Роль бібліотеки у формуванні інформаційного простору закладу професійної (професійно-технічної) освіти», «Формування ціннісних орієнтирів та життєвих компетентностей учнівської молоді», «Впровадження інтерактивних технологій з формування успішної особистості учня у закладах загальної середньої освіти», «Пріоритетні напрями та зміст соціально-педагогічного супроводу підростаючої особистості», «Організаційно-педагогічні засади проектування освітнього середовища гімназії»; майстер-класів: «Партнерська взаємодія науковців і педагогів-практиків у формуванні просоціальної поведінки підлітків уразливих категорій» (у рамках Всеукраїнського фестивалю науки) та «Сучасна гра та іграшка у смислоцінних вимірах дитинства»; воркшопу «Смисложиттєві цінності зростаючої особистості»; круглих столів: «Збірки творів В.О. Сухомлинського: літературно-педагогічний дискурс», «Реалізація стратегії сталого розвитку та педагогічна спадщина О.А. Захаренка: нове прочитання», «Зміст формування креативності у вихованців закладів позашкільної освіти науково-технічного напрямку» (у рамках Всеукраїнського фестивалю науки), «Психолого-педагогічний супровід особистісного розвитку дитини раннього віку у взаємодії дошкільного закладу з родинами», «Мистецька освіта очима педагогів, митців, учених», «Формування успішної зростаючої особистості в сучасних соціальних реаліях».

Члени Відділення та вчені підвідомчих установ узяли участь в експозиційно-виставковій роботі, співробітники Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського були організаторами тематичних книжкових виставок.

30 жовтня 2020 р. в режимі online відбувся методологічний семінар НАПН України «Дошкільна освіта в контексті ідей Нової української школи»¹, організатором якого було Відділення. Методологічний семінар присвячено таким актуальним проблемам сучасної дошкільної освіти: наступності у розвитку дошкільної і початкової освіти; дидактичним і виховним аспектам сучасної дошкільної освіти в контексті Нової української школи; зарубіжному досвіду організації дошкільної освіти; професійній підготовці фахівців дошкільної галузі в контексті ідей Нової української школи; психолого-педагогічному супроводу розвитку дитини дошкільного віку.

У заході взяли участь більше 100 ос., серед них: провідні вчені, викладачі закладів вищої освіти, представники дошкільної освіти з 11 областей України (Вінницької, Дніпропетровської, Донецької, Запорізької, Київської, Кіровоградської, Миколаївської, Одеської, Полтавської, Рівненської, Сумської).

У вітальному слові президента НАПН України акад. В.Г. Кременя наголошено на актуальності і значущості для суспільства проблеми, запропонованої для обговорення, а також висловлено подяку В.А. Воронову, голові підкомітету з питань раннього розвитку та дошкільної освіти Комітету

¹ <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-3-3>

Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій за розуміння важливості та підтримку ініціатив НАПН України з модернізації системи дошкільної освіти держави. З вітальним словом до присутніх звернувся перший віце-президент НАПН України акад. В.І. Луговий, який звернув увагу на важливість Концепції освіти дітей раннього та дошкільного віку, підготовленої вченими НАПН України. Модератором заходу була академік-секретар Відділення акад. С.О. Сисоєва.

Дієву участь у роботі методологічного семінару взяли провідні вчені – академіки НАПН України С.О. Сисоєва, А.М. Богуш, І.Д. Бех, С.Д. Максименко; члени-кореспонденти Т.О. Піроженко, І.М. Шоробура, доктори пед. наук Н.В. Гавриш, К.Л. Крутій, начальник відділу дошкільної освіти директорату дошкільної, позашкільної та інклюзивної освіти МОН України С.І. Нерянова; кандидати наук Л.С. Пісоцька та О.Д. Рейпольська.

Плідна наукова дискусія учасників методологічного семінару сприяла не лише глибшому розумінню проблематики дошкільної освіти, а й утвердженню консолідованої позиції, що вітчизняна дошкільна освіта потребує модернізації відповідно до вимог часу, суспільного запиту та наукового прогнозування. Це можливо за умов об'єднання зусиль учених НАПН України, фахівців МОН України, підкомітету з питань раннього розвитку і дошкільної освіти Комітету Верховної Ради з питань освіти, науки та інновацій, викладачів закладів вищої освіти, вихователів закладів дошкільної освіти, громадських організацій.

Члени Відділення продовжили діяльність як головні редактори таких видань: «Неперервна професійна освіта: теорія і практика» (включено до переліку наукових фахових видань України в галузі педагогіки за категорією «Б»), «Education: Modern Discourses» («Освіта: сучасні дискурси»), «Релігія та соціум», «Науково-педагогічні студії», «Наукові праці Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського», «Аналітичний вісник у сфері освіти», «Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова», «Теорія і методика виховання», «Науковий вісник. Серія «Філософія», «Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: педагогіка», «Науковий вісник Українського медичного ліцею Національного медичного університету імені О.О. Богомольця».

Бюро Відділення розглядалась підготовка матеріалів до річного звіту НАПН України, яка включала аналіз, корегування та затвердження основних напрямів перспективних і тематичних планів науково-дослідної і науково-організаційної роботи підвідомчих установ та наукових підрозділів, що у віданні Відділення, а також науково-дослідних центрів відповідно до плану роботи НАПН України. Значну увагу у 2020 р. члени Відділення, його бюро, експертна рада та працівники підвідомчих установ приділили визначенню перспективних соціально вагомих проблем дослідження сучасної освіти, рецензуванню та корегуванню тематики наукових досліджень наукових підрозділів, індивідуальній роботі членів Відділення та працівників центрів, аналізу ефективності здійснених досліджень і соціальної значущості їх результатів,

упроваджених у практику, визначенню мережі та діяльності експериментальних закладів освіти.

Значна увага приділена Програмі спільної діяльності НАПН України і МОН України на 2017-2020 роки. Проаналізовано питання визначення проблематики перспективних досліджень для оголошення конкурсу на їх виконання з 2021 р., тематичні плани наукових досліджень підвідомчих установ Відділення на 2020 р.

Своє місце в роботі Відділення знайшли питання визначення змісту науково-практичних заходів, що будуть реалізовані його членами та науковими підрозділами в рамках Всеукраїнського фестивалю науки; експертизи проєктів, поданих на конкурс наукових досліджень наукових установ Відділення, виконання яких розпочинається з 2021 р. Здійснено підготовку відповідних пропозицій для розгляду Президією НАПН України щодо погодження перспективних тематичних планів наукових досліджень підвідомчих установ Відділення на 2021-2023 рр. з урахуванням результатів проведеного конкурсу.

Також здійснювалось планування роботи Відділення на 2021 р., яке включало підготовку пропозицій до плану роботи НАПН України на 2021 р., формування й погодження індивідуальних планів наукових досліджень членів Відділення, підготовку питань, що стосуються діяльності Відділення, для розгляду на засіданнях Президії НАПН України. Значну увагу було приділено затвердженню провідних напрямів наукових досліджень у наукових підрозділах Відділення, що подаються на конкурс наукової тематики НАПН України у 2021 р.

Окремо проаналізовано роботу спеціалізованих вчених рад та керівництво аспірантурою і докторантурою у підвідомчих установах Відділення.

Також на засіданнях бюро Відділення обговорено питання: про хід підготовки до методологічного семінару «Дошкільна освіта в контексті ідей Нової української школи»; про стан та хід підготовки до проведення круглого столу «Збірки творів В.О. Сухомлинського: літературно-педагогічний дискурс» та Всеукраїнських педагогічних читань «Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю», про стан підготовки до проведення Всеукраїнського фестивалю науки та науково-методологічного семінару з історії освіти «Дослідницькі підходи до історико-педагогічних розвідок: від традицій до новацій». Проаналізовано питання участі дійсних членів, членів-кореспондентів та підвідомчих наукових установ Відділення у державних програмах, освітньо-виховних проєктах, виконанні Програми спільної діяльності НАПН України і МОН України на 2017-2020 роки. Також обговорено підготовку питання «Про експериментальне впровадження стандартизації академічної наукової діяльності» в Інституті проблем виховання НАПН України до розгляду Президією НАПН України. Проаналізовано та скореговано тематичне і перспективне планування науково-дослідної роботи у Відділенні на 2021 р.

Основні наукові результати членів Відділення разом з ученими підвідомчих установ відображено у 10 одноосібних монографіях, 28 колективних і зарубіжних монографіях, 19 посібниках і підручниках (навчальних, наукових, навчально-методичних), 5 авторських свідоцтвах, 77 статтях у міжнародних

виданнях, у виданнях, що індексуються у наукометричних базах даних Scopus та Web of Science Core Collection – 63, у тому числі вченими, що працюють у НАПН України за основним місцем роботи – 56, 20 публікаціях у ЗМІ, 118 статтях у фахових виданнях, у 172 наукових статтях, у 318 збірниках науково-практичних масових заходів, 15 довідкових виданнях, 2 довідкових бюлетенях, 24 електронних ресурсах, 5 бібліографічних списках, 10 наукових виданнях.

Результати планових наукових досліджень, наукова продукція членів та наукових установ Відділення знаходяться у відкритому доступі, розміщуються в електронній бібліотеці НАПН України, на сайтах Інституту проблем виховання, Інституту педагогіки та ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського.

Упродовж звітнього періоду Відділення активно співпрацювало з Комітетом Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій, МОН України, Міністерством соціальної політики України, Міністерством молоді та спорту України.

Сучасними тематичними пріоритетами у діяльності Відділення визначено: наукове осмислення викликів пандемії COVID-19 щодо розвитку освіти та організації освітнього процесу в умовах кризових ситуацій; дослідження основних принципів сучасного інформаційного світу, ознакою якого є цифровізація, візуалізація, віртуалізація усіх аспектів життя; вивчення трансформації освіти в динаміці наукових, технологічних та інноваційних досягнень; поглиблений аналіз освітньо-педагогічної діяльності в умовах цифровізації освіти; розвиток освітології як наукового напрямку міждисциплінарного дослідження сфери освіти; проблеми історії педагогіки; розвиток інклюзивної освіти; соціалізація, моральне, громадянське та національно-патріотичне виховання дітей і молоді в контексті реалізації Концепції Нової української школи; інноваційні технології соціально-педагогічної допомоги вразливим групам населення; соціально-педагогічна робота з дітьми та сім'ями вимушених переселенців; профілактика ризикованої, девіантної та делінквентної поведінки зростаючої особистості; інноваційний зміст і технології позашкільної освіти у кризових ситуаціях; система стратегічного управління Новою українською школою; перспективи імплементації зарубіжного інноваційного досвіду розвитку освіти в Україні. Особливу увагу у 2021 р. буде приділено проблемам освіти дітей раннього та дошкільного віку, зокрема участі у розробленні нової редакції Закону України «Про дошкільну освіту».

Сучасними організаційними пріоритетами у роботі Відділення є збільшення частки прикладних досліджень, забезпечення ефективності впровадження результатів науково-дослідної роботи, подальше підвищення публікаційної активності членів і співробітників наукових установ Відділення, зокрема у міжнародних (англомовних) періодичних виданнях та виданнях, які входять до наукометричних баз Scopus і Web of Science Core Collection, участь у міжнародних проєктах і програмах.

VI.2.2. Відділення психології, вікової фізіології та дефектології

Науково-організаційна діяльність Відділення психології, вікової фізіології та дефектології і його бюро у 2020 р. спрямовувалася на реалізацію планових завдань, зокрема фундаментальних і прикладних наукових досліджень, які здійснювали віднесені до Відділення наукові установи та його члени, підготовку питань до розгляду на засіданнях Президії НАПН України, Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій, колегій та робочих груп Міністерства освіти і науки України, матеріалів до загальних зборів НАПН України, методологічних семінарів тощо.

Увага вчених Відділення була зосереджена на виконанні завдань, передбачених Стратегією розвитку Національної академії педагогічних наук України на 2016-2022 роки, здійсненні відбору перспективної тематики наукових досліджень згідно з пріоритетними напрямками наукових досліджень, визначених урядом України; аналізі, оцінюванні здобутих наукових результатів їх упровадження в освітню та інші види соціальної практики; забезпеченні впливу вчених на процес і результати інноваційних освітніх реформ. Вирішенню цих та інших важливих проблем присвячено 12 засідань бюро Відділення, на яких розглянуто понад 60 питань різних напрямів діяльності.

З-поміж важливих проблем, які обговорювались на засіданнях бюро, основними були питання ефективності виконання наукових досліджень ученими наукових підрозділів установ та членів Відділення. Організація, планування, поточний контроль виконання та звітування про результати планових наукових досліджень здійснювалися відповідно до «Положенням про порядок планування і контролю виконання наукових досліджень у Національній академії педагогічних наук України». Бюро Відділення розглядало питання моніторингу впровадження результатів досліджень в педагогічну практику; результати наукової, науково-організаційної, науково-дослідницької, організаційно-методичної, суспільно-масової та просвітницької діяльності установ і членів Відділення; участь в освітніх проектах та експериментах; плани роботи Відділення, його установ і членів, відповідні зміни та доповнення; розподіл тиражу друкованої продукції; питання, які готувались до розгляду на засіданні Президії НАПН України, тощо.

У звітному році згідно з планом роботи НАПН України Відділенням підготовлено і розглянуто на засіданнях Президії НАПН України такі питання: «Про впровадження технології психолого-педагогічного проектування взаємодії дорослого з дитиною «Радість розвитку»¹ у рамках всеукраїнського експерименту «Психолого-педагогічні умови становлення ціннісних орієнтацій дітей в ігровій та навчальній діяльності освітньої системи «Радість розвитку», який здійснюється вченими Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, «Про розширення бази експериментальної діяльності за темою «Стандартизація наскрізної соціально-психологічної моделі масового впровадження медіаосвіти у вітчизняну педагогічну практику», яке провадить

¹ <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-2-1>

Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, «Про результати виконання наукового дослідження «Науково-методичні стратегії запобігання негативним психологічним явищам у політико-правовій сфері в умовах воєнного конфлікту»¹, виконаного в Інституті соціальної та політичної психології НАПН України, «Про наукову і науково-організаційну діяльність Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України за 2016-2020 рр. та перспективи його розвитку»² та «Проект Концепції модернізації психологічної служби у системі освіти України в умовах освітніх реформ», підготовлений вченими Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи.

Два наукові дослідження молодих вчених підвідомчих установ Відділення стали переможцями вперше започаткованого в НАПН України конкурсу наукових досліджень для молодих вчених, виконання яких передбачалося у 2020 р., отримали фінансування для їх реалізації та успішно їх завершили, а саме: «Сучасні технології надання психологічної допомоги сім'ям постраждалих у подоланні складних життєвих обставин» (Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, керівник – М.М. Павлюк, докт. психол. наук) та «Діагностика емоційних станів дітей з особливими освітніми потребами засобами біоімпедансометрії» (Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, керівник – канд. психол. наук О.В. Орлов). Інформація про підсумки виконання зазначених досліджень представлена в розділі щодо результатів наукової діяльності Відділення.

Вчені Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи за підсумками конкурсного відбору отримали фінансування за грантовою угодою, укладеною з Національним фондом досліджень України, на проведення прикладного наукового дослідження «Подолання наслідків пандемії COVID-19 у діяльності психологічної служби системи освіти».

Упродовж звітнього періоду Відділення здійснювало експертну діяльність, брало участь у громадському обговоренні проектів законодавчих актів і нормативно-правових документів, зокрема підготовлено та подано відповідні аналітичні довідки, пропозиції та інформаційні матеріали до:

– проектів законів України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення якості навчальної літератури та засобів навчання», «Про самоврядування медичних професій в Україні», «Про статус осіб, які сприяли захисту Батьківщини, та осіб, постраждалих унаслідок збройних конфліктів», «Про статус ветеранів та членів сімей загиблих (померлих) Захисників України та ветеранів», «Про внесення змін до деяких законів України щодо розширення освітніх пільг для дітей медичних працівників, які померли внаслідок захворювання коронавірусною хворобою (COVID-19) під час виконання професійних обов'язків», «Про внесення змін до деяких законів України щодо надання дітям медичних працівників державної цільової підтримки для здобуття фахової передвищої та вищої освіти» та ін.);

¹ <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-2-1>

² <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-2-4>

– нормативно-правових актів: проєктів постанов Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про конкурсні відбори наукових, науково-технічних робіт та проєктів, які фінансуються за рахунок зовнішнього інструменту допомоги Європейського Союзу», «Про внесення змін до Примірного положення про порядок проведення конкурсу на заміщення вакантних наукових посад державної наукової установи», «Про затвердження рівнів освітньої підтримки осіб з особливими освітніми потребами»; проєктів розпоряджень Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національного плану дій з реалізації Конвенції про права осіб з інвалідністю на період до 2025 року», «Про затвердження плану заходів на 2019-2020 роки з реалізації Стратегії державної політики щодо наркотиків на період до 2020 року», «Про затвердження Плану заходів з реалізації Національної стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі на 2020 рік» та ін.;

– проєкту Рішення Комітету Верховної Ради України з питань освіти і науки та інновацій щодо проблемних питань державного супроводу наукової діяльності в Україні, Рекомендацій слухань Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій «Про стан і проблеми законодавчого забезпечення розвитку дошкільної освіти в Україні» і «Реформування спеціальних закладів освіти України та стан впровадження інклюзивної освіти: проблеми і шляхи вирішення»;

– галузевих нормативних документів: проєктів наказів МОН України «Про умови допуску асистента учня до освітнього процесу та вимоги до нього», «Про внесення змін до Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти» та ін.

Вчені Відділення також брали активну участь у експертних радах, комісіях, комітетах, робочих групах, входили до редакційних колегій наукових періодичних видань тощо, зокрема у роботі Науково-методичної ради МОН України (секція 19. Педагогіка, психологія, проблеми молоді і спорту); робочої групи МОН України з розроблення проєкту професійного стандарту «Практичний психолог»; науково-методичної комісії з проблем виховання дітей та учнівської молоді; науково-методичної ради МОН України; комісії з спеціальної педагогіки науково-методичної ради з питань освіти МОН України з розгляду рукописів та актуальних питань розроблення програмно-методичного забезпечення освіти осіб з особливими освітніми потребами; експертної групи з проведення антидискримінаційної експертизи електронних версій підручників, поданих на конкурсний відбір підручників (крім електронних) для здобувачів повної загальної середньої освіти і педагогічних працівників (4 клас); експертної групи з проведення антидискримінаційної експертизи електронних версій підручників, поданих на конкурсний відбір підручників (крім електронних) для здобувачів повної загальної середньої освіти і педагогічних працівників (8 клас).

Тривала робота вчених Відділення з надання фахової соціально-психологічної допомоги особам, які її гостро потребують, у межах Навчально-практичного центру психологічних інновацій (попередня назва – Методичний реабілітаційний центр), що діє при Інституті соціальної та політичної психології

НАПН України з 2014 р. (координатор роботи Центру – Н.Ф. Умеренкова). За понад 60 перших днів карантину і локдауну, протягом яких інтенсивно розгорнулася діяльність учених у рамках відкритого волонтерського проекту психологічної допомоги населенню в часи пандемії COVID-19 «Онлайн-коло», було охоплено понад 335 тис. осіб у соціальних мережах. Під час реалізації проекту відбулося 29 вебінарів практичної та методичної спрямованості, забезпечено роботу 10 груп підтримки для населення та фахівців допоміжних професій, проведено понад 60 індивідуальних кризових консультацій, щотижневі інтерв'їйні групи для освітян (взяли участь 94 особи). Кожного дня учасники проекту ділилися рекомендаціями щодо опанування негативними емоційними станами, родинного спілкування, адаптації до нових умов віддаленої праці і життя в умовах карантину, давали інтерв'ю, виступали в теле- і радіопередачах, публікували поради на сайтах і в друкованих періодичних виданнях. Ці аудіовізуальні матеріали є у відкритому доступі і використовуються, посилання на ці ресурси доступні на сайтах Інституту і підрозділів, а також у «Віснику НАПН України».

Центром спільно з Інститутом психології імені Г. С. Костюка НАПН України та факультетом психології Київського національного університету імені Тараса Шевченка було також проведено 2 цикли академічних онлайн-семінарів, присвячених резонансним суспільно значущим темам. Перший цикл із двох семінарів забезпечив узагальнення досвіду дистанційної психологічної допомоги і підтримки під час пандемії COVID-19 (23 квітня 2020 р.) та результатів дистанційних психологічних досліджень в умовах пандемії COVID-19 і карантину (15 травня 2020 р.) у їх роботі взяли участь відповідно 610 і 200 фахівців з усіх областей України. Ширше коло учасників (загалом понад 9 тис.) охоплено проведеним на базі Центру циклом із 5 академічних семінарів для обговорення питань реформування психологічної служби системи освіти та розроблення професійного стандарту практичного психолога і принципів засад створення проекту професійного стандарту соціального педагога. Центр також розбудовує співпрацю з військовими структурами для вдосконалення системи надання психологічної підтримки військовослужбовцям та їхнім сім'ям: у грудні 2020 р. було підписано Меморандум про взаєморозуміння та співробітництво між Інститутом і Сухопутними військами Збройних сил України, започатковано співпрацю з удосконалення системи запобігання негативним наслідкам впливу масмедіа на морально-психологічний стан особового складу Збройних сил України, у ході якої впроваджуються наукові результати лабораторії психології масової комунікації та медіаосвіти. Триває співпраця з Державною службою з надзвичайних ситуацій України з метою експериментального пошуку шляхів підвищення психологічної готовності освітян до ефективних дій у надзвичайних ситуаціях на основі розробок лабораторії психології політико-правових відносин.

Учені Відділення своєчасно реагували на суспільні виклики, пов'язані з пандемією COVID-19 та введенням карантинних заходів в країні, зокрема Інститутом соціальної та політичної психології НАПН України підготовлено інформаційно-аналітичну записку «Про стан суспільної свідомості та заходи з

його поліпшення в умовах пандемії COVID-19», яку надіслано до органів державної влади (лист НАПН України від 1 червня 2020 р. № 2-6/140).

Про зростання активності вчених Відділення в інформаційному просторі у звітному році свідчить здійснення ними 221 виступу у різноманітних ЗМІ, у т. ч. у формі інтерв'ю, експертних коментарів тощо: на телебаченні – 32, на радіо – 28, в інтернет-виданнях – 62, у друкованих ЗМІ – 52 (центральных – 12, регіональних – 8, друкованій освітянській пресі – 30); у формі участі в теле- і радіопрограмах – 47.

В умовах введення карантинного режиму в країні, спричиненого наслідками пандемії COVID-19, членами Відділення та науковими співробітниками його підвідомчих установ науково-практичні масові заходи проведено в онлайн форматі, зокрема 53 науково-практичні заходи, включені до плану роботи НАПН України, серед яких 26 міжнародних і всеукраїнських конференцій, 19 семінарів, 8 круглих столів різного формату. Окрім того, установи Відділення проводили заходи за власними планами роботи.

Як і в попередні роки, вчені Відділення взяли активну участь у загальних зборах та методологічних семінарах НАПН України і трьох міжнародних виставках.

Отримано важливі здобутки в розширенні міжнародної співпраці із зарубіжними науковими партнерами, зокрема Інститутом соціальної та політичної психології НАПН України укладено 2 нові угоди із закордонними закладами вищої освіти: Угоду з Вільним університетом Амстердама (Нідерланди) і Меморандум про наукове співробітництво з Люблінським католицьким університетом Іоанна Павла II (Люблін, Республіка Польща); вчені Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи долучились до участі у трьох міжнародних проєктах: проєкт «Створення та підтримка освітніх систем для запобігання та реагування на випадки насильства та впровадження медіації ровесників у постраждалих від конфлікту Східних регіонах України», який здійснюється Громадським об'єднанням «Ла Страда Україна» та Дитячим фондом ООН (ЮНІСЕФ) за фінансової підтримки Європейського Союзу, Уряду Японії; міжнародний Українсько-Норвезький проєкт «Проєкт технічної допомоги: повномасштабне впровадження пробації в Україні»; міжнародна програма СЕТА – програма безоплатної психологічної допомоги ветеранам АТО/ООС та членам їх родин.

Інформація про науково-організаційну діяльність Відділення психології, вікової фізіології та дефектології, про наукову, начальну та науково-виробничу продукцію, підготовлену вченими його підвідомчих установ за результатами виконаних наукових досліджень, систематично розміщується в Електронній бібліотеці НАПН України, у Віснику НАПН України, на сайті НАПН України та на сайтах її підвідомчих установ.

VI.2.3. ВІДДІЛЕННЯ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВИТИ

Із традиційних складників науково-організаційної діяльності Відділення у звітному році пріоритет було надано посиленню активного впливу на

трансформаційні процеси, що відбуваються в загальній середній освіті, розширенню напрямів і форм дієвої участі вчених у забезпеченні якісно нового її рівня.

У контексті виконання Плану заходів із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» тривала цілеспрямована організаційна робота зі створення науково-методичного і дидактичного забезпечення успішної реалізації освітньої програми для 3-4 класів, розробленої під керівництвом акад. О.Я. Савченко, за якою працює понад 50 відсотків початкових шкіл України. У звітному році вченими Відділення створено і впроваджено в освітню практику 14 нових підручників для 3 класу з української мови, мов національних меншин, математики, інтегрованого курсу «Я досліджую світ», іспанської мови. Регулярно в онлайн режимі проводиться постійно діючий семінар «Дидактико-методичний супровід компетентісно орієнтованого навчання молодших школярів». На допомогу вчителям видано методичні посібники з організації освітнього процесу в початковій школі, а також із здійснення формувального оцінювання учнів 3-4 класів. До початку кожного навчального року готуються і видаються методичні рекомендації щодо навчання відповідного предмета.

За наукового керівництва акад. О.І. Ляшенка та активної участі ряду вчених Академії завершено розроблення нового Державного стандарту базової середньої освіти, який набув чинності у вересні 2020 р.¹ Розгорнуто роботу зі створення на його основі типових освітніх програм.

Оперативнішим стало реагування Відділення на актуальні виклики освітньої практики. Зокрема, вченими Відділення проаналізовано результати участі українських учнів у міжнародному дослідженні якості освіти PISA-2018, обґрунтовано можливість інтерпретації цих результатів як показника стану загальної середньої освіти України та їх використання для визначення шляхів поліпшення її якості. У 2020 р. започатковано і здійснено два однорічні дослідження з цього питання. Створено й видруковано методичні рекомендації «Уроки PISA-2018»², серію статей, підготовлено аналітичну доповідь, а також посібник з розроблення й використання у навчанні комплексних завдань щодо перевірки сформованості читацької, природничо-наукової і математичної грамотності учнів у контексті вимог PISA.

Значну роботу проведено із забезпечення науково-методичної підтримки діяльності закладів загальної середньої освіти в умовах карантинних обмежень, спричинених пандемією COVID-19. У результаті низки оперативних досліджень, здійснених ученими Відділення, з'ясовано стан та виокремлено основні проблеми в організації і здійсненні навчання учнів в онлайн режимі, окреслено пріоритетні напрями удосконалення й розвитку дистанційного навчання. Підготовлено й оприлюднено три ґрунтовні аналітичні огляди з проблеми, зокрема «Про стан онлайн навчання учнів історії в період карантину в Україні»³, «Потреби вчителів у підвищенні фахового рівня з питань використання

¹ <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-11-5>

² <https://bit.ly/39q18Gs>

³ <https://lib.iitta.gov.ua/722287/>

цифрових засобів та ІКТ в умовах карантину»¹, «Відповідь світової спільноти на виклики COVID-19 в освіті»², проведено низку семінарів і вебінарів для різних категорій освітян, підготовлено й опубліковано понад два десятки статей з практичними порадами вчителям, створено й видано бібліографічний покажчик «Освіта та навчання в контексті пандемії COVID-2019»³. Розроблено й розміщено в мережі Інтернет низку навчальних і методичних матеріалів для дистанційного і змішаного навчання^{4,5}, зокрема і в межах проєкту «Всеукраїнська школа онлайн».

Учені Відділення активно прилучаються до створення, експертизи і виконання законодавчих актів, різного роду нормативних та інших документів з проблем загальної середньої освіти. У звітному році, зокрема, здійснено експертизу десяти законопроектів, поданих народними депутатами на розгляд Верховної Ради України, що стосуються питань освіти. Підготовлено, оприлюднено і надіслано до центральних органів державної влади і управління освітою науково-аналітичну доповідь «Загальна середня освіта України в контексті освіти країн Європи: тривалість і структура» з метою врахування у формуванні освітньої політики держави. Розроблено пропозиції до урядового плану заходів з реалізації Концепції розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти) на 2020-2027 рр. щодо участі НАПН України у цьому процесі. Передбачено здійснення ряду досліджень, підготовку серії посібників і рекомендацій з різних проблем запровадження STEM-освіти, проведення низки конференцій, семінарів, конкурсів, спрямованих на підвищення ефективності і якості природничо-математичної освіти в країні. Надано пропозиції до ряду інших документів (стратегій, програм, планів тощо).

Постійна увага приділялася оперативному оприлюдненню й упровадженню результатів наукових пошуків в освітню практику. У звітному році членами Відділення і науковими співробітниками віднесених до нього інститутів опубліковано понад 2,3 тис. праць (підручників, посібників, рекомендацій, аналітичних оглядів, статей, тез, інших матеріалів), більшість із яких перебувають у відкритому доступі в Електронній бібліотеці НАПН України, розміщені на сайтах наукових установ тощо. Організовано й проведено понад 120 науково-практичних заходів різних рівнів (конференцій, семінарів, педагогічних читань, круглих столів, майстер-класів) з різноманітних проблем сучасної загальної середньої освіти.

Уже вшосте перед початком навчального року проведено започатковану Відділенням онлайн конференцію «Учені НАПН України – українським учителям», до якої нині долучилася більшість інститутів Академії, і яка

¹ <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-7-1>

² http://undip.org.ua/news/library/zbirniki_detail.php?ID=9994

³ <https://doi.org/10.32405/978-966-97763-3-0-2020-76>

⁴ <https://lib.iitta.gov.ua/722287/>

⁵ <https://lib.iitta.gov.ua/719816/>

утвердилася як ефективна форма здійснення перетворювального впливу наукових здобутків на освітню практику^{1,2,3,4}.

Ще однією продуктивною формою донесення результатів дослідницьких пошуків до споживача є виїзні засідання Відділення. Друге таке засідання у рамках співпраці з Переяслав-Хмельницьким державним педагогічним університетом імені Г.С. Сковороди відбулося у лютому 2020 р. у Переяславі під загальною назвою: «Трансформаційні процеси в освіті: академічна та університетська наука – школі»⁵. Учасниками були члени Відділення, викладачі і студенти університету, педагоги Переяславщини.

Підготовлено ряд питань до розгляду на засіданнях Президії НАПН України, зокрема: про співпрацю Інституту обдарованої дитини НАПН України і Малої академії наук України щодо запровадження спеціалізованої освіти наукового спрямування⁶; про результати дослідження в Інституті педагогіки НАПН України проблем методики навчання історії та громадянської освіти⁷.

Відбулось дванадцять засідань бюро Відділення, на яких розглянуто понад тридцять питань, що стосуються формування тематики наукових досліджень і обговорення їх результатів, окреслено завдання наукових установ Відділення щодо реалізації висновків і пропозицій Наукового комітету Національної ради України з питань розвитку науки і технологій за результатами звіту НАПН України за 2018-2019 рр., заслухано звіти членів Академії А.М. Богущ, М.І. Бурди, Ю.І. Мальованого, Н.В. Морзе про їхню наукову і науково-організаційну діяльність.

Проведено в дистанційному режимі одні загальні збори Відділення, на яких проаналізовано його діяльність у 2019 р. і визначено пріоритетні завдання на 2020 р.

Минулий рік позначений гіркими втратами серед персонального складу Відділення. Пішли з життя академік Олександра Яківна Савченко, почесні академіки Борис Євгенович Патон, Віктор Григорович Бар'яхтар, іноземний член НАПН України Франц Йозеф Монкс (Нідерланди).

VI.2.4. ВІДДІЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ

Відділення професійної освіти і освіти дорослих та його бюро у 2020 р. спрямовували свою діяльність на забезпечення виконання планових тем наукових досліджень, підготовку матеріалів до загальних зборів і методологічних семінарів, питань до розгляду на засіданнях Президії НАПН України, Комітету Верховної Ради України з освіти, науки та інновацій; вносили пропозиції до проєктів законів України і нормативно-правових документів; надавали інформацію Кабінету Міністрів України і МОН України.

¹ <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-12-1>

² <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-12-2>

³ <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-12-3>

⁴ <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-12-4>

⁵ <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-3-2>

⁶ <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-2-4>

⁷ <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-2-2>

Подальший науковий пошук здійснювався за напрямками: розвиток світової і національних освітніх систем; якість освіти; інформаційне освітнє середовище; професійна (професійно-технічна) освіта; фахова передвища освіта; вища освіта; освіта дорослих; післядипломна освіта; психологія національної безпеки та безпеки життєдіяльності.

Відділенням підготовлено матеріали до Загальних зборів НАПН України «Наукове забезпечення розвитку освіти дорослих в Україні» (20 листопада 2020 р.)^{1,2}.

На засіданні Президії розглянуто питання «Про взаємодію Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України з університетами у реалізації Концепції розвитку педагогічної освіти»³.

Розширені засідання бюро відділення проводилися з участю завідувачів відділів і наукових працівників Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна, Інституту професійно-технічної освіти, Навчально-наукового центру професійно-технічної освіти (м. Київ), а також керівників Директорату професійної освіти МОН України, Департаменту професійної освіти та працівників Інституту модернізації змісту освіти МОН України, представників Міністерства соціальної політики України, директорів науково-методичних центрів, навчально-методичних центрів і кабінетів професійно-технічної освіти в областях. Заслухано сім питань про хід і результати виконання досліджень та експериментальну роботу в наукових підрозділах.

Результати наукових досліджень членів Відділення та працівників наукових підрозділів урахувалися в підготовці проєктів документів для Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій: інформаційно-аналітичних матеріалів, пропозицій до проєктів рішень.

У звітному році Відділення було організатором міжнародних, всеукраїнських та регіональних науково-практичних конференцій, семінарів, круглих столів і педагогічних читань з актуальних проблем професійної (професійно-технічної) освіти і освіти дорослих.

Значну увагу у 2020 р. члени Відділення, його бюро, експертна рада та наукові працівники підвідомчих установ приділили визначенню перспективних досліджень професійної (професійно-технічної) освіти і освіти дорослих, рецензуванню та уточненню тематики науково-дослідної роботи наукових підрозділів, індивідуальній роботі членів Відділення та ефективності досліджень, соціальній значущості результатів та їх упровадження у практику.

У 2020 р. в Інституті професійно-технічної освіти НАПН України проводилося 14 експериментів, зокрема: всеукраїнського рівня – 7; регіонального – 2; підвідомчої установи НАПН України – 5. Загальна кількість експериментальних закладів освіти, установ, організацій, на базі яких проводилась експериментальна робота, – 96.

Упродовж звітного року тривала активна співпраця з міжнародними організаціями, зокрема: Goethe-Institut в Україні, Німецьким товариством

¹ <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-1-1>

² <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-1-2>

³ <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-2-6>

технічного співробітництва (GTZ), Федеральним Інститутом професійної освіти Німеччини (Bundesinstitut für Berufsbildung – BIBB), Інститутом техніки та освіти в Технічному Університеті м. Бремена (ІТВ, Федеративна республіка Німеччина), Університетом м. Констанца (Німеччина), Університетом м. Валенсії (Іспанія), Віденським університетом економіки та бізнесу (Австрія), Римським університетом Тре (Італія), Інститутом підвищення кваліфікації «Міжнародна професійна академія «Туран-Профі» (Республіка Казахстан); Республіканським інститутом професійної освіти (Республіка Білорусь); Вищою лінгвістичною школою у Ченстохові (Польща); Академією імені Яна Длугоша у Ченстохові (Польща).

Працівники інституту взяли участь у 53 міжнародних масових заходах (форумах, конференціях, виставках, вебінарах, круглих столах).

Вченими Інституту підготовлено й внесено пропозиції до законопроектів: «Про фахову передвищу освіту», «Про освіту дорослих», «Про професійну освіту», «Про професійну (професійно-технічну) освіту», «Про професійні кваліфікації», «Про внесення зміни до розділу XV Закону України «Про вищу освіту», а також до «Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти», «Положення про дистанційну форму здобуття загальної середньої освіти», «Положення про центр професійного розвитку педагогічних працівників», «Типового Положення про кваліфікаційний центр», «Положення про спеціальну школу в новій редакції»; «Положення про навчально-реабілітаційний центр»; «Положення про дуальну форму здобуття вищої та фахової передвищої освіти»; проектів постанов Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності», «Про затвердження Положення про присвоєння професійних кваліфікацій»; «Про внесення змін Примірного положення про порядок проведення конкурсу на заміщення вакантних наукових посад державної наукової установи»; проектів наказів МОН України «Про затвердження Умов прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2021 році», «Про затвердження Вимог до міждисциплінарних освітніх програм»; «Етичного кодексу ученого НАПН України»; проекту «Стратегії розвитку професійної (професійно-технічної) освіти на період до 2023 року та плану заходів щодо її реалізації»; до наради Комітету Верховної Ради з питань освіти, науки та інновацій щодо проблемних питань державного супроводу наукової діяльності в Україні; до проекту методичних рекомендацій з розроблення стандартів професійної (професійно-технічної) освіти на компетентнісній основі тощо.

Інститут став основним розробником професійних стандартів з професій «Майстер виробничого навчання», «Методист закладу професійної (професійно-технічної) освіти», «Педагог професійного навчання», організував громадське обговорення їх проектів, здійснював редагування текстів та оформлення остаточних версій для експертизи.

Відповідно до Програми спільної діяльності МОН України і НАПН України на 2017-2020 роки основними напрямками співпраці інституту з МОН України було вдосконалення законодавства України у сфері освіти, здійснення експертизи освітніх проектів; експериментальна та інноваційна освітня

діяльність; науково-методичний супровід експериментів всеукраїнського рівня; виявлення і впровадження інноваційного зарубіжного досвіду у підготовку кваліфікованих робітників в Україні, розроблення й оновлення методичних рекомендацій щодо створення стандартів і програм професійної (професійно-технічної) освіти за компетентнісним підходом; участь у програмах міжнародного співробітництва ЄС Еразмус+, Горизонт 2020 та інших; проведення спільних науково-методичних конференцій, науково-практичних семінарів, круглих столів тощо.

У звітному році інститутом підготовлено і проведено усі заплановані науково-практичні масові заходи. Серед них: 22 масових науково-практичних заходи, що включені до Плану роботи НАПН України на 2020 р., зокрема 4 конференції (із яких 2 міжнародні), 12 наукових вебінарів, 1 засідання круглого столу, 2 тренінги, 1 Всеукраїнський конкурс, 2 виставки (із яких 2 – міжнародні).

Вчені інституту брали участь у засіданнях Конкурсної комісії з відбору підручників (посібників) для здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти (на виконання наказу МОН України «Про проведення конкурсного відбору підручників та посібників для здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти у 2020 році» від 15 червня 2020 р. № 796), у засіданнях робочої групи з розроблення проекту рекомендацій закладам професійної (професійно-технічної) освіти щодо організації та функціонування внутрішньої системи забезпечення якості освіти (за ініціювання Державної служби якості освіти України) та входили до складу журі міського конкурсу на крашу організацію методичної роботи в закладах професійної (професійно-технічної) освіти (за ініціативи Управління закладів вищої освіти, професійної освіти та прогнозування цільових програм Департаменту освіти і науки виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації)).

Два працівники входять до Міжвідомчої ради з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології, троє є членами Наукової ради МОН України (Секція 19 «Педагогіка, психологія, проблеми молоді та спорту»). 14 вчених інституту є членами редакційних колегій наукових періодичних видань.

Основним завданням інституту в 2020 р. було виконання одного фундаментального наукового дослідження та п'яти прикладних. У звітному році здійснювалося впровадження 12 од. продукції: наукової – однієї, виробничо-практичної – шести; навчальної – однієї; довідкової – однієї, трьох електронних ресурсів. За результатами наукових досліджень опубліковано і впроваджено вісім кінцевих результатів наукових досліджень – монографію, підручник, чотири посібники (два методичних, один навчально-методичний, один практичний), методичні рекомендації, бібліографічний покажчик. Усього впродовж звітного року науковими працівниками інституту підготовлено та видано 326 праць наукового, навчального, виробничо-практичного та довідкового характеру.

Здійснювалася підготовка і видання трьох періодичних видань: «Професійна педагогіка / Professional Pedagogics» (2 номери), «Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент» (2 номери); «Професійна освіта» (науково-

методичний журнал) (4 номери).

У 2020 р. 10 праць учених інституту опубліковано у виданнях, що індексуються базами даних Scopus та Web of Science Core Collection.

Вченими інституту надано 5 інтерв'ю засобам масової інформації, опубліковано статті про діяльність інституту в 2020 р. у періодичних виданнях, соцмережах (усього 25 публікацій).

Результати діяльності вчених Інституту професійно-технічної освіти представлені в інформаційному науково-освітньому просторі. На кінець 2020 р. бібліометричні профілі наукових працівників установи в Google Scholar склали 100 % від загальної кількості. Їх представлення у системі «Бібліометрика української науки» становить 93 %; наявність цифрових ідентифікаторів вчених ORCID – 100 %; функціонування і наповнення Електронної бібліотеки НАПН України складає 2286 ресурсів¹, зокрема протягом 2020 р. внесено 33 наукові публікації. Усього зафіксовано майже 700 тис. їх скачувань, з яких 206 тис. – у 2020 р. Середній індекс цитувань учених (індекс Гірша) інституту – 5,4; інституту – 43.

У 2020 р. в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України проводилося чотири експерименти за такими складниками та рівнями освіти: вища освіта, освіта дорослих, у тому числі післядипломна освіта. Експериментальна робота здійснювалася на базі 28 закладів освіти (Вінницької, Полтавської, Чернігівської, Київської, Запорізької, Івано-Франківської, Сумської, Хмельницької, Дніпропетровської, Миколаївської областей). Усі експериментальні заклади діють на підставі рішень вченої ради інституту. У відділах інституту створено базу даних про діяльність експериментальних закладів і програми експериментальних досліджень.

Наукові працівники інституту здобули перемогу у конкурсі «Наука для безпеки людини та суспільства» зі своїм проєктом «Психологічна підтримка літніх осіб у період карантину» (реєстраційний номер 2020.01/0221), який рекомендовано до реалізації у 2020-2021 рр. за рахунок грантової підтримки².

Підготовлено інформаційні матеріали для Офісу Президента України «Педагогічна освіта в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку», пропозиції до проєкту Закону України «Про освіту дорослих», а також до проєктів законів України «Про внесення змін до Бюджетного та Податкового кодексів щодо підтримки освіти дорослих».

Відповідно до тематичного плану наукових досліджень і технічних завдань розпочато виконання двох фундаментальних і двох прикладних досліджень, продовжено виконання одного фундаментального. За результатами завершених наукових досліджень (2017-2019 рр.) здійснено електронне видання 26 наукових праць і їх розповсюдження. Усього за 2020 р. підготовлено за планом 325 од. наукової продукції, опубліковано – 341, серед них статей – 281.

Продовжувалося впровадження результатів завершених наукових досліджень та здійснювався моніторинг ефективності цього процесу.

¹ <https://lib.iitta.gov.ua/view/divisions/>

² https://nrfu.org.ua/wp-content/uploads/2020/09/konkurs-1_peremozhczi

Упроваджувалось 26 одиниць наукової і науково-методичної продукції (усього 3,5 тис. завантажень); моніторингом охоплено 103 об'єкти впровадження.

Здійснювалась підготовка і видання англійською мовою спільно з Хмельницьким національним університетом фахового наукового журналу «Порівняльна професійна педагогіка» (4 номери) та спільно з Полтавським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти імені М. В. Остроградського електронного наукового фахового журналу «Імідж сучасного педагога» (6 номерів), а також збірників наукових праць: «Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи» (2 номери), спільно з Полтавським національним педагогічним університетом імені В. Г. Короленка «Естетика і етика педагогічної дії» (2 номери).

У світовій системі наукових комунікацій опубліковано у збірниках, які входять до наукометричних баз Scopus і Web of Science Core Collection, – 14 статей, у фахових збірниках наукових праць, включених до міжнародних наукометричних баз даних, – 10, у міжнародних виданнях – 15.

Відповідно до Програми спільної діяльності МОН України та НАПН України на 2017-2020 рр. працівники інституту входили до складу міжвідомчої робочої групи з розроблення проєкту Закону України «Про освіту дорослих»; брали участь у підготовці П'ятого глобального звіту про навчання і освіту дорослих «Не залишайте нікого позаду: участь, справедливість та інклюзія», у підписанні Меморандум про співробітництво з Управлінням Державної служби якості освіти у Київській області з метою використання науково-методичних ресурсів наукової установи для вдосконалення системи забезпечення якості освіти, згідно з яким здійснюється підготовка регіональних освітніх експертів за сертифікованою програмою «Інституційний аудит та розбудова внутрішньої системи забезпечення якості освіти»; у розробленні наукової, виробничо-практичної, довідкової продукції щодо організаційного, методичного забезпечення неформальної освіти різних категорій дорослих; у підготовці навчально-методичних матеріалів щодо організації підвищення кваліфікації різних категорій педагогічних працівників на основі зарубіжного досвіду; у координації діяльності науково-методичних лабораторій (андрагогіки; техніки голосу; теорії і практики навчання дорослих), створених спільно з Харківським національним педагогічним університетом імені Г. Сковороди; Житомирським державним університетом імені Івана Франка; Вінницьким державним педагогічним університетом імені Михайла Коцюбинського щодо вирішення питань професійного розвитку та саморозвитку вчителя, удосконалення психолого-педагогічної взаємодії і педагогічної майстерності вчителя, розвитку освіти дорослих.

На виконання Програми спільної діяльності Національної академії наук України та Національної академії педагогічних наук України на 2020-2022 рр. інститутом реалізовано такі найбільш вагомні заходи: підготовлено та впроваджується науково-методичне забезпечення психологічного супроводу професійної діяльності наукових працівників з проблем активізації особистісно-професійного ресурсу науковців та здобувачів наукового ступеня; психологічної підтримки осіб похилого віку в процесі наукової діяльності; оволодіння

науковцями конструктивними засобами подолання вікових криз на перехідних етапах професійного розвитку; у співпраці з Інститутом літератури імені Тараса Шевченка НАН України, Кафедрою ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта ХХІ століття» НАПН України організовано й проведено вебінар «Рідномовна і багатомовна освіта у контексті сталого розвитку суспільства» до Міжнародного дня рідної мови та круглий стіл «Громадянсько-патріотичні ідеї Т. Г. Шевченка в соціокультурному та освітньому просторі України»; співробітники інституту взяли участь в укладанні другого тому академічного видання «Українська фольклористична енциклопедія» у взаємодії з Інститутом мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М.Т. Рильського НАН України; долучилися до проведення Всеукраїнського фестивалю науки (організовано й проведено дві науково-практичні конференції і один науково-методологічний семінар).

Вченими інституту спільно з науково-педагогічними працівниками закладів вищої освіти організовано та проведено 68 науково-практичних масових заходів, з яких 12 – міжнародного рівня (у тому числі 17 заходів, включених до Плану роботи НАПН України на 2020 рік та 51 захід, включений до Плану роботи інституту або проведений позапланово). Працівники інституту взяли участь у 95 науково-практичних масових заходах (у тому числі 45 – міжнародного рівня), що організовані іншими установами. Організовано і проведено 5 заходів під час роботи міжнародних і всеукраїнських освітянських виставок, отримано 3 золоті медалі виставок у конкурсах наукових розробок за тематичними номінаціями.

Науковці інституту беруть участь у міжнародній експертній діяльності як експерти Ради Європи; є членами Наукової ради Докторської програми гуманітарних наук за спеціальністю «спадщина і культура миру» Автономного університету Сакатекаса, Мексика; один вчений входить до складу Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, один є експертом цього агентства; три працівники інституту є членами експертної групи МОН України з оцінювання ефективності діяльності за науковим напрямом соціогуманітарних наук; вчені інституту є членами редакційних колегій наукових періодичних видань (1 – у періодичних виданнях, що індексуються у наукометричних базах даних Scopus та / або Web of Science Core Collection, усі доктори наук є членами редакційних колегій наукових фахових видань України); два вчені є членами наукової ради фахових видань Республіки Польща; спільно з науковцями Республіки Польща видається «Edukacja Zawodowa i Ustawiczna: Polsko-Ukraiński Rocznik»; вченими інституту здійснено рецензування 30 рукописів видавничої продукції, науковці здійснювали рецензування рукописів статей для 11 наукових періодичних видань, а також експертизу понад 130 дисертацій на здобуття наукових ступенів кандидата наук (доктора філософії) і доктора наук.

Спільно з МОН України та Громадською спілкою «Українська асоціація освіти дорослих» розроблено проект закону України «Про освіту дорослих». Спільно з МОН України і DVV International в Україні підготовлено пропозиції до проекту Національного звіту України до П'ятого глобального звіту про навчання і освіту дорослих «Не залишайте нікого позаду: участь, справедливість

та інклюзія». Науковими співробітниками Інституту підготовлено пропозиції: 7 – до проєктів постанов і розпоряджень Кабінету Міністрів України; 3 – щодо внесення змін до Законів України; 6 – до проєктів наказів МОН України,

Науковими працівниками інституту здійснено вивчення, узагальнення та поширення прогресивних і конструктивних ідей зарубіжного досвіду в процесі реалізації проєкту МОН України та МЗС Фінляндії «Фінська підтримка реформи української школи» («Навчаємось разом»); співпраця із Міжнародним фондом Lions Clubs International Foundation сприяла вивченню і узагальненню зарубіжного досвіду впровадження програм соціально-емоційного навчання й підготовки педагогічних працівників до розвитку в учнів соціальних та емоційних компетентностей XXI ст.; співпраця із Фондом імені Чарльза Кеттерінга (Kettering Foundation) сприяла вивченню і узагальненню американського досвіду деліберативної освіти і проведення дорадчих нарад громадян. Вчені інституту були організаторами і співорганізаторами 19 міжнародних наукових заходів в Україні, взяли участь у 27 міжнародних науково-практичних заходах, у 8 з них – за кордоном (Республіка Польща, Республіка Молдова, Словаччина, Великобританія, Японія, Чеська Республіка, Румунія); до ООН з питань освіти, науки і культури подано заключний звіт Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття» за 2016-2020 рр., який схвалено Сектором вищої освіти Відділу політики та систем навчання впродовж життя Програми ЮНІТВІН/Кафедри ЮНЕСКО; взято участь у трьох міжнародних проєктах (проєкті «Сприяння розвитку активного громадянства, толерантності та порозуміння в освітніх закладах і громадах України», який здійснюється за фінансової підтримки Посольства Королівства Норвегії – проєкт UKR 20/0003; проєкті «ABC klasy polskiej» – програмі вдосконалення вчителів-полоністів за підтримки фонду «Свобода і демократія» та Міністерства національної освіти Республіки Польща; проєкті «Права та здоров'я уразливих груп населення: заповнюючи прогалини» (Journey4Life implementation – Informational materials (editing and translation of the curriculum into Ukrainian) Міжнародного благодійного фонду «СНІД Фонд Схід-Захід»). Науковці інституту є членами наукових редакційних колегій трьох зарубіжних часописів.

Працівниками інституту надано понад 40 інтерв'ю засобам масової інформації (телебаченню, радіо, центральним і регіональним друкованим ЗМІ, Інтернет-виданням), опубліковано статті про діяльність установи в 2020 р. у періодичних виданнях, соцмережах (усього понад 20 публікацій).

Результати діяльності інституту висвітлено в інформаційному науково-освітньому просторі. На кінець 2020 р. бібліометричні профілі наукових працівників установи в Google Scholar склали 95,3 % від загальної кількості. Їх представлення у системі «Бібліометрика української науки» становить 41,9 %; наявність цифрових ідентифікаторів вчених ORCID – 90,7 %; наповнення Електронної бібліотеки НАПН України продукцією інституту складає 1,6 тис.

ресурсів¹, протягом 2020 р. до неї внесено 176 наукових публікацій. Середній індекс цитувань учених (індекс Гірша) інституту – 6, інституту – 62.

Результати наукових досліджень, наукова, навчальна та науково-виробнича продукція, підготовлена членами Відділення та працівниками його підвідомчих установ, систематично розміщуються в Електронній бібліотеці НАПН України, у Віснику НАПН України, на сайті НАПН України та на сайтах підвідомчих установ.

VI.2.5. Відділення вищої освіти

Науково-організаційна діяльність Відділення здійснювалася під керівництвом його бюро у складі: академіка-секретаря П.Ю. Сауха, Г.П. Шевченко, М.В. Гриньової, Ю.І. Горобця, заступника директора Інституту вищої освіти НАПН України І.І. Драч, ректора ДЗВО «Університет менеджменту освіти» М.О. Кириченка та ученого секретаря М.В. Набока.

У 2020 р. склад членів Відділення кількісно зменшився. Дочасна смерть обірвала життя акад. Я.Б. Олійника, чл.-кор. М.Ф. Степка.

За поданням Відділення рішенням загальних зборів НАПН України від 20 листопада 2020 р. ректора Київського національного університету будівництва та архітектури П.М. Кулікова та ректора Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» Г.Г. Півняка обрано почесними академіками НАПН України по Відділенню вищої освіти.

На кінець 2020 р. у Відділенні обліковувалося 17 дійсних членів (академіків) НАПН України, 17 членів-кореспондентів НАПН України, 12 іноземних членів НАПН України, 9 почесних академіків та 2 почесних доктори НАПН України.

Науково-організаційна робота здійснювалася з урахуванням положень наказу МОН України від 16 березня 2020 р. № 406 «Про організаційні заходи для запобігання поширенню коронавірусу COVID-19», постанови Кабінету Міністрів України від 20 травня 2020 р. № 392 «Про встановлення карантину з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» та підготовленої Інститутом соціальної та політичної психології НАПН України аналітичної записки «Про стан суспільної свідомості в Україні та заходи з його поліпшення в умовах пандемії COVID-19».

Особливу увагу впродовж року приділено виконанню відповідних заходів Програми спільної діяльності МОН України та НАПН України на 2017-2020 рр. і Програми спільної діяльності НАН України і НАПН України на 2020-2022 рр. З огляду на це зусилля спрямовувалися на експертне супроводження законодавства про вищу освіту, обґрунтування сучасних процедур і методики оцінювання ефективності діяльності наукових установ, інтеграцію наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності закладів вищої освіти і наукових установ НАПН України, забезпечення державної підтримки наукової діяльності

¹ <http://lib.iitta.gov.ua/view/divisions/ins=5Fpcca/>

молодих вчених, підвищення публікаційної активності та ефективності вчених, забезпечення доступу до наукометричних баз даних (Scopus, Web of Science Core Collection тощо) та ін.

З-поміж багатьох пропозицій щодо удосконалення законодавства у сфері вищої освіти, найбільш істотними є:

– до проєкту Стратегії розвитку громадянської освіти на період до 2030 року та плану заходів щодо її реалізації;

– до проєкту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про наукову і науково-технічну експертизу»;

– до проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти»;

– до проєкту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про вищу освіту» щодо уточнення норми про обмеження строків перебування на посадах керівника закладу вищої освіти та керівника структурного підрозділу»;

– до проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення якості навчальної літератури та засобів навчання»;

– до проєкту Закону України «Про запровадження базової зарплатні педагогів на рівні трьох мінімальних заробітних плат та запровадження доплати за кваліфікацію та стаж для педагогів»;

– до проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення окремих питань виконання військового обов'язку та ведення військового обліку»;

– до проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо функціонування національної системи кваліфікацій»;

– до проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо підвищення розмірів академічної та соціальної стипендій»;

– до проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо фінансування національної системи кваліфікацій»;

– до проєкту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування»;

– до проєкту Рекомендацій парламентських слухань за темою «Рік акредитації освітніх програм за новою процедурою: підсумки, проблеми, перспективи»;

– до державної програми розвитку дослідницьких інфраструктур в Україні;

– до плану заходів щодо популяризації природничих наук та математики;

– до проєкту розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реалізації державної політики розвитку українських е-інфраструктур до 2023 року та затвердження Плану заходів щодо її реалізації»;

– до проєкту наказу МОН України «Про внесення змін до Порядку формування Переліку наукових фахових видань України, затвердженого наказом МОН від 15 січня 2018 р. № 32»;

– до редакції проєкту Умов проведення Національним фондом досліджень України конкурсу проєктів «Наука для безпеки України» та конкурсу проєктів із

виконання наукових досліджень і розробок «Підтримка молодих та провідних вчених».

Крім того, ученими Відділення розроблено і внесено низку пропозицій до законопроектів, які унормовують функціонування закладів дошкільної, загальної середньої, фахової передвищої та професійно-технічної освіти.

На виконання розпорядження НАПН України від 15 липня 2020 р. № 81-р «Щодо підготовки щорічної доповіді про становище молоді в Україні» П.Ю. Саухом розроблено інформаційно-аналітичний матеріал до Державної доповіді «Молодь 2011-2020: нове покоління незалежної України». Також ним як членом міжвідомчої групи Мінсоцполітики підготовлено розділ «Освіта» до Стратегії людського розвитку, розробленої на виконання Стратегії національної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 14 вересня 2020 р. № 392

Результати наукових досліджень членів Відділення, ДЗВО «Університет менеджменту освіти» та Інституту вищої освіти НАПН України впроваджувалися шляхом оприлюднення, розповсюдження та використання продукції, насамперед, навчальних і навчально-методичних посібників і розробок, навчальних програм для студентів, аспірантів, магістрів у рекомендаціях міжнародних і всеукраїнських конференцій, інших науково-практичних заходів, збірниках наукових праць, а також у процесі підготовки кадрів вищої кваліфікації через аспірантуру, докторантуру та через створені в закладах вищої освіти спеціалізовані вчені ради із захисту докторських та кандидатських дисертацій за спеціальностями в галузях наук про освіту, педагогіку та психологію.

Основні результати наукових досліджень членів Відділення та наукових установ оприлюднювалися в психолого-педагогічній періодиці, у публічних виступах учених на наукових конференціях, презентаціях, круглих столах, семінарах, виставках тощо. Для оприлюднення і поширення результатів наукових досліджень в інформаційному науково-освітньому просторі найчастіше використовувалися Електронна бібліотека НАПН України і сайти Інституту вищої освіти¹ та ДЗВО «Університет менеджменту освіти»² НАПН України.

Упродовж року активно публікували результати своїх наукових досліджень члени Відділення академіки М.З. Згуровський, М.В. Загірняк, С.В. Ківалов, В.І. Луговий, П.Ю. Саух, Г.П. Шевченко, А.А. Мазаракі, М.Б. Євтух та члени-кореспонденти Ю.І. Горобець, Р.Н. Кветний, А.І. Кузьмінський, М.В. Гриньова, В.С. Пономаренко, Ю.Я. Бобало, О.В. Чалий та інші. Про високу результативність наукової діяльності членів Відділення свідчить також зростання кількості їх публікацій у виданнях, індексованих у наукометричних базах Scopus, Web of Science Core Collection та інших. Упродовж року таких публікацій у сфері вищої освіти нараховується 34. Крім того, академік М.В. Загірняк отримав 2 свідоцтва на об'єкти права

¹ <https://ihed.org.ua/>

² <http://umo.edu.ua/>

інтелектуальної власності у сфері підготовки фахівців з вищою освітою, М.В. Гриньова стала одним з співвласників авторського свідоцтва на навчально-методичний посібник з біології.

За результатами наукових досліджень ученими Інституту вищої освіти НАПН України опубліковано 135 статей, серед яких 24 – опубліковано англійською мовою. 51 стаття опублікована у наукових періодичних виданнях, що індексуються наукометричними базами даних Web of Science Core Collection, Scopus.

Високою публікаційною активністю відрізняються науково-педагогічні працівники ДЗВО «Університет менеджменту освіти», про що свідчать видані 18 монографій, 11 навчально-методичних посібників, 3 підручники, 3 довідники, 5 методичних посібників, 3 навчальні програми, 5 навчальних посібників, 118 матеріалів міжнародних і 79 матеріалів всеукраїнських конференцій, 90 тез, у тому числі 108 публікацій англійською та іншими іноземними мовами, серед яких 46 – публікації у наукових періодичних виданнях, що індексуються наукометричними базами даних Web of Science Core Collection, Scopus.

Усього за результатами наукових досліджень вченими підвідомчих установ та членами НАПН України опубліковано 27 монографій, 53 збірників наукових праць, 24 посібники, 165 матеріалів конференцій, понад 523 статті. Крім того, членами Відділення та науковими і науково-педагогічними працівниками установ подано близько 300 статей до другого видання Енциклопедії освіти.

Моніторинг упровадження результатів наукових досліджень здійснювався з використанням методів спостереження за скачуванням електронних ресурсів з сайтів ДЗВО «Університет менеджменту освіти» та Інституту вищої освіти НАПН України, а також Електронної бібліотеки НАПН України, аналізу, узагальнення, оцінювання інформації про стан упровадження продукції, що засвідчує актуальність і затребуваність відповідних наукових розробок. У процесі моніторингу впровадження проведено оцінювання його ефективності з метою вдосконалення і прогнозування подальших досліджень. Статистика завантажень усієї продукції Інституту вищої освіти НАПН України склала: з сайту Електронної бібліотеки НАПН України – 8,4 тис., у тому числі 1,4 тис. з сайту Інституту вищої освіти НАПН України. Кількість завантажень наукових праць ДЗВО «Університет менеджменту освіти» складає більше 206 тис.

На виконання наказу НАПН України «Про заходи щодо виконання висновків та пропозицій Наукового комітету Національної ради України з питань розвитку науки і технологій» від 20 липня 2020 р. № 36 ученими Відділення спростовано деякі зауваження, зазначені у висновках та пропозиціях Наукового комітету Національної ради України з питань розвитку науки і технологій за підсумками проведеного 10-18 червня 2020 р. заслуховування звітів головних розпорядників бюджетних коштів, що здійснюють наукову та науково-технічну діяльність, і розроблено першочергові заходи з підвищення актуальності та ефективності діяльності. З цією метою дистанційно проведено засідання бюро Відділення 30 липня 2020 р., на якому розглянуто питання «Про першочергові заходи відділення вищої освіти, Інституту вищої освіти та ДЗВО «Університет

менеджменту освіти» НАПН України з підвищення актуальності та ефективності діяльності згідно з постановою загальних зборів НАПН України від 30 червня 2020 р. № 1-1/1-1 і Висновків та пропозицій Наукового комітету Національної ради України з питань розвитку науки і технологій (протокол № 5 засідання Наукового комітету від 3 липня 2020 р.)). Прийняті рішення націлили учених Відділення, Інституту вищої освіти та ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України на активізацію участі наукових та науково-педагогічних працівників у конкурсах Національного фонду досліджень України, розпочатому у травні 2020 р., а також на підвищення публікаційної активності та ефективності на основі наукометрії і стандартизації наукової діяльності. Крім того, розроблено та внесено до Президії НАПН України пропозиції щодо вдосконалення показників діяльності до Методичних рекомендацій з підготовки звіту про діяльність підвідомчої установи НАПН України з огляду на зауваження Наукового комітету.

Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 19 липня 2017 р. № 540 «Про затвердження порядку проведення державної атестації наукових установ» та відповідним наказом МОН України від 17 вересня 2018 р. № 1008 «Деякі питання державної атестації наукових установ» Відділення активізувало роботу з підготовки до атестації Інституту вищої освіти НАПН України у 2021 р. Для цього внесено пропозиції до 10 Додатків до Методики оцінювання ефективності наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності наукової установи, погоджено зміну структури Інституту, починаючи з 2021 р., та активізовано роботу з представлення результатів досліджень учених Інституту в інформаційному науково-освітньому просторі, насамперед, в електронному науковому періодичному виданні «Вісник Національної академії педагогічних наук України» з метою сприяння розвитку наукового потенціалу у сфері освіти та інтеграції національної освітньої, педагогічної і психологічної науки у світовий освітньо-науковий простір.

Вчені Відділення та підпорядкованих йому установ систематично проводили незалежну наукову експертизу. Подано експертні висновки та пропозиції до понад 50 проектів законодавчих актів, постанов Уряду, рекомендацій парламентських слухань, наказів МОН України та інформаційно-аналітичних матеріалів, більше 60 рукописів видавничої продукції та навчальної літератури, засобів навчання і навчального обладнання для закладів фахової передвищої і вищої освіти. Більше 30 вчених Відділення, в тому числі 6 від Інституту вищої освіти НАПН України та 18 від ДЗВО «Університет менеджменту освіти», брали участь як наукові експерти та фахові представники у діяльності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, Національного фонду досліджень, понад 17 експертних, акредитаційних, науково-методичних комісій, робочих груп МОН України з розроблення професійних стандартів тощо. Зокрема ученими Інституту вищої освіти НАПН України здійснено методичну експертизу 38 проектів стандартів вищої освіти, з них – 24 магістерського рівня, 14 – рівня доктора філософії. Крім того, вчені Інституту вищої освіти НАПН України є членами редколегій та рецензентами у 14 зарубіжних виданнях, 5 учених беруть участь у міжнародній експертній

діяльності. Рецензентами рукописів статей науково-періодичних видань, які входять до Переліку фахових видань України, стали 9 учених Інституту вищої освіти НАПН України, 1 учений – зарубіжних наукових видань.

За звітний період 13 науково-педагогічних працівників ДЗВО «Університет менеджменту освіти» взяли участь у науково-експертній діяльності. Рецензентами рукописів статей науково-періодичних видань, що індексуються у наукометричних базах, які входять до Переліку фахових видань України, зарубіжних наукових видань стали 16 науково-педагогічних працівників, з них 5 є рецензентами вітчизняних і зарубіжних науково-педагогічних видань, індексованих у наукометричних базах Scopus і Web of Science Core Collection. Також 14 науково-педагогічних працівників Університету входять до складу редакційних колегій науково-педагогічних видань, що індексуються у наукометричних базах Scopus і Web of Science Core Collection.

Реалізуючи завдання Стратегії розвитку НАПН України на 2016-2022 рр. щодо впливу на державну освітню і наукову політику та громадську думку з вирішення актуальних проблем гуманітарної сфери суспільного життя, Інститутом вищої освіти розширено інформування освітньої громадськості і суспільства про свою діяльність в освітянських виданнях, через Інтернет-сайти, радіо і телебачення, в тому числі за допомогою вдосконаленої англійської версії вебпорталу, що дало змогу істотно збільшити охоплення англійського сегменту відвідувачів. Водночас ДЗВО «Університет менеджменту освіти» популяризував досягнення та результати діяльності переважно за допомогою сайтів кафедр та інститутів, серед яких помітно відрізняється сайт Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти. Науково-інформаційна діяльність інституту висвітлюється на власному сайті та широко представлена у соціальних мережах, зокрема ресурсами структурних підрозділів і власних сторінок науково-педагогічних працівників Інституту у мережі Facebook.

Основні результати науково-дослідних робіт представлено на виставках, конференціях, семінарах, круглих столах. Зокрема, упродовж звітного періоду науково-педагогічні працівники ДЗВО «Університет менеджменту освіти» організували і провели 36 масових наукових заходів і взяли участь у 596 науково-практичних масових заходах, з них 259 – міжнародних: 1 міжнародному конгресі, 16 симпозиумах, форумах (у тому числі 7 – міжнародних), 326 конференціях (з них 191 – міжнародна), 86 наукових семінарах (з них 16 – міжнародних), 1 міжнародному педагогічному читанні, 32 круглих столах (у тому числі 4 – міжнародних), 30 виставках (з них 24 – міжнародних), інших заходах 104 (у тому числі 15 – міжнародних). Інститутом вищої освіти проведено 3 науково-практичні масові заходи, передбачені планом роботи НАПН України на 2020 р. Серед них: міжнародна науково-практична конференція, всеукраїнська науково-практична конференція, методологічний семінар. За планом роботи Інституту та позапланово організовано й проведено 18 науково-практичних масових заходів.

Значну увагу члени Відділення, вчені Інституту вищої освіти та ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України приділяли виконанню

Стратегії розвитку НАПН України на 2016-2022 рр. Забезпечуючи зростання іміджу НАПН України у освітньо-науковому просторі, академіки В.І. Луговий, П.Ю. Саух, М.В. Загірняк, О.К. Закусило, А.А. Мазаракі, та член-кореспондент О.В. Співаковський є членами редколегій низки фахових журналів, що видаються в Білорусі, Польщі, Словенії, США, Угорщині. Академіки В.П. Андрущенко, М.З. Згуровський, та члени-кореспонденти С.А. Калашнікова, Ю.Я. Бобало, Д.Г. Лук'яненко є головними редакторами вітчизняних фахових україно- та англомовних журналів. Член-кореспондент В.С. Пономаренко є членом редакційної ради міжнародного наукового періодичного видання «Investment Management and Financial Innovations», що видається з 2004 р. та індексується в 29 міжнародних наукометричних базах даних, у тому числі в Scopus.

Зросла кількість публікацій Відділення у виданнях, які входять до наукометричних баз даних, кількість публікацій англійською мовою у вітчизняних та зарубіжних фахових виданнях (академіки В.І. Луговий, А.А. Мазаракі, Г.П. Шевченко, та члени-кореспонденти Ю.Я. Бобало, Ю.І. Горобець, О.В. Співаковський), активізується участь учених Відділення у проведенні навчальних занять у зарубіжних університетах. Це стосується, насамперед, академіків П.Ю. Сауха та М.В. Загірняка. Продовжено роботу щодо входження наукових видань установ до міжнародних наукометричних баз даних та розроблення рекомендацій щодо застосування наукометричних даних для оцінювання результативності діяльності окремих науковців, навчальних закладів і системи освіти в цілому.

Розширено представлення бібліометричних профілів наукових працівників Інституту та Університету в різних базах даних. У світовій системі наукових комунікацій діяльність учених університету представлено так: профілі в Google Scholar мають 124 ос., зокрема в системі «Бібліометрика української науки» – 80 ос., мають ORCID iD 102 ос. Кількість наукових, науково-педагогічних працівників, індекс Гірша яких у межах 1-10, 88 ос., у межах 11-19, 13 осіб, ≥ 20 – 6 ос. В інституті кількість наукових, науково-педагогічних працівників, індекс Гірша яких знаходиться у межах 1-10, складає 26 осіб, у межах 11-19 – 4 ос., ≥ 20 – 1 ос.

Кількість членів Відділення, індекс Гірша яких 1-10, складає 3 особи, у межах 11-19, – 7 осіб, ≥ 20 – 4 ос. Облікові записи ORCID ID мають 16 членів Відділення, Scopus Author ID – 11 та Researcher ID – 12 членів Відділення.

Міжнародне співробітництво Інституту вищої освіти НАПН України упродовж 2020 р. здійснювалося, насамперед, шляхом участі у 5 міжнародних проектах:

– структурована співпраця в області докторських досліджень (підготовки), підготовки з універсальних навичок та академічного письма в регіонах України (Structuring cooperation in doctoral research, transferable skills training and academic writing instructions in Ukraine's regions, DocHub) (2016-2020 рр.), Програма Erasmus+ (апробовано навчальну дисципліну «Політика та врядування у вищій освіті» для підготовки докторів філософії за освітньо-науковою програмою «Політика і лідерство у вищій освіті»);

– Імплементація системи забезпечення якості освіти через співпрацю Університет – Бізнес – Уряд у ЗВО (Implementation of Education Quality Assurance System via Cooperation of University- Business-Government in HEIs, EDUQAS) (2017-2020 pp.), Програма Erasmus+ (апробовано механізм оцінювання внутрішніх систем забезпечення якості закладів вищої освіти, розроблено звіт та рекомендації для самооцінювання університетів у процесі проходження акредитаційних процедур);

– Програма вдосконалення викладання у вищій освіті України (Ukraine Higher Education Teaching Excellence Programme) (2019-2021 pp.);

– Проєкт ЄС «Відродження переміщених університетів: посилення конкурентоспроможності, підтримка громад» / «Reinventing displaced universities: enhancing competitiveness, serving communities» (REDU) (2020-2023 pp.);

– Проєкт з міжнародної академічної мобільності. Організовано та проведено ІХ Міжнародну науково-практичну конференцію «Європейська інтеграція вищої освіти України в контексті Болонського процесу: роль оцінювання якості викладання і навчання в процесі акредитації». Участь у конференції взяли понад 230 викладачів, здобувачів вищої освіти, працівників ЗВО, наукових установ, представників МОН України, Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти та члени Національної команди експертів з реформування вищої освіти Еразмус+.

Міжнародне співробітництво ДЗВО «Університет менеджменту освіти» упродовж 2020 р. здійснювалося за напрямками: підписання угод та меморандумів із зарубіжними партнерами; організація та участь у міжнародних заходах; спільна проєктна діяльність; проведення робочих та офіційних зустрічей; спільна видавнича діяльність, участь у роботі редакційних колегій; міжнародне стажування. У 2020 р. підписано низку угод із зарубіжними партнерами:

– договір про практичну підготовку (стажування) здобувачів вищої освіти та педагогічних, науково-педагогічних працівників з компанією SEANS ORGANIZATION (м. Анталія, Турецька Республіка) від 26 лютого 2020 р. № 07-06/25;

– угоду про співпрацю в галузі вищої освіти із Варшавським університетом менеджменту «COLLEGIUM HUMANUM» (м. Варшава, Республіка Польща) від 28 лютого 2020 р. № 07-06/26;

– угоду про міжнародну співпрацю між Білоцерківським інститутом неперервної професійної освіти та університетом Par University College (м. Риджейка, Республіка Хорватія);

– угоду про міжнародну співпрацю між Білоцерківським інститутом неперервної професійної освіти та університетом Juraj Dobrila University of Pula (м. Пула, Республіка Хорватія).

У рамках підписаних угод науково-педагогічні працівники взяли участь у 4 міжнародних конференціях, семінарах, круглих столах, 11 науково-педагогічних працівників та 13 здобувачів вищої освіти пройшли стажування у закордонних закладах вищої освіти.

Відповідно до плану роботи НАПН України Відділенням підготовлено і проведено онлайн 19 листопада 2020 р. методологічний семінар «Шляхи і механізми підвищення конкурентоспроможності університетів України». Вчені НАПН України, наукових установ, представники вітчизняних університетів взяли активну участь в обговоренні теми семінару та прийняли рекомендації щодо функціонування університетів в умовах цифрової трансформації вищої освіти та опублікували статті у Віснику НАПН України. Також Відділення стало одним із співорганізаторів науково-практичної конференції «Інтернет – Освіта – Наука», яка успішно пройшла в онлайн режимі у травні 2020 р. у Вінницькому національному технічному університеті за участю більш 100 вчених з 10 країн світу. Академік-секретар Відділення П.Ю. Саух увійшов до організаційного та програмного комітетів конференції.

Крім того, Відділенням підготовлено і винесено на засідання Президії НАПН України питання «Про результати фундаментального наукового дослідження «Світоглядні пріоритети гуманізації вищої освіти», виконаного в Інституті вищої освіти НАПН України у 2015-2017 рр.,» та «Наукова і науково-методична діяльність ДЗВО «Університет менеджменту освіти» в умовах децентралізації управління освітою». За результатами розгляду прийнято важливі рішення, націлені, насамперед, на розширення співпраці з іншими науковими установами НАПН України.

24 червня 2020 р. проведено загальні збори Відділення, на яких заслухано та обговорено доповідь академіка-секретаря Відділення П.Ю. Сауха «Про підсумки діяльності Відділення вищої освіти у 2019 році та завдання на 2020 рік». У зборах взяли участь 23 члени Відділення та 11 делегованих представників від установ. Загальні збори, схваливши звіт про діяльність Відділення вищої освіти у 2019 р. та відзначивши найвагоміші досягненнями Відділення вищої освіти за підсумками 2019 р., окреслили нові завдання на 2020 р. Зокрема загальні збори зазначили необхідність здійснення системного аналізу вищої освіти в Україні, який дає змогу, з одного боку, визначити сильні сторони й можливості закладів вищої освіти в сучасних реаліях, які варто посилити й розвивати, з іншого – узагальнити слабкі сторони та загрози вітчизняної вищої освіти, на які необхідно звернути увагу при визначенні пріоритетів сучасних наукових досліджень.

Упродовж 2020 р. у складі Відділення продовжила роботу секція з фізичної культури і спорту, здійснюючи при цьому експертно-аналітичну функцію. На засіданнях секції розглянуто низку важливих питань щодо реалізації комплексу інструментів систем внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості вищої освіти відповідно до стандартів і рекомендацій Європейського простору вищої освіти як основи для інтеграції національної системи забезпечення якості вищої освіти в європейську систему оцінювання вищої освіти. Накреслено заходи з розв'язання проблем підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів у сфері фізичної культури і спорту.

Протягом звітнього року до Інституту вищої освіти НАПН України з усіх джерел фінансування надійшло 30397,7 тис. грн., у тому числі за міжнародними

грантами 19635,2 тис. грн. Відсоток недержавного фінансування істотно зріс і склав майже 65 %.

Щодо ДЗВО «Університет менеджменту освіти», то на підготовку кадрів та підвищення кваліфікації керівних кадрів і спеціалістів у сфері освіти отримано 21631,4 тис. грн державного фінансування. Надходження коштів до спеціального фонду бюджету установи склали 13835,4 тис. грн або близько 39 % від загальної суми одержаного фінансування.

Проведено 6 засідань бюро Відділення, на яких розглянуто 27 питань, що стосувалися організації, планування, внесення змін, погоджень кандидатур, затвердження звітів, упровадження та моніторинг результатів досліджень, виконуваних членами Відділення та науковими підрозділами підвідомчих установ, контролю виконання рішень загальних зборів та постанов Президії НАПН України. На засіданнях бюро Відділення також аналізувалися наукова діяльність академіків М.Б. Євтуха, М.В. Загірняка, О.К. Закусила, С.В. Ківалова, В.І. Кононенко та членів-кореспондентів НАПН України Ю.Я. Бобала, М.В. Гриньової, Р.Н. Кветного, В.С. Пономаренка, О.В. Співаковського, В.М. Ткаченка за 2019 р.

Актуальними завданнями на найближчу перспективу для членів Відділення та підпорядкованих установ є, насамперед:

1. Збільшення кількості публікацій вчених у зарубіжних виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз Scopus та Web of Science Core Collection.

2. Активізація участі у конкурсах щодо грантового фінансування дослідницької діяльності, зокрема через Національний фонд досліджень України, розширення підтримку наукових досліджень молодих вчених.

3. Активізація інформаційно-іміджевої діяльності з метою спростування хибного (але поширеного в необізнаних колах) уявлення про нібито непотрібність спеціалізованих наукових організацій для наукового супроводу ключових сфер розвитку суспільства та підвищення рівня висвітлення результатів діяльності підвідомчих установ та НАПН України на вебсайтах академії і наукових установ, у педагогічній пресі та інших ЗМІ.

4. Пошук нових форм співпраці зі стейкхолдерами, як потенційними замовниками наукових продуктів і як з бізнес-партнерами у підготовці сучасних фахівців.

5. Розвиток міжнародної співпраці, можливостей реалізації спільних наукових проєктів, запровадження різних форм обміну досвідом з питань освіти і науки.

6. Поширення цифрових технологій в управлінні, освітньому процесі, науковій і методичній роботі.

7. Активізація роботи щодо включення періодичних наукових фахових видань Інституту вищої освіти та ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України до категорії «А» Переліку наукових фахових видань України та до міжнародних наукометричних баз Scopus і Web of Science Core Collection.

8. Удосконалення кадрової політики підпорядкованих установ шляхом інтенсифікації роботи з підготовки власних науково-педагогічних кадрів через

розвиток аспірантури, забезпечення якісної підготовки докторів філософії (PhD) і наукового керівництва аспірантами і докторантами.

9. Створення наглядових рад в ДЗВО «Університет менеджменту освіти» та Інституті вищої освіти НАПН України.

10. Проведення державної атестації Інституту вищої освіти НАПН України.

VII. НАУКОВО-ЕКСПЕРТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА СПІВПРАЦЯ З ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ І НАУКОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

VII.1. НАУКОВО-ЕКСПЕРТНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Проведення наукової експертизи. З метою імплементації законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність» вчені НАПН України здійснювали незалежну наукову експертизу, зокрема:

– понад 90 законодавчих (з-поміж яких проекти законів України «Про повну загальну середню освіту», «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення якості навчальної літератури та засобів навчання», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування системи інституційного догляду та виховання дітей», «Про професійну (професійно-технічну) освіту», «Про освіту дорослих», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти», «Про внесення змін до деяких законів України щодо додаткових гарантій прав педагогічних та науково-педагогічних працівників під час дії карантину або обмежувальних заходів, пов'язаних із поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19), «Про національну систему кваліфікацій» тощо), нормативно-правових актів, державних рішень і програм, освітніх інновацій та інформаційно-аналітичних матеріалів; експертні висновки направлено до Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій, Кабінету Міністрів України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства молоді та спорту України, Міністерства соціальної політики України, Міністерства юстиції України тощо;

– понад 900 од. рукописів видавничої (наукової, виробничо-практичної, навчальної та довідкової) продукції (друкованих та електронних видань) для рекомендації їх до публікації;

– понад 120 одиниць навчальної (61 од.), навчально-методичної (34 од.) літератури, засобів навчання (26 од.) та навчального обладнання (1 од.) для закладів дошкільної, початкової, середньої (початкової, основної і старшої школи) професійної (професійно-технічної) освіти тощо для надання грифів і свідоцтв Міністерства освіти і науки України;

– понад 220 дисертацій (з них 39 % – на здобуття наукового ступеня доктора наук), підготовлених 125 вченими підвідомчих установ НАПН України у рамках діяльності спеціалізованих вчених рад. 92 ос. подали відгуки (опонування) на близько 140 дисертацій (з них 40 % – на здобуття наукового ступеня доктора наук) та 115 ос. – понад 180 авторефератів дисертацій (з них 36 % – на здобуття наукового ступеня доктора наук).

Участь вчених НАПН України в роботі експертних груп. Більше 130 провідних вчених НАПН України брали участь як наукові експерти та фахові представники у діяльності експертних, акредитаційних, робочих груп і комісій,

агентств, програмних комітетів, організацій, підприємств тощо, зокрема в роботі:

– Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій: об'єднана Конкурсна комісія з присудження Премії Верховної Ради України молодим ученим та іменних стипендій Верховної Ради України для молодих учених – докторів наук (І.Б. Жиляєв, акад. В.І. Луговий, акад. С.Д. Максименко, Ю.А. Скиба, чл.-кор. О.М. Спирін), робоча група з підготовки та проведення 7 жовтня 2020 р. слухань у Комітеті на тему: «Рік акредитації освітніх програм за новою процедурою: підсумки, проблеми, перспективи» (Ж.В. Таланова) та ін.;

– Національної ради з питань розвитку науки і технологій: член Адміністративного комітету (акад. В.Г. Кремень), робочої групи № 1 «Академія» з підготовки пропозицій щодо змін до законодавства для забезпечення реформи Національної академії наук та національних галузевих академій наук (акад. В.І. Луговий);

– Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки (акад. В.Г. Кремень, акад. С.Д. Максименко, акад. О.М. Топузов, Н.В. Базелюк);

– міжнародної Конкурсної комісії з відбору членів Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти під головуванням акад. В.І. Лугового;

– Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти: член Національного агентства (Н.М. Авшенюк), члени галузевих експертних рад, експерти з числа наукових і науково-педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти;

– Національного агентства кваліфікацій (В.В. Ковтунець, С.В. Мельник);

– програмних комітетах, відповідальних за моніторинг виконання Рамкової програми Європейського Союзу з досліджень та інновацій «Горизонт 2020»: «Європа у мінливому світі – інклюзивні, інноваційні та свідомі суспільства» (чл.-кор. О.І. Локшина, В.І. Вус); «Безпечні суспільства – захист свободи та безпеки Європи та її громадян» (О.Ю. Оржель); «Інформаційні та комунікаційні технології» (М.П. Шишкіна);

– Комітету з Державної премії України в галузі освіти (акад. І.Д. Бех, акад. В.Г. Кремень, акад. В.І. Луговий, акад. С.Д. Максименко, чл.-кор. Т.О. Піроженко, акад. О.В. Сухомлинська);

– Міжвідомчої робочої групи з питань розроблення та впровадження Національної рамки кваліфікацій (акад. В.І. Луговий);

– Міжвідомчої комісії з питань охорони дитинства (акад. В.І. Луговий);

– Ради з питань професійної орієнтації населення при Кабінеті Міністрів України (акад. В.О. Радкевич);

– Міністерства освіти і науки України:

• Колегії МОН України (акад. В.Г. Кремень);

• Експертних рад з питань проведення експертизи дисертацій МОН України, зокрема з педагогічних наук та фізичного виховання і спорту;

• Наукової ради Міністерства освіти і науки України: секція 2 «Інформатика та кібернетика» (С.Г. Литвинова), секція 19 «Педагогіка, психологія, проблеми молоді та спорту» (чл.-кор. О.В. Бородієнко, чл.-

кор. В.Г. Панок, Г.М. Романова, С.О. Семеріков, чл.-кор. О.М. Спирін), секція 20 «Соціально-історичні науки» (О.В. Суший), секція 22 «Науки про Землю» (Л.А. Горошкова);

- Експертних груп з оцінювання ефективності діяльності наукових установ за науковими напрямами соціогуманітарних та суспільних наук (понад 30 ос.);

- Науково-методичної ради: член сектору вищої освіти (Ю.А. Скиба); науково-методичних комісій (підкомісій) сектору вищої освіти: НМК 1 із загальної, професійної освіти та спорту, 011 Освітні, педагогічні науки (М.П. Шишкіна), 015 Професійна освіта (В.І. Ковальчук); НМК 4 з соціальних наук та журналістики, 053 Психологія (О.І. Бондарчук, І.В. Данилюк, Л.З. Сердюк); НМК 14 з організаційно-методичного забезпечення вищої освіти, 301 Освіта впродовж життя, визначення неформального та інформального навчання (О.В. Баніт), 307 Підвищення кваліфікації науково-педагогічних та педагогічних працівників закладів вищої освіти (Г.П. Чорнойван);

- Ради з національно-патріотичного виховання дітей та молоді при Міністерстві освіти і науки України (акад. І.Д. Бех);

- Ради представників громадських об'єднань корінних народів, національних меншин України при Міністерстві освіти і науки України (Н.В. Бакуліна);

- Експертно-консультативної ради з питань аутизму (Н.А. Ярмола);

- групи експертів для надання фахової допомоги та методичних рекомендацій вчителям проекту «Всеукраїнська школа онлайн» (Т.М. Засекіна, Ю.Б. Малієнко);

- робочих груп: з розроблення Державного стандарту базової середньої освіти (акад. О.І. Ляшенко, О.П. Вашуленко, Н.П. Дементієвська, Т.М. Засекіна, О.А. Комаровська, Ю.Б. Малієнко, Т.С. Мачача, В.І. Новосьолова, О.В. Просіна); з розроблення проекту оновленого Базового компонента дошкільної освіти (Н.В. Гавриш, чл.-кор. Т.О. Піроженко, О.Д. Рейпольська); з розроблення Концепції розвитку дошкільної освіти (чл.-кор. Т.О. Піроженко, Н.В. Гавриш, О.Ю. Хартман); щодо розроблення і затвердження Концепції забезпечення якості дошкільної освіти (чл.-кор. Т.О. Піроженко, Н.В. Гавриш, О.Ю. Хартман); щодо проекту Закону України «Про професійну (професійно-технічну) освіту» (акад. В.О. Радкевич); з розроблення проекту Закону України «Про освіту дорослих» (акад. В.Ю. Биков, акад. В.І. Луговий, чл.-кор. Л.Б. Лук'янова, акад. Н.Г. Ничкало, акад. В.В. Олійник, Т.М. Сорочан); з розроблення проекту Стратегії розвитку вищої освіти України на 2021-2031 роки (Ю.М. Вітренко, чл.-кор. С.А. Калашнікова, В.В. Ковтунець, акад. В.В. Луговий, Ж.В. Таланова); з розроблення Стратегії розвитку професійної (професійно-технічної) освіти на період 2023 року (акад. В.О. Радкевич); з підготовки Плану заходів з реформування НАПН України (акад. В.І. Луговий); з розроблення плану заходів щодо популяризації природничих наук та математики (Т.М. Засекіна); з розроблення проекту професійного стандарту «Практичний психолог» (В.О. Климчук, чл.-кор. В.Г. Панок); з метою розроблення заходів щодо забезпечення відповідності Національної рамки кваліфікацій критеріям Європейської рамки кваліфікацій навчання впродовж життя та критеріям Рамки

кваліфікацій Європейського простору вищої освіти, підготовки і оприлюднення звіту про самосертифікацію (С.В. Мельник); з розробки інструменту тестування для школярів з визначення професійної орієнтації учнів для застосування у закладах освіти (акад. С.Д. Максименко, Л.В. Дзюбко, Б.М. Ткач, Л.О. Шатирко); щодо розроблення тестів та нормативів щорічного оцінювання фізичної підготовленості учнівської та студентської молоді (О.І. Остапенко, М.В. Тимчик); з адаптації програм зовнішнього незалежного оцінювання з української мови та літератури, математики, історії України та біології, затверджених наказами Міністерства освіти і науки України від 26 червня 2018 р. № 696 та від 20 грудня 2018 р. № 1426, для осіб з глибокими порушеннями зору, які використовували в процесі навчання шрифт Брайля, та бажають здобути вищу освіту на основі повної загальної середньої освіти (К.С. Довгопола); з питань впровадження «спрощеної мови» для осіб з особливими освітніми потребами (І.В. Гладченко) тощо;

- конкурсних комісій з проведення конкурсного відбору посібників для здобувачів повної загальної середньої освіти та педагогічних працівників у 2020 році; експертних груп з проведення антидискримінаційної експертизи електронних версій підручників, поданих на конкурсний відбір підручників (крім електронних) для здобувачів повної загальної середньої освіти і педагогічних працівників тощо;

- всеукраїнських конкурсів й олімпіад: Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів Малої академії наук України, Всеукраїнського конкурсу «Учитель року – 2021», Всеукраїнського конкурсу авторських програм практичних психологів і соціальних педагогів «Нові технології у новій школі», Всеукраїнського конкурсу «Шкільна бібліотека – 2020» тощо;

- Міністерства соціальної політики України: робоча група з аналізу стандартів та навчальних програм професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників, підготовки пропозицій щодо доповнення їх додатковими компетентностями (акад. В.О. Радкевич);

- Міністерства культури України: Бібліотечна рада при Міністерстві культури України (чл.-кор. Л.Д. Березівська);

- Національного фонду досліджень: член комісії конкурсу наукових досліджень і розробок «Підтримка досліджень провідних та молодих учених» (чл.-кор. О.М. Кокун), експерти;

- Національної академії наук України: Науково-координаційна рада Секції суспільних наук і гуманітарних наук (акад. В.І. Луговий);

- Державної служби якості освіти України: Громадська рада при Державній службі якості освіти України, робочі групи, зокрема з розроблення критеріїв, індикаторів та інструментарію для самооцінювання освітніх і управлінських процесів, незалежні експерти тощо;

- Національної команди експертів з реформування вищої освіти (акад. В.І. Луговий, чл.-кор. С.А. Калашнікова);

- Громадської ради при Національній раді України з питань телебачення і радіомовлення (чл.-кор. Л.А. Найдьонова);

- Ради ректорів Київського вузівського центру (акад. В.І. Луговий, чл.-кор. С.А. Калашнікова);
- Українського культурного фонду: експертні ради з інноваційного культурного продукту (Н.І. Богданець-Білоskalенко), з аналітики культури (О.М. Горошкіна);
- громадських організацій (Всеукраїнської громадської організації «Товариство психологів України», Громадської спілки «Українська асоціація освіти дорослих», Громадської організації «Асоціація політичних психологів України», Української асоціації організаційних психологів та психологів праці, Громадської організації «Українська асоціація дослідників освіти» тощо);
- комісії з питань науки та інформаційних технологій Українського союзу промисловців і підприємців, Комітету підприємців малого та середнього бізнесу при Торгово-промисловій палаті України, Науково-технічної ради Чорнобильського радіаційно-екологічного біосферного заповідника тощо;
- редакційних колегій та рад наукових періодичних видань, зокрема близько 70 зарубіжних. Учені Інституту психології імені Г.С. Костюка, Інституту соціальної та політичної психології, Інституту вищої освіти, Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України та ДЗВО «Університет менеджменту освіти» входять до складу редакційних колегій восьми зарубіжних періодичних видань, що індексуються наукометричними базами даних Scopus та / або Web of Science Core Collection: «Journal of Social and Political Psychology», «Journal of Social Science Education», «Testing, Psychometrics, Methodology in Applied Psychology», «Journal of Political Marketing», «Social Welfare: Interdisciplinary Approach», «Perspektivy Nauki i Obrazovania», «SHS Web of Conferences» та «CEUR Workshop Proceedings».

VII.2. СПІВПРАЦЯ З КОМІТЕТАМИ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Участь вчених НАПН України у робочих групах для підготовки проєктів актів Верховної Ради України. У 2020 р. НАПН України тісно співпрацювала з Комітетом Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій щодо формування державної освітньої політики та розв'язання пріоритетних завдань розвитку національної освіти і науки. Зокрема, вчені академії систематично залучалися *Комітетом Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій* до робочих та експертних груп:

- з доопрацювання проєкту Закону України «Про повну загальну середню освіту»;
- з визначення концептуальних засад і підготовки проєкту рекомендацій парламентських слухань за темою «Збалансований розвиток людського капіталу в Україні: завдання освіти і науки»;
- з підготовки рекомендацій слухань на тему «Рік акредитації освітніх програм за новою процедурою: підсумки, проблеми, перспективи» спільно з підкомітетом з питань раннього розвитку та дошкільної освіти тощо.

Вчені академії також входять до складу об'єднаної **Конкурсної комісії з присудження Премії Верховної Ради України** молодим ученим та іменних стипендій Верховної Ради України для молодих учених.

Пропозиції до законодавчих нормативних актів. Упродовж 2020 р. вченими НАПН України надано експертні висновки та пропозиції до понад 50 законопроектів.

На запит **Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій** надано пропозиції до:

– рішення Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій «Про стан реалізації Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 6 листопада 2019 р., протокол № 11;

– проекту рішення Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій щодо проблемних питань державного супроводу наукової діяльності в Україні від 18 листопада 2020 р., протокол № 48;

– рішення Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій «Про затвердження Рекомендацій круглого столу «Щодо застосування основних критеріїв оцінки науково-педагогічної або наукової діяльності здобувачів вчених звань» від 10 грудня 2019 р., протокол № 16;

– проекту Закону України «Про професійну (професійно-технічну) освіту»;

– проекту Закону України «Про внесення змін до статті 33 Закону України «Про вищу освіту» щодо усунення перешкод навчанню студентів за державним замовленням»;

– проекту Закону України «Про запровадження базової зарплатні педагогів на рівні трьох мінімальних заробітних плат та запровадження доплати за кваліфікацію та стаж для педагогів»;

– проекту Закону України «Про внесення змін до статті 44 Закону України «Про вищу освіту» (щодо особливостей вступу до закладів вищої освіти окремих категорій осіб»;

– проекту Закону України «Про Національну систему кваліфікацій»;

– проекту Закону України «Про внесення змін до прикінцевих та перехідних положень Закону України «Про повну загальну середню освіту» з метою врегулювання укладання трудових договорів із керівниками державних і комунальних закладів загальної середньої освіти»;

– проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про повну загальну середню освіту» (щодо відновлення прав учасників освітнього процесу)»;

– проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо додаткових гарантій прав педагогічних та науково-педагогічних працівників під час дії карантину або обмежувальних заходів, пов'язаних із поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)» та ін.

На запит **Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики** надано пропозиції до:

– проєкту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» щодо запровадження державної допомоги дитині на майбутнє»;

– проєкту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» щодо підвищення розмірів грошової допомоги на утримання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування»;

– проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування системи інституційного догляду та виховання дітей» та ін.

На запит *Комітету Верховної Ради України з питань молоді і спорту* надано пропозиції до:

– проєкту Закону України «Про загальні засади молодіжної політики».

Подання інформаційно-аналітичних матеріалів щодо розв'язання пріоритетних завдань розвитку національної освіти і науки. НАПН України систематично надсилає до комітетів Верховної Ради України підготовлені вченими академії інформаційно-аналітичні матеріали, науково-аналітичні доповіді тощо. Зокрема у 2020 р. надіслано:

– Кремень В.Г., Ляшенко О.І., Локшина О.І. Загальна середня освіта України в контексті освіти країн Європи: тривалість і структура : науково-аналітична доповідь. Київ : Педагогічна думка, 2020¹;

– аналітичні матеріали «Про напрацювання вчених Національної академії педагогічних наук України із функціонування сфери освіти в умовах карантину, пов'язаного з COVID-19»²;

– аналітична довідка «Відповідь світової спільноти на виклики COVID-19 в освіті (лютий-червень 2020 р.)»³;

– аналітичні матеріали «Результати онлайн опитування «Потреби учителів у підвищенні фахового рівня питань використання цифрових засобів та ІКТ в умовах карантину»⁴;

– аналітичні матеріали «Про стан суспільної свідомості в Україні та заходи з його поліпшення в умовах пандемії COVID-19»⁵.

Участь у засіданнях Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій. Упродовж 2020 р. вчені НАПН України взяли участь у 3-х слуханнях і 2-х засіданнях Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій.

Слухання:

– «Реформування спеціальних закладів освіти України та стан впровадження інклюзивної освіти: проблеми і шляхи вирішення» (16 лютого 2020 р.);

¹ <https://bit.ly/3eNLolx>

² <http://naps.gov.ua/ua/press/releases/2077/>

³ <https://bit.ly/3rZFT6T>

⁴ <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-7-1>

⁵ <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-14-2>

– «Стан і розроблення законодавчого забезпечення розвитку дошкільної освіти в Україні» (12 лютого 2020 р.);

– «Рік акредитації освітніх програм за новою процедурою: підсумки, проблеми, перспективи (7 жовтня 2020 р.).

Засідання:

– 29 вересня 2020 р. з розгляду законопроектів:

1. проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2021 рік»;

2. проекту Закону України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України»;

3. проекту Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень»;

– 18 листопада 2020 р. з розгляду питання «Про зміни до нормативних актів щодо врегулювання окремих проблемних питань державного супроводу наукової діяльності в Україні (за результатами наради з науковцями)».

Інші форми співпраці з комітетами Верховної Ради України.

Вчені НАПН України систематично брали активну участь у круглих столах, конференціях, роботі консультативно-дорадчих органів:

– Комітету Верховної ради України з питань освіти, науки та інновацій;

– Комітету Верховної Ради України з питань молоді і спорту, зокрема, засідання робочої групи з підготовки проекту Закону України «Про загальні засади молодіжної політики» (13 січня 2020 р. м. Київ);

– Комітету Верховної Ради України з питань енергетики та житлово-комунальних послуг, підкомітет з питань поводження з побутовими відходами, зокрема, круглий стіл «Мінімізація відходів у продовольчій системі» (17 лютого 2020 р., м. Київ);

– за участі представників Комітету Верховної Ради з питань гуманітарної та інформаційної політики Інститутом соціальної та політичної психології НАПН України проведено круглий стіл «Медіаосвіта та медіаграмотність: досягнення ЄС та перспективи України» (14 листопада 2020 р.).

Результати співпраці НАПН України з комітетами Верховної Ради України у 2020 р. У рамках спільної діяльності з підкомітетом з питань раннього розвитку та дошкільної освіти Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій щодо реалізації Концепції освіти дітей раннього та дошкільного віку і підготовки спеціального Закону України «Про освіту дітей раннього та дошкільного віку»:

– опубліковано Концепцію освіти дітей раннього та дошкільного віку / Національна академія педагогічних наук України. Київ : ФОРМ Ферець В.Б., 2020. – 44 с.¹;

– 30 жовтня 2020 р. організовано й проведено методологічний семінар НАПН України «Дошкільна освіта в контексті ідей Нової української школи»².

¹ <http://naps.gov.ua/ua/press/releases/2008/>

² <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-3-3>

Спільно розроблені з Комітетом Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій проєкти законів України подано до розгляду та ухвалення на пленарних засіданнях Верховної Ради України (табл. VII.2.1)

Таблиця VII.2.1

**Результати співпраці НАПН України з Комітетом
Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій**

Проєкти законів України		Результати співпраці
3033а	Проєкт Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо додаткових гарантій прав педагогічних та науково-педагогічних працівників під час дії карантину або обмежувальних заходів, пов'язаних із поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)»	Включено до порядку денного: 1164-IX від 02.02.2021 р. Редакція законопроекту: основний
3430	Проєкт Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про повну загальну середню освіту» (щодо відновлення прав учасників освітнього процесу)»	Включено до порядку денного: 1164-IX від 02.02.2021 р. Редакція законопроекту: основний
3710	Проєкт Закону України «Про внесення змін до прикінцевих та перехідних положень Закону України «Про повну загальну середню освіту» з метою врегулювання укладання трудових договорів із керівниками державних і комунальних закладів загальної середньої освіти»	Включено до порядку денного: 1164-IX від 02.02.2021 р. Редакція законопроекту: основний
3859	Проєкт Закону України «Про Національну систему кваліфікацій»	Включено до порядку денного: 1164-IX від 02.02.2021 р. Редакція законопроекту: основний
3859-1	Проєкт Закону України «Про Національну систему кваліфікацій»	Включено до порядку денного: 1164-IX від 02.02.2021 р. Редакція законопроекту: альтернативний
3880	Проєкт Закону України «Про внесення змін до статті 44 Закону України «Про вищу освіту» (щодо особливостей вступу до закладів вищої освіти окремих категорій осіб)»	Включено до порядку денного: 1164-IX від 02.02.2021 р. Редакція законопроекту: основний
3895	Проєкт Закону України «Про запровадження базової зарплатні педагогів на рівні трьох мінімальних заробітних плат та запровадження доплати за кваліфікацію та стаж для педагогів»	Включено до порядку денного: 1164-IX від 02.02.2021 р. Редакція законопроекту: основний
4050	Проєкт Закону України «Про внесення змін до статті 33 Закону України «Про вищу освіту» щодо усунення перешкод навчанню студентів за державним замовленням»	Включено до порядку денного: 1164-IX від 02.02.2021 р. Редакція законопроекту: основний

Проекти законів України		Результати співпраці
4207	Проект Закону України «Про професійну (професійно-технічну) освіту»	Включено до порядку денного: 1164-IX від 02.02.2021 р. Редакція законопроекту: основний
4207-1	Проект Закону України «Про професійну освіту»	Включено до порядку денного: 1164-IX від 02.02.2021 р. Редакція законопроекту: альтернативний

VII.3. СПІВПРАЦЯ З МОН УКРАЇНИ

У 2020 р. завершено реалізацію **Програми спільної діяльності Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України на 2017-2020 роки**¹ (далі – Програма), яка передбачала виконання 115 заходів, спрямованих на вирішення нагальних завдань з реформування вітчизняної освіти з таких десяти напрямів: «Загальні проблеми розвитку освітнього простору», «Дошкільна та загальна середня освіта», «Позашкільна освіта і виховна робота», «Професійна (професійно-технічна) освіта», «Вища освіта», «Педагогічна освіта і освіта дорослих», «Психологічний супровід освіти», «Управління освітньою та науковою діяльністю, інформаційне забезпечення освіти», «Міжнародне співробітництво» та «Проведення спільних науково-практичних масових заходів».

Питання про виконання Програми за період 2017-2020 рр. та у 2020 р. заслуховувалося на засіданні Президії НАПН України (постанова Президії НАПН України від 18 листопада 2020 р. № 1-2/12-215) за участі Міністра освіти і науки України С.М. Шкарлета.

З-поміж *загальних проблем розвитку освітнього простору* одним з пріоритетних завдань було вдосконалення законодавства України у сфері освіти. Вчені НАПН України спільно з фахівцями МОН України працювали над підготовкою проектів законів України «Про освіту» (закон прийнято 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII), «Про повну загальну середню освіту» (закон прийнято 16 січня 2020 р. № 463-IX), «Про фахову передвищу освіту» (закон прийнято 6 червня 2019 р. № 2745-VIII), «Про професійну (професійно-технічну) освіту», «Про внесення змін до Закону України «Про позашкільну освіту», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти», «Про освіту дорослих» тощо.

Здійснювалося розроблення концептуальних і нормативних документів у галузі освіти. Вчені НАПН України взяли участь у підготовці пропозицій до проектів державних стандартів (Державного стандарту початкової освіти, Державного стандарту базової середньої освіти, оновленого Базового компонента дошкільної освіти, Стандарту спеціалізованої освіти наукового спрямування тощо), стратегій (Стратегії розвитку вищої освіти України на 2021-

¹ <http://naps.gov.ua/ua/activities/research/mon/>

2031 роки, Стратегії розвитку професійної (професійно-технічної) освіти на період до 2023 року, Стратегії розвитку громадянської освіти на період до 2030 року тощо), постанов та розпоряджень Кабінету Міністрів України, наказів МОН України, навчальних програм, професійних стандартів та ін.

Зокрема, у 2020 р. від НАПН України подано пропозиції до Положення про центр професійного розвитку педагогічних працівників, Положення про конкурсні відбори наукових, науково-технічних робіт та проєктів, які фінансуються за рахунок зовнішнього інструменту допомоги Європейського Союзу для виконання зобов'язань України у Рамковій програмі Європейського Союзу з наукових досліджень та інновацій «Горизонт 2020», Порядку визнання в Україні професійних кваліфікацій, здобутих в інших країнах, Порядку проведення іспиту на рівень володіння державною мовою, Форми сертифіката про акредитацію освітньої програми, порядку оформлення, переоформлення, видачі, зберігання та обліку таких сертифікатів, Переліку спеціальностей, за якими проводиться єдиний державний кваліфікаційний іспит для здобуття ступеня магістра, Концепції реалізації державної політики розвитку українських е-інфраструктур до 2023 року та затвердження Плану заходів щодо її реалізації, Концепції державної програми розвитку дослідницьких інфраструктур в Україні до 2026 року, Плану заходів щодо популяризації природничих наук та математики, Плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти) на 2020-2027 роки, Положення про дистанційну форму здобуття загальної середньої освіти, Примірного положення про психолого-педагогічний консиліум, Умов допуску асистента учня до освітнього процесу та вимог до нього, Порядку проведення експертизи та затвердження освітніх програм повної загальної середньої освіти, розроблених не на основі типових освітніх програм, Порядку підготовки та допуску до освітньої діяльності в системі освіти пластових виховників та скаутлідерів за пластовою, скаутською освітньою (навчальною) програмою чи пластовим або скаутським методом, Умов прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2021 році тощо; нових редакцій Порядку забезпечення підручниками та посібниками здобувачів повної загальної середньої освіти і педагогічних працівників, Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності, Порядку визнання здобутих в іноземних закладах вищої освіти ступенів вищої освіти, Порядку визнання в Україні документів про середню, середню професійну, професійну освіту, виданих закладами освіти інших держав тощо; внесення змін до Національної рамки кваліфікацій, Порядку розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів, Примірного положення про порядок проведення конкурсу на заміщення вакантних наукових посад державної наукової установи, Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти, Порядку формування Переліку наукових фахових видань України тощо; навчальних програм з предмету «Захист України» для 10-11 класів закладів спеціалізованої освіти військового профілю та для 10-11 класів закладів загальної середньої освіти (рівень стандарту); професійних стандартів на посади

«Асистент», «Викладач», «Старший викладач», «Доцент», «Професор», за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Практичний психолог» тощо.

За пріоритетним напрямом *«Дошкільна та загальна середня освіта»* співпраця вчених *Інституту педагогіки НАПН України* з фахівцями МОН України спрямовувалася на реалізацію Плану заходів на 2017-2029 роки із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа». Здійснювалися науково-методичний супровід 20 експериментів всеукраїнського рівня, підготовка навчально-методичного забезпечення (підготовлено 73 підручники, понад 100 навчально-методичних посібників). Щороку надавалися методичні рекомендації й проводилися серпневі конференції щодо викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти. Здійснювався організаційно-методичний супровід підвищення кваліфікації й сертифікації учителів початкової школи для роботи за новим стандартом, розроблення нової системи вимірювання й оцінювання результатів навчання учнів. У 2020 р. підготовлено 10 підручників для 3 класу, понад 20 навчально-методичних посібників, збірник методичних рекомендацій для вчителів 3-х класів Нової української школи; проводився ряд заходів, спрямованих на науково-методичний супровід освітнього процесу в умовах карантину, зокрема участь у проєкті МОН України «Всеукраїнська школа онлайн», розроблення та розміщення в мережі Інтернет навчальних і методичних матеріалів для дистанційного й змішаного навчання.

Вчені *Інституту проблем виховання НАПН України* працювали над експериментальним впровадженням Програми «Нова українська школа у поступі до цінностей», що здійснюється у співпраці з ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України. Імплементация положень та принципів програми відбувається на базі закладів загальної середньої освіти Донецької, Київської, Кіровоградської, Миколаївської, Одеської, Рівненської, Тернопільської, Хмельницької, Черкаської областей.

Наукове керівництво та науково-методичний супровід експериментів всеукраїнського рівня «Розвиток інклюзивного освітнього середовища у Запорізькій області», «Удосконалення процесу опанування навичок читання шляхом упровадження адаптивного кириличного шрифту Inclusion UKR у навчально-виховний процес учнів 1-2 класів закладів загальної середньої освіти», проєкту «Розроблення науково-методичного забезпечення для інклюзивно-ресурсних центрів» за підтримки представництва Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні здійснювали вчені *Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України*. Розпочато імплементацию моделі стандартизації навчально-методичного забезпечення навчання молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення, Типового навчального плану спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з тяжкими порушеннями мовлення тощо. Здійснювалося розроблення наукового, програмного та навчально-методичного забезпечення освіти дітей з особливими потребами та проведення курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників, зокрема у дистанційному режимі.

Інноваційною роботою вчених *Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України* за звітний період охоплено понад 160 закладів загальної середньої освіти та 35 закладів вищої освіти, зокрема розширено мережу спільних науково-дослідних лабораторій з проблем використання ІКТ. Всеукраїнський рівень упровадження результатів дослідно-експериментальної роботи отримали спільні проекти Інституту і МОН України – «Хмарні сервіси в освіті», «Розумники», «Технологія навчання учнів початкової школи «Розумники» (Smart Kids)», «Варіативні моделі комп'ютерно-орієнтованого середовища навчання предметів природничо-математичного циклу в загальноосвітньому навчальному закладі». Підвищено цифрову компетентність учителів за напрямами: «Цифрова компетентність вчителя Нової української школи» (56 вчителів, спеціалістів системи післядипломної педагогічної освіти, керівників закладів загальної середньої освіти); використання електронних освітніх ресурсів у межах всеукраїнського експерименту «Технологія навчання учнів початкової школи «Розумники» (SmartKids)» (210 вчителів початкових класів закладів загальної середньої освіти). Інститут протягом 2018-2019 рр. взяв участь у Міжнародному проєкті «V4+ Academic Research Consortium integrating data bases, robotic and languages technologies» (V4+ Академічний Дослідницький Консорціум з інтеграції баз даних, робототехніки та мовних технологій) за підтримки міжнародного Вишеградського фонду.

У 2020 р. інститутом розроблено методичні рекомендації щодо використання комп'ютерного моделювання для формування компетентностей учнів з природничо-математичних предметів; методичний посібник з питань використання сервісів адаптивних хмаро орієнтованих систем у майбутній професійній діяльності вчителів; методичний посібник й методичні рекомендації щодо застосування електронних науково-освітніх систем для розвитку інформаційно-дослідницької компетентності наукових, науково-педагогічних працівників та аспірантів. Здійснювався науково-методичний супровід формування ІК-компетентності вчителів в умовах хмаро орієнтованого навчального середовища шляхом проведення тренінгів, семінарів, випуску електронного ресурсу «Інформаційний бюлетень» з питань використання засобів хмаро орієнтованого навчального середовища для розвитку ІК-компетентності вчителів.

Вченими *Інституту обдарованої дитини НАПН України* спільно з Національним центром «Мала академія наук України» створено і забезпечується функціонування Всеукраїнського науково-методичного віртуального STEM-центру¹. Розроблено та впроваджено комп'ютеризовану комплексну профорієнтаційну програму для старшокласників, яка здійснює діагностику інтересів, здібностей, цінностей за методикою професійної спрямованості Дж. Холланда, особистісних особливостей, характеру за опитувальником Р. Кеттела². Щорічно проводилися відбір і спеціальна підготовка обдарованих учнів до участі у щорічній Міжнародній конференції молодих учених «ICYS». У

¹ <https://stemua.science/>

² <https://tests.pythonanywhere.com/>

2020 р. надавалася інформаційна та методична підтримка проведення Всеукраїнського STEM-тижня (27 квітня – 30 квітня 2020 р.).

За пріоритетним напрямом **«Професійна (професійно-технічна) освіта»** в *Інституті професійно-технічної освіти НАПН України* розроблено, обґрунтовано та впроваджено: 4 концепції, 2 моделі, 3 методичні системи, 11 методик, 5 технологій. Підготовлено й опубліковано 23 праці (навчальну продукцію з грифами МОН України – 4, наукову – 6, виробничо-практичну – 10, довідкову – 2). Здійснювався науково-методичний супровід експериментів всеукраїнського рівня. У 2020 р., зокрема, підготовлено підручник «Сучасні технології кондитерського виробництва»; опубліковано комплект навчально-методичного забезпечення дистанційного навчання; розроблено методику організації дуальної форми навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників будівельної, машинобудівної галузей, сфери обслуговування та громадського харчування; технологію розвитку соціального партнерства в закладах професійної (професійно-технічної) освіти в умовах дуальної форми навчання; модель взаємодії закладів професійної (професійно-технічної) освіти з соціальними партнерами з використанням технологій стратегічного менеджменту. Вчені інституту брали участь у проектах програми ЄС Еразмус+: «Удосконалення практико-орієнтованої підготовки викладачів професійної освіти і навчання», ITE-VET (2016-2018 рр.); «Нові механізми управління на основі партнерства та стандартизації підготовки викладачів професійної освіти в Україні», PAGOSTE (2020-2023 рр.).

Відповідно до пріоритетного напрямку **«Вища освіта»** вченими *Інституту вищої освіти НАПН України* проведено тренінги для формування мережі експертів із забезпечення якості вищої освіти, за результатами яких підготовлено 46 тренерів з міжнародною сертифікацією та 1272 експерти для закладів вищої освіти. У рамках Проекту ЄС Еразмус+ «Імплементация системи забезпечення якості освіти через співпрацю Університет – Бізнес – Уряд у закладах вищої освіти», EDUQAS апробовано механізм оцінювання внутрішніх систем забезпечення якості закладів вищої освіти, розроблено звіт та рекомендації для самооцінювання університетів у процесі проходження акредитаційних процедур. Проведені тренінги для членів науково-методичних комісій МОН України (731 особа); загальнонаціональне опитування з метою визначення пріоритетів і потреб розвитку університетів України у процесі реформування вищої освіти у контексті європейської інтеграції; Міжнародний семінар (спільно з Еразмус+) «Процедури, інструменти, критерії, системи забезпечення якості вищої освіти», круглий стіл за участі провідних ректорів закладів вищої освіти України «Нова модель економічної діяльності у сфері вищої освіти України» тощо. Здійснено інституційний аудит переміщених університетів у межах Проекту ЄС «Відродження переміщених університетів: посилення конкурентоспроможності, підтримка громад» / «Reinventing displaced universities: enhancing competitiveness, serving communities», REDU (2020-2023 рр.).

За пріоритетним напрямом **«Педагогічна освіта і освіта дорослих»** вчені *Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН*

України взяли участь у підготовці Регіонального звіту щодо розвитку освіти дорослих для Глобального звіту з освіти і навчання дорослих ЮНЕСКО (у контексті виконання Рекомендацій міжнародної Конференції ЮНЕСКО CONFINTEA VI (м. Білем, 2009). Інститут долучився до спільного німецько-українського науково-дослідного проєкту «На шляху до запровадження наукової галузі «Освіта дорослих і неперервна освіта» в Україні» (2016-2018 рр.) разом з Університетом Аугсбургу (Німеччина), Чернівецьким національним університетом імені Юрія Федьковича, став учасником міжнародної програми CiSEP (Civic School for Sound EU Practice) у сфері освіти дорослих з проєктного менеджменту європейських грантів (EU Project Cycle). Для МОН України підготовлено інформаційно-аналітичні матеріали за результатами дослідження систем неперервної педагогічної освіти зарубіжних країн «Зарубіжний досвід професійної підготовки педагогів». З метою вдосконалення змісту професійної підготовки вчителів у закладах вищої та післядипломної педагогічної освіти розроблено і впроваджуються: науково-методичний комплекс «Якість педагогічної освіти України» для педагогічних, науково-педагогічних працівників, керівників освітньої галузі; науково-методичні матеріали щодо неформальної освіти різних категорій дорослих; навчально-методичні матеріали щодо організації підвищення кваліфікації різних категорій педагогічних працівників на основі зарубіжного досвіду; навчально-методичний комплекс «Професійна орієнтація у Новій українській школі» для слухачів курсів підвищення кваліфікації (стажування). Організовано й проведено 46 спільних науково-практичних масових заходів із закладами освіти. Розроблено та оприлюднено відеоролики щодо можливостей самореалізації і психологічної підтримки окремих категорій дорослих в умовах карантину.

Здійснювалося науково-методичне консультування, науково-методична підтримка з питань професійного розвитку і саморозвитку вчителя, удосконалення психолого-педагогічної взаємодії, розвитку освіти дорослих у спільних науково-методичних лабораторіях інституту і закладів вищої освіти (Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди, Житомирського державного університету імені Івана Франка, Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського); функціонування Центру освіти дорослих інституту, зокрема його підструктур: Центру підвищення кваліфікації для наукових, науково-педагогічних, педагогічних працівників; Психологічного консультативно-тренінгового центру для надання психологічної допомоги вчителям, науковим, науково-педагогічним працівникам); центрів педагогічної майстерності; Дистанційної школи демократії та громадянського суспільства.

Науково-педагогічними працівниками ДЗВО «Університет менеджменту освіти» розроблено й упроваджено в освітній процес комплекс методичних та організаційних засобів для вивчення громадської думки щодо освітніх послуг університету в онлайн та офлайн режимах. Здійснювалося наукове керівництво дослідно-експериментальною роботою «Управління розвитком закладів професійної (професійно-технічної) освіти на засадах педагогічної логістики» (2019-2023 рр.). У 2019-2020 рр. організовано роботу з безперервного

професійного розвитку фахівців на базі освітньої платформи Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти університету «Профосвіта». Ефективно функціонує Віртуальна школа педагогічного коучингу.

Тривала співпраця вчених НАПН України з працівниками МОН України щодо *психологічного супроводу освіти*. Зокрема, вчені *Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України* впроваджували в освітню практику п'ять практично орієнтованих монографій, посібник та методичні рекомендації. Успішно завершено два експерименти всеукраїнського рівня «Психологічні засади інноваційних технологій розвитку особистості» (2015-2019 рр.) та «Психолого-педагогічні засоби оцінки рівня сформованості компетентностей молодших школярів як чинник управління якістю навчання в системі розвивальної освіти» (2014-2018 рр.). У ході виконання експерименту всеукраїнського рівня «Психолого-педагогічні умови становлення ціннісних орієнтацій дітей в ігровій та навчальній діяльності освітньої системи «Радість розвитку» (2015-2025 рр.) здійснювалося системне впровадження комплексної програми особистісного розвитку дитини. Проведено низку навчальних семінарів та установчих нарад для педагогічних колективів експериментальних закладів.

Вченими *Інституту соціальної та політичної психології НАПН України* розроблено і впроваджено на всеукраїнському рівні концепцію формування в громадській думці позитивного образу освітніх інновацій, організаційні форми та методичні засоби соціально-психологічного супроводу впровадження освітніх реформ. Розроблено психолого-педагогічні технології формування позитивної громадської думки щодо освітніх реформ, зокрема технології розбудови партнерської взаємодії в освіті та визначено їхню роль у формуванні позитивної громадської думки щодо реформи в освіті, запропоновано технології запобігання і вирішення конфліктів. Розроблено соціально-психологічну теорію відновлення психологічного здоров'я особистості, побудовану на її основі концепцію соціально-психологічної реабілітації особистості, моделі і психореабілітаційні технології самопомоги і сприяння посттравматичному зростанню. Розроблено концептуальну модель і стратегії адаптації спільноти до суспільних змін унаслідок воєнного конфлікту, визначено шляхи і засоби запобігання негативним психологічним наслідкам воєнних дій. Запропоновано стратегії та технології активізації самоідентифікування молоді, визначено механізми громадянської і національної самоідентифікації. Створено програму для учнів 9-10 класів «Медіакультура», медіаосвітні модулі дистанційних курсів для платформи Prometheus: «Медіаграмотність: практичні навички», «Медіаграмотність для освітян», «Протидія булінгу в закладах освіти».

У 2020 р. в інституті розроблено дослідницькі методики «Освіта в умовах COVID-19», «Психологічні наслідки пандемії COVID-19», «Роботи / штучний інтелект в житті дитини», «Емоційний аспект ставлення педагогічної спільноти до різних напрямів реформування загальної середньої освіти». Реалізовано відкритий проєкт психологічної допомоги під час пандемії COVID-19 «Онлайн-коло». Проведено 90 заходів, охоплено понад 300 тис. ос. Проведено тематичні заняття з організації освітнього процесу онлайн; групи підтримки та інтервізійні

групи для психологів системи освіти і освітян; цикл відеолекцій «Медіагігієна під час пандемії Covid-19»; заняття з регуляції психоемоційних станів; розроблено інформаційно-методичні матеріали (інфографіку) для психологів системи освіти.

Наукові працівники *Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи* провели два етапи всеукраїнського моніторингового дослідження серед учасників освітнього процесу «Надання допомоги постраждалим від військових дій і внутрішньо переселеним особам в діяльності психологічної служби» у 2018 р. та у 2020 р.; видали методичні матеріали для працівників психологічної служби; розробили Положення про психологічну службу у системі освіти України (2018 р.); типову документацію працівників психологічної служби у системі освіти України (2019 р.); проєкт Концепції психологічного супроводу освітніх реформ в діяльності психологічної служби у системі освіти (2020 р.).

За пріоритетним напрямом **«Управління освітньою та науковою діяльністю, інформаційне забезпечення освіти»** вчені НАПН України брали активну участь у роботі Акредитаційної комісії України, Наукової ради, Науково-методичної ради (її науково-методичних комісій / підкомісій), Експертної ради з питань проведення експертизи дисертацій, робочих груп при МОН України (Робоча група супроводу Болонського процесу в Україні, Громадська рада при МОН України, Рада з національно-патріотичного виховання дітей та молоді при МОН України, Рада представників громадських об'єднань корінних народів, національних меншин України при МОН України та ін.), експертних, робочих груп, конкурсних комісій МОН України. Зокрема, вчені підвідомчих установ НАПН України проводили психолого-педагогічну експертизу навчальної, навчально-методичної літератури, засобів навчання та навчального обладнання для закладів дошкільної, початкової, загальної середньої (у т.ч. для дітей з особливим освітніми потребами), позашкільної, професійної (професійно-технічної) освіти тощо, засобів навчання і навчального обладнання для надання грифів і свідоцтв МОН України.

Вчені НАПН України є членами редакційних колегій і рад, рецензентами та авторами *наукових періодичних видань*, засновниками яких є наукові установи та заклади вищої освіти МОН України. Близько 20 наукових періодичних видань засновані підвідомчими установами НАПН України спільно із закладами вищої освіти, зокрема Запорізьким національним університетом, Кам'янець-Подільським національним університетом імені Івана Огієнка, Національним педагогічним університетом імені М.П. Драгоманова, Національним технічним університетом «Харківський політехнічний інститут», ПЗВО «Арт академія сучасного мистецтва імені Сальвадора Далі», ПЗВО «Київський міжнародний університет», Полтавським національним педагогічним університетом імені В.Г. Короленка, Східноєвропейським національним університетом імені Лесі Українки, Уманським державним педагогічним університетом імені Павла Тичини, Харківським національним університетом міського господарства імені О.М. Бекетова, Херсонським державним університетом, Хмельницькою

гуманітарно-педагогічною академією, Хмельницьким національним університетом та ін.

Співпраця вчених підвідомчих установ НАПН України та науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти здійснювалась у ході консультативної діяльності *Міжвідомчої ради з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології*, до складу якої входять 80 провідних учених України. Протягом 2017-2020 рр. Міжвідомчою радою розглянуто понад 2 тис. тем дисертаційних робіт.

Важливим внеском у процес цифровізації освіти і науки України, сприяння поширенню наукових результатів та поінформованості громадськості про розробки НАПН України є функціонування і постійне поповнення інформаційних ресурсів *Електронної бібліотеки НАПН України* (lib.iitta.gov.ua), в якій представлено понад 22 тис. ресурсів, що завантажено понад 7 млн разів.

Державною науково-педагогічною бібліотекою України імені В.О. Сухомлинського спільно з ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» у межах виконання Програми проводилися міжнародна науково-практична конференція та всеукраїнські педагогічні читання «Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю», щорічні всеукраїнські місячники шкільних бібліотек, всеукраїнський конкурс «Шкільна бібліотека», дистанційний флеш-семинар «Імідж бібліотекаря в освітньому просторі: злам стереотипів» у рамках XI Львівського міжнародного бібліотечного форуму тощо. Здійснювалась консультативно-методична діяльність щодо впровадження УДК в практику роботи освітянських бібліотек. Функціонує система підготовки науково-інформаційних матеріалів та електронних ресурсів з метою здійснення науково-інформаційного супроводу освіти: формується електронний каталог та Науково-педагогічна електронна бібліотека, електронний ресурс «Бібліотека Нової української школи», здійснюється експозиційно-виставкова діяльність, підготовлено наукову, навчальну, виробничо-практичну, довідкову, інформаційно-аналітичну, реферативну та бібліографічну продукцію з актуальних питань інноваційного розвитку національної освіти. У 2020 р., зокрема, підготовлено й оприлюднено на вебпорталі бібліотеки рекомендаційні бібліографічні списки на допомогу науково-педагогічним працівникам «Дистанційне навчання як важливий складник сучасної освіти», «Законодавче та нормативно-правове забезпечення сфери освіти України для протидії поширенню COVID-19», «Коронавірус COVID-19», розроблено рекомендації щодо виходу освітянських бібліотек із карантину, спричиненому COVID-19.

Особливе місце у виконанні заходів Програми відведено проведенню спільних з МОН України **науково-практичних масових заходів** – конференцій, семінарів, круглих столів, освітянських виставок, організації різноманітних конкурсів, олімпіад тощо. Протягом терміну дії Програми проведено 15 міжнародних спеціалізованих виставок, з них три у 2020 р.: «Сучасні заклади освіти – 2020», «Інноватика в сучасній освіті – 2020», «Освіта та кар'єра – 2020». У ході роботи зазначених виставок 2020 р. установи НАПН України організували та провели 60 заходів за участі науковців, освітян-практиків, працівників органів управління освітою різних рівнів, зацікавленої

громадськості. Вчені НАПН України взяли участь у конкурсах, що проводились організаторами виставок. За їх підсумками наукові колективи установ академії нагороджено 26 золотими медалями. Почесними нагородами «Національне визнання наукових досягнень» Міжнародної спеціалізованої виставки «Інноватика в сучасній освіті – 2020» відзначено розробки Інституту педагогіки НАПН України, Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, Інституту соціальної та політичної психології НАПН України, Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Гран-прі «Лідер післядипломної освіти України» Міжнародної спеціалізованої виставки «Інноватика в сучасній освіті – 2020» отримав ДЗВО «Університет менеджменту освіти». Університет також відзначено дипломом «Лідер післядипломної освіти України» Міжнародної спеціалізованої виставки «Освіта та кар'єра – 2020».

Загалом за участі фахівців МОН України, педагогічних, науково-педагогічних і наукових працівників наукових установ і закладів освіти, з якими тісно співпрацюють вчені НАПН України, щороку проводиться понад 500 науково-практичних конференцій, семінарів, круглих столів та інших заходів з актуальних проблем модернізації освіти.

Провідні вчені НАПН України систематично беруть участь у роботі Колегії МОН України, у щорічних серпневих конференціях, нарадах. Натомість фахівці структурних підрозділів МОН України є постійними учасниками загальних зборів та методологічних семінарів, засідань Президії НАПН України тощо.

Аналіз результатів виконання Програми спільної діяльності МОН України та НАПН України на 2017-2020 роки засвідчує, що співпраця між ученими НАПН України і фахівцями МОН України відповідно до визначених у Програмі пріоритетних напрямів була ефективною, заплановані у Програмі заходи в основному виконано.

Практика взаємодії вчених НАПН України та фахівців МОН України у рамках реалізації Програми спільної діяльності Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України є актуальною й апробованою часом. Об'єднання зусиль МОН України та НАПН України на кожному з етапів освітніх реформ створює нові можливості в науковому та методичному супроводі сучасної освіти, сприяє розв'язанню стратегічних завдань її інноваційного розвитку, інтеграції в європейський і світовий освітні простори. Тож, з метою узгодженого вирішення невідкладних завдань, які стоять перед українською освітою, вченими НАПН України та фахівцями МОН України підготовлено, схвалено на засіданні Президії НАПН України, яке відбулося 18 листопада 2020 р. за участі Міністра освіти і науки України С.М. Шкарлета, та 21 грудня 2020 р. підписано **Програму спільної діяльності Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України на 2021-2023 роки**^{1,2}.

У Програмі виокремлено вісім пріоритетних напрямів співпраці:

¹ <http://naps.gov.ua/ua/activities/research/mon23/>

² <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-11-1>

1. Доступна та якісна дошкільна освіта.
2. Нова українська школа.
3. Сучасна професійна (професійно-технічна) і фахова передвища освіта.
4. Якісна вища освіта та розвиток освіти дорослих.
5. Розвиток науки та інновацій.
6. Цифровізація освіти.
7. Психологічний супровід освіти.
8. Загальні проблеми розвитку освітнього простору.

У кожному розділі визначено заходи, спрямовані на реалізацію нагальних завдань з реформування вітчизняної освіти.

За пріоритетним напрямом *«Доступна та якісна дошкільна освіта»* заплановано: оновлення програм розвитку дітей відповідно до нового Базового компонента дошкільної освіти; розроблення методичного забезпечення для центрів раннього розвитку для дітей від народження і до двох років та закладів дошкільної освіти, зокрема для дітей з особливими потребами та ін.

У межах напрямку *«Нова українська школа»* передбачено: розроблення проєкту Державного стандарту профільної середньої освіти та типової освітньої програми для профільної середньої освіти (зокрема для наукових ліцеїв); навчально-методичне забезпечення для дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивних закладах освіти (методик комплексної оцінки розвитку, раннього втручання і ранньої допомоги, корекційно-розвивального супроводу дітей з особливими освітніми потребами), розроблення інноваційних навчальних матеріалів з медіаосвіти тощо; науково-методичний супровід упровадження STEM-освіти в Україні, розвитку інформаційно-цифрового навчального середовища Нової української школи.

За напрямом *«Сучасна професійна (професійно-технічна) і фахова передвища освіта»* планується: проведення експериментів всеукраїнського рівня: з розвитку публічно-приватного партнерства у сфері професійної (професійно-технічної) освіти з використанням технологій стратегічного менеджменту; організації професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників за дуальною формою здобуття освіти; для сфери обслуговування систем відновлювальної сонячної та теплової енергетики; формування їх готовності до підприємницької діяльності; науково-методичний супровід професійної підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти та ін.

За пріоритетним напрямом *«Якісна вища освіта та розвиток освіти дорослих»* заплановано: оновлення змісту вищої освіти; підвищення якості викладання у вищій освіті, ефективності врядування закладами вищої освіти та дослідницької спроможності університетів в умовах інтеграції вищої освіти і науки; розроблення концептуальних засад підготовки педагогічного персоналу до роботи з дорослими; науково-методичне забезпечення професійного й особистісного розвитку майбутніх учителів та вчителів-практиків; підвищення кваліфікації керівних, наукових, науково-педагогічних і педагогічних працівників закладів освіти та установ тощо.

За напрямом *«Розвиток науки та інновацій»*: оновлення пріоритетних напрямів (тематики) розвитку науки та інноваційної діяльності, орієнтованих на

досягнення Цілей сталого розвитку; вдосконалення інструментів оцінювання якості наукової діяльності; науково-методичний супровід інноваційних проєктів, пілотних досліджень, педагогічних експериментів; проведення спільних науково-методичних конференцій, освітянських виставок, науково-практичних семінарів, круглих столів, вебінарів тощо, зокрема з проблем подолання наслідків пандемії COVID-19 та ін.

У межах напряму **«Цифровізація освіти»** передбачається: науково-методичний супровід дистанційного та змішаного навчання; впровадження електронних освітніх ресурсів, хмаро орієнтованих навчальних та інформаційно-освітніх середовищ в системі загальної середньої освіти в Новій українській школі; формування інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів; створення науково-освітніх онлайн платформ для дітей з особливими освітніми потребами; акумуляцію повнотекстових документів щодо освіти та розширення для користувачів відкритого доступу до електронних ресурсів.

За напрямом **«Психологічний супровід освіти»** заплановано: розроблення методичного забезпечення діяльності практичних психологів, соціальних педагогів і методистів у закладах освіти, методичних матеріалів щодо психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами; створення безпечного освітнього середовища, вільного від будь-яких форм насильства та дискримінації; дослідження стану психологічної готовності педагогічного персоналу до професійної діяльності в умовах Нової української школи; підвищення готовності і вдосконалення технологій підготовки учасників освітнього процесу до дій у надзвичайних ситуаціях; забезпечення ефективної підтримки педагогічною спільнотою та громадськістю реформ у сфері загальної середньої освіти; розроблення моделей діяльності психологічної служби в умовах децентралізації; визначення алгоритмів роботи спеціаліста психологічної служби щодо роботи в онлайн-режимі та розроблення методичних рекомендацій щодо застосування технологій дистанційних форм надання психологічних і соціально-педагогічних послуг учасникам освітнього процесу тощо.

За напрямом **«Загальні проблеми розвитку освітнього простору»** передбачено: участь вчених НАПН України у розробленні законодавчих і нормативно-правових документів у галузі освіти, стандартів освіти, програм тощо; у роботі колегій, рад, комісій, робочих груп, конкурсних комісій МОН України; експертизу навчальної, навчально-методичної літератури, засобів навчання та навчального обладнання для закладів дошкільної, початкової, середньої (зокрема для дітей з особливим освітніми потребами), позашкільної, професійної (професійно-технічної) освіти тощо, засобів навчання і навчального обладнання для надання грифів і свідоцтв МОН України; забезпечення доступу вчених та науково-педагогічних працівників до джерел наукової і науково-технічної інформації та ін.

VII.4. СПІВПРАЦЯ З НАН УКРАЇНИ ТА НАЦІОНАЛЬНИМИ ГАЛУЗЕВИМИ АКАДЕМІЯМИ НАУК УКРАЇНИ

У 2020 р. вчені Національної академії наук України та НАПН України разом підготували **Програму спільної діяльності на 2020-2022 роки**^{1,2}, яку 19 березня 2020 р. підписали президент НАН України Б.Є. Патон і президент НАПН України В.Г. Кремень. Програма передбачає виконання понад 50 заходів, зокрема проведення спільних наукових досліджень та експериментальних розробок, підготовку наукових і навчальних видань, проведення науково-практичних масових заходів тощо.

Питання виконання у 2020 р. заходів Програми заслухано на засіданні Президії НАПН України (постанова Президії НАПН України від 17 грудня 2020 р. № 1-2/13-247) за участі віце-президента НАН України С.І. Пирожкова.

Відповідно до статті 17 частини 2 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» НАН України погоджено 18 тем фундаментальних наукових досліджень підвідомчих установ НАПН України, виконання яких розпочнеться у 2021 р.

Найбільш розгорнуто у співпраці НАН і НАПН України представлено **розроблення психологічного супроводу** та його впровадження у практику.

Вченими Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України та Інституту кібернетики імені В.М. Глушкова НАН України розроблено:

– основні положення психологічної складової *Концепції CRM «Освіта»* – створення загальноукраїнської системи багатовекторної взаємодії учасників системи освіти з різними рангами доступу та ефективної таргетної (прицільної) доставки інформації. Це дасть змогу у реальному часі відслідковувати, контролювати та корегувати весь освітній процес на рівні кожного його учасника. Особливого значення це набуває в умовах природних і техногенних надзвичайних ситуацій (наслідки пандемії COVID-19), а також для реалізації інклюзій;

– *психологічну систему тестування підручників для Нової української школи* за допомогою нейротехнологічних інструментів, які фіксують підсвідомі реакції користувачів навчальної книги на інтелектуальний продукт. Тестування допоможе психологам оцінити емоційні, мисленнєві, поведінкові прояви взаємодії користувача з інтелектуальним продуктом. На основі отриманих даних суттєво доповнюються результати експертизи підручників з використанням традиційних методів. У звітному році розроблено протоколи дослідження, які прописують методи та процедуру тестування інтелектуального продукту з використанням нейроінтерфейсу та окулографу, адаптовано процедуру дослідження в умовах пандемії COVID-19, імплементовано Етичний кодекс NMSBA (Neuromarketing Science & Business Association) у професійну діяльність дослідника навчального видання; налагоджено співпрацю з Першою

¹ <http://naps.gov.ua/ua/activities/research/nas/>

² <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-2-3>

нейромаркетинговою компанією України «Neuro Psy Tech Group», яка має в своєму розпорядженні матеріальну базу для проведення тестування.

В Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України підготовлено та впроваджується *науково-методичне забезпечення психологічного супроводу професійної діяльності наукових працівників з проблем: активізації особистісно-професійного ресурсу науковців та здобувачів наукового ступеня; психологічної підтримки осіб похилого віку в процесі наукової діяльності; оволодіння науковцями конструктивними засобами подолання вікових криз на перехідних етапах професійного розвитку.*

Вченими Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України у звітному році на виконання заходів Програми здійснено підбір психометричних, психолого-педагогічних діагностичних методик щодо з'ясування стану *психофізичного розвитку дітей раннього і переддошкільного віку.* Проведено ранню діагностику особливих освітніх потреб дітей за шкалою KID з виявлення типових форм поведінки дітей перших років життя, з допомогою модифікованого скринінгового тест-опитувальника M-SHAT для виявлення ризику наявності аутизму та розладів аутистичного спектру, профілю психічного розвитку G.D. Alpern-Boll для визначення психічного розвитку дитини відповідно до віку тощо. Здійснено аналіз клінічних даних щодо виявлення порушень розвитку у дітей раннього та переддошкільного віку.

Одним із ключових напрямів у рамках спільної діяльності є ***співпраця з Національним центром «Мала академія наук України»***, а саме:

– проведення з Відділенням професійної освіти і освіти дорослих НАПН України *експерименту всеукраїнського рівня «Організаційно-педагогічні умови створення і функціонування STEAM-центру»* (наказ МОН України від 10 липня 2019 р. № 954) з метою вдосконалення професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників з використанням інноваційних освітніх технологій. Учасникам експерименту надано доступ до створених НЦ «МАН України» прикладних розробок, зокрема: Віртуального STEM-центру, Всеукраїнського Інтернет-турніру з природничих дисциплін «Відкрита природнича демонстрація», Музейної планети, Віртуального музею НАН України тощо;

– розроблення з ученими Інституту обдарованої дитини НАПН України освітньої програми спеціалізованої освіти наукового спрямування для обдарованих дітей. Проект є основою для інтеграції формальної і неформальної освіти, зближення освітніх систем, різних типів освітніх закладів і установ, які можуть надавати освітні послуги, сприяє створенню оптимальних умов для реалізації спеціалізованої освіти наукового спрямування та розбудови інтегрованого освітнього простору відповідних освітніх закладів;

– започаткування секції «Медіапсихологія» (чл.-кор. Л.А. Найдюнова, Інститут соціальної та політичної психології НАПН України) для відділення хімії та біології Київської Малої академії наук;

– участь учених Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи у проведенні Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів Малої академії наук України,

зокрема за напрямом «Психологія», у складі журі конкурсу у Львівській області та рецензуванні наукових робіт конкурсу у Харківській області;

– участь вчених НАПН України у відкритті «Музею науки».

Важливим напрямом є **розроблення методологічних засад** з питань професійного (професійно-технічного) розвитку. Зокрема, діяльність учених Інституту професійно-технічної освіти НАПН України спрямовувалася на розроблення та обґрунтування методології вибору стратегії сталого розвитку техногенно навантажених регіонів України; підготовку електронних навчальних засобів з метою формування інформаційного освітнього середовища в системі професійної (професійно-технічної) освіти.

Успішно триває співпраця Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України з Інститутом проблем моделювання в енергетиці ім. Г.Є. Пухова НАН України щодо **підготовки та підвищення кваліфікації оперативно-диспетчерського персоналу в енергетичній галузі України**. Вченими обґрунтовано важливість використання сучасних веб-орієнтованих технологій для підвищення кваліфікації персоналу в енергетичній галузі України; описано особливості створення навчально-методичної бази для системи підготовки та підвищення кваліфікації; визначено переваги застосування розподіленого середовища для організації навчання і тренажерної підготовки оперативного персоналу за допомогою засобів моделювання режимів роботи електроенергетичних систем у віртуальному центрі; обґрунтовано навчально-методичну базу, структуру та функції віртуального науково-навчального центру.

Актуальним є практичне вдосконалення **позашкільної освіти**. Спільно з Національним ботанічним садом імені М.М. Гришка НАН України вчені Інституту проблем виховання НАПН України взяли участь у реалізації *Програми «Екологічними стежками рідної України для дітей та молоді Донецької області»*, результатом якої є впровадження практик патріотичного виховання дітей та молоді, популяризація досвіду установ НАН України з питань збереження природно-заповідного фонду України.

Підвищенню якості освіти сприятиме спільна діяльність учених НАН України і НАПН України при **підготовці наукових і навчальних видань**:

– вчені Інституту педагогіки НАПН України (М.В. Головка) та Головної астрономічної обсерваторії НАН України (І.П. Крячко) підготували підручник для 11 класу закладів загальної середньої освіти профільного рівня «Астрономія»;

– наукові працівники Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України взяли участь в укладанні другого тому академічного видання «Українська фольклористична енциклопедія» у взаємодії з Інститутом мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М.Т. Рильського НАН України, підготовці рукопису монографії «Традиції та новації в світовій енциклопедистиці 2020».

Багатолітньою є співпраця Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського з Національною бібліотекою України імені В.І. Вернадського, в рамках якої поповнюється галузевий сегмент

загальнодержавної реферативної бази даних «Україніка наукова» та УРЖ «Джерело», зокрема у 2020 р. підготовлено 1289 записів, 4374 реферати трьома мовами; здійснюється бібліометричний аудит педагогічної науки за результатами наукометричної системи *«Бібліометрика української науки»*.

Особливе місце у виконанні заходів Програми відведено проведенню спільних з НАН України *науково-практичних масових заходів* – конференцій, семінарів, круглих столів, виставок тощо. Вчені НАН України і НАПН України взяли участь у підготовці і проведенні *XVI Всеукраїнського фестивалю науки*, який проходив у травні 2020 р. У рамках цього фестивалю вченими НАПН України заплановано і проведено близько 30 заходів, серед яких:

– *міжнародні та всеукраїнські конференції*: Всеукраїнська науково-практична конференція здобувачів вищої освіти і молодих учених «Наука і молодь 2020: пріоритетні напрями глобалізаційних змін», XIV Міжнародна науково-практична конференція з організаційної та економічної психології «Психологічне здоров'я персоналу організацій: проблеми та технології забезпечення», II Всеукраїнський Тифлофорум «Освіта дітей з порушеннями зору: виклики сучасності», II Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми технологічної і професійної освіти», X Всеукраїнські психолого-педагогічні читання, присвячені пам'яті Б.О. Федоришина, «Профорієнтація: стан і перспективи розвитку», Міжнародна науково-практична конференція «Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта 2020: глобалізований простір інновацій», IV Всеукраїнська науково-практична конференція «Особистість студента та соціокультурне середовище університету в суспільному контексті» та ін.;

– *семінари, круглі столи та майстер-класи*: Міжнародний семінар «Забезпечення якості підготовки докторів філософії (PhD)» (у межах проєкту «Структурована співпраця в області докторських досліджень (підготовки), підготовки з універсальних навичок та академічного письма в регіонах України», DocHub), Міжінститутський семінар з кіберсоціалізації, круглі столи «Зміст формування креативності у вихованців закладів позашкільної освіти науково-технічного напрямку», «Наукова молодь України в умовах міжнародних інтеграційних процесів: реалії та виклики сьогодення», науково-практичні семінари «Психолого-педагогічна підтримка дитини з особливими освітніми потребами, що перебуває на інклюзивному навчанні», «Інноваційні компетентісно-орієнтовані технології в освіті дітей з порушеннями інтелектуального розвитку», «Діти з порушеннями слуху: ефективні технології викладання та позитивні практики», «Психолінгвістичний дефіцит: сучасні логопедичні технології виявлення і задоволення мовленнєвих потреб», «Науково-інформаційний супровід модернізації та реформування освіти й науки», «Особистісні трансформації у воєнний і поствоєнний період», майстер-клас «Партнерська взаємодія науковців і педагогів-практиків у формуванні просоціальної поведінки підлітків уразливих категорій» та ін.;

– *книжкові виставки* «Європейська освіта – крок до якісного життя», «Учені Національної академії педагогічних наук України – вітчизняній науці» та ін.

У звітному році підвідомчі установи НАН України та НАПН України виступили *співорганізаторами* низки заходів, зокрема:

– VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених «Наукова молодь – 2020», 21 жовтня 2020 р. (серед співорганізаторів – Рада молодих вчених НАН України, Рада молодих вчених Відділення ядерної фізики та енергетики НАН України, Рада молодих вчених Відділення фізико-технічних проблем енергетики НАН України, Рада молодих вчених Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, Рада молодих вчених Інституту соціальної та політичної психології НАПН України, Рада молодих вчених Інституту проблем моделювання в енергетиці імені Г.Є. Пухова НАН України, Державна установа «Інститут геохімії навколишнього середовища НАН України», Рада молодих вчених Інституту професійно-технічної освіти НАПН України);

– вебінару «Рідномовна і багатомовна освіта у контексті сталого розвитку суспільства» до Міжнародного дня рідної мови, 19 лютого 2020 р. (серед співорганізаторів – Кафедра ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття» НАПН України, Інститут літератури імені Тараса Шевченка НАН України);

– круглого столу «Громадянсько-патріотичні ідеї Т.Г. Шевченка в соціокультурному та освітньому просторі України», 9 березня 2020 р. (Кафедра ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття» НАПН України, Інститут літератури імені Тараса Шевченка НАН України);

– семінару «Екологічна складова концепції сталого розвитку: кращі практики дитячих громадських організацій та об'єднань», 26 серпня 2020 р. (Інститут проблем виховання НАПН України, Інститут географії НАН України);

– Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції «Підтримка та супровід обдарованих учнів в сучасному інформаційно-освітньому просторі», 27 жовтня 2020 р. (Інститут обдарованої дитини НАПН України, Інститут літератури імені Тараса Шевченка, Інститут філософії імені Г.С. Сковороди, Інститут всесвітньої історії, Національний центр «Мала академія наук України»);

– II Форуму «Інноваційні трансформації в сучасній освіті: виклики, реалії, стратегії», 25-26 листопада 2020 р. (Інститут обдарованої дитини НАПН України, Національний центр «Мала академія наук України»);

– методологічного семінару «Голодомор в Україні у проєкції світової інформаційно-освітньої рефлексії», 3 грудня 2020 р. (Інститут проблем виховання НАПН України, Інститут історії України НАН України);

– постійно діючого міждисциплінарного наукового семінару Фонду В.М. Глушкова «Проблеми розвитку розуму і взаємодії розумних систем та їх підсистем» (за участі вчених Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України) тощо.

Провідні вчені НАН України та НАПН України систематично беруть участь у загальних зборах і засіданнях президій НАН України та НАПН України.

Аналіз результатів виконання у 2020 р. Програми засвідчує, що співпраця між ученими НАН України та НАПН України була ефективною, заплановані у Програмі заходи в основному виконано.

Водночас існує низка питань, що потребують подальшого вирішення в рамках спільної діяльності, зокрема:

- унормування проведення спільних наукових досліджень;
- матеріально-технічне забезпечення, зокрема фінансування оренди апаратурних засобів;
- створення постійно діючих об'єднань (комісій) з вирішення актуальних питань організації освітньої та наукової діяльності;
- використання потенціалу українських галузевих терміносистем, досягнень прикладної лінгвістики, лексикографічних корпусів у процесі дослідницької роботи та педагогічної діяльності шляхом консультаційної, просвітницької роботи у закладах освіти, наукових установах;
- організація дистанційної психологічної підтримки, зокрема психолого-педагогічний супровід родин дітей з особливими освітніми потребами в умовах надзвичайних ситуацій;
- розроблення та реалізація державної політики щодо бібліотечної справи в Україні, оновлення її нормативно-правової бази;
- розроблення дієвих механізмів використання результатів наукових досліджень, інформаційно-аналітичних матеріалів та експертних висновків НАН України і НАПН України у процесі формування державної політики в галузі освіти і науки та у практичній діяльності закладів освіти, установ, організацій тощо.

Співпраця НАПН України з **національними галузевими академіями наук України** здійснюється у межах:

- діяльності Ради президентів академій наук України (далі – Рада президентів), створеної відповідно до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», яка є постійно діючим колегіальним органом, що об'єднує президентів Національної академії наук України та національних галузевих академій наук України з метою координації наукової діяльності зазначених академій. На засіданнях Ради президентів розглядалося виконання рішень, зокрема Національної ради України з питань розвитку науки і технологій, Комітету Верховної Ради з питань освіти, науки та інновацій щодо законодавчого забезпечення і шляхи реформування НАН та національних галузевих академій наук України тощо;
- взаємочасті керівного складу академій у роботі їх загальних зборів;
- проведення консультацій щодо підготовки пропозицій з оновлення пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки;
- спільного проведення Всеукраїнського фестивалю науки;
- надання інформаційно-аналітичних матеріалів з ключових проблем розвитку суспільства і держави, зокрема від НАПН України надіслано аналітичні матеріали «Про стан суспільної свідомості в Україні та заходи з його поліпшення в умовах пандемії COVID-19»¹, підготовлені вченими Інституту соціальної та політичної психології НАПН України;
- активної роботи відповідних відділень і наукових установ.

¹ <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-14-2>

VIII. ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ

VIII.1. ПІДГОТОВКА ЗДОБУВАЧІВ НА ТРЕТЬОМУ (ОСВІТНЬО-НАУКОВОМУ) ТА НАУКОВОМУ РІВНЯХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Загальні відомості про роботу аспірантури та докторантури.

У 2020 р. підготовка наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації здійснювалася через аспірантуру і докторантуру одинадцяти підвідомчих установ НАПН України за спеціальностями у галузях знань «01 Освіта/Педагогіка», «05 Соціальні та поведінкові науки», «23 Соціальна робота», «28 Публічне управління та адміністрування». Продовжено підготовку наукових і науково-педагогічних кадрів, прийнятих на навчання до 1 вересня 2016 р. через аспірантуру та докторантуру в галузі педагогічних і психологічних наук.

Як і в попередні роки, у 2020 р. у НАПН України простежувалася тенденція зменшення аспірантів і докторантів, які навчалися за державним замовленням, зокрема кількість аспірантів зменшилась на 17 ос. (25 %), докторантів – на 8 ос. (38 %). Кількість аспірантів, які навчалися за кошти юридичних і фізичних осіб, залишилася незмінною – 242 ос., кількість докторантів зменшилась на 8 ос. (67 %). У цілому загальна чисельність аспірантів на кінець 2020 р. становила 292 ос. (Додатки, табл. 19), докторантів – 17 ос. (Додатки, табл. 17).

У звітному році на виконання постанови Кабінету Міністрів України «Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» від 11 березня 2020 р. № 211 підготовка за освітньо-науковою та науковою програмами на третьому (освітньо-науковому) і науковому рівнях вищої освіти здійснювалася з дотриманням протиепідемічних заходів, аспіранти і докторанти брали участь у наукових заходах дистанційно за допомогою електронних комунікаційних сервісів (Skype, Zoom, Google Meet, BigBlueButton, Microsoft Teams, Google Classroom).

Проходження процедури акредитації освітньо-наукових програм.

У звітному році Інститут соціальної та політичної психології НАПН України та ДЗВО «Університет менеджменту освіти» пройшли процедуру акредитації освітньо-наукових програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів освітньо-наукового рівня вищої освіти у галузі знань «05 Соціальні та поведінкові науки» зі спеціальності «053 Психологія» та отримали сертифікати Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти про акредитацію освітньо-наукової програми. Термін дії сертифікатів – до 1 липня 2026 р.

Відповідно до листа Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти «Про формування графіка прийняття заяв про акредитацію освітніх програм у 2020/21 навчальному році» від 24 червня 2020 р. № 791 вісім підвідомчих установ НАПН України (Інститут психології імені Г.С. Костюка, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна, Інститут проблем виховання, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка, Інститут вищої освіти, Інститут інформаційних технологій і засобів

навчання, Інститут професійно-технічної освіти, ДЗВО «Університет менеджменту освіти») у визначені терміни (до 31 липня 2020 р.) подали до Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти повідомлення про намір акредитувати тринадцять освітньо-наукових програм. Освітньо-наукові програми включено до графіку акредитації на 2020/2021 навчальний рік¹. Процедура акредитації запланована на квітень-травень 2021 р.

Інститут педагогіки НАПН України та Інститут обдарованої дитини НАПН України планують подати заяви про намір акредитувати освітньо-наукові програми у 2021/2022 н.р.

Виконання планів прийому за державним замовленням і на умовах контракту.

За державним замовленням в аспірантурі підвідомчих установ НАПН України навчалось 50 ос. з відривом від виробництва, кількість докторантів становила 13 ос. За кошти юридичних і фізичних осіб навчалось 242 аспіранти (21 ос. – з відривом від виробництва і 221 ос. – без відриву від виробництва) та 4 докторанти.

Обсяги державного замовлення у 2020 р. на підготовку наукових і науково-педагогічних кадрів через докторантуру становили 2 ос., на умовах контракту прийнято 3 ос. (Додатки, табл. 17). Кількість жінок, прийнятих до докторантури, становить 5 ос. (100 %), з них 2 (100 %) – за державним замовленням, 3 (100 %) за кошти юридичних і фізичних осіб.

У 2020 р. спостерігається зменшення прийому до докторантури за державним замовленням у порівнянні з минулим роком на 8 ос. (80 %). Кількість прийнятих до докторантури за кошти юридичних і фізичних осіб залишилася без змін. Водночас зі зменшенням показників прийому до докторантури за державним замовленням у звітному році порівняно з 2019 р. збільшився конкурс на вступ до докторантури НАПН України з 1,6 особи на одне місце у 2019 р. до 2 осіб.

До аспірантури за державним замовленням зараховано 6 аспірантів з відривом від виробництва. За кошти юридичних і фізичних осіб до аспірантури прийнято 66 ос. (2 ос. з відривом від виробництва і 64 ос. без відриву від виробництва) (Додатки, табл. 19). Переважну більшість прийнятих до аспірантури становлять жінки – 45 ос. (62,5 %). З них 3 ос. (50 %) прийнято до аспірантури за державним замовленням, 42 ос. (63,6 %) – за кошти юридичних і фізичних осіб.

Прийом до аспірантури за державним замовленням у порівнянні з 2019 р. зменшено на 11 ос., або на 64,7 %. Прийом до аспірантури за кошти юридичних і фізичних осіб зменшився на 14 ос. (17,5 %). Водночас у звітному році порівняно з 2019 р. збільшився конкурс на вступ в аспірантуру за державним замовленням – з 1,9 ос. на одне місце у 2019 р. до 4,3.

Випуск аспірантів і докторантів.

У звітному році в підвідомчих установах НАПН України навчання завершили 50 аспірантів, серед яких 19 успішно: 5 – із захистом дисертації, 14 –

¹ <https://plan.naqg.gov.ua/>

з поданням до захисту (Додатки, табл. 18). Зокрема, за державним замовленням закінчили навчання 23 ос., серед яких 2 – із захистом дисертації, 7 – з поданням до захисту. Показник ефективності роботи аспірантури за державним замовленням становив 39,2 %. До закінчення терміну навчання з аспірантури вибуло 3 особи.

За кошти юридичних і фізичних осіб аспірантуру закінчили 27 ос., 10 з яких успішно: 3 – із захистом дисертації, 7 – з поданням до захисту. Показник ефективності навчання в аспірантурі підвідомчих установ НАПН України на умовах контракту становив 37 %. Питома вага жінок, які завершили навчання в аспірантурі, від загальної кількості випуску становить 82 %. Відраховано з аспірантури до закінчення терміну навчання 23 ос., що пов'язано з невиконанням індивідуальних планів роботи або фінансовою неспроможністю аспірантів.

Випуск із докторантури у звітному році становив 19 ос., за державним замовленням – 9, за кошти юридичних і фізичних осіб – 10 (Додатки, табл. 17). Показник ефективності роботи докторантури підвідомчих установ НАПН України за державним замовленням становив 44,4 %. за кошти юридичних і фізичних осіб – 60 %. Питома вага жінок, які завершили навчання в докторантурі, від загальної кількості випуску становить 79 %.

У цілому в 2020 р. показники ефективності підготовки аспірантів і докторантів у порівнянні з 2019 р. зросли: в аспірантурі за державним замовленням – на 10,6 %, у докторантурі за державним замовленням – на 14,4 % та за кошти юридичних і фізичних осіб – на 60 %. Показник ефективності підготовки аспірантів на умовах контракту зменшився на 8,8 %.

Ефективність підготовки в аспірантурі НАПН України, у порівнянні із загальнонаціональними показниками ефективності підготовки в аспірантурі (17 %) наукових установ України, нижча і становить 14,7 %. Натомість у порівнянні із загальнонаціональними показниками ефективності підготовки в докторантурі (14,5 %) значно вища і складає 21,05 %.

Організаційне забезпечення діяльності аспірантури та докторантури в установах НАПН України.

Керівництво підвідомчих установ здійснювало систематичний контроль працевлаштування випускників аспірантури та докторантури, які навчалися за державним замовленням. Зокрема, у системі НАПН України працевлаштовано 66,7 % докторантів та 30,4 % аспірантів, у державних закладах освіти – 33,3 % докторантів, 43,4 % аспірантів, решта випускників аспірантури працевлаштовано у закладах освіти різних форм власності.

До наукового керівництва аспірантами і консультування докторантів в установах НАПН України залучено 169 провідних фахівців, зокрема 98 докторів наук і 71 кандидат наук. На засіданнях вчених рад аналізувалася результативність та ефективність роботи наукових керівників і консультантів. В Інституті психології імені Г.С. Костюка, Інституті вищої освіти та Інституті інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України запроваджено анкетування аспірантів і докторантів з метою забезпечення зворотного зв'язку, покращення організації освітнього процесу і підвищення результативності дослідницької діяльності, а також анкетування щодо оцінювання роботи

наукових керівників і консультантів з метою покращення якості наукового керівництва/консультування з підготовки здобувачів ступенів доктора філософії і доктора наук.

В установах дотримується вимога щодо оптимальної кількості одночасно прикріплених до наукового керівника чи консультанта аспірантів, докторантів, здобувачів.

Пропозиції НАПН України щодо підготовки здобувачів освітньо-наукового і наукового рівнів вищої освіти.

З метою вдосконалення підготовки здобувачів освітньо-наукового і наукового рівнів вищої освіти в Україні впродовж звітного року НАПН України направлено пропозиції до:

1. МОН України:

– проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження форми сертифіката про акредитацію освітньої програми, порядку оформлення, переоформлення, видачі, зберігання та обліку таких сертифікатів» (лист НАПН України від 19 лютого 2020 р. № 2-6/68);

– проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Порядку розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів» (лист НАПН України від 2 березня 2020 р. № 2-6/73);

– проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Реєстр кваліфікацій» (лист НАПН України 16 червня 2020 р. № 2-6/316);

– пропозиції до нової редакції постанови Кабінету Міністрів України «Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності» (лист НАПН України від 9 вересня 2020 р. № 2-6/421);

– проєкт наказу МОН України «Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 05 травня 2015 року № 504», зокрема до проєкту Порядку визнання здобутих в іноземних закладах вищої освіти ступенів вищої освіти (лист НАПН України від 16 червня 2020 р. № 2-6/317);

– проєкт наказу МОН України «Про затвердження Умов прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2021 році» (лист НАПН України від 1 жовтня 2020 р. № 2-6/405);

– проєкт змін до Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, розробленого Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти (лист НАПН України від 13 березня 2020 р. № 2-6/83);

– проєкт Порядку присудження наукових ступенів, розробленого Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти (лист НАПН України від 18 липня 2020 р. № 2-6/355).

2. Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти – проєкт Положення про акредитацію спеціалізованих вчених рад (спеціалізованих рад з присудження ступеня доктора мистецтв) (лист НАПН України від 18 липня 2020 р. № 2-6/354).

Виклики діяльності аспірантури/докторантури в умовах сьогодення.

У 2020 р. актуальними залишилися проблеми, що потребують невідкладної фінансової підтримки:

– збільшення прийому осіб для навчання в аспірантурі та підготовки через докторантуру за державним замовленням. Кількаразове зниження прийому в аспірантуру і докторантуру за державним замовленням, що відбулося в останні роки, перешкоджає системному омолодженню наукових колективів;

– участь аспірантів і докторантів у міжнародній науковій діяльності, насамперед у закордонних конференціях, стажуваннях, послуговування провідними міжнародними наукометричними базами даних, публікування за кордоном мають провадитися відповідно до ініціативи «Відкритої науки та відкритих інновацій» – одного з пріоритетів дорожньої карти з інтеграції науково-інноваційної системи України до Європейського дослідницького простору, затвердженої наказом МОН України від 10 лютого 2021 р. № 167;

– забезпечення акредитаційної експертизи освітньо-наукових програм підвідомчих установ НАПН України, що проводить Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти;

– реалізація спільних освітньо-наукових програм, запроваджених двома та більше закладами вищої освіти, на основі академічної мобільності з використанням об'єднаних ресурсів задля підвищення якості дослідницької підготовки.

У підготовці наукових і науково-педагогічних кадрів також спостерігаються труднощі, пов'язані зі збільшенням навантаження на наукових працівників, які забезпечують:

– виконання освітньо-наукових програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів освітньо-наукового рівня вищої освіти;

– проходження процедури акредитації освітньо-наукових програм в Національному агентстві із забезпечення якості вищої освіти.

VIII.2. ПІДГОТОВКА ЗДОБУВАЧІВ НА ПЕРШОМУ (БАКАЛАВРСЬКОМУ) І ДРУГОМУ (МАГІСТЕРСЬКОМУ) РІВНЯХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Підготовка здобувачів на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях вищої освіти у 2020 р. здійснювалася у ДЗВО «Університет менеджменту освіти» та Інституті професійно-технічної освіти НАПН України (Додатки, табл. 20).

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти. Навчання бакалаврів здійснювалося за кошти фізичних і юридичних осіб у Навчально-науковому інституті менеджменту та психології і Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» (далі – Університет) за п'ятьма спеціальностями у таких галузях знань: «01 Освіта/Педагогіка» (спеціальність «015 Професійна освіта (Дизайн)»); «05 Соціальні та поведінкові науки» («051 Економіка», «053 Психологія»); «07 Управління та адміністрування» («073 Менеджмент», «076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»). Загальна чисельність студентів на початок

2020 р. становила 446 ос., випущено 108 бакалаврів, зараховано 74 ос., які навчалися за денною і заочною формами навчання.

Другий (магістерський) рівень вищої освіти.

Підготовка у магістратурі Навчально-наукового інституту менеджменту та психології, Центрального інституту післядипломної освіти і Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти університету проводилася за кошти фізичних і юридичних осіб за сімома спеціальностями у таких галузях знань: «01 Освіта/Педагогіка» (спеціальності «011 Освітні, педагогічні науки», «016 Спеціальна освіта»); «05 Соціальні та поведінкові науки» («051 Економіка», «053 Психологія»); «07 Управління та адміністрування» («073 Менеджмент», «076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»); «28 Публічне управління та адміністрування» («281 Публічне управління та адміністрування»). На початок 2020 р. загалом навчалось 585 студентів, випущено 338 магістрів, зараховано 251 ос. У 2020 р. було проведено акредитацію освітньо-наукової програми «Спеціальна освіта (за нозологіями)» зі спеціальності 016 «Спеціальна освіта» (сертифікат Національного агентства із забезпечення якості освіти про акредитацію від 23 липня 2020 р. № 481).

В Інституті професійно-технічної освіти НАПН України здійснюється підготовка магістрів у галузі знань «01 Освіта/Педагогіка» (спеціальність «011 Освітні, педагогічні науки») за заочною формою навчання. Зараховано 21 ос. на навчання в магістратурі для набуття комплексу загальних і фахових компетентностей, необхідних для конструктивного вирішення проблемних питань інноваційного розвитку закладів професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти.

Загальна чисельність студентів, які навчалися за першим (бакалаврським) і другим (магістерським) рівнями вищої освіти у НАПН України, на кінець звітного року становила 1031 ос.

Через пандемію COVID-19 організація освітнього процесу в НАПН України в 2020 р. для здобувачів вищої освіти здійснювалися з використанням дистанційних технологій. Навчання було організовано з використанням електронних освітніх платформ, зручних як для здобувачів вищої освіти, так і для викладачів. Учасники освітнього процесу забезпечувались відповідними навчальними та методичними матеріалами, зокрема для проведення усіх форм поточного контролю.

VIII.3. Підвищення кваліфікації для осіб з вищою освітою

Підвищення кваліфікації кадрів здійснювалося у ДЗВО «Університет менеджменту освіти», Інституті спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка та Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна (Додатки, табл. 21).

В університеті, зокрема у Центральному інституті післядипломної освіти і Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти, проводилося підвищення кваліфікації за напрямками «Підвищення кваліфікації працівників методичних служб», «Підвищення кваліфікації спеціалістів психологічних

служб», «Підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних працівників та керівників закладів освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка» та «Підвищення кваліфікації педагогічних працівників галузі знань 01 Освіта/Педагогіка» за очною, очно-дистанційною, дистанційно-очною, дистанційною і заочною формами навчання.

Загалом в університеті підвищила кваліфікацію 8441 ос. (з них 4977 ос. – за кошти державного бюджету) керівників, науково-педагогічних і педагогічних працівників, практичних психологів закладів загальної середньої, позашкільної, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої (зокрема післядипломної) освіти, методичних і психологічних служб системи освіти тощо.

Контингент слухачів підвищення кваліфікації, які навчалися в Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти за рахунок коштів юридичних і фізичних осіб, значно збільшився у 2020 р. (на 1733 ос. (165 %) більше, ніж планувалося) у зв'язку з тим, що серед педагогічних працівників фахової передвищої освіти мала підвищений попит розроблена вченими інституту унікальна варіабельна програма підвищення кваліфікації «Розвиток професійних (предметних) компетентностей педагогічних працівників закладів фахової передвищої освіти». Варіабельність, тобто змінність, взаємозамінність і взаємодоповнюваність змістових складників (тем, спецкурсів), програми дала можливість швидко реагувати на запити споживачів освітніх послуг та ключових стейкхолдерів, урахувувати їхні здібності, професійні потреби, запити, вибудовувати професійний розвиток фахівців за індивідуальною освітньою траєкторією. У звітному році за цією програмою підвищили кваліфікацію понад 2780 педагогічних працівників фахової передвищої освіти.

У зв'язку з карантинном з березня 2020 р. курси підвищення кваліфікації у ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (зокрема очні етапи) проходили дистанційно в режимі онлайн.

В Інституті спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка за кошти фізичних та юридичних осіб свій кваліфікаційний рівень підвищили 102 ос. за спеціальністю «016 Спеціальна освіта» та 107 ос. за спеціальністю «053 Психологія». Навчальні плани та програми розроблено вченими інституту з урахуванням рекомендацій МОН України. Зокрема, у 2020 р. створено короткотривалі 30-годинні онлайн-курси: «Технології корекційно-розвивальної роботи та навчання дітей з кохлеарними імплантами», «Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями зору в освітньому середовищі», «Сучасні технології психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами», «Інноваційні технології моделювання мовлення в умовах психолінгвістичного дефіциту» тощо. Слухачі курсів підвищення кваліфікації забезпечувалися відповідною навчально-методичною літературою (програмами, посібниками, дидактичною літературою).

Підвищення кваліфікації в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна здійснювалося за освітніми програмами зі спеціальності «011 Освітні, педагогічні науки», що містять інваріантні та варіативні складники. Інваріантні складники передбачають вивчення обов'язкових модулів, спрямованих на вдосконалення суспільно-гуманітарної, психолого-педагогічної,

фахової та організаційно-управлінської професійної компетентності слухачів. Варіативні складники спрямовані на вдосконалення окремих професійних компетентностей. Відповідно до власних потреб і можливостей слухачі курсів підвищення кваліфікації самостійно обирали варіативні змістові модулі, терміни навчання за окремими модулями, форму навчання та варіант навчального плану. У 2020 р. за такими програмами в інституті підвищили кваліфікацію понад 120 ос.

VIII.4. РОБОТА СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ УЧЕНИХ РАД

Загальні відомості. У системі атестації наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації у 2020 р. брали участь чотирнадцять спеціалізованих вчених рад, що діяли у десяти підвідомчих установах НАПН України (Додатки, табл. 22). Протягом звітного року у п'яти підвідомчих установах НАПН України створено разові спеціалізовані вчені ради для присудження ступеня доктора філософії, зокрема в Інституті психології імені Г.С. Костюка НАПН України – ДФ 26.453.001, ДФ 26.453.002 (наказ МОН України від 18 червня 2020 р. № 822), Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України – ДФ 26.451.001, ДФ 26.451.002, ДФ 26.451.003, ДФ 26.451.004 (наказ МОН України від 21 жовтня 2020 р. № 1287), Інституті соціальної та політичної психології НАПН України – ДФ 26.457.001 (наказ МОН України від 9 листопада 2020 р. № 1392), Інституті інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України – ДФ 26.459.001 (наказ МОН України від 28 вересня 2020 р. № 1198), Інституті професійно-технічної освіти НАПН України – ДФ 26.458.001 (наказ МОН України від 28 вересня 2020 р. № 1198).

Проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії. У підвідомчих установах НАПН України успішно впроваджено експеримент з присудження ступеня доктора філософії згідно з відповідною постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167. У створених разових спеціалізованих вчених радах відбулося дев'ять публічних захистів дисертацій, зокрема за галузями знань (табл. VII.4.1).

Таблиця VIII.4.1

Робота разових спеціалізованих вчених рад у НАПН України, створених у 2020 р. з метою присудження ступеня доктора філософії

Код та найменування галузі знань	Шифр та найменування спеціальності	Назва установи, де створена разова спеціалізована вчена рада	Шифр разової спеціалізованої вченої ради	Кількість захищених дисертацій
01 Освіта/ Педагогіка	011 Освітні, педагогічні науки	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України	ДФ 26.451.001	1
			ДФ 26.451.002	1
			ДФ 26.451.003	1
			ДФ 26.451.004	1
		Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України	ДФ 26.459.001	1

Код та найменування галузі знань	Шифр та найменування спеціальності	Назва установи, де створена разова спеціалізована вчена рада	Шифр разової спеціалізованої вченої ради	Кількість захищених дисертацій
	015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)	Інститут професійно-технічної освіти НАПН України	ДФ 26.458.001	1
05 Соціальні та поведінкові науки	053 Психологія	Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України	ДФ 26.453.001	1
			ДФ 26.453.002	1
		Інститут соціальної та політичної психології НАПН України	ДФ 26.457.001	1
Усього				9

Відповідні зміни у термінах продовження строків проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, термінів завершення підготовки кандидатів і докторів наук, розпочатої до 1 вересня 2016 р., та діяльності спеціалізованих вчених рад ураховані у подальшій роботі з підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів.

Атестація наукових і науково-педагогічних кадрів у постійно діючих спеціалізованих вчених радах.

У звітному році проведено 74 засідання спеціалізованих вчених рад, на яких захищено 70 дисертаційних робіт: 27 докторських і 43 кандидатські (Додатки, табл. 22). У галузі педагогічних наук захищено 28 дисертацій (14 докторських, 14 кандидатських), психологічних наук – 42 дисертації (13 докторських, 29 кандидатських) (Додатки, табл. 23). Найбільше наукових робіт захищено зі спеціальностей: 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія (3 докторські і 12 кандидатських), 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти (8 докторських і 6 кандидатських), 19.00.05 – соціальна психологія; психологія соціальної роботи (1 докторська і 9 кандидатських).

У 2020 р. кількість захищених дисертаційних робіт порівняно з минулим роком зменшилась на 52 (42,6 %), у тому числі на 11 докторських (28,9 %) і 41 кандидатську дисертацію (48,8 %). Це насамперед пояснюється зменшенням кількості кандидатів і докторів наук, підготовка яких започаткована до 1 вересня 2016 р. (Додатки, табл. 24).

Найбільшу чисельність здобувачів наукового ступеня становили працівники закладів вищої освіти – 51,8 % докторських і 44,2 % кандидатських робіт (Додатки, табл. 25). На здобуття наукового ступеня доктора філософії претендували найбільше випускники аспірантур підвідомчих установ (55,6 %), решта (44,4 %) – працівники закладів вищої освіти.

Станом на 1 січня 2020 р. на розгляд спеціалізованих вчених рад наукових установ НАПН України подано 16 докторських і 36 кандидатських дисертацій.

Теми дисертаційних досліджень наведено у «Переліку тем дисертаційних досліджень, захищених в установах НАПН України у 2020 р.».

VIII.5. ДІЯЛЬНІСТЬ МІЖВІДОМЧОЇ РАДИ З КООРДИНАЦІЇ ДОСЛІДЖЕНЬ У ГАЛУЗІ ОСВІТИ, ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ

Упродовж 2020 р. Міжвідомча рада з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології (далі – Міжвідомча рада)¹ здійснювала свою діяльність відповідно до частини третьої статті 18 Закону України «Про наукову та науково-технічну діяльність», згідно з яким на НАПН України покладено функції координації досліджень у відповідних галузях науки і техніки, зокрема: «01 Освіта/Педагогіка», «05 Соціальні і поведінкові науки», «23 Соціальна робота», а також Закону України «Про вищу освіту», Програми спільної діяльності Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України на 2017-2020 роки, Статуту НАПН України.

Міжвідомча рада розглядала теми дисертаційних досліджень відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266 зі змінами, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 1 лютого 2017 р. № 53, згідно з Положенням про Міжвідомчу раду з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології, затвердженим постановою Президії НАПН України від 23 червня 2016 р. № 1-2/9-175.

Міжвідомча рада діяла у складі 80 осіб, які входять до чотирьох секцій, утворених за відповідними спеціальностями та спеціалізаціями. Нині членами Міжвідомчої ради є 25 дійсних членів, 8 членів-кореспондентів НАПН України, 42 представники 29 закладів вищої освіти, 38 учених із наукових установ НАПН України, інших установ. Міжвідомчу раду очолювала акад. О.Я. Савченко.

Постановою Президії НАПН України від 17 грудня 2020 р. № 1-2/13-248 оновлено склад Міжвідомчої ради та затверджено її голову – віце-президента, директора Інституту педагогіки НАПН України акад. О.М. Топузова.

За звітний період до Міжвідомчої ради звернулося 78 наукових установ, зокрема підвідомчих установ НАПН України, педагогічних закладів вищої освіти, закладів вищої освіти непедагогічного профілю (аграрних, військових, економічних, медичних, технічних, юридичних та інших), де досліджуються проблеми у галузі освітніх, педагогічних, соціальних, поведінкових наук (психології) і соціальної роботи.

У 2020 р. відбулось 5 засідань Міжвідомчої ради за секціями зі спеціальностей і спеціалізацій, а також 5 засідань її бюро.

Аналіз кількісних показників. Загалом на розгляд до Міжвідомчої ради надійшло 297 тем дисертаційних досліджень, зокрема тем здобувачів наукових ступенів доктора філософії і доктора наук у галузях знань «01 Освіта/ Педагогіка», «23 Соціальна робота» – 224, у галузі знань «05 Соціальні та поведінкові науки» – 73.

Члени Міжвідомчої ради здійснювали значну консультативну роботу зі здобувачами наукових ступенів доктора філософії, доктора наук, їх науковими

¹ <http://naps.gov.ua/ua/iccr/>

керівниками та консультантами щодо визначення проблематики та формулювання тем дисертаційних досліджень. Скориговано 67,5 % тем дисертаційних досліджень здобувачів наукового ступеня доктора наук і 49,0 % тем дисертаційних досліджень здобувачів наукового ступеня доктора філософії (табл. VIII.5.1).

Як і в попередні роки, у 2020 р. за галузями знань «01 Освіта/ Педагогіка», «23 Соціальна робота» переважали подані на розгляд Міжвідомчою радою теми дисертаційних досліджень за спеціалізаціями «теорія і методика професійної освіти», «загальна педагогіка та історія педагогіки», «теорія та методика навчання (за галузями знань)», «теорія і методика виховання». Одним-двома відсотками від загальної кількості поданих до Міжвідомчої ради тем обмежуються дослідження за спеціалізаціями «соціальна педагогіка», «теорія навчання», «інформаційно-комунікаційні технології в освіті», «теорія і методика управління освітою».

Таблиця VII.5.1

**Кількість тем дисертаційних досліджень,
розглянутих Міжвідомчою радою з координації
досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології у 2020 р.**

Кількість тем досліджень		У галузях знань «01 Освіта/ Педагогіка», «23 Соціальна робота»				У галузі знань «05 Соціальні та поведінкові науки» (психологія)			
		на здобуття наукового ступеня доктора наук		на здобуття наукового ступеня доктора філософії/ кандидата наук		на здобуття наукового ступеня доктора наук		на здобуття наукового ступеня доктора філософії/ кандидата наук	
		усього	%	усього	%	усього	%	усього	%
Усього розглянуто		42	100,0	184	100,0	10	100,0	63	100,0
у т. ч.	узгоджено	10	23,8	44	23,9	5	50,0	36	57,1
	скориговано	31	73,8	95	51,6	4	40,0	26	41,3
	запропоновано уточнити	1	2,4	45	24,5	1	10,0	1	1,6

Секція Міжвідомчої ради за спеціальностями «011 Освітні, педагогічні науки», «015 Професійна освіта», спеціалізаціями «теорія і методика професійної освіти», «теорія і методика управління освітою» (керівник секції – акад. В.І. Луговий; заступник керівника секції – акад. Н.Г. Ничкало).

За звітний рік секцією розглянуто найбільше тем дисертаційних досліджень, що надійшли до Міжвідомчої ради, – 139, з-поміж яких здобувачів ступеня доктора наук – 21.

Пріоритетними у дисертаційних дослідженнях здобувачів наукового ступеня **доктора наук** залишаються проблеми підготовки вчителів закладів загальної середньої освіти та вихователів закладів дошкільної освіти. Зокрема, вчені досліджують проблеми підготовки вчителів в умовах дистанційного навчання в університетах; формування професійної компетентності майбутніх учителів історії, біології, української мови і літератури на засадах інтегрованого вивчення фахових дисциплін; підготовки вихователів до розвитку творчих здібностей дітей у закладах дошкільної освіти та ін. Дослідниками також вивчаються питання підготовки фахівців різних галузей, зокрема забезпечення якості підготовки майбутніх пілотів тактичної авіації, ступенева підготовка офіцерів Збройних сил України, організаційно-управлінська культура майбутніх магістрів фармації.

Об'єктом досліджень за спеціалізацією «теорія і методика управління освітою» є процеси управління розвитком професійної компетентності педагогів в умовах формальної і неформальної освіти; управління інноваційною діяльністю науково-педагогічних працівників університетів тощо.

У звітному році членами секції розглянуто 118 тем дисертаційних досліджень здобувачів наукового ступеня доктора філософії, зокрема за спеціалізацією «теорія і методика професійної освіти» – 115 тем, за спеціалізацією «теорія і методика управління освітою» – 3 теми.

Значну частину досліджень здобувачів наукового ступеня **доктора філософії** за спеціалізацією «теорія і методика професійної освіти» присвячено розв'язанню проблем освітньої галузі, серед яких проблеми готовності вчителів до організації безпечного освітнього середовища початкової школи; підготовки майбутніх вихователів до інклюзивного навчання дітей у закладах дошкільної освіти; формування природоохоронної компетентності майбутніх учителів географії та біології; підготовки вчителів фізичної культури, соціальних працівників до професійної діяльності в умовах інклюзивного освітнього середовища та ін.

Об'єктом уваги дослідників є питання професійної підготовки фахівців різних галузей економіки: інноваційні технології підготовки бакалаврів з агроінженерії; формування професійної компетентності бакалаврів залізничного транспорту, готовності майбутніх дизайнерів інтер'єру, одягу, художників сакрального мистецтва до застосування проєктних технологій; формування стресостійкості майбутніх пілотів цивільної авіації тощо.

У порівнянні з минулим роком зросла кількість досліджень проблем підготовки офіцерів Збройних сил і Національної гвардії України, зокрема підготовки офіцерів правоохоронної діяльності Збройних сил України; офіцерів Військово-морських сил України до соціально-психологічної роботи у підрозділах, офіцерів Національної гвардії України до роботи з жінками-військовослужбовцями та ін.

Як і в попередньому році, певну частину досліджень присвячено аналізу зарубіжного досвіду підготовки фахівців у різних галузях. Так, вивчаються питання підготовки фахівців сфери туризму в Італії; майбутніх бакалаврів бізнес-

економіки в університетах КНР; кваліфікованих робітників машинобудівного профілю та фахівців будівельної інженерії у ФРН.

Незначна кількість дисертаційних досліджень здобувачів наукового ступеня доктора філософії надійшла на розгляд Міжвідомчою радою за спеціалізацією «теорія і методика управління освітою». Майбутні вчені досліджують процеси управління діяльністю дитячо-юнацьких спортивних шкіл; інноваційною діяльністю викладачів університетів аграрного профілю; якістю підготовки керівних кадрів закладів загальної середньої і дошкільної освіти.

Секція Міжвідомчої ради за спеціальностями «011 Освітні, педагогічні науки», «012 Дошкільна освіта», «231 Соціальна робота», спеціалізаціями «загальна педагогіка та історія педагогіки», «теорія і методика виховання», «дошкільна педагогіка», «соціальна педагогіка» (керівник секції – акад. О.В. Сухомлинська, заступник керівника секції – акад. І.Д. Бех).

Секція стала другою за кількістю розглянутих за звітний період тем дисертаційних досліджень з освітніх, педагогічних наук. Переважала тематика досліджень за спеціалізацією «загальна педагогіка та історія педагогіки».

У 2020 р. секцією розглянуто 52 теми дисертаційних досліджень, із них на здобуття наукового ступеня *доктора наук* – 10.

Історико-педагогічні аспекти відображено у дослідженнях наукових педагогічних шкіл Західного регіону України кінця ХХ – початку ХХІ століття, тенденцій розвитку інклюзії у закладах загальної середньої освіти, культурологічних основ змісту шкільної літературної освіти тощо.

За спеціалізацією «теорія і методика виховання» вчені зосередились на вивченні проблем виховання дітей-сиріт в Україні, виховання ціннісних орієнтацій школярів, формування основ світосприйняття у дітей 5-6 років та ін.

За звітний період секція розглянула 42 теми дисертаційних досліджень здобувачів наукового ступеня *доктора філософії*. Як і в попередні роки, у дисертаціях досліджується проблематика загальної педагогіки, історичних етапів розвитку педагогічної освіти, аспекти порівняльної педагогіки та науково-педагогічна діяльність діячів педагогічної науки і практики.

Серед історико-педагогічних досліджень необхідно виокремити ті, що спрямовані на вивчення особливостей правової освіти офіцерів у закладах вищої військової освіти; філософсько-педагогічної спадщини мислителів європейського Відродження; розвитку художньої освіти на Поділлі у другій половині ХХ – на початку ХХІ століття. Увагу здобувачів наукового ступеня доктора філософії зосереджено також на вивченні науково-педагогічної спадщини М.М. Дарманського, Б.І. Коротяєва, Еллен Кей; просвітницької діяльності та педагогічних ідей Любомира Гузара.

У порівнянні з попередніми роками звузилась тематика дисертаційних досліджень зарубіжного досвіду, зокрема вивчається освіта переважно сусідніх країн Європи: музична освіта в університетах Австрії, Угорщини; допрофесійна підготовка в коледжах Угорщини; розвиток шкільної освіти в республіці Польща тощо.

У звітному році на розгляд Міжвідомчою радою подано 14 тем дисертаційних досліджень здобувачів наукового ступеня доктора філософії за

спеціалізацією «теорія і методика виховання». Заслужують на увагу дослідження проблем виховання дітей 6-10 років, учнівської молоді засобами української літератури та кобзарства; виховання в будинках сімейного типу; виховання у старшокласників цінності батьківства, виховання самостійності у дітей дошкільного віку засобами педагогіки М. Монтессорі та ін.

За спеціалізацією «соціальна педагогіка» дослідниками вивчаються питання соціальної підтримки учасників бойових дій в умовах територіальної громади; соціально-комунікативного розвитку дошкільників і молодших школярів; тьюторського супроводу соціального розвитку молодших школярів тощо.

Секція Міжвідомчої ради за спеціальностями «011 Освітні, педагогічні науки», «014 Середня освіта (за предметними спеціалізаціями)», спеціалізаціями «теорія та методика навчання (з галузевими знаннями)», «теорія навчання», «інформаційно-комунікаційні технології в освіті» (керівник секції – акад. О.І. Ляшенко, заступник керівника секції – акад. Н.М. Бібік).

Членами секції розглянуто 31 тему дисертаційних досліджень на здобуття наукових ступенів доктора наук і доктора філософії, зокрема 9 тем дисертаційних досліджень на здобуття ступеня доктора наук (5 – з теорії та методики навчання) і 22 теми – на здобуття ступеня доктора філософії, із яких 18 – з теорії та методики навчання.

Близько половини здобувачів наукового ступеня *доктора наук* за спеціалізацією «теорія та методика навчання (з галузевими знаннями)» присвятили свої дослідження розробленню методик навчання дисциплін у різних галузях знань, зокрема методики навчання української мови, професійно спрямованого навчання математики у закладах вищої освіти; вивченню систем дослідницького навчання природничо-математичних предметів у закладах загальної середньої освіти, розвитку рухової активності студентів засобами спортивних ігор та ін.

Більшість досліджень здобувачів наукового ступеня *доктора філософії* за спеціалізацією «теорія та методика навчання (з галузевими знаннями)» зосереджено на проблемах методики навчання української мови: навчання морфології української мови; тестового оцінювання знань з української мови учнів ліцеїв. Також вивчаються методики навчання іноземних мов (англійської, французької, німецької). Важливим є розроблення дослідниками методик навчання математики учнів ліцею з використанням комп'ютерних технологій, навчання математичного програмування, навчання електротехніки майбутніх інженерів.

Незмінною є кількість розглянутих тем дисертаційних досліджень, поданих за спеціалізаціями «теорія навчання» (3 теми) та «інформаційно-комунікаційні технології в освіті» (1 тема). Поодинокими залишались теми досліджень з методики навчання біології, хімії, сільськогосподарських, медичних і фармацевтичних дисциплін.

Секція Міжвідомчої ради за спеціальностями «053 Психологія», «016 Спеціальна освіта» (керівник секції – акад. С.Д. Максименко, заступник керівника секції – чл.-кор. М.М. Слюсаревський).

У 2020 р. секція розглянула 73 теми дисертаційних досліджень із психології і спеціальної освіти. Переважала, як і в попередні роки, тематика досліджень за спеціалізацією «педагогічна та вікова психологія».

Члени секції розглянули 10 тем дисертаційних досліджень на здобуття наукового ступеня *доктора наук*.

Пріоритетною для науковців залишається проблематика досліджень за спеціалізацією «педагогічна та вікова психологія» (узгоджено 4 теми дисертаційних робіт). Об'єктом досліджень є особистість у різних вікових вимірах і притаманних їй соціальних функціях. Вчені вивчають психологію особистості різного віку; генезу гендерної рівності в юнацькому віці тощо.

За спеціалізацією «загальна психологія, історія психології» досліджуються психологія акмеологічного розвитку особистості; психологічні механізми творчої особистості.

За звітний період членами секції розглянуто 63 теми дисертаційних досліджень здобувачів наукового ступеня *доктора філософії*, більшість із яких (23) – за спеціалізацією «педагогічна та вікова психологія». Аналіз поданих на розгляд тем засвідчує, що пріоритетним для молодих вчених є вивчення проблематики шкільного віку. Зокрема досліджуються психологічні особливості запобігання мобінгу серед учнів шкіл; розвиток відповідальності підлітків з неблагополучних сімей; гендерні особливості самостійності в юнацькому віці та ін. Зросла увага дослідників до особливостей розвитку особистості в період ранньої дорослості, а саме: розвитку впевненості в собі, реалізації професійного покликання, формування стресостійкості жінок у ранньому дорослому віці.

За спеціалізацією «соціальна психологія; психологія соціальної роботи» розглянуто 14 тем дисертаційних робіт. У дослідженнях, спрямованих на розв'язання соціально-психологічних проблем суспільства, вивчаються психологічні особливості життєвих стратегій студентської молоді в умовах суспільної нестабільності; формування медіакультури у підлітків з інтернет-захопленістю; психологічні особливості соціальної адаптації амбідекстрів тощо. Увагу здобувачів наукового ступеня привертають проблеми емоційного клімату в сім'ях: емоційної значущості подружніх взаємин; особливостей комунікативної поведінки дружин у сім'ях комбатантів; особливостей внутрішньосімейної стигматизації осіб із порушеннями психічного здоров'я та ін.

Як засвідчує аналіз 9 тем дисертацій, дослідники психології діяльності в особливих умовах зосередились на проблемах, що постали внаслідок збройної агресії Російської Федерації, зокрема на особливостях стресостійкості військовослужбовців розвідувальних підрозділів Збройних сил України; детермінантах психологічної резильєнтності військовослужбовців морської піхоти; психологічної готовності військовослужбовців до виконання бойових завдань; психологічних механізмів регуляції поведінки військовополонених засобами символічної мімікрії; психологічної реабілітації учасників бойових дій тощо.

Різні аспекти життєдіяльності особистості відображено в 6 темах дисертаційних досліджень, присвячених психологічному захисту особистості

методом позитивної психотерапії, трансформації її травматичного досвіду, становленню життєвої перспективи особистості тощо.

У 2020 р. узгоджено також теми досліджень за спеціалізаціями «психофізіологія», «медична психологія», «юридична психологія», «спеціальна психологія», «політична психологія». Не було подано тем за спеціалізаціями «психологія праці», «інженерна психологія».

За спеціальністю «спеціальна освіта» Міжвідомча рада розглянула 2 теми дисертаційних досліджень на здобуття наукового ступеня доктора наук і 2 теми – на здобуття наукового ступеня доктора філософії. У центрі уваги дослідників проблем осіб з особливими освітніми потребами – теоретичні і методичні засади формування мовленнєвої готовності дошкільників з логопатологією до умов інтегрованого навчання, формування уявлень про сім'ю у підлітків з інтелектуальними порушеннями, динаміка мотивації адиктів у процесі соціально-психологічної реабілітації.

Співпраця із закладами вищої освіти. Упродовж звітнього періоду успішно здійснюється співпраця Міжвідомчої ради з педагогічними університетами Вінниці, Глухова, Києва, Мелітополя, Одеси, Полтави, Умані, науковими установами НАПН України, Національним університетом «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка, які забезпечують якісне обґрунтування тем дисертаційних досліджень та оформлення документів. Водночас чимало з поданих на розгляд тем коригуються: 73,8 % тем дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук у галузі знань «01 Освіта / Педагогіка» та 40 % тем дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук у галузі знань «05 Соціальні та поведінкові науки»; дисертаційних досліджень здобувачів наукового ступеня доктора філософії – 51,6 % та 41,3 % відповідно.

У 2020 р. кількість тем дисертаційних досліджень, рекомендованих для уточнення і переформулювання, зменшилась на 16,1 %, що засвідчує підвищення ефективності діяльності наукових керівників і консультантів із визначення тем, проблематики та обґрунтування, а також фаховість консультування здобувачів наукових ступенів, їх наукових керівників і консультантів членами Міжвідомчої ради.

Перспективні напрями дисертаційних досліджень. Актуальними для подальших науково-педагогічних досліджень залишаються: проблеми модернізації змісту дошкільної, загальної середньої і вищої освіти, технологій навчання для різних типів закладів вищої освіти в умовах дворівневої системи професійної освіти, вивчення тенденцій і досвіду інтеграції та диференціації навчання в системі загальної середньої освіти, із залучення інформаційно-комунікаційних технологій, дослідження моніторингу якості всіх ланок освіти в умовах реформування освітянської галузі в контексті євроінтеграції.

ІХ. МІЖНАРОДНЕ НАУКОВЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

У 2020 р. наукові установи НАПН України брали активну участь у реалізації близько 40 міжнародних науково-освітніх проєктів і програм Американських рад з міжнародної освіти, Британської ради в Україні, Європейського Союзу, Європейського фонду підготовки, Представництва ООН в Україні, Представництва DVV International в Україні, Ради Європи, Світового банку, ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ та інших міжнародних організацій і фондів. Продовжувалася наукова співпраця з 36 іноземними членами НАПН України, які представляють 11 країн світу, науковими установами і закладами освіти республік Білорусь, Болгарія, Казахстан, Корея, Молдова, Польща, Фінляндія, Австрійської, Естонської, Латвійської, Литовської, Киргизької, Китайської Народної, Португальської, Словацької, Чеської, Угорської та Французької республік, Держави Ізраїль, королівств Іспанія та Швеція, Канади, Федеративної Республіки Німеччина, Румунії, Сполучених Штатів Америки, Японії та інших зарубіжних країн як у межах 29 угод про співробітництво, укладених НАПН України, так і в межах сотень угод, укладених безпосередньо підвідомчими установами з однопрофільними науковими установами, закладами освіти зарубіжних країн, міжнародними організаціями та фондами.

З метою здійснення співпраці в межах проєктів і заходів, що сприятимуть реалізації місії закладів вищої освіти та НАПН України, зокрема в галузі сучасних підходів до досліджень у сфері освіти, інтернаціоналізації вищої освіти, інноваційних технологій в галузі викладання та навчання, підготовлено проєкти і укладено такі угоди про співпрацю: Меморандум про взаєморозуміння між НАПН України та Університетом Аризони (США).

Наукові установи НАПН України та окремі вчені здійснюють експертну діяльність і є членами понад 50 міжнародних організацій, зокрема: Благодійного фонду «Східноєвропейська місія», Благодійної організації «Фонд «Асперн», Всесвітньої ради з питань обдарованих і талановитих дітей, Всесвітньої федерації психічного здоров'я, Глобального союзу науковців за мир, Європейської асоціації медіа та інформаційної освіти, Європейської асоціації освіти дорослих, Європейської мережі з організаційної психології та психології праці, Європейської ради з питань високих здібностей, Європейської академії природничих наук, Європейської спільноти з вивчення травматичного стресу, Європейської асоціації психотерапії, Європейської конфедерації психоаналітиків і психотерапевтів, Європейської асоціації психодрами, Європейської федерації психологів, Міжнародної асоціації з економічних досліджень, Міжнародної академії культури безпеки, екології та здоров'я «МАКБЕЗ», Міжнародного товариства політичної психології, Міжнародної ради психологів, Міжнародної асоціації прикладної психології, Організації з безпеки та співпраці в Європі, Східноєвропейської федерації наукової аналітики Міжнародної академії наук і вищої освіти, «Україна та українці за кордоном» тощо.

На звернення представників китайського видавництва «Народне видавництво провінції Шаньсі» здійснено організаційні заходи щодо надання

дозволу на переклад і видання китайською мовою фундаментальної праці «Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні».

Опрацьовано і запропоновано науковим працівникам і освітянам рекомендації Директорату з питань освіти та навичок ОЕСР у співпраці з Гарвардською вищою школою освіти «Рамкові настанови щодо відповіді освіти на пандемію COVID-19 2020 року».

З метою поглиблення співпраці між науково-педагогічними спільнотами України та зарубіжних країн президент НАПН України акад. В.Г. Кремень узяв участь у роботі Всесвітнього саміту 2020 в Сеулі. У ході Всесвітнього конгресу президентів університетів, що проводився в межах саміту обговорювались питання – що мають зробити університети для зміцнення миру. Акад. В.Г. Кремень виступив з доповіддю, у якій наголосив на особливій важливості збереження миру в умовах, коли людство набуло здатності до самознищення. Також акад. В.Г. Кремень узяв участь в Українсько-польському експертному семінарі «Евалюація якості наукової діяльності»; VI Міжнародному конгресі зі спеціальної педагогіки та психології «Особливі діти»: освіта і соціалізація»; VI Міжнародній науково-практичній конференції «Наукова еліта у розвитку держав» до Дня позашкілля; XIV Міжнародній науково-практичній конференції з організаційної та економічної психології; Міжнародній науково-практичній конференції «MoodleMoot Ukraine 2020. Теорія і практика використання системи управління навчанням Moodle»; Міжнародній науково-практичній конференції «Інформаційні технології в освіті, науці і техніці» тощо.

З метою розширення існуючих і налагодження нових міжнародних наукових зв'язків відбулася відеозустріч акад. В.Г. Кременя з представниками компанії Plagiat.pl (Варшава), у ході якої розглянуто питання розвитку співпраці в межах укладеного 27 червня 2018 р. Меморандуму про співробітництво між НАПН України та Товариством з обмеженою відповідальністю «Плагіат». Відбулося обговорення імплементації найкращих технологічних і процедурних рішень попередження плагіату в наукових роботах; презентація нових технологій, методології оцінювання робіт з використанням антиплагіатної системи та ролі автора, наукового керівника і закладу в цьому процесі.

Вийшов з друку Польсько-український науковий щорічник «Професійна та неперервна освіта», випуск 4, до складу редакційної колегії якого входять відомі українські і польські вчені. У щорічнику надруковано статтю акад. В.Г. Кременя.

У межах укладеної 25 жовтня 2016 р. Угоди між ЮНЕСКО та НАПН України при Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна діє Кафедра ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта ХХІ століття», метою діяльності якої є забезпечення інтегрованої системи здійснення досліджень, професійної підготовки, а також збір інформації та документації з проблем педагогіки та освіти дорослих, що сприяє співпраці наукових, науково-педагогічних і педагогічних працівників НАПН України з іншими інституціями в Україні, Європі, Північній Америці, а також інших регіонах світу. У 2020 р. кафедрою засновано журнал «Вісник Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта ХХІ століття», спрямований на розширення співпраці держав і народів у галузі освіти, науки і культури, розширення термінологічного поля за

основними напрямками діяльності кафедри. Підготовлено і направлено до ЮНЕСКО звіт, у якому представлено інформацію щодо результатів діяльності кафедри у 2016-2020 рр., висвітлено інформацію щодо організації та проведення семінарів, тренінгів, конференцій всеукраїнського та міжнародного рівня, реалізації міжнародних українсько-німецьких освітніх проєктів. Так, за звітний період за участю кафедри ЮНЕСКО організовано та проведено такі заходи: 2 форуми, 7 конференцій, 3 семінари, 4 мистецько-педагогічні читання, 1 круглий стіл, 13 вебінарів. Активно відбувався міжуніверситетський обмін за тематикою діяльності кафедри (7 візитів). Діяльність кафедри висвітлювалась у періодичній пресі, наукових виданнях і на сайті кафедри.

У 2020 р. **Інститут педагогіки НАПН України** спрямовував свою діяльність на розвиток, розширення, зміцнення, активізацію міжнародного наукового співробітництва шляхом співорганізації міжнародних науково-практичних конференцій, семінарів, вебінарів, участі в реалізації проєктів і положень міжнародних угод у галузі науки. Наукові працівники інституту брали участь у міжнародних наукових заходах, що відбувалися в Україні та за її межами (Австралія, Білорусь, Болгарія, Велика Британія, Греція, Іспанія, Італія, Казахстан, Канада, Латвія, Німеччина, Норвегія, Польща, Румунія, США, Угорщина, Узбекистан, Франція, Швейцарія, Швеція, Японія).

Інститутом укладено нові угоди про науково-методичну співпрацю із зарубіжними освітніми установами та організаціями, зокрема з Державною установою освіти «Республіканський інститут вищої школи» (Білорусь) та Казахським національним жіночим педагогічним університетом (Казахстан). Продовжувалася співпраця з освітніми й науковими інституціями Білорусі, Казахстану, Латвії, Молдови, Румунії, Узбекистану, зокрема у межах співпраці з Ташкентським державним педагогічним університетом імені Нізамі проведено низку авторських тренінгів.

У 2020 р. проєкт модуля *«Європейська якість навчання для кращої успішності учнів»*, розроблений науковими працівниками Інституту, відібрано для фінансування у межах програми Жан Моне (термін дії 2020-2023 рр.).

Учені інституту брали участь у засіданнях міжнародних організацій, міжнародних навчально-практичних семінарах, проєктах, круглих столах, онлайн тренінгах і конкурсах, зокрема в онлайн засіданнях Міжнародної ради Вальдорфської/Штайнер освіти «Гаазьке Коло» при Педагогічній секції Гетеануму (Швейцарія); міжнародному навчально-практичному семінарі *«Шкільні практики двомовного (білінгвального) навчання: європейський досвід, інформаційна та навчально-методична підтримка»* в межах *проєкту Ради Європи «Захист національних меншин, включаючи ромів, та мови меншин в Україні»* за ініціативою та підтримкою МОН України спільно з офісом Ради Європи в Україні; міжнародному *проєкті «Караван Ту білват 2020»* для закладів загальної середньої освіти України з єврейським етнокультурним компонентом; міжнародному *проєкті організації GIZ (Німеччина) «EU Assosiation Lab»*; міжнародному *проєкті «Climate and Environmental Education for Primary Schoolers»*, що реалізується Local cooperation Fund (Посольство Фінляндії в Україні); міжнародному *проєкті «Єврейський калейдоскоп»* Всесвітньої

міжнародної організації в межах підвищення кваліфікації вчителів предметів єврейського циклу закладів загальної середньої освіти; міжнародному круглому столі «Багатомовна освіта в Україні: результати експерименту «Формування багатомовності дітей та учнів: прогресивні європейські ідеї в українському контексті»; міжнародному онлайн тренінгу для спеціалістів післядипломної освіти з питань упровадження багатомовного навчання «Шляхи розроблення двомовних навчальних програм та уроків: європейський досвід, інформаційна та навчально-методична підтримка»; XXI Міжнародному конкурсі з української мови імені Петра Яцика та XI Міжнародному мовно-літературному конкурсі учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка.

За звітний період інститут був організатором і співорганізатором проведення 11 міжнародних науково-практичних онлайн конференцій.

У 2020 р. наукові працівники інституту взяли участь у 178 міжнародних заходах, що відбувалися в Україні та за кордоном (Австралія, Білорусь, Болгарія, Велика Британія, Греція, Іспанія, Італія, Казахстан, Канада, Латвія, Німеччина, Норвегія, Польща, Румунія, США, Угорщина, Узбекистан, Франція, Швейцарія, Швеція, Японія), зокрема у XIII Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми втілення науки в практику» (Норвегія); XIV Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми науки і практики» (Швеція); 17 Міжнародна науково-практична конференція «Наука, тенденції та перспективи» (Японія); 14 Міжнародна конференція «Суспільство. Інтеграція. Освіта» (Латвія); XVIII Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасна наука, практика, суспільство» (США); II Міжнародній науково-практичній конференції «Наукові досягнення і перспективи» (Польща); XIX Міжнародній науково-практичній конференції «Наукові основи вирішення сучасних завдань», VIII Міжнародна науково-практична конференція «Євразійський науковий конгрес» (Іспанія); XIII Міжнародна науково-практична конференція «Динаміка розвитку світової науки» (Канада) тощо.

У 2020 р. результати наукових досліджень вчених інституту висвітлено у 40 закордонних і вітчизняних наукових виданнях, що індексуються в Web of Science Core Collection та Scopus; 7 зарубіжних колективних монографіях; 10 зарубіжних наукових виданнях, 148 тезах і матеріалах міжнародних конференцій, що відбулися за кордоном, 454 тезах і матеріалах міжнародних конференцій, що відбулися в Україні.

Окрім цього, у 2020 р. наукові працівники інституту взяли участь у роботі XI Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти» та XII Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті». За результатами участі інститут нагороджено золотою медаллю за навчально-методичний комплект «Навчально-методичне забезпечення змісту компетентісно орієнтованого навчання іноземних мов учнів початкової школи». У ході XII Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті» організовано проведення онлайн заходу – круглого столу «Модернізація шкільної математичної освіти в контексті результатів міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018». Інститут став лауреатом виставкового конкурсу «Видатні науково-практичні досягнення в

освіті», проведеного в межах XII Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті», за монографію «Проектування змісту профільного навчання технологій».

У звітному році інститут здійснював обмін друкованими виданнями та іншими видами інформації з науковими установами, закладами вищої освіти, інформаційними центрами, бібліотеками і музеями, міжнародними організаціями і фондами в Україні та за її межами: 27 випусками наукових друкованих і періодичних видань, засновником або співзасновником яких є інститут, з яких випуски наукового журналу «Український педагогічний журнал», 2 випусками збірників наукових праць «Проблеми сучасного підручника», 6 випусками науково-методичного журналу «Українська мова і література в школі»; 2 випусками збірників наукових праць «Педагогічний дискурс» і «Педагогічна освіта: теорія і практика»; 2 випусками наукових журналів «Порівняльно-педагогічні студії» та «Історико-педагогічний альманах», 4 випусками науково-методичного журналу «Комп'ютер у школі та сім'ї» та 3 випусками електронного наукового видання «Народна освіта».

9 учених інституту є членами редакційних колегій 10 зарубіжних наукових видань і 5 наукових асоціацій:

– акад. О.М. Топузов, докт. пед. наук О.В. Малихін, докт. пед. наук Н.О. Арістова – члени редколегії наукового журналу «Суспільство. Інтеграція. Освіта» (Латвія), що індексується в Web of Science Core Collection;

– докт. пед. наук О.В. Малихін, докт. пед. наук Н.О. Арістова – члени редколегії зарубіжного наукового видання «Румунський журнал багатомірної освіти», що індексується базою Web of Science Core Collection, та зарубіжного видання «Логотипи. Універсальність. Ментальність. Освіта. Новизна: Соціальні науки» (Румунія);

– чл.-кор. О.І. Локшина – Хазарський гуманітарно-соціальний журнал (Азербайджан), включений до наукометричної бази Web of Science Core Collection;

– канд. пед. наук Л.М. Шевчук – член редколегії наукового журналу «Когнітивні дослідження» Інституту славістики Польської академії наук (Польща), включений до наукометричної бази Scopus;

– канд. психол. наук В.П. Чудакова – Науковий вісник Ташкентського державного педагогічного університету: науково-теоретичний журнал; «Педагогічна майстерність»: науково-теоретичний та методичний журнал (Узбекистан);

– докт. пед. наук Л.М. Рибалко – Спортивні науки для здоров'я (Італія), що включений до наукометричної бази Scopus; Європейський журнал освіти та прикладної психології, «СхідЗахід», Єдність науки (Австрія);

– канд. пед. наук О.І. Мезенцева – співголова Асоціації вальдорфських ініціатив в Україні;

– докт. пед. наук Н.А. Тарасенкова – член наукової асоціації «Європейська асоціація досліджень навчання та викладання» (Бельгія) з 2010 р.; Наукового товариства культурного та наукового прогресу в Центральній та Східній Європі (Угорщина) з 2012 р.; Наукової асоціації професорів слов'янських країн (Болгарія) з 2013 р.; Української асоціації дослідників освіти з 2017 р.

У 2020 р. наукові працівники інституту активно співпрацювали з міжнародними освітніми, громадськими та професійними установами, центрами, асоціаціями й об'єднаннями:

- Асоціація Люмен (Румунія);
- Європейська асоціація досліджень навчання та викладання (Бельгія);
- Товариство культурного та наукового прогресу в Центральній та Східній Європі (Угорщина);
- Кембриджський центр з іспиту з вивчення англійської мови (Велика Британія);
- Асоціація вальдорфських ініціатив в Україні;
- Університет Ніколая Коперніка в Торуні (Польща).

На виконання статутних завдань у сфері міжнародного наукового співробітництва у 2020 р. наукові працівники **Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України** проводили спільні наукові дослідження; організовували і проводили міжнародні наукові заходи в Україні та за кордоном; готували спільні наукові публікації та психологічні наукові видання; здійснювали рецензування видавничої продукції і дисертаційних досліджень; виконували спільні наукові та освітні проекти; перебували на стажуванні та підвищенні кваліфікації за кордоном; співпрацювали з міжнародними психологічними асоціаціями та організаціями; досліджували сучасні світові тенденції розвитку психології; вивчали, узагальнювали та використовували зарубіжний науковий досвід у діяльності інституту; здійснювали реалізацію положень раніше укладених 24 угод із зарубіжними науковими і науково-освітніми установами та громадськими організаціями 13 країн (Австрія, Білорусь, Іран, Киргизстан, Китай, Латвія, Литва, Молдова, Німеччина, Польща, Франція, Узбекистан). У 2020 р. підписано 2 угоди: із Всесвітньою асоціацією позитивної і транскультуральної психотерапії (Литва) про спільне створення україномовної адаптації Вісбаденського опитувальника до методу позитивної психотерапії і сімейної терапії та Фондом «Gdy Liczy się Czas» (Польща).

У формі очних і заочних зустрічей здійснювалась професійна взаємодія-діалог з ученими та практиками 35 країн світу (Австрії, Азербайджану, Аргентини, Білорусі, Болгарії, Великої Британії, Вірменії, Греції, Грузії, Естонії, Ізраїлю, Індії, Ірану, Іспанії, Італії, Казахстану, Канади, Киргизстану, Македонії, Молдови, Латвії, Лівану, Литви, ФРН, Польщі, Румунії, Словаччини, США, Таджикистану, Угорщину, Узбекистану, Фінляндії, Франції, Чилі, Швеції).

Наукові працівники інституту здійснювали дослідження світових тенденцій розвитку освіти, педагогічної і психологічної наук, оцінки рівня розвитку відповідної галузі в зарубіжних країнах та поширення досвіду, зокрема у формі навчання на тренінгах, семінарах, майстер-класах з різних напрямів психології. 63 особи здійснили підвищення кваліфікації міжнародного рівня: вивчено досвід з підготовки PhD аспірантів з психології в Інституті психології Вільнюського університету (Литва); для надання психологічної підтримки персоналу організацій в період пандемії (перекладено розробки з означеної проблеми, підготовлені членами Європейської мережі організаційних психологів та психологів праці (представлено на сторінці «Психологічна підтримка

персоналу організацій» на Facebook, створеній в 2020 р.); здійснено дослідження світових тенденцій і сучасного стану наукових уявлень щодо проблеми особистісної та професійної життєстійкості людини, результати якого, зокрема щодо низки ризиконебезпечних професій, частково представлені українською та англійською мовами у вітчизняних і зарубіжних наукових виданнях: щодо історії розвитку та сучасного стану методів дослідження життєстійкості, чинників виникнення та попередження виникнення посттравматичних стресових розладів у військовослужбовців, особистісних чинників життєстійкості паралімпійців і полярників. Адаптовано зарубіжні методики вивчення психологічного здоров'я персоналу організацій: «Шкала позитивного психічного здоров'я», «Шкала благополуччя», «Покликання і професія». Актуальні проблеми розвитку психології регулярно висвітлювалися в Інформаційному бюлетені Європейської мережі організаційних психологів та психологів праці, редактором якого упродовж понад 15 років є акад. Л.М. Карамушка. Інформація про випуски бюлетеня регулярно висвітлюється на сайті інституту та Facebook, що забезпечує доступ учених до найбільш важливих аспектів розвитку організаційної психології.

З метою вивчення досвіду підготовки PhD аспірантів з психології у Вільнюському університеті (Литва) та в якості зарубіжного опонента дисертації акад. Л.М. Карамушка мала відрядження до Інституту психології Вільнюського університету за рахунок сторони, що запрошувала.

У 2020 р. вчені інституту взяли участь у реалізації 6 міжнародних науково-освітніх проєктів: спільно з Клайпедським університетом (Литва) продовжено виконання *Українсько-литовського проєкту* «Сприяння соціальній інтеграції громадян, постраждалих від конфлікту на Сході України», метою якого є допомога людям, особливо жінкам, які постраждали від анексії Криму та конфлікту на Сході України, інтегруватися в місцеві громади; сприяння соціальній активності переміщених осіб, зміцненню їхньої спроможності до протидії насильству щодо жінок; допомога місцевим органам влади та жіночим організаціям у досягненні актуальних цілей протидії насильству щодо жінок, миру та безпеки; участь у реалізації трирічного *Норвезько-українського проєкту у сфері охорони здоров'я*, що координується Міністерством охорони здоров'я та соціальних служб Норвегії і Міністерством охорони здоров'я України. Основна мета проєкту, який стартував у 2019 р. – підтримка структурних реформ у секторі охорони здоров'я України, а також надання можливостей українській системі охорони здоров'я забезпечити фізичну та психологічну реабілітацію як цивільних, так і військових. Готується видання українського перекладу з норвезької мови методичних посібників для груп психологічної підтримки людей, які втратили близьких, здійснюваної Центром психологічної підтримки людей, які втратили близьких, при Університетській клініці округу Акерсгус (Норвегія) та ГО «Інститут психології здоров'я» (Україна); участь у *проєктах* «Соціальна та психологічна реабілітація населення, що постраждало внаслідок конфлікту» та «Удосконалення тренінгових спроможностей Міністерства внутрішніх справ України з психологічного супроводу в екстремальних ситуаціях», які реалізує Координатор проєктів ОБСЄ в Україні у співпраці з

Міністерством у справах ветеранів та Міністерством внутрішніх справ України. У межах проєктів проведено 3 тренінги за темою «Психологічний супровід (психологічна реабілітація) в екстремальних ситуаціях» для психологів системи МВС України та 4 тренінги за темою «Організація психологічної реабілітації населення, постраждалого внаслідок конфлікту» для персоналу регіональних підрозділів Міністерства у справах ветеранів України; участь у науковому проєкті-дослідженні *«Психологічні характеристики сімейних взаємин під час пандемії COVID-19»*, що проводився у Франції і фінансувався Асоціацією за підтримки науки і інновацій. За результатами дослідження опубліковано колективну монографію *«Психологічні характеристики особистого та соціального життя в контексті пандемії COVID-19»*; участь у реалізації міжнародного проєкту, спрямованого на створення міжнародної наукової організації *«Спільноти з видавничих ініціатив та наукової мобільності (Шотландія)*, метою якого є оптимізація наукової видавничої галузі шляхом висвітлення сучасних актуальних досліджень, наукових дискусій, спеціальних наукових програм, залучення провідних наукових експертів.

У звітний період проведено 8 міжнародних наукових заходів в Україні (в онлайн режимі) із залученням зарубіжних фахівців з 11 країн (Австрії, Азербайджану, Білорусі, Грузії, Ізраїлю, Латвії, ФРН, Польщі, Узбекистану, Фінляндії, Швеції), зокрема: VII міжнародну науково-практичну конференцію *«Соціалізація і ресоціалізація особистості в умовах сучасного суспільства»*, в роботі якої взяли участь вчені з Білорусі, Ізраїлю, Польщі, Фінляндії тощо; III Всеукраїнську конференцію *«Психологічні виміри особистісної взаємодії суб'єктів освітнього простору в контексті гуманістичної парадигми»* за участю дослідника з Австрії; V Міжнародну науково-практичну конференцію молодих учених, аспірантів і студентів *«Соціально-психологічні технології розвитку особистості»* за участю вчених з Білорусі та Узбекистану тощо.

У 2020 р. 63 наукові працівники інституту взяли участь у 38 міжнародних наукових заходах (1 конгресі, 25 конференціях, 1 «круглому столі», 4 навчально-методичних семінарах і фестивалях, 4 психотерапевтичних групах, 2 засіданнях міжнародних організаційних комітетів, що проходили переважно в онлайн режимі у 23 країнах (Австрії, Аргентині, Білорусі, Болгарії, Великій Британії, Естонії, Іспанії, Канаді, Киргизстані, Лівані, Македонії, Молдові, ФРН, Польщі, Росії, Румунії, США, Таджикистані, Туреччині, Угорщині, Узбекистані, Франції), зокрема: V Євразійському науковому конгресі (Іспанія); Міжнародній науковій конференції *«Психологія XXI сторіччя»*, присвяченій 90-літтю Бухарського держуніверситету й 10-літтю наукового журналу *«Психологія»* (Узбекистан); VIII Міжнародній науково-практичній конференції *«Наукові досягнення сучасного суспільства»* (Велика Британія); III Міжнародній науково-практичній конференції *«Виклики в науці сьогодення»* (США); IV Міжнародній науково-практичній конференції *«Євразійський науковий конгрес»* (Іспанія); засіданні Координаційного комітету Європейської мережі організаційних психологів та психологів праці (Франція) тощо.

Обмін друкованими виданнями та іншими видами інформації з науковими установами, закладами вищої освіти, інформаційними центрами, бібліотеками і

музеями, міжнародними організаціями і фондами в Україні та за її межами у звітний період здійснювався у таких формах: публікації 31 випуску фахових наукових видань МОН України (категорія «Б»), які входять до понад 27 міжнародних наукометричних і реферативних баз даних (наукові журнали «Технології розвитку інтелекту», «Організаційна психологія. Економічна психологія», «Психологічний часопис», «Психологія і особистість», «Проблеми сучасної психології», «Освіта та розвиток обдарованої дитини», а також збірника наукових праць «Проблеми сучасної психології»; 10 випусків міжнародних наукових видань, що засновані і видаються спільно з науковими та освітніми організаціями за кордоном: «Фундаментальні та прикладні дослідження у практиці провідних наукових шкіл» (видавці: Society for The Support of Publishing Initiatives and Scientific Mobility Limited (Велика Британія), Canadian publishing office «Accent Graphics Communications & Publishing»), за науково-методичної підтримки Інституту психології імені Г.С. Костюка та Товариства психологів України; «American Journal of fundamental, applied & experimental research», що входять до 22 міжнародних наукометричних баз даних; видання Інформаційного бюлетеня Європейської мережі організаційних психологів та психологів праці, які розповсюджуються серед фахівців з організаційної психології у провідних європейських університетах понад 30 країн світу; випуску 2 інформаційних бюлетенів спільно з міжнародними психологічними асоціаціями (англійською мовою).

Упродовж 2020 р. 27 вчених інституту стажувалися та підвищували кваліфікацію в Канаді, Польщі та Франції. 14 наукових працівників інституту є членами наукових рад 11 зарубіжних наукових видань:

– акад. С.Д. Максименко – головний редактор наукових журналів «Психологічний часопис» (видається спільно з Науковою фундацією суспільних наук (La Fondation Maison des sciences de l'homme) (Франція), «Fundamental and Applied Research In Practice of Leading Scientific Schools» (Канада), «American Journal of Fundamental, Applied & Experimental Research» (США);

– акад. Л.М. Карамушка, канд. психол. наук Г.В. Гуменюк, акад. Н.В. Чепелева, чл.-кор. О.М. Кокун, докт. філос. наук В.В. Москаленко, акад. М.Л. Смульсон – члени редколегій наукових журналів «Психологічний часопис» (видається спільно з Науковою фундацією суспільних наук (La Fondation Maison des sciences de l'homme) (Франція), «Fundamental and Applied Research In Practice of Leading Scientific Schools» (Канада), «American Journal of Fundamental, Applied and Experimental Research» (США), «Журнал Белорусского государственного университета. Философия. Психология» (Білорусь), Educational Psychology (Польща);

– канд. психол. наук В.Є. Луньов – головний редактор і відповідальний секретар наукових журналів «Fundamental and Applied Research In Practice of Leading Scientific Schools» (Канада) та «American Journal of Fundamental, Applied & Experimental Research» (США);

– акад. В.О. Моляко – член редакційної ради науково-практичного журналу «Право. Экономика. Психология» (Білорусь);

– чл.-кор. Т.О. Піроженко – член редколегії наукового видання

«Socialization & Human Development: International Scientific Journal», заснованого Київським національним університетом імені Тараса Шевченка та Щецинським університетом (Польща);

– докт. психол. наук Л.З. Сердюк – заступник головного редактора міжнародного наукового журналу «Social welfare. Interdisciplinary approach» (Литва), що індексується базою Web of Science Core Collection;

– канд. психол. наук Н.М. Дембицька – відповідальний редактор міжнародного наукового журналу «Socialization & Human Development: International Scientific Journal»;

– канд. психол. наук Н.Д. Володарська – рецензент міжнародного наукового журналу American Journal of Applied Psychology (США);

– канд. психол. наук О.А. Чиханцова – рецензент міжнародного наукового журналу «Social welfare. Interdisciplinary approach» (Литва), що індексується в Web of Science Core Collection.

Вчені інституту є членами міжнародних товариств, асоціацій, організацій і фондів:

– акад. С.Д. Максименко – президент «Глобального союзу науковців за мир», дійсний член Європейської академії природничих наук (ФРН), Міжнародної ради психологів (США), координатор досліджень щодо розроблення та використання експериментальних методів у сфері навчання та розвитку особистості;

– акад. Л.М. Карамушка – член координаційного комітету Європейської мережі організаційних психологів та психологів праці, почесний член Польської асоціації організаційних психологів (Польща), національний представник Міжнародної асоціації наукових досліджень у сфері економічної психології (International Association for Research in Economic Psychology) в Україні, разом з

– докт. психол. наук О.В. Креденцер є членами Європейської Асоціації психології праці та організаційної психології (European Association of Work and Organizational Psychology);

– канд. психол. наук Я.Ю. Каплуненко – дійсний член Європейської спільноти з вивчення травматичного стресу;

– канд. психол. наук В.Є. Луньов – президент Всесвітньої асоціації з підтримки науковців (World association for the support of scientists (США), дійсний член Всесвітньої федерації психічного здоров'я (World Federation for Mental Health) (США), директор Міжнародної наукової організації «Society for the support of publishing initiatives and scientific mobility» (Шотландія);

– докт. психол. наук Б.М. Ткач – член «Neuromarketing science & business association»;

– канд. психол. наук О.А. Чиханцова – член Всесвітньої асоціації позитивної і транскультуральної психотерапії (World Association for Positive and Transcultural Psychotherapy).

У 2020 р. наукові працівники інституту активно співпрацювали з 26 міжнародними громадсько-професійними організаціями у сфері освіти, гуманітарних наук, психології:

- Глобальним союзом науковців за мир (Global Union of Scientists for Peace), що працює на базі інституту;
- Україна й українці за кордоном (Ukraine and Ukrainians abroad);
- Європейською академією природничих наук (ФРН);
- Східноєвропейською федерацією наукової аналітики Міжнародної академії наук і вищої освіти (Велика Британія);
- Міжнародною радою психологів (США);
- Всесвітньою федерацією психічного здоров'я (World Federation for Mental Health);
- Європейською спільнотою з вивчення травматичного стресу;
- Міжнародною асоціацією прикладної психології» (International Association of Applied Psychology);
- Європейською мережею з організаційної психології та психології праці (European Network of Organizational and Work Psychologists);
- Європейською асоціацією психології праці та організаційної психології (European Association of Work and Organizational Psychology);
- Міжнародною асоціацією з економічних досліджень;
- Польською асоціацією організаційної психології;
- Міжнародною спільнотою екзистенційного аналізу та логотерапії;
- Всесвітньою асоціацією з підтримки науковців (World Association for the Support of Scientists) (США);
- Міжнародною науковою організацією «Спільнота з видавничих ініціатив та наукової мобільності («Society for the Support of Publishing Initiatives and Scientific Mobility») (Шотландія);
- Європейською асоціацією психотерапії (The European Association for Psychotherapy);
- Європейською конфедерацією психоаналітичних психотерапій (The European Confederation of Psychoanalytic Psychotherapies);
- Асоціацією психодрами для Європи (Psychodrama Association für Europa);
- Всесвітньою асоціацією позитивної та транскультурної психотерапії (World Association for Positive and Transcultural Psychotherapy);
- Фондом «Коли час має значення» («Gdy Liczy się Czas») (Польща);
- Центральньо-німецьким товариством кататимів «Образне життя та уявні процедури в психотерапії та психології» (Mitteldeutschen Gesellschaft für Katathymes Bilderleben und imaginative Verfahren in der Psychotherapie und Psychologie);
- Міжнародною асоціацією групової психотерапії та групових процесів (International Association for Group Psychotherapy and Group Processes);
- Робочою групою з питань КІП у країнах Балтії (Die Arbeitsgruppe für KIP in den baltischen Staaten in der MGKB);
- Європейською федерацією асоціацій психологів (European Federation of Psychologists' Associations);
- Федерацією європейських навчальних організацій з психодрами (The Federation of European Psychodrama Training Organisations);

– Організацією з безпеки та співробітництва в Європі (Organization for Security and Co-operation in Europe).

У 2020 р. наукові працівники **Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України** забезпечували розвиток і налагодження наукових зв'язків зі спорідненими науковими установами інших держав. Функції інституту полягали в організації та проведенні міжнародних науково-практичних заходів; проходженні наукових стажувань за кордоном; публікації спільних наукових видань; участі співробітників у редакційних колегіях наукових видань за кордоном та участі зарубіжних учених у редколегіях збірників наукових праць, що видаються інститутом. Вчені інституту брали участь у міжнародній експертній діяльності як експерти Ради Європи; є членами Наукової ради Докторської програми гуманітарних наук за спеціальністю «спадщина і культура миру» Автономного університету Сакатекаса (Мексика).

У межах реалізації проєкту МОН України та Міністерства закордонних справ Фінляндії *«Фінська підтримка реформи української школи» («Навчаємось разом»)* наукові працівники Інституту входять до складу консультативної групи Кластера 1. «Підготовка вчителів». Одним із результатів проєкту у співпраці з Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти та НАПН України є організація і проведення відкритого конкурсу з-поміж закладів вищої освіти України щодо розроблення освітніх програм зі спеціальності 013 «Початкова освіта» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка».

Продовжується співпраця з міжнародними організаціями і фондами, зокрема: з Міжнародним фондом Lions Clubs International Foundation, що сприяла вивченню і узагальненню зарубіжного досвіду впровадження програм соціально-емоційного навчання й підготовки педагогічних працівників до розвитку в учнів соціальних та емоційних компетентностей XXI століття. Одним із прикладів соціально-емоційного навчання є *освітня програма позитивного розвитку Lions Quest «Соціальні та емоційні компетентності XXI століття»*, впровадження якої успішно відбувається в Україні з 2016 р. за сприяння Фонду імені Чарльза Кеттерінга (вивчення і узагальнення американського досвіду деліберативної освіти і проведення дорадчих нарад громадян). У межах онлайн *проєкту Фундації ім. Кеттерінга «Проблеми дистанційного навчання деліберації у школах і вишах у зв'язку з епідемією COVID – 19»* передбачено з'ясування впливу дистанційного навчання на використання деліберації під час уроків та позакласної роботи в режимі онлайн. За результатами міжнародного дослідження заплановано публікацію аналітичного звіту та організацію семінарів і тренінгів для вчителів з метою поширення досвіду використання деліберації під час онлайн навчання. Результатом співпраці з Турецькою громадською організацією культури та освіти українців в Конії з питань освіти дітей у зарубіжжі є *впровадження курсу «Людина. Родина. Світ»* в діяльність суботніх шкіл, психолого-педагогічної підготовки працівників цих закладів у Туреччині.

Інститут став організатором і співорганізатором проведення 19 міжнародних наукових заходів в Україні. Наукові працівники інституту взяли

участь у роботі 27 міжнародних науково-практичних заходів, у тому числі у 8 з них за кордоном (Велика Британія, Молдова, Польща, Словаччина, Чехія).

У межах укладеної Угоди між ЮНЕСКО та НАПН України про створення *Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття»* підготовлено і проведено наукові заходи: VIII Всеукраїнську конференцію «Музейна педагогіка: проблеми, сьогодення, перспективи»; круглий стіл «Громадянсько-патріотичні ідеї Т.Г. Шевченка в соціокультурному та освітньому просторі України»; 6 вебінарів: «Рідномовна і багатомовна освіта у контексті сталого розвитку суспільства»; «Особливості роботи антиплагіатної системи StrikePlagiarism»; «Роль учителя в умовах дистанційного навчання: проблеми, їх вирішення та досвід»; «Використання Google Drive в освітньо-науковій діяльності: практичний огляд»; «Співпраця із стейкхолдерами у процесі підготовки докторів філософії»; «Проблеми дистанційного навчання в умовах пандемії. Рекомендації міжнародних організацій». Підготовлено пропозиції до проєкту Національного звіту України до 5-го Глобального звіту ЮНЕСКО з навчання та освіти дорослих (м. Белен, Бразилія). До ЮНЕСКО подано *заключний звіт Кафедри за 2016-2020 рр.*, який схвалено Сектором вищої освіти Відділу політики та систем навчання впродовж життя Програми ЮНІТВІН/Кафедри ЮНЕСКО. Вийшли друком *два номери Вісника Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI» / Unesco Chair Journal «Lifelong Professional Education in the XXI century»*.

Наукові працівники інституту пройшли стажування у Вищій школі лінгвістики у Ченстохові (складання кваліфікаційного іспиту з англійської мови на рівні «В»); у Вищому семінаріумі Духовного університету UKSW у Варшаві, за темою «Академічна доброчесність: виклики сучасності» (Польща), а також онлайн-навчання за курсом «Advanced Writing» у Каліфорнійському університеті (США).

Учені інституту взяли участь у реалізації 4 міжнародних проєктів:

– *проєкт «Promoting the development of active citizenship, tolerance and understanding in educational institutions and communities of Ukraine»* («Сприяння розвитку активного громадянства, толерантності та порозуміння в освітніх закладах і громадах України»), що здійснюється за фінансової підтримки посольства Королівства Норвегії. Проєкт відібрано у межах пріоритету «Зміцнення демократичної культури та толерантності», оголошеного у конкурсі пропозицій для отримання грантів 2020 року, метою якого є розвиток професійної компетентності педагогічних працівників щодо розвитку громадянських, соціальних, психолого-педагогічних та інших компетенцій дорослих – батьків (опікунів) та інших членів родин задля зміцнення партнерства закладів освіти і родин та розвитку відповідального батьківства;

– міжнародний *освітній проєкт «ABC klasy polskiej»* – програмі вдосконалення вчителів-полоністів за підтримки фонду «Свобода і демократія» та Міністерства національної освіти Республіки Польща. Участь у проєкті уможливила навчання з курсів «Розкриття власного потенціалу» та «Побудова дидактичних засобів вимірювання навчальних компетенцій у процесі проведення досліджень з використанням ІКТ»;

– проєкт «Права та здоров'я уразливих груп населення: заповнюючи прогалини» Міжнародного благодійного фонду «СНІД Фонд Схід-Захід» (здійснено переклад українською з російської посібника за програмою «Подорож заради життя» (Journey4Life).

Упродовж року взято участь у підготовці проєктних заявок у межах конкурсів Програми ЄС Еразмус+ 2020 р.: Професійна освіта дорослих для різноманітного інклюзивного суспільства в Україні/ Professionalization of Adult Education for a diverse inclusive society in Ukraine | PAEDIS (спільно з Чернівецьким національним університетом імені Юрія Федьковича та ін.; «Нарощування потенціалу у галузі вищої освіти 2020/Структурний проєкт/ Національний проєкт (2020-2023 рр.); «Створення освітньої платформи для розбудови архітектури освіти дорослих» (спільно з ЗВО Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» (2020-2023 рр.).

Вчені інституту є членами наукових редакційних колегій трьох зарубіжних часописів і членами наукових товариств:

– акад. Н.Г. Ничкало – Польсько-українського наукового щорічника «Професійна і неперервна освіта/Edukacja zawodowa i usyuawiczna» (співзасновниками є інститут та Академія спеціальної педагогіки імені Марії Гжегожевської у Варшаві (Польща);

– чл.-кор. Л.Б. Лук'янова – наукової ради наукового журналу «Rozprawy Społeczne»; член наукової ради щорічника Labor et Edukatio; редакційної колегії наукового видання «Zeszyty Naukowe KSW»; програмової Ради Міжнародного наукового кварталника «EDUKACJA ustawiczna dorosłych» (Польща), а також рецензент рукописів статей для наукових періодичних видань, що індексуються у наукометричних базах даних Scopus та/або Web of Science Core Collection (Czech-Polish-Slovak studies in andragogy and social gerontology); та (Annales Universitatis. Mariae Curie-Skłodowska);

– акад. Н.Г. Ничкало – член Наукового товариства «Польща – Україна»;

– чл.-кор. Л.Б. Лук'янова – почесний член Наукової ради Докторської програми гуманітарних наук за спеціальністю «спадщина і культура миру» Автономного університету Сакатекаса (Мексика); міжнародний консультант Автономного університету Сакатекаса (Мексика).

В Інституті проблем виховання НАПН України налагоджено зв'язки з Гданським університетом та Вищою школою індивідуальної та публічної безпеки «АПЕЙРОН» (Польща), Евразійським гуманітарним інститутом (Казахстан), Республіканським екологічним центром дітей та юнацтва (Білорусь), Міжнародним табором «Чавдар» (Болгарія), Міжнародним освітнім центром шкільної управи «Заля варна», ДЮОЦ «JK Auseklis» (Латвія), Норвезькою спілкою охорони природи (Норвегія), Поліцейською академією Чеської Республіки та іншими організаціями.

У звітному році вчені інституту здійснювали дослідження пріоритетних напрямів розвитку теорії та методики виховання, дошкільної і соціальної педагогіки в країнах Європи, Америки та на пострадянському просторі. З-поміж окремих напрямів діяльності активізувалися дослідження тенденцій розвитку дитячого руху в зарубіжних країнах (Білорусі, Казахстані, Литві, Польщі,

Франції та ін.), світових тенденцій розвитку дошкільної освіти, особливостей мистецької освіти та художньо-естетичного виховання, фізичного розвитку та здорового способу життя. Нині ці напрями реалізуються спільно з іншими науковими установами НАПН України та МОН України.

У межах міжнародного наукового співробітництва на базі лабораторії естетичного виховання та мистецької освіти інституту здійснено стажування вчених Казахського національного університету мистецтв: проведено розширене засідання лабораторії, присвячене обговоренню проблем музичної освіти в Казахстані та Україні; презентація-обговорення проєкту державного стандарту загальної освіти (мистецька галузь).

Наукові працівники інституту входять до складу спеціалізованих вчених рад зарубіжних закладів вищої освіти. Зокрема, О.А. Комаровська – член дисертаційної ради із захисту дисертацій доктора філософії (PhD) зі спеціальності 6D010600 «Музична освіта» Казахського національного університету мистецтв Міністерства культури і спорту (Казахстан); стажувалася в Соціально-технічному університеті (Польща) за темою «Інтернаціоналізація навчального процесу». Налагоджено співпрацю з Національною академією освіти імені І. Алтинсаріна Міністерства освіти і науки Республіки Казахстан. Зокрема, здійснюється обмін науковими статтями з метою поширення зарубіжного досвіду.

Упродовж звітнього року наукові працівники інституту брали участь у роботі понад 100 міжнародних наукових заходів.

У 2020 р. **Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України** продовжував співпрацю з Представництвом ЮНІСЕФ в Україні в межах проєкту «*The Use of ICF to Ensure Inclusiveness of Education*» («Використання МКФ для забезпечення освіти для всіх») на виконання Угоди про співробітництво Дитячого фонду ООН та Урядом України, річного плану діяльності ЮНІСЕФ в Україні та громадської організації «Соціальна синергія». Мета проєкту полягає в розробленні комп'ютерного інструментарію, що ґрунтується на основних складових Міжнародної класифікації функціонування (МКФ) у компоненті «Діяльність та участь», озброєння учителів інклюзивних закладів і фахівців єдиною технологією спостереження за дитиною у навчально-виховному процесі та здійснення комплексної оцінки. Результати пілотного дослідження, покладені в основу створення діагностичної складової психолінгвістичного інструментарію для подальшого диференційованого задоволення особливих мовленнєвих потреб під час навчання у закладі загальної середньої освіти, відображено у навчально-методичних посібниках «Стандартизація навчально-методичного забезпечення навчання молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення» та «Психолінгвістичні дидактичні технології діагностики й подолання мовленнєвих порушень у молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення».

Розпочато *експеримент Всеукраїнського рівня* за темою «Удосконалення процесу опанування навичок читання шляхом упровадження адаптивного кириличного шрифту Inclusion UKR у навчально-виховний процес учнів 1-2 класів закладів загальної середньої освіти» (2020-2022 рр.). За результатами

подано заявку до МОН України. Діяльність експерименту «Інклюзивна освіта і МКФ для вчителів (навчальний тренажер)» розпочато за ініціатииви ЮНІСЕФ Україна у партнерстві з ГО «Соціальна синергія» у 2019 р. Мета експерименту – розроблення інструменту, за допомогою якого вчитель матиме змогу набути навичок здійснення спостереження за дитиною у ході навчання, що сприятиме визначенню сильних сторін її розвитку для створення безпечного і водночас адекватного потребам дитини освітньо-розвивального середовища. Проведено перший етап апробації, сутність якого полягала у дослідженні якості читання текстів з використанням шрифту Inclusion UKR. Отримані позитивні пілотні емпіричні дані є прецедентом для надання кириличному шрифту Inclusion UKR статусу адаптивного, котрий можна кваліфікувати як дизайн друкованих символів, що мінімізує вірогідність оптичних спотворень літер алфавіту та інших знаків, сприяючи підвищенню ефективності взаємодії тексту з користувачем.

Інститутом продовжено роботу з пошуку європейських партнерів та розроблення проєктів для участі у Програмі міжнародного співробітництва Горизонт – 2020.

Налагоджено співпрацю з Шяуляйським педагогічним університетом (Литва) у контексті надання допомоги магістрам, які проходять стажування за обміном в Університеті «Україна» і знайомляться з організацією наукової роботи з надання допомоги дітям з особливими освітніми потребами. До Fulbright Research and Development Program подано проєкт «*Neuropsychology of Special Education: Master's Degree Program*», мета якого полягає в проведенні дослідження в одному з університетів США для розроблення магістерської програми з нейропсихології. Планується, що програма впроваджуватиметься в інституті та партнерських закладах. У 2019 р. проєкт схвалено грантовою комісією Fulbright Research and Development Program. Вирішується питання щодо можливості реалізації проєкту, що залежатиме від отримання американською стороною належного обсягу фінансування.

У 2020 р. започатковано співпрацю з партнерами із Нідерландів, Італії, Німеччини, ГО «Даун Синдром» в межах проєкту «*Навчання та працевлаштування людей з синдромом Дауна*», створеного для підтримки та обміну досвідом фахівців, які працюють з дітьми з синдромом Дауна. Наукове керівництво україно-голандським експериментом «Перспектива 21/3: Інтеграція дітей з синдромом Дауна в освітнє середовище» здійснюють спільно: Down Syndrome International Education (Великобританія); Спеціалізована школа «De Rank»; OGO (організація, яка підтримує розвиток спеціального навчання в країнах Східної Європи); Helpen de Handen («Допомагають руки»); Місія «Прийди і допоможи»; Linda Fonds; Педагогічний університет Pedagogical University «Driestar Educatief» (Нідерланди); Культурно-просвітницький Центр сприяння розвитку християнської культури і освіти та ВБО «Даун Синдром» (Україна).

На виконання положень двосторонньої угоди продовжено співпрацю відділу освіти дітей з порушеннями слуху та Спеціальним навчально-виховним центром для глухих і слабочуючих дітей та молоді імені Івана Павла II та Академією спеціальної педагогіки ім. Гжегожевської у Варшаві (Польща), якою

передбачено обмін науковою інформацією, аналітичними матеріалами, обговорення питань щодо побудови та модернізації системи освіти осіб з порушеннями слуху різних вікових груп, технологій навчання та здійснення корекційно-розвиткової роботи.

Протягом звітного року **Інститутом соціальної та політичної психології НАПН України** укладено дві угоди із зарубіжними закладами вищої освіти. Зокрема, партнерами інституту стали Вільний університет (Нідерланди) та Люблінський Католицький Університет Івана Павла II (Польща). Продовжено роботу в *3 основних міжнародних проєктах*, що реалізуються відповідними міжнародними консорціумами: на виконання *проєкту Erasmus+ DocHub «Structuring cooperation in doctoral research, transferrable skills training, and academic writing instruction in Ukraine's regions»* за участі 15 закладів вищої освіти 5 країн (Великої Британії, Ірландії, Литви, Фінляндії, Франції); *для організації постійного науково-практичного семінару з економічного і політичного самовизначення молоді* за участю 10 закладів 10 країн; *за напрямом психічного здоров'я* (об'єднує 6 закордонних суб'єктів). Спільно з Vrije University (Нідерланди) проведено два опитування з питань ставлення до здоров'я у груповому контексті і з питань здоров'я студентів в умовах карантину. Загалом співпраця здійснюється з науковими установами та неурядовими організаціями понад 20 країн (Бельгії, Греції, Ірландії, Італії, Молдови, Норвегії, Польщі, Румунії, Сербії, Франції тощо).

Вчені інституту брали активну участь у вивченні, узагальненні та поширенні зарубіжного досвіду, долучившись до проведення низки міжнародних заходів, зокрема:

– XI Теоретико-методологічного семінару з міжнародною участю та VIII міжнародного конкурсу молодих науковців «Архетипіка і публічне управління: традиція, її суб'єкти та джерела у постмодерному суспільстві» (Єгипет);

– XVII Міжнародної міждисциплінарної науково-практичної конференції «Простір арттерапії: творчість як задзеркалля реальності», в роботі якої взяли участь представники арттерапевтичних спільнот Великої Британії, США, Чехії і Швейцарії. За результатами конференції видано збірник матеріалів і черговий випуск збірника наукових статей ВГО «Арт-терапевтична асоціація» «Простір арттерапії»;

– IV Міжнародної конференції «Психічне здоров'я: глобальні виклики XXI століття», організованої спільно з Світовою федерацією психічного здоров'я, Міждисциплінарною радою з питань розвитку та навчання, Міжнародним фондом «Відродження»;

– V Міжнародної науково-практичної конференції «Військова психологія у вимірах війни і миру: проблеми, досвід, перспективи» спільно з університетами Білорусі, Литви, Польщі, Фінляндії та Чехії;

– вебінару «Методи та практика опитування на реальних прикладах» «DocHub's webinar», організованого спільно з Університетом Ліон-2 (Франція).

На запрошення організаторів міжнародних наукових заходів 1 науковий працівник перебував у закордонному відрядженні в м. Лісабоні (Португалія) для

участі в реалізації проєкту Центру РС «Північ-Південь»; 4 взяли участь у програмі підвищення кваліфікації для аспірантів та їхніх керівників за програмою «Методологія психологічних досліджень» Люблінського Католицького університету Івана Павла II (Польща). Завідувач лабораторії психології спілкування докт. психол. наук Г.М. Бевз викладала курс «Психологічні і суспільні аспекти соціальної праці» для студентів напряму підготовки «Соціальна праця» Педагогічного інституту Гуманітарно-природничого університету імені Яна Длугоша (Польща).

Спільно із зарубіжними партнерами реалізовано 4 наукових проєкти і програми: – *крос-культурне опитування з питань ставлення до здоров'я в груповому контексті та крос-культурне опитування з питань здоров'я студентів в умовах карантину* спільно з Вільним університетом (Нідерланди), за результатами яких підготовлено публікації; *проведення загальноєвропейського опитування «Дослідження Eurodoc щодо публікації у відкритих науках»*. Підготовка відкритого листа «Вступ до політики Eurodoc для європейського простору вищої освіти: фокус на підготовці докторантів та аспірантів» (Eurodoc Policy Input for European High Education Area: Focus on Doctoral Training and Doctoral Candidates (Eurodoc)); *підготовка розділу «Громадянська активність молодих українців під час реформування євроінтеграції» до колективної монографії «Реконструкція демократії та виховання громадянства: уроки Центральної та Східної Європи»*, з науковцями із Естонії, Латвії, Литви, Молдови, Польщі, Угорщини, України, Чехії.

Упродовж звітнього періоду 5 наукових працівників інституту взяли участь у 8 наукових заходах *програми міжнародного співробітництва ЄС Еразмус+*: канд. психол. наук І.О. Бондаревська – укладено контракт експерта з оцінювання проєктів «Горизонт 2020», проведено експертизу 6 проєктів «Horizon MSCA-IF-2020», подано 6 індивідуальних і 6 консенсусних звітів. У кожній групі працювали 3 експерти з різних країн та різних дисциплін; І. В. Жадан, С. І. Позняк, О. М. Кочубейник – учасники *проєкту Erasmus+ «Структуризація співпраці щодо аспірантських досліджень, навчання універсальних навичок та академічного письма на регіональному рівні України» /DocHub/*; *Поліщук С. А. – як співавтор проєкту Erasmus+ Jean Monnet «Elderly people and global European security» («Люди похилого віку і глобальна Європейська безпека»)*.

Ученими інституту спільно із зарубіжними партнерами створено, засновано та випущено 9 наукових видань. У зарубіжних виданнях, що ідентифікуються у наукометричних базах, опубліковано 32 статті співробітників інституту, у зарубіжних виданнях з високим імпаکت-фактором – 6. 5 співробітників інституту є членами 9 редколегій зарубіжних видань, з них 8 журналів («Journal of Social and Political Psychology», «International Journal of Political Science and Public Administration», «International Journal of Law, Psychology and Human Life», «Journal of Social Science Education», «Testing, Psychometrics, Methodology in Applied Psychology», «Economics, Social and Engineering Sciences», «Mental Health: global challenges», «Hellenic Journal of Nursing Science»).

Дев'ять наукових працівників інституту є членами 14 іноземних академій, міжнародних наукових товариств, асоціацій:

– канд. психол. наук І.О. Бондаревська – Міжнародної асоціації політичних наук;

– докт. психол. наук В.О. Васютинський – Польської асоціації соціальної психології;

– канд. психол. наук В.І. Вус – Світової федерації психічного здоров'я, Асоціації організацій у сфері нейророзвитку (Італія);

– канд. психол. наук І.Г. Губеладзе – Європейської ради молодих дослідників і аспірантів Eurodoc (Bologna Follow Up Group Officer, PlanS Officer);

– мол. наук. співр. Ю.Д. Гундєртайло – Європейської федерації психологічних асоціацій;

– докт. психол. наук В.О. Климчук – Американської психологічної асоціації, Міжнародного товариства фахівців з профілактики та лікування;

– член.-кор. Л.А. Найдьонова – Європейської асоціації досліджень комунікації і освіти ECREA – European Communication Research and Education Association; член новоствореної секції «Медіа, діти і молодь» (з 2019 р.); залучений експерт міжнародних дослідницьких проєктів українсько-польського і українсько-ізраїльського співробітництва;

– мол. наук. співр. О.Т. Плетка – Європейської федерації психологічних асоціацій; член-кореспондент, представник НС «Національна психологічна асоціація» секції ЄФПА із Соціальної психології; член Європейської асоціації транзакційного аналізу;

– канд. психол. наук Л.Г. Чорна – Європейської федерації психологічних асоціацій.

Основні завдання та функції **Інституту вищої освіти НАПН України** у забезпеченні розвитку та налагодженні наукових зв'язків зі спорідненими науковими установами інших держав, міжнародними організаціями і фондами з питань освіти, педагогіки та психології є такими: організація та проведення спільних наукових досліджень, спільних освітніх і наукових заходів; стажування наукових працівників; організація та реалізація спільних освітніх і наукових проєктів.

Протягом звітнього року в інституті досліджувались світові та європейські тенденції розвитку освіти, зокрема щодо стратегій вищої освіти в умовах інтернаціоналізації для стійкого розвитку суспільства, теоретичних основ і механізмів розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів України у контексті розширення інституційної автономії, механізмів оцінювання якості вищої освіти в умовах євроінтеграції, механізмів реалізації ефективного врядування в університетах України в умовах євроінтеграції, механізмів розширення фінансової автономії закладів вищої освіти України.

Здійснювався аналіз та узагальнення відповідних кращих практик зарубіжних країн, що представлено у підготовлених за проведеними дослідженнями аналітичних матеріалах та монографіях.

У звітньому році інститут брав участь у реалізації 5 міжнародних проєктів:

– *«Структурована співпраця в області докторських досліджень, підготовки з універсальних навичок та академічного письма в регіонах України» (Structuring cooperation in doctoral research, transferable skills training and academic writing instructions in Ukraine's regions, DocHub) (2016-2020 pp.)* Програми Erasmus+ (апробовано навчальну дисципліну «Політика та врядування у вищій освіті» для підготовки докторів філософії за освітньо-науковою програмою «Політика і лідерство у вищій освіті»);

– *«Імплементція системи забезпечення якості освіти через співпрацю Університет – Бізнес – Уряд у ЗВО «(Implementation of Education Quality Assurance System via Cooperation of University-Business-Government in HEIs, EDUQAS) (2017-2020 pp.)* Програми Erasmus+ (апробовано механізм оцінювання внутрішніх систем забезпечення якості закладів вищої освіти, розроблено звіт і рекомендації для самооцінювання університетів у процесі проходження акредитаційних процедур);

– *«Програми вдосконалення викладання у вищій освіті України» (Ukraine Higher Education Teaching Excellence Programme) (2019-2021pp.)* Британської Ради в Україні (проведено Модуль 1);

– *«Проект ЄС «Відродження переміщених університетів: посилення конкурентоспроможності, підтримка громад»/«Reinventing displaced universities: enhancing competitiveness, serving communities» (REDU) (2020-2023 pp.)* (проведено інформаційні зустрічі щодо подання заявок на конкурс, тренінг з управління проектом, інституційний аудит);

– *«Проект з міжнародної академічної мобільності (у зв'язку з пандемією коронавірусу заходи з міжнародної академічної мобільності перенесено на наступний рік).*

Організовано та проведено в онлайн-форматі ІХ Міжнародну науково-практичну конференцію «Європейська інтеграція вищої освіти України в контексті Болонського процесу: роль оцінювання якості викладання і навчання в процесі акредитації», організатори якої: МОН України, НАПН України, ІВО НАПН України, КНУ імені Тараса Шевченка, Спілка ректорів ЗВО України, Національний Еразмус+ офіс в Україні, Національні експерти з реформування вищої освіти Програми Еразмус+, Британська Рада в Україні. Участь у конференції взяли понад 230 викладачів, здобувачів вищої освіти, працівників ЗВО, наукових установ, представників МОН України, Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти та члени Національної команди експертів з реформування вищої освіти Еразмус+. Протягом доби у Facebook трансляцію конференції переглянуло понад 3000 користувачів.

У ході конференції свої експертні позиції оприлюднили представники МОН України, Національного агентства кваліфікацій, Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, заклади вищої освіти України, міжнародних експертних інституцій. З метою впровадження в Україні учасники конференції ознайомилися з підходами європейського простору вищої освіти щодо вдосконалення якості викладання і навчання через проекти, мережі, системи професійного розвитку; інформаційного менеджменту як складової забезпечення якості у вищій освіті та інструментів вимірювання для оцінювання якості;

обговорили питання забезпечення якості вищої освіти, студентоцентрованого навчання та викладання, акредитації та оцінювання якості; особливості сучасного освітнього середовища та методи викладання в університетах; удосконалення якості викладання і навчання через проєкти, мережі, системи професійного розвитку; інформаційного менеджменту як складової забезпечення якості у вищій освіті.

У звітному році здійснено одне наукове стажування (докт. філос. наук С.В. Курбатов) терміном шість місяців до м. Риги (Латвія) у межах проєкту «European Science Foundation». За результатами стажування опубліковано статтю в газеті «Освіта і суспільство».

Працівники інституту є членами редколегій зарубіжних наукових періодичних видань, що індексуються у наукометричних базах даних Scopus та/або Web of Science Core Collection: докт. філос. наук В.В. Зінченко – «Perspectives of Science and Education»; докт. філос. наук С.В. Курбатов – «Journal of Political Marketing» (USA) Taylor & Francis Group, «The Ideology and Politics Journal».

Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України є співорганізатором Міжнародної конференції «International Conference on ICT in Research, Education and Industrial Applications – ICTERI» з початку її заснування. Упродовж останніх 16 років вона стала традиційним науково-практичним англomовним міжнародним заходом, що об'єднує вчених, педагогів, практиків, розробників з понад 15 країн світу. Кращі доповіді учасників рекомендуються до друку в міжнародних виданнях CEUR-WS та Springer, що індексуються у наукометричних базах DBLP, EI-Compendex, Mathematical Reviews, SCImago, Scopus та ін.

Актуальність тематики міжнародної наукової дискусії незаперечна: інформаційно-комунікаційні технології (ICT) в освіті (E), дослідженнях (R) та промисловому застосуванні (I). У фокусі обговорень: інтеграція, гармонізація та трансфер знань. Семінари ICTERI – невід'ємна частина конференції, мета яких полягає у забезпеченні платформи для більш інтенсивного наукового обміну між дослідниками, зацікавленими у глибшому вивченні певної теми. Вчені інституту ввійшли до експертного кола програмних комітетів ICTERI та виступили співголовами трьох міжнародних семінарів: V Міжнародного семінару з професійної перепідготовки та навчання впродовж життя за допомогою ІКТ: особистісно орієнтований підхід (3L-Person); VIII семінару Іллі О. Теплицького «Комп'ютерне моделювання в освіті» (CoSinE 2020) та IV Міжнародного семінару «Методи, ресурси та технології для відкритого навчання та досліджень» (MROL 2020).

Міжнародний семінар 3L-Person засновано ученими інституту – докт. техн. наук О.Ю. Буровим і докт. пед. наук С.Г. Литвиною. Семінар призначений для оцінки нових технологій в освіті, навчальних середовищ і методів, що повинні забезпечити навчання людини протягом усього життя (від шкільного віку до виходу на пенсію), професійну підготовку та перепідготовку з огляду на особистісно орієнтований підхід. Семінар за п'ять років став професійним майданчиком обговорення проблем побудови адаптивних стратегій та дизайну

навчання, підтримки навчання людей протягом усього життя, навчання на робочому місці, навчання за допомогою ІКТ, що забезпечують віддалену співпрацю, навчання людей з особливими потребами, ІКТ в галузі безпеки в цілому та освітньої безпеки зокрема. Не менш важливим є формування рекомендацій щодо професійної перепідготовки та подальшого кар'єрного зростання. Співголовами семінару цього року були вчені інституту докт. пед. наук С.Г. Литвинова і докт. техн. наук О.В. Буров. У роботі семінару взяли участь і виступили з доповідями акад. В.Ю. Биков, канд. пед. наук О.П. Пінчук, канд. пед. наук О.М. Соколюк, канд. пед. наук О.О. Гриб'юк, канд. пед. наук О.В. Овчарук.

Один науковий працівник інституту пройшов два стажування у Польщі на базі закладів вищої освіти.

Вчені інституту здійснюють експертну діяльність: докт. пед. наук М.П. Шишкіна – у Програмному комітеті «Інформаційні та комунікаційні технології» (відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України «Про делегування представників та експертів до комітетів, відповідальних за моніторинг виконання Рамкової програми Європейського Союзу з досліджень та інновацій «Горизонт 2020» від 5 вересня 2018 р. № 636-р).

Наукові працівники інституту беруть активну участь у проведенні консультацій в межах «Академічного дослідницького консорціуму з інтеграції баз даних, робототехніки та мовних технологій» з питань використання хмаро орієнтованої платформи відкритого навчання та досліджень для співробітництва у віртуальних колективах цифрових платформ майбутнього.

У 2020 р. **Інститутом професійно-технічної освіти НАПН України** продовжено активну співпрацю з міжнародними організаціями, зокрема: Німецьким товариством технічного співробітництва (GTZ), Федеральним Інститутом професійної освіти Німеччини (Bundesinstitut für Berufsbildung – BIBB), Інститутом техніки та освіти в Технічному університеті м. Бремен, Університетом м. Констанца, (ФРН), Європейським фондом освіти (ЄФО), Університетом м. Валенсії (Іспанія), Віденським університетом економіки та бізнесу (Австрія), Інститутом підвищення кваліфікації «Міжнародна професійна академія «Туран-Профі» (Казахстан); Республіканським інститутом професійної освіти (Білорусь); Вищою лінгвістичною школою у Ченстохові та Академією імені Яна Длугоша у Ченстохові (Польща).

Важливою складовою міжнародної співпраці інституту є участь у міжнародних проєктах, зокрема проєкті ЕРАЗМУС+ *«Нові механізми управління на основі партнерства та стандартизації підготовки викладачів професійної освіти в Україні»*, партнери якого: Університет м. Констанца (Німеччина), Університет економіки та бізнесу (Австрія), Римський університет Тре (Італія), МОН України та ЗВО України. Метою проєкту є підвищення якості та актуальності підготовки викладачів для професійної освіти в Україні шляхом установа стандартів щодо механізмів управління на основі партнерства (УОП) між університетами, які здійснюють підготовку викладачів для професійної освіти, та закладами професійної освіти. У звітному році реалізується перший робочий пакет проєкту, завдання якого – аналіз системи

управління підготовкою викладачів у країнах ЄС; розроблення науково обґрунтованих інструментів для аналізу потреб цільових груп (викладачів ПТО, менеджменту, студентів ЗВО); аналіз поточного стану та проблем управління підготовкою викладачів для професійної освіти в Україні (шляхом загальнонаціонального опитування); статистична обробка та аналіз отриманих результатів; написання інституційних звітів за результатами опитування; проведення круглого столу за участю цільових груп і розроблення національної дорожньої карти для змін в управлінні професійною підготовкою викладачів для системи професійної (професійно-технічної) освіти в Україні.

У межах проекту групою вчених інституту розроблено науково обґрунтовані інструменти для аналізу потреб цільових груп: науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти, здобувачів вищої освіти, педагогічних працівників і керівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти; здійснено загальнонаціональне опитування щодо сучасного стану управління підготовкою педагогів професійного навчання; проведено аналіз потреб за допомогою розроблених інструментів; оброблено зібрані дані; підготовлено структурний звіт (українською та англійською мовами); розроблено професійні стандарти «Методист закладу професійної освіти», «Педагог професійного навчання», «Майстер виробничого навчання»; проведено підготовчу роботу з розроблення онлайн-платформи для взаємодії стейкхолдерів, залучених до процесу підготовки педагогів професійного навчання; здійснено широке впровадження результатів проекту у професійній спільноті (розміщення інформації про хід виконання проекту на сайті інституту, публікація результатів у фаховому виданні, проведення конференцій, вебінарів, участь у круглому столі); здійснено адаптацію до використання в Україні та розповсюдження анкети для опитування педагогів закладів професійної освіти, підготовленої партнерами з Університету Тре (Італія).

Чотири наукових працівники інституту брали участь у координаційній зустрічі проектних груп з Австрії, Італії та України у межах проекту Еразмус + *«Нові механізми управління на основі партнерства та стандартизації підготовки викладачів професійної освіти в Україні»* на базі Університету Констанца (Німеччина).

Інститут в межах проекту *«Просування енергоефективності та імплементації Директиви ЄС про енергоефективність в Україні» (2020-2025 рр.)*, що реалізується компанією «Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH» за дорученням урядів Німеччини та Швейцарії, бере участь у реалізації компонента «Професійні кваліфікації» проекту GIZ *«Реформи у галузі енергоефективності в Україні»*. Вчені інституту проводили польові дослідження з питань, пов'язаних із енергоефективністю в професійній освіті України. Так, підготовлено анкети для педагогічних працівників (викладачів спецтехнологій, майстрів виробничого навчання, методистів) закладів професійної (професійно-технічної) освіти, роботодавців і представників професійних асоціацій, громадських об'єднань, науково-дослідних установ, навчально(науково)-методичних центрів професійно-технічної освіти. Зміст анкет спрямований на оцінювання потреб і

компетентностей, пов'язаних з енергоефективністю в професійній освіті України, а також визначення гендерних особливостей підготовки кваліфікованих кадрів. Проведено всеукраїнське опитування за темою: «Виявлення потреб і запитів у нових кваліфікаціях у сфері енергоефективності і енергозбереження» та здійснено узагальнення результатів (905 респондентів із 13 регіонів України). Інститутом спільно із Всеукраїнською асоціацією працівників професійно-технічної освіти України проведено онлайн-інтерв'ювання представників центральних органів виконавчої влади, державної служби зайнятості, наукових установ, професійних асоціацій, громадських об'єднань, навчально-методичних центрів і закладів професійної (професійно-технічної) освіти та роботодавців для обговорення питань, пов'язаних із визначенням сучасних навичок/компетентностей кваліфікованих кадрів з енергоефективності й енергозбереження у галузях будівництва, енергетики, зварювальних технологій. В онлайн-форматі проведено круглий стіл «Професійні кваліфікації у сфері енергоефективності та енергозбереження» для обговорення пропозицій щодо тематики та структури освітніх програм для підготовки кваліфікованих кадрів і фахівців для здобуття додаткових компетентностей з енергоефективності та енергозбереження у сфері будівельної галузі та енергетики.

Чл.-кор. О.В. Бородієнко є національним консультантом ПРООН з написання практичного посібника «Наглядів ради закладів професійної (професійно-технічної) освіти», з проведення тренінгів «Наглядів ради закладів професійної (професійно-технічної) освіти» для керівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти Донецької, Запорізької та Луганської областей; з проведення інформаційних сесій за темою «Перспективи публічно-приватного партнерства у закладах професійної(професійно-технічної) освіти» для керівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти Донецької, Запорізької та Луганської областей.

Важливим напрямом міжнародної співпраці інституту є взаємодія з Федеральним інститутом професійної освіти ФРН. Учені інституту беруть участь у заходах, що проводяться Федеральним інститутом, зокрема у загальноєвропейському дослідженні, метою якого було з'ясування сучасної інфраструктури інституцій, що здійснюють дослідження у сфері професійної освіти і навчання в ЄС. Інститут представив своє бачення розвитку співпраці між науковими інститутами на теренах ЄС.

Інститут здійснює активну співпрацю з Вищою лінгвістичною школою в Ченстохові (Польща), яка є співорганізатором низки конференцій, що проводяться інститутом, зокрема: II Міжнародної науково-практичної конференції «Технологічна і професійна освіта в умовах ринку праці»; III Міжнародної науково-практичної відеоконференції «Професійна освіта в умовах сталого розвитку суспільства». Спільно проведено низку заходів у межах програми мовної підготовки та складання іспиту з іноземної мови (міжнародна сертифікація) для наукових, науково-педагогічних і педагогічних працівників закладів вищої та професійної освіти, наукових установ.

Протягом 2020 р. вчені інституту брали активну участь у міжнародних науково-практичних масових заходах, що проходили в межах європейських проектів у Білорусі, Болгарії, Польщі та Словаччині.

Упродовж звітного року 2 наукові працівники інституту пройшли стажування у Польщі за програмою «Education and Individualization in Educational Institutions» та за програмою «Інновації в освіті. Інноваційні технології викладання фахових дисциплін». За результатами стажування опубліковано монографію.

Міжнародна діяльність **Інституту обдарованої дитини НАПН України** у 2020 р. спрямовувалася на розвиток і налагодження наукових зв'язків зі спорідненими науковими установами інших держав, вивчення досвіду вирішення проблем виявлення, підтримки та розвитку обдарованих дітей і започаткування дослідження питань з науково-методичного забезпечення наукової освіти та систем оцінювання якості освіти.

Дослідження світових тенденцій розвитку освіти та ступеня розвитку наукової освіти в зарубіжних країнах привели до розкриття понятійного поля нового в українській педагогіці поняття – наукова освіта (Scientific Education). Досліджено відмінні характеристики і зв'язки між поняттями «науково-природничча-освіта», «освіта наукового спрямування», STEM і STEAM освіта. Визначено і розкрито відмінності, виокремлено структурні елементи понять «наукова грамотність» і «науково-природничча грамотність». Визначено базову філософську основу і ключовий підхід наукової освіти – конструктивізм у пізнанні та навчання на основі запиту, розкрито їх зміст. Проаналізовано та сформульовано цілі наукової освіти. Завдяки вивченню ініціатив уряду США із впровадження STEM і STEAM-підходів в освітню систему країни розкрито зміст категорії Arts: мистецькі дисципліни (серед яких велике місце займають візуальні мистецтва та дизайн), художні практики, а також гуманітарні і соціальні науки. У 2020 р. робочою групою вчених інституту підготовлено рукопис «Глосарію з наукової освіти», третина термінів якого (близько 100) складають базову термінологію сучасних освітніх підходів іноземного походження у межах тематики Science Education. Результати вивчення та осмислення цих понять включено до довідників з метою інтеграції діяльності вітчизняних педагогів у світову спільноту.

Науковими працівниками ідетально вивчено системи оцінювання якості освіти в країнах Азії, Америки та Європи, систематизовано різні підходи до контрольно-оцінювальної діяльності в системах освіти різних країн, *сформовано тенденції розвитку моніторингових досліджень у світовій освітній практиці*, що є актуальними і для сучасної української освітньої ситуації. Особлива увага зосереджувалася на узагальненні світового досвіду проведення PISA та з'ясуванні основних особливостей проведення програми дослідження в Україні. Відзначено, що на сьогодні науково-природничча освіта є основою інноваційного розвитку країни, тому необхідно вжити заходи з її удосконалення. Важливу роль у цьому відіграють розроблення і впровадження відповідних навчально-методичних матеріалів, освітніх технологій, перш за все цифрових, які б за підходами до організації освітнього процесу, структурою завдань сприяли

створенню тих навчальних ситуацій, які дозволяють вирішувати нестандартні завдання, що відповідають перспективним запитам ринку праці й суспільства – того, що і перевіряє PISA. Вони повинні забезпечувати формування навичок критичного мислення, креативності, роботи в команді, лідерства та інших навичок XXI ст.

Інститутом спільно з НЦ «МАНУ» організовано та здійснено прийом в Києві доктора Казіміро Віцціні, експерта Відділу наукової політики та розбудови потенціалу ЮНЕСКО. Казіміро Віцціні відповідає в ЮНЕСКО за Міжнародну програму фундаментальних наук, за проекти в галузі наукових комунікацій та наукової дипломатії. Окрім цього, він співпрацює з Американською асоціацією прогресу в науці у галузі наукової дипломатії. Доктор Віцціні поділився досвідом участі у програмі Горизонт - 2020, виступив на круглому столі «Наукова освіта: світовий та вітчизняний виміри», де представив результати трирічного проекту «PERFORM», реалізованого за рахунок бюджету Рамкової програми «Горизонт-2020» Європейської комісії і спрямовувався на розвиток інструментів наукової комунікації через театралізовані заходи. Основною метою проекту став пошук інноваційних шляхів заохочення та мотивації молоді до STEM-діяльності, як в теоретичному, так і в практичному аспектах, з одночасним сприяттям формуванню у молодих людей аналітичного й цілісного розуміння науки.

Вчені інституту брали участь у різних міжнародних заходах у сфері розвитку обдарованості, зокрема у «Глобальній конференції обдарованості і творчості», організованій Саудівською Аравією за темою з проблем найвизначніших світових практик у розвитку обдарованої, креативної та інноваційної молоді; побудови віртуального світу та передбачення наук і технологій шляхом інвестування в обдарованість та творчість; керування обдарованими, креативними та інноваційними можливостями для подолання глобальної кризи та викликів; інвестицій у розвиток обдарованості, творчості та інновації для досягнення соціального добробуту та економічного зростання; посилення віртуального обміну знаннями між обдарованими, креативними та інноваційними людьми по всьому світу.

За звітний період інститутом організовано і проведено Міжнародну науково-практичну онлайнконференцію «Обдаровані діти – скарб нації», у ході якої заслухано виступи її учасників із Казахстану.

У зв'язку з глобальною пандемією Міжнародну конференцію юних дослідників «ICYS-2020» перенесено на 2021 р. і заплановано провести у квітні у м. Белграді (Сербія). На виконання Програми спільної діяльності МОН України та НАПН України на 2020-2022 рр., Плану всеукраїнських і міжнародних організаційно-масових заходів з дітьми та учнівською молоддю на 2021 р., з метою цілеспрямованої, комплексної підготовки учнів до участі у Міжнародній конференції «ICYS – 2021» та формування команди від України інститут спільно з НЦ «МАН України» наприкінці 2020 р. оголосив проведення національного етапу Конференції, що відбудеться на Відбірково-тренувальних зборах «ICYS – Україна». Вже розпочато I-й реєстраційно-відбірковий етап конкурсу.

Продовжено співпрацю із закордонним виданням – науково-методичним періодичним журналом «Азербайджанська школа», до складу редколегії якого

входить науковий працівник інституту. Один учений інституту входить до наукової ради польського видання «Соціальна педагогіка» і проводить щотижневі аудиторії про наукове та суспільне життя в Україні на Radio Motyw (Polska).

У 2020 р. продовжено діяльність інституту як члена Ради Європейської федерації академій природничих і гуманітарних наук (ALLEA). Докт. філос. наук М.С. Гальченко є членом робочої групи з науково-природничої освіти Ради. Проведено засідання робочої групи та підготовлено звіт Ради зі стислим описом основних уявлень та ініціатив у сфері кліматичної освіти в Європі. ALLEA спільно з Королівською ірландською академією проведено вебінар «Чи може освіта щодо зміни клімату врятувати планету? Європейські перспективи». Здійснено організаційні заходи з підготовки симпозіуму з науково-природничої освіти «Нагальні питання у науково-природничій освіті».

Упродовж 2020 р. ДЗВО «Університет менеджменту освіти» укладено 4 угоди із зарубіжними партнерами: договір про практичну підготовку (стажування) здобувачів вищої освіти та педагогічних, науково-педагогічних працівників з компанією SEANS ORGANIZATION (Туреччина); угода про співпрацю в галузі вищої освіти з Варшавським університетом менеджменту «COLLEGIUM HUMANUM» (Польща); угода про міжнародну співпрацю між Білоцерківським інститутом неперервної професійної освіти та Університетом Par University College (Хорватія); угода про міжнародну співпрацю між Білоцерківським інститутом неперервної професійної освіти та Університетом Juraj Dobrila University of Pula (Хорватія).

Упродовж року університет брав участь в організації 10 міжнародних заходів: екзамену з навчальної дисципліни «Навчання і виховання дітей з розладами аутичного спектра» зі здобувачами вищої освіти другого (магістерського) рівня Інституту Юрая Палеша Католицького університету в Ружомберку (Словаччина); Днях українсько-польської культури, науки і освіти «POD JEDNYM NIEBEM» та Дні Європи-2020 «Україна – Польща – Словаччина»; Міжнародному онлайнсемінарі «Практична психологія в контексті соціальних змін» на базі університету за участю Державного університету Молдови, ГО «Центр особистісних і соціальних трансформацій», Інституту педагогічної освіти (Молдова) (у роботі семінару взяли участь понад 120 науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти, у тому числі післядипломної (керівники освітніх організацій, наукові та педагогічні працівники, здобувачі вищої освіти різних рівнів); Open-studio з міжнародною участю «Психолого-педагогічний та інформаційно-технічний супровід суб'єктів освітнього процесу в умовах пандемії: огляд кейсів адаптації і кейсів швидких реакцій» у межах XXII Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті»; Відкритій онлайн-лекції в межах програми «Visiting Professor» громадського діяча з питань Стратегічного розвитку та управління Річарда Беггетта (США); круглому столі за темою «Цифрові трансформації в освіті: виклики і можливості»; тренінг з розвитку навичок роботи (soft skills) щодо ефективної комунікації між ромським населенням та поліцією; відкритій онлайн-лекції в межах співпраці з Вищою школою управління охороною праці (Польща) з метою

підготовки психолога, коуча, бізнес-тренера 5 рівня кваліфікації EQF (Європейської системи кваліфікацій); міжнародному міждисциплінарному онлайн-семінарі «Political and economic self-constitution: media, political culture and democracy» (Сербія); двох етапах програми підготовки тренерів у межах австрійсько-українського проєкту «Компетентності лідерства та менеджменту для ефективного розвитку якості в опорних школах».

Активно реалізовувалися завдання у межах 3 проєктів, зокрема з Проєктним бюро «КультурКонтакт» (Австрія), фінським проєктом «Навчаємося разом. Підтримка Нової української школи», німецьким проєктом «Senior Experten Service». У межах фінського проєкту підтримки реформи української школи «Навчаємося разом. Підтримка Нової української школи» проведено онлайн-тренінг «Стратегія розвитку ОППО: клієнтоорієнтованість та внутрішня система забезпечення якості». Відповідно до угоди про співпрацю університету з Проєктним бюро «КультурКонтакт» (Австрія) у межах реалізації спільного проєкту «Компетентності лідерства та менеджменту для розвитку якості в опорних школах» на період 2019-2020 рр. проведено два етапи підготовки тренерів. У межах проєкту «Senior Experten Service» (Німеччина) проведено онлайн-нараду із запрошеним міжнародним експертом доктором Г.Х. Райдером із напрямку «Найвища ланка управління». Отримала фінансування проєктна заявка «Citizenship Education and European Values – Educational Aspect» за програмою Erasmus+ Jean Monnet Networks (19 країн, 28 установ), але початок проєкту відкладено до січня 2021 р. у зв'язку з COVID-19.

Упродовж 2020 р. відбулися робочі й офіційні зустрічі керівництва та співробітників університету з відомою піаністкою та викладачем Сарою Чен у межах проєкту «Толока» (Каліфорнійський державний університет Станіслауса, США); з представниками компанії «SEANS ORGANISATION» (Туреччина) для підписання угоди про практичну підготовку (стажування) педагогічних і науково-педагогічних працівників університету; з представниками Варшавського університету менеджменту «COLLEGIUM HUMANUM» (Польща) для підписання угоди про співпрацю у галузі вищої освіти та узгодження питань щодо прийому абітурієнтів на навчання до цього закладу вищої освіти.

Науково-педагогічні працівники університету *входять до редакційних колегій*, є рецензентами та членами наукових рад таких видань: Social Pedagogy/ Pedagogika Społeczna. Kwartalnik та ROCZNIK POLSKO-UKRAIŃSKI/PRACE NAUKOWE Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie (Польща); Journal of Economics, Trade and Marketing Management, SCHOLINK INC., журнал «Creative Education» («Творча освіта») (США); Международного научного журналу «Прогресс» і Международного научного журналу «Проблемы юриспруденции» (Грузія); наукового видання «Testing, Psychometrics, Methodology in Applied Psychology» (Італія). У зарубіжних наукових виданнях Білорусі, Казахстану, Латвії, Німеччини та Польщі публікуються наукові статті працівників університету, відповідно у збірниках міжнародних конференцій, що проводяться університетом, публікуються тези педагогів із Азербайджану, Білорусі, Грузії, Естонії, Казахстану, Латвії, Польщі, США, Фінляндії тощо.

Наукові й науково-педагогічні працівники університету є членами іноземних та спільних із іноземними партнерами міжнародних асоціацій: Міжнародної асоціації прикладної психології; Української асоціації організаційних психологів і психологів праці; програмних комітетів міжнародних конференцій: The International Conference on History, Theory and Methodology of Learning; The International Conference ICON-MASTED.

Науково-педагогічні працівники університету пройшли *стажування за кордоном*: 1 – у межах зимової школи «Методика психологічних досліджень. Сучасні європейські стандарти»; 1 – у межах співпраці з Вищою школою управління охороною праці в місті Катовіце; 13 – у межах співпраці з Університетом ім. Яна Длугоша в м. Ченстохова за Програмою академічної мобільності за напрямками «Соціальна робота» та «Економіка» (Польща); 9 – у межах співпраці з Juraj Dobrila University of Pula з отриманням сертифікатів про проведення майстер-класів та вебінарів, публікацією статей у журналі з наукометричною індексацією Web of Science «Fundamental and applied researches in practice of leading scientific schools» (Хорватія).

У 2020 р. **Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського** здійснювала міжнародне наукове співробітництво за такими напрямками: вивчення, узагальнення й поширення передового зарубіжного досвіду; участь у міжнародних науково-практичних заходах зарубіжних країн і країн, що входять до Європейського Союзу; членство в міжнародних товариствах; публікація статей іноземними мовами (англійською); налагодження міжнародного книгообміну.

За результатами вивчення та узагальнення передового зарубіжного досвіду науковими співробітниками підготовлено та опубліковано низку статей і тез.

Наукові працівники бібліотеки в дистанційному режимі взяли участь у 35 міжнародних науково-практичних заходах, у тому числі 33 конференціях, 1 семінарі, 1 вебінарі; брали участь у роботі 9 науково-практичних конференцій, що проводилися за кордоном (Болгарія, Естонія, Італія, Румунія, Угорщина, Швеція).

На запрошення зарубіжних учених чл.-кор. Л.Д. Березівська взяла участь у підготовці колективної заявки «Вступ до нових спільнот істориків освіти після 1945 р.: колишня східноєвропейська перспектива» спільно з 11 вченими з 7 країн (Естонії, Латвії, Литви, Угорщини, України, Чехії) для участі в Міжнародній науковій конференції ECER 20 у формі симпозіуму з історії освіти. Оргкомітетом ECER 20 – Європейською конференцією з освітніх досліджень прийнято подані членом-кор. Л.Д. Березівською тези «Вплив громадсько-педагогічного руху на розвиток української школи (в кінці XIX століття – 1917)» для участі в міжнародній конференції ISCHE 42 «Погляд згори і знизу: переосмислення соціального в історії освіти» (Швеція). Чл.-кор. Л.Д. Березівська та докт. пед. наук Т.Л. Гавриленко є членами Британського товариства істориків освіти (ознайомлення з дослідженнями зарубіжних істориків освіти, вивчення матеріалів журналів «History of Education», «The History of Education Researcher»). Здійснювалося міжнародне співробітництво із Всекитайською асоціацією з вивчення спадщини В.О. Сухомлинського.

Науковий співробітник Я.М. Николаєнко стала переможницею конкурсу на отримання стипендії для спеціалістів культури та креативних індустрій від програми ЄС «House of Europe» (фінансується Європейським Союзом, створена з метою підтримки професійного і творчого обміну між українцями та їхніми колегами в країнах ЄС). Один науковий працівник пройшов стажування «Освітні інновації: виклики 2020. Особливості фінської системи освіти» у Фінляндії.

За результатами виконання наукових досліджень науковими працівниками бібліотеки підготовлено 9 статей та 2 тези англійською мовою для публікації в зарубіжних наукових виданнях.

У звітному році діяльність **Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи** відповідно до його Стратегії розвитку, затвердженої вченою радою центру, спрямовувалася на підтримку існуючих наукових зв'язків з міжнародними організаціями та налагодження нових; створення умов для підготовки заявок та реалізацію спільних міжнародних наукових проєктів; долучення до міжнародних наукових програм; активізацію участі наукових працівників у міжнародних наукових конференціях та організацію міжнародних наукових заходів (конгресів, симпозіумів, конференцій).

Задля реалізації положень укладеного в 2019 р. *Меморандуму про спільну діяльність та партнерство між УНМЦ практичної психології і соціальної роботи та Програмним офісом Форуму Громадської служби миру в Україні, Громадською службою миру Німецького товариства міжнародного співробітництва (GIZ) ГмбХ, ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», ГО «Інститут миру і порозуміння», науковими працівниками центру протягом 2020 р. виконувались завдання міжнародного проєкту «Модель «Мирна школа» – новий шлях формування безпечніших, більш інклюзивних та дбайливих шкіл в Україні» та експерименту всеукраїнського рівня «Формування гуманістичних відносин між учасниками освітнього процесу шляхом упровадження моделі «Мирна школа» на 2019-2022 рр.*

У межах проєкту проведено 10 онлайн та офлайн зустрічей, під час яких тренери отримували зворотний зв'язок про впровадження Моделі, «труднощі, що виникали», та працювали над формуванням відповідних навичок у команди лідерів. Загалом відбулось 20 супервізійних зустрічей (6 – у Харківській області, 4 – у Чернігівській, 6 – у Дніпропетровській, 1 – у Львівській, 3 – у Одеській області). Проведено тренінг для тренерів з Моделі «Мирна школа» за участю 20 осіб, під час якого учасники здобули навички щодо проведення тренінгів з окремих елементів моделі «Мирна школа». Проведено вебінари для практичних психологів, соціальних педагогів, керівників експерименту «Мирна школа» в експериментальних закладах загальної середньої освіти за темами «Психологічна готовність педагогічних працівників до впровадження інновацій» та «Конфлікт. Насильство. Булінг. Різниця в чому?». У межах проєкту проведено моніторингове дослідження у 10 закладах загальної середньої освіти п'яти областей: Дніпропетровської, Львівської, Одеської, Чернігівської та Харківської із загальною кількістю 1135 респондентів. З них педагогічних працівників – 309, учнів – 826. Щодо учнів, то в опитуванні взяли участь 389 хлопців, що складає

47,1 % від загальної кількості, та 437 дівчат – 52,9 %. Гендерний розподіл характеризує заклади освіти, в яких проводилось опитування. Серед педагогічних працівників в опитуванні брали участь переважно жінки – 86,7 %, чоловіків – 13,3 %. Узагальнюючи одержану інформацію, зроблено висновок, що для створення безпечного освітнього середовища кожен учасник освітнього процесу повинен мати уявлення не тільки про те, що вважається насильством, але й про те, як мінімізувати ризики та небезпеки і створити умови для внутрішньої безпеки та безпеки навколо себе. Проєкт продовжуватиметься наступного року.

Продовжувалось упровадження міжнародного проєкту *«Створення та підтримка освітніх систем для запобігання та реагування на випадки насильства та впровадження медіації ровесників у постраждалих від конфлікту Східних регіонах України»*, який здійснюється ГО «Ла Страда Україна» та Дитячим фондом ООН (ЮНІСЕФ) за фінансової підтримки Європейського Союзу, Уряду Японії. За звітний період наукові працівники Центру взяли участь у підготовці до видання навчально-методичного посібника *«Вирішую конфлікти та будує мир навколо себе. Базові навички медіації однолітків. Навчально-методичний посібник»*, схваленого Науково-методичною комісією з проблем виховання дітей та учнівської молоді МОН України для використання в закладах освіти. Зміст навчально-методичного посібника спрямований на подальший розвиток відновних практик та відновного підходу в закладах освіти.

У 2020 р. наукові працівники центру долучились до участі у таких міжнародних проєктах:

– *Міжнародному Українсько-Норвезькому проєкті «Проєкт технічної допомоги: повномасштабне впровадження пробації в Україні»* (у якості національного експерта з пробації та установ виконання покарань), що триватиме протягом 2021 р. Основними партнерами проєкту є Міністерство юстиції України, Національна школа суддів України, Тренінговий центр для прокурорів та низка громадських організацій. Проєкт передбачає реалізацію заходів у кількох стратегічних напрямках: перший стосується налагодження ефективної партнерської мережі на засадах холістичного підходу у питаннях супроводу суб'єктів пробації та засуджених, котрі готуються до звільнення з місць позбавлення волі; другий спрямований на підготовку тренерів у системі юстиції, які в подальшому забезпечуватимуть навчальну діяльність з персоналом пробації. У межах цього компоненту долучено представників Тренінгового центру для прокурорів та Національної школи суддів України, створено окремий модуль для засуджених, які готуються до звільнення, та розроблено низку тренінгових програм саме з їх підготовки до повернення в суспільство;

– *Міжнародній Програмі СЕТА* – програмі безоплатної психологічної допомоги ветеранам АТО та членам їх родин, розробленої дослідниками психічного здоров'я університету Джонса Гопкінса (США). В Україні Програму СЕТА започатковано у 2015 р. і адаптовано, щоб вона відповідала потребам українських ветеранів, переміщених осіб і волонтерів. Вона включає індивідуальне консультування (від 8 до 12 тижнів), що базується на когнітивно-

поведінковому підході. Програму ефективно використовують для роботи з травматичним досвідом спеціалісти у Бірмі, Ефіопії, Замбії, Іраку, США, Таїланді.

У звітному році центром організовано та проведено 4 міжнародні наукові заходи та заходи з міжнародною участю, зокрема: VI Міжнародну науково-практичну конференцію «Особистість у кризових умовах та критичних ситуаціях життя» за участю понад 600 осіб з 11 країн (Білорусі, Іспанії, Канади, Казахстану, Китаю, Німеччини, Польщі, Угорщини, Швеції, Чехії); Всеукраїнську науково-практичну конференцію з міжнародною участю «Сучасні підходи та перспективи професійного розвитку фахівців соціономічних професій»; Міжнародну онлайн-конференцію «Організаційно-методологічні підходи надання ефективної психологічної допомоги в умовах трансформації суспільства»; Міжнародну науково-практичну конференцію «Надання соціальних послуг в умовах децентралізації: проблеми та перспективи» за участю 61 особи з Литви, Словаччини, Угорщини, Чехії.

Наукові працівники центру взяли активну участь у 15 міжнародних науково-освітніх заходах, зокрема: Міжнародному освітньому семінарі «АВА-терапія. Питання-відповіді»; XVII Міжнародній міждисциплінарній науково-практичній конференції «Простір арттерапії: творчість як задзеркалля реальності»; IX Міжнародній конференції «Навчальна кава зі смаком щастя» тощо, метою проведення яких є створення інформаційного поля для конструктивного спілкування фахівців з арт-терапії та сприяння підвищення рівня теоретичних знань, удосконаленню практичних умінь і навичок у сфері арттерапії. За результатами міжнародних заходів видано збірники матеріалів, статті та тези.

Акад. Л.Ф. Бурлачук є дійсним членом громадської спілки «Національна психологічна асоціація», членом Європейської федерації психологічних асоціацій, почесним членом Всеукраїнської психодіагностичної асоціації (ВПА), членом Тестового комітету та Наглядової ради ВПА, представником регіонального відділення ВПА у Черкаській області.

Х. РОЗВИТОК КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Х.1. РОБОТА З НАУКОВИМИ, НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИМИ І КЕРІВНИМИ КАДРАМИ

Кадровий склад НАПН України включає працівників підвідомчих установ академії, дійсних членів (академіків), членів-кореспондентів, іноземних членів і почесних академіків.

У 2020 р. чисельність наукових працівників наукових установ НАПН України склала 817 ос. (Додатки, табл. 27). Серед них за основним місцем роботи працювали 603 науковці, а саме: 133 доктори наук, 303 кандидати наук, 167 ос. без наукового ступеня. Нарощенню наукового потенціалу в системі НАПН України сприяло зростання порівняно з попереднім роком на 11 ос. чисельності вчених з науковим ступенем доктора наук. Водночас на 12 ос. зменшилася чисельність молодих учених віком до 35 років.

Щодо науково-педагогічних і педагогічних працівників у НАПН України, то їх чисельність у звітному році становила відповідно 137 і 45 ос. За основним місцем роботи працювало 109 науково-педагогічних працівників, з них 22 доктори наук, 65 кандидатів наук та 44 педагогічних працівники, серед яких 5 кандидатів наук. Їх чисельність за віковими категоріями наведено в табл. 28 (Додатки).

Чисельність членів НАПН України на 1 січня 2021 р. склала 163 ос., з них 75 дійсних членів (академіків) і 88 членів-кореспондентів.

Протягом звітного періоду пішли з життя дійсні члени (академіки) Я.Б. Олійник, О.Я. Савченко та члени-кореспонденти В.В. Голуб, П.В. Лосюк, М.Ф. Степко.

У 2020 р. загальними зборами НАПН України обрано трьох почесних академіків:

- по Відділенню вищої освіти – П.М. Кулікова, Г.Г. Півняка;
- по Відділенню професійної освіти і освіти дорослих – С.М. Аржевітіна.

На 1 січня 2021 р. чисельність іноземних членів НАПН України налічує 36 ос. і почесних академіків – 25 ос.

У підвідомчих установах НАПН України працюють 94 молоді вчені віком до 35 років, із них 45 кандидатів наук (47 %) та 1 доктор наук.

Із 163 членів НАПН України докторів наук – 153 (93 %), кандидатів наук – 10 (7 %). Серед 75 дійсних членів (академіків) – 73 доктори наук (97 %), 2 кандидати наук (3 %). З-поміж 88 членів-кореспондентів – 80 докторів наук (90 %), 8 кандидатів наук (10 %).

У складі членів НАПН України 1 Герой України, 63 заслужених діячів науки і техніки України, 64 заслужених працівників освіти України, 2 заслужених працівників вищої школи, 1 заслужений економіст України, 4 заслужених юристи, 1 заслужений учитель.

Усього 25 дійсних членів (академіків) (15 %) та 19 членів-кореспондентів (11 %) працюють у НАПН України за основним місцем роботи. Чисельність членів НАПН України за відділеннями наведено в табл. 29 (Додатки).

Показники вікового цензу членів НАПН України подано в табл. X.1.1.

Таблиця X.1.1

Віковий ценз членів НАПН України

Члени НАПН	Усього	До 50 років	50 – до 60 років	60 – 70 років	Понад 70 років
Дійсні члени (академіки)	75	–	2	22	51
Члени-кореспонденти	88	3	19	24	42
Усього	163	3	21	46	93

На виконання вимог Положення про атестацію наукових працівників у підрозділах НАПН України, затвердженого постановою Президії НАПН України від 22 квітня 2019 р. № 1-2/5-118, протягом звітнього періоду в 6 наукових установах проведено атестацію наукових працівників. Відповідно до затверджених на початок 2020 р. графіків атестації підлягали 80 наукових працівників. Фактично рішеннями атестаційних комісій наукових установ, затверджених вченими радами, підтверджено професійну компетентність, результативність роботи та відповідність займаним посадам 78 науковим працівникам. У звітному році вчене звання професора присвоєно 2 ос. – вченим Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України та Інституту професійно-технічної освіти НАПН України; вчене звання старшого дослідника – 5 науковцям, по одному з Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України та двом – з Інституту професійно-технічної освіти НАПН України.

У 2020 р. в Інституті педагогічної освіти та освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України відбулися вибори директора, заступників з наукової та науково-експериментальної роботи та ученого секретаря. За результатами виборів директором Інституту обрано чл.-кор. Л.Б. Лук'янову. Президією НАПН України підтримано рішення колективу інституту та на новий термін затверджено Л.Б. Лук'янову на керівній посаді.

Таким чином, керівні кадри підвідомчих установ НАПН України, з якими укладено контракти, за звітний період налічували 51 ос., а саме: директорів – 15, ректор – 1, їх заступників з наукової роботи – 20, заступників з навчальної роботи – 3, проректор – 1, вчені секретарі – 11. Серед них – 28 докторів наук, 20 кандидатів наук, 3 ос. без наукового ступеня.

За поданням Президії НАПН України за особисті заслуги перед Українською державою у галузі науки і освіти, плідну наукову діяльність у 2020 р. державними нагородами України відзначено: академіка-секретаря Відділення вищої освіти НАПН України, доктора філософських наук, професора, дійсного члена (академіка) НАПН України П.Ю. Сауха; директора Інституту

інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, доктора технічних наук, професора, дійсного члена (академіка) НАПН України В.Ю. Бикова; директора Навчально-наукового центру професійно-технічної освіти НАПН України, кандидата педагогічних наук Д.В. Гоменюка – орденом «За заслуги» II ступеня. Завідувачу відділу Інституту педагогіки НАПН України, доктору педагогічних наук, професору О.Г. Локшиній присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України»; начальнику фінансово-економічного відділу апарату Президії НАПН України В.М. Грицан присвоєно почесне звання «Заслужений економіст України».

У звітному році почесними грамотами, грамотами і подяками НАПН України відзначено понад 450 працівників наукових установ та освітніх закладів України. Медаллю НАПН України «Ушинський К.Д.» нагороджені 63 учених, працівників освіти України, зарубіжних вчених, громадських діячів. Медаллю НАПН України «Григорій Сковорода» – 34 вітчизняних та зарубіжних вчених. Медаллю НАПН України «Володимир Мономах» – 17 учених. Медалі НАПН України «Іван Франко» та «Леся Українка» отримали відповідно 27 та 24 вітчизняних вчених.

Х.2. ДІЯЛЬНІСТЬ РАДИ МОЛОДИХ ВЧЕНИХ НАПН УКРАЇНИ

У звітному році діяльність Ради молодих вчених НАПН України здійснювалася відповідно до Положення про Раду молодих вчених НАПН України, затвердженого у новій редакції постановою Президії НАПН України від 16 травня 2019 р. № 1-2/6-40. Рада налічує 28 ос. (по два представники від підвідомчих установ академії, один – від Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи та три асоційованих члени).

Наукова діяльність. У 2020 р. уперше реалізовано наукові проекти для підтримки молодих вчених НАПН України на засадах конкурсного відбору. Грантове фінансування отримали 7 прикладних наукових досліджень:

– «Методичні засади формування умінь протидії насильству в учнівській молоді» (керівник – канд. пед. наук О.Л. Хомич, Інститут проблем виховання НАПН України);

– «Сучасні технології надання психологічної допомоги сім'ям, постраждалим у подоланні складних життєвих обставин» (керівник – докт. психол. наук М.М. Павлюк, Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України);

– «Діагностика емоційних станів дітей з особливими освітніми потребами засобами біоімпедансометрії» (керівник – канд. психол. наук О.В. Орлов, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України);

– «Науково-методичне забезпечення перевірки сформованості математичної, читацької та природничо-наукової грамотності учнів гімназії в контексті результатів міжнародного дослідження PISA» (керівник – канд. пед. наук В.О. Надтока, Інститут педагогіки НАПН України);

– «Системно-статистичний аналіз якості освіти обдарованих учнів в Україні (за результатами PISA 2018)» (керівник – канд. психол. наук І.О. Якімова, Інститут обдарованої дитини НАПН України);

– «Новітні підходи до професійного самовдосконалення педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти у міжкурсовий період підвищення кваліфікації» (керівник – докт. пед. наук О.Б. Кошук, Інститут професійно-технічної освіти НАПН України);

– «Оцінювання ефективності діяльності університетів України у контексті метрик Європейської асоціації університетів» (керівник – докт. пед. наук І.В. Власова, Інститут вищої освіти НАПН України).

За результатами прикладних наукових досліджень отримано вагомі наукові результати, пов'язані з вивченням проблем повної загальної середньої освіти, освіти дітей з особливими освітніми потребами, позашкільної, професійної (професійно-технічної), вищої освіти та психологічного супроводу освіти. Підготовлено 31 одиницю продукції: 3 од. наукової (препринт, науково-аналітична доповідь), 8 од. виробничо-практичної (методичні посібники, практичні посібники, методичні рекомендації), 15 статей, 5 тез доповідей, із них друкованих та електронних видань: виробничо-практичної – 4, статей – 11, тез доповідей – 5.

Упроваджено на різних етапах і рівнях наукові результати 7 (100 %) прикладних наукових досліджень для підтримки молодих вчених, оприлюднено і розповсюджено серед цільових груп користувачів 20 (64,5 %) із 31 розробки. Наукові результати виконаних досліджень молодих вчених упроваджено у закладах освіти різних рівнів, в органах державної влади та місцевого самоврядування, а також представлено на онлайн-семінарі 17 лютого 2021 р.

Науково-практичні заходи. За ініціативою членів Ради організовано науково-практичні заходи, спрямовані на забезпечення прагнень молодих вчених до професійного розвитку:

– науково-методичний семінар «Академічна доброчесність та особливості роботи антиплагіатних програм: реалії сьогодення» (11 березня 2020 р., спільно з Радою молодих вчених Державного науково-дослідницького інституту МВС України);

– Всеукраїнську науково-практичну інтернет-конференцію «Розвиток науки та техніки: проблеми і перспективи» (21 травня 2020 р., спільно з Радою молодих вчених Державного науково-дослідницького інституту МВС України);

– Всеукраїнську науково-практичну конференцію здобувачів вищої освіти і молодих учених «Наука і молодь – 2020: пріоритетні напрями глобалізаційних змін» (14 травня 2020 р., спільно з Радою молодих вчених ДЗВО «Університет менеджменту освіти»);

– VIII Всеукраїнську науково-практичну конференцію молодих учених «Наукова молодь-2020» (21 жовтня 2020 р., спільно з радами молодих вчених НАН України, МОН України, Державного науково-дослідницького інституту МВС України, Інституту інформаційних технологій і засобів навчання, Інституту соціальної та політичної психології НАПН України);

– англomовний семінар для науковців «Open Up!» (23 січня, 20 лютого, Інститут соціальної та політичної психології НАПН України);

– круглий стіл, присвячений 72-й річниці прийняття загальної декларації прав людини (10 грудня 2020 р., спільно з радами молодих вчених Державного науково-дослідницького інституту МВС України; Інституту соціальної та політичної психології НАПН України);

– прямий ефір «10 секретів самоефективності вченого на карантині» (8 квітня 2020 р., І.Г. Губеладзе за організації Ради молодих вчених при МОН України);

– вебіари в межах просвітницького проекту «Онлайн-Коло» щодо збереження психологічного здоров'я і попередження негативних проявів в умовах карантинних обмежень (квітень-червень 2020 р., Інститут соціальної та політичної психології НАПН України).

За результатами проведення трьох заходів підготовано і видано:

– збірник тез Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції з нагоди відзначення Дня науки-2020 в Україні (м. Київ, 21 травня 2020 р.)¹;

– збірник матеріалів VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених «Наукова молодь-2020» (м. Київ, 21 жовтня 2020 р.)²;

– збірник тез круглого столу, присвяченого 72-й річниці прийняття загальної декларації прав людини (10 грудня 2020 р.)³.

Протягом звітнього року молоді вчені НАПН України взяли участь у таких заходах:

– прямих ефірах, організованих Радою молодих вчених при МОН України;

– щорічній конференції Європейської ради аспірантів та молодих дослідників Eurodoc «Open Up Your Science!» (22-23 липня 2020 р., Eurodoc);

– щорічних зборах Європейської ради аспірантів та молодих дослідників Eurodoc (2-25 липня, І.Г. Губеладзе);

– Всеукраїнському Форумі Рад молодих вчених (29 вересня 2020 р., Рада молодих вчених при МОН України);

– Осінній школі молодого науковця – 2020 (Рада молодих вчених при МОН України);

– Міжнародній науково-практичній конференції за міжнародною участю «Професійний розвиток фахівців в умовах цифровізації суспільства: сучасні тренди» (12-13 листопада 2020 р.).

Співпраця з молодими вченими інших установ. Одним із пріоритетів діяльності Ради є налагодження тісної співпраці з молодими вченими інших установ, зокрема Радою молодих вчених при МОН України (член Ради канд. психол. наук І.Г. Губеладзе), Радою молодих вчених НАН України, Міжгалузевою Радою молодих вчених (Ради молодих вчених усіх галузевих академій, до якої входять канд. психол. наук І.Г. Губеладзе, канд. пед. наук Д.В. Васильєва, П.С. Прохорчук), Радою молодих вчених Державного науково-дослідницького інституту МВС України. Так, у співпраці проведено у спільні

¹ <https://bit.ly/3rLJO7c>

² <https://bit.ly/3tq8YIP>

³ <https://bit.ly/3bMvvK8>

науково-практичні заходи, внесено пропозиції до нормативної бази з питань, що стосуються наукової діяльності, зокрема захисту прав молодих науковців.

Губеладзе І.Г., внесено пропозиції до проекту Порядку присудження наукових ступенів і Порядку оцінювання робіт молодих вчених, поданих на Премію та Стипендію Верховної Ради України; спільно з Радою молодих вчених при МОН України організовано і проведено Всеукраїнське опитування серед молодих вчених «Наукова молодь в Україні».

Губеладзе І.Г. обрано національним делегатом до Європейської ради аспірантів і молодих дослідників Eurodoc, де відповідно обрано членом Правління, зокрема представником Ради для співпраці та комунікації з cOAlition S щодо впровадження Плану S і політики відкритої науки (Plan S Officer) та з Групою супроводу Болонського процесу (Bologna Follow Up Group Officer). Виконуючи делеговані функції, І.Г. Губеладзе взято участь у підготовці пропозицій щодо представництва молодих дослідників та їх інтересів у нормативних документах Болонського процесу, поширення політики відкритої науки та адаптації європейських нормативів в українському законодавстві.

Губеладзе І.Г. взято участь у Міжнародній зустрічі групи супроводу Болонського процесу (Bologna Follow Up Group Meeting, 4-5 березня 2020 р., м. Київ) та Римській міністерській конференції (Rome Ministerial Conference, 19 листопада, м. Рим, онлайн). Також І.Г. Губеладзе є членом трьох робочих груп Eurodoc: «Підготовка докторів філософії» (Doctoral Training), «Психологічне благополуччя молодих науковців» (Mental Health) та «Відкрита наука» (Open Science), що дає змогу в тісному контакті з європейськими колегами вивчити європейський досвід підготовки докторів філософії та ділитися українським досвідом і напрацюваннями. Ураховуючи досвід європейських колег, важливими є вивчення якості підготовки докторів філософії в Україні, можливостей для розвитку молодих науковців; привабливості дослідницької кар'єри для талановитої молоді та її працевлаштування; психічного здоров'я, балансу роботи та приватного життя; географічної, інтерсекторальної та міждисциплінарної мобільності на всіх етапах кар'єри; сприятливого дослідницького середовища, (не)стабільності працевлаштування; фінансового та пенсійного забезпечення тощо.

І.Г. Губеладзе пройшла міжнародний курс з наукової дипломатії 2020 AAAS-TWAS Course on Science Diplomacy (21-24 вересня 2020 р.) American Association for the Advancement of Science (AAAS), The World Academy of Sciences (TWAS) (м. Трієст, Італія).

Рада молодих вчених НАПН України та деякі ради молодих вчених підвідомчих установ НАПН України (Інституту педагогіки, Інституту соціальної та політичної психології, Інституту вищої освіти, Інституту інформаційних технологій і засобів навчання, Університету менеджменту освіти) внесено до **Реєстру рад молодих вчених**¹, створення якого ініціювала Рада молодих вчених при МОН України з метою налагодження професійних контактів між молодими дослідниками наукових установ, закладів вищої освіти України та іноземними

¹ <https://bit.ly/3vIzZyZ>

науковими установами й організаціями для поглиблення наукової, освітньої співпраці та спільного проведення заходів з наукової, освітньої діяльності.

Виступи у ЗМІ. Молодими вченими НАПН України надавалися інтерв'ю і проведено виступи у ЗМІ. Зокрема І.Г. Губеладзе взято участь у програмі «Наука XXI» на каналі «Рада» щодо можливості реалізації міждисциплінарних досліджень в Україні і за кордоном¹.

Міжнародна діяльність молодих вчених академії залишається здебільшого на рівні індивідуальних проєктів наукової і академічної мобільності через брак фінансування та відсутність відповідних статей витрат на закордонні відрядження, публікації у міжнародних виданнях та участь у міжнародних наукових заходах. Водночас молоді вчені беруть участь у міжнародних проєктах, конференціях, публікують результати своїх досліджень у міжнародних виданнях.

Нагородження молодих вчених. У звітному році за поданням Ради молодих вчених НАПН України до Дня науки дев'ять найактивніших молодих вчених академії нагороджено відзнаками НАПН України: Почесною грамотою – канд. пед. наук А.С. Сухіх, канд. пед. наук В.В. Коваленко, П.С. Прохорчук; Грамотою – канд. психол. наук М.С. Дворник, канд. пед. наук О.Ф. Паламарчук, канд. психол. наук М.В. Шепельова; Подякою – канд. пед. наук докт. пед. наук О.П. Радкевич, В.Ю. Белан, Г.В. Однорог.

Заступник голови Ради молодих вчених НАПН України канд. пед. наук А.С. Сухіх (Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України) нагороджено Премією Президента України для молодих вчених у 2020 р.

Актуальні проблеми:

– викликає стурбованість тенденція до зменшення державного замовлення і зниження фінансування на підготовку докторів філософії та докторів наук за рахунок бюджетних коштів. Відтак здобувачі ступеня доктора філософії змушені шукати додаткові джерела фінансування, що, безумовно, позначається і на якості їхньої дослідної роботи, і на успішності проходження цього шляху та ступеня задоволення від наукової роботи. Перевтома, виснаження, незадоволення і знецінення діяльності спонукають значну частину молодих вчених полишати наукову сферу і призводять до стрімкого відтоку наукової молоді і висококваліфікованих фахівців з галузі у приватний сектор або за кордон;

– ключовим є питання підтримки наукової молоді як із боку колег, так і з боку керівництва установ і академії, а також підвищення престижності наукової діяльності загалом, передусім шляхом забезпечення гідної заробітної плати для висококваліфікованих фахівців інтелектуальної праці;

– вагомим кроком є необхідність проведення комплексного дослідження психологічного благополуччя здобувачів ступеня доктора філософії, зокрема співвідношення їхньої мотивації вступу до аспірантури, очікування та отриманих результатів, особливостей входження у наукове середовище, зокрема взаємодії з колегами і науковим керівником, задоволеності науковою діяльністю,

¹ <https://bit.ly/3eBUa5M>

можливості працевлаштування тощо. Розроблення на основі отриманих результатів рекомендацій для Уряду, МОН України та установ, що здійснюють підготовку докторів філософії, з метою підвищення ефективності такої діяльності;

– актуальною є організаційна підтримка і забезпечення відповідного фінансування реалізації науковою молоддю спільних міждисциплінарних наукових проєктів, що є трендом світової науки;

– для підвищення мотивації досягнення успіху в науковій діяльності та громадській активності молодих вчених важливим є пошук можливостей для преміювання найактивніших дослідників у межах підвідомчих установ та на рівні НАПН України, передусім заохочення молодих науковців академії до участі у конкурсах на отримання іменних стипендій і премії Верховної Ради України, Премії Президента України та стипендії Кабінету Міністрів України для молодих учених, інших державних і недержавних конкурсів і програм,

Діяльність Ради молодих вчених НАПН України відображено на її вебсторінці та на сайті академії¹, зокрема в англomовній версії, систематично висвітлюється на сторінці у мережі Facebook² та в закритій групі Ради; на YouTube каналі Ради³. Більшість рад молодих вчених підвідомчих установ НАПН України має свою сторінку на сайті установи та у мережі Facebook, де висвітлюється їх діяльність.

¹ <http://naps.gov.ua/ua/>

² <https://www.facebook.com/Рада-молодих-вчених-НАПН-України-591293124401841/>

³ <https://www.youtube.com/channel/UCIockHsVwXXInwo1LgUJTag>

XI. НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ МАСОВІ ЗАХОДИ ТА ВИСТАВКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

XI.1. ПРОВЕДЕННЯ МІЖНАРОДНИХ І ВСЕУКРАЇНСЬКИХ КОНФЕРЕНЦІЙ, ЧИТАНЬ, СЕМІНАРІВ, КРУГЛИХ СТОЛІВ

У 2020 р. вчені НАПН України відповідно до плану роботи провели 165 масових заходів: 69 міжнародних і всеукраїнських наукових конференцій та педагогічних читань, 60 семінарів, 13 круглих столів (10 заходів не відбулося у зв'язку з карантинними обмеженнями). Водночас наукові працівники підвідомчих установ були організаторами і співорганізаторами 455 масових заходів, зокрема 96 конференцій, 275 семінарів, 15 круглих столів (Додатки, табл. 23). 3442 рази вчені академії брали участь у 13 з'їздах і конгресах, 107 симпозіумах, 1545 конференціях, 508 семінарах, 14 педагогічних читаннях, 145 круглих столах, 74 виставках, 976 інших заходах. Внаслідок пандемії COVID-19 і введення карантину більшість масових науково-практичних заходів проводилися в онлайн-режимі.

У звітному році вчені Інституту педагогіки НАПН України провели за планом роботи НАПН України 9 заходів (науково-практичну конференцію «Зміст і технології шкільної освіти» та Всеукраїнський круглий стіл «Проблеми та перспективи реалізації сучасних ідей освіти в новій українській школі» перенесено на 2021 р.).

На міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми сучасного підручника» обговорено питання концептуально-методологічних засад створення сучасної навчальної книги, міжнародного досвіду створення підручників для школи, експертного оцінювання якості навчальної книги, психолого-педагогічних вимог до змісту та структури навчальних видань, розвивального і виховного потенціалу сучасних підручників, реалізації компетентнісного підходу в підручниках для закладів загальної середньої освіти, сучасних підходів до розроблення підручників для людей з особливостями психофізичного розвитку, особливостей проектування навчально-методичних комплексів для закладів вищої освіти.

У доповідях учасників IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2020: глобалізований простір інновацій» висвітлено методологічні проблеми порівняльної педагогіки, педагогічні реалії у порівняльно-історичній ретроспективі, освітні реформи та інновації у глобалізованому світі, стратегії розвитку дошкільної та шкільної освіти у світовому вимірі, тенденції розвитку шкільної освіти в країнах ЄС, США та Китаї, актуальні проблеми професійної освіти й освіти дорослих у компаративістичній перспективі, світові тенденції розвитку ІКТ-освіти та питання щодо викликів для освіти через пандемію COVID-19.

На II Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Освіта XXI століття: теорія, практика, перспективи» обговорено проблеми і

перспективи розвитку дошкільної, початкової, загальної середньої, позашкільної, вищої освіти та освіти дорослих у XXI ст.

Змістовно й результативно пройшла Всеукраїнська науково-практична конференція «Історія та філософія освіти в незалежній Україні: здобутки і стратегії», співорганізатором якої був відділ історії та філософії освіти Інституту педагогіки НАПН України, на якій висвітлено нагальні питання оновлення методологічних підходів у дослідженнях історії української освіти і педагогічної науки та філософських рефлексій модернізації української освіти у сучасному соціокультурному контексті.

Під час всеукраїнської веб-конференції до нового навчального року «Учені НАПН України – українським учителям» наукові працівники інституту надали освітянам методичні поради й рекомендації щодо особливостей організації освітнього процесу в 2020/2021 навчальному році й розвитку національної системи освіти та ознайомили з новітніми досягненнями педагогіки і методики шкільного навчання.

Учасники Всеукраїнської науково-практичної конференції «VIII Волошинські читання. Шкільна літературна освіта: традиції і новаторство» висвітлили теоретико-методичні концепти наукової спадщини Н.Й. Волошиної, обговорили проблему формування предметної читацької і ключових компетентностей учнів в умовах сучасного освітнього простору та питання розроблення змісту сучасної шкільної літературної освіти у контексті нового Стандарту базової і повної середньої освіти (2020 р.).

Під час IX Всеукраїнської науково-практичної конференції «Стратегії управління закладами загальної середньої освіти в умовах інформаційного суспільства» обговорено та впроваджено результати фундаментального дослідження відділу економіки та управління загальною середньою освітою «Організаційно-педагогічні та економічні засади функціонування опорних закладів освіти як центрів управління в умовах децентралізації».

На науково-практичному онлайн-семінарі «Організаційно-педагогічні засади проектування освітнього середовища гімназії» висвітлено результати наукового дослідження відділу інновацій та стратегій розвитку освіти.

Під час постійно діючого семінару «Технології компетентісно орієнтованого навчання у початковій школі», співорганізатором якої був відділ початкової освіти інституту, обговорено теоретичні й практичні питання розвитку майстерності вчителя в умовах НУШ та проект критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів.

За звітний період інститут був організатором і співорганізатором проведення 45 науково-практичних заходів різних рівнів, у тому числі 11 міжнародних. Предметами обговорення на них були: тенденції реформування шкільної освіти за роки незалежності (1991–2017 рр.); сутність і динаміка розвитку шкільної освіти в країнах ЄС, США та Китаї; дидактичні засади реалізації педагогічних технологій в умовах профільного навчання; організаційно-педагогічні засади та економічні умови функціонування опорних закладів освіти в умовах децентралізації освіти, моделі організації управління опорними закладами освіти різної структури та її субмоделі; організаційно-

педагогічні засади проектування та розроблення моделі освітнього середовища гімназії; мета, предметний зміст, структура, методичні підходи до реалізації курсів за вибором з біології й хімії; принципи і критерії добору змісту науково-методичного забезпечення підготовки вчителя до реалізації компетентісно орієнтованого навчання; особливості компетентісно орієнтованого навчання української мови як другої у початковій школі; зміст, методи та прийоми навчання мов і літератур національних меншин у ліцеї на засадах компетентісного підходу, навчальні програми курсів за вибором з біології й хімії, розділи методичного посібника «Методика компетентісно орієнтованого навчання інформатики в 11 класі», дидактико-методичне забезпечення інтеграції змісту профільної освіти та формування в учнів наукової картини світу; процедури державної підсумкової атестації у формі зовнішнього незалежного оцінювання випускників гімназії; методика компетентісно орієнтованого навчання української мови учнів ліцею, методичні посібники та практикум з історичної та громадянської освіти на засадах компетентісного підходу, відповідність змістового складника підручника з економіки та посібників освітнім запитам і віковим особливостям учнів гімназій та ліцеїв, ефективність методики компетентісно орієнтованого навчання фізики учнів гімназії, теоретичний і задачний матеріал курсів математики, організаційні форми, методи, прийоми і засоби навчання математики в ліцеї в умовах реалізації компетентісного підходу, дидактико-методичні засади формування наукової картини світу учнів ліцею в умовах інтеграції змісту освітніх галузей; методика навчання української літератури учнів ліцею на засадах діяльнісного, особистісно орієнтованого й компетентісного підходів; технології компетентісно орієнтованого навчання у початковій школі; методика компетентісно орієнтованого навчання іноземних мов учнів 5-6 класів гімназій.

Вчені інституту брали активну участь у масових заходах різних рівнів, організованих іншими установами. Це міжнародні й всеукраїнські конференції, форуми, педагогічні читання, семінари, круглі столи тощо. Загальна кількість заходів, у яких взяли участь наукові працівники Інституту – 353, у тому числі 178 міжнародних.

У звітному році вченими **Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України** проведено 28 масових науково-практичних заходів, включених до плану роботи НАПН України, у тому числі 9 міжнародних, і 173 масові науково-практичні заходи за планом роботи інституту (у тому числі 30 міжнародних).

Зокрема проведено VI Міжнародну науково-практичну конференцію «Особистість у кризових умовах та критичних ситуаціях життя», у ході якої обговорено психологічні закономірності та умови забезпечення життєдіяльності особистості у кризових умовах і критичних ситуаціях життя. На П'ятнадцятій міжнародній науково-практичній конференції «Соціалізація особистості в умовах системних змін: теоретичні та прикладні проблеми» обговорювалися методологічні та теоретичні проблеми дослідження соціалізації в умовах системних змін; моделі соціалізації особистості в сучасному суспільстві; особливості соціалізації різних категорій населення в умовах сучасного

суспільства; методи та технології оптимізації, психологічний супровід соціалізації різних категорій населення в умовах системних змін. Учасники XX Всеукраїнської науково-практичної конференції «Психологічні проблеми сприймання» розглянули методологічні та теоретичні аспекти дослідження сприймання; емпіричні дослідження творчого сприймання; стратегії творчого сприймання нових інформаційних структур. Під час III Всеукраїнської конференції з міжнародною участю «Психологічні виміри особистісної взаємодії суб'єктів освітнього простору в контексті гуманістичної парадигми» розглядалися питання теоретико-методологічних підходів у дослідженні особистісної взаємодії суб'єктів освітнього простору; психолого-педагогічні аспекти взаємодії суб'єктів освітнього простору (освітні, вікові, гендерні, психологічної грамотності, взаємодії з дітьми з особливими потребами); психологічної безпеки учасників особистісної взаємодії освітнього простору; психологічного здоров'я суб'єктів взаємодії в освітньому просторі; запобігання деструктивним формам особистісної взаємодії в освітньому просторі; впливу медійних ресурсів на якість особистісної взаємодії суб'єктів освітнього простору.

У процесі роботи VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Віртуальний освітній простір: психологічні проблеми» проаналізовано найбільш актуальні та важливі психологічні питання сучасного українського суспільства, зокрема пов'язані з карантинними заходами, україно-російською військовою конфронтацією, інформатизацією та подальшим прогресом інформаційного суспільства в Україні, природою психологічних механізмів суб'єктності та суб'єктної активності, формуванням і розвитком віртуальних освітніх середовищ, психологічним застосуванням інфокомунікативних та мультимедійних технологій у навчальному процесі, психологічною специфікою осіб похилого віку в контексті навчання та інтелектуального розвитку тощо. Показано потенціали розвитку мислення в умовах дистанційного навчання. Виявлено професійні компетентності вчителя, який здійснює навчання учнів віддалено, з використанням інформаційних технологій. Розкрито психологічні особливості мережевих фейків, що мають значне розповсюдження і вплив на тисячі людей. Обговорено проблему професійної діяльності практикуючого психолога, який надає послуги в онлайн-форматі. Проаналізовано психолого-педагогічну специфіку нарративно-цифрового підходу у сучасній педагогіці. Осмислено можливості дискурсивного конструювання досвіду в кризових ситуаціях.

У ході роботи XVI Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми екологічної психології: соціальні та особистісні ресурси створення благополучного локального середовища» презентовано інноваційне інтерактивне обладнання для інклюзивної освіти, корекційно-розвиткової діяльності та реабілітації українського виробника ТОВ «Бріолайт-Україна». У роботі круглого столу «Психологічні стратегії способу життя в умовах екологічних загроз» обговорювалися питання організації життєвого середовища (професійного, побутового, навчального, рекреаційного) та образу життя особистості за умов екологічної небезпеки, зокрема пандемії, яка охопила світ.

У роботі круглого столу «Психологічні практики у віртуальному просторі» обговорювались оригінальні техніки та методичні прийоми психологічного консультування, корекційної та терапевтичної роботи з дітьми шкільного та дошкільного віку в умовах самоізоляції та карантину. Учасниками конференції було усвідомлено соціальний запит на практичне розроблення та швидке впровадження нових системних заходів з підвищення та плідного використання соціальних та особистісних ресурсів створення благополучного локального середовища.

Основними питаннями, що обговорювались на Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Нова українська школа: психологічні проблеми» були: застосування концепції Нової української школи, психологічні та педагогічні проблеми розвитку особистості в умовах Нової української школи; мотивації особистості до навчання в умовах сучасного інформаційного суспільства; психолого-педагогічні аспекти взаємодії суб'єктів освітнього простору (освітні, вікові, гендерні, взаємодії з дітьми з особливими потребами); психологічної культури та медіаграмотності вчителя; психологічні аспекти діджиталізації суспільства; новітні психологічні технології і методики в педагогічному процесі; психологічної безпеки суб'єктів сучасного освітнього простору.

Тематикою XXVIII Міжнародної наукової конференції «Мова і культура» імені проф. Сергія Бураго були проблеми теоретичної і практичної психології в контексті мови та культури, зокрема: особливості усвідомлення сучасною людиною невизначеності складного і мінливого навколишнього світу і відображення цього в процесі конструювання досвіду; засоби подолання смислового хаосу, що породжується перебуванням у невизначеності; дискурсно-контекстні співвідношення при сприйнятті суб'єктом мінливої дискурсивної реальності; перспективи інтегрування діяльнісного (зокрема задачного) і посткласичних підходів для розроблення проблеми конструювання досвіду; особливості сформованості наративної компетентності в представників соціономічних професій, дискурсивного конструювання професійного досвіду працівниками освіти і студентами в умовах карантину; діагностика здатності до дискурсивного конструювання досвіду у молодших школярів; осмислення в контексті психолого-герменевтичного підходу дискурсивних практик роботи служб психологічної підтримки; інтерпретаційна позиція жінок щодо досвіду розірвання шлюбу. У ході роботи XX Міжнародної науково-психологічної конференції «Психологічні проблеми творчості» обговорювались питання психології творчості, психології здібностей, обдарованості, психології творчої особистості, методів дослідження та діагностики творчої діяльності, психології творчого мислення суб'єкта в ускладнених та екстремальних умовах.

Проведено також Міжнародну науково-практичну конференцію «Регулююча дія ціннісних орієнтацій у житті дитини», Всеукраїнську науково-практичну онлайн-конференцію «Психологія особистості: історія, сучасність та перспективи», V Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Особистісні та ситуативні детермінанти здоров'я»; науково-практичні семінари: «Розвиток обдарованої особистості в освітньому просторі: ціннісний вимір», «Особистість

у дискурсі української психології», «Цінності освітнього простору і аксіогенез обдарованої особистості», постійно діючий методологічний семінар «Упорядкування та удосконалення категоріально-поняттєвого апарату психологічної науки»; круглі столи: «Психологічні чинники життя у загрозливому середовищі: специфіка, типологія», «Наукова спадщина української психології: єдність минулого та теперішнього», «Теорія та практика сприяння особистісному становленню науковця в українському суспільстві», «Сучасні психологічні вимоги до підручника для Нової української школи» та інші заходи.

Вченими Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України організовано та проведено 68 науково-практичних масових заходів (17 заходів, включених до плану роботи НАПН України, 51 – до плану роботи інституту), з яких 12 – міжнародних, взято участь у 95 науково-практичних масових заходах, організованих іншими установами.

Зокрема, проведено I Міжнародну науково-практичну конференцію «Освіта дорослих: світові тенденції, українські реалії та перспективи» учасники якої обговорювали питання освіти дорослих як чинника розвитку людського капіталу в умовах глобалізаційних та євроінтеграційних процесів; неперервної освіти та освіти впродовж життя в історії вітчизняної і зарубіжної педагогічної думки; досвіду організації і розвитку систем освіти дорослих у зарубіжних країнах; андрагогіки та управління людськими ресурсами; професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогів та андрагогів; освітніх потреб різних категорій дорослого населення; психологічного супроводу його освіти. Під час II Міжнародного науково-практичного WEB-форуму «Розбудова єдиного відкритого інформаційного простору освіти впродовж життя» обговорено трансдисциплінарну парадигму формування й розвитку інтелектуального і трудового потенціалу держави; професійний розвиток працівників освіти у сфері інтелектуальної власності; освіту дорослих в умовах динамічного розвитку інформаційного суспільства; теоретично-практичні аспекти розвитку освіти і науки в умовах сучасних трансформацій; адаптивне управління соціально-педагогічними системами; науково-практичні засади цифрової освіти: засоби, методики, технології, середовища, інноваційні трансформації в економічній і політичній освіті; психолого-педагогічні й соціальні комунікації розбудови єдиного відкритого інформаційного простору освіти; інформаційно-бібліографічний та інформаційно-аналітичний супровід модернізації і реформування освіти; інтернаціоналізацію наукової освіти; стратегії випереджального розвитку суспільства знань; модернізацію вітчизняної правової системи в умовах світової інтеграції.

Концепція педагогіки добра акад. І.А. Зязюна – одну із провідних тенденцій сучасної української педагогіки; формування конкурентно-спроможних лідерів-управлінців як один з пріоритетних напрямів підготовки фахівців; нові педагогічні технології як відповідь вищої школи на виклики інноваційного етапу світового розвитку; педагогічна культура викладача – умова формування загальної та професійної культури майбутнього фахівця; методологія педагогічної діяльності з формування професійної компетентності

фахівців; моральна та естетична культура у вищій школі; традиції і сучасні тенденції міжнародного співробітництва у сфері вищої освіти; шляхи реформування системи підготовки молодих викладачів ЗВО на засадах лідерства розглянуто учасниками VI Міжнародної науково-практичної конференції «Наукова школа академіка І.А. Зязюна у працях його соратників і учнів».

У ході роботи IX Всеукраїнських психолого-педагогічних читань, присвячених пам'яті Б.О. Федоришина «Профорієнтація: стан і перспективи розвитку» обговорено науково-методичні та практичні основи сучасної профорієнтації; психологічний супровід навчання та професійного розвитку різних категорій дорослого населення; кар'єрне консультування як умову успішної професіоналізації особистості; гендерну профорієнтацію.

Під час XVIII Міжнародних педагогічно-мистецьких читань пам'яті проф. О.П. Рудницької «Неперервна педагогічна освіта XXI століття: досвід, інновації, тенденції» висвітлено філософсько-аксіологічні та андрагогічні засади педагогічної освіти; питання реформування педагогічної освіти в Україні проблеми мистецької освіти у вимірах сучасних модернізаційних змін; зарубіжний досвід підготовки вчителя; особливості педагогічної майстерності як системи професійно-мистецьких компетентностей; проблеми, сьогодення, перспективи музейної педагогіки.

Вченими інституту проведено також VII Міжнародну науково-практичну конференцію «Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка», IV Міжнародну науково-практичну конференцію «Освіта і формування конкурентоспроможності фахівців в умовах євроінтеграції», VII Міжнародну науково-практичну конференцію «Теоретико-методологічні аспекти мистецької освіти: здобутки, проблеми та перспективи», VIII Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Музейна педагогіка – проблеми, сьогодення, перспективи», Звітну науково-практичну конференцію інституту за 2019 р. «Тенденції розвитку освіти дорослих в Україні та зарубіжжі».

Проведено також цикл докторських семінарів для здобувачів ступеня доктора філософії, щорічний вебінар «Рідномовна і багатомовна освіта у контексті сталого розвитку суспільства», IX Міжнародний науково-методологічний інтернет-семінар «Розвиток порівняльної професійної педагогіки у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів», IV Всеукраїнський науково-практичний семінар «Компаративістика в педагогічній освіті і освіті дорослих», майстер-клас «Виявлення та активізація особистісно-професійного ресурсу педагогічних працівників», круглий стіл «Громадянсько-патріотичні ідеї Тараса Шевченка в соціокультурному просторі України» та ряд інших заходів.

У 2020 р. науковці **Інституту проблем виховання НАПН України** були організаторами 43 (23 – включено до плану роботи НАПН України, 20 – до плану роботи інституту) та учасниками 375 науково-практичних масових заходів.

Відповідно до плану роботи НАПН України організовано та проведено такі заходи: звітну науково-практичну конференцію інституту за 2019 р. «Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал», на якій висвітлено питання формування у підлітків цінності життя, зміст, форми, методи здійснення

цього процесу у взаємодії школи і сім'ї; Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Виклик сьогодення – потреба в новітньому навчальному забезпеченні НУШ», де відбулося обговорення питань, пов'язаних з Новою українською школою та реформуванням освіти; Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Технології формування громадської думки щодо освітніх інновацій», учасники якої обмінялися досвідом української освітянської спільноти з актуальних питань формування позитивного ставлення громадськості до реформування загальної середньої освіти. У ході роботи Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Удосконалення виховного процесу в закладах освіти як основа соціокультурного зростання дітей та молоді» висвітлено теоретичні та практичні підходи до формування відповідального батьківства старшокласників; Міжнародної науково-практичної конференції «Зростаюча особистість у смислоціннісних обрисах» – результати емпіричних досліджень сформованості готовності до відповідального батьківства старшокласників; Всеукраїнської веб-конференції «Учені НАПН – українським учителям» обговорено методичні питання використання мистецтва архітектури у світоглядному становленні учня НУШ.

Проведено також науково-практичну конференцію «Формування у школярів та студентської молоді нових смислів в освітньо-виховному процесі»; Всеукраїнські педагогічні читання «Василь Сухомлинський у діалозі із сучасністю. Ідеї Василя Сухомлинського крізь призму сучасних освітніх практик: набутий досвід і перспективи»; II Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Особистість на шляху до духовних цінностей: теорія, практика, пошук» та вебіари «Медіагігієна під час пандемії COVID-19» і «Дистанційна психологічна допомога та підтримка під час пандемії COVID 19», семінар «Екологічна складова концепції сталого розвитку: кращі практики дитячих громадських організацій та об'єднань», семінар-практикум для соціальних педагогів, практичних психологів, учителів: «Технології соціально-педагогічного супроводу формування відповідальної громадянської позиції підлітків», семінар-тренінг «Ціннісні виміри екологічної компетентності», майстер-клас «Партнерська взаємодія науковців і педагогів-практиків у формуванні просоціальної поведінки підлітків уразливих категорій»; кругли столи «Реалізація стратегії сталого розвитку та педагогічна спадщина О.А. Захаренка: нове прочитання», «Формування успішної зростаючої особистості в умовах соціальної реальності» та інші заходи.

У 2020 р. Інститутом спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України організовано та проведено 46 масових науково-практичних заходів (18 заходів, включено до плану роботи НАПН України, 28 – до плану роботи інституту), 12 міжнародних. Крім того, вчені взяли участь у 251 науково-практичному масовому заході інших установ та організацій, у тому числі у 93 міжнародних.

З-поміж заходів, включених до плану роботи НАПН України проведено Міжнародний конгрес зі спеціальної педагогіки та психології «Особливі діти»: освіта та соціалізація», метою якого стало обговорення стратегічних питань реформування освіти дітей з особливими потребами, окреслення нових

технологій дистанційного навчання учнів; презентація інноваційних освітніх інформаційно-комунікаційних технологій роботи з дітьми з ООП в загальноосвітньому просторі в контексті реалізації концепції Нової української школи; II Всеукраїнський тифлофорум «Освіта дітей з порушеннями зору: виклики сучасності», у процесі роботи якого обговорено питання зорової депривації як психологічного феномену, ефективності раннього втручання при роботі з незрячими дітьми раннього віку, формування предметної діяльності дошкільників з порушенням зору, методики роботи з розвитку просторових уявлень у дітей з порушеннями зору.

Виступи учасників науково-практичного семінару «Психолінгвістичний дефіцит: сучасні логопедичні технології виявлення і задоволення мовленнєвих потреб» було присвячено важливим аспектам організації допомоги дітям з порушеннями мовленнєвого розвитку як в умовах закладу освіти для дітей з тяжкими порушеннями мовлення, так і в умовах розмаїтого колективу в умовах інклюзії. Найактуальнішими серед них виявилися питання координації професійних зусиль, що передбачають наявність певної наступності у наданні спеціальних послуг, а також взаємозв'язку фахівців логопедичної, медичної, психологічної служб і педагогів закладів освіти, від якості організації співробітництва яких залежить ефективність супроводу дітей з порушеннями мовлення та стан їхнього мовленнєвого розвитку.

Актуальні питання розвитку інклюзивного навчання, рекомендації щодо роботи інклюзивно-ресурсних центрів з дотриманням протиепідемічних заходів, специфіка застосування інформаційно-телекомунікаційної системи автоматизації роботи інклюзивно-ресурсних центрів (АС «ІРЦ»), сучасні підходи до освіти дітей з порушеннями слуху, участь фахівців ІРЦ у діяльності шкільних команд психолого-педагогічного супроводу обговорено учасниками практичного семінару для фахівців ІРЦ «Актуальні питання з розвитку інклюзивної освіти».

Проведено також Національний конгрес з паліативної та хоспісної допомоги, II Міжнародний конгрес «Психосоматична медицина XXI століття: реалії та перспективи», III Міжнародну наукову конференцію «Modernization of the educational system: world trends and national peculiarities», Міжнародну науково-практичну офлайн-онлайн-конференцію «Практична психологія в інклюзивному середовищі – 2020», III Міжнародну науково-практичну конференцію «Індивідуальність у психологічних вимірах спільнот та професій», IV Міжнародну науково-практичну конференцію «Інновації партнерської взаємодії освіти, економіки та соціального захисту в умовах інклюзії та прагматичної реабілітації соціуму», Міжнародну науково-практичну офлайн-онлайн-конференцію «Актуальні проблеми сучасної психології: шляхи становлення особистості», IV Міжнародну наукову конференцію «Сучасний освітній простір: трансформація національних моделей в умовах інтеграції», Міжнародну науково-практичну конференцію «Сучасні тенденції та фактори розвитку педагогічних та психологічних наук в Україні та країнах ЄС», Міжнародну науково-практичну конференцію «Педагогіка та психологія: сучасний стан розвитку наукових досліджень та перспективи», II Міжнародну

науково-практичну конференцію «Актуальні проблеми сучасної психології: шляхи становлення особистості - 2020» тощо.

Відповідно до плану роботи НАПН України і плану роботи установи вченими **Інституту соціальної та політичної психології НАПН України** організовано і проведено 24 науково-практичні масові заходи (8, включено до плану роботи НАПН України та 16 – до плану роботи інституту). Усього вчені інституту взяли участь у 280 масових заходах.

У звітному році відбулася XVII Міжнародна міждисциплінарна науково-практична конференція «Простір арттерапії: творчість як задзеркалля реальності», учасниками якої порушено питання арттерапії спільнот і застосування мистецтва як засобу подолання колективної травми; ресурсів тіла і тілесної палітри емоцій; особливостей соціально-психологічного супроводу особи у задзеркалля особистості в театрі спонтанності; арттерапевтичних методів у соціально-психологічному супроводі внутрішньо переміщених осіб; специфіки роботи з групою в складній соціальній ситуації; місця творчості у плейбек-театрі. Мета XI Теоретико-методологічного семінару з міжнародною участю та VIII Міжнародного конкурсу молодих науковців «Архетипіка і публічне управління: традиція, її суб'єкти та джерела у постмодерному суспільстві» полягала в об'єднанні на засадах методології архетипіки міждисциплінарних зусиль представників соціально-гуманітарного знання навколо розв'язання теоретичних і практичних проблем публічного управління, зокрема бачення тих майбутніх можливостей, які минуле створило для нашого теперішнього, а отже, осмислення традиції, її суб'єктів і джерел у постмодерному суспільстві. Учасниками XXVI Щорічної наукової конференції «Соціальна і політична психологія сьогодні: здобутки, проблеми, нові рубежі» розглянуто проблеми впровадження реформ в освітній галузі, кіберсоціалізації молоді, психологічних наслідків воєнного конфлікту на сході України, національної та громадянської ідентичності, психологічного супроводу соціальної взаємодії у кризових ситуаціях. IV Міжінститутський семінар «Кіберсоціалізація в умовах пандемії» охоплював такі напрями: філософське осмислення феномену кіберсоціалізації в умовах глобальних змін; тенденції змін у кіберпрактиках останнього десятиліття; соціальні комунікації в умовах пандемії; COVID-19 у віртуальній та доданій реальності: гейміфікація, роботизація, парасоціальні стосунки; вікові особливості кіберпрактик в умовах дистанційної освіти; нейропсихологія та психофізіологічні аспекти кіберсоціалізації і реабілітації; інфодемія, COVID-стигматизація, кібербулінг та інші інтернет-ризиків; інформаційна безпека в кіберпросторі. Тематичні напрями III Всеукраїнської наукової інтернет-конференції з міжнародною участю «Медіаторність у сучасних реаліях: протистояння медіа травмі» стосувалися таких тем, як психологічні феномени інфодемії COVID-19 і медіапрактики в умовах самоізоляції; медіатравматизація в часи пандемії і карантинних обмежень; дистанційна освіта, новітні технології та ресурси медіаторності; медіаосвіта та дитяча медіаторність у профілактиці медіатравматизації; медіакультура та інфомедійна грамотність як компонент інформаційної безпеки; діагностика і експертиза травмувального впливу медіа; психологічна допомога

та ресурси медіа в умовах пандемії; медіаосвітні інновації в період пандемії. У ході роботи Всеукраїнської науково-практичної конференції «Технології формування позитивної громадської думки щодо освітніх інновацій» обговорювалися питання інноваційного розвитку в освіті в умовах реформування та формування позитивної громадської думки щодо освітніх інновацій. Метою проведення всеукраїнського щорічного науково-практичного семінару «Творча багатовимірність онлайн-простору арттерапії» був аналіз ризиків та досвіду проведення арттерапії в онлайн-режимі, обговорення можливостей застосування методів та прийомів арттерапії в роботі практичного психолога, корекційного педагога, соціального педагога, соціального працівника, у т. ч. медіаарттерапії.

Також проведено Міжнародний онлайн-семінар «Практична психологія в контексті соціальних змін»; науковий колоквіум «Соціальне прогнозування у фокусі психологічної науки»; Третій всеукраїнський науково-практичний семінар «Горизонти посттравматичного особистісного життєтворення»; IV Інноваційну інтернет-конференцію «Розвиток медіапсихології і медіаосвіти в Україні»; IV Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Інтеграційні можливості сучасної психології та шляхи її розвитку: теорія і практика»; II Всеукраїнську стратегічну нараду «Розвиток медіаосвіти: взаємонавчання, обговорення, перспективи»; науково-практичний семінар «Соціально-психологічні проблеми стигматизації осіб, груп, меншин у різних суспільних та освітніх середовищах»; IV Міжнародну конференцію «Mental Health: global challenges of XXI century» та інші заходи.

У звітному році **Інститутом вищої освіти НАПН України** організовано та проведено 22 науково-практичні заходи (3, включено до плану роботи НАПН України та 19 – до плану роботи інституту). Також учені брали активну участь у роботі 165 заходів інших наукових установ і закладів освіти.

Серед низки заходів заслуговують на увагу: VI Всеукраїнська науково-практична конференція «Особистість студента та соціокультурне середовище університету в суспільному контексті», учасниками якої розглянуто питання актуалізації особистості студента як чинника розвитку закладу вищої освіти, ціннісних орієнтацій сучасної студентської молоді та визначальних чинників їх формування, закладів вищої освіти України як соціального середовища формування й зрощення вітчизняної національної еліти, ролі студентства в реалізації ефективного врядування в університетах; IX Міжнародна науково-практична конференція «Європейська інтеграція вищої освіти України в контексті Болонського процесу: роль оцінювання якості викладання та навчання в процесі акредитації», де обговорено проблеми забезпечення якості вищої освіти в Європейському просторі вищої освіти (ЄПВО) та України; методологічний семінар «Шляхи і механізми підвищення конкурентоспроможності університетів України», у ході якого обговорено проблеми підвищення конкурентоспроможності університетів і вищої освіти України в цілому.

Також проведено круглий стіл «Пріоритети та потреби розвитку університетів України у процесі реформування вищої освіти у контексті

європейської інтеграції», де визначено пріоритети і потреби для забезпечення інституційного розвитку університетів та їх академічних спільнот за напрямками: інтернаціоналізація вищої освіти, професійний розвиток науково-педагогічних працівників, якість вищої освіти, врядування у вищій освіті, фінансова автономія закладів вищої освіти; семінар «Методика проведення процедури підготовки до акредитації освітньо-наукових програм третього циклу вищої освіти», учасниками якого презентовано досвід інституту щодо акредитації освітньо-наукових програм з підготовки докторів філософії за спеціальностями «Політика і лідерство у вищій освіті» та «Викладання і навчання у вищій освіті»; фінальну конференцію проєкту «Структурована співпраця в області докторських досліджень (підготовки), підготовки з універсальних навичок та академічного письма в регіонах України», де представлено основні результати виконання проєкту та досвід міжінституційної співпраці з партнерами; серію вебінарів для учасників Програми вдосконалення викладання у вищій освіті України, де обговорено актуальні проблеми вдосконалення викладання у вищій освіті України, принципи та рекомендації ЄПВО щодо вдосконалення викладання.

Відбулися також семінар для закладів вищої освіти (галузь знань «01 Освіта / Педагогіка») спільно з Національним агенством із забезпечення якості вищої освіти; серія вебінарів для учасників Програми вдосконалення викладання у вищій освіті України; тренінг у межах Проєкту ЄС «Відродження переміщених університетів: посилення конкурентоспроможності, підтримка громад»; семінар для університетів та дослідницьких інститутів у межах реалізації проєкту «Структурована співпраця в області докторських досліджень (підготовки), підготовки з універсальних навичок та академічного письма в регіонах України»; семінар-тренінг для голів підкомісій науково-методичних комісій Науково-методичної ради МОН України сектору фахової передвищої освіти; серія вебінарів для учасників Програми вдосконалення викладання у вищій освіті України: презентації робочих груп; спільний семінар Національного агенства із забезпечення якості вищої освіти та Науково-методичної ради МОН України для голів галузевих експертних рад та голів науково-методичних комісій «Розроблення стандартів вищої освіти та їх вплив на процес акредитації освітніх програм» тощо.

За звітній період учені **Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України** організували та провели 49 масових заходів (17, включених до плану роботи НАПН України та 32 – до плану роботи інституту), зокрема проведено VIII Міжнародну науково-практичну конференцію «Moodle Moot Ukraine 2020: теорія і практика використання системи управління навчанням Moodle», яка сприяла налагодженню й зміцненню співробітництва між розробниками, науково-педагогічними, педагогічними працівниками в сфері використання й вдосконалення Moodle; обміну позитивним досвідом; спільному пошуку вирішення проблем, пов'язаних з упровадженням дистанційного навчання на основі платформи Moodle; подальшому розвитку і впровадженню ІКТ в заклади загальної середньої, вищої, післядипломної освіти.

Учасниками XV Міжнародної науково-практичної конференції «Засоби і технології сучасного навчального середовища» обговорено проблеми навчання

природничо-математичних дисциплін; засоби ІКТ у природничо-математичній освіті; технологічної і професійної освіти.

Метою V Міжнародної науково-практичної конференції «Інформаційні технології в освіті, науці і техніці» було стимулювання наукових і прикладних досліджень у галузі інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), визначення перспективних напрямів застосування ІКТ в науці, вищій освіті, медицині й техніці, обмін науковими і практичними здобутками в цій галузі, встановлення більш тісних зв'язків між науковцями закладів вищої освіти і наукових установ різних країн, заохочення молоді до наукового пошуку.

Основними питаннями, що обговорювалися в ході роботи IV Міжнародної інтернет-конференції «Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта 2020 «Глобалізований простір інновацій», були актуальні проблеми освіти у компаративній перспективі, методологічні орієнтири педагогічної компаративістики, освітні реформи та інновації у глобалізованому світі, тенденції розвитку шкільної освіти та освіти дорослих у різних країнах, світові тенденції розвитку ІКТ в освіті, на конференції представлено актуальні матеріали щодо відповіді міжнародної спільноти на виклики пандемії COVID-19.

У доповідях учасників VI Міжнародної науково-практичної конференції «Наукова школа академіка І.А. Зязюна у працях його соратників та учнів» було розглянуто напрями філософії освіти і розвитку педагогічної науки на основі концептуальних положень І.А. Зязюна, його соратників та учнів.

У процесі роботи IX Міжнародної науково-практичної конференції «Математика. Інформаційні технології. Освіта» висвітлено питання математичного моделювання та системного аналізу; фінансової математики; диференціальних рівнянь і математичної фізики; математичного аналізу та теорії функцій; інтелектуальних систем та середовищ; використання систем комп'ютерної математики в наукових дослідженнях та освіті; фундаментальні та прикладні питання комп'ютерної інженерії; організаційні питання та програмне забезпечення освітнього процесу; методики навчання математики та інформатики у вищій школі.

Презентація вітчизняного досвіду використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітній та науковій галузях; поширення й обмін досвідом у сфері інноваційних технологічних розробок і досягнень, впровадження й використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітній, науковій, промисловій галузях відбулися під час XVI Міжнародної науково-практичної конференції ICTERI «ІКТ в освіті, дослідженнях та індустріальних додатках: інтеграція, гармонізація та трансфер знань». Учасники Міжнародної науково-практичної конференції «Інформаційно-ресурсне забезпечення освітнього процесу в умовах діджиталізації суспільства» обговорювали питання методики застосування інформаційних і телекомунікаційних технологій у навчанні, засоби моніторингу результативності освітнього процесу, особливості організації освітнього процесу в умовах пандемії COVID-19, розв'язання проблем створення та використання електронних освітніх ресурсів і мультимедіа-технологій, актуальні завдання

розвитку інформаційно-освітнього середовища закладів освіти, управління якістю освіти, інформаційної безпеки всіх суб'єктів освіти та формування цифрової компетентності громадян.

Проведено також Міжнародний семінар «Хмарні технології в освіті», VII Всеукраїнську науково-практичну конференцію молодих вчених «Наукова молодь – 2020», V Всеукраїнську науково-практичну конференцію з міжнародною участю «Сучасні інформаційні технології в освіті та науці», щоквартально у режимі онлайн – 4 всеукраїнські методологічні семінари для молодих учених «Інформаційно-комунікаційні технології в освіті та наукових дослідженнях», Всеукраїнський науково-практичний семінар «Системи навчання і освіти в комп'ютерно орієнтованому середовищі».

Усього вчені інституту взяли участь у 418 масових заходах.

У 2020 р. науковцями **Інституту професійно-технічної освіти НАПН України** організовано і проведено 56 масових науково-практичних заходів (з них 22 включених до плану роботи НАПН України та 34 – до плану роботи інституту), загальна кількість заходів, у яких взяли участь вчені, – 135.

XIV Всеукраїнська звітна науково-практична відео-конференція «Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання» проводилася з метою аналізу науково-освітніх інновацій професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти, обговорення проблемних питань модернізації змісту системи професійної освіти та механізмів упровадження новітніх технологій професійного навчання, визначення конструктивних способів розв'язання суперечливих моментів інноваційного розвитку закладів освіти; II Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Актуальні проблеми технологічної і професійної освіти» сприяла визначенню перспективних напрямів підвищення якості підготовки фахівців технологічної і професійної освіти, поглибленню партнерства між закладами вищої, середньої й професійної освіти як України так зарубіжних країн. Основними питаннями, що обговорювалися учасниками Всеукраїнської наукової конференції «Фахова передвища і професійна освіта: теорія, методика, практика», були актуальні завдання фахової передвищої освіти; тенденції розвитку фахової передвищої освіти в умовах трансформаційних змін; нормативно-правове забезпечення освітнього процесу; теоретико-методичні основи підготовки майбутнього фахівця інноваційного типу; співпраця закладів професійної та фахової освіти у підготовці кваліфікованого персоналу для потреб економіки.

III Міжнародна науково-практична відеоконференція «Професійна освіта в умовах сталого розвитку суспільства» була присвячена обговоренню інноваційного досвіду діяльності закладів професійної (професійно-технічної) освіти (ЗП(ПТ)О), визначенню нагальних проблем та перспектив модернізації освітньої галузі в умовах сталого розвитку суспільства; Всеукраїнський науково-практичний вебінар «Педагогічні технології формування підприємницької компетентності учнівської молоді» було організовано з метою оприлюднення досвіду впровадження педагогічних технологій формування підприємницької компетентності учнівської молоді, виявлення проблемних питань і віднайдення ефективних шляхів їх розв'язання. Мета проведення Всеукраїнського науково-практичного вебінару «Сучасні підходи до професійного розвитку майстрів виробничого навчання

закладів професійної (професійно-технічної) освіти» полягала у віднайденні ефективних способів удосконалення системи підвищення кваліфікації майстрів виробничого навчання, обміну сучасним досвідом упровадження педагогічних інновацій, реалізації особистісно орієнтованого навчання, розвитку професійної, психолого-педагогічної та комунікативної компетентностей. Учасників Всеукраїнського науково-практичного тематичного вебінару «Методична система професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників з елементами дуальної форми навчання» було ознайомлено з методичною системою професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників з елементами дуальної форми навчання; педагогічними умовами впровадження цих елементів у професійну підготовку кваліфікованих робітників; методикою організації дуальної форми навчання та алгоритмом проектування освітньо-виробничого середовища ЗП(ПТ)О в умовах дуальної форми навчання.

Проведено також всеукраїнські науково-практичні тематичні вебінари «Сучасна модель підготовки майбутніх кваліфікованих кадрів до підприємницької діяльності»; «Проектний менеджмент у закладах професійної освіти»; «Управління ризиками в проєктній діяльності закладів професійної освіти»; «Розроблення SMART комплексів для підготовки кваліфікованих робітників закладів професійної освіти»; «Організаційно-педагогічні умови розроблення SMART комплексів для підготовки кваліфікованих робітників»; «Теоретичні засади оцінювання якості підготовки фахівців»; «Технологія тестового оцінювання результатів підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти»; «Концепція оцінювання якості підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти»; «Особливості формування в закладах професійної (професійно-технічної) освіти готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності» та тренінг-курс «Організація професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників за дуальною формою здобуття освіти» для педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти; онлайн-тренінг «Інструменти стратегічного управління у публічно-приватному партнерстві»; засідання круглого столу «Забезпечення якості фахової передвищої освіти: теорія, методика, практика» та інші заходи.

У 2020 р. вченими Інституту обдарованої дитини НАПН України проведено 18 заходів (12 включених до плану роботи НАПН України, 6 – до плану роботи установи) та взято участь у 56.

Зокрема, проведено Міжнародну науково-практичну конференцію «Обдаровані діти – скарб нації», метою якої було обговорення проблем сучасних наукових тенденцій дослідження проблем обдарованості; інноваційних проєктів, програм і технологій розвитку й освіти обдарованих дітей і молоді; наукової освіти; діагностики, прогнозування та проектування розвитку обдарованої особистості; технологій розвитку здібностей та обдарованості дітей дошкільного віку; підготовки фахівців для роботи з обдарованими дітьми та молоддю; психолого-педагогічного супроводу і підтримки в умовах дистанційного навчання, під час пандемії COVID-19.

Основними питаннями, що обговорювались учасниками XII Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції «Проектування розвитку та психолого-педагогічного супроводу обдарованої особистості», були: проектування розвитку обдарованості учня в системі взаємодії учасників освітнього процесу; психологічна діагностика обдарованості; моніторинг інтелектуального розвитку обдарованої особистості; соціальна адаптація обдарованих учнів в умовах інформаційно-освітнього середовища; педагогічна підтримка науково-дослідницької діяльності учнів; формування креативного мислення учасників освітнього процесу засобами інноваційних технологій; підготовка педагогічних працівників до роботи з обдарованими дітьми в системі післядипломної педагогічної освіти.

У ході роботи Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції «Підтримка та супровід обдарованих учнів в сучасному інформаційно-освітньому просторі» обговорено філософські виміри обдарованості в інформаційному суспільстві; історичні аспекти проблеми обдарованості в освіті; обдарованість як проблему вищої освіти; психологічний і педагогічний супровід обдарованих учнів.

Учасники науково-практичного онлайн-семінару «Адаптація обдарованих дітей у дослідницькій діяльності МАН» мали на меті проаналізувати питання психологічної підтримки та супроводу обдарованих дітей у дослідницьких проєктах; проблеми адаптації учителя до роботи з учнями – членами Малої академії наук (МАН); створення освітнього середовища для учнів – членів МАН; педагогічних аспектів адаптації учнів – членів МАН до дослідницької діяльності.

Основними питаннями, що обговорювались під час науково-практичного онлайн-семінару «Професійне самовизначення обдарованої особистості: проблеми і перспективи», були актуальні проблеми профорієнтаційної роботи в школі; віковий аспект професійного самовизначення обдарованих учнів; тестові та нетестові методи профорієнтаційної діагностики; підходи до організації профорієнтаційного обстеження: типологічна діагностика та діагностика індивідуальних особливостей; психолого-педагогічний супровід вибору професії обдарованою особистістю.

Переваги і недоліки нової електронної форми конкурсу (власна розробка робітників інституту); критерії оцінювання роботи закладів; труднощі при реалізації індивідуальних програм закладів щодо роботи з обдарованими учнями; готовність закладів освіти до реалізації напряму STEM через інтеграцію традиційних навчальних предметів і курсів математики, фізики, хімії, біології, географії, астрономії, технології на кожному з етапів навчання; аналіз результатів конкурсу-рейтингу; нагородження призерів конкурсу-рейтингу обговорено учасниками науково-практичного семінару за результатами Всеукраїнського конкурсу-рейтингу закладів загальної середньої освіти «Школа – джерело талантів».

Проведено також науково-практичний онлайн-семінар «Особливості емоційної сфери обдарованих учнів», семінар-практикум «Створення та реалізація освітніх програм (для обдарованих учнів) спеціалізованої освіти наукового спрямування», науково-практичний онлайн-семінар «Інноваційні практики наукової освіти», круглий стіл «Наукова освіта: світовий та вітчизняний виміри»,

VIII Всеукраїнський конкурс «Творчий вчитель – обдарований учень» та інші заходи.

За звітний період учені ДЗВО «Університет менеджменту освіти» провели 36 масових науково-практичних заходів (1 включений до плану роботи НАПН України, 3 – до плану роботи університету, 32 – позапланові) та взяли участь у 596.

Серед організованих і проведених заходів слід назвати науково-практичну конференцію з міжнародною участю «Професійний розвиток фахівців в умовах цифровізації суспільства: сучасні тренди», метою якої було об'єднання зусиль науковців, практиків, державних і громадських діячів щодо вирішення актуальних проблем використання інноваційних освітніх технологій у підготовці та професійному розвитку фахівців в умовах цифровізації суспільства, ефективного використання можливостей відкритої освіти з урахуванням сучасних трендів навчання й розвитку особистості XXI ст.

Професійні дискусії учасників VI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Психолого-педагогічні аспекти навчання дорослих у системі безперервної освіти» було спрямовано на вирішення актуальних питань інтеграції сучасних інноваційних технологій навчання в систему безперервної освіти; відбувся обмін сучасним психолого-педагогічним досвідом навчання, самовиховання та саморозвитку особистості, а також підвищення професійної психолого-педагогічної компетентності педагогічних працівників тощо.

У ході роботи науково-методичного семінару «Діяльність психологічної служби системи освіти щодо психологічного забезпечення реалізації Концепції «Нова українська школа» було обговорено особливості взаємодії фахівців психологічної служби закладу освіти з учасниками освітнього процесу в умовах реалізації концепції «Нова українська школа»; психологічну безпеку учасників освітнього процесу як умову реалізації Концепції «Нова українська школа»; особливості реагування та фіксації випадків насильства над дитиною; складові соціальних компетентностей освітнього персоналу і психологічні технології їх розвитку; профілактику перфекціонізму вчителів в умовах реалізації Концепції «Нова українська школа».

Учасники Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Наука і молодь – 2020: пріоритетні напрями глобалізаційних змін» обговорили особливості управління міжнародними молодіжними проектами; принципи, види та методи фандрайзингу; стратегія розвитку закладу освіти як проектно-орієнтованої організації; комунікації громадської організації як інструмента вирішення соціальних проблем; управління персоналом як складової менеджменту організацій; шляхи забезпечення інноваційного розвитку підприємства; волонтерство та інклюзивну освіту як успішний освітній та соціальний проєкт; упровадження освітньої робототехніки у закладах загальної середньої освіти; формування індивідуального стилю особистості на основі елементів екофасилітації; розвиток позитивного іміджу сучасного закладу освіти; шляхи вдосконалення управління позиціонуванням закладу фахової передвищої освіти на ринку освітніх послуг тощо.

Також проведено міжнародні науково-практичні конференції «Інформаційно-ресурсне забезпечення освітнього процесу в умовах діджиталізації суспільства», «Школа синергії освіти і духовності: нові виклики, тренди і можливості», «Психолого-педагогічний супровід професійної підготовки та підвищення кваліфікації фахівців в умовах трансформації освіти»; всеукраїнські науково-практичні конференції «Психологічні засади розвитку соціальних компетентностей педагогічних працівників в умовах Нової української школи», «Інноваційні технології при підготовці фахівців будівельної галузі»; науково-практичну конференцію «Гуманізація виховного процесу у закладах професійної (професійно-технічної) освіти»; міжнародний міждисциплінарний семінар «Політичне та економічне самовизначення: медіа, політична культура і демократія», міжнародний онлайн-семінар «Практична психологія в контексті соціальних змін», методологічний семінар «Шляхи і механізми підвищення конкурентоспроможності університетів України», II Всеукраїнський науково-методологічний семінар «Позиціонування закладу освіти засобами новітніх технологій менеджменту», науково-практичний семінар «Фестиваль освітніх інновацій «Нова українська школа» тощо.

Вченими **Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи** організовано та проведено 13 науково-практичних масових заходів, включених до плану роботи центру.

Зокрема це X Міжнародна дистанційна науково-практична конференція з позитивної транскультуральної психотерапії Н. Пезешкіана «Позитивна психотерапія у крос-культурному світі: реальність, завдання, можливості», метою якої було залучення спеціалістів у сфері позитивної та інших напрямів психотерапії до обговорення та вирішення актуальних задач сучасної психотерапії та практичної психології, розвиток творчої наукової співпраці між колегами. Метою Міжнародної науково-практичної конференції «Надання соціальних послуг в умовах децентралізації: проблеми та перспективи» було обговорення бачення перебудови організаційної структури методичного забезпечення працівників психологічної служби – практичних психологів і соціальних педагогів, аналіз і сутність моделей діяльності психологічної служби системи освіти в умовах децентралізації.

Відбулася VI Міжнародна науково-практична конференція «Особистість у кризових умовах та критичних ситуаціях життя», основними напрямками роботи якої були: теоретико-методологічні дослідження особистості у кризових умовах і критичних ситуаціях життя; вікові та соціокультурні життєві кризи особистості: адаптація, ресоціалізація, розвиток; психологічне здоров'я та психологічна допомога особистості у кризових, посткризових умовах та критичних ситуаціях життя; особистість в особливих умовах життєдіяльності і в спорті. Метою проведення Міжнародного науково-практичного вебінару «Україна і світ: ціннісно-сміслові орієнтири розвитку гуманітарно-педагогічної освіти» було об'єднання різнопланових й одночасно науково-концентрованих думок учасників заходу в цілісний психопедагогічний погляд на концептуалізацію та розвиток педагогіки і психології в напрямі ноосфери.

Також проведено Всеукраїнську науково-практичну конференцію з

міжнародною участю «Сучасні підходи та перспективи професійного розвитку фахівців соціономічних професій», Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Психологічні засади розвитку, психодіагностики та корекції особистості в системі неперервної освіти», науково-методичний семінар «Підготовка практичного психолога до забезпечення успіху у соціумі суб'єктів освітнього процесу: реалії і перспективи», онлайн-семінар для методистів психологічної служби районних методичних кабінетів / міських методичних кабінетів / методичних кабінетів об'єднаних територіальних громад та керівників методичних об'єднань практичних психологів, соціальних педагогів Чернівецької області «Сучасні технології психологічного забезпечення освітнього процесу в інклюзивній школі», круглий стіл «Подолання наслідків пандемії COVID-19 у діяльності психологічної служби закладів освіти» з педагогічними працівниками Чернівецької області, вебінар для практичних психологів «Самоменеджмент психолога закладу освіти: секрети вдалого планування» та ін.

Загальна кількість заходів, у яких взяли участь учені центру, – 179.

У звітному році науковими працівниками **Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського** проведено 22 науково-практичні масові заходи (7 включених до плану роботи НАПН України, 15 – до плану бібліотеки).

Основними питаннями, що обговорювалися учасниками ХХVІІ Всеукраїнських педагогічних інтернет-читань «Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю. Ідеї Василя Сухомлинського крізь призму сучасних освітніх практик: набутий досвід і перспективи», були: дошкільна освіта і В. Сухомлинський: «дитина – допитливий дослідник, відкривач світу»; Нова українська школа крізь призму ідей В. Сухомлинського: «у кожній школі має бути своє неповторне обличчя»; спадщина В. Сухомлинського в системі підготовки і підвищення кваліфікації педагогів: «учительська професія – це людинознавство»; творчий досвід учителів і шкільних бібліотекарів, які працюють за ідеями педагога.

У ході роботи V Всеукраїнського науково-методологічного семінару з історії освіти «Дослідницькі підходи до історико-педагогічних розвідок: від традицій до новацій» розглядалися питання історіографії і джерелознавства як провідних дослідницьких підходів історико-педагогічних розвідок; дослідницьких підходів до вивчення історії педагогіки та шкіл дорядянського періоду; історико-педагогічних розвідок радянського часу: від ідеологізації до конкретного змісту; тематики історико-педагогічних розвідок у незалежній Україні як руху до новацій (розкриття «білих плям», заборонених тем тощо); змін дослідницьких підходів у висвітленні персоналій; нових методів і прийомів реконструкції педагогічних реалій минулого.

Учасники всеукраїнського науково-методичного онлайн-семінару «Роль бібліотеки у формуванні інформаційного простору закладу професійної (професійно-технічної) освіти України» обговорювалися сучасні тенденції розвитку бібліотек закладів професійної (професійно-технічної) освіти України; дистанційна самоосвіта фахівців бібліотек закладів професійної (професійно-

технічної) освіти – важлива складова професійного їх розвитку; роль бібліотеки у формуванні інформаційного простору закладу професійної (професійно-технічної) освіти; роль бібліотеки закладу професійної (професійно-технічної) освіти у становленні молодого робітника; упровадження інформаційно-комунікаційних технологій у роботу бібліотек закладів професійної (професійно-технічної) освіти: презентація блогу «Vpuliברי»»; інформаційно-бібліографічне забезпечення освітнього процесу бібліотеками закладів професійної (професійно-технічної) освіти; актуальні електронні ресурси з питань інтернет-безпеки.

Відбувся всеукраїнський вебінар «Роль бібліотек в екологічному вихованні учнів» (за підсумками Всеукраїнського місячника шкільних бібліотек «Шкільна бібліотека і екологічна просвіта»), під час якого обговорювалися питання екологічної освіти і виховання дітей та учнівської молоді як одного з найважливіших і необхідних завдань шкільної бібліотеки; еколого-просвітницької діяльності шкільних бібліотек; міжнародної екоініціативи бібліотек; було підведено підсумки Всеукраїнського місячника шкільних бібліотек «Шкільна бібліотека та екологічна просвіта учнів».

Проведено також науково-практичний онлайн-сеінар «Науково-інформаційний супровід модернізації та реформування освіти й науки», круглий стіл «Збірки творів В.О. Сухомлинського: літературно-педагогічний дискурс», Всеукраїнський місячник шкільних бібліотек та інші заходи.

Загальна кількість науково-практичних заходів, у яких взяли участь вчені бібліотеки, – 76.

XI.2. УЧАСТЬ У МІЖНАРОДНИХ І ВСЕУКРАЇНСЬКИХ ВИСТАВКОВИХ ЗАХОДАХ

Виставкова діяльність НАПН України є однією з форм упровадження розробок її підвідомчих установ в освітню та інші види суспільної практики шляхом популяризації наукових досягнень учених академії відповідно до пріоритетів державної освітньої політики.

У 2020 р. НАПН України спільно з МОН України взяла участь у проведенні трьох міжнародних виставкових заходів:

– XI Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти» (12-14 березня, м. Київ);

– XII Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті» (12-14 жовтня, м. Київ);

– XXXVII Міжнародної спеціалізованої виставки «Освіта та кар'єра – День студента» (20-21 листопада, м. Київ).

Організація та проведення виставкових заходів. Для учасників і гостей виставок ученими НАПН України проведено 54 онлайн заходи з актуальних питань розвитку вітчизняної освіти, педагогічної і психологічної наук. Сучасні підходи до розв'язання актуальних проблем вітчизняної освіти, педагогічної і психологічної практики на виставкових заходах презентували 11 її підвідомчих установ. Зокрема, Інститут педагогіки НАПН України провів 2 заходи; Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України – 1, Інститут педагогічної освіти і

освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України – 5; Інститут проблем виховання НАПН України – 2, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України – 12; Інститут соціальної та політичної психології НАПН України – 5; Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України – 2, Інститут професійно-технічної освіти НАПН України – 1; Інститут обдарованої дитини НАПН України – 9, ДЗВО «Університет менеджменту освіти» – 9, Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» – 3.

Особливу зацікавленість освітян, науковців, учасників і гостей **виставки «Сучасні заклади освіти»** викликала науково-практична конференція «Національна ідентичність як проблема науки й освіти», проведена НАПН України спільно з ученими НАН України, закладів вищої освіти та педагогами закладів загальної середньої освіти. З доповіддю «Формування національної ідентичності: парадигма консолідації» на конференції виступив президент НАПН України акад. В.Г. Кремень. Заходи підвідомчих установ академії було присвячено питанням модернізації шкільної математичної освіти, стандартизації змісту професійної (професійно-технічної) і фахової передвищої освіти, відкритої освіти, освіти дорослих як чинника розвитку людського капіталу, навчання дітей з особливими освітніми потребами, взаємодії громадських організацій і закладів загальної середньої освіти, економічної соціалізації учнівської і студентської молоді, формування позитивної громадської думки щодо освітніх інновацій.

Увагу учасників заходів, проведених установами НАПН України у ході роботи **виставки «Інноватика в сучасній освіті»**, зосереджено на проблемах теорії і практики реалізації Нової української школи, науково-методичного забезпечення навчання дітей з особливими освітніми потребами, їх розвитку та підтримки, створення програм для обдарованих учнів, професійної орієнтації і самовизначення учнівської молоді, організації дистанційного навчання в умовах карантинних заходів, психолого-педагогічного та інформаційного супроводу суб'єктів освітнього процесу в умовах пандемії, посттравматичного особистісного життєтворення.

Під час заходів підвідомчих установ академії, проведених за програмою **виставки «Освіта та кар'єра – День студента»**, обговорено питання навчання та підтримки дітей з особливими освітніми потребами, організації сучасного інклюзивного середовища у закладах освіти, цифрової трансформації сучасної освіти, теорії і практики розвитку сучасного менеджера в закладі загальної середньої освіти, професійного самовизначення та побудови професійної кар'єри, підготовки конкурентоздатних фахівців в умовах освітніх змін, входження вітчизняних закладів вищої освіти до провідних міжнародних університетських рейтингів, академічної доброчесності у сучасному науково-освітньому просторі, психологічного супроводу в кризових ситуаціях.

Вчені НАПН України також забезпечили проведення багатьох виставкових заходах, організованих Інститутом модернізації змісту освіти, місцевими органами управління освітою, закладами загальної середньої, позашкільної, професійної (професійно-технічної) і вищої освіти.

Участь у виставкових конкурсах. Традиційно установи НАПН України взяли участь у конкурсах, що проводились організаторами виставок. Зокрема, оргкомітетом XII Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті» спільно з НАПН України проведено конкурс «Національне визнання наукових досягнень».

За підсумками конкурсу почесними нагородами виставки відзначено:

● у номінації «*Монографія*»:

– Інститут педагогіки НАПН України за монографію «Проектування змісту профільного навчання технологій у старшій школі» авторського колективу під науковим керівництвом канд. пед. наук А.М. Тарари, старшого наукового співробітника відділу технологічної освіти Інституту педагогіки НАПН України;

● у номінації «*Підручник або навчальний комплект для учнів, студентів*»:

– Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України за комплект підручників з української мови для учнів з тяжкими порушеннями мовлення, учнів з дислексією 2-4 класів спеціальних загальноосвітніх та інклюзивних закладів освіти авторського колективу під науковим керівництвом канд. пед. наук Е.А. Данілавічутє, завідувача відділу логопедії Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України;

● у номінації «*Науково-методична розробка для вчителів, викладачів*»:

– Інститут соціальної та політичної психології НАПН України за комплект для викладача «Негативні психологічні наслідки воєнного конфлікту для людини і спільноти: шляхи і засоби запобігання» (2 монографії, практичний посібник, навчальна програма) авторського колективу під науковим керівництвом канд. психол. наук В.М. Духневича, завідувача лабораторії психології політико-правових відносин Інституту соціальної та політичної психології НАПН України та канд. психол. наук Л.М. Коробки, завідувача лабораторії психології мас і спільнот Інституту соціальної та політичної психології НАПН України;

● у номінації «*Інноваційний проєкт, педагогічна технологія*»:

– Інститут професійно-технічної освіти НАПН України за інноваційний проєкт з організації дистанційного навчання в закладах професійної освіти (монографія, методичний посібник, методичні рекомендації) авторського колективу під науковим керівництвом канд. пед. наук О.В. Базелюка, наукового співробітника лабораторії дистанційного професійного навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України.

У 2020 р. розробки підвідомчих установ НАПН України відзначено 21 медаллю виставок. Зокрема, нагороджено:

– Інститут педагогіки НАПН України (медаллю XI Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти»);

– Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України (медалями XI Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти», XII Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті» та XXXIII Міжнародної спеціалізованої виставки «Освіта та кар'єра – День студента»);

– Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (медалями XI Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти»,

XII Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті» та XXXIII Міжнародної спеціалізованої виставки «Освіта та кар'єра – День студента»);

– Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України (медалями XI Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти» та XXXIII Міжнародної спеціалізованої виставки «Освіта та кар'єра – День студента»);

– Інститут соціальної та політичної психології НАПН України (медаллю XI Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти»);

– Інститут вищої освіти НАПН України (медаллю XII Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті»);

– Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України (медалями XI Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти» та XII Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті»);

– Інститут професійно-технічної освіти НАПН України (медаллю XI Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти»);

– Інститут обдарованої дитини НАПН України (медалями XI Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти» та XXXIII Міжнародної спеціалізованої виставки «Освіта та кар'єра – День студента»);

– ДЗВО «Університет менеджменту освіти» (медаллю XII Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті»);

– Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» (медалями XI Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти» та XXXIII Міжнародної спеціалізованої виставки «Освіта та кар'єра – День студента»);

– Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи (медалями XI Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти» та XXXIII Міжнародної спеціалізованої виставки «Освіта та кар'єра – День студента»).

ДЗВО «Університет менеджменту освіти» удостоєно почесного звання «Лідер післядипломної освіти України» оргкомітетами XI Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти» та XXXIII Міжнародної спеціалізованої виставки «Освіта та кар'єра – День студента».

Значна відвідуваність онлайн заходів підвідомчих установ НАПН України, проведених у ході роботи виставок, їх нагороди та відзнаки вчергове засвідчили наявність запиту суспільства на продукцію академії, актуальність і значущість наукових досліджень її вчених.

ХІІ. НАУКОВО-ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ЗВ'ЯЗКИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ

ХІІ.1. ПУБЛІКАЦІЇ НАУКОВО-ІНФОРМАЦІЙНОГО, НАУКОВО-ПОПУЛЯРНОГО Й ПУБЛІЦИСТИЧНОГО ХАРАКТЕРУ, ВИСТУПИ В ДРУКОВАНИХ ТА АУДІОВІЗУАЛЬНИХ ЗМІ

Науково-інформаційну діяльність сектору науково-аналітичної обробки і поширення інформації у звітному році було скореговано відповідно до викликів сучасності – утвердження в громадській думці пріоритетності науки у суспільному розвитку, а також трансформації форм і методів науково-інформаційної діяльності у цифровому суспільстві. Суттєві корективи у зміну напрямів діяльності сектору внесли обставини, що виникли у зв'язку з пандемією COVID-19. По-перше, акцент було перенесено на ІТ-форми донесення інформації до споживача. По-друге, збільшено кількість видів інформаційних повідомлень, орієнтованих на широке коло освітян, науковців, батьківської спільноти й інших груп населення, що потребували термінової допомоги. Інформаційні повідомлення великою мірою були орієнтовані на методичну й дидактичну допомогу у зв'язку з вимушеним дистанційним навчанням, а також проведенням наукових масових заходів онлайн та просвітницьку й психологічну підтримку громадянам. Наукові співробітники сектору – завідувач, с. наук. с. Л.І. Ткаченко, адміністратор офіційного сайту академії С.О. Дмитренко, головний редактор газети НАПН України Л.А. Рапіна – забезпечують оперативне висвітлення матеріалів за зазначеними напрямками; науковий співробітник С.О. Дмитренко виступає ІТ-модератором проведення онлайн заходів Президії НАПН України.

Було застосовано тактику негайних повідомлень на офіційному сайті НАПН України, а також офіційній сторінці НАПН України у соціальній мережі Facebook. Ці повідомлення (як релізи, так і анонси) містили не лише інформацію про події, а й включали лінки, що забезпечували прямий перехід безпосередньо до текстових або відеофайлів чи надавали доступ до участі всім зацікавленим особам. За час з моменту оголошення карантинних заходів на офіційному сайті НАПН України¹ було оприлюднено 460 матеріалів (загалом за рік 520) і продубльовано їх (майже всі) на платформі Facebook, сторінка «Національна академія педагогічних наук України»² (адмініструють сторінку працівники сектору).

Відкрито новий розділ на офіційному сайті академії – «Популяризація науки», у якому окрім традиційних для пресслужби – «Пресрелізи», «Оголошення», «Найближчі події», «Публікації у ЗМІ» – з'явилися нові підрозділи: «Виставки», «Рецензії», «Педагогічний календар», «Популярна методика», з відповідним наповненням сторінок. До того ж, на платформі Facebook відкрито дві сторінки (адміністрування с. наук. с. Л.І. Ткаченко)

¹ <http://naps.gov.ua/>

² <https://www.facebook.com/ua.naps>

«Освітнянська і педагогічна періодика»¹ і «Педагогічна альфа-віта»². На першій з них розміщуються статті вчених НАПН України і матеріали стосовно НАПН України, що їх опубліковано у періодичних виданнях, що демонструє роль і місце НАПН України в розвитку освітньої галузі та соціальних процесах. На другій – матеріали, адресовані батьківській громаді, педагогічним працівникам і психологам.

Значним інформаційним ресурсом академії стало електронне видання «Вісник НАПН України» (гол. ред. – акад. НАН України, акад. НАПН України В.Г. Кремень), яке має власний сайт³, а також сторінку у соціальній мережі Facebook⁴.

Традиційно тривала науково-інформаційна діяльність у напрямках: інформування громадськості про результати фундаментальних і прикладних досліджень вчених академії та участь провідних фахівців від НАПН України у законотворчому процесі освітньої галузі; друк науково-методичних матеріалів для фахівців в освітянських виданнях і науково-популярних публікацій для широкого кола читачів, публіцистичних статей у всеукраїнських виданнях та Інтернет-виданнях; інформування громадськості та виступи фахівців в якості експертів в Інтернет-виданнях, на радіо і телебаченні – привернення уваги суспільства до розв'язання науково-освітніх і соціальних проблем.

Публікування матеріалів, пов'язаних із діяльністю НАПН України здійснюється у всеукраїнських газетах «Голос України» (гол. ред. А.Ф. Горлов), «Урядовий кур'єр» (гол. ред. С.І. Брага), «Україна молода» (гол. ред. М.І. Дорошенко), «День» (гол. ред. Л.О. Івшина), «Сучасна освіта України» (гол. ред. М.В. Короденко), «Освіта» (гол. ред. О.С. Коноваленко), «Освіта і суспільство» (гол. ред. Л.І. Ткаченко), «Педагогічна газета України» (гол. ред. Л.А. Рапіна) й ін., науковому журналі «Рідна школа» (гол. ред. А.В. Пугач), методичних газетах видавництва «Шкільний світ» (директор М.В. Мосієнко), журналах видавництва «Світич» – «Дошкільне виховання», «Учитель початкової школи», «Джміль» (директор О.О. Андрусич), науково-популярному журналі НАН України «Світогляд» (гол. ред. акад. НАН України Я.С. Яцків).

Діяльність НАПН України, а також особисту участь науковців у теле- та радіопередачах було висвітлено на каналах Національної радіокомпанії України, Національного телебачення України, телеканалах «Україна», ТРК «Голос Києва», «1+1», «2+2», ТРК «Ера», «ICTV», «СТБ», «Інтер», «5 канал», НТН, «Громадське телебачення», «Глас», «112 Україна», «Україна», «Тоніс», ТРК «Київ», ТVІ, «Українське радіо», Радіо «Голос Києва», «Еспресо TV», «Радіо вісті», радіостанції «RTI – Вільні люди», УТР (UATV), «24»; Телеканал Тиса-1 (м. Ужгород), Телеканал «ZIK» («Західна інформаційна корпорація»), Інтернет-сайт «Еспресо-TV», ТРК «Відікон» (Сумське обласне ТБ), ТРК «МТВплюс» і ТVМ (м. Мелітополь), ІНТБ (м. Тернопіль), ОТБ «Галичина» (м. Івано-Франківськ) й ін.

¹ <https://www.facebook.com/PedpsychNAPN>

² <https://www.facebook.com/Педагогічна-альфа-віта-110653670373122>

³ <https://visnyk.naps.gov.ua/>

⁴ <https://www.facebook.com/visnyk.naps.gov.ua>

У звітному році вийшло з друку кілька презентаційних видань із науково-інформаційними матеріалами про НАПН України. Видавництво «ЛОГОС Україна» випустило VI том видання «Науковці України – еліта держави», у якому розміщено слово президента НАПН України до читачів й розділ «Національна академія педагогічних наук України» (авт. акад. НАПН України В.І. Луговий та ін., С. 494-501), що висвітлює останні досягнення й напрацювання вчених академії. Видавництвом «Альфа Віта Груп» видано книгу «Сучасний педагогічний досвід освітян України», у якій вміщено вітальне слово президента НАПН України, акад. НАН України, акад. НАПН України В.Г. Кременя і розділ «Національна академія педагогічних наук України у 2018-2020 роках» (авт. с. наук. с. Л.І. Ткаченко) про актуальну діяльність академії з акцентом на напрацюваннях наукових установ НАПН України у сфері дистанційного навчання та онлайндопомоги для подолання проблем психологічного та методичного характеру, пов'язаних із пандемією COVID-19. У виданні «Сучасні заклади освіти: каталог XI Міжнародної виставки» вміщено привітання президента НАПН України, акад. НАН України, акад. НАПН України В.Г. Кременя і розділ «Національна академія педагогічних наук – освітянам», у якому висвітлено основні напрацювання за актуальними напрямками – дошкільної освіти, загальної середньої освіти, освіти для осіб з особливими потребами, професійної (професійно-технічної) освіти, вищої освіти, освіти дорослих і підвищення кваліфікації, психологічного супроводу освітнього процесу (авт. акад. НАПН України В.І. Луговий та ін., С. 3, 7-9). В офіційному каталозі виставки «Інноватика в сучасній освіті: каталог XII Міжнародної виставки» вміщено привітання президента НАПН України, акад. НАН України, акад. НАПН України В.Г. Кременя та у розділі «Національна академія педагогічних наук України – освітянам» (авт. акад. НАПН України Луговий В.І. та ін., С. 4, 27-30) презентовано останні напрацювання наукових установ академії з актуальних проблем освіти і суспільства.

Тривав проєкт «Наукова журналістика у розповсюдженні педагогічних і психологічних знань» (координація і редагування с. наук. с. Л.І. Ткаченко) у рамках якого було продовжено співпрацю з науково-популярним журналом НАН України «Світогляд», науковим журналом «Рідна школа» та газетою «Освіта і суспільство». У межах проєкту опубліковано низку науково-методологічних статей (акад. НАН України, акад. НАПН України В.Г. Кременя¹, акад. НАПН України В.І. Лугового², акад. НАПН України П.Ю. Сауха,³ акад. НАПН України С.Д. Максименка⁴, чл.-кор. НАПН України В.В. Ільїна⁵, чл.-кор. НАПН України Л.А. Найдьонові⁶, чл.-кор. НАПН України В.С. Пономаренка⁷, чл.-кор. НАПН України М.М. Слюсаревського⁸), а також науково-популярних і науково-

¹ <http://naps.gov.ua/uploads/files/press/2021/kremen-rsh-2-4-20.pdf>

² http://naps.gov.ua/uploads/files/press/2021/ois10_2020.pdf

³ http://naps.gov.ua/uploads/files/press/2021/ois6_2020.pdf

⁴ http://naps.gov.ua/uploads/files/press/2020/ois2-3_2020.pdf

⁵ http://naps.gov.ua/uploads/files/press/2020/ois2-3_2020.pdf

⁶ http://naps.gov.ua/uploads/files/press/2021/ois2-3_2020.pdf

⁷ http://naps.gov.ua/uploads/files/press/2021/ois11-12_2020.pdf

⁸ http://naps.gov.ua/uploads/files/press/2021/ois1_2020.pdf

методичних статей учених НАПН України (акад. НАПН України М.Ю. Мельниченко¹, чл.-кор. НАПН України Л.Д. Березівської², чл.-кор. НАПН України А.М. Бойко³, чл.-кор. НАПН України Н.П. Дічек⁴, вчених – канд. екон. наук Ю.П. Вітренка⁵, докт. філос. наук С.В. Курбатова⁶, докт. пед. наук С.Г. Литвинової⁷, канд. психол. наук О.О. Вовчик-Блакитної⁸, с. наук. с. О.М. Онаць⁹, канд. психол. наук М.Ю. Сидоркіної¹⁰ й ін.).

Достатню увагу було приділено висвітленню загальних зборів і методологічних семінарів НАПН України (у журналі «Вісник НАПН України», газетах «Освіта», «Освіта і суспільство», «Педагогічна газета України», журналі «Директор школи, ліцею, гімназії». Широку пресу мав методологічний семінар «Шляхи і механізми підвищення конкурентоспроможності університетів України». Ключові доповіді (акад. НАПН України В.І. Лугового, акад. НАПН України П.Ю. Сауха, чл.-кор. НАПН України В.С. Бакірова, чл.-кор. НАПН України В.С. Пономаренка й ін.) було опубліковано в електронних і паперових виданнях.

Опубліковано низку статей з реформування освіти та науково-методичного супроводу реформ з боку НАПН України за концепцією «Нова українська школа» – матеріали акад. НАН України, акад. НАПН України В.Г. Кременя, акад. НАПН України О.І. Ляшенка, чл.-кор. НАПН України О.І. Локшиної опубліковано у журналі «Вісник НАПН України», «Освіта і суспільство», «Педагогічна газета України».

Актуальні матеріали про діяльність академії було опубліковано на шпальтах всеукраїнських видань за авторства наукових працівників Президії – чл.-кор. НАПН України Ю.І. Мальованого, канд. пед. наук В.П. Гордієнко., канд. пед. наук М.В. Набока, с. наук. с. Л.І. Ткаченко, С.О. Дмитренка, Л.А. Рапіної.

Успішно продовжено інформаційно-освітній проєкт «Педагогічний календар» зі всеукраїнським виданням «Освіта і суспільство» і Педагогічним музеєм України (ведучий – с. наук. с. О.П. Міхно, ідея і редагування с. наук. с. Л.І. Ткаченко). Популярний виклад матеріалу у статтях про славетних та маловідомих видатних українських і зарубіжних педагогів-ювілярів 2020 р. ілюстровано архівними фотографіями. Проєкт актуалізує педагогічні і психологічні ідеї, що відіграли суттєву роль у розвитку освіти й суспільства в цілому.

Працівники Інституту педагогіки НАПН України надали інтерв'ю засобам масової інформації, зокрема прямоефірний 50-ти хвилинний виступ на Українському радіо в програмі «Імператив» [про діяльність культурно-

¹ http://naps.gov.ua/uploads/files/press/2021/ois11-12_2020.pdf

² http://naps.gov.ua/uploads/files/press/2020/ois2-3_2020.pdf

³ http://naps.gov.ua/uploads/files/press/2020/ois2-3_2020.pdf

⁴ <https://www.mao.kiev.ua/biblio/jscans/svitogliad/svit-2020-15-3/svitoglyad-2020-3-dichek-08.pdf>

⁵ http://naps.gov.ua/uploads/files/press/2021/ois11-12_2020.pdf

⁶ http://naps.gov.ua/uploads/files/press/2021/ois10_2020.pdf

⁷ http://naps.gov.ua/uploads/files/press/2020/ois2-3_2020.pdf

⁸ http://naps.gov.ua/uploads/files/press/2021/ois4-5_2020.pdf

⁹ http://naps.gov.ua/uploads/files/press/2020/ois2-3_2020.pdf

¹⁰ http://naps.gov.ua/uploads/files/press/2021/ois11-12_2020.pdf

громадського діяча Б.Грінченка до вшанування його пам'яті до 110-річчя від дня його смерті] 6 травня 2020 р.¹, до Дня працівників освіти «Покликання, місія вчителя, педагога», Українське радіо, 3 жовтня 2020 р.², до дня української мови: «Мова – фундамент розвитку дитини, як розвивати мовлення дітей», Українське радіо, 9 листопада 2020 р.³.

З метою надання методичної допомоги учителям опубліковано 86 статей у журналах «Математика в рідній школі», «Біологія і хімія в рідній школі», «Початкова школа», «Дивослово», «Українська мова і література в школі» тощо.

З метою інформування громадськості про діяльність Інституту педагогіки здійснювалося системне інформаційне наповнення сайту Інституту педагогіки НАПН України⁴, було розроблено нову структуру і Beta-версію сайту.

Наукова і науково-експериментальна робота Інституту широко висвітлюється в соціальній мережі Facebook – Інститут педагогіки НАПН України⁵, Український педагогічний журнал⁶ та освітніх порталах Нова українська школа⁷, Освіта.ua⁸.

Функціонують сайти наукових підрозділів Інституту: відділу дидактики⁹, відділу початкової освіти¹⁰, суспільствознавчої освіти¹¹, відділу навчання української мови та літератури¹², веб-сторінка відділу інтеграції змісту загальної середньої освіти¹³. Оновлено сайти наукових періодичних видань Інституту педагогіки: збірника наукових праць «Проблеми сучасного підручника»¹⁴ та сайту «Українського педагогічного журналу»¹⁵.

Упродовж звітнього року було розширено зв'язки та форми співпраці науковців **Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України** із засобами масової інформації та громадськістю. Зокрема, протягом року було опубліковано 10 друкованих статей в ЗМІ, здійснено численні виступи на радіо, телебаченні, опубліковано відеозаписи в Інтернеті, видано 3 інформаційних бюлетені.

Статті у засобах масової інформації: Вовчик-Блакитна О.О. Читання + спілкування = виховання. *Голос України*. 2020. 25 червня; Спільне читання вголос – особисте спілкування – розвиток. *Освіта і суспільство*. № 4-5 (квіт.-трав.). С. 9; Карабаєва І.І. Світ дитячих бажань. *Практичний психолог: Дитячий садок*. 2020. № 11. С. 4–18; Що таке справедливість і як її сформувати у дошкільників. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2020. № 5. С. 21–23;

¹ <http://www.nrcu.gov.ua/schedule/play-archive.html?periodItemID=2490494>

² <http://www.nrcu.gov.ua/schedule/period-items.html?channelID=3&date=2020-10-03>

³ <http://www.nrcu.gov.ua/schedule/play-archive.html?periodItemID=2644169>

⁴ <http://www.undip.org.ua/>

⁵ <https://www.facebook.com/ukr.institute.of.pedagogy/>

⁶ <https://www.facebook.com/ukr.edu.journal/>

⁷ <https://nus.org.ua>

⁸ <https://osvita.ua>

⁹ <http://didactics.ucoz.ua/>

¹⁰ <http://abc-lab.ucoz.ua/>

¹¹ <http://histlab.edukit.kiev.ua/>

¹² <http://undip.org.ua/v1vn.php>

¹³ <http://www.dovkillya.org.ua/>

¹⁴ <http://ipvid.org.ua/>

¹⁵ <http://uej.undip.org.ua/>

Максименко С.Д. Шановні друзі! : [мотиваційне слово у зв'язку з пандемією COVID-19]. *Освіта і суспільство*. 2020. № 2-3 (лют.-бер.) С. 3; Смульсон М.Л. Коментар психолога до публікації: Настя Рейн. Наемники в законі. *Фокус*. № 11 (663). С. 30-33; Соловійова Л.І. Дошкільна та початкова освіта: чи є суперечності. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2020. № 2. С. 4–5; Першокласник не готовий до навчання у школі? Розвивайте довільну поведінку. *Заступник директора школи*. 2020. № 9. С. 58–63; Сюжетно-рольова гра – школа довільної поведінки. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2020. № 11. С. 38–42; Формуємо довільну поведінку за допомогою рухливих ігор. *Практичний психолог: Дитячий садок*. 2020. № 1. С. 36–40.

Науковці Інституту брали участь у низці теле- та радіопрограм у якості психологів-експертів. Сучасним трендом стало викладення відореоліків наукових масових заходів, привітань і виступів на сайти та Synthytn-платформи YouTube, Facebook та ін. Серед таких записи акад. НАПН України С.Д. Максименка, чл.-кор. НАПН України Т.О. Піроженко, канд. психол. наук **О.О. Вовчик-Блакитної** та ін. Тематика коментарів і виступів широка: від суспільно-політичних проблем до проблем раннього розвитку і навчання дошкільників.

За звітний період підготовлено 3 інформаційних бюлетені. З них 2 міжнародних інформаційних бюлетені ENOP Newsletters (Інформаційний бюлетень Європейської мережі організаційних психологів та психологів праці), що розповсюджуються серед фахівців з організаційної психології у провідних європейських університетах понад 30 країн світу: «ENOP Newsletter (European Network of Organizational and Work Psychologists) / Ed. L.M. Karamushka. 2020. № 77. March. 31 p.» (Інформаційний бюлетень Європейської мережі організаційних психологів та психологів праці) (1,25 д.а.) та «ENOP Newsletter (European Network of Organizational and Work Psychologists) / Ed. L.M. Karamushka. 2020. № 78. December. 28 p.» (Інформаційний бюлетень Європейської мережі організаційних психологів та психологів праці).

Вітчизняний інформаційний бюлетень розповсюджується серед представників вищих навчальних закладів та організаційних психологів в усіх областях України (готується лабораторією організаційної та соціальної психології спільно з Українською Асоціацією організаційних психологів та психологів праці): «Інформаційний бюлетень Української Асоціації організаційних психологів та психологів праці / за ред. Л.М. Карамушки, О.В. Креденцер. Грудень 2020. № 22. 30 с.».

Співробітниками Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України надано понад 60 інтерв'ю засобам масової інформації (телебачення, радіо, центральні та регіональні друковані ЗМІ, Інтернет-видання).

Публікації у друкованих виданнях: Котун К.В. Креативність і відповідальність у нових умовах. *Педагогічна газета*. 2020. № 2 (276) (бер.-квіт.); Баніт, О., Помиткін, Е. Людина. Родина. Світ в умовах НУШ. *Педагогічна газета*. 2020. № 3 (277) (трав.-черв.), С. 5; Аніщенко О., Араджионі М. Розвиток компетентнісного потенціалу батьків і членів родин. *Педагогічна газета*. 2020.

№ 5 (279) (вер.-жов.); Лук'янова Л. Чому саме тепер? *Педагогічна газета*. 2020. № 5 (279) (вер.-жов.), С. 4; Рибалка Валентин Васильович, почесний академік Національної академії педагогічних наук України. *Новомосковська правда*. 2020, № 2 (14035) (13 лют.), С. 4.

Здійснено виступи на каналах регіональних теле-, радіокомпаній (м. Полтава, м. Суми, м. Миколаїв). Здійснено також виступ на міжнародному волонтерському телебаченні: Телеканал АЛЛАТРА ТВ¹. Надано також інтерв'ю з теми «Професійний стандарт вчителя – міжнародний досвід», Інформаційна платформа «НУШ – нова українська школа», 31 грудня 2020 р.²

Співробітники **Інституту проблем виховання НАПН України** надали 4 інтерв'ю, надрукували 36 статей у засобах масової інформації – методичних газетах видавництва «Шкільний світ», 3 виступи у радіо та телепрограмах, інтерв'ю видавництву «Шкільний світ» у мережі Instagram, розмістили 25 відеозаписів на YouTube-каналі Інституту.

Зокрема інтерв'ю на каналі Сфера TV (м. Рівне) про впровадження Програми «Нова українська школа», 26.01.2020 р.; виступ «Чи можна запрограмувати дитину на життєвий успіх?» у програмі «Батьківська кухня» на каналі «Культура» 1 Українського радіо, 07.03.2020 р.; участь у програмі телеканалу «Культура. Глас» 26.11.2020; на Українському радіо (канал «Культура») у програмі «Батьківська кухня» 19 грудня 2020 р.³ Інтерв'ю «Про освіту і науку» видавництву «Шкільний світ»⁴.

Актуальним завданням діяльності **Інституту спеціальної педагогіки та психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України** у напрямі висвітлення результатів в інформаційному науково-освітньому просторі є інформування та акцентування уваги громадськості на проблемах якісної освіти дітей з особливими потребами різних вікових груп, їх реабілітації та інтеграції у соціум; проблем осіб з інвалідністю, таких як доступність (освіти, простору, інформації), формування громадської думки про інвалідність на засадах толерантності та інклюзії.

Інститут спеціальної педагогіки систематично поширює інформаційні матеріали, наукові розробки, презентує технології та методи роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. Водночас у засобах масової інформації та періодичних виданнях систематично здійснює інформаційно-аналітичну та консультативну діяльність в Інтернет через офіційний сайт Інституту⁵ та в соціальній мережі Facebook, підписантами якої нині є близько 3000 ос⁶.

Найбільш затребуваними дописами на сторінці Інституту у мережі Facebook впродовж 2020 р. стали повідомлення про курси підвищення кваліфікації педагогічних працівників, особливо за напрямом «Інклюзивне навчання»; трансляції вебінарів для освітян, дописи про нові видання та проведення науково-практичних масових заходів.

¹ <https://youtu.be/mz4Gr4AUWKg>

² <https://nus.org.ua/articles/profesiyniy-standart-vchytelya-mizhnarodnyj-dosvid/>

³ <http://www.nrcu.gov.ua/schedule/play-archive.html?periodItemID=2682066>

⁴ https://www.instagram.com/tv/CBqT5gQnb_O/?igshid=6uk9e6mg0in0

⁵ <http://ispukr.org.ua/>

⁶ <https://www.facebook.com/ispukr>

Установа підтримує зв'язки із засобами масової інформації, зокрема з виданнями «Сучасна освіта України», «Освіта і суспільство», «Педагогічна газета», журналами «Початкова школа», видавництвами «Шкільний світ», «Педагогічна преса», «Ранок», «Мандрівець», «Букрек», ДСВ «Освіта» та ін. На шпальтах видань широко висвітлюються результати науково-експериментальних досліджень та їхнє практичне втілення, як от навчальні та корекційно-розвиткові програми, навчальні, методичні та наочні посібники, методичні рекомендації, дидактичні навчальні матеріали.

З метою поширення науково-практичного досвіду в рамках науково-інформаційної діяльності надано інтерв'ю-коментар «Інклюзія в НУШ» для освітнього порталу «Дружня школа»¹. Проведено зустріч-виступ на телебаченні «Інклюзія для дітей з особливими потребами: реалії та перспективи», телеканал «Україна».

Наукові працівники **Інституту соціальної та політичної психології НАПН України** здійснили 162 виступи у ЗМІ, у т. ч. дали інтерв'ю, коментарів тощо: на телебаченні – 28, на радіо – 25, в інтернет-виданнях – 42, у друкованих ЗМІ – 12 (у центральних – 9, у регіональних – 3); у друкованій освітянській пресі – 18; у теле- і радіопрограмах – 37. Діяльність Інституту та Академії висвітлювалася в 15 виступах у ЗМІ.

Здійснено 78 виступів на 20 телеканалах (у т. ч. 6 регіональних): «4 канал» (9), «1+1» (5), «Київ» (5), «5 канал» (4), «Україна 24» (4), «Громадське.ua» (3), «24 канал» (3), НТН (3), «Еспресо» (2), «Апостроф TV» (2), «Інтер» (2), «Odesa Live» (2), «Суспільне мовлення» (Херсон) (1), «Рада» (1), ICTV (2), Наш (1), «ТВ7 Хмельницьке телебачення» (1), «РІА Новини Вінниця» (1), «Полтавське ТБ» (1), «33 канал» (1) у таких телепередачах: Новини, «Подробиці», «Ранок на 24-му», «Життя родини», «Новини 24», «Секретний фронт», «Факти», «Подробиці тижня», «Наука XXI», «Денний марафон», «Свідок», «Ранок чемпіонів», «Сьогодні.День» – та в серії телепередач на актуальні теми.

Інтерв'ю та коментарі співробітників Інституту прозвучали на таких каналах *радіо*: «UA: Українське радіо» (13), «Свобода» (9), «Новое время» (4), «Громадське Радіо» (6), «Промінь» (3), Радіо Культура (1), «Крим. Реалії» (1); у таких *радіопередачах*: «Ранковий формат», «Година новин», «Новий вечір», «Свобода. Live», «Культура. Live», «Донбас. Реалії», «Крим. Реалії», «Доброго ранку, Криме», «Drive Time», «Ток-шоу Наталі Соколенко». Усього відбулося 39 виступів на 7 каналах радіомовлення.

Широка громадськість дістала змогу ознайомитися з думками фахівців із соціальної та політичної психології в газетах «День» (6), «Експрес» (3), «Освіта і суспільство» (3), «Педагогічна газета» (2), журналах «Мой ребенок» (1), «Колесо життя» (1), «Женский журнал» (1).

Здійснено 42 виступи в 19 *інтернет-виданнях*: «Українське національне інформаційне агентство «Укрінформ», Інформаційне агентство УНІАН, Інформаційна агенція «Голос UA», «Лівий берег», «Факти», онлайн-портал «Мой ребенок», «Цензор.НЕТ», Сайт «Нова Українська Школа», Citi Guide, Global

¹ <https://zn.ua/ukr/EDUCATION/inkluzija-tse-ne-osoblivist-shkoli-a-jiji-funktsija.html>

Innovative Online School, Lifehub Yabloko, Lustrum, Дивись.Інфо, Медіа-Рубрика, Молодіжний підкаст «Что-то большее», «Івона», Релігійно-інформаційна служба України (RISU).

Тематика виступів у ЗМІ значною мірою зумовлена актуальною ситуацією в Україні: подолання емоційних станів населення під час пандемії та їх регуляція, запобігання екстремальним поведінковим проявам, соціально-психологічні наслідки ізоляції та дистанціювання. Важливими темами публікацій співробітників Інституту були внутрішньополітичні події (передусім перебіг і наслідки місцевих виборів в Україні), зовнішньополітичні тренди.

Значну кількість інтерв'ю і коментарів було присвячено актуальним проблемам медіатизації та пов'язаним з нею ризикам, сімейних стосунків, виховання дітей, збереження психічного здоров'я.

Інтерв'ю і коментарі співробітників охоплювали широке коло питань суспільно-політичного життя країни: психологія війни та екстремальних ситуацій, психологія праці та ділових відносин. Досить широко представлена освітянська тематика.

Інститут вищої освіти НАПН України у звітному році представив інтерв'ю докт. філос. наук С.В. Курбатова «Латвія академічна, і не лише...», Українське радіо (м. Суми), 20.08.2020 р.; участь у передачі «Реальна політика з Олександром Хоруженко», ТРК «Відікон», 03.09.2020 р.

Надруковано 6 статей у засобах масової інформації: Бойченко М.І. До утворення національної ідентичності: філософський погляд. *Освіта і суспільство*. 2020. № 2-3 (23-24) (лют.-бер.). С. 4; Курбатов С.В. «Коли над нею не було вже стелі...» [пам'яті Марти Коломиєць-Яновської]. *Освіта і суспільство*. 2020. № 7-8 (28-29) (лип.-серп.). С. 6; Академічні та інші ландшафти Латвії. Нотатки запрошеного українського професора університету Туриба. *Освіта і суспільство*. 2020. № 10 (31) (жовт.). С. 5; Руїна COVID 19: доля університету у добу глобальної пандемії. *Резонанс* : [газета Сумського державного університету]. 2020. (груд.); Ярошенко О.Г. Таланту наукового два крила. *Урядовий кур'єр*. 2020. № 184 (6798) (22 вер.); Академік-педагог із Сковородинівського краю. *Зоря Полтавщини* : [обласна громадсько-політична газета]. 2020. № 68 (23480) (2 жов.).

З метою поширення сучасних наукових підходів та висвітлення результатів наукових досліджень у звітному році науковцями **Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України** було надруковано 5 статей у засобах масової інформації (3 статті у «Педагогічній газеті України», 2 статті в «Освіті і суспільство»).

Наукові працівники **Інституту професійно-технічної освіти НАПН України** опублікували 23 статті в методичних, наукових журналах «Вища школа», «Вісник НАПН України», «Професійна освіта» та всеукраїнських газетах «Педагогічна газета», «Завучу. Усе для роботи», «Управління школою».

Інститут обдарованої дитини НАПН України використовував традиційні засоби розповсюдження науково-популярної інформації про діяльність науковців установи, а також зробив певні інноваційні започаткування.

Було надано три інтерв'ю засобам масової інформації доц. О.В. Дубініною на тему: «Градація поколінь. Особливості роботи педагогічного працівника з поколіннями «Z» та «Альфа»¹.

Здійснено публікації у періодичній пресі: Ткаченко, Л. Нові виміри проблематики обдарованості [про Всеукраїнську науково-практичну онлайн конференцію «Підтримка та супровід обдарованих учнів в сучасному освітньо-інформаційному просторі». *Освіта і суспільство*. 2020. № 11-12 (лист.-груд). С. 12²; Мальований, Ю. Готуючи наукову зміну заздалегідь [про проведення онлайн семінарів Інституту обдарованої дитини з проблематики психологічного і педагогічного супроводу обдарованих дітей – учнів МАН]. *Освіта і суспільство*. 2020. № 6 (черв.). С. 2³. Шеремета, Ю. Хоумскулінг: сучасна траєкторія [про Круглий стіл Київської МАН учнівської молоді «Хоумскулінг: проблеми домашнього навчання та способи їх вирішення» і участь у ньому співробітника ІОД НАПН України у рамках співпраці з Київською МАН учнівської молоді]. *Освіта і суспільство*. 2020. № 4-5 (квіт.-трав.). С. 3.

ДЗВО «Університет менеджменту освіти» активно презентував напрацювання науковців та брав участь у створенні безпечного інформаційного простору, а також докладав зусиль до подолання наслідків пандемії та карантину. Зокрема «День бабака»: як під час карантину перемогти одноманітність, перестати боятися та не посваритися з близькими»⁴; «Підліткам про ЦЕ: безпечний секс і ВІЛ»⁵; «10 порад психолога: як парам пережити карантин»⁶; Радіо НВ «Мати драконів: підлітки ЛГБТ – чому це не кінець світу»⁷; «Эйджизм, или Почему женщинам не прощают старение – мнение психолога»⁸; «ЛГБТ-підлітки та ВІЛ: як подолати стигму та де шукати допомогу»⁹; «Про що мовчать жінки», СТБ¹⁰.

Протягом звітного періоду наукові працівники **Українського науково-методичного центру психології і соціальної роботи** підтримували та поглиблювали зв'язки з громадськістю. За результатами 2020 р. надано 4 інтерв'ю засобам масової інформації; науковці взяли участь у 5 радіопрограмах; опубліковано 11 статей у друкованих ЗМІ.

Інтерв'ю засобам масової інформації: «Для тих, хто пригнічений пандемією». Інтернет-видання «Нік-Лайф», 27.03.2020 р.¹¹; «Як пережити карантин та зберегти емоційне здоров'я – у розмові з практичним психологом». Інтернет-видання SUMY_TODEY, 28 березня 2020 р.¹²; «Людина не може довго жити у страху». ZAXID.NET, 19 травня 2020 р.; «Якщо вам важко пережити

¹ <https://www.radio-motyw.eu/>; <http://www.nrcu.gov.ua/schedule/play-archive>

² http://naps.gov.ua/uploads/files/press/2021/ois11-12_2020.pdf

³ http://naps.gov.ua/ua/press/about_us/2004/

⁴ <https://hromadske.ua/>

⁵ <https://rayon.in.ua>

⁶ <https://lustrum.ua>

⁷ <https://soundcloud.com/radio-nv/mati-dragonv-pdltki-lgbt-chomu-tse-ne-knets-svtu>

⁸ <https://vidsebe.media/articles/96108/ejdzhizm-ili-pochemu-zhenschinam-ne-proschayut-starenie-mnenie-psihologa>

⁹ <https://zmina.info/articles/lgbt-pidlitky-ta-vil-yak-podolaty-stygmu-ta-de-shukaty-dopomogu/>

¹⁰ <https://youtu.be/3g2rlb2keLE>

¹¹ <https://cutt.ly/uxtAAHH>

¹² <http://sumy.today/interview/923-karantyn-zahroza-shliubu-shcho-radyt>

карантин». Інтернет-видання «Інше ТВ», 27.04.2020 р.¹

Участь співробітників в радіопрограмах: «Запобігання та протидія насильству: діяльність закладів освіти». Радіо 49'паралель, радіопрограма «Класна школа: освіта по-новому», (м. Рубіжне Луганської обл.), 28.01.2020 р.; «Психологічне кризове консультування онлайн: як зберегти критичне мислення». Філія акціонерного товариства «Національна суспільна телерадіокомпанія України» Регіональна дирекція UA:МИКОЛАЇВ». 23.03.2020 р.²; Участь у ток-шоу програми «Добрий вечір». Миколаївське телебачення Ніс-ТВ, програма «Добрий вечір». 25.03.2020 р.³; «Як під час епідемії коронавірусу не впасти в депресію – рецепти «Свідка». Канал НТН. 28.03.2020 р.; «На Львівщині не встигають обробляти результати тестів на COVID-19». Канал НТН. 15.05.2020 р.

Друком вийшли статі: Сосновенко, Н.В. Як запобігти булінгу: запитання і відповіді. *Заступник директора школи*. 2020. № 1. С. 48-51; Корнієнко, І.О. Мінімум – страшилок, максимум – інтиму! Як не розлучитися після карантину. *Високий замок*⁴; Корнієнко, І.О. Після карантину роботи побільшає у психологів і психіатрів. *Високий замок*⁵; Сосновенко, Н.В. Готуй воза взимку, а річний план роботи – завчасно і якісно. *Практичний психолог: дитячий садок*. 2020. № 6. С. 25-31; Сосновенко, Н.В. Річний план роботи: дотримуємося рекомендацій МОН. *Практичний психолог: дитячий садок*. 2020. № 6. С. 32-34; Сосновенко, Н.В. Циклограма в діяльності практичного психолога ЗДО. *Практичний психолог: дитячий садок*. 2020. № 8. С. 5-8; Якимчук, Г.В. Логопед онлайн: з досвіду роботи. *Дошкільне виховання*. 2020. № 8. С. 13-15; Сосновенко, Н.В. Всеукраїнський науково-педагогічний експеримент «Мирна школа». *Освіта і суспільство*. 2020. № 9(30) (вер.), С. 3; Луценко, Ю. Конференція з психологічної допомоги населенню. *Освіта і суспільство*. 2020. № 7-8 (28-29). С.3; Мороз, Р.А. Організація телефону психологічної кризової допомоги для населення під час пандемії COVID-19. *Південна правда*⁶.

Працівниками **Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського** надано 1 інтерв'ю програмі ТСН телеканалу «1+1» щодо виходу бібліотек з карантину та організації роботи в умовах пандемії COVID-19, 28 травня 2020 р.

Кількість публікацій у ЗМІ за звітний період – 11.

У газеті «Шкільна бібліотека плюс» вийшла низка рекомендаційних матеріалів: Рекомендації щодо виходу освітянських бібліотек з карантину, спричиненого епідемією COVID-19 : схвалено рішенням Інформ.-бібл. ради ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського, протокол № 2 від 20 трав. 2020 р. / Державна науково-педагогічна бібліотека Україна імені В.О. Сухомлинського; викон.: І.І. Хемчян, Л.І. Страйгородська. *Шк. б-ка плюс*. 2020. № 13/14 (лип.). С. 3-4; Рекомендації щодо проведення у 2020 році Всеукраїнського місячника

¹ <https://inshe.tv/society/2020-04-27/526131/>

² <https://mk.suspilne.media/episode/30030>

³ https://youtu.be/x_IQX71kKDY

⁴ <https://wz.lviv.ua/article/411412-minimum-strashylok-maksymum-intymu>

⁵ <https://wz.lviv.ua/article/410075-pislia-karantynu-roboty-pobilshaie-u-psykholohiv-i-psykhiatrii>

⁶ http://www.up.mk.ua/mainpage/allarticles_index

шкільних бібліотек [під гаслом «Шкільна бібліотека та екологічна просвіта учнів»]: дод. до листа ДНУ «Ін-т модернізації змісту освіти» від 27 лип. 2020 р. № 22.1/10-1499 / М-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Ін-т модернізації змісту освіти», Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського; [уклад.: І.І. Хемчян, А.І. Рубан]. *Шк. б-ка плюс*. 2020. Верес. (№ 17/18). С. 3-12. Бібліогр.: с. 7-12; Хемчян, І.І. Громадське обговорення проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» в контексті діяльності освітянських бібліотек *Шк. б-ка плюс*. 2020. № 13/14 (лип.). С. 5-6.

Започатковано три онлайн-проекти для наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої педагогічної освіти: Читаймо Сухомлинського онлайн¹, Ми стоїмо на плечах наших попередників: Видатні педагоги-ювіляри², Афоризми Сухомлинського³.

ХІ.2. ЦИФРОВІЗАЦІЯ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Останні роки одним із пріоритетних напрямів роботи НАПН України є цифровізація власної наукової діяльності та сприяння цифровізації української освіти в усіх її проявах. Поступово збільшується частка використання електронного документообігу, створюються електронні підручники та освітні онлайн ресурси, викладачам, студентам, учням та батькам надається доступ до оцифрованих методичних матеріалів. Також постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Програми діяльності Кабінету Міністрів України» від 12 червня 2020 р. № 471 цифровізація країни визначена, як один із пріоритетів.

Ураховуючи запровадження карантину з 12 березня 2020 р. на всій території України, основним напрямом цифровізації наукової діяльності НАПН України та її підвідомчих установ було забезпечення ефективної дистанційної роботи наукових та інших працівників академії.

Цьому сприяло те, що всі установи НАПН України мають розбудовані локальні мережі зі швидкісним підключенням до Інтернет. Активно використано цифрові технології колективної комунікації (Zoom, Skype, Meet, YouTube та інші) для проведення і подальшого перегляду онлайн заходів у відео- та аудіоформатах, а саме: онлайн занять, веб-конференцій, вебінарів, онлайн засідань тощо.

Хмарні технології Google та Microsoft застосовано для роботи з документами, створення календарів для візуалізації строків та етапів реалізації проєктів, аналітики, опитувань, електронних тестів і зворотного зв'язку. Також придбано необхідне для цього обладнання, здійснювалось системне адміністрування наявних ІКТ ресурсів.

Застосовано цифрові технології аналізу академічної доброчесності – програми для виявлення плагіату (*copyscape.com, unichack.com, plag.lv* тощо).

¹ <https://www.facebook.com/240019389383740/posts/2991199357599049/>

² <https://www.facebook.com/240019389383740/posts/3019645038087814/>

³ <https://www.facebook.com/240019389383740/posts/3514198505299129/>

Результати дослідницької роботи підвідомчих установ висвітлювалися на офіційних сайтах інститутів та ДЗВО «Університет менеджменту освіти», сторінках у соцмережах і розміщувались у діючих репозитаріях Електронної бібліотеки НАПН України.

Покращились індекси цитування наукових колективів НАПН України за даними рейтингу системи «Бібліометрика української науки», призначеної для експертного оцінювання результатів діяльності вчених і дослідницьких колективів. Інституції академії мають такі показники:

Таблиця ХІІ.2.1

**Індекс цитування наукових колективів НАПН України
за даними рейтингу системи «Бібліометрика української науки»**

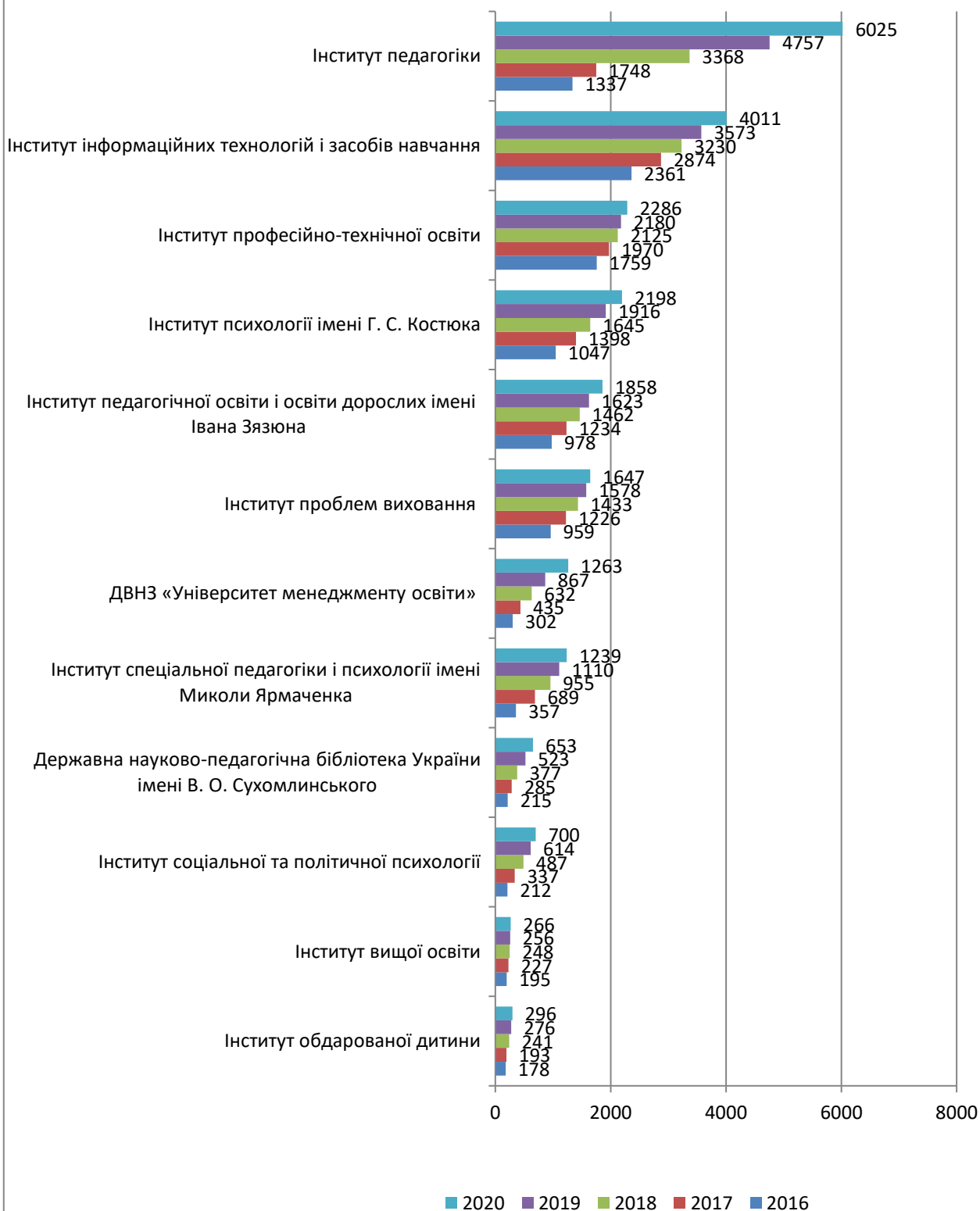
№ з/п	Дослідницький колектив	<i>h-індекс</i>			
		2020	2019	2018	2017
1.	Інститут психології імені Г.С. Костюка	110	71	62	–
2.	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	63	58	–	–
3.	Інститут вищої освіти	63	57	51	46
4.	Інститут педагогіки	60	55	49	35
5.	Інститут проблем виховання	58	51	48	40
6.	Інститут соціальної та політичної психології	56	47	41	33
7.	Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	54	47	43	38
8.	ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	47	42	36	6
9.	Інститут професійно-технічної освіти	37	33	30	26
10.	Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи України	20	19	17	17
11.	Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського	11	11	10	10

У межах виконання заходів з інформатизації академії **Інститутом інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України** здійснювалась технічна підтримка та адміністрування Електронної бібліотеки НАПН України¹. У 2020 р. у ній додано більше 3,4 тис. ресурсів і здійснено понад 2,3 млн завантажень.

Закінчено роботи з міграції сайтів інституту, Електронної бібліотеки НАПН України, електронного фахового видання «Інформаційні технології і засоби навчання» на сучасний потужний сервер.

¹ <https://lib.iitta.gov.ua/>

Динаміка наповнення Електронної бібліотеки НАПН України

У 2020 р. **Інститутом вищої освіти НАПН України** для забезпечення науково-організаційної та освітньої діяльності в умовах обмеженої офлайн комунікації (карантинних заходів) придбано комплекс відео- та

аудіообладнання. Розроблено логістичні схеми проведення онлайн освітньо-наукових заходів. Використано ліцензоване програмне забезпечення «Мосо», яке надає широкі можливості для оцінювання розвитку персоналу. Система електронного навчання «Moodle» забезпечувала реалізацію дистанційної освіти. Зазначені програмні засоби розміщено на окремий сервер з можливістю цілодобового доступу викладачів і студентів.

Здійснено інформаційно-технічну підтримку заходів з реалізації міжнародних проєктів: «Вдосконалення викладання у вищій освіті», «Структурована співпраця в області докторських досліджень (підготовки), підготовки з універсальних навичок та академічного письма в регіонах України», «Відродження переміщених університетів: посилення конкурентоспроможності, підтримка громад». Забезпечено технічну підтримку проведення IX Міжнародної науково-практичної конференції «Європейська інтеграція вищої освіти України в контексті Болонського процесу: роль оцінювання якості викладання та навчання в процесі акредитації».

Створено та запущено нову версію сайту **Інституту соціальної та політичної психології НАПН України**¹. На сайті міститься інформація про наукову діяльність установи, її структурні підрозділи, роботу докторантури, аспірантури, спеціалізованої вченої ради, ради молодих учених. Розміщено електронні версії дисертаційних досліджень, авторефератів дисертацій, відгуків офіційних опонентів на дисертаційні дослідження, що виносяться на розгляд спецради. Представлено електронні версії наукових видань інституту, результати масових опитувань, які він здійснює.

Створено передумови для функціонування внутрішнього репозитарію для електронного документообігу.

Упродовж минулого року ДЗВО «Університет менеджменту освіти» здійснював інформатизацію усіх сфер своєї діяльності. В університеті активно працює Центр електронних освітніх ресурсів та наукометрії, який забезпечує інформаційну діяльність.

Співпрацюючи з Microsoft, заклад отримав ліцензії на використання сервісів Office 365, що дає можливість слухачам/студентам, науково-педагогічним та іншим працівникам користуватись електронною поштою, створювати веб-сайти, редагувати та зберігати документи в режимі онлайн, запроваджувати електронний документообіг, обмінюватися миттєвими повідомленнями та проводити веб-конференції, а також спрощувати комунікацію між слухачами/студентами, науково-педагогічними працівниками та структурними підрозділами.

Упродовж першого півріччя здійснювалася підтримка роботи у програмному комплексі «Єдина державна електронна база з питань освіти» та його постійне наповнення для забезпечення вступної кампанії, роботи приймальної комісії, подання статистичної звітності тощо.

В освітньому процесі широко використовується мультимедійний супровід занять. Обладнано стаціонарними мультимедійними проекторами,

¹ <http://ispp.org.ua/>

мультимедійними й інтерактивними дошками п'ять спеціалізованих аудиторій і зал засідань. Проведена робота з розвитку дистанційної форми навчання. Упроваджено відкрите програмне забезпечення BigBlueButton для проведення веб-конференцій, онлайн занять, створено та налагоджено роботу платформи дистанційного навчання в системі e-Front.

В університеті запроваджено інтернет-трансляції наукових, науково-методичних семінарів, конференцій. Для автоматизації кадрового діловодства розроблено й прийнято в експлуатацію базу даних «Кадри», що забезпечує автоматизацію обліку працівників університету.

У Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти функціонують комп'ютерний клас і веб-студія для проведення занять за дистанційною формою навчання. Усі навчальні аудиторії інституту під'єднано до мережі інтернет й обладнано персональними комп'ютерами викладача і мультимедійними проекторами.

Освітній процес в інституті здійснюється на освітній платформі «Профосвіта» на базі LMS Moodle¹, яка передбачає ведення бази контактів педагогів і здобувачів освіти, складання розкладів навчальних занять (з відображенням типу занять, часу початку/кінця тощо), наявність агрегатора результатів здобувачів освіти (інформацію про виконані завдання, тестування), інструментів для обміну інформацією, завданнями і зворотним зв'язком (форуми, чати тощо), інших додатків і програм для вивчення матеріалу і відпрацювання отриманих навичок. Безперечною перевагою платформи «Профосвіта» є доступність матеріалів і навчальних інструментів у будь-якому місці за наявності виходу в інтернет і відповідних паролів.

Від початку 2020 р. на платформі «Профосвіта» науково-педагогічними працівниками інституту створено понад 120 веб-ресурсів для груп слухачів курсів підвищення кваліфікації за категоріями: «Старші майстри закладів професійної (професійно-технічної) освіти», «Майстри виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти», «Викладачі професійно-теоретичної підготовки закладів професійної (професійно-технічної) освіти», «Педагогічні працівники фахової передвищої освіти» та інші.

Офіційний вебпортал **Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського**² інформує про всі напрями діяльності установи, представляє її ресурси, інноваційні послуги, різні види бібліографічної, реферативної й аналітичної інформації, що зумовило підвищення оперативності та якості науково-інформаційного забезпечення сфери освіти й науково-методичного супроводу мережі освітянських бібліотек. Так, у 2020 р. за даними Google Analytics кількість його користувачів становила 28,5 тис. осіб з України та зарубіжних країн, з них – понад 24 тис. тих, що зайшли вперше.

¹ <https://profosvita.org/>

² <https://dnpb.gov.ua/ua/>

Продовжується формування електронного каталогу, обсяг якого протягом звітного періоду збільшився на понад 20 тис. бібліографічних записів. Загальний обсяг каталогу – понад 440 тис. бібліографічних записів.

Загальна відвідуваність баз даних електронного каталогу бібліотеки становить понад 22 тис. ос. Створення електронного каталогу здійснюється на інноваційних засадах кооперації та координації, зокрема продовжується діяльність щодо обміну аналітичними бібліографічними записами періодичних видань з питань педагогіки, психології та освіти, бібліотекознавства, бібліографознавства та книгознавства освітянськими книгозбірнями МОН України і НАПН України.

Планується конверсія до системи автоматизації бібліотек (САБ) ІРБІС близько 300 тис. оцифрованих карток видань з фонду. Формується Науково-педагогічна електронна бібліотека на платформі САБ ІРБІС64+, що сприяє оптимізації пошуку релевантної інформації завдяки індексуванню повного тексту документа. Здійснювалося формування віртуальних інформаційно-бібліографічних ресурсів «Видатні педагоги України та світу», «Видатні бібліотекознавці, бібліографознавці, книгознавці та документознавці України та світу» тощо.

Для галузевого реферативного сегмента всеукраїнського реферативного журналу «Джерело» та загальнодержавної реферативної бази даних «Україніка наукова» здійснено напрацювання контенту, поповнення бібліографічного ресурсу на засадах кооперативної співпраці з книгозбірнями мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України.

Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України реалізовано проєкт «Психологічна підтримка літніх осіб у період карантину» за підтримки Національного фонду досліджень України¹.

Підтримується робота сайтів наукових періодичних видань, засновником та співзасновником яких є інститут: «Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи»², «Естетика і етика педагогічної дії»³, «Порівняльна професійна педагогіка»⁴, «Імідж сучасного педагога»⁵, Вісник Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта ХХІ століття»⁶.

З метою висвітлення результатів теоретичних наукових досліджень та їх упровадження в освітню практику **Інститутом професійно-технічної освіти НАПН України** у межах виконання заходів з інформатизації академії створено безкоштовні електронні інформаційні системи відкритого доступу: науковий фаховий журнал категорії В «Професійна педагогіка» / «Professional

¹ <https://www.facebook.com/project.ipood>

² <http://adult-education-journal.com.ua/>

³ <http://aesthetethicpedaction.pnpu.edu.ua/>

⁴ <http://ipood.com.ua/comparative-professional-pedagogy/>

⁵ <http://isp.poippo.pl.ua/>

⁶ <https://unesco-journal.com.ua/>

Pedagogics»¹, науковий репозитарій продукції інституту², відкрита база авторефератів, дисертаційних досліджень³.

У 2020 р. організовано контроль за систематичним оновленням на сайті інституту інформації щодо діяльності всіх структурних підрозділів, оновлено портфоліо наукових працівників⁴ і кінцевих результатів наукових досліджень. На сторінках сайту здійснюється регулярне інформування щодо подій, які відбуваються в експериментальних закладах і новин інституту.

У 2020 р. в інституті впроваджено ІС «Microsoft Bookings». Рішення щодо автоматизації документального супроводження в «Microsoft Bookings» реалізовано у вигляді корпоративного Інтернет порталу, що включає шаблони документів, інтелектуальні інтерфейси.

Розроблено й впроваджено форму електронного обліку робочого часу. Для цього на сайті інституту розроблено онлайн-кімнати для спілкування керівників структурних підрозділів і співробітників. Усім науковим працівникам інституту надано можливість для роботи з матеріалами наукових досліджень у хмарному форматі за допомогою Microsoft Office 365. Усі проміжні та заключні звіти з тем наукових досліджень інституту перенесено до хмарного сховища.

Сайт інституту в інтеграції з хмарними сервісами Microsoft Office активно використано для проведення експериментальної роботи. Зокрема, організовано онлайн-анкетування і тестування учасників експериментів всеукраїнського рівня та рівня підвідомчої установи. Це дало змогу забезпечити легкий доступ респондентів до анкет, опитувань, реєстраційних форм тощо, а також допомогло здійснити статистичне та аналітичне оброблення отриманих результатів.

У 2020 р. продовжено роботу з розвитку Системи дистанційного навчання⁵, яка базується на LMS Moodle. Протягом звітнього року вчені інституту активно використовували систему для здійснення наукових досліджень, проведення планових веб-семінарів, а саме: моніторингу діяльності її користувачів, їхньої успішності у процесі здійснення освітньої діяльності на дистанційних курсах та під час проведення масових заходів, здійснення впровадження та оприлюднення кінцевих результатів наукових досліджень інституту, взаємодії з експериментальними закладами тощо. Станом на грудень 2020 р. у системі зареєстровано понад 2,3 тис. ос. з усіх областей України.

У зв'язку з карантинном система використовувалася для забезпечення ефективності освітньої складової діяльності інституту: проведення занять і консультацій з магістрами та аспірантами; організації представлення, обговорення результатів наукових проєктів; забезпечення індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти; здійснення автоматизованого запису на вибіркові дисципліни тощо.

В Інституті спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України створено відповідні організаційні умови для

¹ <https://jrnl.ivet.edu.ua/>

² <https://ivet.edu.ua/repozytarii/produktysia-ndr>

³ <https://ivet.edu.ua/repozytarii/baza-avtoreferativ>

⁴ <https://ivet.edu.ua/home/portfolio>

⁵ <https://e-learning.org.ua/>

якісного та ефективного виконання досліджень, забезпечено необхідну матеріально-технічну базу для їх здійснення: підключено швидкісний інтернет, забезпечено Skype-зв'язок, надано доступ до ZOOM платформи, що уможливило проведення відеоконференцій з регіональними та зарубіжними партнерами, удосконалено та систематично оновлюється офіційний сайт інституту¹ та сайт часопису «Особлива дитина: навчання і виховання»².

Активно наповнюються та осучаснюються сторінки установи в соціальній мережі Facebook³, що дозволило широко висвітлювати основні напрями діяльності структурних підрозділів інституту, залучати зацікавлених питаннями освіти дітей з особливими потребами до обговорення опублікованих результатів досліджень, здійснювати моніторинг запитів учителів і батьків особливих дітей, тісно співпрацювати з громадськими організаціями.

Дистанційні технології навчання використано під час проведення курсів підвищення кваліфікації керівних педагогічних і науково-педагогічних працівників закладів освіти згідно з ліцензією МОН України (Серія АД № 034572). Зокрема, за допомогою Skype-зв'язку та ZOOM платформи відбувались науково-методичні заходи різних рівнів, наради, засідання вченої ради, експертних рад. Поширення набули онлайн курси підвищення кваліфікації педагогічних працівників, консультування аспірантів і докторантів з проблем, які планувалося висвітлювати під час лекційних занять, забезпечення їх основними матеріалами тощо.

Дистанційна консультативна допомога надавалась практикам (учителям, вихователям, психологам спеціальних та інклюзивних навчальних закладів) і батькам дітей з особливими потребами з питань організації освітнього процесу, його психолого-педагогічного супроводу, інноваційних засобів і технологій навчання. Зокрема, батькам надавалась інформація про заклади освіти, психологічної та реабілітаційної допомоги дітям з різними порушеннями психофізичного розвитку.

Упродовж звітної періоду в рамках заходів постійно діючого семінару з інклюзивного навчання працівники інституту широко висвітлювали результати наукових досліджень за темою «Методичні та дидактичні засади навчання дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного середовища» у мережі YouTube для широкого загалу користувачів.

Вченими інституту створено YouTube канал «Українська жестова мова», що містить відеоуроки з вивчення української жестової мови. Цільовою аудиторією інтернет-ресурсу є чуючі батьки дітей з порушеннями слуху, вихователі та вчителі спеціальних закладів освіти для дітей глухих та зі зниженим слухом, викладачі та студенти спеціальності «016 Спеціальна освіта».

У 2020 р. в інституті продовжено практику проведення педагогічних онлайн форумів і вебінарів з метою широкої апробації та впровадження результатів досліджень у практику роботи спеціальних та інклюзивних

¹ <http://ispukr.org.ua/>

² http://ojs.csnukr.in.ua/index.php/Exceptional_child

³ <https://www.facebook.com/ispukr>

навчальних закладів, учених і студентів закладів вищої освіти, інститутів післядипломної освіти.

Інститут обдарованої дитини НАПН України продовжував супроводження Всеукраїнського освітнього Інтернет-порталу «Острів знань». Особливу увагу приділено наповненню розділу «Навчання» методичними розробками уроків, електронними матеріалами, авторськими програмами, методичними рекомендаціями, які отримані за результатами проведення інститутом конкурсів «Творчий вчитель – обдарований учень» і «Школа – джерело талантів». Щоденне відвідування порталу становить понад 3,4 тис. ос., середня кількість переглядів зазначених матеріалів – від 3 до 10 тис.

Електронна бібліотека інституту постійно поповнюється матеріалами з філософських, психологічних, педагогічних проблем обдарованості і становить загалом близько 1,5 тис. посилань і 167 анотацій. Тезаурус бібліотеки містить 538 уживаних психолого-педагогічних термінів, понять, зокрема щодо обдарованості.

Інформація про діяльність **Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України** представлено на 46 інтернет-ресурсах, створених і підтримуваних спеціальною групою адміністрування інституту, до якої входять представники дирекції та наукових підрозділів. Очолює групу заступник директора Інституту з науково-організаційної роботи та міжнародних наукових зв'язків акад. Л.М. Карамушка, відповідальна за сайт Інституту – провідний науковий співробітник докт. психол. наук О.В. Креденцер.

До основних інтернет-ресурсів належать сайт інституту¹, де подається актуальна інформація про діяльність, та 3 сторінки у Facebook (інституту, Ради молодих вчених, Кризового медико-психологічного центру), які інформують користувачів про найбільш важливі події життя інституту (проведення конференцій, семінарів, видання книг, отримання нагород, зустрічі із зарубіжними партнерами, участь в громадському житті суспільства та ін.) та містять різні інформаційні матеріали, що стосуються освітньої і наукової діяльності; надання різних видів психологічної допомоги бійцям АТО та їх сім'ям, вимушеним переселенцям та ін.; інформацію про можливості отримання молодими вченими грантів, стипендій, участі в конференціях, семінарах, конгресах; вимоги до вітчизняних та міжнародних публікацій та ін.

Окремим напрямком є висвітлення результатів наукових досліджень інституту на 10 сайтах його наукових видань:

а) видання, що індексуються у наукометричних базах: електронне наукове фахове видання Інституту «Технології розвитку інтелекту»², науковий журнал «Організаційна психологія. Економічна психологія»³, науковий журнал «Психологічний часопис»⁴, спільний науковий збірник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка та інститут «Проблеми сучасної

¹ <http://psychology-naes-ua.institute/>

² <https://psytir.org.ua/>

³ <http://orgpsy-journal.in.ua/>

⁴ <https://www.apsijournal.com/>

психології»¹, спільний науковий журнал Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка та інституту «Психологія і особистість»², спільний науковий журнал Запорізького національного, інституту, Інституту підготовки кадрів Державної служби зайнятості України «Проблеми сучасної психології»³, науково-методичний журнал Інституту обдарованої дитини НАПН України та інституту «Освіта та розвиток обдарованої особистості»⁴;

б) наукові видання, заснованих із зарубіжними партнерами, які також входять до міжнародних наукометричних баз даних: науковий журнал «Fundamental and Applied Research in Practice of Leading Scientific Schools» видається спільно з Accent Graphics Communications, Canada⁵, науковий журнал «American Journal of Fundamental, Applied & Experimental Research», що видається спільно з Ukraine and Ukrainians Abroad INC. (USA)⁶;

в) наукових фахових видань МОН України: збірник наукових праць Інституту (у 13 томах) «Актуальні проблеми психології»⁷.

Висвітлення результатів діяльності **Інститут педагогіки НАПН України** відбувалося на сайті⁸ та сайтах наукових періодичних видань інституту: збірника наукових праць «Проблеми сучасного підручника»⁹ та «Українського педагогічного журналу»¹⁰. Усі сайти мають англomовні версії. У звітному році розроблено нову структуру і бета-версію нового сайту інституту.

Поряд із перерахованими здобутками, слід зазначити, що робота з удосконалення інформаційної інфраструктури дослідницької роботи стримується застарілістю комп'ютерної техніки. Тому потреба в розширенні та модернізації парку комп'ютерної техніки установ залишається актуальною.

ХІІ.3. Зв'язки з ГРОМАДСКІСТЮ

Учені НАПН України підтримують тісні зв'язки з громадськими об'єднаннями, зі значною кількістю яких укладено договори про співпрацю. Наукові працівники академії є членами чисельних громадських спілок і асоціацій професійного характеру і соціальної спрямованості. У свою чергу, громадські об'єднання є активними партнерами у здійсненні науково-дослідної, науково-методичної, дослідно-експериментальної та проектної діяльності Академії.

Інститут педагогіки НАПН України протягом року співпрацював із багатьма громадськими організаціями, які є активними партнерами у здійсненні науково-дослідної, науково-методичної, дослідно-експериментальної та проектної роботи: Громадською радою при Міністерстві освіти і науки України,

¹ <http://journals.urau.ua/index.php/2227-6246>

² <http://psychpersonality.pnpu.edu.ua/>

³ <http://journalsofznu.zp.ua/index.php/psych>

⁴ <http://otr.ioid.gov.ua/>

⁵ <https://farplss.org/>

⁶ <http://journal.ua-usa.org/>

⁷ <http://appsychology.org.ua/>

⁸ <http://undip.org.ua/>

⁹ <http://ipvid.org.ua/>

¹⁰ <http://uej.undip.org.ua/>

Асоціацією керівників шкіл України (АКШУ) та регіональними осередками АКШУ, ГО «Об'єднання «Агенція розвитку освітньої політики», ГО «Вчителі за демократію та партнерство», Українською асоціацією імені Василя Сухомлинського, ВГО «Асоціація вальдорфських ініціатив в Україні», Міжнародним фондом «Відродження», Всеукраїнським фондом «Крок за кроком», Благодійним фондом «Інститут розвитку освіти», Міжнародним освітянським «Партнер-клубом», ГО «Центр освітніх реформ Наші діти», Асоціацією вчителів історії та суспільствознавчих дисциплін «Нова доба», Громадською лігою «Україна-НАТО», Асоціація приватних закладів освіти, Батьківські ради та ін.

Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України здійснює значну медико-психологічну допомогу населенню через діяльність Кризового центру. Основна діяльність Кризового центру минулого року полягала у проведенні профілактичної, консультативно-психологічної та медико-психологічної, реабілітаційної роботи з військовослужбовцями, демобілізованими та членами їхніх сімей через консультування та психотерапію (індивідуальна та групова форма роботи).

Триває томатіс-терапія (нейросенсорна стимуляція), яку розпочато в Центрі медико-психологічної реабілітації (Клініці) з липня 2015 р. Структуровані умови стаціонару відкривають можливості для створення когнітивної рамки, в якій розгортається поетапно сплановане лікування і відновлення пацієнта, що має назву комплексного підходу до медико-психологічної реабілітації.

Інформацію про діяльність Центру розміщено на офіційній сторінці у Facebook¹.

Співробітники **Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України** як організатори, члени оргкомітетів або партнери беруть участь у заходах, організованих такими громадськими організаціями: Німецька асоціація народних університетів – DVV International, ГС «Українська асоціація освіти дорослих», «ІДЦ «Інтеграція та розвиток».

Участь в розробленні проекту нового професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» у межах реалізації проекту Всеукраїнського фонду «Крок за кроком» «Професійний стандарт учителя нового покоління і кращі НУШ-технології: у взаємодії між академічними спільнотами університетів і вчителями-практиками» за підтримки Міжнародного фонду «Відродження». 29 грудня 2020 р. професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» затверджено Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства.

¹ <https://www.facebook.com/1603253909889450/>

Діють сайти, інфопортали відділів, наукових центрів та проєктів Інституту: Психологічний консультативно-тренінговий центр відділу психології праці¹; Відділ зарубіжних систем педагогічної освіти і освіти дорослих²; Кафедра ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта ХХІ століття» НАПН України (на базі Інституту)^{3,4}; ГНПО «Академія педагогічної майстерності та навчання дорослих імені Івана Зязюна»⁵; Проєкт «Психологічна підтримка літніх осіб у період карантину» за підтримки Національного фонду досліджень України⁶. У соціальній мережі «Facebook» функціонує офіційна сторінка Інституту⁷.

Триває тісна співпраця Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України із громадськими організаціями, які опікуються дітьми з особливими освітніми потребами та особами з інвалідністю. Зокрема, продовжено тісну співпрацю з ВГО «Українське товариство глухих»⁸.

За підтримки МОН України, ДНУ «ІМЗО» було проведено засідання міжвідомчої робочої групи із розроблення Проєкту нормативно-правового акту щодо використання формату спрощеного читання, 13 лютого 2020 р.⁹

Науковці Інституту соціальної та політичної психології НАПН України є активними членами професійних *громадських об'єднань*, серед яких: Асоціація політичних психологів України, Українська спілка психотерапевтів, ВГО «Арт-терапевтична асоціація», ГС «Національна психологічна асоціація», ВГО «Українська асоціація транзактного аналізу» (УСТА), ГО «Українська асоціація медіапсихологів та медіапедагогів», «Американська психологічна асоціація» (США), «Міжнародне товариство фахівців із залежностей» (Велика Британія), «Європейська федерація психологічних асоціацій» (Бельгія): ВБО «Час життя плюс», БО «Допоможи життю», Товариство конфліктологів України, ГО «Міжнародна Платформа Психічного Здоров'я», ГС «Національна психологічна асоціація», ГО «Українська асоціація викладачів і дослідників європейської інтеграції» (APREI), ГО «Асоціація психологів освіти» (АПО), Соціологічна асоціація України, Асоціація дитячих, сімейних і перинатальних психологів, медиків і педагогів «Психея», ГО «Інноваційний університет», ГО «Центр особистісних та соціальних трансформацій», ГО «Громадський рух «Жіноча сила України»; ГО «Українська асоціація фахівців з подолання наслідків психотравмуючих подій», ГО «Асоціація гештальт-тренерів України», Київська філія Всеукраїнської громадської організації «Українська спілка психотерапевтів» (УСП), Всеукраїнська асоціація викладачів суспільних дисциплін і громадянської освіти, Товариство психологів України, Ліга соціальних працівників України, Українська асоціація корекційних педагогів.

¹ <https://pcenter.kiev.ua/>

² <https://www.facebook.com/groups/574513086089520/>

³ <http://ipood.com.ua/unesco/>

⁴ <https://www.facebook.com/UNESCO.NAES.Ukraine>

⁵ <http://ipood.com.ua/academy-of-pedagogical-mastery-and-adult-learning/>

⁶ <https://www.facebook.com/project.ipood>

⁷ <https://www.facebook.com/ipood.napn>

⁸ <http://ispukr.org.ua/?p=2355>

⁹ <https://www.facebook.com/laboligo/posts/1090815831256043>

Протягом звітнього періоду також здійснювалася співпраця з багатьма іншими громадськими організаціями, серед яких: ГО «Міжнародна Платформа Психічного Здоров'я», Батьківська ініціатива «ТЕРГО», ВГО «Гей-альянс Україна», МБФ «Альянс громадського здоров'я», Ініціативна група Трансґеніті, ГО «Халом», ВГО «Арт-терапевтична асоціація», Благодійний Фонд «Карітас – Івано-Франківськ» УГКЦ, Благодійний Фонд «Карітас Київ», ГО EdEra, ГС «Національна психологічна асоціація», ГО «Центр соціально-психологічної підтримки сімей «Моя родина» і ТОВ «Хуавей Україна», Рада молодих учених при МОН України, Eurodoc.

Під час дії карантинних заходів на базі Навчально-практичного центру психологічних інновацій ІСПП НАПН України реалізовано відкритий волонтерський проєкт психологічної допомоги населенню під час пандемії COVID-19 «ОНЛАЙН-КОЛО»^{1,2}.

Навчання здійснювалося за такими напрямками, пов'язаними з карантином: «Медіагігієна під час пандемії COVID-19» (цикл відеолекцій), «Карантин: як зберегти здоровий глузд», «Пережити карантин: ресурс гніву», «Страх захворіти: способи примирення», «Коли все дістало: як виражати гнів і злість безпечно для себе й оточення», «Самодопомога при негативних емоційних станах», «Гумор як ресурс при пандемії», «Карантин без прокрастинації», «Поки всі дома: як пережити карантин і не пересваритися», «Один вдома: як перетворити самоізоляцію на ресурс», «Звідки брати сили на карантині: модель BASIC Ph», «Медитації люблячої доброти», «Карантин як подарунок» (цикл занять), «Жуйка для мозку: як позбутись нав'язливих неприємних думок», «Самовизначення в умовах невизначеності: як знайти баланс і не втратити себе?».

Допомога з організацією взаємодії з членами сім'ї мала таку тематику: «Батькам: як допомогти дитині опанувати емоції, за мотивами книги «Монстрик та його кольори», «Батькам: методи зниження тривожності дитини на карантині», «Підліток на карантині: як вгамувати Дракона чи розтормошити Лінивця», «Батьки і діти: як пережити ЗНО», «Загублені в онлайні: батьки й молодші школярі VS дистанційне навчання».

У межах проєкту також організовано групи підтримки та інтервізійні групи для психологів системи освіти і освітян (проведено понад 10 зустрічей).

Фахівці Інституту надавали безоплатні індивідуальні консультації за запитом «Інформаційно-методична допомога».

Розроблено інформаційно-методичні матеріали у вигляді інфографіки для психологів системи освіти, які вони можуть використовувати у роботі із здобувачами освіти та їхніми батьками: «Як підготуватися до ЗНО після карантину», «Як повернутися в робочий режим після карантину», «Як батькам і дітям не загубитися в онлайн-навчанні, гідно завершити такий непростий і дивний навчальний рік і зберегти здорові стосунки та гарний настрій?», «Як не потрапити на гачок дофаміну при стресі», «Що варто знати про гнів під час пандемії», «Як примиритися з власними страхами. Страх як ресурс», «Карантин

¹ <https://www.facebook.com/centerispp>

² <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-7-8>

без прокрастинації», «Звідки брат сили на карантині», «Ізоляція на самоті: правила самодопомоги».

Загалом за 60 днів карантину 90 заходами проєкту охоплено понад 335 тис. ос.

Основними напрямками громадської діяльності співробітників Інституту, у т.ч. у складі зазначених об'єднань, стало надання психологічної допомоги, індивідуальних консультацій, виконання консультаційно-методичної роботи, ознайомлення відповідних фахівців-психологів, волонтерів з інноваційними підходами в наданні психологічної допомоги, розроблення та проведення лекційних курсів, організація семінарів, круглих столів тощо.

Загалом змістом спільних проєктів було наступне:

- сприяння збереженню психологічного здоров'я та благополуччя громадян, поширення науково обґрунтованої, достовірної і корисної інформації, рекомендацій і методик з професійної допомоги та самодопомоги під час пандемії COVID-2019;

- проведення консультацій, майстер-класів, тренінгів, арттерапевтичних занять з надання психосоціальної підтримки вразливим категоріям населення: залежним особам, підліткам, що взаємодіють з дітьми з особливими потребами в інклюзивних навчальних закладах, батькам ЛГБТ-дітей, самотнім матерям, потерпілим від домашнього насильства;

- розробка та проведення тренінгів толерантності, протидії булінгу; консультативна робота із психологічно вразливими категоріями населення (представниками ЛГБТ-спільноти, самотніми матерями, особами з особливими потребами, ВПО);

- просвітницькі проєкти психологічного супроводу освітніх інновацій;

- просвітницькі ініціативи та проєкти у сфері психічного здоров'я в організаціях, освітніх закладах тощо.

Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України активно працює в Інтернет-просторі: у соціальних мережах представлено Групу ІТЗН у Facebook, Сторінку ІТЗН у LinkedIn. Вчені інституту у звітному році продовжили інформаційну підтримку груп, спільнот, блогів, сайтів для спілкування на професійну тематику, обміну досвідом, компетентного обговорення актуальних проблем в освіті, найбільш популярні з яких наступні: Cloudservicesineducation, e-learning UA, Шкільний навчальний експеримент з сайтом симуляцій Phet, «Морські скаути України», Proforientator.info – Обирай професію правильно!, Опитування про ІКТ, Сайт для батьків та вчителів молодших школярів, Толока сімейної освіти та ін. Наукові працівники відділів Інституту адмініструють тематичні групи та сторінки у Facebook: Відділу хмаро орієнтованих систем інформатизації освіти, Відділ комп'ютерно орієнтованих засобів навчання, Відділ технологій відкритого навчального середовища, Відділ відкритих освітньо-наукових інформаційних систем, відділу мережних технологій і баз даних, Відділ компаративістики інформаційно-освітніх інновацій.

Результати діяльності **Інституту професійно-технічної освіти НАПН України** системно представлені в інформаційному науково-освітньому просторі. Протягом звітнього року науковими співробітниками Інституту було

проведено серію вебінарів з ознайомлення широких кіл освітянської громадськості з результатами наукових досліджень лабораторій Інституту – у соціальних мережах та на офіційному сайті Інституту.

У відповідь на виклики з подолання наслідків карантину, зумовленого пандемією COVID-19, співробітниками **Інституту обдарованої дитини НАПН України** було здійснено опитування педагогів-практиків «Виклики дистанційного навчання», результати якого опубліковано на сайті «Острів знань»¹. На цьому ж ресурсі опубліковано матеріали онлайн семінару-практикуму «Створення та реалізація освітніх програм (для обдарованих учнів) спеціалізованої освіти наукового спрямування»².

Завдання привернення уваги суспільства до проблем обдарованості й залучення широкого кола освітян і вчених інших наукових галузей до проблем розвитку обдарованості в контексті розвитку українського суспільства, було проведено дві міжгалузеві конференції: Науково-практична конференція «Національна ідентичність як проблема науки і освіти», 12 березня 2020 р., м. Київ (в рамках Одинадцятої міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти» та виставки освіти за кордоном «World Edu»)³. Відповідно до Програми спільної діяльності НАН України і НАПН України 27 жовтня 2020 р. було проведено Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Підтримка та супровід обдарованих учнів в сучасному інформаційно-освітньому середовищі», співорганізаторами якої стали Інститут обдарованої дитини НАПН України та Інститут філософії імені Г.С. Сковороди НАН України.

З метою розповсюдження інформації та залучення зацікавлених суб'єктів серед іноземних стейкхолдерів було проведено онлайн і виставлено на платформі YouTube відеозапис Науково-практичного семінару англійською мовою «Психолого-педагогічний супровід обдарованих учнів у дослідницькій діяльності Малої академії наук», 19 червня 2020 р., м. Київ – м. Ізмаїл⁴.

У рамках співпраці Інституту з Комунальним закладом «Київська Мала академія наук учнівської молоді» науковий працівник відділу інтелектуального розвитку особистості с. наук. с. Л.І. Ткаченко була Головою комісії по захисту учнівських науково-дослідницьких робіт секції «Психологія» II (міського) етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту МАН відділення хімії та біології Київської Малої академії наук.

З метою висвітлення діяльності і наукових досягнень **ДЗВО «Університету менеджменту освіти»**, проведення профорієнтаційної роботи підтримуються зв'язки і співпраця з органами виконавчої влади, міськими виданнями, ЗОШ, ЗП(ПТ)О, коледжами, технікумами, ліцеями, закладами вищої освіти. Працівники Університету беруть участь у роботі професійних асоціацій, проводять наукові консультації приватних підприємств за професійним напрямом діяльності.

У межах співпраці кафедри публічного управління і проектного

¹ <http://shkola.ostriv.in.ua/publication/code-7E20056934695/list-8C72DA5726>

² <http://ostriv.in.ua/publication/code-7E274C7834B51>

³ <http://shkola.ostriv.in.ua/publication/code-7DF8BAE296F23/list-B407A47B26>

⁴ <https://youtu.be/8aYEHDO5MVY>

менеджменту та Міжнародної школи «Академія педагогічної творчості» п'ятий рік поспіль триває робота Науково-методичної студії «Інформаційно-аналітична компетентність педагога в умовах трансформації суспільства» (керівник студії – доц. кафедри О.В. Дубініна). Результатами такої співпраці є популяризація освітніх послуг ННІМП та Університету загалом, зокрема у мережі Facebook^{1,2}. Результати освітньої діяльності кафедри представлено на сайті Університету³.

Кафедра КПіПМ організувала і проводила Дні відкритих дверей, презентацію освітніх програм ННІМП під час наукових масових заходів. Тривала співпраця з Асоціацією міст України та ОТГ з метою залучення керівного складу ОТГ до здобуття профільної освіти за спеціальностями «Публічне управління та адміністрування» та «Управління проєктами».

Зв'язки з громадськістю працівників кафедри психології та особистісного розвитку здійснюються переважно завдяки членству в професійних асоціаціях, здійсненню наукового консультування підприємств на громадських засадах, експертній діяльності, профорієнтаційній роботі.

Працівники кафедри педагогіки і соціальної роботи беруть участь у роботі Громадської ради при МОН України з питань співпраці з Церквами та релігійними організаціями. 30 вересня 2020 р. проведено спільне засідання Громадської ради і кафедри педагогіки і соціальної роботи УМО (докт. пед. наук. І.Л. Сіданіч), Працівники кафедри є членами професійних асоціацій педагогів-християн, асоціації корекційних педагогів. На громадських засадах здійснюють наукове консультування на сторінці Facebook «Університет без стін». Беруть участь у радіопередачах «Світле радіо» з метою популяризації освітньо-професійної програми «Християнська педагогіка».

Профорієнтаційна робота кафедри педагогіки, адміністрування і соціальної роботи здійснювалася завдяки організації Днів відкритих дверей, презентації освітніх програм ННІМП під час наукових масових заходів, співпраці з керівниками обласних територіальних громад Київської, Вінницької, Житомирської, Чернігівської, Черкаської областей з метою доведення інформації про вступ до «УМО» до широкого загалу. Профорієнтаційна робота (пошук контактів, розсилання та телефонні розмови) з представниками управлінь освіти Одеської і Полтавської областей.

Комунікація з керівниками закладів спеціальної освіти та педагогічним колективом спеціального закладу освіти м. Краматорська, з кафедрою спеціальної освіти Ужгородського національного університету, з відділом спеціальної освіти та соціальної роботи Уманського педагогічного коледжу, з персоналом інклюзивно-ресурсних центрів Житомирської області, а також зустрічі з педагогічними працівниками, яких залучено до інклюзивного навчання в ЗЗСО № 2 м. Ірпінь.

Профорієнтаційна робота (пошук контактів, розсилання та телефонні розмови) із закладами вищої освіти Львівської, Рівненської, Івано-Франківської, Тернопільської, Хмельницької, Волинської, Житомирської, Вінницької,

¹ <https://www.facebook.com/groups/131250777467353/>

² <https://www.facebook.com/groups/154880441372941/>

³ <http://umo.edu.ua/institutes/imp/struktura-institutu/kaf-upravl-proekt/dokumentaciya>

Черкаської, Кіровоградської та Миколаївської областей. Зустрічі зі слухачами курсів підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників Інституту медсестринства, з науково-педагогічними працівниками Інституту медсестринства, м. Житомир. Комунікація з керівництвом Прилуцького педагогічного коледжу, профорієнтаційна робота у Київському міському медичному коледжі (онлайн-семінар керівників груп).

Науково-інформаційна діяльність Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти в мережі Інтернет висвітлюється на офіційному сайті¹.

Діяльність інституту широко представлено у соціальних мережах, зокрема ресурсами структурних підрозділів та власних сторінок НПП Інституту у мережі Facebook.

Освітня платформа «ПРОФОСВІТА»², надає широкі можливості педагогічним працівникам закладів освіти для побудови власної освітньої траєкторії.

З метою висвітлення діяльності і наукових досягнень інституту, проведення профорієнтаційної роботи Інститут співпрацює з органами виконавчої влади м. Біла Церква, Управлінням освіти і науки Білоцерківської міської ради (зав. відділу СТВ Г.Г. Горлова – член Колегії управління); міськими виданнями газет «Гриф», «Майдан Брок», «Громадська думка»; ЗОШ, ЗП(ПТ)О, коледжами, технікумом, ліцеями, ЗВО м. Білої Церкви й інших районів та областей.

Минулого року в межах компонента «Професійні кваліфікації у сфері енергоефективності» проекту «Просування енергоефективності та імплементації» під керівництвом проф. В.В. Сидоренко було представлено аналітико-інформаційне інтерв'ю щодо потреб у нових кваліфікаціях у сфері енергоефективності й енергозбереження для розроблення й упровадження нових освітніх програм у закладах освіти різних рівнів.

У структурі сайту ДЗВО «Університет менеджменту освіти» БІНПО є окрема сторінка Інституту³.

Однією з ефективних форм взаємодії з цільовою аудиторією для співробітників **Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи** є відеозвернення через соціальні мережі. За 2020 р. було здійснено: чл.-кор. В.Г. Панок Проблема престижу роботи практичного психолога і соціального педагога, 31 січня 2020 р.^{4,5}; Концепція психологічного супроводу освітніх реформ у діяльності психологічної служби, 21 вересня 2020 р.⁶; Про проєкт Концепції психологічного супроводу освітніх реформ у діяльності психологічної служби в системі освіти України, виступ на засіданні Президії НАПН України, 15 жовтня 2020 р.⁷; Круглий стіл

¹ <https://binpo.com.ua/>

² <https://profosvita.org/>

³ <http://umo.edu.ua/institutes/ipp>

⁴ <https://www.facebook.com/groups/psyua/permalink/1456052831236586/>;

⁵ <https://vseosvita.ua/news/vitalii-panok-riven-profesionalizmu-pratsivnykiv-psykholohichnoi-sluzhby-potrebuie-suttievoho-pokrashchennia-5927.html>

⁶ <https://www.facebook.com/groups/psyua/permalink/1670456669796200/>

⁷ <https://www.facebook.com/groups/psyua/permalink/1694407410734459/>

«Особливості організації діяльності психологічної служби у 2020-2021 навчальному році», 8 жовтня 2020 р.¹; Вебінар для практичних психологів, соціальних педагогів, методистів з психологічної служби, педагогічних працівників «Конфлікт. Насильство. Булінг. Різниця в чому?», 24 квітня 2020 р., м. Київ; чл.-кор. В.Г. Панок Наукова доповідь на веб-конференції «Учені НАПН України – українським вчителям» Психологічний супровід освіти в умовах пандемії, м. Київ, 27 вересня 2020 р.²

У соціальній мережі Facebook постійно висвітлюється діяльність Центру, зокрема щодо перебігу експерименту всеукраїнського рівня за темою «Формування гуманістичних відносин між учасниками освітнього процесу шляхом упровадження моделі «Мирна школа» на 2019-2022 роки»³.

У рамках співпраці з НАН України директор **Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського** чл.-кор. Л.Д. Березівська взяла участь як експерт у Всеукраїнському бібліотечному «Біографічному Рейтингу-2019», організованому Інститутом біографічних досліджень Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського⁴. Підписано угоду про співпрацю з Національною бібліотекою України імені В.І. Вернадського.

Спільно з громадськими організаціями проводилися засідання правління Української асоціації Василя Сухомлинського, на яких розглядалося питання розширення використання електронних ресурсів ДНПБ, документного фонду В.О. Сухомлинського та залучення бібліотек закладів загальної середньої освіти до популяризації художньої спадщини Василя Сухомлинського; організовано роботу секції працівників шкільних бібліотек, що діє у складі Української бібліотечної асоціації.

Співробітники бібліотеки є членами і беруть участь у роботі Української бібліотечної асоціації, Всеукраїнської асоціації Василя Сухомлинського, Українського біографічного товариства.

На базі ДНПБ проходили практику студенти Національного авіаційного університету та Київського державного університету ім. Бориса Грінченка. Фахівці бібліотеки забезпечували науково-методичний супровід та оцінювання якості набутих знань і практичних навичок студентів під час проходження виробничої практики.

Інформація про результати наукової, науково-організаційної, науково-методичної, науково-інформаційної, бібліотечної роботи систематично висвітлюється на вебпорталі бібліотеки, НАПН України, у соціальній мережі Facebook.

¹ <https://www.facebook.com/groups/psyua/permalink/1687357411439459/>

² <https://www.facebook.com/groups/psyua/permalink/1677492569092610/>

³ <https://www.facebook.com/groups/psyua/>

⁴ <http://biography.nbuv.gov.ua/rating/>

ХІІІ. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Законом України «Про Державний бюджет України на 2020 рік» (зі змінами) Національній академії педагогічних наук України затверджено видатки загального фонду Державного бюджету на 2020 р. у сумі 215281,2 тис. грн, які профінансовано в повному обсязі.

Фінансування діяльності НАПН України у 2020 р. збільшилось порівняно 2019 р. на 14990,7 тис. грн, або на 7,5 %, що пов'язано із підвищенням посадових окладів, мінімальної заробітної плати.

Касові видатки загального фонду бюджету підвідомчих установ НАПН України за 2020 р. становили 215160,8 тис. грн. Кошти у сумі 120,4 тис. грн вилучено до бюджету. У загальному обсязі видатків НАПН України за загальним фондом видатки на оплату праці з нарахуванням, стипендію та виплату довічної плати за звання дійсним членам (академікам) і членам кореспондентам склали 202668,9 тис. грн, або 94,2 %, комунальні видатки – 5008,7 тис. грн, або 2,33 %, інші видатки – 7185,6 тис. грн, або 3,33 %, капітальні видатки – 297,6 тис. грн, або 0,14 %. Структуру видатків Державного бюджету за 2020 р. у розрізі підвідомчих установ НАПН України наведено у табл. 33 (Додатки).

У 2020 р. за бюджетною програмою 6551020 «Наукова і організаційна діяльність Президії НАПН України» касові видатки загального фонду становили 22295,8 тис. грн. За рахунок коштів зазначеної бюджетної програми здійснювалася виплата довічної плати за звання дійсним членам (академікам) та членам-кореспондентам (7104,0 тис. грн), утримувався апарат Президії НАПН України.

За бюджетною програмою 6551030 «Наукова і науково-технічна діяльність у сфері освіти, педагогіки і психології» у 2020 р. профінансовано видатки у сумі 163558,6 тис. грн, проведено касові видатки у повному обсязі, із них:

- на проведення фундаментальних наукових досліджень – 68945,0 тис. грн;
- на проведення прикладних наукових досліджень – 81662,2 тис. грн, у т.ч. прикладні наукові дослідження для підтримки молодих вчених НАПН України – 761,8 тис. грн (7 проектів);

- на підготовку наукових кадрів відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 8 липня 2020 р. № 616 «Про державне замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів у 2020 році» – 6593,3 тис. грн;

- на збереження наукового об'єкту, що становить національне надбання – «Документи педагогіко-психологічного та історико-культурного напрямку 19–20 століття (1850–1917 рр.)» Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського – 35,0 тис. грн;

- забезпечення доступу до науково-технічної інформації та наукової літератури на всіх видах носіїв – 6323,1 тис. грн, із них на забезпечення діяльності Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського – 5018,8 тис. грн; випуск електронних та друкованих видань (наукової, виробничо-практичної, навчальної та довідкової продукції) –

1144,1 тис. грн; підтримка електронної бібліотеки НАПН України – 160,2 тис. грн.

За бюджетною програмою 6551060 «Підготовка кадрів та підвищення кваліфікації керівних кадрів і спеціалістів у сфері освіти закладами вищої освіти» видатки загального фонду становили 29306,4 тис. грн, із них: на підвищення кваліфікації – 28776,6 тис. грн; на підготовку науково-педагогічних кадрів – 529,8 тис. грн.

Кількість штатних посад працівників установ НАПН України станом на 1 січня 2020 р. скорочено на 19 шт. одиниць, відповідно до вимог частини першої статті 51 Бюджетного кодексу України щодо утримання чисельності працівників та здійснення фактичних видатків на заробітну плату лише в межах фонду заробітної плати, затвердженого для бюджетних установ у кошторисах (бюджетна програма 6551060).

Середньорічна кількість штатних посад працівників установ НАПН України за рахунок коштів загального фонду бюджету у звітному році становила 1377,25 одиниці. Середньомісячна заробітна плата працівників НАПН України за загальним фондом у 2020 р. склала 9373 грн. Зростання середньомісячної заробітної плати у 2020 р. становило 14,5 % до 2019 р., що пов'язано з підвищенням посадових окладів на 11,6 %, мінімальної заробітної плати на 15,4 % та частковою виплатою працівникам матеріальної допомоги на оздоровлення.

Протягом звітного року до НАПН України з усіх джерел фінансування надійшло 243377,8 тис. грн. Питома вага фінансування за рахунок загального фонду бюджету у коштах, які отримали установи НАПН України з усіх джерел надходжень, становила 88,5 %.

Понад асигнування, що були виділені із загального фонду Державного бюджету, підвідомчі установи НАПН України отримали в 2020 р. за спеціальним фондом бюджету 28096,6 тис. грн. У порівнянні з 2019 р. надходження за спеціальним фондом зросли на 2192,9 тис. грн, або на 8,5 %.

Спеціальний фонд бюджету НАПН України у 2020 р. формувався за рахунок наступних джерел фінансування, наведених у табл. 34 (Додатки):

– плата за послуги, що надаються бюджетними установами згідно з їх основною діяльністю та згідно із законодавством (підготовка наукових та науково-педагогічних кадрів, фахівців, підвищення кваліфікації, проведення конференцій та ін.). За цим видом надходжень до підвідомчих установ надійшло 16983,0 тис. грн (60,5 %) загального обсягу надходжень спеціального фонду бюджету;

– надходження бюджетних установ від додаткової (господарської) діяльності – 2726,7 тис. грн (9,7 %);

– плати за оренду майна бюджетних установ – 2065,9 тис. грн (7,4 %);

– надходження від реалізації в установленому порядку майна (крім нерухомого майна) – 16,2 тис. грн (від здачі макулатури та металобрухту, оприбуткованого при списанні комп'ютерної техніки);

– інші джерела власних надходжень бюджетних установ – 6304,8 тис. грн (22,4 %), із них благодійні внески, гранти та дарунки – 6154,7 тис. грн (кошти на

реалізацію грантових угод з міжнародним та іноземним фінансуванням – 4005,1 тис. грн; на виконання наукових досліджень за рахунок грантової підтримки Національним фондом досліджень України – 1925,9 тис. грн, безоплатно отримані, як дарунки бібліотечні фонди – 79,6 тис. грн; благодійні внески у грошовій формі – 144,1 тис. грн); кошти, що отримують бюджетні установи від підприємств, організацій, фізичних осіб та від інших бюджетних установ для виконання цільових заходів (стипендія Кабінету Міністрів України молодим вченим) – 150,1 тис. грн.

Із коштів на реалізацію грантових угод у 2020 р. підвідомчі установи НАПН України отримали:

Інститут педагогіки – 733,3 тис. грн за проектом «Європейська якість навчання для кращої успішності учнів» № 620287-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-MODULE (грантова угода від 23 жовтня 2020 р.).

Інститут психології імені Г.С. Костюка – 165,8 тис. грн. за проектом програми «Сприяння соціальній інтеграції громадян, постраждалих від конфлікту на Сході України» (м. Клайпеда, Республіка Литва) (грантова угода № P2019-VB-UK-18 від 21 травня 2019 р.).

Інститут вищої освіти – 2858,7 тис. грн, із них:

– за проектом «Структуризація співпраці щодо аспірантських досліджень, навчання універсальних навичок та академічного письма на регіональному рівні України» (DocHub) № 574064-EPP-1-2016-1-LT-EPPKA2-SBHSP (грантова угода № 2016-3092/001-001 від 15 жовтня 2016 р.) – 51,9 тис. грн;

– за проектом «Імплементация системи забезпечення якості освіти через співробітництво університету-бізнесу-уряду у ЗВО» (EDUQAS) № 586109-EPP-1-2017-1-RO-EPPRA2-EBHE» (грантова угода № 2017-2895/001-001 СВНЕ від 15 жовтня 2017 р.) – 140,4 тис. грн;

– за проектом «Відродження переміщених університетів: посилення конкурентоспроможності, підтримка громад» (REDU) (грантова угода № 2020/415-429 від 18 квітня 2020 р.) – 2666,4 тис. грн.

Інститут соціальної та політичної психології – 134,4 тис. грн за проектом «Структуризація співпраці щодо аспірантських досліджень, навчання універсальних навичок та академічного письма на регіональному рівні України» (DocHub) № 574064-EPP-1-2016-1-LT-EPPKA2-SBHSP (грантова угода № 2016-3092/001-001 від 17 березня 2017 р.).

Інститут професійно-технічної освіти – 112,9 тис. грн за проектом «Нові механізми управління на основі партнерства та стандартизації підготовки викладачів професійної освіти в Україні» (PAGOSTE) № 609536-EPP-1-2019-1-DE-EPPKA2-SBHSP (грантова угода № 2019-1946/001-001 від 15 січня 2020 р.).

Грантова підтримка на виконання наукових досліджень за грантовими угодами, укладеними з Національним фондом досліджень України у 2020 р., становила 1925,9 тис. грн:

– Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна – 1260,7 тис. грн за проектом «Психологічна підтримка літніх осіб у період карантину» (грантова угода № 146/01.2020 від 03 листопада 2020 р.);

– Інститут інформаційних технологій і засобів навчання – 313,4 тис. грн за проектом «Хмаро орієнтовані системи відкритої науки у навчанні і професійному розвитку вчителів» (грантова угода № 62/02.2020 від 27 жовтня 2020 р.);

– Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи – 351,8 тис. грн за проектом «Подолання наслідків пандемії COVID-19 у діяльності психологічної служби системи освіти» (грантова угода № 45/01.2020 від 23 жовтня 2020 р.).

Касові видатки спеціального фонду бюджету підвідомчих установ НАПН України за 2020 р. становили 24631,5 тис. грн. У загальному обсязі касових видатків за спеціальним фондом, видатки на виплату заробітної плати і нарахування на неї склали 17508,9 тис. грн, або 71,1 %, на оплату комунальних послуг – 879,4 тис. грн (3,6 %), видатки на службові відрядження – 41,3 тис. грн (0,2 %), на господарські видатки з утримання установ – 2711,9 тис. грн (11,0 %), на придбання обладнання – 305,9 тис. грн (1,2 %), на реалізацію грантових угод з міжнародним та іноземним фінансуванням – 896,5 тис. грн (3,6 %), на виконання досліджень за грантовими угодами з Національним фондом досліджень України – 1925,9 тис. грн (7,8 %), на виплату стипендії Кабінету Міністрів України молодим вченим – 150,1 тис. грн (0,6 %); видатки за благодійними внесками та дарунками – 211,6 тис. грн (0,9 %).

Джерела формування надходжень і використання спеціального фонду у розрізі установ та організацій НАПН України за 2020 р. подано в табл. 34 (Додатки).

За рахунок коштів загального фонду бюджету у 2020 р. було придбано 19 од. обладнання на суму 297,5 тис. грн (персональні комп'ютери та ноутбуки – 17 од., багатофункціональний пристрій – 1 од., кондиціонер – 1 од.).

За спеціальним фондом придбано та безоплатно отримано як дарунки 32 од. обладнання на суму 524,0 тис. грн та 1650 од. бібліотечних фондів на суму 79,6 тис. грн, усього касові видатки за капітальними видатками склали 603,6 тис. грн. Зокрема, придбано персональні комп'ютери та ноутбуки 14 од. (252,6 тис. грн); системні блоки – 2 од. (33,6 тис. грн); багатофункціональні пристрої – 7 од. (80,9 тис. грн); комплект засобів для вимірювання психофізіологічних показників 1 од. (37,8 тис. грн); комутатори мережні 2 од. (19,7 тис. грн); мультимедійне обладнання 6 од. (99,4 тис. грн).

Протягом 2020 р. на проведення поточних ремонтів об'єктів майнового комплексу НАПН України виділено за загальним фондом бюджету кошти обсягом 780,8 тис. грн, за спеціальним фондом бюджету витрати становили 58,2 тис. грн. Здійснено монтажні роботи із створення і впровадження системи пожежної сигналізації (167,2 тис. грн) у приміщеннях Інституту соціальної та політичної психології (1-4 поверхи), Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського (2-й поверх). Проведено поточний ремонт кабінетів – 565,7 кв. м, коридорів – 47,8 кв. м, санвузлів – 34 кв. м на суму 647,5 тис. грн (Інститут педагогіки, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка, Інститут педагогічної освіти і освіти доросли імені Івана Зязюна, Інститут проблем виховання, Інститут професійно-технічної

освіти, Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського , Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи); аварійний ремонт системи водопостачання (Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського) – 24,3 тис. грн.

XIV. СПИСОК ОСНОВНИХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ

XIV.1. ВІДДІЛЕННЯ ЗАГАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ

Монографії

1. Кравець В. П. Підготовка учнівської молоді до сімейного життя в Україні XXI століття: стан, тенденції, шляхи вдосконалення. Тернопіль : ФОП Осадча Ю. В., 2020. 594 с.
2. Кузнецов Ю. Від художнього психологізму до художнього психоаналізу. Київ : Оріон, 2020. 544 с.
3. Култаєва М. Д. Філософська педагогіка і духовне оновлення сучасних суспільств: монографія / М-во освіти і науки України, Харків. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. Харків : ФОП Панов А. М., 2020. 271 с.
4. Мельниченко В. Мої духовні криниці: статті та інтерв'ю XXI століття : монографія. Київ : Либідь, 2020. 752 с.
5. Сидоренко О. Л. Місце і роль зовнішнього незалежного оцінювання в становленні національної системи моніторингу якості освіти в Україні : монографія / Нар. укр. акад. Харків : Вид-во НУА, 2021. 332 с.
6. Tsekhmister Ya. Cross-cultural education promotion to meet the needs of ethnic minority groups: mixed-methods approach. Hamilton : Accent Graphics Communications & Publishing. 2020.
7. Tsekhmister Ya. Pre-Occupational Training at Lyceums: model, technology, supervision. Hamilton : Accent Graphics Communications & Publishing. 2020.
8. Tsekhmister Ya. The continuous medical education: integrates practice and management. Hamilton : Accent Graphics Communications & Publishing. 2020.

Коллективні монографії

1. Актуальні проблеми управління закладами освіти в контексті стратегії модернізації освітньої галузі: кол. монографія / за заг. ред. В. П. Кравця, Г. М. Мешко. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2020. 310 с.
2. Балух В. О. Трансформація освітньої парадигми на українських теренах (XVI – XVIII ст.). *Феномен культури в гуманітарному дискурсі* : кол. монографія / за заг. наук. ред. член-кор. НАПН України Балуха В. О. ; Чернів. нац. ун-т. Чернівці, 2020. С. 180–206. (у друці).
3. Етнополітичні чинники консолідації сучасного українського суспільства / [авт. кол.: В. Войналович (кер.) ... О. Рафальський та ін.] ; редкол.: О. Рафальський (голова), В. Войналович, М. Рябчук ; НАН України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І. Ф. Кураса. Київ, 2020. 336 с. С. 281–322. URL: https://ipriend.gov.ua/wp-content/uploads/2020/11/etnopolitychni_chynnyky.pdf.
4. Загальна середня освіта України в контексті освіти країн Європи: тривалість і структура : наук.-аналіт. доп. / уклад.: В. Г. Кремень, О. І. Ляшенко, О. І. Локшина ; НАПН України, Ін-т педагогіки НАПН України. Київ : [б. в.], 2020. 49 с.; дод.

5. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку : проект / уклад.-авт.: В. А. Воронов... Сисоєва С. О. та ін. ; НАПН України. Київ : ФОП Ференець В. Б., 2020. 44 с. URL: <http://naps.gov.ua/ua/press/announcements/1763/>.
6. Кравець В. П. Теорія і практика підготовки майбутнього вчителя для нової української школи: гендерні перспективи. *Theory and Practice of Future Teacher's Training for Work in New Ukrainian School: monograph* / Edit. I. F. Prokopenko, I. M. Trubavina. Prague, Oktan print s.r.o., 2020 . P. 21–34.
7. Кремень В. Г., Ільїн В. В. Людина у викликах цивілізації: від минулого – до майбутнього. Людина. Освіта. Соціум : монографія. Київ : Грамота, 2020. 248 с. (20.088 д. а.)
8. Побірченко Н. С. Історія українських Громад у персоналіях (друга половина ХІХ – початок ХХ століття). *Проблеми соціального виховання: історія, теорія, практика* : кол. монографія. Київ, 2020. 345 с. С. 43–89.
9. Полтавська школа етнодизайну : кол. монографія / авт. кол.: Степаненко М. І., Бутенко В. Г. та ін.; за заг. ред. Титаренко В. П. Полтава : Астроя, 2020. 212 с.
10. Прокопенко І. Педагогічна спадщина Г. С. Сковороди і її використання у підготовці вчителя. Рукопис. 20,0 д. а.
11. Рафальський О. О., Калакура Я. С., Коцур В. П., Юрій М. Ф. Антропологічний код української культури і цивілізації / НАН України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І. Ф. Кураса. Київ, 2020. Кн. 1. 688 с. URL: https://ipend.gov.ua/wp-content/uploads/2020/10/antropologichnyi_kod_book1.pdf.
12. Рафальський О. О., Калакура Я. С., Коцур В. П., Юрій М. Ф. Антропологічний код української культури і цивілізації / НАН України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І. Ф. Кураса. Київ, 2020. Кн. 2. 536. с. URL: https://ipend.gov.ua/wp-content/uploads/2020/10/antropologichnyi_kod_book2.pdf.
13. Сидоренко О. Л. Місце і роль зовнішнього незалежного оцінювання в становленні національної системи моніторингу якості освіти в Україні : монографія / Нар. укр. акад. Харків : Вид-во НУА, 2021. 332 с.
14. Стратегія формування творчої особистості: методи, прийоми, форми : колективна монографія / авт. кол.: В. Г. Кремень та ін. ; Ін-т обдар. дитини НАПН України. Київ, 2020. 320 с.
15. Теоретичні і методичні засади розроблення та використання адаптивних технологій у процесі підготовки магістрів з управління закладом освіти : кол. монографія / Г. В. Єльнікова... Є. М. Суліма та ін. ; за заг. і наук. ред. Г. В. Єльнікової. Харків : Мачулин, 2020. 305 с.
16. Шоробура І. М. Професійна підготовка майбутніх учителів початкової школи у вимірах нових реалій. *Професійна підготовка здобувачів вищої освіти у вимірі нових реалій*: кол. монографія / авт. кол.: І. Гайдамашко та ін. Хмельницький : ФОП «О. М. Казаков», 2020. С. 189–200. (розділ монографії)
17. Kravets V. Порівняльний аналіз сексуальної соціалізації учнів у країнах ЄС та Україні. *Modern researches in psychology and pedagogy: collective monograph*. Riga : Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2020. P. 268–284.

18. Kulitaeva M. Intercultural discourse in philosophy of education: Theoretical reflection between generality and singularities. *WIELOGŁOS W MYŚLI O WYCHOWANIU. 100 lat polskiej pedagogiki filozoficznej*. Publikacja sfinansowana w ramach umowy między Uniwersytetem Warszawskim a Ministerstwem Nauki i Szkolnictwa / redakcja naukowa Sławomir Sztobryn, Katarzyna Dworakowska. Warszawa 2020. S. 80–96. (Pedagogika Filozoficzna ; t. VIII).

19. Kurylo V., Savchenko S., Karaman O. Citizen competency formation in future initial stage teachers within the legal environment of the new Ukrainianshcool. *Theory and Practice of Future Teacher's Training for Work in New Ukrainian School* : monograph / Edit. I. F. Prokopenko, I. M. Trubavina. Prague : OKTAN PRINT s.r.o., 2020. P. 12–20. DOI: <https://doi.org/10.46489/TAPOFT>.

20. Sysoieva S., Reipolska O. The concept of education of early and preschool children: challenges and ways of solution. *The XXI century education: realities, challenges, development trends* : collective monograph / Ed.: H. Tsvietkova. Hameln : InterGING, 2020. P. 84–99.

21. Tsekhmister Ya. Assessment and self-assessment system in the conditions of medical lyceum. *Chapter in monograph: World Tendencies in Medical Education, Internship and Clinical Practice*. Vol. 2. Glasgow : Society for The Support of Publishing Initiatives and Scientific Mobility Limited (Scotland). 2020.

22. Tsekhmister Ya. Formation and implementation policy of academic integrity in the conditions of medical university lyceum. *Chapter in monograph: World Tendencies in Medical Education, Internship and Clinical Practice*. Vol. 1. Glasgow : Society for The Support of Publishing Initiatives and Scientific Mobility Limited (Scotland). 2020.

23. Tsekhmister Ya. Formation of developmental, career guidance and motivating educational learning space in the conditions of medical university lyceum. *Chapter in monograph: World Tendencies in Medical Education, Internship and Clinical Practice*. Vol. 2. Glasgow : Society for The Support of Publishing Initiatives and Scientific Mobility Limited (Scotland). 2020.

24. Tsekhmister Ya. Organization of pedagogical activity and pre-vocational training of students on an academic basis integrity. *Chapter in monograph: World Tendencies in Medical Education, Internship and Clinical Practice*. Vol. 1. Glasgow: Society for The Support of Publishing Initiatives and Scientific Mobility Limited (Scotland). 2020.

Посібники, підручники, словники, довідкові видання

1. Балух В. О., Коцур В. П. Середньовічна Європейська культура : підручник. Чернівці : Друк Арт, 2020. 592 с., іл.

2. Бібліографічний покажчик наукових праць відділу історії та філософії освіти Інституту педагогіки НАПН України (2016–2019) / упоряд. Н. Б. Антоненць ; за наук. ред. Н. П. Дічек ; Ін-т педагогіки НАПН України. Київ, 2020. 51 с.

3. Бойко А. М. Педагогічна україністика – 2 : Г. Г. Ващенко. А. С. Макаренко. В. О. Сухомлинський : наук.-метод. посіб. Київ ; Полтава : Salutis, 2020. 84 с.

4. Болонський процес в Україні 2005–2020: досягнення, виклики та перспективи = Bologna process in Ukraine 2005–2020: achievements, challenges and prospects : study : огляд / National ERASMUS+ office Ukraine Higher Education Reform Experts Team Institute of institute of higher education, NAESU / В. Бахрушин та ін. Київ : [б. в.], 2020. 34 с.
5. Гавриш І. В., Євдокимов В. І., Ломберг М. В. Навчаємося разом. 1 клас. Ч. 9. Харків : ТОВ ВБ «Інтелект України», 2020. 56 с.
6. Гавриш І. В., Євдокимов В. І., Ломберг М. В. Навчаємося разом. 2 клас. Ч. 4. Харків : ТОВ ВБ «Інтелект України», 2020. 32 с.
7. Гавриш І. В., Євдокимов В. І., Ломберг М. В. Навчаємося разом. 4 клас. Ч. 8. Харків : ТОВ ВБ «Інтелект України», 2020. 40 с.
8. Грінченко Б. Зібрання творів. Епістолярна спадщина. Кн. 1 / упоряд.: В. В. Яременко, О. М. Мислива, Т. О. Олещенко; кер. проекту, голова ред. ради В. О. Огнев'юк ; вступ. слово В. О. Огнев'юка ; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. Київ, 2020. 680 с. URL: https://kubg.edu.ua/images/phocagallery/Podii/2020/12_04_grinchenko_epistol_spadshchyna_obkl/12_04_prezentaciya_knyhu.pdf.
9. Дитина: освітня програма для дітей від 2 до 7 років / наук. кер. проекту В. О. Огнев'юк ; авт. кол.: Г. В. Беленька та ін. ; М-во освіти і науки України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. Київ, 2020. 419 с. URL: <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/31897/>.
10. Економіка, управління та право: освітньо-професійна траєкторія навчання : навч.-метод. посіб. для студентів галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спец. 051 «Економіка» / О. В. Мельникова та ін. ; за ред. І. Ф. Прокопенка ; Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків : Вид-во Іванченка І. С., 2020. 123 с.
11. Європейський простір вищої освіти: параметри якості та експертизи : навч. посіб. / уклад.: Батечко Н. Г та ін. ; за ред. Сисоєвої С. О. Київ, 2020. 152 с.
12. Прокопенко І. Ф. Рідний край. Посібник з краєзнавства і народознавства. Рукопис. 40,0 д. а.
13. Сисоєва С. О., Батечко Н. Г., Тригуб І. І. Якість вищої освіти та експертний супровід її забезпечення: досвід Європейського Союзу : метод. рек. до освітнього модуля / за заг. ред. С. О. Сисоєвої. Київ, 2020. 36 с.
14. Сходинки зростання. Практикум до навч. посіб. «Я – студент» / за заг. ред. В. О. Огнев'юка ; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. Київ, 2020. 84 с. URL: <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/31809/>.
15. Шоробура І. М. Державно-громадське управління освітою зарубіжний досвід : навч. посіб. Хмельницький : ПП Заколотний І. М., 2020. 105 с.
16. Я – студент: навч. посіб. / за заг. ред. В. О. Огнев'юка ; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. 9-те вид., зі змінами. Київ, 2020. 116 с. URL: <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/31834/>.

Авторські свідоцтва

1. Свідоцтво № 98095 Україна про реєстрацію авторського права на твір «Концепцію освіти дітей раннього та дошкільного віку» / Гавриш Наталія

Василівна, Канішевська Любов Вікторівна, Піроженко Тамара Олександрівна, Рейпольська Ольга Дмитрівна, Сисоєва Світлана Олександрівна ; Національна академія педагогічних наук України. – Зареєстровано 15 черв. 2020 р. в Державному реєстрі свідоцтв про реєстрацію авторського права на твір, Бюл. № 59.

2. Свідоцтво №99214 Україна про реєстрацію авторського права на твір Книга «Transforming Healthcare System: a Medical Care Legal Culture Formation» / Tsekhmister Ya.V., Lysenko O.Yu. – К. : LLC “Interservls”, 2019. – 73 р. – Зареєстровано 31 серпня 2020 року в Державному реєстрі свідоцтв про реєстрацію авторського права на твір, Бюл. № 60.

3. Tsekhmister, Y. (2020). U.S. Patent No. 233688869. Key competencies of students in terms of pre-vocational training. San Jose, CALIFORNIA: SCIREG C CORPORATION.

4. Tsekhmister, Y. (2020). U.S. Patent No. 233688789. Internal and external criteria for pre-vocational training. San Jose, CALIFORNIA: SCIREG C CORPORATION.

5. Tsekhmister, Y. (2020). U.S. Patent No. 233688531. Individual and group interviews for medical high school students. San Jose, CALIFORNIA: SCIREG C CORPORATION.

Статті у виданнях, що індексуються наукометричними базами Scopus та Web of Science

1. Бех І. Д., Козловський Ю. М., Марусинець М. М. Інтеграція змісту навчання природничо-математичних дисциплін засобами хмарних технологій у віртуальному середовищі закладу вищої освіти технічного профілю. *Information Technologies and Learning Tools*. 2020. Т. 76, № 2. С. 70–85. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/3279>. (Web of Science)

2. Відкритість, цифровізація й оцінювання в науці: загальне і особливе для соціогуманітарного знання / В. Г. Кремень та ін. *Інформ. технології і засоби навчання*. 2020. Т. 80, № 6. С. 243–266. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v80i6.4155> (Web of Science).

3. Кремень В. Г., Ільїн В. В. Презентація візуальності грамотності в освітньому процесі та її експлікація в культурі мислення. *Інформ. технології і засоби навчання*. 2020. Т. 75, № 1. С. 1–12. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v75i1.3660> (Web of Science).

4. Кремень В. Г., Ільїн В. В. Психолінгвістичні особливості дискурсу візуальної епістемології: від logos’у до visio. *Psycholinguistics*. 2020. Т. 28, № 1. С. 168–186. DOI: <https://doi.org/10.31470/2309-1797-2020-28-1-168-186> (Scopus, Web of Science).

5. Balukh V., Lopatynskiy Y. Ethnic and Confessional Relations in Cross-Border Regions: a Comparative Analysis Based on Sociological Research. Occasional Papers on Religion in Eastern Europe. 2020. Vol. 40, Iss. 3, Article 9. P.109–130. URL: <https://digitalcommons.georgefox.edu/ree/vol40/iss3/9> (Web of Science).

6. Bekh I., Peleh Y. Genesis-modeling Method in the Educational Process = Метод генезисного моделювання в навчальному процесі. *Journal of History*

Culture and Art Research. June 2020. Vol. 9, No. 2. P. 90–105. URL: <http://kutaksam.karabuk.edu.tr/index.php/ilk/article/view/2614> (Web of Science).

7. Berezhivska L. D. Secondary education reform in the independent Ukraine: national lawmaking (1991–2017). *Ricerche di Pedagogia e Didattica. Journal of Theories and Research in Education*. June 2020. [S. l.], Vol. 15. N. 1. P. 53–69. ISSN 1970-2221. DOI: <https://doi.org/10.6092/issn.1970-2221/10501> (Scopus).

8. Berezhivska L. D., Pinchuk O. P., Varaksina N. V. The webportal of V. O. Sukhomlynsky State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine as an information resource for implementation of research in education, pedagogy and psychology. *Information Technologies and Learning Tools*. 2020. V. 78, № 4. P. 249–265. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v78i4.4055> (Web of Science).

9. Cloud technologies for enhancing communication of IT professionals : CEUR Workshop Proceedings / S. V. Symonenko et. al. 2020. Vol. 2643. P. 225–236. <http://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/3861> (Scopus).

10. Elgamal crypto-algorithm on the basis of the vector-module method of modular exponentiation and multiplication / M. Kasianchuk et al. *Proceedings of the XV-th International Conference on Advanced Trends in Radioelectronics, Telecommunications and Computer Engineering (TCSET)*. L'viv–Slavske. 2020. P. 926–929. <https://ieeexplore.ieee.org/document/9088716> (Scopus, Web of Science).

11. Features of the Fundamentalization of Education in Higher Educational Institutions of Ukraine in the Context of Sustainable Development / S. D. Rudyshyn, V. P. Kravets, V. I. Samilyk [et al.]. *Journal of Educational and Social Research*. 2020. Vol. 10, No 6. P. 149–161 (Scopus).

12. Kremen V. Distance Education in the context of visibility: pro and contra. *Міждисциплінарні дослідження складних систем*. 2020. № 17. С. 14–20. DOI: <https://doi.org/10.31392/iscs.2020.17.014> (Web of Science).

13. Kurylo V., Savchenko S., Karaman O. Aberrational Socialization as a New Type of Socialization of an Individual in Modern Information Society. *Postmodern Openings*. 2020, Vol. 11, Iss. 1. P. 225–237. URL: <http://lumenpublishing.com/journals/index.php/po/article/view/2451> (Web of Science).

14. Phenomenology, mechanisms of psychogenesis and medical and psychological support of post-stress psychological maladaptation in combat eye trauma with partial vision loss / R. A. Abdryakhymov, Ya. V. Tsekhmister et. al. *Journal of Ophthalmology*. 2020. (Scopus).

15. Prokopenko I., Berezhna S. Higher Education Institutions in Ukraine during the Coronavirus, or COVID-19, Outbreak: New Challenges vs New Opportunities. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*. 2020. Vol. 12, Iss. 1. Sup. 2. P. 133–135.

16. Sysoieva S. O., Osadcha K. P. Formation of the tutor ICT-competence in the process of future teachers' professional training. *Information Technologies and Learning Tools*. 2020. N. 80(6), P. 207–221. <https://doi.org/10.33407/itlt.v80i6.4182> (Web of Science).

17. The influence of results in various types of climbing on the result in the olympic climbing combined at the 2018 world cup (Men) / I. Prokopenko et. al.

Journal of Physical Education and Sport. 2020. Vol.20 (1). Art 34. P. 255–261. (Scopus).

Статті у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз

1. Бойко А.М. Проекти вищої педагогічної освіти в Україні. Кременецький ліцей – «Волинські Афіни». *World Science. Multidisciplinary Scientific Edition*. March 2020. Vol. 3. P. 34–42.

2. Berezivska L. D. Periodization of the reform of general secondary education in the independent Ukraine (1991–2017). *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. Budapest, 2020. Vol. VIII (92), Iss. 228. P. 15–17. DOI: <https://doi.org/10.31174/SEND-PP2020-228VIII92-03>.

3. Bondar V, Bozhok O. Problems of the essence and structure of analogy as a method and result of scientific and educational cognition. *Education: Modern Discourses*. 2020. No 3. P. 6–12.

4. Kremen V., Liashenko O., Lokshyna O. General secondary education in Ukraine in the context of education in other European countries: duration and structure. *Education: Modern Discourses*. 2020. № 3. P. 28–41. DOI: <https://doi.org/10.37472/2617-3107-2020-3-03>.

5. Sysoieva S., Sokolova I. Academic staff development programme to enhance research competence: a case study. *Education: Modern Discourses*. 2020. № 3. P. 78–87. DOI: <https://doi.org/10.37472/2617-3107-2020-3-07>.

Статті у міжнародних виданнях

1. Березівська Л. Д. Реформування змісту загальної середньої освіти в незалежній Україні (1991–2002): джерелознавчий підхід. *Innovative Development of Science and Education* : abstracts of II International Scientific and Practical Conference, Greece, 26–28 April 2020. Athens, 2020. P. 245–249. URL: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2020/04/INNOVATIVE-DEVELOPMENT-OF-SCIENCE-AND-EDUCATION-26-28.04.20.pdf>.

2. Кравець В. П., Кравець С. В. Європейський досвід підготовки школярів до сімейного життя в Новій історії. *Україна-Європа-Світ. Серія: Історія, міжнародні відносини* : міжнар. зб. наук. пр. Тернопіль : ТНПУ, 2020. Вип. 25. С. 125–134.

3. Кравець В. П., Кравець С. В. Сексуальна педагогіка – новий напрям педагогічної науки в Україні. *Dynamics of the development of world science* : abstracts of X International scientific and practical conference. (Vancouver, Canada, 10-12 June 2020). Vancouver, Canada: Perfect Publishing, 2020. P. 445–456. URL: <https://sci-conf.com.ua>.

4. Berezivska L. History of Pedagogy as a Science and Educational Discipline: Ukrainian and European dimensions [Berezivska, L., Garai, I., Kasper, T., Kasperova, D., Kestere, I., Kudláčová, B., Németh, A., Somogyvári, L., Stonkuvienė, I., Szabó, Z. & Varik, V. *Entering The New Communities of Historians of Education after 1945: Former Eastern European perspective*. Symposium at the conference]. (Glasgo, Scotland , 25–28 August, 2020). Conference ECER 20, Glasgo, Scotland, GB. URL: <https://www.conftool.com/ecer2020/index.php?page=index>.

5. Change in the biomechanical characteristics of running as a result of an individual 1-year program for training an elite athlete with visual impairment for Paralympic Games / I. Prokopenko et. al. *Physiotherapy Quarterly*. 2020. N. 28 (3). P. 21–31.
6. Ivanna Blazhkevych about the development of pre-school education as a factor in building a strong state / H. Tereshchuk et al. *SHS Web of Conferences : the International conference on history, theory and methodology of learning* (Kryvyi Rih, Ukraine, 13-15 May, 2020). France : EDP Sciences, 2020. Vol. 75. P. 1–7. URL.: <https://www.shs-conferences.org>.
7. Kultaieva M., Radionova N. Hegels Konzept der negativen und der positiven Freiheit als Deutungsmuster für ukrainische Realität. In: Bowman B., Gerhard M., Zovko J. (Hrsg.). *Erkenne Dich selbst. Anthropologische Perspektive. Hegel-Jahrbuch. Sonderband*. Bochum: Dunker, 2020. S. 613–619.
8. Kultaiva M. Picturing in educational practices: actuals claims and rethinking of pedagogical tradition. In: Representación en prácticas educativas: afirmaciones reales y replanteamiento de la tradición pedagógica. *Dilemas Contemporáneos: Educación, Política y Valores*. 2020. Período: Febrero, Año: VII Número: Edición Especial Artículo no.: 86. P. 1–14. URL: <http://www.dilemascontemporaneoseduccionpoliticayvalores.com/>.
9. Pobirchenko N. Pedagogika dziecka w twórczości Janusza Korczaka i Wasyla Suchomlińskiego : (próba analizy porównawczej). *Zeszyty Naukowe PWSZ im. Witelona w Legnicy*. 2020. N. 35 (2). S. 9–20. URL: http://www.zn.pwsz.legnica.edu.pl/zalaczniki/zeszyty/ZN_35_%282%29_2020.pdf.
10. Trends of modern education development in the European educational space / S. Z. Romanyuk et al. *International Journal of Higher Education*. 2020. Vol. 9. № 7. P. 47–58.

Статті у виданнях, що входять до переліку фахових видань України

11. Березівська Л. Д. Педагогічний дискурс про реформування шкільної освіти (початок ХХ ст. – 1917 р.) у руслі розбудови Нової української школи. *Історико-педагогічний альманах / НАПН України, Уман. держ. ун-т ім. Павла Тичини, Всеукр. асоц. істориків педагогіки. Умань, 2020. Вип. 1. С. 4–10. URL: <http://ipa.udpu.edu.ua/article/view/217293>.*
12. Бех І. Д. Життя особистості у смислоціннісному поступі. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика* : зб. наук. пр. / голов. ред. Г. П. Шевченко. Сєверодонецьк : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2020. Вип. 3 (96). С. 44–57.
13. Бех І. Д. Особистість на виховній шкалі духовності. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*: зб. наук. пр. / Ін-т проблем виховання НАПН України. Київ, 2020. Вип. 24. Кн. 1. С.49–70.
14. Бойко А. М. Упровадження педагогічної теорії в масову шкільну практику. *Науковий вісник Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка. Серія: Педагогіка*. Кременець: ВЦ КОГПА ім. Тараса Шевченка, 2020. Вип. 13. С. 103–113.
15. Бондар В. І. Проблеми взаємодії філософії та методології наукового

пізнання в педагогіці. *Освітологія*. 2017. № 6. С. 20–25.

16. Бондар В. І., Адаменко Л. О. Педагогічний імідж та його становлення і розвиток у процесі професійної підготовки вчителя. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи* : зб. наук. пр. /М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. Вип. 77. 222 с. С. 5–15.

17. Бутенко В. Правові цінності студентської молоді та їх формування в системі вищої юридичної освіти. *Юридичний бюлетень*. 2020. Вип. 13. С. 36–42.

18. Бутенко В. Формування естетичної свідомості студентської молоді у закладах вищої освіти. *Вища шк.* 2020. № 7/8. С. 78–84.

19. Бутенко В., Бутенко Н. Естетична свідомість як умова організації життєдіяльності особистості за законами краси. *Молодь і ринок*. 2020. № 3/4. С. 23–30.

20. Дічек Н. П. Стратегія і тактика державної політики незалежної України у галузі загальної середньої освіти. *Освітологія*. 2020. Вип. 9. С. 46–60. DOI: <https://doi.org/10.28925/2226-3012.2020.9.6>.

21. Єльнікова Г., Суліма Є. Філософський аспект адаптивного управління соціально-педагогічними системами. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія «Педагогіка»* : електрон. наук. фах. вид. 2020. Вип. 8 (15). С. 174–178.

22. Капелюшний В. П. Архівна україніка та проблема атрибуції авторства дослідників історії Української революції 1917–1921 рр. *Етнічна історія народів Європи*. Київ, 2020. Вип. 61. С. 35–43.

23. Капелюшний В. П. Омріяне і здійснене, прожите і пережите, реалії і перспективи: штрихи до біографії доктора історичних наук, професора Рафальського Олега Олексійовича. *Часопис української історії*. 2020. Вип. 41. С. 95–97.

24. Капелюшний В. П. Рецензія на монографію В. М. Ткаченка «Феномен українського писанкарства кінця ХІХ – початку ХХІ ст. (історіографічний і джерелознавчий зріз). Київ: Міленіум, 2020. – 430 с.». *Етнічна історія народів Європи*. Київ, 2020. Вип. 60. С. 98–101.

25. Капелюшний В. П. Рецензія на монографію Машкевича С.В. «Історія Київського міського транспорту. Кінець ХІХ – початок ХХІ ст. Київ: ВАРТО, 2019. – 680 с.». *Етнічна історія народів Європи*. Київ, 2020. Вип. 62. С. 174–177.

26. Кравець В. П., Кравець С. В. Проблеми сексуальної педагогіки в працях класиків вітчизняної педагогічної науки. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : зб. наук. пр. Запоріжжя : КПУ, 2020. Вип. 71, т. 1. С. 43–48.

27. Кравець В. П., Кравець С. В. Фамілістична підготовка вчителя в Україні. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвуз. зб. наук. пр. молодих вчених Дрогобицького держ. пед. ун-ту ім. Івана Франка*. Дрогобич: Гельветика, 2020. Вип. 30, т. 4. С. 85–92.

28. Кремень В. Г. Візуальна грамотність навчального процесу: теорія і практика. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* : зб. наук. пр. Київ-

Вінниця : «Планер», 2020. Вип. 55. С. 5–10.

29. Курило В. С., Савченко С. В. Організація супротиву інформаційному впливу Росії на Україну як нова задача соціальної педагогіки. *Вісн. Луган. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2020. Жовт. № 2. ч. II. С. 181–189. URL: <http://visnyk.luguniv.edu.ua/index.php/vped>.

30. Прокопенко І., Бойчук Ю. Шляхи підвищення якості підготовки кадрів вищої кваліфікації. *Новий колегіум*. 2020. № 2. С. 34–39.

31. Сисоєва С., Проценко О. Реалізація концепції неперервної освіти в європейському освітньому просторі: нормативне забезпечення. *Неперерв. проф. освіта: теорія і практика*. 2020. Вип. 2. С. 78–84. DOI: <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2020.2.11>.

32. Сисоєва С., Проценко О. Результати навчання модулю Jean Monnet: досвід в Україні. кроки для поліпшення якості. *Неперервна проф. освіта: теорія і практика*. 2020. № 3. С. 87–94. DOI: <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2020.3.10>.

33. Сисоєва С.О., Дічек Н. П. До емпіричних досліджень ідентичностей українського студентства у сучасному україно-польському вимірі. *Наукові записки НПУ імені М. П. Драгоманова: зб. наук. пр. Київ* : 2020. Вип. 148. С. 153–165.

34. Суліма Є. Проектування Стратегії розвитку вищої освіти як засіб модернізації освітньої галузі України на 2021–2031 роки. *Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки*. Запоріжжя, 2020. Вип. 2 (35). С. 176-186

35. Суліма Є., Деніжна С. Академічна доброчесність: етичне та нормативно-правове регулювання в університетському співтоваристві. *Університети і лідерство*. 2020. Вип. 2 (10) С. 120-141.

36. Шоробура І. М. Зарубіжний досвід державно-громадського управління освітою. *Педагогічний альманах: зб. наук. пр. / редкол. В. В. Кузьменко (голова) та ін. ; Херсон. акад. неперерв. освіти. Херсон*, 2020. Вип. 45. С. 171–178.

37. Шоробура І. М. Принципи державно-громадського управління освітою як основного напрямку демократизації освітньої політики. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : зб. наук. пр. / редкол. А. В. Сущенко (голов. ред.) та ін. Запоріжжя: КПУ, 2020. Вип. 70. С. 61–66.

38. Sysoieva S., Sokolova I. Academic staff development programme : research competence formation. *Неперерв. проф. освіта: теорія і практика*. 2020. Вип. 4. С. 23–32.

Статті у наукових виданнях

1. Березівська Л. Д., Т. М. Деревянко Електронний ресурс «Видатні педагоги України та світу» й онлайн-проект «Ми стоїмо на плечах наших попередників: Видатні педагоги-ювіляри». *Вісн. НАПН України*. 2020. № 1. DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-7-4>.

2. Бех І. Д. Виховна інноватика Василя Сухомлинського. *Початкова шк.* 2020. № 1. С. 1–3.

3. Бех І. Д. Генезо-моделювальний метод. Використання у виховному процесі. *Завуч*. 2020. Лип. (№ 7/8). С. 86-105
4. Бех І. Д. Дошкільна освіта: трансформаційні орієнтири. *Дошкільна освіта в контексті ідей Нової української школи*: зб. наук. пр. / за заг. ред. Г. В. Беленької, В. І. Бондар, І. М. Шоробури. Хмельницький: ФОП Мельник А.А., 2020. С. 7–20.
5. Бех І. Д. Духовна сила патріотизму особистості. *Директор шк., ліцею, гімназії*. 2020. № 1. С. 56–64.
6. Бех І. Д. Зростаюча особистість у психометодичних контурах. *Методист*. 2020. № 5. С. 16–27.
7. Бех І. Д. Як формувати особистісну зрілість дошкільника. *Вихователь-методист дошкільного закл.* 2020. № 10. С. 4–5.
8. Бойко А. М. Педагогіка партнерства як умова ефективності освіти дорослих. *Неформальна та інформальна освіта як ресурс розвитку особистості*: Київ: Тавр. нац. ун-т ім. В. І. Вернадського, 2020. С. 14–18.
9. Бондар В., Шапошнікова І. Прогностичність – ознака та властивість об'єкта й предмета педагогіки як науки. *New inception*. 2020. № 2.
10. Бутенко В. Критерії сформованості правових цінностей особистості. *Ціннісний вимір політичної діяльності* : зб. ст. Херсон, 2020. С. 8–11.
11. Бутенко В., Бутенко Н. Інтерпретація естетичної культури особистості. *Концептуальні проблеми розвитку мистецької освіти*. Хмельницький, 2020. С. 24–28.
12. Дічек Н. П. Дитиноцентрованість як практична філософія освіти в Україні: психолого-педагогічний контекст. *Світгляд*. 2020. № 1 (81). С. 50–55. URL: <http://svitohlyad.org.ua/index.php/uk/2020?issue=1>.
13. Ільїн В. В. Гальченко М. С. Менталітет, національна ідентичність, розум: точки перетину в перспективах розвитку освіти. *Національна ідентичність як проблема науки й освіти*. Київ : ІОД НАПН України, 2020. С. 35–44.
14. Ільїн В. В., Ільїна А. А. Рациональность поведения и проблема соотношения этики и экономики. *Людина, суспільство, комунікативні технології*. Харків : ДІСА ПЛЮС, 2020. С. 65–71.
15. Кремень В. Г. Звіт Національної академії педагогічних наук України про стан використання коштів на науково-технічну діяльність та отримані результати за 2018–2019 рр. : наук. доп. на засіданні Наукового комітету Національної ради України з питань розвитку науки і технологій 10 черв. 2020 р., м. Київ, Україна. *Вісн. НАПН України*. 2020. Т. 2, № 1. С. 1–7. DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-3-5>.
16. Кремень В. Г. Освіта дітей з особливим потребами – реформування триває : наук. доп. на слуханнях у Комітеті Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій «Реформування спеціальних закладів освіти та стан впровадження інклюзивної освіти: проблеми і шляхи вирішення», 19 лют. 2020 р., м. Київ, Україна. *Вісн. НАПН України*. 2020. Т. 2, № 1. С. 1–4. DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-3-1>.

17. Кремень В. Г. Про програму спільної діяльності Національної академії наук України та Національної академії педагогічних наук України на 2020–2022 роки : доп. на засіданні Президії НАПН України 19 берез. 2020 р. *Вісн. НАПН України*. 2020. Т. 2. № 1. С. 1–4. DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-2-3>.

18. Кремень В. Г., Ляшенко О. І., Локшина О. І. Загальна середня освіта України в контексті освіти країн Європи: тривалість і структура : наук.-аналіт. доп. *Вісн. НАПН України*. 2020. Т. 2, № 2. С. 1–10. DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-14-1>.

19. Кремень В. Г., Луговий В. І., Саух П. Ю. Освіта і наука – основа інноваційного людського розвитку. Пропозиції НАПН України до Стратегії людського розвитку. *Вісн. НАПН України*. 2020. Т. 2, № 2. С. 1–5. DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-14-3>.

20. Кремень В.Г. Всесвітній саміт миру в Сеулі – 2020 : [8 лют. 2020 р.]. *Вісн. НАПН України*. 2020. Т. 2, № 1. С. 1–3. DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-4-1>

21. Прокопенко І., Мкртічян О. Сучасні дослідження проблеми професійної підготовки майбутніх вихователів у педагогічній теорії та практиці. *Педагогіка та психологія* : зб. наук. пр. / Харків. нац. пед. ун-ту імені Г. С. Сковороди. Харків, 2020. № 61. С. 146–164.

22. Сисоєва С. О., Рейпольська, О. Д. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку : новий погляд : наук. доп. на засіданні Президії НАПН України 27 лют. 2020 р. *Вісн. НАПН України*. 2020. Т. 2. № 1. С. 1–10. DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-2-2>

23. Шоробура І. М. Підготовка майбутніх педагогів на Хмельниччині для роботи в умовах інклюзії дошкільця. *Дошкільня освіта в контексті ідей Нової української школи*: зб. наук. пр. / за заг. ред. Г. В. Беленької, В. І. Бондар, І. М. Шоробури. Хмельницький : ФОП Мельник А. А., 2020. С. 468–475.

Тези і матеріали науково-практичних конференцій

1. Novorun T., Kravets V., Kravets S., Kikinezhdі O. To the problem of economic socialization of Ukrainian jouth. *Eastern European conference of management and economics* : workshop on Social Research : proceedings of the 2nd International Scientific Conference (Ljubljana, Slovenia, 29 May, 2020). Ljubljana : Ljubljana School of Business, 2020. 218 p. P. 156–159.

2. Sysoieva S., Ovcharenko N., Chebotarenko O. Professional training of future music art teachers for inclusive education: theoretical and technological aspects. *The International Conference on History, Theory and Methodology of Learning (ICHTML 2020)* (Kryvyi Rih, 15–17 October, 2020). Kryvyi Rih, Ukraine. SHS Web Conf. 2020. Vol. 75. DOI : <https://doi.org/10.1051/shsconf/20207504006>.

3. Березівська Л. Д. Електронний ресурс «Видатні педагоги України та світу» крізь призму жіночої біографіки. *Бібліотека. Наука. Комунікація. Розвиток бібліотечно-інформаційного потенціалу в умовах цифровізації* : матеріали Міжнар. наук. конф., 6–8 жовт. 2020 р. / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України, Рада дир. наук. б-к та інформ.

центрів акад. наук – членів МААН; відп. за вип. М. В. Іванова. Київ, 2020. С. 459–461. URL:

http://www.nbuu.gov.ua/sites/default/files/all_files/202010_artilces_field_dopmat_files/tezi_nbuu_2020.pdf.

4. Березівська Л. Д. Історико-педагогічні розвідки в незалежній Україні крізь призму європейських вимірів: дослідницькі підходи. *Дослідницькі підходи до історико-педагогічних розвідок: від традицій до новацій* : зб. матеріалів V Всеукр. наук.-методол. семінару з історії освіти, 21 жовт. 2020 р. / НАПН України, Від-ня заг. педагогіки та філософії освіти, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського та ін. ; [редкол.: Березівська Л. Д. (голова редкол.), Сухомлинська О. В., Тарнавська С. В. та ін.]. Київ, 2020. С. 7–9. URL: https://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2020/11/Doslidnytski_pidkhody_do_istoryko-pedahohichnykh-rozvidok-2020.pdf.

5. Березівська Л. Д. Хрестоматія з історії реформування змісту загальної середньої освіти (1991–2019) крізь призму історіографії: критерії добору текстів. *Інформаційне забезпечення сфери освіти та науки* : зб. матеріалів зв. наук.-практ. конф. / ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [редкол.: Березівська Л. Д. (голова редкол.), Тарнавська С. В. та ін.]. Вінниця, 2020. С. 25–26.

6. Березівська Л. Д. Яків Феофанович Чепіга (Зеленкевич) про національне виховання дітей та молоді. *Національна школа Якова Чепіги* : зб. матеріалів пед. читань, 30 квіт. 2020 р. / Миколаїв. обл. ін-т післядиплом. пед. освіти, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Миколаїв, 2020. URL: <https://docs.google.com/document/d/1r9FEfOsfcRiNl9mJEg2P0HgaJdNYytCf7hLxfqeyZzY/edit>.

7. Березівська Л. Д. Історія освіти як наука та як навчальна дисципліна в незалежній Україні: суперечливі тенденції. *Історія та філософія освіти в незалежній Україні: здобутки і стратегії* : зб. тез Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю / редкол.: Топузов О. М., Сисоєва С. О., Дічек Н. П., Култаєва М. Д. та ін.; 20 трав. 2020 р., м. Київ, Ін-т педагогіки НАПН України. Київ : Ін-т педагогіки НАПН України, 2020. С. 19–21. URL: http://undip.org.ua/news/library/zbirniki_detail.php?ID=9916.

8. Бех І. Д. Особистість у ціннісному зростанні. *Сучасний інноваційний процес : сутність та інноваційний потенціал*: матеріали звітної наук.-практ. конф. Ін-ту проблем виховання НАПН України за 2019 рік / за ред. І. Д. Бега, Р. В. Малиношевського. Івано-Франківськ: НАІР, 2020. Вип. 8. С. 7–11.

9. Бех І. Д. Формування вищих смислів зростаючої особистості у процесі засвоєння духовної спадщини українського народу. *Україно моя вишивана : етнокультурний та освітньо-виховний потенціал української вишиванки* : зб. тез Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф., 21 трав. 2020 р. / за наук. ред. д-ра пед. наук Н. І. Богданець-Білоskalенко. Київ : Пед. думка, 2020. С. 12–13. (Електронне видання)

10. Бондар В. І. Концепція моделювання та аналогії як цілісності в системі науково-професійної підготовки сучасного освітянина. *Психологічний і педагогічний дискурс: наукові записки вчених* : зб. матеріалів міжнар. конф. / за

заг. ред. проф. Т. О. Олефіренко. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. С. 3–5.

11. Буяк Б. Академічна добросесність: від ментальної ідеї до законодавчої норми. *Сучасні стратегії гендерної освіти в умовах євроінтеграції* : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Тернопіль, 10–11 верес. 2020 р.). Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2020. С. 8–9. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/16221>.

12. Буяк Б. Б., Терещук Г. В., Габрусєв В. Ю. Засоби сервісу BigBlueButton для проведення онлайн навчання. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи* : матеріали V Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Тернопіль, 30 квіт. 2020 р.). Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2020. С. 40–44.

13. Історія та філософія освіти в незалежній Україні: здобутки і стратегії: зб. тез Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю / редкол.: Топузов О. М. та ін. ; Ін-т педагогіки НАПН України (м. Київ, 20 трав. 2020 р.). Київ, 2020.

14. Капелюшний В.П., Чубата М. В. Національна символіка в умовах розгортання подій Української революції 1917–1921 рр. у Києві: відоме, маловідоме, дискусійне. *Треті києвознавчі читання: історія та етнокультурна* : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 27 берез. 2020 р.) / редкол.: О. П. Реєнт, В. П. Капелюшний та ін. Київ, 2020.

15. Кравець В. П. Методичні інновації в підготовці учнівської молоді до сімейного життя. *Fundamental and applied research in the modern world* : abstracts of V International scientific and practical conference (Boston, USA, 16-18 December, 2020). Boston, USA: BoScience Publisher, 2020. P. 403–412. URL: <https://sci-conf.com.ua>.

16. Кравець В. П. Моделювання дошлюбної підготовки учнівської молоді в епоху турбулентності українського суспільства. *Topical issues of society development in the turbulence conditions* : International On-line Scientific Conference. School of Economics and Management in Public Administration in Bratislava (Bratislava, 30 May, 2020). Bratislava, 2020. С. 67-78

17. Кравець В. П. Освітні гендерні стратегії в зарубіжній школі та педагогіці. *Сучасні стратегії гендерної освіти в умовах євроінтеграції* : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Тернопіль, 10–11 верес., 2020 р.). Тернопіль, 2020. С. 89–91.

18. Кравець В. П. Особливості формування контрацептивної культури учнівської молоді. *Advancing in research and education* : the XII th International scientific and practical conference «Advancing in research and education» (La Rochelle, France, 7-10 December, 2020). La Rochelle, France. 2020. P. 344–347.

19. Кравець В. П. Сексуальна педагогіка: історія становлення в Україні. *Теоретичні та практичні аспекти розвитку сучасної педагогіки та психології* : зб. тез наук. робіт учасників міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 26–27 черв. 2020 р.). Львів : ГО «Львівська педагогічна спільнота», 2020. С. 60–64.

20. Кравець В. П. Шляхи поліпшення фамілістичної підготовки вчителів в умовах реформування освіти в Україні. *Фактори розвитку педагогіки і психології в XXI столітті*: зб. тез міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, Україна,

12–13 черв. 2020 р.). Харків : Східноукр. організація “Центр педагогічних досліджень”, 2020. С. 83–87.

21. Кравець В. П., Кравець С. В. Дошлюбна підготовка учнівської молоді в зарубіжних країнах. *Modern science: problems and innovations* : abstracts of the 4th International scientific and practical conference (Stockholm, Sweden, 28-30 June, 2020). Stockholm, Sweden: SSPG Publish, 2020. P. 232–240. URL: <https://sci-conf.com.ua>.

22. Кравець В. П., Кравець С. В. Основні періоди підготовки учнівської молоді до сімейного життя в провідних країнах світу. *X Міжнародна науково-практична конференція “Perspectives of world science and education”* (Осака, Японія, 17–19 черв. 2020 р.). Осака, Японія, 2020. 560 с. С. 318–329. URL: <https://sci-conf.com.ua>.

23. Кравець В. П., Кравець С. В. Особливості використання гумору у підготовці учнівської молоді до сімейного життя. *Innovative development of science and education* : abstracts of the 4th International scientific and practical conference (Athens, Greece, 21–23 June, 2020). Athens, Greece: ISGT Publishing House, 2020. P. 195–201. URL: <https://sci-conf.com.ua>.

24. Кравець В. П., Кравець С. В. Підготовка учнівської молоді до усвідомленого батьківства в зарубіжній педагогіці та закладах освіти. *Topical issues of the development of modern science* : abstracts of the 11th International scientific and practical conference (Sofia, Bulgaria, 1-3 July, 2020). Sofia, Bulgaria: Publishing House “ACCENT”, 2020. P. 111–121. URL: <https://sci-conf.com.ua>.

25. Кравець В. П., Кравець С. В. Сексуальні стандарти в Європі та їх реалізація в Україні. *Actual trends of modern scientific research* : abstracts of the 1st International scientific and practical conference (Munich, Germany, 19-21 July, 2020). Munich, Germany: MDPC Publishing, 2020. P. 266–272. URL: <https://sci-conf.com.ua>.

26. Кравець В. П., Кравець С. В. Соціальні детермінанти актуалізації та педагогічна реалізація дошлюбної підготовки молоді в Україні та провідних зарубіжних країнах Європи. *Eurasian scientific congress* : abstracts of the 7th International scientific and practical conference (Barcelona, Spain, 12-14 July, 2020). Barcelona, Spain: Barca Academy Publishing, 2020. P. 212–218. URL: <https://sci-conf.com.ua>.

27. Кравець В. П., Кравець С. В. Сучасні практики сексуальної соціалізації в провідних англomовних країнах світу. *Scientific achievements of modern society* : abstracts of the 11th International scientific and practical conference (Liverpool, United Kingdom, 24-26 June, 2020). Liverpool, United Kingdom: Cognum Publishing House, 2020. P. 301–312. URL: <https://sci-conf.com.ua>.

28. Кремень В. Г. Формування інноваційного фахівця – ключове завдання фахової передвищої освіти. *Фахова передвища і професійна освіта: теорія, методика, практика* : зб. тез Всеукр. наук. конф. (м. Київ, 18 черв. 2020 р.). Київ : Наук.-метод. центр ВФПО, 2020. С. 5–11. URL: <https://nmc-vfpo.com/vseukrayinska-naukova-konferenciya-fahova-peredvyshha-profesijna-osvita-teoriya-metodyka-praktyka/>

29. Кремень В. Г. Гносеологія мультимодальності як потреба цифрової

сучасності. *Історія та філософія освіти в незалежній Україні: здобутки і стратегії*: зб. тез Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (м. Київ, 20 трав. 2020 р.) / редкол.: Топузов О. М. та ін. ; Ін-т педагогіки НАПН України. Київ: Авторитет, 2020. С. 12–15.

30. Кремень В. Г. Національна ідентичність як умова самоздійснення української нації. *Національна ідентичність як проблема науки й освіти*: матеріали наук.-практ. конф. (м. Київ, 12 берез. 2020 р.). / Ін-т обдар. дитини НАПН України. Київ, 2020. С. 36–38.

31. Кремень В. Г., Ільїн В. В. Психолінгвістичний аналіз інтенцій герменевтики в дискурсі епістемології. *Psycholinguistics in a Modern World – 2020*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Переяслав-Хмельницький, 22-23 жовт. 2020 р.). / Переяслав-Хмельниц. держ. пед. ун-т імені Григорія Сковороди. Переяслав-Хмельницький, 2020. С. 142–145. URL: <https://psycholing-conference.com/index.php/conference/issue/view/13/295>.

32. Култаєва М. Г. С. Сковорода, М. В. Гоголь і Й. В. Гете у проблемному полі філософії виховання та сучасного людинознавства. *Полілог культур: Сковорода. Гоголь, Гете*: матеріали V міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 6–7 груд. 2019 р.) / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків: ХНПУ, 2020. С. 3–5.

33. Култаєва М. Концепція тоталітаризму Г. Андерса та її актуальність у сучасних соціокультурних контекстах. *Європейські антитоталітарні культурні практики*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 26–27 черв. 2020 р.). Чернігів: Десна Поліграф, 2020. 212 с. С. 30–39.

34. Култаєва М. Культурологічний поворот у педагогіці. *Філософсько-світоглядні та культурні контексти неперервної освіти*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 29 квіт. 2020 р.). Дніпро, 2020. С. 117–119.

35. Курило В. С., Савченко С. В. Поняття громадянської компетентності в контексті концепції Нової української школи. *Історія та філософія освіти в незалежній Україні: здобутки і стратегії*: зб. тез Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (м. Київ, 20 трав. 2020 р.) / редкол.: Топузов О. М. та ін.; Ін-т педагогіки НАПН України. Київ; Біла Церква: Видавництво «Авторитет» ФОП Курбанова Ю. В., 2020. С. 88–90. URL: <http://undip.org.ua/upload/iblock/753/istoriya-ta-filosofiya-osvity-v-nezalezhniy-ukrayini-zdobutky-i-strategiyi.pdf>.

36. Курило В. С., Савченко С. В. Сучасне розуміння поняття «інклюзія». *Система надання освіти дітям з особливими освітніми потребами в умовах сучасного закладу освіти*: зб. за матеріалами VIII Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Лисичанськ, 9 груд. 2020 р.). / Лисичан. пед. коледж Луган. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка. Лисичанськ: ФОП Єгорова О. Є. 2020. С. 130–134.

37. Курило В. С., Савченко С. В., Меньяйленко О. С., Караман О. Л. Softskills для переміщеного ЗВО: реалізація ідеї розподіленого університету. *Hard / softskills фахівця нової генерації*: зб. за матеріалами регіон. наук.-практ. конф. (м. Лисичанськ, 27 лют. 2020 р.). / Лисичан. пед. коледж Луган. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка. Лисичанськ: ФОП Єгорова О. Є., 2020. С. 117–124.

38. Побірченко Н. С. Василь Сухомлинський і Януш Корчак про

організацію і змістове наповнення життєвого простору дитини в закладах освіти. *В. Сухомлинський у діалозі із сучасністю. Ідеї Василя Сухомлинського крізь призму сучасних освітніх практик: набутий досвід і перспективи*: матеріали ХХVІІ Всеукр. пед. інтернет-читань (м. Київ, 30 верес. 2020 р.) / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Київ, 2020.

39. Сисоєва С. О. Методологічні суперечності порівняльної педагогіки. *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта 2020: глобалізований простір інновацій* : матеріали ІV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 28 трав. 2020 р.) / за заг. ред. О. І. Локшиної ; Ін-т педагогіки НАПН України. Київ ; Біла Церква : Авторитет, 2020. С. 54–56. DOI: <https://doi.org/10.32405/978-966-97763-9-6-2020>.

40. Сисоєва С. О., Титаренко І. О. Новітні тенденції у дослідженнях історії та філософії освіти вченими Відділення загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України. *Історія та філософія освіти в незалежній Україні: здобутки і стратегії*: зб. тез Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (м. Київ, 20 трав. 2020 р.) / редкол.: Топузов О. М. та ін. ; Ін-т педагогіки НАПН України. Київ : Ін-т педагогіки НАПН України, 2020. С. 53–60.

41. Суліма Є. Діалог як спосіб існування міжнародних відносин у глобалізованому світі. *Міжнародний податковий конгрес “Управління публічними фінансами та проблеми забезпечення національної економічної безпеки”* (м. Ірпінь, 3 груд. 2020 р.) ; Ун-т держ. фіскальної служби України. Ірпінь, 2020. С.834-837

42. Сучасні стратегії гендерної освіти в умовах євроінтеграції : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. / за наук. ред. В. Кравця, О. Кікінежді. Передмова. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2020. 288 с.

43. Терещук Г., Буяк Б., Лола В. Проблема якості освіти України в контексті розвитку інноваційної економіки. *Партнерство взаємодії як фактор підвищення якості освіти* : матеріали міжнар. наук.-практ. семінару (м. Тернопіль, 18 лют. 2020 р.) / Терноп. нац. пед. ун-т. Тернопіль : ТНПУ, 2020. С. 51–57.

44. Хайруліна В. М. Духовно – моральні цінності Григорія Сковороди у творчій спадщині Василя Олександровича Сухомлинського. *Український цивілізаційний простір: витоки, розвиток, проблеми* : матеріали ХІV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Ужгород, 12-13 листоп. 2020 р.). Ужгород, 2020.

45. Хайруліна В. М. Початкова школа – основа життєтворчості особистості: порівняльний аспект. *Нова українська школа: досвід, проблеми, перспективи* : матеріали наук.-практ. конфер. (м. Острого, 11 листоп. 2020р.). Острого, 2020.

46. Хайруліна В. М. Практика впровадження навчального курсу «Етика: духовні засади. Особливості соціального служіння священнослужителів в умовах інформаційного суспільства : матеріали Всеукр. семінару (м. Київ, 10-14 лют. 2020 р.) / Київ. православна богословська академія ПЦУ, Громад. організація «Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів із духовно-морального виховання», Відкритий православний ун-т Святої Софії – Премудрості. Київ, 2020.

47. Шоробура І. М. Актуальні проблеми управлінської діяльності на сучасному етапі. *Професіоналізм педагога в умовах сучасного освітнього простору* : матеріали міжвузів. (заочної) наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 28 лют. 2020 р.). Хмельницький : ПП «А. В. Царук», 2020. С. 281–284.

48. Шоробура І. М. Теоретичні основи державно-громадського управління. *Освіта XXI століття: історія, сучасність, перспективи* : зб. ст. наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 15 жовт. 2020 р.). Хмельницький : Вид-во: ХГПА, 2020. С. 127–129.

49. Шоробура І. Принципи державно-громадського управління освітою: сучасні виклики. *Tendenze attuali della moderna ricerca scientifica: der Sammlung wissenschaftlicher Arbeiten zu den Materialien der internationalen wissenschaftlich-praktischen Konferenz* (В. 1). (Stuttgart, Deutschland, 5 July, 2020). Stuttgart, Deutschland : Europäische Wissenschaftsplattform. P. 133–136.

50. Шоробура І. Стан фізичного виховання та спорту в Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії. *Актуальні проблеми розвитку освіти у сфері фізичної культури та спорту* : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 15 трав. 2020 р.). Хмельницький: Вид-во: ХГПА, 2020. С. 6–9.

Електронні ресурси

1. Березівська Л. Д. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського як інтегратор і поширювач сухомлиністики в освітньо-науковому просторі : виступ-презентація на XXVII Всеукраїнських педагогічних інтернет-читаннях «Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю. Ідеї Василя Сухомлинського крізь призму сучасних освітніх практик: набутий досвід і перспективи». Київ, 2020. URL: https://drive.google.com/file/d/1K4FMCJxf_8ZtVweClsyVivzzGRSYR8g/view.

2. Чепіга (Зеленкевич) Яків Феофанович : сторінка електрон. інформ.-бібліогр. ресурсу «Видатні педагоги України та світу» / упоряд.: Л. Д. Березівська, Т. М. Деревянко ; наук. кер. Л. Д. Березівська ; ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. *Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського* : [офіц. сайт]. Київ, 2020. URL: <https://dnrb.gov.ua/ua/інформаційно-бібліографічні-ресурси/видатні-педагоги/чепіга-я-ф/>.

Інше

1. Бойко А. М. У ланцюгу неперервності від теорії до практики: впровадження. *Освіта і сусп-во*. 2020. Лип.-серп. (№ 7–8). С. 4–5.

2. Ільїн В. В., Саух П. Ю. Про користь перечитувати Г. Квітку-Основ'яненка. *Освіта*. 2020. 3–10 черв. (№ 21–22). С. 6.

3. Ільїн В. В. Чи елітна наша еліта? *Освіта і сусп-во*. 2020. Квіт.–трав. (№ 4–5). С. 6.

4. Кремень В. Вічний кралевецький рушник : спогади Василя Кременя про започаткування й проведення фестивалю «Кралевецькі рушники». *Освіта і сусп-во*. 2020. Листоп. (№ 11). С. 8.

5. Кремень В. Г. Привітання учасникам заходу : [відкриття конференції]. *Історія та філософія освіти в незалежній Україні: здобутки і стратегії* : Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (м. Київ, 20 трав. 2020 р.) / Ін-т педагогіки НАПН України. Київ, 2020. С. 4.
6. Кремень В. Г. Мультимодальна мова дистанційного навчання. *Освіта і сусп-во*. 2020. Лип.-серп. (№ 7/8). С. 3.
7. Кремень В. Г. Панукраїнізм як світоглядна основа нашого розвитку? *Голос України*. 2020. 3 листоп. (№ 202). С. 10.
8. Кремень В. Г. Психологія і педагогіка у протидії пандемії COVID-19 : [вступне слово] : інтернет-посібник / за наук. ред. В. Г. Кременя ; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Київ : ТОВ «Юрка Любченка», 2020. 243 с.
9. Кремень В., Ляшенко О., Локшина О. Структура і тривалість повної загальної середньої освіти в Україні та країнах Європи. *Освіта і сусп-во*. 2020. Жовт. (№ 10). С. 8.
10. Кремень В. «У кадрі» і «за». Документальна новела Василя Кременя до 200-ї річниці з часу відкриття Антарктиди. *Освіта*. 2020. 22–29 січ. (№ 3/4). С. 4.
11. Кремень В. Г. Університети в архітектоніці всесвіту : [виступ у Кореї] *Освіта*. 2020. 5–12 лют. (№ 5–6). С. 2.
12. Кремень В. Г. Формула Кременя : [інтерв'ю з президентом НАПН України В.Г. Кременем про досягнуті результати на посаді міністра освіти і науки України (1999–2005), про відповідальність, важливість зворотнього зв'язку та бачення майбутнього / спілкувався Максим Короденко]. *Сучас. освіта України*. 2020. 27 січ. (№ 3–4). С. 10–11.
13. Кремень В. Г. VI Міжнародний конгрес зі спеціальної педагогіки та психології : [про участь Василя Кременя у Конгресі та вітальне слово]. *Освіта і сусп.-во*. 2020. Жовт. (№ 10). С. 3 : фотогр.
14. Кремень В. Г. Шановна освітянська спільното! Шановні колеги! [вітальне слово]. *Особливі діти: освіта і соціалізація* : VI Міжнар. конгрес зі спеціальної педагогіки та психології (м. Київ, 12–14 жовт., 2020 р.) / Ін-т спец. педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України. Київ, 2020. С. 4.
15. Кремень В. Г. Шановні колеги! : [вітальне слово]. *Східні традиції державотворення*. Наукова серія: Світові традиції державного управління: Вип. IX: Науковий збірник на честь 150-ї річниці від дня народин Агатангела Кримського / ред. рада вип.: Бондар Ю. В. та ін. Київ : Пріоритет, 2020. 624 с.
16. Кремень В. Г. Шановні колеги! Любі читачі! : [слово до читачів]. *Науковці України – еліта держави*. Т. VI. Київ : «Логос Україна», 2020. 386 с. *Там само*: Національна академія педагогічних наук України у 2018–2020 роках. – Фотографії з В. Г. Кременем. С. 12–15.
17. Кремень В. Г. Шановні освітяни! Колеги, друзі! : [вітальне слово]. *Сучасний педагогічний досвід освітян України*. Київ : Альфа Віта Груп, 2020. С. 5.

18. Кремень В. Г. Шановні учасники, організатори й гості виставки! [вітальне слово]. *Інноватика в сучасній освіті*. Дванадцята міжнар. виставка / МОН України, НАПН України. Київ: Виставковий світ. 12–14 жовт., 2020. С. 4.
19. Кремень В. Г. Шановні читачі! : [слово до читачів]. *Енциклопедія освіти* / голов. ред. В. Г. Кремень ін. ; НАПН України. 2-ге вид. Київ : Юрінком Інтер, 2020. 1100 с.
20. Кремень В. Г. Щодо передачі станції «Фарадей» Україні. *Освіта*. 2020. 22–29 січ. (№ 3–4). С. 5. (До 200-ї річниці з часу відкриття Антарктиди).
21. Кремень В. Г. Як «Фарадей» став... «Академіком» : [25 років тому Україна отримала власну дослідницьку станцію в Антарктиді]. *Україна молода*. 2020. 26 лют. (№ 22). С. 8–9.
22. Прокопенко І. Слово про мислителя. *Учитель*. 2020. 3 груд. (№ 11). С. 1.

XIV.2. ВІДДІЛЕННЯ ПСИХОЛОГІЇ, ВІКОВОЇ ФІЗІОЛОГІЇ ТА ДЕФЕКТОЛОГІЇ

Монографії

1. Аксіогенез обдарованої особистості в освітньому просторі : монографія / за наук. ред. О. Л. Музики ; НАПН України, Ін-т психології імені Г. С. Костюка. Київ : Видав. дім «Слово», 2020. 160 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/view/divisions/lpo/2020.html>.
2. Генеза поняття «особистість» в українській психологічній науці : монографія / за наук. ред. В. В. Турбанової ; НАПН України, Ін-т психології імені Г. С. Костюка. Київ : Видав. дім «Слово», 2020. 178 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/720390/>.
3. Життєвий світ і психологічна безпека людини в умовах суспільних змін : рефератив. опис роботи / авт. кол. М. М. Слюсаревський та ін. ; НАПН України, Ін-т соц. та політ. психології. Київ: Талком, 2020. 318 с. URL: <https://ispp.org.ua/2020/11/17/monografiya-zhittyevij-svit-i-psichologichna-bezpeka-lyudini-v-umovax-suspilnix-zmin/>.
4. Комунікативні технології інформаційного суспільства: монографія / за наук. ред. канд. психолог. наук А. І. Гусева ; НАПН України, Ін-т соц. і політ. психології. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2020. 142 с. URL: <https://ispp.org.ua/2020/10/15/monografiya-komunikativni-texnologii%D1%97-informacijnogo-suspilstva/>.
5. Медіапсихологія: кіберсоціалізація в умовах гібридної війни : монографія / за ред. Л. А. Найдьонової, Н. І. Череповської ; НАПН України, Ін-т соц. та політ. психології. Київ, 2020. 288 с. URL: <https://ispp.org.ua/>. 12,0 авт. арк.
6. Науково-методичне забезпечення діяльності психологічної служби системи освіти в умовах децентралізації : (моделі, досвід) : кол. монографія / за наук. ред. В. Г. Панка ; НАПН України, Укр. наук.-метод. центр практ. психології і соц. роботи. Київ : Ніка-Центр, 2020. 152 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/722337/1/nauk-metod-zabezp-dialnosti.pdf>.
7. Негативні психологічні явища у політико-правовій сфері в умовах воєнного конфлікту: монографія / за наук. ред. канд. психолог. наук

В. М. Духневича ; НАПН України, Ін-т соц. і політ. психології. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2020. 188 с. URL: <https://ispp.org.ua/2020/10/15/monografiya-negativni-psichologichni-naslidki-u-politiko-pravovij-sferi-v-umovax-voyennogo-konfliktu/>.

8. Політико-правова свідомість молоді: психологічний аналіз : монографія / за ред. З. Ф. Сіверс ; НАПН України, Ін-т соц. та політ. психології. Київ, 2020. 222 с. URL: <https://ispp.org.ua/>.

9. Психологічна діагностика мотивації особистості до навчання в умовах інформаційного суспільства : монографія / за наук. ред. Н. В. Пророк ; НАПН України, Ін-т психології імені Г. С. Костюка. Київ : Видав. дім «Слово», 2020. 218 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/722879>.

10. Психологічні виміри особистісної взаємодії суб'єктів освітнього простору в контексті гуманістичної парадигми : монографія / за наук. ред. акад. НАПН України С. Д. Максименка; НАПН України, Ін-т психології імені Г. С. Костюка. Київ : Видав. дім «Слово», 2020. 220 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/723176>.

11. Психолого-педагогічні засади технологій супроводу дітей з особливими освітніми потребами у процесі їх соціальної інтеграції : кол. монографія / авт. кол.: Т. В. Жук, Т. Д. Ілляшенко, Т. Д. Каменщук, А. Г. Обухівська, Г. В. Якимчук ; за наук. ред. А. Г. Обухівської, Т. Д. Ілляшенко ; НАПН України, Укр. наук.-метод. центр практ. психології і соц. роботи. Київ : Ніка-Центр, 2020. 113 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/723321/1/%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%V3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F_psy-ped-suprovid_2020.pdf.

12. Регулююча дія ціннісних орієнтацій у житті дитини: монографія / за ред. Т. О. Піроженко ; НАПН України, Ін-т психології імені Г. С. Костюка. Київ : Видав. дім «Слово», 2020. 222 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/722164/>.

13. Соціально-психологічні та психолого-педагогічні засади організації медіаосвіти : монографія / за наук. ред. Л. А. Найдьонові ; НАПН України, Ін-т соц. та політ. психології. Київ, 2020. 288 с. URL: <https://ispp.org.ua/>. 12,0 авт. арк.

14. Суший О. В. Українська нація: мистецтво творення – філософія руйнування : монографія / НАПН України, Ін-т соц. та політ. психології. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2020. 152 с. URL: <https://ispp.org.ua/>.

15. Теоретико-методологічні основи інтеграції психологічного знання : монографія / за ред. О. В. Завгородньої ; НАПН України, Ін-т психології імені Г. С. Костюка. Київ : Видав. дім «Слово», 2020. 180 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/722182>.

16. Технології психотерапевтичної допомоги постраждалим у подоланні проявів посттравматичного стресового розладу : монографія / за ред. З. Г. Кісарчук ; НАПН України, Ін-т психології імені Г. С. Костюка. Київ : Видав. дім «Слово», 2020. 178 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/1/Monograph2020.labpsychother.pdf>.

17. Яремчук О. В. Історична психологія: націєтворчий потенціал : монографія / НАПН України, Ін-т соц. та політ. психології. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2020. 142 с. URL: <https://ispp.org.ua/>.

Методичні розробки

Савінов В. В. Плейбек-театр як засіб розвитку soft skills у позашкільній освіті: (метод. розробка) на виставку-конкурс у IX Відкритому міському методичному фестивалі закладів позашкільної освіти “Київ M-Fest” / Будинок дит. творчості Поділ. р-ну. Київ, 2020. 17 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/719312/>.

Практичні посібники

1. Соціальний конфлікт: інноваційні комунікативні технології врегулювання: практич. посіб. / за наук. ред. Г. М. Бевза, І. В. Петренка ; НАПН України, Ін-т соц. та політ. психології. Київ, 2020. 144 с. URL: <https://ispp.org.ua/2020/11/17/praktichnij-posibnik-socialnij-konflikt-innovacijni-komunikativni-tehnologi%D1%97-vregulyuvannya/>.

2. Групові форми роботи в системі психосоціальної допомоги дітям і сім'ям, що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій (досвід упровадження) / [авт. кол. В. В. Байдик та ін.] ; за заг. ред. В. Г. Панка, І. І. Ткачук ; НАПН України, Ін-т соц. та політ. психології. Київ : Ніка-Центр, 2020. 122 с.

3. Медіапсихологічні ресурси подолання травми війни : практич. посіб. / за ред. Н. І. Череповської, Л. А. Найдюнової ; НАПН України, Ін-т соц. та політ. психології. Київ, 2020. 120 с. <http://ispp.org.ua/>. 5,0 авт. арк.

4. Негативні психологічні явища у політико-правовій сфері в умовах воєнного конфлікту: шляхи і засоби запобігання : практич. посіб. / за наук. ред. В. М. Духневича ; НАПН України, Ін-т соц. та політ. психології. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2020. 214 с. URL: <https://ispp.org.ua/2020/10/15/duxnevich-v-red-2020-pos/>.

5. Оптимізація групової взаємодії в малих групах : посібник / за ред. П. П. Горностай ; НАПН України, Ін-т соц. та політ. психології. Київ, 2020. 126 с. URL: <https://ispp.org.ua/>.

6. Павлюк М. М., Шепельова М. В. Сучасні психологічні технології надання психологічної допомоги сім'ям постраждалих у подоланні складних життєвих обставин : практич. посіб. / за ред. М. М. Павлюк. Київ : Видав. дім «Слово», 2020. 124 с.

Методичні посібники.

Губенко О. В. Інтегративний підхід до вивчення і розвитку творчих здібностей школярів : метод. посіб. / НАПН України, Ін-т психології імені Г. С. Костюка. Київ : Видав. дім «Слово», 2020. 161 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/723189>.

Методичні рекомендації

1. Психологічні технології взаємодії суб'єктів освітнього простору : метод. рек. / за наук. ред. акад. НАПН України С. Д. Максименка ; НАПН України, Ін-т психології імені Г. С. Костюка. Київ : Видав. дім «Слово», 2020. 48 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/723087>.

2. Менеджмент соціальних конфліктів: метод. рек. / за наук. ред. канд. психол. наук І. В. Петренка ; НАПН України, Ін-т соц. та політ. психології. Київ, 2020. 77 с. URL: <https://ispp.org.ua/2020/10/15/petrenko-i-posibnik-menedzhment-socialnix-konfliktiv/>.

3. Виховання і розвиток дитини з порушеннями зору : метод. рек. : [електрон. вид.] / Т. М. Костенко, О. М. Легкий, К. С. Довгопола, С. В. Кондратенко. Київ, 2020. URL: <https://lib.iitta.gov.ua>.

Навчальні посібники

1. Медіакультура: викладання в старших класах : навч.-метод. посіб. / уклад.: Л. А. Найдьонова, М. М. Бурдукало ; НАПН України, Ін-т соц. та політ. психології. Київ, 2020. 144 с. 6,0 авт. арк.

2. Слюсаревський М. М., Хазратова Н. В. Теоретичні напрями соціальної психології : навч. посіб. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2020. 110 с. – 4,6 авт. арк. (авт. частка Слюсаревського М. М. – 2,3 авт. арк.).

3. Хворова Г. М. Дитина з аутизмом : навч.-метод. посіб. Київ : Талком, 2020. 96 с. 4,0 авт. арк.

Навчально-методичні посібники

1. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів початкових класів з порушеннями інтелектуального розвитку : навч.-метод. посіб. / авт.: О. В. Чеботарьова та ін. ; НАПН України, Ін-т спец. педагогіки і психології імені М. Ярмаченка. Київ, 2020. 90 с. URL: <http://www.mon.gov.ua/>; <https://imzo.gov.ua/osvita/zagalno-serednya-osvita/>; <https://lib.iitta.gov.ua/721883/>.

Схвалено для використання у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами комісією із спеціальної педагогіки Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України (лист ДНУ «ІМЗО» № 22.1/12-Г-623 від 22.07.2020 р.).

2. Порадник батькам: практичні рекомендації під час дистанційного навчання дітей з інтелектуальними порушеннями : навч.-метод. посіб. /авт.: О. Чеботарьова та ін. ; за заг. ред. О. Чеботарьової ; НАПН України, Ін-т спец. педагогіки і психології імені М. Ярмаченка. Київ, 2020. 154 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/719177>. Рекомендовано МОН України, відповідно до рішення комісії із спеціальної педагогіки Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України (наказ Міністерства освіти і науки №467 від 1.04.2020 р.).

3. Навчання дітей з порушеннями когнітивного розвитку в умовах компетентнісного підходу : навч.-метод. посіб. / Л. І. Прохоренко та ін. ; за ред. В. В. Засенка, Л. І. Прохоренка. Київ : Наша друкарня, 2020. 352 с.

4. Рібцун Ю. Учні початкових класів із тяжкими порушеннями мовлення: навчання та розвиток : навч.-метод. посіб. для пед. працівників, які працюють з учнями з особл. освіт. потребами. Львів : Світ, 2020. 268 с. Рекомендовано Міністерством освіти і науки України (лист Міністерства освіти і науки України № 1/9-569 від 09.10.2020).

5. Корекційно-розвивальні технології навчання дітей з комплексними порушеннями розвитку : навч.-метод. посіб. / авт.: Чеботарьова О. В. та ін. ; за заг. ред. О. Чеботарьової ; НАПН України, Ін-т спец. педагогіки і психології імені М. Ярмаченка. Київ, 2020. 384 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/722240>. 16 др. арк.

Навчальні програми

1. Теорія і практика соціально-психологічного забезпечення освітніх реформ : навч. програма для підвищення кваліфікації працівників органів держ. влади (апарат МОН, Державна служба якості), органів місцевого самоврядування, держ. підприємств, установ та організацій галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» та керівників закл. освіти галузі знань 01 «Освіта» / за наук. ред. Г. М. Бевза ; НАПН України, Ін-т соц. та політ. психології. Київ, 2020. 19 с. URL: <https://ispp.org.ua/2020/12/02/teoriya-ta-praktika-socialno-psixologichnogo-zabezpechennya-osvitnix-reform-speckurs-pidvishhennya-kvalifikaci%d1%97/>.

2. Типова освітня програма початкової освіти спеціальних закладів загальної середньої освіти для учнів 3 класів з інтелектуальними порушеннями / авт.: О. В. Чеботарьова та ін. ; НАПН України, Ін-т спец. педагогіки і психології імені М. Ярмаченка. Київ, 2020. 77 с. URL: <http://www.mon.gov.ua/> <https://lib.iitta.gov.ua/719177/>. *Рекомендовано Міністерством освіти і науки України (наказ Міністерства освіти і науки № 467 від 1.04.2020 р.)*

3. Типова освітня програма початкової освіти спеціальних закладів загальної середньої освіти для учнів 4 класів з інтелектуальними порушеннями / авт.: О. В. Чеботарьова та ін. ; НАПН України, Ін-т спец. педагогіки і психології імені М. Ярмаченка. Київ, 2020. 99 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/722273>.

Довідкова продукція

Бюлетені

Український медіаосвітній електронний бюлетень МОЕ 2020/1 / уклад. М. М. Бурдукало. Київ, 2020. URL: <http://mediaosvita.org.ua/book/ukrayinskyj-mediaosvitnij-elektronnyj-byuleten-moe-2020-1/>. 0,35 авт. арк.

XIV.3. ВІДДІЛЕННЯ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Монографії

1. Адаптивна хмаро орієнтована система навчання та професійного розвитку вчителів закладів загальної середньої освіти : кол. монографія / Дем'яненко В. М. та ін. ; за наук. ред. М. П. Шишкіної ; НАПН України, Ін-т інформ. технологій і засобів навчання. Київ : Пед. думка, 2017. 225 с.

2. Головка М. В. Становлення та розвиток теорії і методики навчання фізики в Україні (40-і роки XVII ст. – 30-і роки XX ст.) : монографія / НАПН України, Ін-т педагогіки. Київ : Пед. думка, 2020. 480 с. URL: http://undip.org.ua/upload/iblock/0ed/golovko-_2_.pdf

3. Засекіна Т. М. Інтеграція в шкільній природничій освіті: теорія і практика : монографія / НАПН України, Ін-т педагогіки. Київ : Пед. думка, 2020. 400 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/722404/>.

4. Комп'ютерне моделювання пізнавальних завдань для формування компетентностей учнів з природничо-математичних предметів : кол. монографія / В. Ю. Биков та ін. ; за наук. ред. С. Г. Литвинової. Київ: Пед. думка, 2020. 213 с.

5. Освіта майбутнього: концепції, методи, підходи : кол. монографія / за заг. ред.: В. В. Любарець, Н. В. Бахмат. Київ: Міленіум, 2020. 310 с.

6. Рафальський О. Р., Калакура Я. С., Коцур В. П., Юрій М. Ф. Антропологічний код української культури і цивілізації : у 2 кн. Кн. 1. / НАН України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І. Ф. Кураса. Київ, 2020. 432 с.

7. Рафальський О. Р., Калакура Я. С., Коцур В. П., Юрій М. Ф. Антропологічний код української культури і цивілізації : у 2 кн. Кн. 2. / НАН України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І. Ф. Кураса. Київ, 2020. 536 с.

8. Стратегії формування творчої особистості: методи, прийоми, форми : монографія / авт. кол.: В. Г. Кремень та ін. ; НАПН України, Ін-т обдар. дитини НАПН України. Київ, 2020. 320 с.

Збірники наукових праць, матеріалів конференцій

1. Актуальні аспекти розвитку STEM-освіти у навчанні природничо-наукових дисциплін : зб. матеріалів III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Кропивницький, 14–15 трав. 2020 р.). / за заг. ред. Н. О. Гончарової, О. С. Кузьменко, В. В. Фоменка. Кропивницький : Льотна академія НАУ, 2020. 236 с.

2. Актуальні проблеми в системі освіти: заклад загальної середньої освіти – доуніверситетська підготовка – заклад вищої освіти : зб. наук. пр. матеріалів VI Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 9 черв. 2020 р.) / наук. ред. Н. П. Муранова ; Нац. авіац. ун-т. Київ : НАУ, 2020. 170 с.

3. Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2020 рік / за ред. О. М. Топузова та ін. ; НАПН України, Ін-т педагогіки. Київ : Пед. думка, 2020. 219 с.

4. Збірник матеріалів Звітної наукової конференції Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України : зб. матеріалів наук. конф. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2020. 165 с.

5. Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи : зб. тез II Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Київ, 5 берез. 2020 р.) : [наук. електрон. вид.] / за ред. О. І. Пометун та ін.; НАПН України, Ін-т педагогіки, Відділ суспільствознав. освіти. Київ : Пед. думка, 2020. 187 с. URL: http://undip.org.ua/upload/iblock/e1a/tezy_internet_konf_05_03_2020.pdf

6. Надання соціальних послуг в умовах децентралізації: проблеми та перспективи: матеріали доп. та повідомлень Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Ужгород, 25 верес. 2020 р.) / за ред. О. Бартош, С. Литвинової, В. Панка, Ф. Шандора ; МОН України, ДВНЗ «Ужгородський національний університет», НАПН України, Ін-т інформ. технологій і засобів навчання. Ужгород: ФОП Роман О. І., 2020. 110 с.

7. Національна ідентичність як проблема науки й освіти : матеріали наук.-практ. конф. (м. Київ, 12 берез. 2020 р.) / НАПН України, Ін-т обдар. дитини. Київ, 2020. 314 с.
8. Обдаровані діти – скарб нації: матеріали Міжнар. наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 8-11 груд. 2020 р.) / НАПН України, Ін-т обдар. дитини. Київ, 2020. 434 с.
9. Підтримка та супровід обдарованих учнів в сучасному інформаційно-освітньому просторі : матеріали Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 27 жовт. 2020 р.) / НАПН України, Ін-т обдар. дитини. Київ, 2020. 342 с.
10. Проблеми методів компетентнісно орієнтованого навчання української мови в закладах загальної середньої освіти : зб. матеріалів круглого столу, присвяченого пам'яті члена-кор. НАПН України, д-ра пед. наук, професора Біляєва Олександра Михайловича (м. Київ, 22 жовт. 2020 р.) / НАПН України, Ін-т педагогіки. Київ : Пед. думка, 2020. 120 с.
11. Проблеми сучасного підручника : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Київ, 28-29 трав. 2020 р.) : [електрон. наук. вид.] / за ред. О. М. Топузова та ін. ; Ін-т педагогіки НАПН України. Київ : Пед. думка, 2020. 114 с. URL: http://undip.org.ua/upload/iblock/b26/k_zbirnyk_mater_2020_perf.pdf.
12. Проблеми сучасного підручника : зб. тез Міжнар. наук.-практ. інтернет конф. (м. Київ, 28-29 трав. 2020 р.) : [електрон. наук. вид.] / за ред. О. М. Топузова та ін. ; Ін-т педагогіки НАПН України. Київ : Пед. думка, 2020. 203 с. URL: http://undip.org.ua/upload/iblock/c8b/tezy_psp_perf.pdf.
13. Результати онлайн-опитування «Потреби учителів у підвищенні фахового рівня з питань використання цифрових засобів та ІКТ в умовах карантину» : зб. матеріалів / за заг. ред. Іванюк І. В., Овчарук О. В. ; НАПН України, Ін-т інформ. технологій і засобів навчання. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2020. 61 с.
14. Теорія і практика моделювання інноваційного розвитку профільного закладу загальної середньої освіти технічної спрямованості для академічно здібних учнів : зб. тез Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 29–30 верес. 2020 р.) / Ін-т педагогіки НАПН України, Відділ інновац. та стратегій розвитку освіти. Київ : Пед. думка, 2020. 84 с.
15. Україно моя вишивана : етнокультурний та освітньо-виховний потенціал української вишиванки : зб. тез Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф., присвяченої Всесвітньому дню вишиванки (м. Київ, 21 трав. 2020 р.) : [електрон. вид.] / за наук. ред. д-ра пед. наук Н. І. Богданець-Білоskalенко; НАПН України, Ін-т педагогіки. Київ : Пед. думка, 2020. 163 с. URL: http://undip.org.ua/upload/iblock/9d4/ukrayino-moya-vyshyvana_zbirnyk-tez_2020.pdf.
16. Цифрова компетентність сучасного вчителя нової української школи: (моделювання цифрового навчального середовища закладу загальної середньої освіти) : зб. матеріалів всеукр. наук.-практ. семінару (м. Київ, 5 берез. 2020 р.) / за заг. ред. О. В. Овчарук, І. В. Іванюк / НАПН України, Ін-т інформ. технологій і засобів навчання. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2020. 118 с.

17. Шкільна літературна освіта: традиції і новаторство. VIII Волошинські читання : зб. тез Всеукр. наук.-практ. конф. / за заг. ред. Т. О. Яценко, О. В. Міщенко ; НАПН України, Ін-т педагогіки. Київ : Оріон, 2020. 224 с. URL: <http://undip.org.ua/upload/iblock/4f0/shkilna-literaturna-osvita-.zbirnyk-tez.pdf>

Практичні посібники

1. Голуб Н. Б. Вивчення дієслова в закладах загальної середньої освіти : практич. посіб. / Ін-т педагогіки НАПН України. Київ : Пед. думка, 2020. 68 с.
2. Голуб Н. Б., Новосьолова В. І., Галаєвська Л. В. Мовленнєві жанри на уроках української мови в ліцеї : (рівень стандарту) : практич. посіб. / Ін-т педагогіки НАПН України. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. 128 с.

Методичні посібники

1. Бібик Н. М. Соціалізація молодших школярів у взаємозв'язку урочної та позаурочної діяльності : метод. посіб. / Ін-т педагогіки НАПН України. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. 104 с.
2. Богданець-Білоskalенко Н., Шумейко Ю. Читання : книжка для вчителя : (3 клас). Київ : Грамота, 2020. 224 с.
3. Дидактичні та методичні засади компетентісно орієнтованого навчання іноземних мов у початковій школі : навч.-метод. посіб. / за наук. ред. В. Г. Редька ; відп. за вип. Т. К. Полонська. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. 293 с.
4. Носенко Ю. Г., Попель М. В., Шишкіна М. П. Використання сервісів адаптивних хмаро орієнтованих систем у діяльності вчителя : метод. посіб. / за ред. М. П. Шишкіної. Київ : Пед. думка, 2020. 79 с.
5. Відкриті електронні науково-освітні системи у науково-дослідній діяльності : метод. посіб. / Іванова С. М. та ін. ; за наук. ред. О. М. Спіріна. Київ : Пед. думка, 2020. 181 с.
6. Горошкіна О. М., Бондаренко Н. В., Попова Л. О. Методика компетентісно орієнтованого навчання української мови учнів ліцею на рівні стандарту : метод. посіб. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. 128 с.
7. Гриценчук О. О. Розвиток громадянської компетентності педагогів у цифровому освітньому середовищі : посібник. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2020. 115 с.
8. Курси за вибором з економіки та економічної географії : метод. посіб. для вчителя / уклад. Т. Г. Назаренко. Харків : Основа, 2020. 192 с.
9. Лукіна Т. О. Управління якістю загальної середньої освіти : навч.-метод. посіб. Київ : Пед. думка, 2020. 230 с.
10. Мартиненко В. О. Індивідуальний підхід до формування і розвитку навички читання молодших школярів : метод. посіб. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. 104 с.
11. Онопрієнко О. В. Інструментарій оцінювання результатів компетентісно орієнтованого навчання молодших школярів : метод. посіб. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. 72 с.
12. Пометун О. І. Нова українська школа: розвиток критичного мислення учнів початкової школи : навч.-метод. посіб. Київ : Освіта, 2020. 192 с.

13. Пометун О. І. Урок, що розвиває критичне мислення: 70 методів в одній книзі : навч.-метод. посіб. Київ : Освіта, 2020. 104 с.

14. Пономарьова К. І. Формування комунікативної компетентності молодших школярів у процесі навчання української мови : метод. посіб. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. 88 с.

15. Прищепа О. Ю. Формування і розвиток навичок письма молодших школярів на засадах диференційованого підходу : метод. посіб. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. 72 с.

16. Савченко О. Я. Система міжпредметних завдань на уроках з літературного читання: метод. посіб. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. 104 с.

17. Скворцова С. О., Онопрієнко О. В. Нова українська школа: методика навчання математики у 3–4 класах закладів загальної середньої освіти на засадах інтегративного і компетентнісного підходів : навч.-метод. посіб. Харків : Ранок, 2020. 320 с.

18. Теоретичні і практичні основи загальної середньої природничої освіти: навч.-метод. посіб. / М. Т. Мартинюк та ін. ; за ред. М. Т. Мартинюка. Бровари : АНФ Груп, 2020. 165 с.

19. Фідкевич О., Богданець-Білоskalенко Н. Нова українська школа: теорія і практика формувального оцінювання у 3–4 класах закладів загальної середньої освіти : навч.-метод. посіб. Київ : Генеза, 2020. 92 с.

Методичні рекомендації

1. Андрусенко І. В. Формування екологічної грамотності молодших школярів в інтегрованому курсі «Я досліджую світ»: метод. рек. : [електрон. вид.]. Київ : Пед. думка, 2020. 75 с.

2. Бельська Н. А., Мельник М. Ю., Новгородська М. М. Діагностика самовизначення щодо майбутньої професії обдарованих учнів ліцею : метод. рек. / НАПН України, Ін-т обдар. дитини. Київ, 2020. 36 с.

3. Вашуленко О. В. Формування у молодших школярів умінь створювати власні висловлювання на уроках літературного читання : метод. рек. : [електрон. вид.]. Київ : Пед. думка, 2020. 71 с.

4. Використання електронних науково-освітніх систем у підготовці та підвищенні кваліфікації наукових і науково-педагогічних працівників : метод. рек. / Іванова С. М. та ін. Київ : Пед. думка, 2020. 116 с.

5. Листопад Н. П. Вивчення величин на уроках математики в початковій школі на засадах компетентнісного підходу : метод. рек. : [електрон. вид.]. Київ : Пед. думка, 2020. 72 с.

6. Методика використання комп'ютерного моделювання для формування компетентностей учнів з природничо-математичних предметів : метод. рек. / С. Г. Литвинова та ін. ; за наук. ред. С. Г. Литвинової. Київ : Пед. думка, 2020. 76 с.

7. Організація освітнього процесу в початковій школі : метод. рек. Орієнт. календар.-темат. плани. 3 кл. / НАПН України, Ін-т педагогіки. Харків : Ранок, 2020. 144 с.

URL: http://undip.org.ua/news/library/metod_rekom_detail.php?ID=9989.

8. УРОКИ PISA-2018: метод. рек. / авт. кол. : Васильєва Д. В. та ін. ; Ін-т педагогіки НАПН України. Київ : Пед. думка, 2020. 96 с. URL: <http://undip.org.ua/upload/iblock/440/pisa.pdf>.

Навчальні програми

1. Буковська О. І., Васильєва Д. В. Програма варіативного курсу Логіка для 5–9 класів : схвалено для використання у загальноосвіт. навч. закл. комісією з математики Наук.-метод. ради МОН України ; лист Ін-ту модернізації змісту освіти від 10.07.2020 №22.1/12-Г-557. Київ, 2020. 18 с. URL: http://yakistosviti.com.ua//userfiles/file/Logika/Logika_programm_5-9.pdf.

2. Вдовченко В. В. Художнє проєктування : навч. програма для 10–11 кл. : [електрон. вид.] / НАПН України, Ін-т педагогіки. Київ : Пед. думка, 2020. 28 с. URL: <http://undip.org.ua/upload/iblock/385/khudozhne-proektuvannya.pdf>.

3. Величко Л. П., Вороненко Т. І., Нетрибійчук С. О. Навчальні програми курсів за вибором з хімії для 10–11 класів : [електрон. вид.] / НАПН України, Ін-т педагогіки. Київ: Пед. думка, 2020. 17 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/722969>.

4. Ковчин Н. А. Основи управління виробничим колективом: навч. програма : [електрон. вид.] / НАПН України, Ін-т педагогіки. Київ : Пед. думка, 2020. 19 с. URL: <http://undip.org.ua/upload/iblock/442/osnovu-upravlinnya-vyrobnychym-kolektyvom.pdf>.

5. Коршевніук Т. В., Матяш Н. Ю., Козленко О. Г., Рибалко Л. М. Навчальні програми курсів за вибором з біології для 10–11 класів : [електрон. вид.] / НАПН України, Ін-т педагогіки. Київ : Пед. думка, 2020. 36 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/722971>

6. Мачача Т. С. Проєктування виробів в етностилі: навч. програма : [електрон. вид.] / НАПН України, Ін-т педагогіки. Київ : Пед. думка, 2020. 28 с. URL: <http://undip.org.ua/upload/iblock/085/proektuvannya-vyrobiv-v-etnostyli.pdf>.

7. Назаренко Т. Г. Географія економічних систем світу : навч. програма : [електрон. вид.] / НАПН України, Ін-т педагогіки. Київ : Пед. думка, 2020. 11 с. URL: <http://undip.org.ua/upload/iblock/92c/geografiya-ekonomichnykh-system-svitu.pdf>.

8. Назаренко Т. Г. Прикладна економіка : навч. програма : [електрон. вид.] / НАПН України, Ін-т педагогіки. Київ: Пед. думка, 2020. 12 с. URL: <http://undip.org.ua/upload/iblock/1f2/t.-g.-nazarenko-prykladna-ekonomika.pdf>.

9. Назаренко Т. Г., Нехомяж О. С. Всесвітня спадщина ЮНЕСКО : навч. програма : [електрон. вид.] / НАПН України, Ін-т педагогіки. Київ : Пед. думка, 2020. 15 с. URL: <http://undip.org.ua/upload/iblock/c0d/vsesvitnya-spadshchyna-yunesko.pdf>.

10. Топузов О. М., Назаренко Т. Г. Політична географія : навч. програма : [електрон. вид.] / НАПН України, Ін-т педагогіки. Київ : Пед. думка, 2020. 14 с. URL: <http://undip.org.ua/upload/iblock/7c3/politychna-geografiya.pdf>.

11. Туташинський В. І. Технології сучасного виробництва : навч. програма : [електрон. вид.] / НАПН України, Ін-т педагогіки. Київ : Пед. думка, 2020. 28 с. URL : http://undip.org.ua/upload/iblock/a41/teknologiyi-suchasnogo-vyrobnytstva-_1_.pdf.

12. Яценко В. С. Економіка використання водних ресурсів : навч. програма : [електрон. вид.] / НАПН України, Ін-т педагогіки. Київ : Пед. думка, 2020. 23 с. URL: <http://undip.org.ua/upload/iblock/555/ekonomika-vykorystannya-vodnykh-resursiv.pdf>.

Підручники

1. Андрусенко І. В. Я досліджую світ : підруч. для 3 кл. закл. заг. серед. освіти : у 2 ч. Ч. 1. Київ : Грамота, 2020. 112 с.

2. Бакуліна Н. В., Яковлева О. М. Іврит : підруч. для 3 кл. закл. заг. серед. освіти. Чернівці : Букрек, 2020. 144 с. : іл. URL: http://undip.org.ua/upload/iblock/663/ivrit_3_bakulina_compressed-_1_.pdf.

3. Балух В. О., Коцур В. П. Середньовічна європейська культура : підруч. для студентів закл. вищої освіти / МОН України, НАПН України. Чернівці : Друк Арт, 2020. 592 с.

4. Бевз В. Г., Васильєва Д. В. Математика : підруч. для 3 кл. закл. заг. серед. освіти : у 2 ч. Ч. 1. Київ : Освіта, 2020. 128 с. : іл.

5. Бевз В. Г., Васильєва Д. В. Математика : підруч. для 3 кл. закл. заг. серед. освіти: у 2 ч. Ч. 2. Київ : Освіта, 2020. 128 с. : іл.

6. Бібік Н. М., Бондарчук Г. П. Я досліджую світ : підруч. для 3 кл. закл. заг. серед. освіти : у 2 ч. Ч. 1. Харків : Ранок, 2020. 112 с.

7. Богданець-Білоskalенко Н. І. , Шумейко Ю. М. Українська мова та читання : підруч. для 3 кл. закл. заг. серед. освіти : у 2 ч. Ч. 2. Київ : Грамота, 2020. 164 с.

8. Богданець-Білоskalенко Н. І. Українська мова та читання : підруч. для 3 кл. з навч. пол. мовою закл. заг. серед. освіти. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. 100 с.

9. Вашуленко М. С., Васильківська Н. А., Дубовик С. Г. Українська мова та читання : підруч. для 3 кл. закл. заг. серед. освіти : у 2 ч. Ч. 1. Київ : Освіта, 2020. 160 с.

10. Вашуленко О. В. Українська мова та читання : підруч. для 3 кл. закл. заг. серед. освіти : у 2 ч. Ч. 2. Київ : Освіта, 2020. 160 с.

11. Геометрія. Профільний рівень: підруч. для 11 кл. загальноосвіт. навч. закл. / М. І. Бурда та ін. Київ : Оріон, 2020. 256 с.

12. Nrybiuk O. Pedagogika dziecka. Podrecznik akademicki / red. Nauk. N. Krauze-Sikorska, M. Klichowski, O. Nrybiuk. Wydawnictwo Naukowe UAM, 2020. 387 s.

13. Головка М. В., Крячко І. П. Астрономія : підруч. для 11 кл. закл. заг. серед. освіти профільного рівня за навч. програмою авт. кол. під кер. Я. С. Яцківа. Київ : Пед. думка, 2020. 160 с.

14. Листопад Н. П. Математика : підруч. для 3 кл. закл. заг. серед. освіти : у 2 ч. Ч. 1. Київ : Оріон, 2020. 128 с.

15. Листопад Н. П. Математика: підруч. для 3 кл. закл. заг. серед. освіти : у 2 ч. Ч. 2. Київ : Оріон, 2020. 128 с.
16. Морзе Н. В., Барна О. В. Інформатика: підруч. для 7 кл. закл. заг. серед. освіти. Київ : Оріон, 2020. 179 с.
17. Морзе Н. В., Барна О. В. Я досліджую світ : підруч. для 3 кл. закл. заг. серед. освіти : у 2 ч. Ч. 2. Київ : Оріон, 2020. 160 с. : іл.
18. Мороз П. В., Кришмарел В. Ю., Мороз І. В. Всесвітня історія : підруч. для 7 кл. закл. заг. серед. освіти. Київ : Пед. думка, 2020. 192 с.
19. Петрук О. Українська мова : підруч. для 3 кл. закл. заг. серед. освіти з навч. румун. мов. : у 2 ч., з аудіосупроводом. Ч. 1, з аудіо супроводом. Львів : Світ, 2020. 128 с.
20. Петрук О. Українська мова : підруч. для 3 кл. закл. заг. серед. освіти з навч. румун. мов : у 2 ч., з аудіосупроводом. Ч. 2, з аудіо супроводом. Львів : Світ, 2020. 112 с.
21. Пометун О. І., Малієнко Ю. Б. Всесвітня історія : підруч. для 7 кл. закл. заг. серед. освіти. Київ : Освіта, 2020. 176 с.
22. Редько В. Г. Іспанська мова : Español : підруч. для 3 кл. закл. заг. серед. освіти. Київ : Генеза, 2020. 160 с. : іл. URL: <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/pidruchnyky-3-klas-2020/Redko.pdf>.
23. Редько В. Г., Береславська В. І. Іспанська мова (7-й рік навч.) = Español : підруч. для 7 кл. закл. заг. серед. освіти. 2-ге вид., переробл. Київ : Генеза, 2020. 208 с. : іл. URL: <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/Espanska-mova-7rik-navch-Redko.pdf>
24. Редько В. Г., Шмігельський І. С. Іспанська мова (3-й рік навч.) = Español : підруч. для 7 кл. закл. заг. серед. освіти. 2-ге вид., переробл. Київ : Генеза, 2020. 224 с. : іл. URL: <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/Espanska-mova-3rik-7kl-Redko.pdf>.
25. Савченко О. Я. Українська мова та читання : підруч. для 3 кл. закл. заг. серед. освіти : у 2 ч. Ч. 2. Київ : Оріон, 2020. 122 с.
26. Скворцова С. О., Онопрієнко О. В. Математика : підруч. для 3 кл. закл. заг. серед. освіти : у 2 ч. Ч. 1. Харків : Ранок, 2020. 128 с.
27. Скворцова С. О., Онопрієнко О. В. Математика : підруч. для 3 кл. закл. заг. серед. освіти : у 2 ч. Ч. 2. Харків : Ранок, 2020. 136 с.
28. Тарасенкова Н. А., Богатирьова І. М., Коломієць О. М., Сердюк З. О. Математика : підруч. для 6 кл. закл. заг. серед. освіти. Вид. 2-ге, доопрац. Київ : Освіта, 2020. 288 с.
29. Шищенко П. Г. Прикладна геоecологія : підручник. Київ : ПВТП «LA&K», 2020. 440 с.
30. Шут М. І., Мартинюк М. Т., Благодаренко Л. Б. Фізика : (рівень стандарту, за навч. програмою авт. кол. під кер. Ляшенка О. І.) : підруч. для 10 кл. закл. заг. серед. освіти. Київ : Перун, 2020. 276 с.: іл.

Навчальні посібники (навчальні, наочні, хрестоматії, практикуми, робочі зошити)

1. Богданець-Білоskalенко Н. І., Шумейко Ю. М. Зошит з читання. 3 клас. Київ : Грамота, 2020. 64 с.
2. Богданець-Білоskalенко Н. І., Шумейко Ю. М. Книжка для додаткового читання. 3 клас. Київ : Грамота, 2020. 128 с.
3. Богданець-Білоskalенко Н. І., Фідкевич О. Л. Пригоди і подорожі : антологія. 7 клас. Київ : Грамота, 2020. 198 с. (Серія: Шкільна бібліотека).
4. Вашуленко М. С., Васильківська Н. А. Робочий зошит з української мови + уроки із розвитку зв'язного мовлення : у 2 ч. Ч. 1. Київ : Освіта, 2020. 64 с.
5. Вашуленко М. С., Васильківська Н. А. Робочий зошит з української мови + уроки із розвитку зв'язного мовлення : у 2 ч. Ч. 2. Київ : Освіта, 2020. 64 с.
6. Вашуленко М. С., Васильківська Н. А. У світі рідного слова. Зошит із розвитку мовлення, 3 клас : навч. посіб. Київ : Освіта, 2020. 64 с.
7. Мацюк В., Струж Н. Фізика : зошит для лабораторних робіт. 11 кл. Рівень стандарту (за програмою В. Локтева та ін.). Тернопіль : Підруч. і посіб., 2020. 40 с.
8. Мацюк В., Струж Н. Фізика і астрономія : зошит для лабораторних робіт. 11 кл. Рівень стандарту (за програмою О. Ляшенка та ін.). Тернопіль : Підруч. і посіб., 2020. 40 с.
9. Мацюк В., Струж Н. Фізика. 7 клас. Робочий зошит. Тернопіль : Підруч. і посіб., 2020. 144 с.
10. Мацюк В., Струж Н. Фізика. 9 клас. Робочий зошит. Ч. 1. Тернопіль : Підруч. і посіб., 2020. 128 с.
11. Мацюк В., Струж Н. Фізика. 9 клас. Робочий зошит. Ч. 2. Тернопіль : Підруч. і посіб., 2020. 128 с.
12. Мацюк В., Струж Н. Фізика. Збірник задач. 9 клас. Тернопіль : Підруч. і посіб., 2020. 304 с.
13. Мацюк В., Струж Н. Фізика. Контрольні роботи. 10 клас. Тернопіль : Підруч. і посіб., 2020. 88 с.
14. Мацюк В., Струж Н. Фізика. Контрольні роботи. 11 клас. Рівень стандарту (за програмою Локтева та ін.). Тернопіль : Підруч. і посіб., 2020. 96 с.
15. Мацюк В., Струж Н. Фізика. Контрольні роботи. 8 клас. Тернопіль : Підруч. і посіб., 2020. 48 с.
16. Мацюк В., Струж Н. Фізика. Контрольні роботи. 9 клас. Тернопіль : Підруч. і посіб., 2020. 64 с.
17. Мацюк В., Струж Н., Сенишин О. Фізика. 8 клас. Робочий зошит. Тернопіль : Підруч. і посіб., 2020. 144 с.
18. Мацюк В., Струж Н., Сенишин О. Фізика. Збірник задач. 8 клас. Тернопіль : Підруч. і посіб., 2020. 192 с.
19. Мацюк В., Струж Н., Слободян О. Фізика. Збірник задач. 7 клас. Тернопіль : Підруч. і посіб., 2020. 208 с.

20. Мацюк В., Струж Н., Федчишин О. Фізика. Зошит для лабораторних робіт. 10 клас. Рівень стандарту. Тернопіль : Підруч. і посіб., 2020. 40 с.
21. Мішеніна Т. М. Теорія і практика перекладу : навч. посіб. Кривий Ріг : Маринченко С.В., 2020. 200 с.
22. Морзе Н. В., Барна О. В., Вембер В. П. Ключі до інформатики : інтегр. посіб. для 3-го кл. НУШ. Київ : Оріон, 2020. 64 с.
23. Онопрієнко О. В., Петрук О. М., Андрусенко І. В. Організація освітнього процесу в початковій школі. Діагностування навченості учнів початкової школи. 2 клас. Харків : Ранок, 2020. 35 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/722211>.
24. Онопрієнко О. В., Петрук О. М., Андрусенко І. В. Організація освітнього процесу в початковій школі. Діагностування навченості учнів початкової школи. 3 клас. Харків : Ранок, 2020. 46 с. URL: http://undip.org.ua/news/library/navch_posibniki_detail.php?ID=10040.
25. Онопрієнко О. В., Петрук О. М., Андрусенко І. В. Організація освітнього процесу в початковій школі. Діагностування навченості учнів початкової школи. 4 клас. Харків : Ранок, 2020. 48 с. URL: http://undip.org.ua/news/library/navch_posibniki_detail.php?ID=10042.
26. Онопрієнко О. В., Петрук О. М., Андрусенко І. В. Організація освітнього процесу в початковій школі. Діагностування навченості учнів початкової школи. 5 клас. Харків : Ранок, 2020. 48 с. URL: http://undip.org.ua/news/library/navch_posibniki_detail.php?ID=10041.
27. Пушкарьова Т. О. Навколишній світ. 1 клас : [посібник] : у 4 ч. Ч. 1 : Дорога до школи – дорога у світ. Суми : НПП «Росток А.В.Т.», 2020. 60 с.
28. Пушкарьова Т. О. Навколишній світ. 1 клас : [посібник] : у 4 ч. Ч. 2 : Золоті хвилини. Суми : НПП «Росток А.В.Т.», 2020. 80 с.
29. Пушкарьова Т. О. Навколишній світ. 1 клас : [посібник] : у 4 ч. Ч. 3 : Біла доріжка. Суми : НПП «Росток А.В.Т.», 2020. 68 с.
30. Пушкарьова Т. О. Навколишній світ. 1 клас : [посібник] : у 4 ч. Ч. 4 : Промені. Суми : НПП «Росток А.В.Т.», 2020. 84 с.
31. Пушкарьова Т. О. Навколишній світ. 2 клас : [посібник] : у 5 ч. Ч. 1 : Природи лагідна краса. Суми : ТОВ НПП «Росток А.В.Т.», 2020. 92 с.
32. Пушкарьова Т. О. Навколишній світ. 2 клас : [посібник] : у 5 ч. Ч. 2 : Краса людини. Суми : НПП «Росток А.В.Т.», 2020. 60 с.
33. Пушкарьова Т. О. Навколишній світ. 2 клас : [посібник] : у 5 ч. Ч. 3 : Вчимося спілкуватись. Суми : НПП «Росток А.В.Т.», 2020. 56 с.
34. Пушкарьова Т. О. Навколишній світ. 2 клас : [посібник] : у 5 ч. Ч. 4 : В світі симетрії. Суми : НПП «Росток А.В.Т.», 2020. 56 с.
35. Пушкарьова Т. О. Навколишній світ. 2 клас : [посібник] : у 5 ч. Ч. 5 : Світ, що створений людьми. Суми : НПП «Росток А. В. Т.», 2020. 72 с.
36. Пушкарьова Т. О. Навколишній світ. 3 клас : [посібник] : у 4 ч. Ч. 1 : До побачення, літо. Суми : ТОВ НПП «Росток А. В. Т.», 2020. 64 с.
37. Пушкарьова Т. О. Навколишній світ. 3 клас : [посібник] : у 4 ч. Ч. 2 : Осінь калинова. Суми : Друкарський дім «Папірус», 2020. 100 с.

38. Пушкарьова Т. О. Навколишній світ. 3 клас : [посібник] : у 4 ч. Ч. 3 : Зимова казка. Суми : НПП «Росток А. В. Т.», 2020. 80 с.
39. Пушкарьова Т. О. Навколишній світ. 3 клас : [посібник] : у 4 ч. Ч. 4 : Веснянки. Суми : НПП «Росток А.В.Т.», 2020. 112 с.
40. Пушкарьова Т. О. Навколишній світ. 4 клас : [посібник] : у 4 ч. Ч. 1 : Рослини. Суми : НПП «Росток А. В.Т.», 2020. 72 с.
41. Пушкарьова Т. О. Навколишній світ. 4 клас : [посібник] : у 4 ч. Ч. 2 : Тварини. Суми : НПП «Росток А.В.Т.», 2020. 92 с.
42. Пушкарьова Т. О. Навколишній світ. 4 клас : [посібник] : у 4 ч. Ч. 3 : Людина. Суми : ТОВ НПП «Росток А.В.Т.», 2020. 76 с.
43. Пушкарьова Т. О. Навколишній світ. 4 клас : [посібник] : у 4 ч. Ч. 4 : Мандруємо планетою. Суми: НПП «Росток А.В.Т.» 2020. 104 с.
44. Пушкарьова Т. О. Навколишній світ. 5 клас : [посібник] : у 4 ч. Ч. 1 : Мікросвіт. Суми : НПП «Росток А. В. Т.», 2020. 84 с.
45. Пушкарьова Т. О. Грицай Ф. Е. Навколишній світ. 5 клас : [посібник] : у 4 ч. Ч. 2 : Всесвіт. Суми : НПП «Росток А. В. Т.», 2020. 96 с.
46. Пушкарьова Т. О. Навколишній світ. 5 клас : [посібник] : у 4 ч. Ч. 3 : Планета Земля. Суми : НПП «Росток А. В. Т.», 2020. 52 с.
47. Пушкарьова Т. О. Навколишній світ. 5 клас : [посібник] : у 4 ч. Ч. 4 : Першооснови природи Землі. Суми : НПП «Росток А. В. Т.», 2020. 72 с.
48. Пушкарьова Т. О. Навколишній світ. 6 клас : [посібник] : у 4 ч. Ч. 1 : Літосфера. Суми : НПП «Росток А. В. Т.», 2020. 88 с.
49. Пушкарьова Т. О. Навколишній світ. 6 клас : [посібник] : у 4 ч. Ч. 2 : Гідросфера. Суми : НПП «Росток А.В.Т.», 2020. 112 с.
50. Пушкарьова Т. О. Навколишній світ. 6 клас : [посібник] : у 4 ч. Ч. 3 : Атмосфера. Суми : ТОВ НПП «Росток А.В.Т.», 2020. 108 с.
51. Пушкарьова Т. О. Навколишній світ. 6 клас : [посібник] : у 4 ч. Ч. 4 : Біосфера. Суми : НПП «Росток А. В. Т.», 2020. 92 с.
52. Рогоза В. В. Практикум з питань формування екологічних цінностей у майбутніх учителів природничих наук у процесі професійної підготовки : навч.-метод. посіб. Рівне : Волинські обереги, 2020. 200 с.
53. Назаренко Т. Г. Прикладна економіка : навч. посіб. для учнів 10 кл. Київ : Сталь, 2020. 120 с. іл.
54. Скворцова С. О. Математика. 3 клас. Робочий зошит : до підручника С. О. Скворцової, О. В. Онопрієнко : у 2 ч. Ч. 1. Харків : Ранок, 2020. 64 с.
55. Скворцова С. О. Математика. 3 клас. Робочий зошит: до підручника С. О. Скворцової, О. В. Онопрієнко: у 2 ч. Ч. 2. Харків : Ранок, 2020. 64 с.
56. Скворцова С. О. Математика. 3 клас. Навчальний зошит: у 4 ч. Харків : Ранок, 2020. Ч. 1. 80 с.: іл. + Дод. «Працюю самостійно» (32 с.).
57. Скворцова С. О. Математика. 3 клас. Навчальний зошит: у 4 ч. Харків : Ранок, 2020. Ч. 2. 72 с. : іл. + Дод. «Працюю самостійно» (32 с.).
58. Скворцова С. О. Математика. 3 клас. Навчальний зошит: у 4 ч. Харків : Ранок, 2020. Ч. 3. 80 с. : іл. + Дод. «Працюю самостійно» (40 с.).
59. Скворцова С. О. Математика. 3 клас. Навчальний зошит: у 4 ч. Харків : Ранок, 2020. Ч. 4. 72 с. : іл. + Дод. «Працюю самостійно» (40 с.).

60. Струж Н., Мацюк В. Фізика. Контрольні роботи. 7 клас. Тернопіль: Підруч. і посіб., 2020. 56 с.
61. Фізика. Комплексна підготовка до зовнішнього незалежного оцінювання / уклад.: Н. Струж, В. Мацюк, С. Остап'юк. Тернопіль : Підруч. і посіб., 2020. 496 с.
62. Хрестоматія з української літератури. 11 клас (рівень стандарту) / уклад.: Т. О. Яценко, О. В. Міщенко ; НАПН України, Ін-т педагогіки. Київ : УОВЦ «Оріон», 2020. 257 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/722076/>.
63. Цимбалару А. Д., Пархоменко Н.Є., Бондар І. Ю. Навчальний посібник для 3 класу загальноосвітніх навчальних закладів : у 30 ч. Ч. 18–30. Київ : Освітній центр «Крила успіху», 2020. 48 с.
64. Шелестова Л. В. Вчимося читати : робочий зошит для дітей 4–6 років. Ч. 1. Вид. переробл. і допов. Київ : Фенікс, 2020. 280 с. іл. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/720555>.
65. Шелестова Л. В. Вчимося читати : робочий зошит для дітей 6–7 років Ч. 2. Вид. переробл. і допов. Київ : Фенікс, 2020. 276 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/720882>.

Бібліографічні покажчики

1. Ніла Йосипівна Волошина – педагог, науковець, особистість: бібліогр. покажч. / упоряд.: Т. О. Яценко, О. В. Міщенко ; НАПН України, Ін-т педагогіки, Відділ навчання укр. мови та літ. Київ : Оріон, 2020. 40 с. (До 80-річчя з дня народження д-ра пед. наук, професора, члена-кор. НАПН України, заслуж. діяча науки й техніки України Н. Й. Волошиної). URL: <http://lib.iitta.gov.ua/719263/>.
2. Бібліографічний покажчик наукових праць співробітників відділу навчання іноземних мов Інституту педагогіки НАПН України (2011–2019 рр.) : довідник : [електрон. вид.] / упоряд. Т. К. Полонська ; за наук. ред. В. Г. Редька ; Ін-т педагогіки НАПН України, Відділ навчання інозем. мов Київ : Пед. думка, 2020. 64 с. URL: <http://undip.org.ua/upload/iblock/c4b/bibliografichnyu-rokazhchuk.pdf>
3. Відділ компаративістики інформаційно-освітніх інновацій Інституту інформаційних технологій і засобів навчання Національної академії педагогічних наук України (2001–2020) : бібліогр. покажч. / [упоряд.: М. П. Лещенко, О. В. Овчарук, І. В. Іванюк ; наук. ред. О. В. Овчарук] ; НАПН України, Ін-т інформ. технологій і засобів навчання, Відділ компаративістики інформ.-освіт. інновац. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2020. 116 с.
4. Олександр Михайлович Біляєв – учитель учителів : бібліогр. покажч. / упоряд. : О. М. Горошкіна, Л. О. Попова. Київ : Пед. думка, 2020. 34 с.

Довідкові видання (словники, довідники, енциклопедії, інформаційно-аналітичні огляди)

1. Використання результатів наукового дослідження «Система інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень на основі електронних систем відкритого доступу» в освітньо-науковій практиці : зб. матеріалів / О. М. Спирін та ін. ; за заг. ред. С. М. Іванової ; НАПН України, Ін-т

інформ. технологій і засобів навчання. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2020. 60 с.

2. Використання результатів наукового дослідження «Методологія формування хмаро орієнтованого навчально-наукового середовища педагогічного навчального закладу» в освітній практиці : зб. матеріалів / В. М. Барладим та ін. ; за заг. ред. Ю. Г. Носенко ; НАПН України, Ін-т інформ. технологій і засобів навчання. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2020. 60 с.

3. Використання результатів наукового дослідження «Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів в умовах хмаро орієнтованого навчального середовища» в освітній практиці: зб. матеріалів / О. О. Овчарук та ін. ; за заг. ред. О. В. Овчарук ; НАПН України, Ін-т інформ. технологій і засобів навчання. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2020. 65 с.

4. Використання результатів наукового дослідження «Формування інформаційно-освітнього середовища навчання старшокласників на основі технологій електронних соціальних мереж» в освітній практиці: зб. матеріалів / В. Ю. Бигов та ін.; за заг. ред. Н. В. Сороко ; НАПН України, Ін-т інформ. технологій і засобів навчання. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2020. 63 с.

5. Використання системи комп'ютерного моделювання в умовах дистанційного навчання: зб. матеріалів / за заг. ред. С. Г. Литвинової, О. М. Соколюк ; НАПН України, Ін-т інформ. технологій і засобів навчання. Київ : Ямчинський О.В., 2020. 195 с.

6. Використання сучасних інформаційних технологій у освітньому процесі: міжнародні тенденції : зб. матеріалів / уклад.: О. О. Гриценчук, О. В. Овчарук, [О. О. Гриценчук, І. В. Іванюк, О. Є. Кравчина, І. Д. Малицька] ; НАПН України, Ін-т інформ. технологій і засобів навчання. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2020. 61 с.

7. Гриценчук О. О. Дистанційна освіта у часи COVID-19 та пост-COVID-19. Гібридне навчання та імерсивні технології: досвід Нідерландів. *Інформ. бюл.* / Ін-т інформ. технологій і засобів навчання НАПН України. Київ, 2020. № 5. С. 1–6. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/722133/>.

8. Електронні соціальні мережі як інструменти сучасного навчального середовища : термін. словник / [Ю. М. Богачков та ін.] ; за заг. ред. О. П. Пінчук. 3-є вид., допов. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2020. 74 с.

9. Загальна середня освіта України в контексті освіти країн Європи: тривалість і структура : наук.-аналіт. доп. / уклад.: В. Г. Кремень, О. І. Ляшенко, О. І. Локшина ; [за участі А. П. Джурило, О. М. Шпарик (пер. з англ. додатків)] ; НАПН України, Ін-т педагогіки. Київ : Пед. думка, 2020. 56 с. URL: <https://doi.org/10.32405/978-966-644-555-4-2020-49>.

10. Іванова С. М., Кільченко А. В., Носенко Ю. Г., Шиненко М. А. Використання інформаційно-аналітичних вебресурсів у науково-освітній діяльності : зб. матеріалів / за заг. ред. Ю. Г. Носенко ; НАПН України, Ін-т інформ. технологій і засобів навчання. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2020. Вип. 2. 62 с.

11. Іванова С. М., Кільченко А. В., Слободяник О. В., Шиненко М. А. Використання інформаційно-аналітичних вебресурсів у науково-освітній

діяльності : зб. матеріалів / за ред. О. В. Слободяник ; НАПН України, Ін-т інформ. технологій і засобів навчання. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2020. Вип. 1. 60 с.

12. Іванюк І. В., Овчарук О. В. Електронні освітні ресурси для вчителів різних предметів з організації дистанційного навчання. *Інформ. бюл.* / Ін-т інформ. технологій і засобів навчання НАПН України. Київ, 2020. № 1. С. 1–7. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/719807/>.

13. Іванюк І. В., Овчарук О. В. Онлайн інструменти для організації дистанційного навчання в умовах карантину. *Інформ. бюл.* / Ін-т інформ. технологій і засобів навчання НАПН України. Київ, 2020. № 2. С. 1–6. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/719816/>.

14. Кравчина О.Є. На допомогу вчителю: цифрові ігри з економіки та підприємництва. *Інформ. бюл.* / Ін-т інформ. технологій і засобів навчання НАПН України. Київ, 2020. № 4. С. 1–6. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/722545/>.

15. Лупаренко Л. А., Кільченко А. В., Шиненко М. А. Використання науково-інформаційного вебресурсу «Електронне наукове фахове видання «Інформаційні технології і засоби навчання»»: 2017–2019 рр. : зб. матеріалів / за заг. ред. Л. А. Лупаренко ; НАПН України, Ін-т інформ. технологій і засобів навчання. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2020. 52 с.

16. Малицька І. Д. Онлайн ресурси для викладання предметів природничо-математичного циклу (біологія). *Інформ. бюл.* / Ін-т інформ. технологій і засобів навчання НАПН України. Київ, 2020. № 6. С. 1–5. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/722485/>.

17. Новицька Т. Л., Новицький С. В., Кільченко А. В., Шиненко М. А. Використання інформаційно-аналітичного вебресурсу «Електронна бібліотека НАПН України»: 2017–2019 рр. : зб. матеріалів / за заг. ред. Т. Л. Новицької ; НАПН України, Ін-т інформ. технологій і засобів навчання. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2020. 66 с.

18. Овчарук О. В. Виклики та відповіді міжнародних організацій на подолання проблем в освіті, що викликані COVID-19. *Інформ. бюл.* / Ін-т інформ. технологій і засобів навчання НАПН України. Київ, 2020. № 3. С. 1–9. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/720181/>.

19. Про стан онлайн навчання учнів історії в період карантину в Україні (березень-травень 2020 року) : аналіт. зап. : [електрон. вид.] / підгот. О. Пометун та ін. ; НАПН України, Ін-т педагогіки, Відділ суспільствознав. освіти. Київ : Пед. думка, 2020. 26 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/722287/>.

20. Сухіх А. С., Кільченко А. В., Шиненко М. А. Використання інформаційно-аналітичного вебресурсу «Сайт Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України»: 2017–2019 рр. : зб. матеріалів / НАПН України, Ін-т інформ. технологій і засобів навчання. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2020. 69 с.

21. Яськова Н. В., Кільченко А. В., Шиненко М. А. Використання інформаційно-аналітичних вебресурсів у науково-освітній діяльності : зб. матеріалів / НАПН України, Ін-т інформ. технологій і засобів навчання. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2020. Вип. 3. 84 с.

XIV.4. ВІДДІЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ

Монографії

1. Баженов В. А., Вабіщевич М. О., Пискунов С. О., Солодей І. І. Чисельні дослідження нелінійного деформування просторових тіл з урахуванням розвитку тріщин при статичних та динамічних навантаженнях. Київ : Каравела, 2020. 200 с.
2. Баженов В. А., Кривенко О. П. Стійкість і коливання пружних неоднорідних оболонок при термосилових навантаженнях. Київ : Каравела, 2020. 186 с.
3. Баженов В. А., Перельмутер А. В., Ворона Ю. В. Київська школа теорії споруд. Київ : Каравела, 2020. 180 с.
4. Баженов В. А., Перельмутер А. В., Пискунов С. О., Ворона Ю. В. Будівельна механіка і теорія споруд : напрями розвитку. Київ : Каравела, 2020. 520 с.
5. Бойчук Ю., Астахова М. Професійна компетентність з безпеки життєдіяльності вчителів. Харків : Бровін О. В., 2020. 130 с.
6. Бойчук Ю., Таймасов Ю. Теоретико-методичні аспекти розвитку професійної компетентності фахівців пожежно-рятувальної служби у системі підвищення кваліфікації. Харків : Бровін О. В., 2020. 122 с.
7. Бойчук Ю. Д., Опанасенко Я. О. Особливості впливу умов дистанційного навчання на процеси педагогічної комунікації у ЗВО України. *Трансформація сучасного освітнього простору* : колект. монографія. Харків, 2020. С. 42–50.
8. Ващенко К. О., Пашко П. В. та ін. Модернізація податкової та митної політики в інституціональному забезпеченні розвитку економіки України : монографія. Ірпінь : Ун-т ДФС України, 2020. 518 с.
9. Ващенко К. О., Щокін Р. Г., Романенко Є. О., Акімова Л. М. Публічне адміністрування : англо-укр. слов. термінів. Київ : МАУП, 2020. 232 с.
10. Ващенко К. О., Щокін Р. Г., Романенко Є. О., Акімова Л. М. Публічне адміністрування : настіл. кн. держ. службовця і політика : понят.-термінол. слов. Київ : МАУП, 2020. 764 с.
11. Гуревич Р. С., Кадемія М. Ю., Опушко Н. Р. Інформаційне суспільство: сучасні трансформації / за ред. У. Лешко ; Вінниц. держ. пед. ун-т ім. Михайла Коцюбинського. Вінниця : Корзун Д. Ю., 2020. 401 с.
12. Гуревич Р. С. та ін. Цифровізація освіти як фактор осучаснення роботи навчальних закладів // *Освіта ХХІ століття: реалії, виклики, тенденції розвитку* : монографія / за наук. ред. Ганни Цветкової. Хамельн, 2020. С. 523–540.
13. Гуржій А. М., Карташова Л. А., Пліш І. В. Формування цифрових компетентностей – основа діджиталізації освіти України // *Освіта майбутнього: концепції, методи, підходи* : колект. монографія. Київ, 2020. С. 21–29.
14. Лук'янова Л. Критеріальний аналіз понять «дорослість» і «дорослий учень» як базових категорій андрагогіки. *Освіта дорослих: світові тенденції, українські реалії та перспективи* : монографія / за заг. ред. Н. Г. Ничкало,

І. Ф. Прокопенка ; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих ім. Івана Зязюна НАПН України, Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2020. С. 28–41.

15. Лук'янова Л. Освіта дорослих: стратегії розвитку та сучасні практики у вітчизняному й зарубіжному освітньому просторі : монографія. Київ : ТОВ Юрка Любченка, 2020. 350 с.

16. Ничкало Н., Лук'янова Л., Бера Р., Тринус О. Професійно-соціальний статус вчителя у сучасному українському суспільстві на тлі зарубіжного досвіду. *Компетентнісні індикатори стратегії «Європа 2020»: здобутки і перспективи педагогічної освіти* : монографія / Мукач. держ. ун-т ; за заг. ред. Г. В. Товканець. Мукачєво, 2020. С. 18–35.

17. Łukianowa L. Analiza istoty andragogicznego modelu uczenia się Malcolma Knowlesa i celowość jego zastosowania we współczesnej praktyce. *Praca i kariera w warunkach nowego millennium implikacje dla edukacji* : monografia / red. Renata Tomaszewska. Bydgoszcz, 2020. S. 192–202.

18. Radu S. M., Romanovskiy O., Iliş N., Ponomaryov O., Frăţilă C. O., Hura T., Iliş I. T., Reznik S. Leadership and education, science and business management efficiency : monograph. Bucureşti : Editura A.G.I.R., 2020. 200 p.

19. Skyba M. E., Synyuk O. M., Zlotenko B. M., Kulik T. I., Musial J., Polasik R. Light industry polymeric waste recycling in the conditions of urbanistic environment development : monograph. Bydgoszcz : Univ. of Technology and Life Sciences, 2020. 96 p.

Показчики

1. Освіта дорослих : бібліогр. показч. наук. пр. / упоряд.: Л. Лук'янова, Н. Ничкало, К. Годлевська ; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих ім. Івана Зязюна НАПН України. Вид. 2-ге змін. і допов. Київ : ДКС-Центр, 2020. 185 с.

Практичні посібники, методичні посібники, методичні рекомендації

1. Бородієнко О. В. Організаційні аспекти реалізації проєктів. *Проектна діяльність у системі професійної (професійно-технічної) освіти* : практич. посіб. / В. О. Радкевич, О. В. Бородієнко та ін. Житомир, 2020. С. 130–149.

2. Бородієнко О. В. Публічно-приватне партнерство закладів професійної освіти : практич. посіб. / за заг. ред. В. О. Радкевич. Київ : ІІТО НАПН України, 2020. 302 с.

Навчальні програми, підручники, навчальні посібники

1. Баженов В. А., Перельмутер А. В., Шишов О. В. Будівельна механіка. Комп'ютерні технології і моделювання : електрон. підруч. / за заг. ред. В. А. Баженова. Київ, 2015. URL: <https://drive.google.com/file/d/119V3ooSECDG5Vq-O8tMi7UDwCcR2EtT4/view>.

2. Бородієнко О. Наглядові ради закладів професійної (професійно-технічної) освіти : практич. посіб. : підгот. в рамках діяльності Програми ООН із відновлення та розбудови миру. Київ, 2020. 202 с.

3. Гуревич Р. С., Кадемія М. Ю., Кізім С. С., Уманець В. О. Організація цифрової екосистеми навчання : навч.-метод. посіб. Вінниця : Діло, 2020. 310 с.

4. Гуревич Р. С., Лазаренко Н. І., Шевченко Л. С., Кадемія М. Ю., Опушко Н. Р. Комп'ютерне документознавство : в 2 ч. : навч. посіб. / за ред. Гуревича Р. С., Лазаренко Н. І. Вінниця : Друк, 2020.

5. Гуржій А. М., Мещанінов С. К., Нельга А. Т., Співак В. М. Електротехніка та основи електроніки : підруч. для здобувачів проф. (проф.-техн.) освіти. Київ : Літера ЛТД, 2020. 288 с.

6. Курок В. П. Технічна механіка : лаб. й розрахунк.-граф. роботи (розд. «Структура, кінематика та динаміка механізмів») : навч. посіб. Вид. 2-ге, перероб. і допов. Глухів, 2020. 112 с.

7. Романовський О. Г., Пономарьов О. С., Середа Н. В., Чеботарьов М. К. Моральнісний сенс філософії лідерства : навч.-метод. посіб. Харків : Панов А. М., 2020. 120 с.

Статті у збірниках, які входять до Scopus та Web of Science

1. Биков В. Ю., Романовський О. О., Романовська Ю. Ю. Навчання кібербезпеки і кіберзахисту фахівців з управління фінансами, економікою і бізнесом. *Інформ. технології і засоби навчання*. 2020. Т. 80, № 6. С. 386–413. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v80i6.4101>.

2. Биков В. Ю., Спірін О. М., Білощицький А. О., Кучанський О. Ю., Діхтяренко О. В., Новицький О. В. Відкриті цифрові системи в оцінюванні результатів науково-педагогічних досліджень. *Інформ. технології і засоби навчання*. 2020. Т. 75, № 1. С. 294–315. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v75i1.3589>.

3. Мороз С. А., Романовський О. Г., Мороз В. М., Домбровська С. М., Грень Л. М., Помаза-Пономаренко А. Л. Дистанційна форма здобуття вищої освіти: аналіз думки студентів щодо якості, переваг і недоліків. *Інформ. технології і засоби навчання*. 2020. Т. 79, № 5. С. 276–295. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v79i5.3340>.

4. Олійник В. В., Андрощук І. М., Остапйовська І. І., Олешко П. С., Пріма Д. А. Формування інформаційної культури майбутніх учителів початкової школи засобами інформаційно-комунікаційних технологій. *Інформ. технології і засоби навчання*. 2020. Т. 75, № 1. С. 212–224. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v75i1.3599>.

5. Олійник В. В., Самойленко О. М., Бацуровська І. В., Доценко Н. А. Stem-освіта в системі підготовки майбутніх інженерів. *Інформ. технології і засоби навчання*. 2020. Т. 80, № 6. С. 127–139. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v80i6.3635>.

6. Пічкур М. О., Сотська Г. І., Демченко І. І., Король А. М., Гордаш А. М. Митець інформаційного покоління: академічна і цифрова парадигма образотворчої підготовки у вищій школі. *Інформ. технології і засоби навчання*. 2020. Т. 79, № 5. С. 296–312. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v79i5.2927>.

7. Стечишин М. С., Скиба М. Є., Стечишина Н. М., Соларьов О. О., Калнагуз О. М. Фізико-хімічні властивості карбоазотованої сталі ХВГ. *Фіз.-хім. механіка матеріалів*. 2020. Т. 56, № 6. С. 102–108.

8. Філіпчук Г. Г., Вовк М. П., Котун К. В., Ходацька О. М. Потенціал українознавчих електронних ресурсів у педагогічній освіті: досвід України і Канади. *Інформ. технології і засоби навчання*. 2020. Т. 78, № 4. С. 14–31. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v78i4.3612>.
9. Bazhenov V., Kozub Yu., Solodei I. Thermoelasticity of elastomeric constructions with initial stresses. *Strength of Materials and Theory of Structures*. 2020. Iss. 104. P. 71–81.
10. Bazhenov V., Krivenko O. Buckling and vibrations of the shell with the hole under the action of thermomechanical loads. *Strength of Materials and Theory of Structures*. 2020. Iss. 104. P. 136–146.
11. Bazhenov V., Pogorelova O., Postnikova T. Creation of mathematical model of platform-vibrator with shock, designed for concrete products compaction and molding. *Strength of Materials and Theory of Structures*. 2020. Iss. 104. P. 103–116. DOI: <https://doi.org/10.32347/2410-2547.2020.104.103-116>.
12. Bazhenov V. A., Perelmutter A. V., Vorona Yu. V. Kyiv school of the theory of structures. *Strength of Materials and Theory of Structures*. 2020. Iss. 104. P. 3–88.
13. Bazyl L., Radkevych O., Radkevych V., Orlov V. Interdisciplinary approach to the economic-legal socialization of specialists in modern labor market. *Utopia y Praxis Latinoamericana*. 2020. A. 25, n°Extra 6. P. 208–218. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.3987608>.
14. Bereznenko S., Bereznenko N., Skyba M., Synyuk O., Kalinsky E. Novel equipment for making nanocomposites for investigating the antimicrobial properties of nanotextiles. *International Journal of Clothing Science and Technology*. 2020. Vol. 33, No. 1. P. 25–34. DOI: <https://doi.org/10.1108/IJCST-07-2019-0107>.
15. Borodiyenko O., Malykhina Ya., Kalenskyi A., Ishchenko T. Economic, psychological and pedagogical preconditions of implementation of result-based management. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2020. Vol. 2, No 33. P. 535–546. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v2i33.207237>.
16. Borodiyenko O., Malykhina Ya., Radkevych O., Radkevych V. Experience of Human Capital Development in Ukrainian Communication Companies: scientific and pedagogical approaches. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2020. Vol. 2, No 33. P. 494–506. URL: <http://fkd.org.ua/article/view/200663/200959>.
17. Bulgakov V., Nikolaenko S., Holovach I., Adamchuk V., Kiurchev S., Ivanovs S., Olt J. (2020). Theory of grain mixture particle motion during aspiration separation. *Agronomy Research*. 2020. Vol. 18, No 1. P. 18–37. DOI: <https://doi.org/10.15159/AR.20.057>.
18. Bulgakov V., Nikolaenko S., Ruzhylo Z., Fedosiy I., Nowak J., Olt J. Theoretical study on motion of potato tuber on surface of separator. *Agronomy Research*. 2020. Vol. 18, Spec. Iss. 1. P. 742–754. DOI: <https://doi.org/10.15159/ar.20.131>.
19. Burov O., Bykov V., Lytvynova S. ICT Evolution: from Single Computational Tasks to Modeling of Life. *CEUR Workshop Proceedings*. 2020. Vol. 2732. P. 583–590. URL: <http://ceur-ws.org/Vol-2732/20200583.pdf>.

20. Bykov V., Mikulowski D., Moravcik O., Svetsky S., Shyshkina M. The use of the cloud-based open learning and research platform for collaboration in virtual teams. *Інформ. технології і засоби навчання*. 2020. Т. 76, № 2. С. 304–320. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v76i2.3706>.
21. Dmytrychenko N., Khrutba V., Savchuk A., Hlukhonets A. Using Mathematical, Experimental and Statistical Modeling to Predict the Lubricant Layer Thickness in Tribosystems. *Advances in Intelligent Systems and Computing*. 2020. Vol. 1019. P. 39–49. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-030-25741-5_5.
22. Glazunova O., Voloshyna T., Gurzii A., Korolchuk V., Parhomenko O., Sayapina T., Semyhivska T. Cloud resources and services for development of self-educational competence of future IT specialists: business process modelling and examples of using. *CEUR Workshop Proceedings*. 2020. Vol. 2732. P. 591–606. URL: <http://ceur-ws.org/Vol-2732/20200591.pdf>.
23. Gryshchenko I., Chubukova O., Bilovodska O., Gryshchenko O., Melnyk Yu. Marketing-oriented approach to evaluating the strategy of distribution management for innovative products in logistics. *WSEAS Transactions on Environment and Development*. 2020. Vol. 16. P. 371–383. DOI: <https://doi.org/10.37394/232015.2020.16.37>.
24. Gryshchenko I., Tarasenko I., Tsymbalenko N., Nefedova T., Tarasenko O. Model of investments optimization in improving economic potential of university. *Revista Espacios*. 2019. Vol. 40, No 36. P. 18–32.
25. Gurevych R. et al. Computer science teachers' readiness to develop and use computer didactic games in educational process. *Інформ. технології і засоби навчання*. 2020. Т. 75, № 1. С. 122–137. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v75i1.3394>.
26. Gurevych R. et al. Developing Healthcare Competency in Future Teachers. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*. 2020. Vol. 12, iss. 3. P. 24–43. DOI: <https://doi.org/10.18662/rrem/12.3/307>.
27. Gurevych R. et al. Studying Innovation as the Factor in Professional Self-Development of Specialists in Physical Education and Sport. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*. 2020. Vol. 12, iss. 4. P. 118–136. DOI: <https://doi.org/10.18662/rrem/12.4/337>.
28. Gurevych R. et al. Training Future Teachers to Organise School Sport. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*. 2020. Vol. 12, iss. 4. P. 310–327. DOI: <https://doi.org/10.18662/rrem/12.4/347>.
29. Gurevych R. S., Shakhina I. Y., Podzygun O. A. Google classroom as an effective tool of smart learning and monitoring of students' knowledge in Vocational Schools. *Інформ. технології і засоби навчання*. 2020. Т. 79, № 5. С. 59–72. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v79i5.3651>.
30. Kurok V., Tkachenko N. Future English Teachers' Professional Image Forming. *Postmodern openings*. 2020. Vol. 11, No 3. P. 95–114. DOI: <https://doi.org/10.18662/po/11.3/>.
31. Kurok V., Voyitelyeva H., Lytvyn O., Khoruzhenko T., Borysenko N. Training Intending Technologies Teachers for Forming Middle School Students Artistic and Technical Skills. *Revista Romaneasca pentru Educatie*

Multidimensional. 2020. Vol. 12, iss. 1, suppl. 1. P. 147–162. DOI: <https://doi.org/10.18662/rrem/12.1sup1/228>.

32. Leshchenko M., Bykov V., Kielyk-Zaborowska I., Tymchuk L. Information and communication technologies as a tool of supporting interaction in the modern family. *Інформ. технології і засоби навчання*. 2020. Т. 79, № 5. С. 313–324. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v79i5.3865>.

33. Matvienko O., Kuzmina S. English Language Education at Ukrainian University: Interdisciplinary Aspect. *Arab World English Journal*. 2020. November : Special Issue on the English Language in Ukrainian Context. P. 161–170. DOI: <https://doi.org/10.24093/awej/elt3.14>.

34. Nikolaenko S., Bondar M., Bulgakova O., Dukulis I. Investigation of pedagogical conditions for development of professional self-perfection skills of future agricultural engineers. *Engineering for Rural Development : 19th International Scientific Conference, May 20–22, 2020 : Proceedings*. Jelgava, 2020. Vol. 19. P. 1364–1372. DOI: <https://doi.org/10.22616/ERDev.2020.19.TF337>.

35. Nikolaenko S., Bondar M., Bulgakova O., Vartukapteinis K. Possibilities to control students' knowledge while trained for their future occupation in field of agricultural engineering. *Engineering for Rural Development : 19th International Scientific Conference, May 20–22, 2020 : Proceedings*. Jelgava, 2020. Vol. 19. P. 1355–1363 DOI: <https://doi.org/10.22616/ERDev.2020.19.TF336>.

36. Nychkalo N., Jinba W., Lukianova L., Paziura N., Muranova N. Use of task-based approach in teaching vocabulary to Business English learners at University. *Advanced Education*. 2020. Iss. 16. P. 98–103. DOI: <https://doi.org/10.20535/2410-8286.215117>.

37. Nychkalo N., Lukianova L., Bidyuk N., Tretko V., Skyba K. Didactic Aspects of Teachers' Training for Differentiated Instruction in Modern School Practice in Ukraine. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*. 2020. Vol. 19, No 9. P. 143–159. DOI: <https://doi.org/10.26803/ijlter.19.9.8>.

38. Nychkalo N. G., Muranova N. P., Voliarska O. S., Paziura N. V. Prognostic aspect of educational communications in digital society. *Інформ. технології і засоби навчання*. 2020. Т. 80, № 6. С. 113–126. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v80i6.4063>.

39. Prystynskiy V., Babych V., Zaitsev V., Boychuk Yu., Taymasov Yu. Impact of Updated Curriculum Content on 6th–7th Graders' Motivation in Physical Education. *Теорія та методика фіз. виховання*. 2020. Т. 20, № 2. С. 117–123. DOI: <https://doi.org/10.17309/tmfv.2020.2.08>.

40. Romanovskiy O., Pidbutska N., Shtuchenko I., Knysh A. Connection between personal perfectionism and efficiency of students' learning activities. *Journal of Education Culture and Society*. 2020. Vol. 11, No 1. P. 136–145.

41. Romanovskiy O., Reznik S., Chebakova Yu. Peculiarities of Perception of Teaching Style and Motivation of Students' Learning. *The New Educational Review*. 2019. Vol. 58, No 4. P. 72–84.

42. Skyba M., Polishchuk O., Neimak V., Romanets T., Polishchuk A., Lisevych S., Luchynskiy M. Analysis of force interaction between puncheon's

working tool and metal fittings at the stage of deformation of puncheon's last conic part. *Fibres and Textiles*. 2020. Vol. 27, No 4. P. 102–105.

43. Skyba M., Prybeha D., Synyuk O. et al. Research into the use of energy efficient presses for cutting textile materials. *Fibres and Textiles*. 2020. Vol. 27, No 2. P. 89–95. URL: http://vat.ft.tul.cz/2020/2/VaT_2020_2_14.pdf.

44. Skyba M. E., Stechyshyn M. S., Stechyshyna N. M., Martynyuk A. V., Mardarevych R. S. Physicochemical Properties of the Surface Layers of 40kh Steel After Hydrogen-Free Nitriding in Glow Discharge. *Materials Science*. 2020. Vol. 55. P. 892–898. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11003-020-00384-3>.

Статті у фахових збірниках наукових праць, що включено до міжнародних наукометричних баз даних

1. Курок В. Теоретичні та методичні засади розвитку інноваційної культури майбутнього керівника закладу загальної середньої освіти у процесі магістерської підготовки. *Пед. науки: теорія, історія, інновац. технології*. 2020. № 2. С. 111–121.

2. Курок В., Гребеник А. Дуальна освіта як інноваційна форма підготовки фахівців у закладах вищої освіти. *Пед. науки: теорія, історія, інновац. технології*. 2020. № 1. С. 239–248.

3. Сотська Г., Тринус О. Андрагогічні аспекти професійного самовиховання сучасного вчителя. *Імідж сучас. педагога*. 2020. № 4. С. 5–9. DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2020-4\(193\)-5-9](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2020-4(193)-5-9).

4. Matvienko O., Powell D. V. Democratization and Russian Education. *Порівнял. проф. педагогіка*. 2020. № 10 (2/3). С. 40–47.

Статті, що входять до переліку фахових видань України

1. Бойчук Ю. Д. Роль неформальної освіти в підготовці докторів філософії в Україні. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : зб. наук. пр. / Класич. приват. ун-т. Запоріжжя, 2020. № 70, т. 1. С. 152–156.

2. Бойчук Ю. Д., Казачінер О. С. Основні педагогічні прийоми, які застосовуються в казкотерапії. *Інновац. педагогіка*. 2020. Вип. 26. С. 79–85. URL: <http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2020/26/17.pdf>.

3. Бородієнко О. В., Радкевич В. О., Дацій О. І., Щокін Р. Г., Мірошніченко О. В., Колишко Р. А., Притоманов С. О., Короткова Л. І. Концептуальні засади публічно-приватного партнерства в системі професійної освіти. *Експерт: парадигми юрид. наук та держ. упр.* 2020. № 3. С. 282–297.

4. Бородієнко О. В., Радкевич В. О., Романенко Є. О., Дацій О. І., Мірошніченко О. В., Колишко Р. А., Притоманов С. О., Короткова Л. І., Щокін Р. Г. Концепція управління розвитком професійної освіти. *Публічне урядування = Public management* : збірник / Всеукр. асамблея д-рів наук з держ. упр., Міжрегіон. акад. упр. персоналом. Київ, 2020. № 3 (23). С. 236–252.

5. Бородієнко О. В., Радкевич В. О., Романенко Є. О., Дацій О. І., Щокін Р. Г., Мірошніченко О. В., Колишко Р. А., Притоманов С. О., Короткова Л. І. Моделі публічно-приватного партнерства у сфері професійної

освіти в зарубіжному і вітчизняному досвіді. *Публ. адміністрування та нац. безпека*. 2020. № 5. С. 27–38. DOI: <https://doi.org/10.25313/2617-572X-2020-5-5964>.

6. Бородієнко О. В., Романенко Є. О., Дацій О. І., Радкевич В. О., Щокін Р. Г., Мірошніченко О. В., Колишко Р. А., Притоманов С. О., Короткова Л. І. Перспективи розвитку професійної освіти у взаємодії із соціальними партнерами. *Публ. адміністрування та нац. безпека*. 2020. № 6. С. 28–36. DOI: <https://doi.org/10.25313/2617-572X-2020-6-5965>.

7. Гаврилук М. В., Козяр М. М., Козловський Ю. М. Фрактальний та синергетичний підходи до побудови інтегрованої системи науково-навчальної діяльності закладу вищої освіти. *Освіта і наука*. 2020. Вип. 1. С. 60–64.

8. Гуревич Р. С., Габрійчук Л. Е., Герасименко Н. В. Професійна освіта в ХХІ столітті: проблеми і перспективи. *Наук. зап. Вінниц. держ. пед. ун-ту ім. Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія* : зб. наук. пр. Вінниця, 2020. № 63. С. 103–108.

9. Гуревич Р. С., Гордійчук Г. Б., Кадемія М. Ю., Кобися В. М., Коношевський Л. Л. Підготовка майбутніх учителів в інформаційному освітньому середовищі педагогічних закладів вищої освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* : зб. наук. пр. / МОН України, НАПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих ім. Івана Зязюна та ін. Київ ; Вінниця, 2020. Вип. 57. С. 5–14.

10. Гуревич Р. С., Гордійчук Г. Б., Кадемія М. Ю., Коношевський Л. Л., Коношевський О. Л. Інтернет-залежність дітей та юнацтва в період пандемії COVID-19: виклики, проблеми та шляхи їх вирішення. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* : зб. наук. пр. / МОН України, НАПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих ім. Івана Зязюна та ін. Київ ; Вінниця, 2020. Вип. 58. С. 5–16.

11. Гуревич Р. С., Сільвейстр А. М., Моклюк М. О. Використання інтерактивної дошки на заняттях з фізики в педагогічних університетах. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* : зб. наук. пр. / МОН України, НАПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих ім. Івана Зязюна та ін. Київ ; Вінниця, 2020. Вип. 56. С. 5–24.

12. Гуревич Р. С., Фрицюк В. А., Костенко Н. І. Підготовка майбутніх учителів до професійного саморозвитку в педагогічних закладах вищої освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* : зб. наук. пр. / МОН України, НАПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих ім. Івана Зязюна та ін. Київ ; Вінниця, 2020. Вип. 55. С. 128–137.

13. Гуржій А. М., Волошина Т. В., Глазунова О. Г., Пархоменко О. В., Корольчук В. І. Платформи та системи автоматизованої перевірки завдань з програмування: аналіз, критерії добору та приклад використання. *Відкрите*

освіт. е-середовище сучас. ун-ту. 2020. № 8. С. 154–164. DOI: <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2020.8.14>.

14. Гуржій А. М., Глазунова О. Г., Волошина Т. В. Цифровий навчальний контент для систем відкритої освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* : зб. наук. пр. / МОН України, НАПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих ім. Івана Зязюна та ін. Київ ; Вінниця, 2020. Вип. 55. С. 22–30.

15. Дмитриченко М. Ф., Міланенко О. А., Білякович О. М., Савчук А. М., Туриця Ю. О., Косенко М. І. Вплив температури навколишнього середовища на властивості моторних олів. *Вісн. Нац. транспорт. ун-ту. Серія «Технічні науки»* : наук.-техн. зб. Київ, 2020. Вип. 1 (46). С. 102–112.

16. Івасів Н., Козяр М. Застосування інтерактивних методів навчання у процесі формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх офіцерів. *Імідж сучас. педагога*. 2020. № 3. С. 36–39.

17. Козяр М. М. Комп'ютеризація освіти майбутніх фахівців для сфери цивільного захисту в умовах постіндустріального суспільства. *Інновац. педагогіка*. 2020. Вип. 20, т. 1. С. 135–139.

18. Козяр М. М., Козловський Ю. М., Стечкевич О. О. Реалізація можливостей STEM-освіти засобами інтеграції креативних методів навчання. *Наук. зап. Серія: Педагогічні науки* : зб. наук. пр. / Центральноукр. держ. пед. ун-т ім. Володимира Винниченка. Кропивницький, 2020. Вип. 191. С. 20–23.

19. Луговий В. І., Загірняк М. В., Бородієнко О. В., Авшенюк Н. М. Світоглядні пріоритети гуманізації вищої освіти в контексті забезпечення та вдосконалення якості : наук. доп. Президії НАПН України 18 черв. 2020 р. *Вісн. Нац. акад. пед. наук України*. 2020. Т. 2, № 1. DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-2-7>.

20. Лук'янова Л. Б. Законодавче забезпечення освіти дорослих в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку : наук. співдоп. на заг. зборах НАПН України 18 листоп. 2020 р. *Вісн. Нац. акад. пед. наук України*. 2020. Т. 2, № 2. DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-1-2>.

21. Лук'янова Л. Б. Особливості мотиваційної діяльності дорослої людини або чому дорослі навчаються інакше. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи* : зб. наук. пр. / НАПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих ім. Івана Зязюна. Київ, 2020. Вип. 2. С. 9–18.

22. Лук'янова Л. Б. Про взаємодію Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України з університетами у реалізації Концепції розвитку педагогічної освіти : наук. доп. на засід. Президії НАПН України 21 трав. 2020 р. *Вісн. Нац. акад. пед. наук України*. 2020. Т. 2, № 1. DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-2-6>.

23. Лук'янова Л. Б., Малишевський О. В. Дослідження сутності дефініції «готовність до професійної мобільності майбутніх інженерів-педагогів комп'ютерного профілю». *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід,*

проблеми : зб. наук. пр. / МОН України, НАПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих ім. Івана Зязюна та ін. Київ ; Вінниця, 2020. Вип. 55. С. 145–153.

24. Лук'янова Л. Б., Павлов І. Сутнісний аналіз андрагогічної моделі М. Ноулза та доцільність її використання у сучасній практиці навчання дорослих. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи* : зб. наук. пр. / НАПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих ім. Івана Зязюна. Київ, 2020. Вип. 1. С. 9–19.

25. Ничкало Н. Інноваційний поступ польської педагогіки праці. *Порівнял. проф. педагогіка*. 2019. № 9 (2). С. 86–90. Рец. на монографію: Tomaszewska-Lipiec R. Praca zawodowa – życie osobiste. Dysonans czy synergia? Wydgoszcz, 2018. 672 s.

26. Ничкало Н., Муранова Н., Пазюра Н. Методологія задачного підходу в підготовці авіаційних інженерів. *Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи* : зб. наук. пр. / НАПН України, Ін-т обдар. дитини. Київ, 2020. Вип. 2. С. 73–82. URL: <http://pi.iod.gov.ua/index.php/arkhiv?id=46>.

27. Ничкало Н., Сікора Я., Вовк М. Філософсько-аксіологічні засади педагогіки праці в наукових візіях польських учених. *Естетика і етика педагогічної дії* : зб. наук. пр. / НАПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих ім. Івана Зязюна, Полтав. нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. Київ ; Полтава, 2020. Вип. 21. С. 9–21.

28. Прокопенко І., Бойчук Ю. Шляхи підвищення якості підготовки кадрів вищої кваліфікації до інноваційної діяльності. *Новий колегіум*. 2020. № 2. С. 34–39.

29. Радкевич В. О., Бородієнко О. В., Колишко Р. А., Короткова Л. І. Маркетингова стратегія діяльності закладу професійної освіти. *Наук. перспективи*. 2020. № 5. С. 222–243.

30. Романишина Л. М., Козяр М. М., Дзюба П. М. Теоретичні основи формування толерантності у майбутніх офіцерів // *Наук. вісн. Ужгор. ун-ту*. Серія: Педагогіка. Соціальна робота : зб. наук. пр. / Ужгор. нац. ун-т. Ужгород, 2020. Вип. 2. С. 52–56.

31. Романовський О., Михайличенко В., Опанасенко Я. Досвід проведення моніторингу професійної компетентності педагога за допомогою студентів як один із способів її оцінки. *Теорія і практика упр. соц. системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія*. 2020. № 2. С. 37–45.

32. Романовський О., Пономарьов О., Ніколає І. Два аспекти філософії лідерства. *Теорія і практика упр. соц. системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія*. 2020. № 1. С. 58–67.

33. Романовський О., Пономарьов О., Черемський М. Натхненник інженерної освіти в Україні : до 175-річчя від дня народж. В. Л. Кирпичова. *Новий колегіум*. 2020. № 3. С. 88–99.

34. Романовський О. Г., Підбуцька Н. В., Книш А. Є., Штученко І. Є. Взаємозв'язок емоційного інтелекту та лідерських якостей у студентів. *Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Серія «Психологія»*. Харків, 2020. Вип. 68. С. 8–16.

35. Скиба М. Є., Мартинюк В. В., Радельчук Г. І., Тимощук Р. В. Підвищення достовірності автоматизованого діагностування стану накопичувачів електроенергії. *Вимірюв. та обчислюв. техніка в технол. процесах*. 2020. № 2. С. 6–10.
36. Філіпчук Г. ПершOVERесневі нотатки: аспекти освітньої стратегії. *Естетика і етика педагогічної дії* : зб. наук. пр. / НАПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих ім. Івана Зязюна, Полтав. нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. Київ ; Полтава, 2020. Вип. 22. С. 9–20.
37. Kozyar M. M., Nanivska L. L., Romanyshyna O. Ya., Romanyshyn A. M., Yakimets Yu. M. Communicative Competence Formation of Future Officers in the Process of Foreign Language Training. *International Journal of Higher Education*. 2020. Vol. 9, No 7. P. 153–165. DOI: <https://doi.org/10.5430/ijhe.v9n7p153>.
38. Lukianova L. Adult education in Ukraine: preconditions of formation, prospects of development. *Вісн. каф. ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта ХХІ століття»*. 2020. Вип. 1. С. 17–21.
39. Nychkalo N. Peculiarities of professional development of master programs academics at law schools of USA. *Порівнял. проф. педагогіка*. 2020. № 10 (2/3). С. 6–11.
40. Radkevych V., Borodiyenko O., Kolyshko R., Korotkova L. Development of occupational standards using the instruments of public-private partnership. *Professional Pedagogics*. 2020. No 1 (20). С. 15–24.
41. Radkevych V., Borodiyenko O., Kruchek V., Radkevych O. Results of analysis of national survey on current governance in vocational teachers' education in Ukraine. *Professional Pedagogics*. 2020. No 2 (21). С. 69–82.
42. Romanovskiy O., Hura T., Mykhailychenko V. Correlation between self-assessment and self-confidence of students of technical institutions of higher education and methods of their activation. *Теорія і практика упр. соц. системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія*. 2020. № 4. С. 31–37.
43. Romanovskiy O., Ponomaryov O., Kvasnyk O., Shapolova V., Reznik S. Professional should be the leader. *Теорія і практика упр. соц. системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія*. 2020. № 3. С. 73–82.
44. Savka I. V., Nanivska L. L., Shcherba O. V., Pasichnyk S. M., Kozyar M. M. Future Translator Training Based on an Integrated Approach. *Journal of Education and E-Learning Research*. 2020. Vol. 7, No 4. P. 353–359. URL: <http://asianonlinejournals.com/index.php/JEELR/article/view/2224>.
45. Schokin R. H., Radkevych V. O., Borodiyenko O. V., Romanenko Y. O., Datsii O. I., Miroshnychenko O. V., Kolyshko R. A., Prytomanov S. O., Korotkova L. I. The concept of management of the development of vocational education. *Public management = Публічне урядування* : collection / Ukr. Assembly of dr. of science in publ. administration, Interregional Acad. of Personnel management. Kyiv, 2020. No 3 (23). P. 228–244.

Статті у міжнародних виданнях

1. Бойчук Ю. Д., Казачінер О. С. Використання ІКТ-ресурсів під час навчальних занять зі студентами із дисципліни «Формування комунікативної діяльності у дітей з особливими освітніми потребами». *Development of scientific and practical approaches in the era of globalization* : abstr. of II Intern. Sci. and Practical Conf., Sept. 28–30, 2020, Boston, USA. Boston, 2020. P. 159–163. URL: <https://isg-konf.com>.

2. Гуревич Р. С., Кадемія М. Ю., Опушко Н. Р. Цифрові технології в закладах вищої освіти: виклики сучасного суспільства. *Modern science: problems and innovations* : abstr. of V Intern. Sci. and Practical Conf., 26–28 July 2020, Stockholm, Sweden. Stockholm, 2020. P. 246–252. URL: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2020/07/MODERN-SCIENCE-PROBLEMS-AND-INNOVATIONS-26-28.07.20.pdf>.

3. Гуревич Р. С., Опушко Н. Р., Костенко Н. І. Роль інтеграції змісту навчання в підготовці вчителя. *Science and education: problems, prospects and innovations* : abstr. of II Intern. Sci. and Practical Conf., 4–6 Nov. 2020, Kyoto, Japan. Kyoto, 2020. P. 303–313. URL: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2020/11/SCIENCE-AND-EDUCATION-PROBLEMS-PROSPECTS-AND-INNOVATIONS-4-6.11.20.pdf>.

4. Гуржій А. М., Карташова Л. А., Шеремет Т. І., Пліш І. В. Цифрова адженда освіти України: основні аспекти. *Modern achievements of science and education = Сучасні досягнення в науці та освіті* : зб. пр. XV Міжнар. наук. конф., 16–23 верес. 2020 р., м. Нетанія, Ізраїль. Хмельницький, 2020. С. 45–50. URL: http://lib.khnu.km.ua/konfer_HNU/2020/MASE_2020.pdf.

5. Лук'янова Л. Б., Малишевський О. В. Теоретико-методологічний аналіз формування професійної мобільності інженерів-педагогів комп'ютерного профілю. *Revista Științifică Progresivă*. 2020. Vol. 3, No 1 (3). С. 13–17.

6. Романовський О. Г., Каблеш В. В. Особливості емоційно-рефлексивного компоненту у формуванні лідерських якостей майбутніх психологів у процесі професійної підготовки. *Sciences of Europe*. 2020. Vol. 3, No 47. P. 3–6.

7. Boychuk Yu., Kazachiner O. Rationale of preparation of content for future professionals to the formation of children's communicative activities with special educational needs as a way to implement the concept of a new ukrainian school. *Theory and Practice of Future Teacher's Training for Work in New Ukrainian School* : monograph / H. S. Skovoroda Kharkiv Nat. Ped. Univ. Prague, 2020. P. 311–321.

8. Radkevych V. O., Malykhina Y. A., Borodiyenko O. V., Radkevych O. P. Experience of human capital development in Ukrainian communication companies: scientific and pedagogical approaches. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики* : зб. наук. пр. / УН-т банк. діяльності. Львів, 2020. № 1 (32). С. 494–506.

9. Yefimenko I. V., Yakymchuk O. M., Kravtsova N. Ye., Sotska H. I., Korol A. M. Modern Innovative Pedagogical Technologies in Art Education. *Universal Journal of Educational Research*. 2020. Vol. 8, No 11D. P. 56–62. DOI: <https://doi.org/10.13189/ujer.2020.082407>.

Статті в інших наукових виданнях

1. Гуревич Р., Опушко Н. Цифровізація підготовки майбутніх учителів: досвід Німеччини. *Цифрова компетентність вчителя нової української школи, 2020* : (моделювання цифр. навч. середовища закл. заг. серед. освіти) : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. семінару, 5 берез. 2020 р., м. Київ / НАПН України, Ін-т інформ. технологій і засобів навчання, ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». Київ, 2020. С. 29–33. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/720023/>.
2. Гуревич Р. С., Опушко Н. Р., Кадемія М. Ю. Від цифрової економіки до дистанційного навчання. *Труд. підгот. в рідній шк.* 2020. № 2. С. 8–12.
3. Гуревич Р. С., Самохвал О. О. Можливості імплементації ідей розвитку вищої туристичної освіти німецькомовних країн Західної Європи в ЗВО України. *Особистісно-професійний розвиток учителя: погляди стейкхолдерів* : монографія / Вінниц. держ. пед. ун-т ім. Михайла Коцюбинського ; упоряд.: Акімова О. В., Фрицюк В. А. Вінниця, 2020. С. 15–30.
4. Гуржій А., Карташова Л., Пліш І. Цифрові компетентності: їх складники та сутність. *Цифрова компетентність вчителя нової української школи, 2020* : (моделювання цифр. навч. середовища закл. заг. серед. освіти) : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. семінару, 5 берез. 2020 р., м. Київ / НАПН України, Ін-т інформ. технологій і засобів навчання, ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». Київ, 2020. С. 27–28. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/720023/>.
5. Гуржій А. М., Глазунова О. Г., Волошина Т. В., Корольчук В. І., Пархоменко О. В. Неформальна освіта майбутніх фахівців з інформаційних технологій: організація, контент, інструменти. *Фіз.-мат. освіта.* 2020. Вип. 1. С. 29–35.
6. Гуржій А. М., Карташова Л. А., Пліш І. В. Деякі аспекти щодо дистанційної освіти: критерії оцінювання LMS. *Сучасні підходи до високоефективного використання засобів транспорту* : X Міжнар. наук.-практ. конф., 12–14 груд. 2019 р., Ізмаїл : зб. тез доп. / Нац. ун-т «Одеська морська академія» та ін. Запоріжжя, 2019. С. 55–57. URL: <https://dinuoma.com.ua/wp-content/uploads/2016/11/X-МІЖНАРОДНА-НАУКОВО-ПРАКТИЧНА-КОНФЕРЕНЦІЯ.pdf>.
7. Карташова Л. А. Цифровий двійник закладу освіти: вимога сьогодення. *Організаційно-практичні засади розвитку цифрового освітнього простору закладу освіти* : (зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., 5–6 трав. 2020 р., м. Київ) / ДЗВО «Університет менеджменту освіти». Київ, 2020. С. 73–76. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/723450/>.
8. Курок В., Воїтелева Г., Мехедок В. Вивчення конструкційних матеріалів учнями базової школи. *Труд. навчання в шк.* 2020. № 7/8. С. 4–14.
9. Лук'янова Л. Для того, щоб держава змінювалася, її громадяни мають навчатися. *Сучас. освіта України.* 2020. 5 жовт. (№ 39). С. 6–7.
10. Лук'янова Л. Чому саме тепер? *Пед. газ. України.* 2020. Верес. – Жовт. (№ 5). С. 4.
11. Ничкало Н. Освіта дорослих у діяльності Академії. *Пед. газ. України.* 2020. Верес. – Жовт. (№ 5). С. 4.

12. Ничкало Н. Пандемія безвідповідальності за долю професійної освіти. *Проф. освіта*. 2020. № 3. С. 2–4.

13. Ничкало Н. Професійну освіту не можна не любити. *Проф. освіта*. 2020. № 1. С. 2–3.

14. Ничкало Н. Г. Розвиток освіти дорослих на філософсько-педагогічних засадах андрагогіки. *Освіта дорослих: світові тенденції, українські реалії та перспективи* : монографія / за заг. ред. Н. Г. Ничкало, І. Ф. Прокопенка ; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих ім. Івана Зязюна НАПН України, Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2020. С. 12–23.

15. Філіпчук Г. Г. Суспільний пріоритет освіченості. *Вісн. каф. ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття»*. 2020. Вип. 1. С. 37–45.

Матеріали конференцій (тези)

1. Бойчук Ю. Д., Казачінер О. С. Використання кінезіологічних казок у навчанні, вихованні та розвитку дітей з особливими освітніми потребами. *Integration of scientific bases into practice* : abstr. of IV Intern. Sci. and Practical Conf., October 12–16, 2020, Stockholm, Sweden. Stockholm, 2020. P. 268–270.

2. Бойчук Ю. Д., Казачінер О. С. Організація позакласної та позаурочної діяльності в класі, де навчаються діти з особливими освітніми потребами. *Theory, science and practice* : abstr. of III Intern. Sci. and Practical Conf., October 05–08, 2020, Tokyo, Japan. Tokyo, 2020. P. 251–254. URL: <https://isg-konf.com/wp-content/uploads/III-Conference-05-08-Tokyo-Japan-book.pdf>.

3. Бородієнко О. Зарубіжний досвід публічно-приватного партнерства у забезпеченні якості професійної освіти і навчання. *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2020: глобалізований простір інновацій* : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., 28 трав. 2020 р., м. Київ / НАПН України та ін. ; за заг. ред. О. І. Локшиної. Київ ; Біла Церква, 2020. С. 328–331. URL: <http://undip.org.ua/upload/iblock/66f/comparative.pdf>.

4. Бородієнко О. Організаційні аспекти реалізації проєктів розвитку закладів професійної (професійно-технічної) освіти України. *Професійна освіта в умовах сталого розвитку суспільства* : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф., 29 жовт. 2020 р., м. Київ / НАПН України та ін. ; за заг. ред. В. О. Радкевич. Київ, 2020. С. 211–217. URL: https://ivet.edu.ua/component/k2/item/download/187_86507dae1dce771afdc2e2a768854020.

5. Бородієнко О. Проєктний менеджмент як сучасна технологія управління закладами професійної (професійно-технічної) освіти. *Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання* : зб. матеріалів XIV Всеукр. наук.-практ. конф., 7 трав. 2020 р., м. Київ / Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України ; за заг. ред. В. О. Радкевич. Київ, 2020. С. 50–54. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/721972/>.

6. Гуревич Р. Цифровізація навчання – актуальна проблема розвитку вищої освіти. *II Шкловські читання «Проблеми сучасних природничо-математичних наук та методик їх викладання»* : зб. тез II Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 28–29 жовт. 2020 р. / Глухів. нац. пед. ун-т ім. Олександра Довженка та ін. Глухів, 2020. С. 59. URL:

https://lnau.in.ua/DOCS/Accreditation/Академічна%20мобільність%20НПП/п.14_3_Березенко_ЗБІРНИК_Шкловські_читання.pdf.

7. Гуревич Р. С., Лазаренко Н. І. Цифрові технології навчання – відповідь на виклики інноваційного розвитку суспільства. *Наукова школа академіка Івана Зязюна у працях його соратників та учнів* : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф., 28–29 трав. 2020 р. / НАПН України, Нац. техн. ун-т «Харківський політехнічний інститут», Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України ім. І. А. Зязюна та ін. ; за заг. ред. Романовського О. Г. Харків, 2020. С. 13–19. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/721652/>.

8. Гуревич Р. С., Опушко Н. Р. Трансформація сучасного інформаційного суспільства: реалії і перспективи. *Розвиток інтелектуальних умінь і творчих здібностей учнів та студентів у процесі навчання дисциплін природничо-математичного циклу «ІТМ*плюс – 2020»* : матеріали III Міжнар. дистанц. наук.-метод. конф., квіт. – трав. 2020 р., м. Суми / Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка та ін. Суми, 2020. С. 124–126. URL: <https://laboratoriya.sspu.sumy.ua/wp-content/uploads/2020/07/ITM-2020-1.pdf>.

9. Гуржій А. М., Карташова Л. А., Пліш І. В. Цифровий освітній простір: концептуальні засади формування. *Інноваційні підходи розвитку компетентнісних якостей фахівців в умовах професійного становлення* : тези IV Міжнар. наук.-практ. конф. (23–24 квіт. 2020 р.), Ізмаїл / Нац. ун-т «Одеська морська академія» та ін. Ізмаїл, 2020. С. 87–89.

10. Курок В. П. Інженерна компонента як важливий складник фахової підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій у ЗВО. *Інтеграція освіти, науки та бізнесу в сучасному середовищі: зимові диспути* : I Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 6–7 лют. 2020 р. : тези доп. Дніпро, 2020. Т. 2. С. 219–222. URL: <http://www.wayscience.com/wp-content/uploads/2020/02/ТОМ-2-Zbirnik-1-mizhнародna-nauk-prakt-int.-konf-Winter-Debates-1.pdf>.

11. Курок В. П. Підготовка майбутніх учителів трудового навчання та технологій у ЗВО: досвід, проблеми та перспективи. *Актуальні проблеми технологічної і професійної освіти* : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., 14 трав. 2020 р. / НАПН України та ін. Глухів, 2020. С. 45–48. URL: http://tpgnpu.ho.ua/images/my_images/doc_pdf/vidavnictvo/mkonf_2020.pdf.

12. Курок В. П. Технологічна освіта України в контексті інтегрування до європейського освітнього простору. *Актуальні питання сучасної педагогіки: творчість, майстерність, професіоналізм* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 13 берез. 2020 р., м. Кременчук / Кременчуц. пед. коледж ім. А. С. Макаренка та ін. Кременчук, 2020. С. 18–22. URL: <http://pu.org.ua/ТЕЗИ%2013.03.2020.pdf>.

13. Лук'янова Л. Законодавче унормування освіти дорослих: зарубіжний досвід для України. *Тенденції розвитку освіти дорослих в Україні та зарубіжжі* : матеріали тез доп. Звітної наук.-практ. конф. Ін-ту пед. освіти і освіти дорослих ім. Івана Зязюна НАПН України за 2019 р. (25–26 берез. 2020 р.). Київ, 2020. С. 7–9.

14. Лук'янова Л. Професійна підготовка андрагогів: зарубіжний досвід. *Розбудова єдиного відкритого інформаційного простору освіти впродовж життя* : зб. матеріалів 2-го Міжнар. наук.-практ. WEB-форуму, 25–27 берез. 2020 р., Київ – Харків / Укр. інж.-пед. акад. та ін. Харків, 2020. Вип. 2. С. 130–132. URL: <https://ikpt.uipa.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/ZbForumSOIS-2020sait.pdf>.
15. Лук'янова Л. Б. Наукова школа академіка Івана Зязюна – життєві смисли, історія продовження. *Наукова школа академіка Івана Зязюна у працях його соратників та учнів* : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф., 28–29 трав. 2020 р. / НАПН України, Нац. техн. ун-т «Харківський політехнічний інститут», Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України ім. І. А. Зязюна та ін. ; за заг. ред. Романовського О. Г. Харків, 2020. С. 31–34. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/721652/>.
16. Ничкало Н. Г. Професійна педагогіка і педагогіка праці як методологічна основа підготовки фахівців. *Актуальні проблеми технологічної і професійної освіти* : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., 14 трав. 2020 р. / НАПН України та ін. Глухів, 2020. С. 12–17. URL: http://tpgnpu.ho.ua/images/my_images/doc_pdf/vidavnictvo/mkonf_2020.pdf.
17. Падалка О. С., Бондаренко В. Д., Польська І. І. Цивілізаційні зміни в освіті: проблеми їх реалізації в Україні. *Нова парадигма економічної освіти у контексті інноваційної моделі розвитку вітчизняної освіти* : зб. наук. пр. II Міжнар. наук.-практ. конф., 25 листоп. 2020 р. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2020. С. 80–88. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/33367/1/Nova-paradigma.pdf>.
18. Радкевич В. О. Сучасні тенденції розвитку професійної освіти. *Актуальні проблеми технологічної і професійної освіти* : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., 14 трав. 2020 р. / НАПН України та ін. Глухів, 2020. С. 61–66. URL: http://tpgnpu.ho.ua/images/my_images/doc_pdf/vidavnictvo/mkonf_2020.pdf.
19. Романовський О. Г., Бикова М. В. Ключові умови формування майбутнього фахівця з вищою освітою як харизматичного лідера у сучасному суспільстві. *Лідери XXI століття. Формування особистості харизматичного лідера на основі гуманітарних технологій для управління соціальними системами* : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., 29–30 верес. 2020 р. / Нац. техн. ун-т «Харківський політехнічний інститут» та ін. ; за заг. ред. Романовського О. Г. Харків, 2020. С. 64–67. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/723009/>.
20. Романовський О. Г., Жушма Т. В. Лідерські якості майбутніх психологів та викладачів закладів вищої освіти в сучасному світі. *Наукова школа академіка Івана Зязюна у працях його соратників та учнів* : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф., 28–29 трав. 2020 р. / НАПН України, Нац. техн. ун-т «Харківський політехнічний інститут», Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України ім. І. А. Зязюна та ін. ; за заг. ред. Романовського О. Г. Харків, 2020. С. 82–85. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/721652/>.
21. Сотська Г. Вплив культурно-естетичного середовища на формування особистості майбутнього вчителя. *Тенденції розвитку освіти дорослих в Україні та зарубіжжі* : матеріали тез доп. Звітної наук.-практ. конф. Ін-ту пед. освіти і

освіти дорослих ім. Івана Зязюна НАПН України за 2019 р. (25–26 берез. 2020 р.). Київ, 2020. С. 69–70.

22. Філіпчук Г. Г. «Бути сильними любов'ю до України!»: ідеали нескорених. *Неперервна педагогічна освіта XXI століття* : зб. матеріалів XVII Міжнар. пед.-мистец. читань пам'яті проф. О. П. Рудницької, 28 листоп. 2019 р., м. Київ / НАПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих ім. І. А. Зязюна. Київ, 2020. Вип. 3. С. 15–24.

23. Філіпчук Г. Г. «Культурність» освіти: безпека людини і суспільства. *Наукова школа академіка Івана Зязюна у працях його соратників та учнів* : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф., 28–29 трав. 2020 р. / НАПН України, Нац. техн. ун-т «Харківський політехнічний інститут», Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України ім. І. А. Зязюна та ін. ; за заг. ред. Романовського О. Г. Харків, 2020. С. 94–101. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/72165/>.

24. Boychuk Yu., Kazachiner O. Forming parental competence of families who have children with special educational needs. *Topical aspects of modern science and practice* : abstr. of I Intern. Sci. and Practical Conf., Sept. 21–24, 2020. Frankfurt am Main, Germany. Frankfurt am Main, 2020. P. 207–210. URL: <https://isg-konf.com/wp-content/uploads/I-Conference-21-24-Frankfurt-am-Main-Germany-book.pdf>.

XIV.5. ВІДДІЛЕННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Монографії

1. Брюховецька О. В. Професійна толерантність керівників як чинник розвитку освітніх організацій. Соціально-економічні та правові аспекти розвитку суспільства: кол. монографія / за ред. С. М. Лаптева, І. П. Мігус. Київ : ВНЗ «Ун-т економіки та права "КРОК"», 2020. С. 177–199.

2. Виховання культурної особистості комплексом мистецтв. Виховання людини культури засобами мистецтва: кол. монографія / Г. П. Шевченко та ін. Київ : Пед. думка. 2020. 190 с.

3. Гладуш В. А. Збереження здоров'я особистості як науково-педагогічний феномен. *Педагогіка здоров'я як основа розвитку потенціалу особистості* : кол. монографія. Дніпро : ЛІРА, 2020. С. 6–34 ; 144–166 ; 330–338.

4. Gorobets O. Y., Gorobets S. V., Gorobets Y. I. Biogenic magnetic nanoparticles in metabolism from bacteria to human. Mauritius : LAMBERT Academic Publishing, 2020. 164 p.

5. Zagirnyak M. V., Maliakova M. S., Kalinov A. P. Nonactive Current Components Compensation of Low-Voltage Power Supply Systems. New York, USA : Nova Science Publisher, 2020. 270 p.

6. Ivanova V., Ivanov O. Information security management of industrial enterprises and its features when using the industrial internet of things. *Security Management of the XXI Century: National and Geopolitical Aspects. Issue 2* : Collective monograph / Ed. by I. Markina. Prague : Nemoros s.r.o., 2020. P. 375–381.

7. Карташова Л. А., Гуржій А. М. Цифровий освітній простір: концептуальні засади формування; організація та підтримка діяльності учасників

освітнього процесу. *Освіта майбутнього: концепції, методи, підходи* : кол. монографія / за заг. ред. В. В. Любарець, Н. В. Бахмат. Київ : Міленіум, 2020. 310 с.

8. Київська світоглядно-гносеологічна школа другої половини ХХ століття : монографія / Л. В. Губерський, В. Г. Кремень, А. Є. Конверський та ін. Київ, 2020. 240 с.

9. Класика, що випереджає час: до 215-річчя Каразінського університету : монографія / за ред. проф. В. С. Бакірова. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2020. 212 с.

10. Кондратова Л. Г. Використання арт-технологій в процесі викладання інтегрованого курсу «Мистецтво». *Психолого-педагогічна допомога особистості засобами арт-терапії* : кол. монографія / за заг. ред. Т. А. Ткачук, Н. О. Бочаріної. Переяслав (Київ. обл.) : Домбровська Я. М., 2020. 365 с. С. 167–179.

11. Механізми оцінювання якості вищої освіти в умовах євроінтеграції: монографія / О. П. Воробйов... В. І. Луговий та ін. ; за ред. В. І. Лугового, Ж. В. Таланової ; Ін-т вищ. освіти НАПН України. Київ, 2020. 220 с.

12. Пономаренко В. С. Розвиток вищої освіти в Україні: аспекти менеджменту та маркетингу : монографія. Харків : Майдан, 2020. 530 с.

13. Пономаренко В. С. Інформаційні технології та системи : монографія. Харків : Стиль-іздат, 2020. 320 с.

14. Рябченко В. Демократизація соціального середовища університетів України як основна передумова їх успішної євроінтеграції та конкурентоспроможності. *Education pedagogy: problems and prospects for development in the context of reform* : Monograph / Editors: Slawomir Sliwa, Olga Tsybulko. Opole : The Academy of Management and Administration in Opole. 2020. P. 176–187.

15. Сергеева Л. М., Стойчик Т. І. Конкурентоздатність як умова професійного становлення фахівців : монографія. Дніпро : Журфонд, 2020. 181 с.

16. Стойчик Т. І. Управління якістю підготовки конкурентоздатних фахівців у закладах професійної освіти : монографія / за наук. ред. Л. М. Сергеевої. Дніпро : Журфонд, 2020. 767 с.

17. Чалий О. В., Кривенко І. П. Організація інтерактивного дистанційного навчання з інформатичних дисциплін для майбутніх фахівців галузі охорони здоров'я в умовах карантину. *Екстрене дистанційне навчання в Україні* : монографія / за ред. В. М. Кухаренка, В. В. Бондаренка. Харків : КП «Міська друкарня», 2020. С. 318–327.

18. Червона Л. Представництво студентів в університетському врядуванні: український досвід. *Problems and prospects of higher education system development in modern society: monograph*. Sofia : VUZF Publishing House «St. Grigorii Bogoslov». 2020. P. 53–79.

Підручники

1. Кондратова Л. Г. Мистецтво : підруч. для 3 кл. загальноосвіт. навч. закл. НУШ. Тернопіль : Навч. кн.-Богдан, 2020. 160 с.

2. Масол Л. М., Гайдамака О., Колотило О. Мистецтво : підруч. інтегр. курсу для 3 кл. закл. заг. серед. освіти. Київ : Генеза, 2020. 128 с. : іл.

Навчальні посібники

1. Верченко Н. В. Психологічні засади професійної діяльності. Біла Церква : БІНПО, 2020. 62 с.

2. Сидоренко В. В., Єрмоленко А. Б., Денисова А. І., Кулішов В. С., Ковальчук О. П. Розвиток професійних (предметних) компетентностей педагога фахової передвищої освіти в умовах діджиталізації : цифровий програм.-метод. комплекс / за наук. ред. В. В. Сидоренко. Київ : НМЦ ВФПО, 2020. 190 с.

3. Сидоренко В. Професійний розвиток фахівців в умовах формальної, неформальної та інформальної освіти: ключові компетентності і ресурси : електрон. курс. Київ : ДУ «НМЦ «Агроосвіта», 2020. 130 с.

4. Торба Н. Г. Психологічні аспекти творчого підходу в роботі педагога сучасної професійної школи. Біла Церква : БІНПО, 2020. 120 с.

5. Управління закладом позашкільної освіти: сучасні тренди, співпраця, проекти : посібник / за наук. ред. упоряд. О. Просіної, Я. Швень. Київ : Білоцерквдрук, 2020. 207 с.

Методичні посібники

1. Відкриті електронні науково-освітні системи у науково-дослідній діяльності : метод. посіб. / С. М. Іванова, О. М. Спірін, В. М. Дем'яненко та ін. ; за наук. ред. проф. О. М. Спіріна. Київ : Пед. думка, 2020. 181 с.

2. Коваль Л. Є. Профорієнтаційна робота в закладах професійної (професійно-технічної) освіти : навч.-метод. посіб. 2-ге вид., перероб. і допов. Біла Церква : БІНПО, 2020. 223 с.

3. Кондратова Л. Г. Мистецтво: книга для вчителя, конспекти уроків для 3 кл. загальноосвіт. навч. закладу : метод. посіб. НУШ. Тернопіль : Навч. кн.-Богдан, 2020. 280 с.

4. Лукіяничук А. М. Психологічні основи професійного становлення та розвитку особистості майбутнього кваліфікованого робітника : навч.-метод. посіб. 2-ге вид., перероб. і допов. Біла Церква : БІНПО, 2020. 155 с.

6. Новітня історія України : навч.-метод. комплекс для студентів історичного факультету / Слюсаренко А. Г. та ін. ; Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка. Київ : Логос, 2020. 197 с.

7. Харагірло В. Є. Національне виховання здобувачів освіти на сучасному етапі : навч.-метод. посіб. Біла Церква: БІНПО, 2020. 92 с.

Збірники наукових праць, матеріали конференцій

1. Андрущенко В. П. Плагіат та недоброчесність – загроза науковому потенціалу України. *Людина, суспільство, комунікативні технології* : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. Харків, 2020. С. 15–21.

2. Bazeliuk O., Petrenko L. M., Kravets S., Maiboroda L., Muzyka I. Analysis of the current state of distance learning in the vocational education and training institutions. *E3S Web of Conferences. The International Conference on Sustainable*

Futures: Environmental, Technological, Social and Economic Matters (ICSF 2020). 2020. № 166. P. 1–7.

3. Інтеграція у сучасний світовий освітній та науковий простір: досвід Маріупольського державного університету. *Актуальні проблеми науки та освіти* : зб. матеріалів XXII підсумкової наук.-практ. конф. викладачів (м. Маріуполь, 7 лют. 2020 р.) / за заг. ред. К. В. Балабанова. Маріуполь, 2020. С. 8–9.

4. Технології професійної підготовки майбутнього вчителя: сучасні моделі і компетентнісний дискурс педагогіки А. С. Макаренка : зб. матеріалів XIX Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 12–13 берез. 2020 р.). «Управлінська майстерність керівника навчального закладу», «Управління проектами у сфері науки, освіти, інновацій та інформатизації», «Управління інноваційною діяльністю в освіті та у виробництві» : матеріали Всеукр. наук.-практ. семінарів (м. Полтава, 12–13 березня 2020 р.) / за заг. ред. проф. М. В. Гриньової. Полтава, 2020. 219 с.

5. Євтух М. Б. Відродження та розвиток системи вищої освіти і педагогічної науки в суверенній Україні. *Eurasian scientific congress : the 10th International scientific and practical conference* (Barcelona, 4-6 October, 2020). Barcelona (Spain) : Barca Academy Publishing, 2020. P. 192–199.

6. Євтух М. Б. Національна рамка кваліфікацій і європейська трансферна кредитно-накопичувальна система (другий аспект). *Wielokierunkowosc Jako Gwarancja Postępu Naukowego* : kolekcja prac naukowych «ΛΟΓΟΣ» z materiałami Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji (21 lutego 2020, Warszawa). Polska : Europejska platforma naukowa, 2020. B. 2. P. 100–101.

7. Євтух М. Б. Педагогічна практика в системі підготовки майбутнього педагога. *Les tendances actuelles de la mondialisation de la science mondiale: collection de papiers scientifiques «ΛΟΓΟΣ» avec des matériaux de la conférence scientifique et pratique internationale* (Principauté, 3 avril, 2020). Principauté de Monaco : Plateforme scientifique européenne, 2020. Vol. 2. P. 86–87.

8. Zagirnyak M., Kobilskaya E., Lyashenko V., Salenko A. Heat source control during additive processes. *Book of abstracts «Application of Mathematics in technical and natural sciences»*. San Diego, 2020. P. 48.

9. Zagirnyak M., Serhiienko S., Talanova Zh., Ogar V., Luhovyi V. The Standardization of the Higher Engineering Education in Ukraine in the Light of American and European Experience. *2020 IEEE Problems of Automated Electrodrive. Theory and Practice* (PAEP), Kremenchuk, Ukraine. 2020. P. 431–435. DOI: 10.1109/PAEP49887.2020.9240806.

10. Зінченко В.В. Філософська концептуалізація стратегій вищої освіти і науки в контексті стійкого суспільного розвитку. *Історія та філософія освіти в незалежній Україні: здобутки і стратегії* : зб. тез Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (м. Київ, 20 трав. 2020 р.) / редкол.: О. М. Топузов, С. О. Сисоєва, Н. П. Дічек, М. Д. Култаєва та ін.; Ін-т педагогіки НАПН України. Київ, 2020. С. 157–161. URL: <https://doi.org/10.32405/978-966-97763-8-9-2020>.

11. Інклюзивне освітнє середовище: проблеми, перспективи та кращі практики : XX Міжнар. наук.-практ. конф. : [тези доп.] / за заг. ред. П. М. Таланчука. Київ : Ун-т «Україна» 2020. Ч. 1. 785 с.
12. Кветний Р., Паламарчук Є., Бісікало О. Задачі електронної освіти України та пропозиції щодо її розвитку. *Інтернет-Освіта-Наука-2020* : XII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 26–29 трав. 2020 р.) : зб. пр. Вінниця : ВНТУ, 2020. С. 216–220.
13. Кветний Р. Н., Паламарчук Є. А., Бісікало О. В. Проблеми та задачі ІТ-освіти в умовах нових стандартів : матеріали XLIX наук.-техн. конф. (м. Вінниця, 18–29 трав. 2020 р.) : зб. доп. : [електрон. мережне наук. вид]. / Вінниц. нац. техн. ун-т Вінниця, 2020. С. 1349–1351.
14. Ківалов С. В. Інформаційно-комунікаційний чинник сучасної політики та його роль у сфері освіти. *Актуальні проблеми політики* : зб. наук. пр. Одеса : Гельветика, 2020. Вип. 66. С. 5–10.
15. Ківалов С. В. Контроль як напрям діяльності суб'єктів публічної адміністрації. *Правове життя сучасної України* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 15 трав. 2020 р.) : у 3 т. / відп. ред. М. Р. Аракелян ; НУ «ОЮА». Одеса : Гельветика, 2020. Т. 1. С. 3–6.
16. Кононенко В. І. Прагматика асоціативного епітета: сучасний поетичний дискурс. *До глибин сутності мови* : зб. наук. пр. / Прикарпат. нац. ун-т. Івано-Франківськ : Вид-во Прикарпат. нац. ун-ту. 2020. С. 171–179.
17. Кузьмінський А. І. Проблема зростання фактів жорстокості серед учнівської молоді і запобігання цьому негативному явищу. *Наукова школа академіка Івана Зазюна у працях його соратників та учнів* : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 28–29 трав. 2020 р.) / за заг. ред. О. Г. Романовського. Харків : НТУ «ХПІ», 2020. С. 22–26.
18. Mielkov Iu. The Self-Organization of Science and its Impact on Higher Education. *International Scientific Conference «The Days of Science of the Faculty of Philosophy – 2020»*. April 22-23, 2020: [Abstracts] / Ed. board: A. Konverskyi [and other]. Kyiv : Publishing center «Kyiv University», 2020. P. 275–276. URL: <http://dsphd2020.knu.ua/DSPHD2020.pdf>.
19. Мокін Б. І., Войцеховська О. О. Математичне обґрунтування необхідності і змістовної деталізації матеріалу, викладеного студентам на попередніх лекціях, на початку лекції, присвяченій викладенню нового матеріалу. *Інтернет, освіта, наука – 2020* : матеріали XII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 26–29 трав. 2020 р.). Вінниця, 2020. С. 110–112.
20. Саух П. Ю. Духовність у добу «товарної» концептуалізації освіти: сподівання без надії. *Виховання духовності у контексті реалізації цілей сталого розвитку України* : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 27 лют. 2020 р.) / за наук. ред. О. І. Бондаря, О. М. Отич. Київ : Гельветика, 2020. 188 с. С. 56–63.
21. Саух П. Ю. Іпостась філософії освіти... Чи насправді усе так просто. *Знання. Освіта. Освіченість* : зб. матеріалів V Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 1–2 жовт. 2020 р.) / Вінниц. нац. техн. ун-т. Вінниця : ВНТУ, 2020. С. 124–128.

22. Саух П. Ю. Загальнодержавна система виявлення і підтримки обдарованої молоді: від декларації до реальних дій збереження і примноження інтелектуального потенціалу України. *Підтримка та супровід обдарованих учнів в сучасному інформаційно-освітньому просторі* : матеріали Всеукр. наук.-практ. он-лайн конф. (м. Київ, 27 жовт. 2020 р.) / Ін-т обдар. дитини НАПН України. Київ, 2020. С. 18–21.
23. Саух П. Ю. Культурно-національна самоідентифікація освіти. Український контекст. *Національна ідентичність як проблема науки й освіти* : матеріали наук.-практ. конф. / Ін-т обдарованої дитини НАПН України. Київ, 2020. С. 57–60.
24. Саух П. Ю. Філософія як концептуальне ядро й креативна платформа освіти. *Історія та філософія освіти в незалежній Україні: здобутки і стратегії* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 20 трав. 2020 р.) / Ін-т педагогіки НАПН України. Київ, 2020. С. 46–49.
25. Скиба Ю. А. Викладацька діяльність як складова професійного профілю науково-педагогічного працівника. *Сучасні стратегії розвитку університету в контексті євроінтеграції* : матеріали XXV наук.-практ. конф. (м. Київ, 19–20 берез. 2020 р.). Київ, 2020. С. 26–28.
26. Скиба Ю. А. Професійні ролі викладачів університетів: зарубіжний досвід. *Проблеми урбоєкосистем* : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Кам'янець-Подільський, 1–2 жовт. 2020 р.) / за заг. ред. О. І. Любинського. Кам'янець-Подільський : Рута, 2020. С. 121–126.
27. Скиба Ю. А. Ресурси і можливості потенціалу академічних працівників університету із використанням технології SWOT-аналізу. *Актуальні проблеми неперервної освіти в інформаційному суспільстві* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 29 трав. 2020 р.) / Нац. пед. ун-т імені М. Драгоманова. Київ, 2020. С. 118–121.
28. Трима К. Стейкхолдери забезпечення якості вищої освіти у європейському просторі вищої освіти: аналіз міжнародних документів. *Тенденції розвитку сучасної системи міжнародних відносин та світового політичного процесу* : зб. матеріалів 10-ї Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. (м. Маріуполь, 29 трав. 2020р.). Маріуполь : МДУ. 2020. С. 35–40.
29. Чорнойван Г. П. Науково-дослідницька діяльність студентів в контексті інтеграції до Європейського дослідницького простору. *Особистість студента та соціокультурне середовище університету в суспільному контексті* : зб. наук. пр. IV Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 18 трав. 2020 р.). Київ, 2020. С. 129–130.
30. Ярошенко О. Г. Студентоцентризований підхід до рейтингового оцінювання професійної діяльності науково-педагогічних працівників. *Підготовка майбутніх учителів фізики, хімії, біології та природничих наук у контексті вимог Нової української школи* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Тернопіль, 14 трав. 2020 р.). Тернопіль, 2020. С. 80–82.

Статті

1. Бакіров В. С. Комунікативний аспект університетської конкурентоспроможності. *Вісник НАПН України*. 2020. Т. 2. № 2. С. 32–37. DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-13-6>.
2. Бакіров В. С., Посохов С. І. Класичний університет як культурний хаб. *Universitates*. 2020 № 1. С. 54–69.
3. Bilianska M., Yaroshenko O. Ability to foster schoolchildren's ecological literacy as a result of prospective biology teachers' professional training. *Problems of Education in the 21st Century*. 2020. Vol. 78, N 6. 907–917. URL: <https://doi.org/10.33225/pes/20.78>
4. Вітренко Ю. М., Ворона В. О. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021 – 2031 роки: економічний аспект. *Вісн. НАПН України*. 2020. Т. 2. № 2. DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-11-6>.
5. Власова І. В. Моделі фінансування у закладах вищої освіти країн Європи. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 23. С. 159–162. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/23-1.35>.
6. Gorobets Y. I. 3D analytical model of skyrmion-like structures in an antiferromagnet with DMI. *Journal of Magnetism and Magnetic Materials*. 2020. Т. 507. P. 166800. DOI: 10.1016/j.jmmm.2020.166800.
7. Gorobets Y. I. Spin-polarized current-driven ferromagnetic domain wall motion with a Skyrmion-like building block. *Ukrainian Journal of Physics*. 2020. Т. 65, № 10. P. 912-916. DOI: 10.15407/ujpe65.10.919.
8. Gorobets Y. I. Topological characteristics of building blocks in the domain wall of an antiferromagnet with the dzyaloshinskii-moriya. *Low Temperature Physics*. 2020. Т. 46, № 8. P. 1008–1013. DOI: 10.1063/10.0001553.
9. Грынова М. Саморегуляція як основа науково-дослідницької діяльності студентів екологічних спеціальностей. *Labyrinths of Reality: Collection of scientific works*. Montreal : СРМ «ASF». 2020. Iss. 3 (8). P. 60–63.
10. Grynova M. A Modern Approach to the System of Training for Organization of Physical Culture and Sports Work of Physical Education Teachers. *International Journal of Applied Exercise Physiology*. 2020. Vol. 9. No. 10. P. 79–88. DOI: 10.26655/IJAEP.2020.10.1.
11. Grynova M. Problems of Implementation of The System of Resource-Based Learning of Future Teachers of Physical Culture. *International Journal of Applied Exercise Physiology*. 2020. Vol. 9 (12). P. 50–60.
12. Group decision support system based on Bayesian network. *Przegląd Elektrotechniczny* / R. N. Kvyetnyy et. al. 2020. R. 96, N 9. P. 123–128. DOI:10.15199/48.2020.09.26.
13. Драч І. І., Литвинова С. Г. Дослідницьке врядування в сучасному університеті в умовах відкритої науки. *Інформ. технології і засоби навчання= Inform. Technologies and Learning Tools* : електрон. наук. фах. вид. / Ін-т інформ. технологій і засобів навчання. Київ, 2020. № 80 (6). С. 326–345. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v80i6.4094>.
14. Yevtuch M., Shevtsiv Z., Filonenko M., Pelekh Yu., Muszkieta R., Zukow W. Identification of positive individual qualities of an inclusive education future

specialist during professional training. *Journal of Physical Education and Sport* . 2020. Vol 20 (Supplement issue 2), Art. 137 p. P. 966 – 974. DOI:10.7752/jpes.2020.s2137.

15. Yevtuch M., Fedorets V., Klochko O. Methodological reflection on the heterochronia in the context of development of a health preserving competence of a physical education teacher. *Society. Integration. Education. International Scientific Conference. Proceedings of the International Scientific Conference*, [S.l.], v. 2, p. 467–483, May 2020. Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija, Rezekne, Latvia. 2020. URL: <http://journals.rta.lv/index.php/SIE/article/view/4923>. DOI: <https://doi.org/10.17770/sie2020vol2.4923>.

16. Жилияев І. Б., Семенченко А. І. Стратегія як інструмент державного планування: оцінка стану законодавчого забезпечення. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2020. Вип. 3(46). С. 76–99. DOI: <https://doi.org/10.33287/102048>.

17. Zagirnyak M., Mamchur D., Gladyr A. Digital Competences Enhancement for Electromechanics Specialists: dComFra Approach. *2020 IEEE Problems of Automated Electrodrive. Theory and Practice (PAEP)*, Kremenchuk, Ukraine, 2020. P. 436–439. DOI: 10.1109/PAEP49887.2020.9240841.

18. Zagirnyak M., Gladyr A., Nozhenko V. Results and Problems of International Academic Exchanges. *2020 IEEE Problems of Automated Electrodrive. Theory and Practice (PAEP)*, Kremenchuk, Ukraine, 2020. P. 448–451. DOI: 10.1109/PAEP49887.2020.9240825.

19. Zagirnyak M., Zagirniak D., Kratt O. Rationalization of the choice of professional education in the context of the needs of business environment. *Наук. вісн. нац. гірничого ун-ту*. 2020. № 4. С. 158–163. DOI: 10.33271/nvngu/2020-4/158.

20. Загірняк М. В., Загірняк Д. М., Кратт О. А. Фінансові відносини у сфері вищої освіти, основані на особній та взаємній відповідальності суб'єктів. *Вісн. Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми економіки та управління»*. 2020. № 2 (4). С. 17–26. DOI: 10.23939/semi2020.01.

21. Загірняк М. В., Кратт О. А., Загірняк Д. М. Фінансова політика держави у сфері вищої освіти: необхідна та достатня умова. *Вісн. Кременчуц. нац. ун-ту імені Михайла Остроградського*. Кременчук: КрНУ, 2020. Вип. 1 (120). С. 173–179.

22. Загірняк М. В., Луговий В. І., Бородієнко О. В., Авшенюк Н. М. Світоглядні пріоритети гуманізації вищої освіти в контексті забезпечення та вдосконалення якості. *Вісн. НАПН України*. Київ: НАПНУ, 2020. Вип. 2 (1). DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-2-7>.

23. Zinchenko V. Institutionalization of higher education and science in the strategy of sustainable social development: global and European levels. *International Scientific Journal of Universities and Leadership*. 2020. No 1(9). P. 32–61. URL: <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2020-9-1-32-61>.

24. Zinchenko V.V. Global institutional transformations and the prospects of sustainable development of society in the context of the internationalization of higher education. *Perspectives of Science and Education*. 2020. Vol. 44 (2). P. 10–18. URL: <https://doi.org/10.32744/pse.2020.2.1>.

25. Калашнікова С. Програма вдосконалення викладання у вищій освіті: перший цикл. *Вісн. НАПН України*. 2020. Т. 2, № 1. DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-4-3>.
26. Калашнікова С. Програма вдосконалення викладання у вищій освіті (навчання викладачів) – третій етап навчання. *Вісн. НАПН України*. 2020. Т. 2 № 2. DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-4-2>.
27. Кветний Р. Н. Механізми підвищення конкурентоспроможності університетів у галузі ІТ-освіти. *Вісн. НАПН України*. 2020. Т. 2, № 2. DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-13-4>.
28. Kivalov S. Ensuring the Human Rights and Freedoms in the context of the pandemic Covid-19. *Ius Humani-Revista de Derecho*. 2020. Т. 9, № 2. Р. 1–23. URL: DOI: <https://doi.org/10.31207/ih.v9i2.238>.
29. Kivalov S., Bila-Tiunova L. Motivational values of Ukrainian students and the use of distance learning form in legal education. *Universal Journal of Educational Research*. 2020. Vol. 8 (1). Р. 260–283. DOI: 10.13189/uier.2020.080133.
31. Кононенко В. Християнські цінності в мовно-естетичній рецепції Василя Стефаника. *Studia Ucrainica Varsoviensia*. Warszawa : Wyd-wa Uniwersytetu Warszawski, 2020. N 7. S. 120–135.
32. Кузьмінський А. І., Семеніхіна О. В., Юрченко А. О., Сбруєва А. А., Кучай О. В., Біда О. А. Відкриті цифрові освітні ресурси у галузі ІТ: кількісний аналіз. *Інформ. технології і засоби навчання = Inform. Technologies and Learning Tools* : електрон. наук. фах. вид. / Ін-т інформ. технологій і засобів навчання. Київ, 2020. Т. 75, № 1. С. 331 – 348.
33. Organising the Process of Physics Students' Cognitive Activity / G. Lucenko A. Kuzminskyi, S. Burchak et. al. *Universal Journal of Educational Research*. 2020. Vol. 8(8). Р. 3449–345. URL: <http://www.hrpub.org>. DOI: 10.13189/ujer.2020.080819.
34. Курбатов С. В. Якісні освітні дослідження в Україні: сучасні траєкторії. *Вісн. НАПН України*. 2020. Т.2. № 1. DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X020-2-1-4-2>.
35. Кремень В. Г., Луговий В. І., Регейло І. Ю., Базелюк Н. В., Базелюк О. В. Відкритість, цифровізація й оцінювання в науці: загальне і особливе для соціогуманітарного знання. *Інформ. технології і засоби навчання = Inform. Technologies and Learning Tools* : електрон. наук. фах. вид. / Ін-т інформ. технологій і засобів навчання. Київ, 2020. Т. 80. № 6. С. 243–266. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v80i6.4155>.
36. Кремень В. Г., Луговий В. І., Топузов О. М., Регейло І. Ю., Базелюк Н. В. Про виконання Програми спільної діяльності Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України на 2017–2020 роки. *Вісн. НАПН України*. 2020. Т.2. № 2. DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-2-3>.
37. Кремень В. Г., Луговий В. І., Саух, П. Ю. Освіта і наука – основа інноваційного людського розвитку. *Вісн. НАПН України*. 2020. № 2(2). DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-14-3>.

38. Луговий В. І. Модернізація фінансування вищої освіти України: баланс досконалості механізмів, можливостей і мережі. *Вісн. НАПН України*. 2020. Т. 2. № 2. DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-11-4>.
39. Луговий В. І. Проблема освітньої якості в стратегії розвитку вищої освіти в Україні. *Вісн. НАПН України*. 2020. Т. 2. № 2. DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-11-1>.
40. Луговий В. І. Поточний стан вищої освіти в Україні: проблеми, причини, перспективи. *Вісн. НАПН України*. 2020. Т. 2. № 2. DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-11-2>.
41. Луговий В. І. Реалізація науково-педагогічної функції викладача в контексті стратегії розвитку вищої освіти в Україні. *Вісн. НАПН України*. 2020. Т. 2. № 2. DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-11-3>.
42. Luhovyi V. I. Review Oleksandr Popovych, R&D and Innovation Policy: Key Mechanisms for the Formation and Implementation (ed. by Dr.sc.oec, Prof. B.A. Malitskyi). Dobrov Institute for Scientific and Technological Potential and Science History Studies, Pro Format, LLC, 2019. 342 p. *Science and Innovation : Academic and Research journal of the NAS of Ukraine*. 2020. 16 (1). P. 95.
43. Lugovyi V., Slyusarenko O., Talanova Zh. Challenge of developing quality profile of higher education in Ukraine. *Education: Modern Discourses*. 2020. Vol. 3. P. 57–77. DOI: <https://doi.org/10.37472/2617-3107-2020-3-06>.
44. Mokin B. I., Mokin O. B., Kosaruk O. M., Kalimoldayev M., Wojcik W., Muslimov K. Assessment of the knowledge quality level based on fuzzy models of its acquisition processes. *Przegląd Elektrotechniczny*. 2020. No 9. P. 114–119. DOI:10.15199/48.2020.09.24.
45. Мелков Ю. О. Вища освіта в умовах складності та невизначеності світу: постнекласичні стратегії розвитку та особистісний вимір. *Університети і лідерство*. 2020. № 1(9). С. 62–77. DOI: <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2020-9-1-62-77>.
46. Мельник С. В. Попит та пропозиція педагогічних кадрів на офіційному ринку праці України. *Освітня аналітика України*. 2020. Вип. 4. С. 70–83. DOI: <https://doi.org/10.32987/2617-8532-2020-4-21-34>.
47. Орієнтація керівника університету на результативний розвиток закладу / І. І. Драч, С. А. Калашнікова, В. І. Луговий та ін. *Вісн. НАПН України*. 2020. Т. 2. № 2. DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-11-7>.
48. Ponomarenko V. Risk-oriented approach in the primary financial monitoring by banks. *Financial and credit activity problems of theory and practice*. 2020. № 3(34). P. 42–52. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v3i34.215357>.
49. Пархоменко В. Д., Пархоменко О. В., Секі С. Енергетична парадигма як основа сучасного соціально-економічного розвитку. *Наука, технології, інновації*. 2020. № 3. С. 65–71.
50. Ponomarenko V. Development of methodological principles for the construction of a corporate information educational system of innovative-active university in the framework of anticorruption activities. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*. 2020. Vol. 5, № 2 (107). P. 6–28. DOI: <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2020.214895>.

51. Регейло І. Ю. Оцінювання дослідницької діяльності академічного персоналу: зарубіжний досвід. *Неперерв. проф. освіта: теорія і практика*. 2020. № 4. С. 96–102. DOI: <https://doi.org/10.28925/1609-8595>. 2019.3.5764.
52. Рябченко В. Протекціонізм некомпетентності як чинник блокування підвищення якості вітчизняної вищої освіти та зниження конкурентоспроможності України. *Університети і лідерство*. 2019. № 1(9). С. 149–189.
53. Saukh P.Yu, Melnichuk M. S. Tendencies of Desacralization and Symbolism in Spiritual Culture Through the Prism of Modernity Challenges. *Вісн. Житомир. держ. ун-ту імені Івана Франка. Філософські науки*. 2020. Вип. 1(87). С. 5–14.
54. Saukh P. Contemporary Polish and Ukrainian Youth: A Portrait without Ornaments. A comparative Analysis. *The New Educational Review*. 2020. Vol. 62. № 4. P. 11–24. DOI: 0.15804/tner.2020.62.4.01.
55. Saukh I., Saukh P., Mospan N. Innovative discourse of higher and professional education in the exponential technologies and the new business environment. *Education: Modern Discourses*. 2020. № 3. P. 88–97.
56. Slyusarenko O. Academic Ranking – Prerequisite for Implementing Quality Management System in Higher Education Institutions. *Scientific journal. Innovative Solutions in Modern Science*. New York, 2020. № 6 (42). DOI: [https://doi.org/10.26886/2414-634X.6\(42\)2020.3](https://doi.org/10.26886/2414-634X.6(42)2020.3)
57. Ткаченко В. М. Наука й ідеологія в гуманітарній сфері: до оптимізації суспільно-політичного діалогу. *Сусп.-політ. процеси*. 2020. Вип. 1(15). С. 271–276.
58. Ткаченко В. М. Не «війна в Україні», а «війна в Європі» (на полях Мюнхенської конференції з питань безпеки 14–16 лютого 2020 року). *Сусп.-політ. процеси*. 2020. Вип. 1(15). С. 179–219.
59. Трима К. Вплив стейкхолдерів на забезпечення якості вищої освіти: закордонний та вітчизняний досвід. *Innovative and information technologies in educational processes*. Katowice : Publishing House of University of Technology, 2020. P. 73–82.
60. Chalyi O.V. Synergetic dialogue “physics-medicine”: Hexagons in living and inanimate nature. *Journal of Molecular Liquids*. 2020. Vol. 320, Part A, 114293. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.molliq.2020.114293>.
61. Chalyi O., Sysoiev O., Kyrylo Ch., Kryvenko I., Kryshtopa A., Koval B. Synergetic principles of modernization of teaching natural disciplines forms in higher medical education. *The Modern Higher Education Review*. 2020. № 5. P. 31–38. DOI: <https://doi.org/10.28925/2518-7635.2020.5.3>.
62. Shevchenko H., Antonenko T., Safonova I. Positive Personality Education: An Ontological Aspect. *Journal of History Culture and Art Research*. 2020. № 9(1). P. 133–144. DOI: <https://doi.org/10.7596/taksad.v9i1.2432>.
63. Shevchenko H., Antonenko T., Bezuhla M., Safonova I. Students’ Spiritual Security Education. *Journal of History Culture and Art Research*. 2020. № (9)4. P. 98–110. DOI: <https://doi.org/10.7596/taksad.v9i4.2799>.

Патенти, свідоцтва

1. Гриньова М. В., Оніпко В. В., Купріян К. В. Формування дослідницьких компетентностей учнів під час екскурсій із біології : навч.-метод. посіб. Полтава, 2020. 379 с. Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 96981 від 23.03.2020.

2. Загірняк М. В. Підручник «Електромагнітні розрахунки». Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 99853 від 01.07.2020. Діє з 06.07.2020.

3. Загірняк М. В., Поясок Т. Б., Беспарточна О. І. , Токарева А. В. Підручник «Медіапедагогіка». Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 98238 від 18.06.2020.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК 1. ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ ДІЯЛЬНОСТІ НАПН УКРАЇНИ (у таблицях)

- Таблиця 1. Індикатори розвитку НАПН України в 2020 р.
- Таблиця 2. Представлення вчених підвідомчих установ НАПН України в науково-інформаційному просторі у 2020 р.
- Таблиця 3. Електронна бібліотека НАПН України (lib.iitta.gov.ua)
- Таблиця 4. Експериментальна діяльність за рівнями
- Таблиця 5. Упровадження результатів наукових досліджень, завершених у 2020 р. (за видами продукції)
- Таблиця 6. Продукція, підготовлена / опублікована в ході виконання наукових досліджень у 2020 р. (частина I)
- Таблиця 7. Продукція, опублікована в ході виконання наукових досліджень у 2020 р. (частина II: статті)
- Таблиця 8. Продукція, опублікована в ході виконання наукових досліджень у 2020 р. (частина III: тези)
- Таблиця 9. Продукція, підготовлена / опублікована за завершеними у 2020 р. фундаментальними дослідженнями (частина I)
- Таблиця 10. Продукція, опублікована за завершеними у 2020 р. фундаментальними дослідженнями (частина II: статті)
- Таблиця 11. Продукція, опублікована за завершеними у 2020 р. фундаментальними дослідженнями (частина III: тези)
- Таблиця 12. Продукція, підготовлена / опублікована за завершеними у 2020 р. прикладними дослідженнями (частина I)
- Таблиця 13. Продукція, опублікована за завершеними у 2020 р. прикладними дослідженнями (частина II: статті)
- Таблиця 14. Продукція, опублікована за завершеними у 2020 р. прикладними дослідженнями (частина III: тези)
- Таблиця 15. Наукові періодичні видання НАПН України у 2020 р.
- Таблиця 16. Наукові періодичні видання НАПН України, які внесені до Переліку наукових фахових видань України згідно з наказами Міністерства освіти і науки України
- Таблиця 17. Підготовка здобувачів на науковому рівні вищої освіти у 2020 р.
- Таблиця 18. Підготовка здобувачів на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти у 2020 р. (випуск аспірантів)
- Таблиця 19. Підготовка здобувачів на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти у 2020 р. (прийом аспірантів)
- Таблиця 20. Підготовка здобувачів на першому (бакалаврському) і другому (магістерському) рівнях вищої освіти за кошти фізичних та юридичних осіб у 2020 р.
- Таблиця 21. Підвищення кваліфікації для осіб з вищою освітою у 2020 р.

- Таблиця 22. Робота постійно діючих спеціалізованих вчених рад у 2020 р., створених з метою присудження ступеня доктора / кандидата наук
- Таблиця 23. Захист дисертацій на засіданнях спеціалізованих учених рад у 2020 р. за науковими спеціальностями
- Таблиця 24. Робота спеціалізованих учених рад у 2020 р. за науковими спеціальностями
- Таблиця 25. Атестація наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації у 2020 р. за науковими спеціальностями
- Таблиця 26. Кількість дисертаційних тем, розглянутих Міжвідомчою радою з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології у 2020 р.
- Таблиця 27. Кількісний і якісний склад наукових співробітників підвідомчих установ НАПН України
- Таблиця 28. Кількісний і якісний склад науково-педагогічних і педагогічних працівників підвідомчих установ НАПН України
- Таблиця 29. Склад членів Національної академії педагогічних наук України за відділеннями
- Таблиця 30. Організація та проведення науково-практичних масових заходів
- Таблиця 31. Основні показники Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського з формування галузевого інформаційного ресурсу
- Таблиця 32. Основні показники Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського щодо забезпечення доступу користувачів до інформаційного ресурсу
- Таблиця 33. Структура видатків Державного бюджету за 2020 р. у розрізі підвідомчих установ НАПН України
- Таблиця 34. Джерела формування надходжень і використання коштів спеціального фонду у розрізі установ та організацій НАПН України за 2020 р.

Індикатори розвитку НАПН України в 2020 р.

№	Назва індикатора розвитку	І. Якість досліджень і розробок та результативність їх упровадження														УСЬОГО
		Інститут педпедagogіки	Інститут психології імені Г.С. Костюка	Інститут педпедagogічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зв'язна	Інститут проблем виховання	Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	Інститут соціальної та політичної психології	Інститут вищої освіти	Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	Інститут професійно-технічної освіти	Інститут обдарованої дитини	ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського		
1.1	Індекс цитувань (h-індекс) установи	60	110	62	60	–	56	60	52	37	–	48	19	10	52	
1.2	Середній індекс цитувань (h-індекс) учених	5	6	6	5	4	6	22	10	5	3	4	6	4	6	
1.3	Кількість видань НАПН України, які входять до наукометричних баз даних	5	8	4	2	1	4	2	2	2	3	2	–	1	36	
1.4	Кількість інноваційних освітніх, педагогічних і психологічних технологій, розроблених ученими НАПН України	10	14	6	17	22	18	1	2	5	6	3	12	–	116	
1.5	Кількість організацій України, у яких відбулося фактичне впровадження результатів досліджень і розробок, що привело до конкретної інновації	172	91	9	53	86	437	23	105	274	14	29	13	19	1325	

№	Назва індикатора розвитку	Інститут педагогіки	Інститут психології імені Г.С. Костюка	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	Інститут проблем виховання	Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаценка	Інститут соціальної та політичної психології	Інститут вищої освіти	Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	Інститут професійно-технічної освіти	Інститут обдарованої дитини	ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського	Усього
2. Вплив на державну освітню і наукову політику та громадську думку щодо вирішення актуальних проблем гуманітарної сфери суспільного життя															
2.1	Кількість нормативно-правових актів, прийнятих за ініціативи/участі експертів НАПН України	15	8	2	2	21	60	23	–	74	–	–	9	–	214
2.2	Кількість програм, репортажів, виступів у ЗМІ про діяльність НАПН України	6	198	5	7	2	162	2	–	–	3	–	9	1	395
2.3	Кількість публікацій про діяльність НАПН України у друкованих ЗМІ та мережі Інтернет	20	435	60	36	4	72	6	4	85	45	–	306	61	1134
2.4	Відсоток недержавного фінансування	–	–	–	–	6,5	3,63	65	–	–	–	–	–	–	–
3. Дослідницький потенціал науковців															
3.1	Середній вік персоналу	50,8	54	49,7	52	40	50	52,3	48,9	51	44	51	48	51	49,4
3.2	Відсоток штатних наукових працівників за основним місцем роботи	69,8	78,2	93	65	100	98,6	80,6	63,16	81,4	57	81	55	52	74,9

№	Назва індикатора розвитку	Інститут педагогіки	Інститут психології імені Г.С. Костюка	Інститут педагогічної освіти і Івана Зязюна	Інститут проблем виховання	Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаценка	Інститут соціальної та політичної психології	Інститут вищої освіти	Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	Інститут професійно-технічної освіти	Інститут обдарованої дитини	ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського	УСРОГО
3.3	Відсоток керівників наукових підрозділів підвідомчих наукових установ та університету з науковим ступенем доктора наук віком до 45 років	–	12,5	60	–	–	11,1	–	–	16,6	4	–	–	–	8
3.4	Відсоток керівників наукових підрозділів підвідомчих наукових установ та університету з науковим ступенем доктора наук віком 45-60 років	2,4	50	40	13	–	11,1	33,3	20	50	2	15,4	–	–	18,2
3.5	Відсоток за основним місцем роботи докторів і кандидатів наук від кількості штатного за основним місцем роботи наукового персоналу	53,4	55	82,5	67	84,7	68,5	89,7	58,3	91,6	55	36,8	50	46,2	64,5
3.6	Відсоток здобувачів ступеня доктора філософії і доктора наук від загальної чисельності наукових	13,2	1,9	16,2	9	10,8	32,9	6	13,8	2,2	13	0,36	–	–	9,2

№	Назва індикатора розвитку	Інститут педпсихології	Інститут психології імені Г.С. Костюка	Інститут педагогічної освіти і Івана Зязюна	Інститут проблем виховання	Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	Інститут соціальної та політичної психології	Інститут вищої освіти	Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	Інститут професійно-технічної освіти	Інститут обдарованої дитини	ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського	УСЬОГО
3.7	працівників за основним місцем роботи Середнє значення конкурсу на вступ в аспірантуру/докторантуру за державним замовленням	-2	-2	-/-	-/-	10/-	6/-	-/-	5/-	4/-	1/-	-/-	-/-	-/-	4,3/2
3.8	Кількість захищених у звітному році аспірантів/докторантів установи, у тому числі з урахуванням випуску минулих років	-/-	4/4	3/3	1/2	-/-	5/-	1/1	-/-	2/3	1/-	1/-	-/-	-/-	18/13
3.9.1	Кількість спеціалізованих учених рад і спеціальностей, за якими захищаються дисертації	2/5	2/6	2/3	1/2	2/2	1/3	1/2	1/1	1/1	-/-	1/2	-/-	-/-	14/27
3.9.2	Кількість разових спеціалізованих учених рад і спеціальностей, за якими захистилися дисертації у разових спеціалізованих вчених радах	-/-	2/1	4/1	-/-	-/-	1/1	-/-	1/1	1/1	-/-	-/-	-/-	-/-	9/3

№	Назва індикатора розвитку	Інститут педпсихології	Інститут психології імені Г.С. Костюка	Інститут педагогічної освіти і Івана Зязюна	Інститут проблем виховання	Інститут спеціальної педагогіки імені Миколи Ярмаченка	Інститут соціальної та політичної психології	Інститут вищої освіти	Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	Інститут професійно-технічної освіти	Інститут обдарованої дитини	ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського	Усього
		9	6	5	3	3	5	6	5	5	3	11	2	2	65
4. Конкурентоспроможність, імідж у суспільстві та освітньо-науковому просторі															
4.1	Кількість публікацій у зарубіжних виданнях (включаючи, матеріали конференцій)	164	134	29	71	15	35	26	41	25	17	90	6	15	668
4.2	Відсоток публікацій у зарубіжних виданнях (включаючи, матеріали конференцій) із загальної кількості публікацій працівників НАПН України	12	11	9	21	13	10	17	33	14	13	15	10	8	14
4.3	Кількість публікацій англійською та іншими іноземними мовами	123	117	41	68	12	39	24	47	32	23	108	4	11	649
4.4	Відсоток публікацій англійською та іншими іноземними мовами із загальної кількості публікацій працівників НАПН України	9	14	12	20	11	11	15	37	18	17	18	7	6	15

№	Назва індикатора розвитку	Інститут педагогіки	Інститут психології імені Г.С. Костюка	Інститут педагогічної освіти і Івана Зязюна	Інститут проблем виховання	Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаценка	Інститут соціальної та політичної психології	Інститут вищої освіти	Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	Інститут професійно-технічної освіти	Інститут обдарованої дитини	ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського	УСРОГО
4.5	Кількість публікацій у виданнях, які входять до наукометричних баз даних	196	123	53	76	7	100	51	118	60	48	46	19	44	941
4.6	Відсоток публікацій у виданнях, які входять до наукометричних баз даних із загальної кількості публікацій працівників НАПН України	15	10	16	36	6	27	33	31	33	36	8	66	22	26
4.7	Кількість видань НАПН України, заснованих та/або виданих спільно з зарубіжними партнерами	10	3	1	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	17
4.8	Кількість структурованих докторських програм з подвійними дипломами (спільно із зарубіжними партнерами)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.9	Кількість міжнародних освітніх та наукових проєктів	1	6	5	-	1	6	5	-	1	-	3	1	-	29

№	Назва індикатора розвитку	Інститут педагогіки	Інститут психології імені Г.С. Костюка	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	Інститут проблем виховання	Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаценка	Інститут соціальної та політичної психології	Інститут вищої освіти	Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	Інститут професійно-технічної освіти	Інститут обдарованої дитини	ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського	УСРОГО
4.10	Кількість учених – членів іноземних академій, міжнародних наукових товариств	3	29	1	-	-	9	5	1	1	1	6	-	2	58
4.11	Кількість учених, які беруть участь у міжнародній експертній діяльності	3	14	2	-	-	3	5	2	5	1	3	-	1	39
4.12	Кількість учених, які вийджали за кордон з метою стажування, навчання, підвищення кваліфікації, викладацької роботи, проведення наукових досліджень	-	27	3	1	-	7	1	-	-	-	11	-	-	50
4.13	Кількість зарубіжних видань, у яких учені беруть участь як члени редколегій, рецензенти	9	10	5	1	2	9	14	3	-	2	12	-	-	67
4.14	Кількість наукових заходів, організованих спільно із зарубіжними партнерами	11	8	9	1	3	10	17	1	4	-	6	5	-	75

№	Назва індикатора розвитку	Інститут педагогіки	Інститут психології імені Г.С. Костюка	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	Інститут проблем виховання	Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаценка	Інститут соціальної та політичної психології	Інститут вищої освіти	Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	Інститут професійно-технічної освіти	Інститут обдарованої дитини	ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського	УСРОГО
4.15	Кількість членів НАН України та національних галузевих академій наук серед працівників НАПН України за основним місцем роботи	–	7	–	1	2	5	3	–	3	–	1	1	2	25
4.16	Кількість лауреатів Державних премій в галузі науки і техніки, освіти та ін. серед працівників НАПН України	–	–	–	–	–	7	–	1	–	–	–	–	–	8
4.17	Кількість отриманих державних стипендій видатним діячам науки	–	–	–	–	–	–	1	–	1	1	–	–	–	3
4.18	Кількість отриманих іменних стипендій Верховної Ради України для молодих учених – докторів наук	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
4.19	Кількість отриманих стипендій Кабінету Міністрів України для молодих вчених	2	1	–	–	–	2	–	1	–	–	–	–	–	6

№	Назва індикатора розвитку	Інститут педагогіки	Інститут психології імені Г.С. Костюка	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	Інститут соціальної та політичної психології	Інститут вищої освіти	Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	Інститут професійно-технічної освіти	Інститут обдарованої дитини	ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського	УСРОГО
4.20	Кількість отриманих державних іменних стипендій найкращим молодим вченим для увічнення подій Революції Гідності та вшанування подвигу Героїв України – Героїв Небесної Сотні	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
4.21	Кількість отриманих премій Президента України для молодих вчених	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
4.22	Кількість отриманих премій Верховної Ради України молодим ученим	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.23	Кількість отриманих Державних премій України в галузі науки і техніки	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
4.24	Кількість отриманих Державних премій України в галузі освіти	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

№	Назва індикатора розвитку	5. Упровадження результатів наукових досліджень та експериментальних розробок														УСЬОГО
		Інститут педагогіки	Інститут психології імені Г.С. Костюка	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	Інститут проблем виховання	Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	Інститут соціальної та політичної психології	Інститут вищої освіти	Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	Інститут професійно-технічної освіти	Інститут обдарованої дитини	ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського		
5.1	Кількість опублікованої офіційної, наукової, виробничо-практичної, навчальної та довідкової продукції	130	54	27	9	27	337	8	22	10	5	296	5	9	939	
5.2	Кількість продукції НАПН України з грифом МОН України	73	4	–	–	15	–	–	–	1	–	5	–	–	98	
5.3	Кількість авантажень наукових праць, що розміщені в Електронній бібліотеці НАПН України та на сайтах підвідомчих установ	707294	243307	307452	173803	317225	66456	9751	66613	205579	28161	84540	115710	41940	2367831	
5.4	Кількість експериментальних закладів, установ, організацій	401	84	28	172	178	322	–	105	96	4	–	34	–	1424	

Представлення вчених підвідомчих установ НАПН України в науково-інформаційному просторі у 2020 р.

Назва підвідомчої установи, закладу НАПН України	ORCID iD		Профілі в Google Scholar		Індекс Гірша (згідно з наявними у Google Scholar бібліометричними портретами)			Представлення у системі «Бібліометрика української науки», осіб
	кількість, осіб	частка у загальній кількості, %	кількість, осіб	частка у загальній кількості, %	кількість осіб, індекс Гірша яких ≤ 10	кількість осіб, індекс Гірша яких у межах 11-19	кількість осіб, індекс Гірша яких ≥ 20	
Інститут педагогіки	125	78,6	126	79,2	101	22	3	83
Інститут психології імені Г.С. Костюка	143	100	143	100	127	11	5	143
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	39	90,7	41	95,3	33	7	1	18
Інститут проблем виховання	65	98,5	66	100	59	5	2	65
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	46	100	46	100	43	3	–	46
Інститут соціальної та політичної психології	61	82,4	63	85,1	56	6	1	59
Інститут вищої освіти	33	91,7	34	94,4	26	7	1	29
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	36	63,2	57	100	29	21	7	57
Інститут професійно-технічної освіти	43	100	43	100	37	5	1	40
Інститут обдарованої дитини	43	79,6	37	68,5	34	3	–	28
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	102	75,0	124	91,2	105	13	6	80
Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи	20	100	20	100	18	2	–	20
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського	40	88,9	40	88,9	37	2	1	40
Усього	796	–	840	–	705	107	28	708

Електронна бібліотека НАПН України (lib.iitta.gov.ua)

Назва підвідомчої установи, закладу НАПН України	Кількість ресурсів		Кількість завантажень	
	усього	у т.ч. додано у звітному році	усього	у т.ч. у звітному році
Інститут педагогіки	5946	1294	1668742	685644
Інститут психології імені Г.С. Костюка	2104	176	673376	243307
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	1596	176	343923	255166
Інститут проблем виховання	1297	55	436641	173803
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	1090	33	824092	317225
Інститут соціальної та політичної психології	736	112	164454	66456
Інститут вищої освіти	192	9	29122	8387
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	1661	336	178369	66613
Інститут професійно-технічної освіти	2286	33	471794	205579
Інститут обдарованої дитини	304	25	95927	28161
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	1014	407	214079	84540
Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи	168	50	264891	115710
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського	638	112	117693	38935
Усього	19032	2818	5483103	2289526

Експериментальна діяльність за рівнями

Установа	Складники та рівні освіти										Кількість експериментів за рівнями				Кількість експериментальних закладів освіти, установ організацій				Охоплено напрямів		
	Усього	Дошкільна освіта	Початкова освіта	Базова середня освіта	Профільна середня освіта	Позашкільна освіта	Спеціалізована освіта	Професійна (професійно-технічна) освіта	Фахова першочасна освіта	Вища освіта	Освіта дорослих, зокрема післядипломна освіта	серед них			Усього	затверджено					
												Академічний	Післядипломний НАЦН України	Структурного підрозділу		МОН України	Облашними, кінськими органами	Місцевими органами управління освітою		За укладами	
Інститут педагогіки	19	10	12	14	13	10	10	10	10	10	10	14	–	5	401	356	11	–	–	34	2
Інститут психології імені Г.С. Костюка	9	3	3	5	–	–	–	–	5	2	2	1	–	8	84	5	–	–	–	79	4
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Язюна	4	–	–	–	–	–	–	–	2	2	2	–	–	–	28	–	–	–	–	28	3
Інститут проблем виховання	14	2	–	8	–	3	–	–	1	1	1	4	–	7	172	65	14	–	–	93	3
Інститут спеціальної педагогіки та психології імені Миколи Ярмаченка	8	3	7	4	1	1	–	–	2	1	1	1	–	–	178	65	20	–	–	93	1
Інститут соціальної і політичної психології	8	3	2	2	2	2	–	–	3	2	2	5	2*	–	322	210	–	–	87	25	2
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	3	–	1	–	–	–	–	–	2	–	–	1	–	–	105	94	–	–	–	11	1
Інститут професійно-технічної освіти	14	–	–	–	–	–	14	–	–	–	–	7	–	5	96	24	2	–	–	70	2
Інститут обдарованої дитини	1	–	–	1	–	1	–	–	–	–	–	–	–	1	4	–	–	–	–	4	1
Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи	5	3	4	2	1	–	–	–	–	–	4	2	–	3	34	17	–	–	–	17	3
Усього	85	24	29	36	17	17	10	26	10	25	22	35	2	24	1424	836	47	87	454	15	–
Частка від загальної кількості, %	100	28,2	34,1	42,4	20,0	20,0	11,8	30,6	11,8	29,4	25,9	41,2	2,4	28,2	100	58,7	3,3	6,1	31,9	–	–

* Академічний експеримент має статус всеукраїнського.

Упровадження результатів наукових досліджень, завершених у 2020 р.
(за видами продукції)

№ з/п	Установа-виконавець наукового дослідження	Завершено наукових досліджень (одиниць)	Результати наукових досліджень												Упровадження наукових результатів				Розпочато наукових досліджень за результатами завершених робіт		
			Офіційна продукція	Наукова продукція	Виробничо-практична продукція	Навчальна продукція	Довідкова продукція	Усього	Державні стандарти освіти, навчальні плани	Аналітичні матеріали, матеріали до державних доповідей	Експертні висновки	Рекомендації міжнародних, всеукраїнських конференцій	підготовлено	упроваджено	підготовлено	упроваджено	підготовлено	упроваджено			
1.	Інститут педагогіки	15	–	5	1	22	5	28	16	–	–	55	2	2	1	1	34	34	9	9	14
2.	Інститут психології імені Г.С. Костюка	8	–	8	8	3	–	–	–	–	11	–	–	4	4	3	3	3	6	6	7
3.	Інститут проблем виховання	3	–	1	1	8	–	–	–	–	9	1	1	15	15	30	30	30	44	44	2
4.	Інститут спеціальної педагогіки та психології імені Миколи Ярмаченка	8	–	3	1	18	12	34	14	1	1	56	–	–	–	6	6	6	8	8	7

Продукція, підготовлена/опублікована в ході виконання наукових досліджень у 2020 р. (одиниць)
(частина I)

	Офіційна продукція				Наукова продукція				Виробничо-практична продукція				Навчальна продукція				Довідкова продукція				Усього							
	у тому числі				у тому числі				у тому числі				у тому числі				у тому числі											
	Усього	стандартні інструкції	нормативні, нормативно-інструктивні видання	інше	Усього	видані за кордоном	препринти	збірники наукових праць	інше	Усього	практичні посібники	методичні посібники	методичні рекомендації	практичні поради	інше	Усього	навчальні програми	підручники	навчальні посібники (навчально-методичні, навчально-наочні, посібники, атласи, засоби навчання)	(навчально-наочні і прові навчальні карти, інше		Усього	енциклопедії (енциклопедичні мовні, лінгвістичні)	словники	довідники	каталогі	інше	
Підготовлено продукцію З них друковані та електронні видання	-	-	-	-	5	3	-	2	-	22	5	12	4	-	1	24	11	5	8	-	-	-	-	-	-	-	-	51
	-	-	-	-	1	-	-	1	-	3	1	2	-	-	-	14	11	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	18
Інститут педагогіки																												
Підготовлено продукцію З них друковані та електронні видання	-	-	-	-	50	6	-	-	44	3	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	53
	-	-	-	-	50	6	-	-	44	3	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	53
Інститут психології імені Г.С. Костюка																												
Підготовлено продукцію З них друковані та електронні видання	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Язюна																												
Підготовлено продукцію З них друковані та електронні видання	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	4	-	-	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Інститут проблем виховання																												
Підготовлено продукцію З них друковані та електронні видання	-	-	-	-	1	1	-	-	-	8	1	3	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9
	-	-	-	-	1	1	-	-	-	6	-	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7

	Офіційна продукція				Наукова продукція				Виробничо-практична продукція				Навчальна продукція				Довідкова продукція										
	Усього	у тому числі			Усього	у тому числі			Усього	у тому числі			Усього	у тому числі			Усього	у тому числі									
		стандарти	інструкції	нормативні, нормативно-інструктивні видання		інше	монографії	видані за кордоном		препринти	збірники наукових праць	інше		практичні посібники	методичні рекомендації	практичні поради		інше	навчальні програми	підручники	навчально-методичні, навчальні наочні посібники, хрестоматії, засоби навчання	(навчально-наочні і прові	посібники, атласи; навчальні карти, інші	енциклопедії (енциклопедичні мовні, лінійні)	словники	довідники	каталоги
Підготовлено продукцію	-	-	-	5	1	-	-	3	1	4	-	1	3	-	3	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	12	
З них друківані та електронні видання	-	-	-	4	1	-	-	3	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	
Інститут обдарованої дитини																											
Підготовлено продукцію	-	-	-	2	2	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	
З них друківані та електронні видання	-	-	-	2	2	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	
Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи																											
Підготовлено продукцію	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	
З них друківані та електронні видання	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського																											
Підготовлено продукцію	3	3	-	103	27	-	-	10	-	59	10	5	23	-	6	56	2	24	-	5	15	-	1	2	-	236	
З них друківані та електронні видання	3	3	-	107	33	-	2	67	5	34	10	7	12	-	5	31	2	11	-	5	14	-	-	2	-	189	
Усього																											

Продукція, опублікована в ході виконання наукових досліджень у 2020 році
(частина II: статті)

Найменування підвідомчої установи	Кількість статей (одиниці)										у тому числі за мовами:					
	у тому числі за видами видань:										Українська	англійська	польська	інші		
	наукові періодичні видання					зарубіжні									матеріали конференцій	
	усього	внесені до Переліку наукових фахових видань України	з них:			усього	індекуються у Scopus і Web of Science Core Collection	індекуються в інших науко-метричних базах даних (окрім статей, які враховано у графі 8)	усього	з них індекуються у Scopus і Web of Science Core Collection					з них індекуються у Scopus і Web of Science Core Collection	
індекуються у Scopus і Web of Science Core Collection			індекуються в інших науко-метричних базах даних (окрім статей, які враховано у графі 5)	індекуються у Scopus і Web of Science Core Collection												
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15		
Інститут педагогіки	184	152	144	8	144	32	32	–	–	–	114	60	–	10		
Інститут психології імені Г.С.Костюка	493	178	110	2	69	62	16	39	241	–	375	53	–	65		
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	113	55	29	4	14	25	10	11	33	–	77	34	2	–		
Інститут проблем виховання	213	61	54	2	33	52	19	22	90	–	169	44	–	–		
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Яремченка	106	84	53	–	31	9	7	2	13	–	95	11	–	–		
Інститут соціальної та політичної психології	131	95	85	1	85	14	5	8	22	1	108	13	–	10		
Інститут вищої освіти	103	51	40	3	24	16	7	8	37	3	79	22	–	2		
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	126	85	77	19	58	41	41	–	–	–	79	47	–	–		

Кількість статей (одиночі)															
Найменування підвідомчої установи	у тому числі за видами видань:					у тому числі за мовами:									
	наукові періодичні видання					матеріали конференцій		Українська		англійська		польська		інші	
	вітчизняні, у т.ч. з зарубіжними партнерами					зарубіжні		з них індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection		з них індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection					
	усього		з них:		з них:		усього		усього		усього		усього		усього
внесені до Переліку наукових фахових видань України		індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection		індексуються в інших науко-метричних базах даних (окрім статей, які враховано у графі 5)		індексуються в інших науко-метричних базах даних (окрім статей, які враховано у графі 8)		індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection		індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
Інститут професійно-технічної освіти	48	27	25	2	25	21	10	11	-	-	22	25	-	1	
Інститут обдарованої дитини	135	83	37	6	35	16	5	-	36	2	111	21	-	3	
Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи	59	29	16	-	16	3	3	-	33	-	58	1	-	-	
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О.Сухомлинського	137	37	27	1	36	7	1	6	93	-	127	10	-	-	
Усього	1848	937	697	48	570	298	156	107	598	6	1414	341	2	91	

Продукція, опублікована в ході виконання наукових досліджень у 2020 р.
(частина III: тези доповідей)

Найменування відповідної установи	Кількість тез доповідей (одиниці)											
	усього	у тому числі за видами науково-практичних заходів:			у тому числі за мовами:			інші, усього	Українська	англійська	інші	
		всеукраїнські, усього	усього	міжнародні		Українська	англійська					інші
				у т.ч. за місцем проведення: в Україні	за кордоном							
Інститут педагогіки	1046	450	596	458	138	998	39	9				
Інститут психології імені Г.С.Костюка	412	183	160	138	22	394	9	9				
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	158	62	63	55	8	153	4	1				
Інститут проблем виховання	135	77	41	37	5	126	9					
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	47	22	25	12	13	46	1					
Інститут соціальної та політичної психології	148	43	74	58	16	136	9	1	2			
Інститут вищої освіти	46	21	25	20	5	39	5		2			
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	188	113	65	62	3	183	5					
Інститут професійно-технічної освіти	80	44	37	37		80						
Інститут обдарованої дитини	27	12	11	11		25	2					
Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи	33	11	19	18	1	32	1					
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О.Сухомлинського	9	3	6	1	5	8	1					
Усього	2329	1041	1122	907	216	2220	85	2	22			

Продукція, підготовлена/опублікована за завершеними у 2020 р. фундаментальними дослідженнями
(частина І)

	Офіційна продукція			Наукова продукція			Виробничо-практична продукція			Навчальна продукція			Довідкова продукція											
	у тому числі			у тому числі			у тому числі			у тому числі			у тому числі											
	Усього	стандартні інструкції	нормативні, нормативно-інструктивні видання	Усього	видані за кордоном	препринти	збірники наукових праць	Усього	практичні посібники	методичні рекомендації	практичні поради	Інше	Усього	навчальні програми	навчальні посібники (навчально-методичні, навчальні наочні, посібники, хрестоматії, практикуми, засоби навчання (навчально-наочні засоби, картки, атласи, навчальні проєкти, електронні засоби (навичально-наочні засоби зшиті) та ін.)	Інше	Усього	енциклопедії (енциклопедичні словники)	мовні, лінгвістичні словники	довідники	каталоги	Інше		
Підготовлено продукцію	-	-	-	3	3	-	-	2	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
З них друковані та електронні видання	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Інститут педагогіки																								
Інститут психології імені Г.С. Костюка																								
Підготовлено продукцію	-	-	-	8	8	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10
З них друковані та електронні видання	-	-	-	8	8	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10
Інститут проблем виховання																								
Підготовлено продукцію	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
З них друковані та електронні видання	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2

	Офіційна продукція			Наукова продукція			Виробничо-практична продукція			Навчальна продукція				Довідкова продукція				Усього													
	у тому числі			у тому числі			у тому числі			у тому числі				у тому числі																	
	Усього	стандартні	інструкції	нормативні, нормативно-інструктивні видання	Інше	Усього	монографії	видані за кордоном	препринти	збірники наукових праць	Інше	Усього	практичні посібники	методичні посібники	методичні рекомендації	практичні поради	Інше		Усього	навчальні програми	підручники	навчальні посібники (навчально-методичні, навчальні наочні посібники, хрестоматії, практикуми, засоби навчання (навчально-наочні засоби, електронні засоби (карти, електронні засоби (навичально-наочні засоби зовнішні)	Інше	Усього	енциклопедії (енциклопедичні словники)	мовні, лінгвістичні словники	довідники	каталоги	Інше		
Інститут спеціальної педагогіки імені Миколи Ярмаченка																															
Підготовлено продукцію	-	-	-	-	-	3	3	-	-	-	9	5	4	-	-	18	4	-	14	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	31
З них друковані та електронні видання	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	5	5	-	-	-	8	2	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14	
Інститут соціальної і політичної психології																															
Підготовлено продукцію	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	
З них друковані та електронні видання	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Інститут вищої освіти																															
Підготовлено продукцію	-	-	-	-	-	8	4	-	4	-	4	-	-	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	
З них друковані та електронні видання	-	-	-	-	-	4	-	-	4	-	4	-	-	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання																															
Підготовлено продукцію	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	2	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	

	Офіційна продукція			Наукова продукція			Виробничо-практична продукція			Навчальна продукція					Довідкова продукція					Усього												
	у тому числі			у тому числі			у тому числі			у тому числі					у тому числі																	
	Усього	стандартні	інструкції	нормативні, нормативно-інструктивні видання	Інше	Усього	монографії	видані за кордоном	препринти	збірники наукових праць	Інше	Усього	практичні посібники	методичні посібники	методичні рекомендації	практичні поради	Інше	Усього	навчальні програми		підручники	навчальні посібники (навчально-методичні, навчальні наочні посібники, хрестоматії, практикуми, посібники, навчальні записи)	засоби навчання (навчально-наочні проєкти, електронні засоби навчального призначення та ін.)	Інше	Усього	енциклопедії (енциклопедичні словники)	мовні, лінгвістичні словники	довідники	каталоги	Інше		
3 нх друковані та електронні видання	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Інститут обдарованої дитини																																
Підготовлено продукцію	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
3 нх друковані та електронні видання	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
Усього																																
Підготовлено продукцію	-	-	-	-	-	27	23	-	4	-	21	2	9	10	-	-	20	5	-	15	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	69	
3 нх друковані та електронні видання	-	-	-	-	-	17	13	-	4	-	14	-	8	6	-	-	8	2	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	39	

Продукція, опублікована за завершеними у 2020 р. фундаментальними дослідженнями
(частина II: статті)

Найменування підвідомчої установи	Кількість статей (одиниці)										у тому числі за мовами:			
	у тому числі за видами видань:										Українська	англійська	польська	інші
	наукові періодичні видання					зарубіжні								
	усього	3 них:			усього	3 них:			усього	з них індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection				
внесені до Переліку наукових фахових видань України		індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection	індексуються в інших науко-метричних базах даних (окрім статей, які враховано у графі 5)	індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection		індексуються в інших науко-метричних базах даних (окрім статей, які враховано у графі 8)								
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Інститут педагогіки	135	107	102	5	102	27	20	-	4	-	94	38	3	-
Інститут психології імені Г.С.Костюка	609	270	176	5	88	88	4	80	226	-	513	44	-	52
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Інститут проблем виховання	26	19	14	-	5	6	2	4	1	1	25	1	-	-
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	53	45	22	-	23	4	4	-	4	-	47	6	-	-
Інститут соціальної та політичної психології	38	19	18	1	10	9	3	5	10	-	27	8	-	3
Інститут вищої освіти	217	148	87	5	83	26	5	19	43	4	165	45	-	7
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	182	115	100	24	76	67	67	-	-	-	106	76	-	-

Кількість статей (одиниці)														
Найменування підвідомчої установи	у тому числі за видами видань:						у тому числі за мовами:							
	наукові періодичні видання						матеріали конференцій		Українська	англійська	польська	інші		
	вітчизняні, у т.ч. з зарубіжними партнерами		зарубіжні				усього	з них індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection						
	усього	внесені до Переліку наукових фахових видань України	з них:		усього	індексуються в інших науко-метричних базах даних (окрім статей, які враховано у графі 5)			індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection	індексуються в інших науко-метричних базах даних (окрім статей, які враховано у графі 8)				
4			5	6			7	8			9			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Інститут професійно-технічної освіти	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Інститут обдарованої дитини	82	49	47	2	23	-	-	-	-	24	74	8	-	-
Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О.Сухомлинського	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Усього	1342	772	566	42	410	227	105	108	288	29	1051	226	3	62

Продукція, опублікована за завершеними у 2020 р. фундаментальними дослідженнями
(частина III: тези доповідей)

Найменування відповідної установи	Кількість тез доповідей (одиниць)												
	усього	у тому числі за видами науково-практичних заходів:			у тому числі за мовами:			інші, усього	Українська	англійська	польська	інші	
		всеукраїнські, усього	усього	міжнародні		Українська	англійська						польська
				у т.ч. за місцем проведення: в Україні	за кордоном								
Інститут педагогіки	412	155	256	209	47	1	405	7	–	–	–		
Інститут психології імені Г.С.Костюка	578	329	201	182	19	48	566	6	1	5	–		
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–		
Інститут проблем виховання	41	10	13	10	3	18	39	2	–	–	–		
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	21	3	18	8	10	–	16	5	–	–	–		
Інститут соціальної та політичної психології	49	13	21	18	3	15	41	8	–	–	–		
Інститут вищої освіти	100	57	43	38	5	–	86	11	–	3	–		
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	233	97	74	65	9	62	225	8	–	–	–		
Інститут професійно-технічної освіти	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–		
Інститут обдарованої дитини	18	3	12	10	2	3	17	1	–	–	–		
Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–		
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О.Сухомлинського	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–		
Усього	1452	667	638	540	98	147	1395	48	1	8	–		

Продукція, підготовлена/опублікована за завершеними у 2020 р. прикладними дослідженнями
(частина I)

	Офіційна продукція			Наукова продукція			Виробничо-практична продукція				Навчальна продукція				Довідкова продукція					Усього											
	у тому числі			у тому числі			у тому числі				у тому числі				у тому числі																
	Усього	стандартні інструкції	нормативні, нормативно-інструктивні видання	Усього	КІКВУсього	видані за кордоном	препринти	збірники наукових праць	Інше	Усього	практичні посібники	методичні посібники	методичні рекомендації	практичні поради	Інше	Усього	навчальні програми	підручники	навчальні посібники (навчально-методичні, навчальні наочні посібники, хрестоматії, практикуми, робочі зошити)		засоби навчання (навчально-наочні проєкти, посібники, атласи, навчальні карти, електронні засоби навчального призначення та ін.)	Інше	Усього	енциклопедії (енциклопедичні словники)	мовні, лінгвістичні словники	довідники	каталоги	Інше			
Підготовлено продукцію	-	-	-	1	-	-	1	-	-	18	4	11	3	-	-	27	10	6	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	46	
З них друковані та електронні видання	-	-	-	1	-	-	1	-	-	3	1	2	-	-	-	16	10	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20		
Інститут педагогіки																															
Інститут проблем виховання																															
Підготовлено продукцію	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	
З них друковані та електронні видання	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	
Інститут спеціальної педагогіки імені Миколи Ярмаченка																															
Підготовлено продукцію	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	6	2	-	-	16	8	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	24	

	Офіційна продукція			Наукова продукція			Виробничо-практична продукція				Навчальна продукція				Довідкова продукція				Усього							
	у тому числі			у тому числі			у тому числі				у тому числі				у тому числі											
	Усього	стандарти	інструкції	нормативні, нормативно-інструктивні видання	Інше	Усього	практичні посібники	методичні посібники	методичні рекомендації	практичні поради	Інше	Усього	навчальні програми	підручники	навчальні посібники (навчально-методичні, навчальні наочні посібники, хрестоматії, практикуми, робочі зошити)	засоби навчання (навчально-наочні проєкти, посібники, атласи, навчальні карти, електронні засоби навчального призначення та ін.)	Інше	Усього		енциклопедії (енциклопедичні словники)	мовні, лінгвістичні словники	довідники	каталоги	Інше		
3 нх друковані та електронні видання	-	-	-	-	-	7	6	1	-	-	-	6	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання																										
Підготовлено продукцію	-	-	-	-	-	2	1	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
3 нх друковані та електронні видання	-	-	-	-	-	2	1	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Інститут професійно-технічної освіти																										
Підготовлено продукцію	-	-	-	-	-	7	1	3	-	-	-	7	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8
3 нх друковані та електронні видання	-	-	-	-	-	7	1	3	-	-	-	7	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8
Усього																										
Підготовлено продукцію	-	-	-	-	-	40	4	20	13	-	3	44	18	6	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	85
3 нх друковані та електронні видання	-	-	-	-	-	24	1	11	9	-	3	23	13	3	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	48

Продукція, опублікована за завершеними у 2020 р. прикладними дослідженнями
(частина II: статті)

Найменування підвідомчої установи	Кількість статей (одиночі)										у тому числі за мовами:			
	у тому числі за видами видань:										Українська	англійська	польська	інші
	наукові періодичні видання					зарубіжні								
	усього	3 них:			усього	3 них:			усього	з них індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection				
внесені до Переліку наукових фахових видань України		індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection	індексуються в інших науко-метричних базах даних (окрім статей, які враховано у графі 5)	усього		індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection	індексуються в інших науко-метричних базах даних (окрім статей, які враховано у графі 8)							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Інститут педагогіки	172	148	140	6	2	24	20	7	4	2	145	25	-	2
Інститут психології імені Г.С.Костюка	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Інститут проблем виховання	75	13	12	-	2	8	-	2	54	-	58	17	-	-
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Яримченка	53	39	31	-	8	5	3	2	9	-	48	5	-	-
Інститут соціальної та політичної психології	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Інститут вищої освіти	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	46	33	26	8	18	13	13	-	-	-	33	13	-	-

Кількість статей (одиниці)														
Найменування підвідомчої установи	у тому числі за видами видань:						у тому числі за мовами:							
	наукові періодичні видання						матеріали конференцій		Українська	англійська	польська	інші		
	вітчизняні, у т.ч. з зарубіжними партнерами		зарубіжні				усього	з них індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection						
	усього	внесені до Переліку наукових фахових видань України	з них:		з них:				усього	з них індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection				
індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection			індексуються в інших науко-метричних базах даних (окрім статей, які враховано у графі 5)	індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection	індексуються в інших науко-метричних базах даних (окрім статей, які враховано у графі 8)									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Інститут професійно-технічної освіти	4	3	-	-	3	1	1	-	-	-	2	2	-	-
Інститут обдарованої дитини	3	2	2	-	-	-	-	-	1	-	3	-	-	-
Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О.Сухомлинського	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Усього	354	238	211	14	34	51	37	11	68	2	289	63	-	2

Продукція, опублікована за завершеними у 2020 р. прикладними дослідженнями
(частина III: тези доповідей)

Найменування відповідної установи	Кількість тез доповідей (одиниць)									
	усього	у тому числі за видами науково-практичних заходів:			інші, усього	у тому числі за мовами:				
		всукраїнські, усього	усього	міжнародні		українська	англійська	польська	інші	
				у т.ч. за місцем проведення: в Україні за кордоном						
Інститут педагогіки	1070	543	506	405	98	1047	22	–	1	
Інститут психології імені Г.С.Костюка	1	–	1	–	1	–	–	–	1	
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
Інститут проблем виховання	54	26	14	14	–	48	6	–	–	
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	26	19	7	4	3	25	1	–	–	
Інститут соціальної та політичної психології	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
Інститут вищої освіти	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	119	43	27	27	–	118	1	–	–	
Інститут професійно-технічної освіти	14	7	7	7	–	14	–	–	–	
Інститут обдарованої дитини	1	–	1	1	–	1	–	–	–	
Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О.Сухомлинського	–	–	–	–	–	–	–	–	–	
Усього	1285	638	563	458	102	1253	30	–	2	

Наукові періодичні видання НАПН України у 2020 р.

Засновник (співзасновник) періодичного видання	Усього	Наукові журнали	Збірники наукових праць	Електронні видання
Національна академія педагогічних наук України	2	<ul style="list-style-type: none"> • Education: Modern Discourses / Освіта: сучасні дискурси (ISSN-L 2617-3107) 	<ul style="list-style-type: none"> – 	<ul style="list-style-type: none"> • Вісник Національної академії педагогічних наук України (ISSN-L 2707-305X)
Інститут педагогіки	9	<ul style="list-style-type: none"> • Український педагогічний журнал (ISSN-L 2411-1317) • Комп'ютер у школі та сім'ї (ISSN-L 2307-9851) • Українська мова і література в школі • Studies in Comparative Education / Порівняльно-педагогічні студії (ISSN-L 2306-5532) • Історико-педагогічний альманах (ISSN-L 2307-4833) 	<ul style="list-style-type: none"> • Проблеми сучасного підручника (ISSN-L 2411-1309) • Педагогічний дискурс (ISSN-L 2309-9127) • Педагогічна освіта: теорія і практика (ISSN-L 2309-9763) 	<ul style="list-style-type: none"> • Народна освіта
Інститут психології імені Г.С. Костюка	9	<ul style="list-style-type: none"> • Організаційна психологія. Економічна психологія (ISSN-L 2411-3190) • Психологічний часопис (ISSN-L 2414-0023) • Психологія і особистість (ISSN-L 2226-4078) • Освіта та розвиток обдарованої особистості (ISSN-L 2309-3935) • Директор школи, ліцею, гімназії (ISSN-L 2309-7744) 	<ul style="list-style-type: none"> • Актуальні проблеми психології (ISSN-L 2072-4772) • Проблеми сучасної психології (ISSN-L 2227-6246) • Проблеми сучасної психології (ISSN-L 2310-4368) 	<ul style="list-style-type: none"> • Технології розвитку інтелекту (ISSN-L 2223-0521)

Засновник (співзасновник) періодичного видання	Усього	Наукові журнали	Збірники наукових праць	Електронні видання
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	5	<ul style="list-style-type: none"> Comparative Professional Pedagogy / Порівняльна професійна педагогіка (ISSN-L 2308-4081) Вісник Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття» (ISSN-L 2708-2156) Мистецтво та освіта (ISSN-L 2308-8885) 	<ul style="list-style-type: none"> Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи (ISSN-L 2308-6386) Естетика і етика педагогічної дії (ISSN-L 2226-4051) 	<ul style="list-style-type: none"> Імідж сучасного педагога (ISSN-L 2522-9729)
Інститут проблем виховання	3	<ul style="list-style-type: none"> Мистецтво та освіта (ISSN-L 2308-8885) 	<ul style="list-style-type: none"> Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді (ISSN-L 2308-3778) Теорія і методика хортингу (ISSN-L 2410-5317) 	–
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	2	<ul style="list-style-type: none"> Особлива дитина: навчання та виховання (ISSN-L 2312-2781) 	<ul style="list-style-type: none"> Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови (ISSN-L 2313-4011) 	–
Інститут соціальної та політичної психології	4	<ul style="list-style-type: none"> Психологічні перспективи (ISSN-L 2227-1376) 	<ul style="list-style-type: none"> Наукові студії із соціальної та політичної психології (ISSN-L 2309-8287) Проблеми політичної психології (ISSN-L 2411-1449) Психологічні науки: проблеми і здобутки (ISSN-L 2522-4093) 	–
Інститут вищої освіти	2	<ul style="list-style-type: none"> Філософія освіти (ISSN-L 2309-1606) 	–	<ul style="list-style-type: none"> Міжнародний науковий журнал «Університети і лідерство» (ISSN-L 2520-6702)
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	4	<ul style="list-style-type: none"> Комп'ютер у школі та сім'ї (ISSN-L 2307-9851) Лідер. Еліта. Суспільство (ISSN-L 2616-3241) 	<ul style="list-style-type: none"> Інформаційні технології в освіті (ISSN-L 1998-6939) 	<ul style="list-style-type: none"> Інформаційні технології і засоби навчання (ISSN-L 2076-8184)

Засновник (співзасновник) періодичного видання	Усього	Наукові журнали	Збірники наукових праць	Електронні видання
Інститут професійно-технічної освіти	3	<ul style="list-style-type: none"> Професійна освіта 	<ul style="list-style-type: none"> Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент (ISSN-L 2410-4434) Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи (ISSN-L 2413-4139) 	<ul style="list-style-type: none"> Професійна педагогіка / Professional Pedagogics (ISSN-L 2707-3092)
Інститут обдарованої дитини	3	<ul style="list-style-type: none"> Освіта та розвиток обдарованої особистості (ISSN-L 2309-3935) Мистецтво та освіта (ISSN-L 2308-8885) 		–
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	6	–	<ul style="list-style-type: none"> Вісник післядипломної освіти. Серія «Педагогічні науки» (ISSN-L 2218-7650) Вісник післядипломної освіти. Серія «Соціальні та поведінкові науки» (ISSN-L 2522-9931) Простір арт-терапії (ISSN-L 2310-3159) 	<ul style="list-style-type: none"> Науковий вісник УМО. Серія «Педагогіка» (ISSN-L 2522-1280) Науковий вісник УМО. Серія «Економіка та управління» (ISSN-L 2522-1299) Інформаційні технології і засоби навчання (ISSN-L 2076-8184)
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського	1	–	–	<ul style="list-style-type: none"> Науково-педагогічні студії
Усього	49	19	20	10

Наукові періодичні видання НАПН України, які внесені до Переліку наукових фахових видань України згідно з наказами Міністерства освіти і науки України

№ з/п	Назва наукового періодичного видання, ISSN-L	Засновник (співзасновники)	Галузь науки, код (шифр) спеціальності або галузь знань	Наказ МОН України
Категорія «А»				
1.	Інформаційні технології і засоби навчання (ISSN-L 2076-8184)	Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, ДЗВО «Університет менеджменту освіти», Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»	педагогічні (13.00.02-13.00.10) спеціальності – 011, 012, 013, 014, 015, 016, 017, 126	від 18.12.2018 р. № 1412
Категорія «Б»				
2.	Вісник післядипломної освіти. Серія «Соціальні та поведінкові науки» (ISSN-L 2522-9931)	ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	психологічні спеціальності – 053	від 17.03.2020 р. № 409
3.	Вісник післядипломної освіти. Серія «Педагогічні науки» (ISSN-L 2218-7650)	ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	педагогічні спеціальності – 011, 012, 013, 014, 015, 016	від 28.12.2019 р. № 1643
4.	Естетика і етика педагогічної дії (ISSN-L 2226-4051)	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка	педагогічні спеціальності – 011	від 02.07.2020 р. № 886
5.	Імідж сучасного педагога (ISSN-L 2522-9729)	Інститут педагогічної освіти та освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтавський обласний інститут післядипломної освіти ім. М.В. Остроградського	педагогічні спеціальності – 011	від 02.07.2020 р. № 886

№ з/п	Назва наукового періодичного видання, ISSN-L	Засновник (співзасновники)	Галузь науки, код (шифр) спеціальності або галузь знань	Наказ МОН України
6.	Інформаційні технології в освіті (ISSN-L 1998-6939)	Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, Херсонський державний університет	педагогічні спеціальності – 011	від 17.03.2020 р. № 409
7.	Мистецтво та освіта (ISSN-L 2308-8885)	Інститут проблем виховання НАПН України, Інститут обдарованої дитини НАПН України	педагогічні спеціальності – 011, 012, 013, 014, 015	від 02.07.2020 р. № 886
8.	Міжнародний науковий журнал «Університети і лідерство» (ISSN-L 2520-6702)	Інститут вищої освіти НАПН України	педагогічні спеціальності – 011	від 17.03.2020 р. № 409
9.	Наукові студії із соціальної та політичної психології (ISSN-L 2309-8287)	Інститут соціальної та політичної психології НАПН України	філософські спеціальності – 033	від 02.07.2020 р. № 886
10.	Організаційна психологія. Економічна психологія (ISSN-L 2411-3190)	Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, Українська асоціація організаційних психологів та психологів праці	психологічні спеціальності – 053	від 02.07.2020 р. № 886
11.	Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи (ISSN-L 2308-6386)	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України	педагогічні спеціальності – 011, 015	від 02.07.2020 р. № 886
12.	Освіта та розвиток обдарованої особистості (ISSN-L 2309-3935)	Інститут обдарованої дитини НАПН України, Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України	педагогічні спеціальності – 011	від 02.07.2020 р. № 886
13.	Педагогічна освіта: теорія і практика (ISSN-L 2309-9763)	Інститут педагогіки НАПН України, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка	педагогічні спеціальності – 011, 012, 013, 014, 015	від 17.03.2020 р. № 409
14.	Педагогічний дискурс (ISSN-L 2309-9127)	Інститут педагогіки НАПН України, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія	педагогічні спеціальності – 011, 012, 013, 014, 015, 016	від 02.07.2020 р. № 886

№ з/п	Назва наукового періодичного видання, ISSN-L	Засновник (співзасновники)	Галузь науки, код (шифр) спеціальності або галузь знань	Наказ МОН України
15.	Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи (ISSN-L 2413-4139)	Інститут обдарованої дитини НАПН України	філософські спеціальності – 033 педагогічні спеціальності – 011	від 26.11.2020 р. № 1471 від 02.07.2020 р. № 886
16.	Порівняльна професійна педагогіка / Comparative Professional Pedagogy (ISSN-L 2308-4081)	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Хмельницький національний університет	педагогічні спеціальності – 011, 014, 015, 016	від 02.07.2020 р. № 886
17.	Порівняльно-педагогічні студії / Studies in Comparative Education (ISSN-L 2306-5532)	Інститут педагогіки НАПН України, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини	педагогічні спеціальності – 011, 015	від 07.05.2019 р. № 612
18.	Проблеми політичної психології (ISSN-L 2411-1449)	Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, Громадська організація «Асоціація політичних психологів України»	психологічні спеціальності – 053	від 02.07.2020 р. № 886
19.	Проблеми сучасного підручника (ISSN-L 2411-1309)	Інститут педагогіки НАПН України	педагогічні спеціальності – 011, 012, 013, 014, 015, 231	від 17.03.2020 р. № 409
20.	Проблеми сучасної психології (ISSN-L 2227-6246)	Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка	психологічні спеціальності – 053	від 28.12.2019 р. № 1643
21.	Проблеми сучасної психології (ISSN-L 2310-4368)	Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, Запорізький національний університет	психологічні спеціальності – 053	від 02.07.2020 р. № 886
22.	Професійна педагогіка / Professional Pedagogics (ISSN-L 2707-3092)	Інститут професійно-технічної освіти НАПН України	педагогічні спеціальності – 011, 015	від 17.03.2020 р. № 409
23.	Психологічний часопис (ISSN-L 2414-0023)	Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, Асоціація з підтримки науки та інновацій (Association pour la Promotion des Sciences et des Innovations)	психологічні спеціальності – 053	від 17.03.2020 р. № 409

№ з/п	Назва наукового періодичного видання, ISSN-L	Засновник (співзасновники)	Галузь науки, код (шифр) спеціальності або галузь знань	Наказ МОН України
24.	Психологічні перспективи (ISSN-L 2227-1376)	Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки	психологічні спеціальності – 053	від 02.07.2020 р. № 886
25.	Психологія і особистість (ISSN-L 2226-4078)	Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка	психологічні спеціальності – 053	від 17.03.2020 р. № 409
26.	Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді (ISSN-L 2308-3778)	Інститут проблем виховання НАПН України	педагогічні спеціальності – 011, 012, 231	від 02.07.2020 р. № 886
27.	Технології розвитку інтелекту (ISSN-L 2223-0521)	Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України	психологічні спеціальності – 053	від 17.03.2020 р. № 409
28.	Український педагогічний журнал (ISSN-L 2411-1317)	Інститут педагогіки НАПН України	педагогічні спеціальності – 011, 013, 014, 015	від 17.03.2020 р. № 409
29.	Філософія освіти (ISSN-L 2309-1606)	Інститут вищої освіти НАПН України, Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова	філософські спеціальності – 033	від 17.03.2020 р. № 409

Підготовка здобувачів на науковому рівні вищої освіти у 2020 р. (осіб)

Назва установи	Наукові консультанти			Чисельність докторантів (на початок року)			Випуск				Відраховано		Прийом			Чисельність докторантів (на кінець року)			Чисельність здобувачів
	за державним замовленням	на умовах контракту	усього	за державним замовленням	на умовах контракту	усього	за державним замовленням	на умовах контракту	усього	за державним замовленням	на умовах контракту	усього	за державним замовленням	на умовах контракту	усього				
																із захистом дисертації	з поданням до захисту	ефективність роботи (%)	
Інститут педагогіки	2	1	3	1	-	0	1	-	-	0	1	-	1	1	2	2	1	3	-
Інститут психології імені Г.С. Костюка	2	-	2	1	1	100	-	-	-	-	-	-	1	1	2	2	1	3	-
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	2	7	9	1	1	100	6	2	2	66,7	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Інститут проблем виховання	2	3	5	1	-	100	2	1	1	50,0	-	-	-	-	-	1	1	2	-
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	1	2	-
Інститут соціальної та політичної психології	4	4	4	2	-	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	1
Інститут вищої освіти	3	-	3	1	-	0	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	1	-
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	2	-	2	1	-	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Інститут професійно-технічної освіти	1	2	3	1	-	100	1	1	1	100	-	-	-	-	-	1	-	1	-
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Усього	30	21	33	9	2	44,4	10	2	4	60,0	1	1	2	3	5	13	4	17	1

Підготовка здобувачів на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти у 2020 р. (випуск аспірантів, осіб)

Назва установи	Випуск аспірантів												Відраховано								
	Загальна чисельність аспірантів (на початок року)						за державним замовленням								на умовах контракту						
	за державним замовленням		на умовах контракту		Разом		з відривом від виробництва		без відриву від виробництва		Разом		з відривом від виробництва		без відриву від виробництва		Разом				
	усього	з відривом від виробництва	усього	з відривом від виробництва	усього	з відривом від виробництва	усього	з відривом від виробництва	усього	з відривом від виробництва	усього	з відривом від виробництва	усього	з відривом від виробництва	усього	з відривом від виробництва	усього	з відривом від виробництва	усього	з відривом від виробництва	
Інститут педагогіки	8	8	17	17	25	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0	4	1
Інститут психології імені Г.С. Костюка	4	4	31	10	21	35	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	8	8	19	-	19	27	5	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	2	1
Інститут проблем виховання	5	5	12	1	11	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	2
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	3	3	14	-	14	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	2	4	2
Інститут соціальної та політичної психології	8	7	19	2	17	27	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	4	1
Інститут вищої освіти	12	10	7	-	7	19	6	-	-	2	-	1	8	12,5	-	-	-	-	-	2	-
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	3	3	6	-	6	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Інститут професійно-технічної освіти	7	7	28	4	24	35	2	-	2	-	-	-	2	100	1	-	-	2	1	3	33,3
Інститут обдарованої дитини	3	3	1	1	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	6	5	88	6	82	94	2	-	1	1	-	-	3	33,3	4	-	-	9	-	6	-
Усього	67	63	424	24	218	309	19	2	6	4	-	1	23	39,2	5	-	-	22	3	26	3

Підготовка здобувачів на третньому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти у 2020 р.
(прийом аспірантів, осіб)

Назва установи	Наукові керівники		Прийом								Загальна чисельність аспірантів (на кінець року)							
	докт. наук, проф./ с.н.с., доц.	канд. наук, с. наук.с./ доц.	за державним замовленням				на умовах контракту				за державним замовленням				на умовах контракту			
			усього	з відривом від виробництва	без відриву від виробництва	усього	з відривом від виробництва	без відриву від виробництва	усього	з відривом від виробництва	без відриву від виробництва	усього	з відривом від виробництва	без відриву від виробництва	усього			
Інститут педагогіки	14	5	-	-	-	2	-	2	-	2	8	8	11	-	11	19	-	
Інститут психології імені Г.С.Костюка	11	7	-	-	-	10	2	8	2	10	2	2	39	13	26	41	1	
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	13	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	15	-	15	18	-	
Інститут проблем виховання	7	7	-	-	-	5	-	5	5	5	5	5	14	1	13	19	-	
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	6	12	1	1	-	9	-	9	10	4	4	4	17	-	17	21	-	
Інститут соціальної та політичної психології	7	10	1	1	-	5	-	5	6	6	6	6	18	1	17	24	-	
Інститут вищої освіти	6	1	-	-	-	-	-	-	-	3	3	3	7	-	7	10	-	
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	3	3	1	1	-	4	-	4	5	4	4	4	9	-	9	13	-	
Інститут професійно-технічної освіти	11	1	2	2	-	6	-	6	8	7	7	7	30	3	27	37	-	
Інституту обдарованої дитини	1	1	1	1	-	1	-	1	2	4	4	4	2	1	1	6	6	
ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»	19	23	-	-	-	24	-	24	24	4	4	4	80	2	78	84	-	
Усього	98	71	6	6	-	66	2	64	72	50	50	50	242	21	221	292	7	

Підготовка здобувачів на першому (бакалаврському) і другому (магістерському) рівнях вищої освіти за кошти фізичних та юридичних осіб у 2020 р.

Рівень вищої освіти, галузь знань, спеціальність (напрямы підготовки)	Шифр (код)	Чисельність студентів, осіб									
		на початок року		випущено		зараховано		на кінець року		зокрема за денною формою навчання	зокрема за денною формою навчання
		усього	зокрема за денною формою навчання	усього	зокрема за денною формою навчання	усього	зокрема за денною формою навчання	усього	зокрема за денною формою навчання		
Усього, осіб		1031	272	446	47	325	78	883	294		
у т.ч. за рівнями вищої освіти:											
Перший (бакалаврський) рівень – усього, осіб		446	255	108	43	74	69	400	274		
у т.ч. за галузями знань і спеціальностями (напрямами підготовки):											
<i>Відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266</i>											
Освіта/Педагогіка	01	4	4	4	4	–	–	–	–	–	
Професійна освіта (Дизайн)	015	4	4	4	4	–	–	–	–	–	
Соціальні та поведінкові науки	05	254	121	65	23	29	28	207	118		
Економіка	051	22	8	13	–	8	7	18	16		
Психологія	053	232	113	52	23	21	21	189	102		
Управління та адміністрування	07	188	130	39	16	45	41	193	156		
Менеджмент	073	139	90	39	16	34	30	130	103		
Підприємництво, торгівля та біржова діяльність	076	49	40	–	–	11	11	63	53		
Другий (магістерський) рівень – усього, осіб		585	17	338	4	251	9	483	20		
у т.ч. за галузями знань і спеціальностями:											
<i>Відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266</i>											
Освіта/Педагогіка (Освіта)	01	185	–	125	–	97	–	153	–		
Освітні, педагогічні науки (Науки про освіту)	011	146	–	86	–	58	–	115	–		
Спеціальна освіта	016	39	–	39	–	39	–	38	–		
Соціальні та поведінкові науки	05	139	–	40	–	67	–	161	–		
Економіка	051	–	–	–	–	3	–	3	–		
Психологія	053	139	–	40	–	64	–	158	–		
Управління та адміністрування	07	230	17	130	4	61	9	145	20		
Менеджмент	073	214	17	120	4	58	9	138	20		
Підприємництво, торгівля та біржова діяльність	076	16	–	10	–	3	–	7	–		
Публічне управління та адміністрування (Управління та адміністрування)	28(07)	31	–	43	–	26	–	24	–		
Публічне управління та адміністрування	281(074)	31	–	43	–	26	–	24	–		

Підвищення кваліфікації для осіб з вищою освітою у 2020 р.

Напрямок, галузь знань (спеціальність), форма навчання	Чисельність слухачів, осіб			
	зараховано		випущено	
	усього	зокрема за кошти державного бюджету	усього	зокрема за кошти державного бюджету
Усього, осіб	8464	5000	8441	4977
у т.ч. за напрямами, галузями знань, (спеціальностями):				
Підвищення кваліфікації працівників методичних служб	240	222	240	222
Підвищення кваліфікації спеціалістів психологічних служб	109	91	108	90
Підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних працівників та керівників закладів освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка	2973	2687	2954	2668
Підвищення кваліфікації педагогічних працівників галузі знань 01 Освіта/Педагогіка	4783	2000	4780	1997
Підвищення кваліфікації педагогічних працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організації галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування»	29	–	29	–
01 Освіта/Педагогіка (011 Освітні, педагогічні науки)	121	–	121	–
01 Освіта/Педагогіка (016 Спеціальна освіта)	107	–	107	–
05 Соціальні та поведінкові науки (053 Психологія)	102	–	102	–
Усього, осіб	8464	5000	8441	4977
у т.ч. за формами навчання:				
очна	1593	332	1593	332
очно-дистанційна	3409	3264	3391	3246
дистанційно-очна	211	211	209	209
дистанційна	1838	–	1838	–
заочна	1204	1193	1201	1190
онлайн	209	–	209	–

**Робота постійно діючих спеціалізованих вчених рад у 2020 р.,
створених в з метою присудження ступеня доктора/кандидата наук**

№ з/п	Назва установи, де функціонує спеціалізована вчена рада	Кількість проведених засідань	Захищено дисертацій		
			усього	у тому числі	
				докторських	кандидатських
1.	Інститут педагогіки	2	–	–	–
	Д 26.452.01	2	–	–	–
	Д 26.452.05	–	–	–	–
2.	Інститут психології імені Г.С. Костюка	20	30	13	17
	Д 26.453.01	9	13	7	6
	Д 26.453.02	11	17	6	11
3.	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	14	17	7	10
	Д 26.451.01	9	11	7	4
	К 26.451.02	5	6	–	6
4.	Інститут проблем виховання	4	8	3	5
	Д 26.454.01	4	8	3	5
5.	Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка	4	–	–	–
	Д 26.450.01	2	–	–	–
	Д 26.450.02	2	–	–	–
6.	Інститут соціальної та політичної психології	7	6	–	6
	Д 26.457.01	7	6	–	6
7.	Інститут вищої освіти	5	2	1	1
	Д 26.456.02	5	2	1	1
8.	Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	4	1	–	1
	Д 26.459.01	4	1	–	1
9.	Інститут професійно-технічної освіти	12	4	3	1
	Д 26.458.01	12	4	3	1
10.	ДЗВО «Університет менеджменту освіти»	2	2	–	2
	Д 26.455.03	2	2	–	2
Усього		74	70	27	43

**Захист дисертацій на засіданнях спеціалізованих вчених рад у 2020 р.
за науковими спеціальностями**

№ з/п	Шифр і назва наукової спеціальності	Захищено дисертацій на здобуття ступеня:			Усього
		доктора наук	доктора філософії	кандидата наук	
01 Освіта/Педагогіка		–	6	–	6
1.	011 – освітні, педагогічні науки	–	5	–	5
2.	015 – професійна освіта (за спеціалізаціями)	–	1	–	1
05 Соціальні та поведінкові науки		–	3	–	3
3.	053 – психологія	–	3	–	3
Педагогічні науки		14	–	14	28
4.	13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки	2	–	1	3
5.	13.00.04 – теорія і методика професійної освіти	8	–	6	14
6.	13.00.05 – соціальна педагогіка	1	–	1	2
7.	13.00.06 – теорія і методика управління освітою	1	–	1	2
8.	13.00.07 – теорія і методика виховання	1	–	3	4
9.	13.00.08 – дошкільна педагогіка (разові захисти)	1	–	1	2
10.	13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті	–	–	1	1
Психологічні науки		13	–	29	42
11.	19.00.01 – загальна психологія, історія психології	5	–	3	8
12.	19.00.02 – психофізіологія	1	–	–	1
13.	19.00.04 – медична психологія	2	–	3	5
14.	19.00.05 – соціальна психологія ;психологія соціальної роботи	1	–	9	10
15.	19.00.07 – педагогічна та вікова психологія	3	–	12	15
16.	19.00.10 – організаційна психологія; економічна психологія	1	–	2	3
Усього		27	9	43	79

Робота спеціалізованих учених рад НАПН України у 2020 р. за науковими спеціальностями (одиниць)

Шифр і назва наукових спеціальностей	Захист дисертацій			Кількість перееастацій			Кількість дисертацій українською мовою	Кількість авторефератів українською мовою	Кількість дисертацій, що знаходяться на розгляді в раді
	з позитивним рішенням	з негативним рішенням	усього	з позитивним рішенням	з негативним рішенням	з позитивним рішенням			
На здобуття ступеня:									
Доктора наук									
Педагогічні науки	14	–	–	–	–	–	14	14	8
13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки	2	–	–	–	–	–	2	2	1
13.00.04 – теорія і методика професійної освіти	8	–	–	–	–	–	8	8	4
13.00.05 – соціальна педагогіка	1	–	–	–	–	–	1	1	–
13.00.06 – теорія і методика управління освітою	1	–	–	–	–	–	1	1	–
13.00.07 – теорія і методика виховання	1	–	–	–	–	–	1	1	2
13.00.08 – дошкільна педагогіка (разовий захист)	1	–	–	–	–	–	1	1	1
Психологічні науки	13	–	–	–	–	–	13	13	8
19.00.01 – загальна психологія, історія психології	5	–	–	–	–	–	5	5	5
19.00.02 – психофізіологія	1	–	–	–	–	–	1	1	–
19.00.04 – медична психологія	2	–	–	–	–	–	2	2	–
19.00.05 – соціальна психологія, психологія соціальної роботи	1	–	–	–	–	–	1	1	–
19.00.07 – педагогічна та вікова психологія	3	–	–	–	–	–	3	3	2
19.00.08 – спеціальна психологія	–	–	–	–	–	–	–	–	1

Шифр і назва наукових спеціальностей	Захист дисертацій			Кількість переатестацій			Кількість дисертацій українською мовою	Кількість авторефератів українською мовою	Кількість дисертацій, що знаходяться на розгляді в раді
	з позитивним рішенням	з негативним рішенням	усього	з позитивним рішенням	з негативним рішенням	з позитивним рішенням			
19.00.10 – організаційна психологія; економічна психологія	1	–	–	–	–	–	1	1	–
Усього	27	–	–	–	–	–	27	27	16
Доктора філософії									
01 Освіта/Педагогіка	6	–	–	–	–	–	6	–	–
011 – освітні, педагогічні науки	5	–	–	–	–	–	5	–	–
015 – професійна освіта (за спеціалізаціями)	1	–	–	–	–	–	1	–	–
05 Соціальні та поведінкові науки	3	–	–	–	–	–	3	–	–
053 – психологія	3	–	–	–	–	–	3	–	–
Усього	9	–	–	–	–	–	9	–	–
Кандидата наук									
Педагогічні науки	14	–	–	–	–	–	14	14	17
13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки	1	–	–	–	–	–	1	1	2
13.00.04 – теорія і методика професійної освіти	6	–	–	–	–	–	6	6	7
13.00.05 – соціальна педагогіка	1	–	–	–	–	–	1	1	1
13.00.06 – теорія і методика управління освітою	1	–	–	–	–	–	1	1	2
13.00.07 – теорія і методика виховання	3	–	–	–	–	–	3	3	4
13.00.08 – дошкільна педагогіка (разовий захист)	1	–	–	–	–	–	1	1	–
13.00.09 – теорія навчання	–	–	–	–	–	–	–	–	1
13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті	1	–	–	–	–	–	1	1	–

Шифр і назва наукових спеціальностей	Захист дисертацій		Кількість перееастацій			Кількість дисертацій українською мовою	Кількість авторефератів українською мовою	Кількість дисертацій, що знаходяться на розгляді в раді
	з позитивним рішенням	з негативним рішенням	усього	з позитивним рішенням	з негативним рішенням			
На здобуття ступеня:								
Психологічні науки	29	–	1	1	–	29	29	19
19.00.01 – загальна психологія, історія психології	3	–	–	–	–	3	3	2
19.00.04 – медична психологія	3	–	1	1	–	3	3	3
19.00.05 – соціальна психологія, психологія соціальної роботи	9	–	–	–	–	9	9	7
19.00.07 – педагогічна та вікова психологія	12	–	–	–	–	12	12	7
19.00.10 – організаційна психологія, економічна психологія	2	–	–	–	–	2	2	–
Усього	43	–	1	1	–	43	43	36

Атестація наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації у 2020 р. за науковими спеціальностями

Шифр і назва наукових спеціальностей	Дисертації, захищені на здобуття ступеня:										Усього
	докторантами / аспірантами (з випуску звітного року)			співробітниками Інституту	працівниками інших установ НАПН України	працівниками закладів вищої освіти	працівниками закладів професійної (професійно- технічної) освіти	працівниками інших установ	Усього		
	за державним замовленням	на умовах контракту	2								
	1	2	4	7	–	–	–	–	–	14	
Педагогічні науки											
13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки	1	–	–	1	–	–	–	–	–	2	
13.00.04 – теорія і методика професійної освіти	–	2	2	4	–	–	–	–	–	8	
13.00.05 – соціальна педагогіка	–	–	–	1	–	–	–	–	–	1	
13.00.06 – теорія і методика управління освітою	–	–	1	–	–	–	–	–	–	1	
13.00.07 – теорія і методика виховання	–	–	1	–	–	–	–	–	–	1	
13.00.08 – дошкільна педагогіка (разовий захист)	–	–	–	1	–	–	–	–	–	1	
Психологічні науки	1	–	2	7	–	–	–	–	3	13	
19.00.01 – загальна психологія, історія психології	–	–	1	2	–	–	–	–	2	5	
19.00.02 – психофізіологія	–	–	–	–	–	–	–	–	1	1	
19.00.04 – медична психологія	–	–	–	2	–	–	–	–	–	2	
19.00.05 – соціальна психологія, психологія соціальної роботи	1	–	–	–	–	–	–	–	–	1	
19.00.07 – педагогічна та вікова психологія	–	–	–	3	–	–	–	–	–	3	

Шифр і назва наукових спеціальностей	Дисертації, захищені на здобуття ступеня:								Усього
	докторантами / аспірантами (з випуску звітнього року)			співробітниками Інституту	працівниками інших установ НАПН України	працівниками закладів вищої освіти	працівниками закладів професійно-технічної освіти	працівниками інших установ	
	за державним замовленням	на умовах контракту	–						
19.00.10 – організаційна психологія, економічна психологія	–	–	–	1	–	–	–	–	1
Усього	2	2	–	6	–	14	–	3	27
Доктора філософії									
01 Освіта/Педагогіка	–	2	–	–	–	–	–	–	6
011 – освітні, педагогічні науки	–	1	–	–	–	4	–	–	5
015 – професійна освіта (за спеціалізаціями)	–	1	–	–	–	–	–	–	1
05 Соціальні та поведінкові науки	2	1	–	–	–	–	–	–	3
053 – психологія	2	1	–	–	–	–	–	–	3
Усього	2	3	–	–	–	4	–	–	9
Кандидата наук									
Педагогічні науки	–	–	–	2	–	–	–	–	14
13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки	–	–	–	–	–	–	–	1	1
13.00.04 – теорія і методика професійної освіти	–	–	–	1	–	4	–	1	6
13.00.05 – соціальна педагогіка	–	–	–	–	–	1	–	–	1
13.00.06 – теорія і методика управління освітою	–	–	–	–	–	1	–	–	1

Шифр і назва наукових спеціальностей	Дисертації, захищені на здобуття ступеня:									
	докторантами / аспірантами (з випуску звітного року)			співробітниками Інституту	працівниками інших установ НАПН України	працівниками закладів вищої освіти	працівниками закладів професійно-технічної освіти	працівниками інших установ	Усього	
	за державним замовленням	на умовах контракту								
13.00.07 – теорія і методика виховання	–	–	–	–	–	2	–	1	3	
13.00.08 – Дошкільна педагогіка (разовий захист)	–	–	–	–	–	–	–	1	1	
13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в	–	–	1	–	–	–	–	–	1	
Психологічні науки	–	–	2	1	–	11	–	15	29	
19.00.01 – загальна психологія, історія психології	–	–	–	–	–	2	–	1	3	
19.00.04 – медична психологія	–	–	–	–	–	1	–	2	3	
19.00.05 – соціальна психологія, психологія соціальної роботи	–	–	2	–	–	2	–	5	9	
19.00.07 – педагогічна та вікова психологія	–	–	–	1	–	5	–	6	12	
19.00.10 – організаційна психологія, економічна психологія	–	–	–	–	–	1	–	1	2	
Усього	–	–	4	1	–	19	–	19	43	

Міжвідомчою радою з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології у 2020 р.
Кількість дисертаційних тем, розглянутих

Спеціалізації	У галузях «01 Освіта / педагогіка», «23 Соціальна робота»			Шифри наукових спеціальностей/ спеціалізації			У галузі «05 Соціальні та поведінкові науки» (психологія)		
	на здобуття наукового ступеня доктора наук	%	усього	на здобуття наукового ступеня кандидата наук/доктора філософії	%	усього	на здобуття наукового ступеня кандидата наук/доктора наук	%	усього
загальна педагогіка та історія педагогіки	8	19,1	22	12,0		5	50,0	6	9,5
теорія та методика навчання (з галузей знань)	5	12,0	18	9,9		–	–	1	1,6
корекційна педагогіка	2	4,7	2	1,0		–	–	–	–
теорія і методика професійної освіти	19	45,4	115	62,5		–	–	5	7,9
соціальна педагогіка	–	–	3	1,6		–	–	14	22,2
теорія і методика управління освітою	2	4,7	3	1,6		–	–	3	4,8
теорія і методика виховання	2	4,7	14	7,7		4	40,0	23	36,5
дошкільна педагогіка	–	–	3	1,6		–	–	1	1,6
теорія навчання	2	4,7	3	1,6		–	–	9	14,3
інформаційно-комунікаційні технології в освіті	2	4,7	1	0,5		–	–	1	1,6
Усього	42	100	184	100		10	100	63	100

Усього розглянуто тем у 2020 р.: 297, з-поміж яких у галузях «01 Освіта / педагогіка» та «23 Соціальна робота» – 224, у галузі «05 Соціальні та поведінкові науки» (психологія) – 73.

Кількісний і якісний склад наукових співробітників підвідомчих установ НАПН України
(станом на 01.01.2021 р.)

	Усього наукових працівників	із них										сумісники	за віковими категоріями			
		докторів наук		кандидатів наук		без наукового ступеня		докторантів		до 35 років	35-50 років		50-60 років	60-70 років	понад 70 років	
		усього	у т.ч. за основним місцем роботи	усього	у т.ч. за основним місцем роботи	усього	у т.ч. за основним місцем роботи	усього	у т.ч. за основним місцем роботи							
																усього
1	Інститут педагогіки	37	25	78	60	44	26	3	48	20	55	46	26	15		
2	Інститут психології ім. Г.С. Костюка	38	21	78	67	45	38	3	35	6	59	47	34	18		
3	Інститут спеціальної педагогіки і психології ім. Миколи Ярмаченка	48	9	30	29	8	4	1	5	9	18	17	3	1		
4	Інститут проблем виховання	67	18	35	22	12	9	2	22	7	28	11	16	5		
5	Інститут соціальної та політичної психології	74	13	37	36	23	23	1	1	14	28	17	10	5		
6	Інститут пед. освіти і освіти дорослих ім. Івана Зязюна	45	19	16	16	7	7	3	3	8	15	13	6	3		
7	Інститут вищої освіти	37	17	16	12	3	3	1	7	1	17	8	5	6		
8	Інститут інформац. технологій і засобів навчання	57	11	22	14	23	16	1	21	13	18	13	10	3		
9	Інститут професійно-технічної освіти	45	14	22	19	8	6	1	7	5	21	8	8	3		
10	Інститут обдарованої дитини	54	9	3	26	19	14	23	23	7	27	7	9	4		
11	ДНПБ України імені В.О.Сухомлинського	44	6	2	15	23	15	17	17	2	22	12	6	2		
12	Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	20	2	1	11	7	6	9	9	2	8	3	4	3		
	Усього	817	193	386	303	222	167	16	198	94	316	202	137	68		

Кількісний і якісний склад науково-педагогічних і педагогічних працівників підведомних установ НАПН України
(станом на 01.01.2021 р.)

	Усього науково-педагогічних і педагогічних працівників	з них										Усього сумісників до 35 років	За віковими категоріями				
		докторів наук		кандидатів наук		без наукового ступеня		докторантів		Усього			до 35 років	35-50 років	50-60 років	60-70 років	понад 70 років
		У т.ч. за основним місцем роботи	У т.ч. за основним місцем роботи	У т.ч. за основним місцем роботи	У т.ч. за основним місцем роботи	У т.ч. за основним місцем роботи	У т.ч. за основним місцем роботи	У т.ч. за основним місцем роботи	У т.ч. за основним місцем роботи	У т.ч. за основним місцем роботи	У т.ч. за основним місцем роботи						
		Усього	У т.ч. за основним місцем роботи	Усього	У т.ч. за основним місцем роботи	Усього	У т.ч. за основним місцем роботи	Усього	У т.ч. за основним місцем роботи	Усього	У т.ч. за основним місцем роботи		Усього	У т.ч. за основним місцем роботи	Усього	У т.ч. за основним місцем роботи	Усього
Науково-педагогічні працівники																	
1	ДЗВО "Університет менталітету освіти"	110	32	18	64	57	14	14	0	21	8	39	32	24	7		
2	Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти	27	6	4	12	8	9	8	0	7	1	11	9	5	1		
	Усього	137	38	22	76	65	23	22	0	28	9	50	41	29	8		
Педагогічні працівники																	
1	ДЗВО "Університет менталітету освіти"	37	0	0	5	5	32	31	0	1	11	10	9	5	2		
2	Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти	8	0	0	0	0	8	8	0	0	2	4	1	1	0		
	Усього	45	0	0	5	5	40	39	0	1	13	14	10	6	2		

Склад членів Національної академії педагогічних наук України за відділеннями
(станом на 01.01.2021 р.)

№ з/п	Назва відділення	Усього членів НАПН України	у тому числі		крім того			з них працюють у НАПН України за основним місцем роботи:		
			дійсних членів	членів-кореспондентів	іноземних членів	почесних академіків	дійсних членів	членів-кореспондентів	почесних академіків	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
1	Відділення загальної педагогіки та філософії освіти	33	14	19	5	1	4	3	–	
2	Відділення психології, вікової фізіології та дефектології	32	15	17	6	7	7	8	–	
3	Відділення загальної середньої освіти	35	16	19	3	3	7	4	–	
4	Відділення професійної освіти і освіти дорослих	29	13	16	10	5	5	3	–	
5	Відділення вищої освіти	34	17	17	12	9	2	1	–	
	Усього	163	75	88	36	25	25	19	–	

Організація та проведення науково-практичних масових заходів (одиниць)

Назви установ	Види масових заходів														Усього			
	з'їзди, конгреси		симпозіуми, форуми		конференції		наукові семінари		педагогічні читання		круглі столи		виставки			інші види заходів		
	у тому числі міжнародні	усього	у тому числі міжнародні	усього	у тому числі міжнародні	усього	у тому числі міжнародні	усього	у тому числі міжнародні	усього	у тому числі міжнародні	усього	у тому числі міжнародні	усього		у тому числі міжнародні	усього	
	усього	у тому числі міжнародні	усього	у тому числі міжнародні	усього	у тому числі міжнародні	усього	у тому числі міжнародні	усього	у тому числі міжнародні	усього	у тому числі міжнародні	усього	у тому числі міжнародні		усього	у тому числі міжнародні	
Масові заходи, включені до плану НАПН України																		
Інститут педагогіки	-	-	-	-	7	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	3
Інститут психології імені Г.С. Костюка	-	-	-	-	13	9	4	-	-	4	4	4	4	4	3	-	28	13
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	-	1	1	1	7	6	4	1	2	1	1	-	-	2	-	-	17	9
Інститут проблем виховання	-	-	-	-	10	1	8	-	-	2	2	-	-	-	3	-	23	1
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Микола Ярмаченка	1	1	-	1	3	-	10	-	-	3	1	-	-	-	-	-	18	2
Інститут соціальної та політичної психології	-	-	-	-	5	2	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	8	3
Інститут вищої освіти	-	-	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1

Назви установ	Види масових заходів														Усього			
	з'їзди, конгреси		симпозіуми, форуми		конференції		наукові семінари		педагогічні читання		круглі столи		виставки			інші види заходів		
	Усього	У тому числі міжнародні	Усього	У тому числі міжнародні	Усього	У тому числі міжнародні	Усього	У тому числі міжнародні	Усього	У тому числі міжнародні	Усього	У тому числі міжнародні	Усього	У тому числі міжнародні		Усього	У тому числі міжнародні	
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	-	-	-	-	11	9	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	17	10
Інститут професійно-технічної освіти	-	-	-	-	4	2	12	-	-	-	1	-	2	2	3	-	22	4
Інститут обдарованої дитини	-	-	-	-	3	1	6	-	-	1	-	-	-	-	2	-	12	1
ДЗВО «УМО»	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського	-	-	-	-	-	-	4	-	1	-	1	-	-	-	1	-	7	-
Усього	1	1	2	1	66	35	60	3	3	1	13	1	6	6	14	-	165	48
Масові заходи, включені до плану Інституту (Центру) НАПН України																		
Інститут педагогіки	-	-	-	-	27	10	12	1	-	-	2	-	-	-	4	-	45	11
Інститут психології імені Г.С. Костюка	-	-	2	-	22	18	145	12	-	-	4	-	-	-	-	-	173	30
Інститут педагогічної освіти і освіти	-	-	-	-	6	3	41	-	1	-	2	-	-	-	1	-	51	3

Назви установ	Види масових заходів															
	з'їзди, конгреси		симпозіуми, форуми		конференції		наукові семінари		педагогічні читання		круглі столи		виставки		інші види заходів	
	Усього	у тому числі міжнародні	Усього	у тому числі міжнародні	Усього	у тому числі міжнародні	Усього	у тому числі міжнародні	Усього	у тому числі міжнародні	Усього	у тому числі міжнародні	Усього	у тому числі міжнародні	Усього	у тому числі міжнародні
дорослих імені Івана Зязюна	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Інститут проблем виховання	-	-	9	2	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20	2
Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Микола Ярмаченка	1	1	1	-	12	5	-	3	2	2	2	8	2	28	10	
Інститут соціальної та політичної психології	-	-	6	3	7	2	-	-	-	-	-	3	-	16	5	
Інститут вищої освіти	-	-	1	1	-	-	-	1	-	2	2	15	11	19	14	
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	-	-	13	7	3	2	-	-	-	-	-	16	-	32	9	
Інститут професійно-технічної освіти	-	-	1	-	30	-	-	-	-	-	-	3	-	34	-	
Інститут обдарованої дитини	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	6	-	
ДЗВО «УМО»	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	

Назви установ	Види масових заходів												Усього					
	з'їзди, конгреси		симпозіуми, форуми		конференції		наукові семінари		педагогічні читання		круглі столи			виставки		інші види заходів		
	у тому числі міжнародні	усього	у тому числі міжнародні	усього	у тому числі міжнародні	усього	у тому числі міжнародні	усього	у тому числі міжнародні	усього	у тому числі міжнародні	усього		у тому числі міжнародні	усього	у тому числі міжнародні	усього	
Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи	-	-	-	6	4	6	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	13	5
ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського	-	-	1	1	-	8	-	-	1	-	2	-	-	3	-	-	15	15
Усього	1	3	-	96	49	276	23	2	2	15	2	4	2	58	13	455	90	-

**Основні показники Державної науково-педагогічної
бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського з
формування галузевого інформаційного ресурсу**

№ з/п	ЗМІСТ РОБОТИ	Виконано у 2020 р.
1.	Бібліотечний фонд (станом на 01.01.2021 р.), прим., із них.:	580432
	• неперіодичні документи	434806
	• періодичні документи	145626
2.	Надходження документів у фонд, прим., із них:	3062
	• неперіодичні документи	1729
	• періодичні документи	1333
3.	Вибуття з фонду, прим.	1358
4.	Діяльність обмінно-резервного фонду (станом на 01.01.2021), прим.:	3891
	• надходження	5535
	• вибуття	4669
5.	Науково-педагогічна електронна бібліотека (станом на 31.12.2020 р.), документ	2380
6.	Електронний каталог ДНПБ (станом на 31.12.2020), запис	443 481
7.	Поповнення електронного каталогу ДНПБ, запис, із них:	20 037
	• База даних «Книги»	2 059
	• База даних «Періодика»	13 235
	• База даних «Рідкісні книги»	1 200
	• База даних «Сухомліністика»	1 020
	• База даних «Галузева реферативна база» (зокрема і галузевий сегмент РБД «Україніка наукова» та УРЖ «Джерело»)	1 360
	• База даних «Бібліотечна справа»	866
8.	Робота з об'єктом «Документи педагогіко-психологічного та історико- культурного напрямку 19-20 століття (1850-1917 рр.)», що становить національне надбання держави:	
	• оцифрування (електронні копії), арк.	9259
	• виготовлення документів страхового фонду документації (мікрофільмування), арк.	566
	• реставраційно-відновлювальні роботи, прим.	—
	• інвентарна перевірка, прим.	28081

**Основні показники Державної науково-педагогічної
бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського щодо
забезпечення доступу користувачів до інформаційного ресурсу**

№ з/п	ЗМІСТ РОБОТИ	Виконано у 2020 р.
1.	Чисельність користувачів у реєстраційній базі даних «Читач», записів	2955
2.	Чисельність дистантних користувачів, осіб	28 501
3.	Чисельність користувачів за категоріями, осіб:	2955
	• наукові та науково-педагогічні працівники	454
	• педагогічні працівники	838
	• здобувачі освіти, з них:	814
	- <i>аспіранти</i>	223
	- <i>студенти</i>	459
	- <i>учні</i>	132
	• працівники бібліотек	255
	• інші	594
4.	Кількість відвідувачів, зокрема дистанційних, осіб, з них:	27959
	• баз даних електронного каталогу	22 036
	• науково-педагогічної електронної бібліотеки	5 923
5.	Кількість дистанційних звернень (вебпортал), осіб	122 073
6.	Документовидача, прим.	89767
	Завантаження електронних документів (електр. документовидача)	9980
7.	Індексування документів за УДК	128
8.	Довідково-бібліографічне обслуговування, зокрема з використанням електронних сервісів	151
9.	Кількість тематичних бібліографічних списків із актуальних питань освіти і науки	16
10.	Експозиційно-виставкова діяльність:	30
	книжкові виставки:	27
	• тематичні	16
	• персональні	11
	з них: «Ювіляри НАПН України»	8
	художньо-мистецькі виставки, презентації	3

Структура видатків Державного бюджету за 2020 р. у розрізі підвідомчих установ НАПН України

Найменування установи	Соціальні видатки			Комунальні видатки			Інші видатки			Капітальні видатки			Всього видатки			виручені кошти до бюджету у 2020 р.				
	Затверджено кошторисом	Касові видатки	відхилення (+,-)	% використання коштів	Затверджено кошторисом	Касові видатки	відхилення (+,-)	% використання коштів	Затверджено кошторисом	Касові видатки	відхилення (+,-)	% використання коштів	Затверджено кошторисом	Касові видатки						
															8,4		20563,2	20871,6	100,0	882,6
КПКВ 6551020 «Наукова і організаційна діяльність президії Національної академії педагогічних наук України»																				
НАПН України																				
КПКВ 6551030 «Наукова і науково-технічна діяльність у сфері освіти, педагогіки і психології»																				
Напрямок: «Фундаментальні наукові дослідження»																				
Інститут педагогіки	6377,6	6377,6	0,0	100,0	168,3	168,3	0,0	100,0	80,2	80,2	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	6626,1	6626,1	0,0
Інститут психології імені Г.С.Костюка	21776,9	21776,9	0,0	100	318,5	318,5	0,0	100,0	211,9	211,9	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	22307,3	22307,3	0,0
Інститут спеціальної педагогіки психології імені Миколи Ярмаченка	5235,9	5235,9	0,0	100,0	50,0	50,0	0,0	100,0	202,1	202,1	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5488,0	5488,0	0,0
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязона	5247,8	5247,8	0,0	100	79,5	79,5	0,0	100,0	337,9	337,9	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5665,2	5665,2	0,0
Інститут проблем виховання	5046,6	5046,6	0,0	100,0	90,3	90,3	0,0	100,0	208,1	208,1	0,0	100,0	0,0	41,0	41,0	0,0	0,0	5386,0	5386,0	0,0
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	3817,1	3817,1	0,0	100,0	99,4	99,4	0,0	100,0	155,1	155,1	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4071,6	4071,6	0,0
Інститут соціальної та політичної психології	6357,1	6357,1	0,0	100,00	149,2	149,2	0,0	100,0	187,5	187,5	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	6693,8	6693,8	0,0
Інститут вищої освіти	9007,3	9007,3	0,0	100,0	107,5	107,5	0,0	100,0	488,1	488,1	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	9602,9	9602,9	0,0
Інститут обдарованої дитини	1044,0	1044,0	0,0	100,0	20,3	20,3	0,0	100,0	66,0	66,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1130,3	1130,3	0,0
Інститут професійно-технічної освіти	1860,2	1860,2	0,0	100,0	31,8	31,8	0,0	100,0	81,8	81,8	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1973,8	1973,8	0,0
Разом за напрямом	65770,5	65770,5	0,0		1114,8	1114,8	0,0		2018,7	2018,7	0,0		41,0	41,0	0,0	0,0	0,0	68945,0	68945,0	0,0
Напрямок: «Підготовка наукових кадрів»																				
Інститут педагогіки	818,5	818,5	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	20,8	20,8	0,0	100,0	0,0	46,0	46,0	0,0	0,0	885,3	885,3	0,0

Найменування установи	Соціальні видатки				Комунальні видатки				Інші видатки				Капітальні видатки				Всього видатки		випущені кошти до бюджету у 2020 р.
	Затверджено кошторисом	Касові видатки	відхилення (+,-)	% використання коштів	Затверджено кошторисом	Касові видатки	відхилення (+,-)	% використання коштів	Затверджено кошторисом	Касові видатки	відхилення (+,-)	% використання коштів	Затверджено кошторисом	Касові видатки	відхилення (+,-)	% використання коштів	Затверджено кошторисом	Касові видатки	
Найменування установи																			
Інститут психології імені Г.С. Костюка	547,1	547,1	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	10,6	0,0	0,0	0,0	29,6	0,0	0,0	587,3	587,3	0,0
Інститут спеціальної педагогіки психології імені Миколи Ярмаченка	389,7	389,7	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	33,4	0,0	0,0	423,1	423,1	0,0
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	736,7	736,7	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	64,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	800,7	800,7	0,0
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	463,1	463,1	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100	463,1	463,1	0,0
Інститут соціальної та політичної психології	808,3	808,3	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100	808,3	808,3	0,0
Інститут проблем виховання	604,7	604,7	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	604,7	604,7	0,0
Інститут вищої освіти	774,0	774,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	10,0	10,0	0,0	100,0	50,2	50,2	0,0	0	834,2	834,2	0,0
Інститут професійно-технічної освіти	796,4	796,4	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,4	4,4	0,0	0,0	23,0	23,0	0,0	100	823,8	823,8	0,0
Інститут обдарованої дитини	329,4	329,4	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	33,4	33,4	0,0	0	362,8	362,8	0,0
Разом за напрямом	6267,9	6267,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	109,8	109,8	0,0	0,0	215,6	215,6	0,0	0,0	6593,3	6593,3	0,0
Напрямок: «Прикладні наукові дослідження»																			
Інститут педагогіки	23441,5	23441,5	0,0	99,9	501,6	501,6	0,0	100,0	298,0	298,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	24241,1	24241,1	0,0
Інститут психології імені Г.С. Костюка	1288,5	1288,5	0,0	100,0	18,7	18,7	0,0	100,0	20,1	20,1	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1327,3	1327,3	0,0
Інститут спеціальної педагогіки психології імені Миколи Ярмаченка	4232,9	4232,9	0,0	100,0	27,7	27,7	0,0	100,0	191,1	191,1	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4451,7	4451,7	0,0
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна	3622,1	3622,1	0,0	100,0	50,3	50,3	0,0	100,0	224,9	224,9	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3897,3	3897,3	0,0
Інститут проблем виховання	7013,8	7013,8	0,0	100,0	113,7	113,7	0,0	100,0	250,3	250,3	0,0	100,0	41,0	41,0	0,0	0,0	7418,8	7418,8	0,0

Найменування установи	Соціальні видатки				Комунальні видатки				Інші видатки				Капітальні видатки				Всього видатки		видучені кошти до бюджету у 2020 р.
	Затверджено кошторисом	Касові видатки	відхилення (+,-)	% використання коштів	Затверджено кошторисом	Касові видатки	відхилення (+,-)	% використання коштів	Затверджено кошторисом	Касові видатки	відхилення (+,-)	% використання коштів	Затверджено кошторисом	Касові видатки	відхилення (+,-)	% використання коштів	Затверджено кошторисом	Касові видатки	
Інститут соціальної та політичної психології	6903,1	6903,1	0,0	100	37,4	37,4	0,0	100,0	318,8	318,8	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	7259,3	7259,3	0,0
Інститут вищої освіти	96,8	96,8	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	11,8	11,8	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	108,6	108,6	0,0
Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи	2966,4	2966,4	0,0	100,00	27,7	27,7	0,0	100,0	104,8	104,8	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	3098,9	3098,9	0,0
Інститут обдарованої дитини	8568,3	8568,3	0,0	100	242,2	242,2	0,0	100,0	380,3	380,3	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	9190,8	9190,8	0,0
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського	8175,8	8175,8	0,0	100	95,7	95,7	0,0	100,0	103,8	103,8	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	8375,3	8375,3	0,0
Інститут професійно-технічної освіти	8313,7	8313,7	0,0	100,0	152,8	152,8	0,0	100,0	219,4	219,4	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	8685,9	8685,9	0,0
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	3340,5	3340,5	0,0	100,0	98,9	98,9	0,0	100,0	167,8	167,8	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	3607,2	3607,2	0,0
Разом за напрямом	77963,4	77963,4	0,0		1366,7	1366,7	0,0		2291,1	2291,1	0,0		41,0	41,0	0,0		81662,2	81662,2	0,0
Напрямок: «Забезпечення доступу до науково-технічної інформації та наукової літератури на всіх видах носіїв»																			
Інститут педагогіки	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	341,5	341,5	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	341,5	341,5	0,0
Інститут психології імені Г.С. Костюка	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	72,0	72,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	72,0	72,0	0,0
Інститут спеціальної педагогіки психології імені Миколи Яремченка	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	73,7	73,7	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	73,7	73,7	0,0
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Яворона	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	185,2	185,2	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	185,2	185,2	0,0
Інститут проблем виховання	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	49,9	49,9	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	49,9	49,9	0,0
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	217,4	217,4	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	217,4	217,4	0,0
Інститут соціальної та політичної психології	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	143,9	143,9	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	143,9	143,9	0,0
Інститут вищої освіти	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	50,0	50,0	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	50,0	50,0	0,0
Інститут обдарованої дитини	28,1	28,1	0,0	0,0	0,7	0,7	0,0	0,0	51,3	51,3	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	80,1	80,1	0,0
Інститут професійно-технічної освіти	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	70,3	70,3	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0,0	70,3	70,3	0,0

Найменування установи	Соціальні видатки				Комунальні видатки				Інші видатки				Капітальні видатки				Всього видатки		випущені кошти до бюджету у 2020 р.
	Затверджено кошторисом	Касові видатки	відхилення (+,-)	% використання коштів	Затверджено кошторисом	Касові видатки	відхилення (+,-)	% використання коштів	Затверджено кошторисом	Касові видатки	відхилення (+,-)	% використання коштів	Затверджено кошторисом	Касові видатки	відхилення (+,-)	% використання коштів	Затверджено кошторисом	Касові видатки	
Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	17,1	17,1	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0	17,1	17,1	0,0
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського	4201,0	4201,0	0,0	100,0	270,0	270,0	0,0	100,0	551,0	551,0	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0	5022,0	5022,0	0,0
Разом за напрямом	4229,1	4229,1	0,0	0,0	270,7	270,7	0,0	0,0	1823,3	1823,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	6323,1	6323,1	0,0
Напрямок: «Фінансова підтримка наукових об'єктів, що становлять національне надбання»																			
Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	35,0	35,0	0,0	100	0,0	0,0	0,0	0	35,0	35,0	0,0
Разом за КПКВ 6551030	154230,9	154230,9	0,0	0,0	2752,2	2752,2	0,0	0,0	6277,9	6277,9	0,0	0,0	297,6	297,6	0,0	0,0	163558,6	163558,6	0,0
КПКВ 6551060 «Підготовка кадрів та підвищення кваліфікації керівних кадрів і спеціалістів у сфері освіти закладами вищої освіти»																			
Напрямок: «Підвищення кваліфікації»																			
ДЗВО "Університет менеджменту освіти"	19877,2	19877,2	0,0	100	1224,4	1224,4	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	21101,6	21101,6	0,0
Білоцерківський інститут неперервної освіти	7467,8	7467,8	0,0	100	178,4	176,7	1,7	99,0	30,5	30,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	7676,7	7675,0	1,7
Разом за напрямом	27345,0	27345,0	0,0	0,0	1402,8	1401,1	1,7	0,0	30,5	30,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	28778,3	28776,6	1,7
Напрямок: «Підготовка науково-педагогічних кадрів»																			
ДЗВО "Університет менеджменту освіти"	529,8	529,8	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	529,8	529,8	0,0
Разом за КПКВ 6551060	27874,8	27874,8	0,0	0,0	1402,8	1401,1	1,7	0,0	30,5	30,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	29308,1	29306,4	1,7
Всього по НАПН України	202677,3	202668,9	8,4	0,0	5037,6	5008,7	28,9	0,0	7268,7	7185,6	83,1	0,0	297,6	297,6	0,0	0,0	215281,2	215160,8	120,4

**ДОДАТОК 2. ПЕРЕЛІК ТЕМ ДИСЕРТАЦІЙНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ,
ЗАХИЩЕНИХ В УСТАНОВАХ НАПН УКРАЇНИ
У 2020 р.**

На здобуття наукового ступеня доктора наук

13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки

1. **Теренко О.О.** Тенденції розвитку освіти дорослих у США і Канаді (друга половина ХХ – початок ХХІ століття) / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. конс. – докт. пед. наук, проф. О.І. Огієнко.

2. **Філіпчук Н.О.** Становлення і розвиток педагогічно-просвітницької діяльності музеїв України (кінець ХІХ – початок ХХІ століття) / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. конс. – докт. пед. наук, проф. Н.Г. Ничкало.

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

3. **Алексєєва С.В.** Теоретичні і методичні основи підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри / Інститут професійно-технічної освіти НАПН України; наук. конс. – докт. пед. наук, проф. В.О. Радкевич.

4. **Зозуляк-Случик Р.В.** Теоретичні і методичні засади формування професійної етики майбутніх соціальних працівників в університетах / Інститут професійно-технічної освіти НАПН України; наук. конс. – докт. пед. наук, проф. А.А. Каленський.

5. **Кулалаєва Н.В.** Теоретичні і методичні основи формування культури безпеки професійної діяльності у майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю / Інститут професійно-технічної освіти НАПН України; наук. конс. – докт. пед. наук, проф. В.О. Радкевич.

6. **Лазаренко Н.І.** Тенденції професійної підготовки вчителів у педагогічних університетах України в умовах євроінтеграції / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. конс. – докт. пед. наук, проф. Н.Г. Ничкало.

7. **Сікора Я.** Теоретичні і практичні основи підготовки тренерів праці до підтримуваної зайнятості в Польщі / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. конс. – докт. хабіл., проф. надзв. Ф. Шльосек.

8. **Тимків Н.М.** Теорія і практика підготовки фахівців нафтогазової галузі у технічних університетах України (кінець ХХ – початок ХХІ століття) / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. конс. – докт. пед. наук, проф. Н.Г. Ничкало.

9. **Товканець О.С.** Системи підготовки фахівців з менеджменту освіти в центральноєвропейських країнах (друга половина ХХ – початок ХХІ століття) / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. конс. – докт. пед. наук, проф. Л.Б. Лук'янова.

10. **Цюняк О.П.** Система професійної підготовки майбутніх магістрів початкової освіти до інноваційної діяльності / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. конс. – докт. пед. наук, проф. Л.О. Хомич.

13.00.05 – соціальна педагогіка

11. **Савельчук І.Б.** Теоретичні та методичні засади підготовки соціальних працівників до професійної діяльності в умовах інноваційного освітнього середовища університету / Інститут проблем виховання НАПН України; наук. конс. – докт. пед. наук, проф. Н.А. Сейко.

13.00.06 – теорія і методика управління освітою

12. **Власова І.В.** Розширення фінансової автономії університетів: політичний та управлінський виміри / Інститут вищої освіти НАПН України; наук. конс. – докт. пед. наук, проф. С.А. Калашнікова.

13.00.07 – теорія і методика виховання

13. **Заредінова Е.Р.** Теоретичні і методичні засади формування соціокультурних цінностей студентів в освітньому середовищі вищого навчального закладу / Інститут проблем виховання НАПН України; наук. конс. – докт. пед. наук, проф. Т.В. Кравченко.

13.00.08 – дошкільна педагогіка (разовий захист)

14. **Монке О.С.** Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх вихователів до морально-духовного виховання дошкільників засобами художньої літератури / Інститут проблем виховання НАПН України; наук. конс. – докт. пед. наук, проф. Т.Г. Жаровцева.

19.00.01 – загальна психологія, історія психології

15. **Волинець Н.В.** Психологія особистісного благополуччя персоналу Державної прикордонної служби України / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. конс. – докт. психол. наук, проф. Ю.М. Швалб.

16. **Губенко О.В.** Теоретико-методологічні основи дослідження психологічних механізмів творчої діяльності (інтегративний підхід) / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. конс. – докт. психол. наук, проф. С.Д. Максименко.

17. **Лантух І.В.** Психологічна структура особистісної суб'єктів підприємницької діяльності / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. конс. – докт. психол. наук, проф. О.А. Гульбс.

18. **Маслюк А.М.** Становлення психологічної думки в українській діаспорі ХХ століття / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. конс. – докт. психол. наук, проф. С.Д. Максименко.

19. **Шамич О.М.** Психологія самореалізації особистості в паралімпійському спорті / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. конс. – докт. психол. наук, проф. Л.З. Сердюк.

19.00.02 – психофізіологія

20. **Кодлубовська Т.Б.** Психофізіологічні механізми регуляції функціональних станів співробітників правоохоронних органів / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. конс. – докт. психол. наук, проф. О.М. Кокун.

19.00.04 – медична психологія

21. **Блінов О.А.** Психологія бойового стресу / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. конс. – докт. психол. наук, проф. С.Д. Максименко.

22. **Візнюк І.М.** Психологія іпохондричних розладів особистості / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. конс. – докт. психол. наук, проф. С.Д. Максименко.

19.00.05 – соціальна психологія; психологія соціальної роботи

23. **Раєвська Я.М.** Психологічне забезпечення міжпрофесійної взаємодії фахівців соціальної сфери / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. конс. – докт. психол. наук, проф. А.М. Грись.

19.00.07 – педагогічна та вікова психологія

24. **Лящ О.П.** Генеза емоційного інтелекту в юнацькому віці / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. конс. – докт. психол. наук, проф. М.Л. Смульсон.

25. **Михальська С.А.** Психологія мовленнєвої поведінки дитини 5-7 років життя / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. конс. – докт. психол. наук, проф. Т.О. Піроженко.

26. **Мушкевич М.І.** Психологічний супровід сімей, що мають проблемних дітей / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. конс. – докт. психол. наук, проф. Г.В. Ложкін.

19.00.10 – організаційна психологія; економічна психологія

27. **Креденцер О.В.** Психологічні основи підприємницької активності персоналу освітніх організацій / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. конс. – докт. психол. наук, проф. Л.М. Карамушка.

На здобуття наукового ступеня доктора філософії

011 – освітні, педагогічні науки

28. **Бокша Н.І.** Тенденції розвитку вищої освіти з підготовки фахівців швейної галузі в Чехії і Словаччині) / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, проф. Г.В. Товканець.

29. **Гулько Л.О.** Професійна підготовка магістрів іноземної мови і прикладної лінгвістики у вищих навчальних закладах КНР / Інститут педагогічної освіти і

освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, проф. Н.В.Пазюра.

30. **Кива В.Ю.** Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності викладачів системи військової освіти у процесі дистанційного навчання / Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, проф. В.В. Ягупов.

31. **Лотфі Гаруді Г.С.** Розвиток білінгвальної шкільної освіти в Англії і Уельсі / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. кер. – к.анд. пед. наук, доц. О.С. Білик.

32. **Фельцан І.М.** Розвиток культури іншомовного спілкування в освіті дорослих Швеції / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, проф. Г.В. Товканець.

015 – професійна освіта (за спеціалізаціями)

33. **Осипенко С.М.** Розвиток самоосвітньої компетентності майбутніх кваліфікованих робітників машинобудівної галузі / Інститут професійно-технічної освіти НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, проф. П.Г. Лузан.

053 – психологія

34. **Бахмутова Л.М.** Психологічні особливості міжособистісної взаємодії зимівників у антарктичних експедиціях / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук, проф. О.М. Кокун.

35. **Гуцол К.В.** Наративна компетентність як чинник самопроекування особистості / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук, проф. Н.В. Чепелева.

36. **Лазаренко В.О.** Переконструювання просторової ідентичності внутрішньо переміщених осіб засобами ментального картографування / Інститут соціальної та політичної психології НАПН України; наук. кер. – канд. психол. наук, с. наук. с. Л.М. Коробка.

На здобуття наукового ступеня кандидата наук

13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки

37. **Бейліс Н.В.** Розвиток німецькомовної освіти в загальноосвітніх школах України в кінці ХХ – на початку ХХІ століття / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, проф. О.Г. Кучерявий.

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

38. **Бідюк Д.Є.** Професійна підготовка хореографів в університетах Великої Британії / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, проф. Н.Г. Ничкало.

39. **Вернигора О.Л.** Формування лінгвокраїнознавчої компетентності майбутніх учителів української мови і літератури у процесі вивчення фахових

дисциплін / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, с. наук. с. М.П. Вовк.

40. **Гайдук О.В.** Тенденції професійної підготовки педагогів фізичного виховання у Німеччині / Інститут професійно-технічної освіти НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, проф. В.В. Ягупов.

41. **Дудіної О.В.** Підготовка фахівців з технічного перекладу в університетах США / Інститут вищої освіти НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, доц. Ж.В. Таланова.

42. **Романюк О.І.** Розвиток педагогічної майстерності викладачів економічних дисциплін в умовах магістратури / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, с. наук. с. Л.Ю. Султанова.

43. **Скорнякова О.В.** Формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій у технічних коледжах / Державний заклад вищої освіти «Університет менеджменту освіти»; наук. кер. – докт. пед. наук, доц. І.І. Драч.

13.00.05 – соціальна педагогіка

44. **Білик Р.М.** Підготовка майбутніх соціальних педагогів до гендерної соціалізації вихованців закладів інтернатного типу / Інститут проблем виховання НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, проф. І.П. Рогальська-Яблонська.

13.00.06 – теорія і методика управління освітою

45. **Бесарабчук Г.В.** Управління процесом посиленої військово-фізичної підготовки учнів у військових ліцеях / Державний заклад вищої освіти «Університет менеджменту освіти»; наук. кер. – докт. пед. наук, проф. І.О. Кучинська.

13.00.07 – теорія і методика виховання

46. **Гонтова Л.В.** Формування соціокультурної компетентності учнів 5-9-х класів загальноосвітніх навчальних закладів у процесі вивчення художньої культури / Інститут проблем виховання НАПН України; наук. кер. – канд. пед. наук, с. наук. с. Л.М. Масол.

47. **Крусь О.П.** Національне виховання майбутніх учителів музики засобами народнопісенної творчості / Інститут проблем виховання НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, с. наук. с. О.А. Комаровська.

48. **Петрова С.М.** Організаційно-педагогічні умови становлення особистості дитини-підлітка в умовах дитячого будинку / Інститут проблем виховання НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук, проф. І.Д. Бех.

13.00.08 – дошкільна педагогіка (разовий захист)

49. **Агіляр Туклер В.В.** Виховання ініціативності дітей старшого дошкільного віку в сюжетно-рольовій грі / Інститут проблем виховання НАПН України; наук. кер. – докт. пед. наук, проф. Г.В. Беленька.

13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті

50. **Гриценчук О.О.** Інформаційно-освітнє середовище як засіб розвитку громадянської компетентності вчителів у Нідерландах / Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України; наук. кер. – канд. пед. наук, с. наук. с. О.В. Овчарук.

19.00.01 – загальна психологія, історія психології

51. **Мельник Ю.В.** Психологічні стратегії життєдіяльності в умовах ситуаційної невизначеності / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук, проф. Ю.М. Швалб.

52. **Місенг Д.В.** Вплив ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості / Інститут соціальної та політичної психології НАПН України; наук. кер. – канд. психол. наук, с. наук. с. В.В. Жовтянська.

53. **Рибак О.С.** Культурно-ціннісні орієнтації студентів з різним рівнем етнічної ідентичності / Інститут соціальної та політичної психології НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук, проф. О.В. Квас.

19.00.04 – медична психологія

54. **Компанович М.С.** Емоційні переживання підлітків із психосоматичними серцево-судинними захворюваннями та їх корекція / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук, доц. Г.В. Католик.

55. **Костюк О.В.** Психологічні особливості невротизації майбутніх лікарів в умовах трілінгвізму / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – канд. психол. наук, доц. В.Є. Луньов.

56. **Яковлева Н.Ю.** Психологічні особливості тривожних розладів у хворих на отосклероз / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук, проф. С.Д. Максименко.

19.00.05 – соціальна психологія; психологія соціальної роботи

57. **Вінков В.Ю.** Соціально-психологічні особливості вироблення молоддю уявлень про життєвий успіх / Інститут соціальної та політичної психології НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук, проф. В.О. Васютинський.

58. **Коваленко Ю.В.** Етнорелігійна ідентичність молоді як чинник поведінки подолання стресової ситуації / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук, проф. С.Д. Максименко.

59. **Кухарук О.Ю.** Соціально-психологічні особливості етнічної ідентичності представників різних етномовних груп українського студентства / Інститут соціальної та політичної психології НАПН України; наук. кер. – канд. психол. наук, с. наук. с. М.М. Слюсаревський.

60. **Максом К.В.** Соціально-психологічні особливості розвитку емоційного інтелекту підлітків як чинник запобігання шкільному булінгу / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – докт. філос. наук, проф. В.В. Москаленко.

61. **Пугачов Д.Л.** Психологічні особливості формування образу Я комп'ютерно залежними молодшими підлітками / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук, с. наук. с. Л.О. Кондратенко.
62. **Стрільчук О.В.** Соціально-психологічні механізми формування медіакультури у підлітків з інтернет-захопленістю / Інститут соціальної та політичної психології НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук, с. наук. с. Л.А. Найдьонова.
63. **Супріган А.О.** Трансформація «Я-образу» особистості в складних життєвих обставинах / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук, проф. Ю.М. Швалб.
64. **Чиркова Т.І.** Психологічні особливості консультування міжетнічних подружніх пар / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. конс. – докт. психол. наук, проф. С.Д. Максименко.
65. **Шишко Н.С.** Соціальні інтернет-практики як чинник психологічного благополуччя старшокласників / Інститут соціальної та політичної психології НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук, с. наук. с. Л.А. Найдьонова.

19.00.07 – педагогічна та вікова психологія

66. **Вінничук І.П.** Розвиток творчої уяви молодших школярів на уроках образотворчого мистецтва (засобами психологічного тренінгу КАРУС) / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук, с. наук. с. Л.М. Литвинчук.
67. **Голованова Т.М.** Вплив Інтернет залежності на самоактуалізацію осіб юнацького віку / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. кер. – канд. психол. наук, проф. О.І. Власова.
68. **Казакова С.В.** Розвиток психологічної готовності керівників професійно-технічних навчальних закладів до маркетингу освітніх послуг / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. кер. – канд. психол. наук, проф. О.І. Бондарчук.
69. **Карамушка М.І.** Психологічні особливості розвитку соціально активної молоді / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук, проф. О.І. Власова.
70. **Кельнер С.С.** Психологічні особливості формування особистісної цілісності в юнацькому віці / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук, доц. Є.В. Гейко.
71. **Опанасенко Л.А.** Психологічна структура навчального ціле покладання у старшокласників / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук, проф. Ю.М. Швалб.
72. **Павленко Т.В.** Особистісні чинники розвитку комунікативних властивостей підлітків / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук, проф. О.М. Кокун.
73. **Федько О.О.** Психологічні особливості обдарованості майбутніх фахівців економічного профілю / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук, доц. М.В. Папуча.

74. **Чорна О.М.** Психологічні засади розвитку фантазії у молодших школярів / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук, проф. В.В. Рибалка

75. **Шевченко О.Т.** Психологічні особливості розвитку резильєнтності майбутніх медичних сестер у роботі з важкими соматичними хворими / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. кер. – канд. психол. наук, проф. М.М. Марусинець.

76. **Шевченко Р.М.** Психологічні умови розвитку стресостійкості жінок – державних службовців / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; наук. кер. – канд. психол. наук, проф. М.М. Марусинець.

77. **Штих І.І.** Спрямованість особистості як чинник розвитку психічних станів учнів загальноосвітніх шкіл / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук, проф. С.Д. Максименко.

19.00.10 – організаційна психологія; економічна психологія

78. **Баранова В.А.** Психологічні чинники розвитку організаційної культури закладів позашкільної освіти / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук, проф. Л.М. Карамушка.

79. **Заїка І.В.** Психологічні умови подолання особистісної напруженості персоналу освітніх організацій / Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України; наук. кер. – докт. психол. наук, проф. Л.М. Карамушка.

З М І С Т

I. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ	3
II. РЕЗУЛЬТАТИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	35
II.1. Відділення загальної педагогіки та філософії освіти	35
II.2. Відділення психології, вікової фізіології та дефектології	66
II.3. Відділення загальної середньої освіти	83
II.4. Відділення професійної освіти і освіти дорослих	89
II.5. Відділення вищої освіти	102
III. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ	111
IV. УПРОВАДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	122
V. ВИДАВНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ	134
V.1. Випуск і розповсюдження друкованих та випуск електронних видань	134
V.2. Наукові друковані та електронні періодичні видання	136
VI. НАУКОВО-ОРГАНІЗАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ	145
VI.1. Загальні збори НАПН України, робота Президії	145
VI.2. Науково-організаційна діяльність відділень	153
VI.2.1. Відділення загальної педагогіки та філософії освіти	153
VI.2.2. Відділення психології, вікової фізіології та дефектології	162
VI.2.3. Відділення загальної середньої освіти	166
VI.2.4. Відділення професійної освіти і освіти дорослих	169
VI.2.5. Відділення вищої освіти	177
VII. НАУКОВО-ЕКСПЕРТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА СПІВПРАЦЯ З ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ І НАУКОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ	188
VII.1. Науково-експертна діяльність	188
VII.2. Співпраця з комітетами Верховної Ради України	192
VII.3. Співпраця з МОН України	197
VII.4. Співпраця з НАН України та національними галузевими академіями наук України	209
VIII. ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ	215
VIII.1. Підготовка здобувачів на третьому (освітньо-науковому) та науковому рівнях вищої освіти	215

VIII.2. Підготовка здобувачів на першому (бакалаврському) і другому (магістерському) рівнях вищої освіти	219
VIII.3. Підвищення кваліфікації для осіб з вищою освітою	220
VIII.4. Робота спеціалізованих учених рад	222
VIII.5. Діяльність Міжвідомчої ради з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології	224
IX. МІЖНАРОДНЕ НАУКОВЕ СПІВРОБІТНИЦТВО	231
X. РОЗВИТОК КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ	263
X. Робота з науковими, науково-педагогічними і керівними кадрами	263
X. Діяльність Ради молодих вчених НАПН України	265
XI. НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ МАСОВІ ЗАХОДИ ТА ВИСТАВКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ	271
XI.1. Проведення міжнародних і всеукраїнських конференцій, читань, семінарів, круглих столів	271
XI.2. Участь у міжнародних і всеукраїнських виставкових заходах . .	290
XII. НАУКОВО-ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ЗВ'ЯЗКИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ	294
XII.1. Публікації науково-інформаційного, науково-популярного й публіцистичного характеру, виступи в друкованих та аудіовізуальних ЗМІ	294
XII.2. Цифровізація наукової діяльності.	305
XII.3. Зв'язки з громадськістю	314
XIII. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ	323
XIV. СПИСОК ОСНОВНИХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ	328
XIV.1. Відділення загальної педагогіки та філософії освіти	328
XIV.2. Відділення психології, вікової фізіології та дефектології	347
XIV.3. Відділення загальної середньої освіти	351
XIV.4. Відділення професійної освіти і освіти дорослих	365
XIV.5. Відділення вищої освіти	381
ДОДАТКИ	393
ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ ДІЯЛЬНОСТІ НАПН УКРАЇНИ (у таблицях) (Додаток 1)	393
ПЕРЕЛІК ТЕМ ДИСЕРТАЦІЙНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ, ЗАХИЩЕНИХ В УСТАНОВАХ НАПН УКРАЇНИ У 2020 р. (Додаток 2)	464

З В І Т
про діяльність Національної академії
педагогічних наук України
у 2020 році

За загальною редакцією **В.Г. Кременя**

Підготовка звіту:

*В.І. Луговий, О.М. Топузов, С.О. Сисоєва, І.О. Титаренко,
С.Д. Максименко, Т.І. Куліш, О.І. Ляшенко, Ю.І. Мальований,
Н.Г. Ничкало, В.П. Гордієнко, П.Ю. Саух, М.В. Набок,
І.Ю. Регейло, Н.В. Базелюк, Л.М. Смола, О.П. Вашуленко,
О.А. Шагаєва, І.М. Гудим, С.М. Кравченко, Л.В. Тищенко,
В.І. Довбищенко, О.В. Мушка, П.П. Доценко, Л.В. Горбань,
Л.І. Ткаченко, С.О. Дмитренко, В.М. Грищан, С.О. Кривонос,
Л.Д. Березівська*

Національна академія педагогічних наук України
вул. Січових Стрільців, 52-А, м. Київ, 04053, Україна
Телефон/факс: (44) 226-31-80, (44) 489-08-60

Е-mail: info@naps.gov.ua

Вебсайт: <http://naps.gov.ua/>

